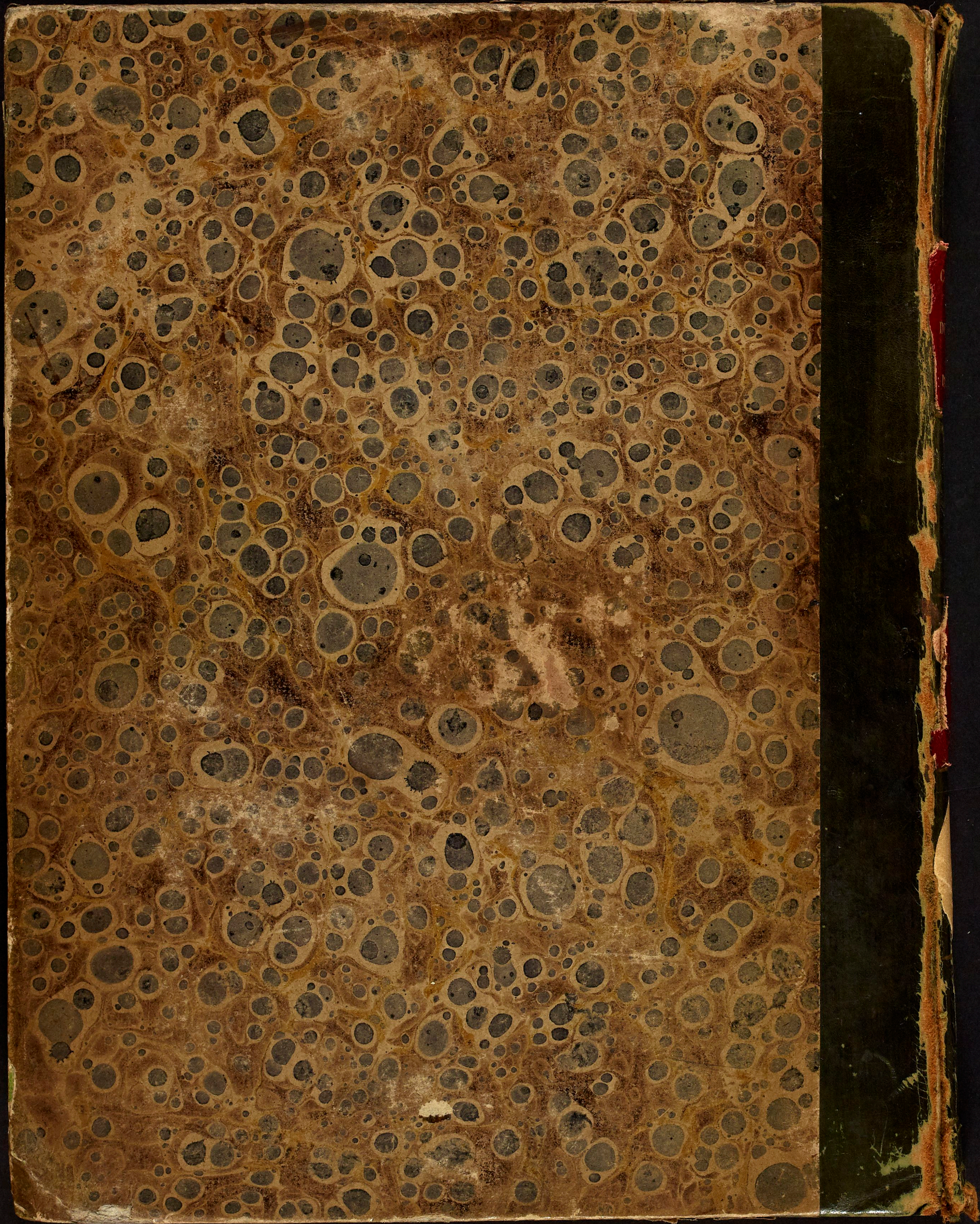
COMMENTAIRE
DU GULISTAN
DE SOUOUDI

MANUSCRIT
TURC

ÉCOLE
ROYALE
DES JEUNES
DE LANGUES
DE PARIS

~~469~~

51

Commentaires du Gulistân de Saadi.

ECOLE Rle DES JEUNES-DE-LANGUES DE PARIS

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

سپاس بی پایان اول صانع اول بی نظیره که کلستان صنعی افتابندن
برزره و بوستان فلک قدرتی دریاسندن بر قطره در مثنوی
فلک یک نقطه از کلک کمالش ز نور حکمتش خورشید تابی زهی کریم
بی همتا که ذات انسانی براوج خاکدن مخلوق ایکن لقد خلقنا الانسان
فی احسن تقویم حلیه سی ایله اراسته ایدوب جمله دن زیبا و اعلی و لطف
عمیمی ایله ان عرضنا الامانة اینک قبولی سببی ایله ذات و صفاتنه
آیینه مجلی قلدی و درود بی حد و ثناء بی عد اول فارس میدان قاب
قوسین او ادنی و صدرنشین بارکاه سبحان الذی اسری به که در

بحر رسالت و شمع بزم هدایت درکه قبای لولاک لما خلقت الافلاک
انک قامت موزونی ایچون راست و معلم و خاتم النبیین انبیا و رسل
اورتاسنده اکه مسلم قلندی مثنوی قائد الخلق بالهدی و العون شاه
لولاک ما خلقت الکون فقد یشرب سلاله بطحی امی لوح خوان ما و
دخی انک ال کرامی و اصحاب عظامی اوزره اولسون که بشنوایان
راه شرع و دین و غریق بحر صدق و یقین لردر رضی الله تعالی عنهم
اجمعین بعده بو جور زمانه ایله شکسته حال و الام روزکاران پریشان
بال کمینه بنده پرملال شمع که السلامة فی الوحدة مقتضاسنجه کوشه
وحدتده فارغ البال صحبت خلقدن دامن اختلاطی کندومه درمش
ایدوم کسی کیر و ارام دل درکنار که از صحبت خلق کیر دکناره و کنج
قناعتی کنج دینار اوزره اختیار ایدوب آسوده اوتورمش ایدوم ماحی
معنی و عیاد حامی سبیل رشاد حضرت پادشاه عالم پنانک رشک
هشت بهشت باغچه لرینک دلبری ملک خصلت نیکو سرشت
محمد چلبی نیجه زمان بو حقردن فن فرس تحصیل اوزره اولمشدی

بركون

برکون اثناء مصاحبتده کلستانه لسان ترکی ایله شرح اولمسنی طلب
ایلدی هر نه قدر که عذر بهانه بیان اتدم قتنده مقبول اولمدی
عاقبت ابرام والحاحی باعث حصول مرام اولوب بعون الله الملک
العلام بش ایده بلا تسوید تمام اولدی حضرت فیاض زوادف عوارفدن
منتظردرکه بو شرحدن استفاضه منافع ایدنلرک صدورلی لطفندن منشرح
ایده انلر دخی شارح باعث خیر دعادن فراموش اتمیه‌لر حضرت شیخ رحمة
علیه حمد اتیان وما شرع بالتعظیم اولدیغی اعتبار اوزره حدیث شریف موجبجه
حمده شروع ایدی منت خدایرا شکر وسپاس واجر وعوض نعمت
ویرمک الله ایچوندر یعنی الله تعالی حضرتنه لایق ومخصوصدر انک غیریلندن
قبیح درزیرا فی الحقیقة منعم اولدر غیری یلرسبب در لفظ خدای علم خاصدر
حق تعالی دن غیریه اطلاقی جائز دکلدر مگر بر لفظ اخر ایله ترکیب قلنه
خانه خدای وده خدای کبی اول وقت صاحب معناسنه اولور عز وجل
انجلین خدایکه عزیز وجلیل اولدی یعنی دائما بو ایکی صفت ایله متصف
اولدی حضرت شیخ نور الله مرقده بعد الحمد طاعت لفظنه تعرض
اتدی بو ایت کریمه‌نک مقتضیجه خلقت انسانیه‌یه سبب نه ایدوکنی
بیان اتمک ایچون وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون مفسرون
لیعبدون کلمسنی لیعرفون تفسیر اتمشلردر بو نکته‌یی بیان ایچون که
اولا عبادت کیمه اولور معلوم اتمک کرکدر که اول عبادتک فائده‌سی
طاعت یقین لغه سبب در
اولا که طاعتش موجب قربتدر که اول اللهک طاعتی قربتی ایجاب
ایدجیدر یعنی طاعت ایدیجک حقه قریب اولمسنه سببدر نته‌کیم
حق تعالی حضرتی بیورمشدر واسجد واقترب طاعت بونده مفعولنه مضاف اولمشدر
طاعت بنده اورا تقدیرنده در طاعتش ده اولان ضمیر غائب حق تعالی
حضرتنه راجعدر بونده اولان که اداتدر که ما بعدنی ما قبلنه ارتباط اتمک

اشتان
باخود یعنی بویله اولورکه ایکوندر
نعمت وتعداد نعمت الله
نعمت وغرض سوز نعمت
منت عوض سوزدر وغرض سوزی لفظ عربیدر
ویرمک من یمن دندر اگر سؤال
سعنک مضافی عوض سوزنی غرض سوزدر
اقامه حق تعالی جوبک عوض سوزی بیوردی
اولنه کیم حق تعالی عبادت بجون بیوردی واخی
سببیله بیرامت ویرمک ایچون کرم منت
نعمت وتحمیده کرامت اولنور غنجون
سنا ایت کیمیزه ن اگر سؤال اولندی بجون
رحمت یقین اولمغون تا کلامی انسان عقل ارمز
ویدی حمد ویدی بجون هر کسنک قدرتی الته
اگر حمدک معناسنه بیورده بیوردی غرض سوز
زیره کیم کلام مرقدیده حق تعالی عوض سوزی ایت
بتکلمه حق تعالی اولنور شکر بجون بیوردی سن ایت کیم
علیه اگر سؤال اولدوغی حالده حق تعالی بیوردی لئن شکرتم لازیدنکم
نعمت ویرمی اولدوغی اتمکلیون شنکم حق تعالی بیوردی اگر سؤال اولنور
نعمت زیاده اتمکلیون لشدید اگر سؤال اولنور ویرمک قادر دکلدریم
ولئن کفرتم ان عذابی لشدید مازنین نعمت ویرمک الله تعالی
عبادت وشکر بیورمازنین نعمت سن ایت کیم
عبادت وشکر بیوردی سن ایت افضلی وشویا
شکر وعبادت اتمک مملوک افضلی
بوندن اعظم والفارسی در

ایچون در بو محل که مراد طاعتدر وبونده امثالی محل لرسبیله اسناد اولان قبلیدندر نبی الامیر المدینه کبی وبشکر اندرش مزید نعمت واول اللهک شکری ایجینده مزید نعمت وار درحق تعالی حضرتی بیورمشدر لئن شکرتم لازیدنکم بیت شکر نعمت نعمتت افزون کند کفر نعمت ازکفت بیرون کند شکر طاعتدن بر نوع ایکن حضرت شیخ انی افراد بالذکر ایلدی عطف الخاص علی العام طریقی اوزره تنزل الملائکه والروح کبی حق تعالی نک نعمتنه شکر ایلمک زیاده مقبول وصعوبت اوزره ایدوکنی بیان ایتمک ایچون بیت عطانیست هرموی ازو بر تنم چگونه به هرموی شکری کنم حضرت شیخ طاب ثراه نعمت بیاننه شروع ایلدی زیرا اولا نعمت کندوسی معلوم اولمق کرک تاکه اکه کوره منعمه شکر ایتمک ممکن اولا اولا فرضا اکر نفس نیجه نعمت ایدوکی بیان اولنمنه نفس وانک امثالی نعمت ایدوکی دکمه کمنک خاطرنه کلمه ایدی هر نفسی که فرو میرود هر نفس که اشغه کیدر ممد حیاتست حیاتی اوزادجیدر یعنی حیاتک امتدادنه سببدر زیرا حقیقتده ممد اولان حق تعالی حضرتی در عز اسمه بو دخی سبب اسناد اولان قبلیدندر وچون بر می اید دخی چونکه اول نفس یوقاری کلمه مفرح ذات ذات فرح وریجیدر ممد حیاتده اسناد نیجه ایسه بونده داخی ایدر وبش درهر نفسی هر بر نفسک اشغه کتمسی ممد حیات یوقاری کلمسی مفرح ذات ایدوکی ظاهر اولدی ایسه ایلیه هر بر نفس ده دو نعمت موجودست اکی نعمت موجود درکه بری امتداد حیات بری تت ذاتدر وبرهر نعمتی شکری واجب وهر بر نعمت اوزره بر شکر واجبدر ایلیه هر بر نفس ده ایکی شکر واجب اولور حضرت شیخ رحمة الله علیه الله تعالی نک نعمتنه لایق کمک شکر ایتمکه قادر اولمدوغنه بو بیت ایله اشارت ایدر از دست زبان که بر اید کمک الندن دلندن کلور یعنی کیمه

قادر

مفعول مفاعیل فعولن

نعمت تقدیرنده در
اندر نکسرش تقدیرنده در
بازائد ایچون در

اسم فاعل در
افعال بابندن
نعمت ده اولان یا
وحدت ایچوندر
اسم فاعلدر
تفعیل بابندن
نفس بونده تنفس معناسنه در
نعمتی ده اولان
شکری ده اولان یا
وحدت ایچوندر

قادر اولور کز عهدهٔ شکرش بدر اید اول اللهك شکری حقندن طشره
کلمه یعنی انك انعامنه لایق شکر ایده بوکه خود کمسه قادر دکلدر زیرا شکره قدرت
باشقه بر نعمتدر اول خود حق تعالی دندر حضرت شیخ رحمة الله کندو بیتنی
اثبات اتمك ایچون شکر خصوصنده عدم قدرتی بو ایت ایله استدلال ایلدی
اعملوا ال داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور ای داود اوغوللری شکر
عملنی ایلکوز یعنی سزه اتدوکم احسانه شکر ایلکوز حال بوکه بنده لرمدن زیاده
شکر ایدیجی ازدر اکر سؤال اولنورسه بیتدن مفهوم اولان بودر که بعض
کمسه قادر اولا ایله آکیسنك مابیننده تطبیق نه وجهله اولور اکه جواب
النادر کالمعدوم در حضرت شیخ قدس الله سره العزیز بو قطعه ایله
اشارت ایدر که چون هیچ کمسه اکا لایق شکر اتمکه قادر دکلدر ایمدی
طریق عجزه سلوك ایدوب کندونك قصورنه اعتراف اتمکدن غیری طریق
یوقدر زیرا العجز عن الشکر شکر بیت بنده همان به که زتقصیر خویش
بنده یه همان اول یکدر که کندو قصورندن بو معنی دخی جائزدر بنده همان اول
یکدر که بو تقدیرجه را لفظی مقدر اعتبار اولنمز عذر بدرگاه خدای اورد
خدانك درکاهنه عذر کتوره یعنی قصورنه اعتراف ایده ورنه سزاوار خداوندیش
یوخسه یعنی اکر بنده قصورنه معترف اولوب درکاه حقه عذر کتورمیجك اولورسه
انك خداوندلکنه واولوهیتنه لایق شکر کس نتواند که بجای آورد کمسه قادر اولمز
که یرینه کتوره یعنی بلا قصور ادا ایده باران رحمت بی حسابش اول اللهك
حسابسز رحمتی یغموری همه را رسیده یرشمشدر دکلیه یرشمشدر وخوان
نعمت بی دریغش واول اللهك دریغسز نعمتی سفره سی همه جا کشیده
دهکلی یره چکلمشدر پردهٔ ناموس بندگان بنده لرینك عرض ووقاری
پرده سنی بکناه فاحش ندرد قبیح کناه سببی ایله یرتمز یعنی حق تعالی حضرتی
بنده لرینك تنهاده اتدکاری قباحتلرینی فاش اتمك ایله خلق اورتاسنده

مفتعلن مفتعلن فاعلن

بحر خفیف قصر یله مجنون

فاعلاتن مفاعلن فعلن | فعلات
فعلات فعلن | فعلات

عرض و وقارلرنه خلل کتورمز و وظیفهٔ روزی وحق تعالی حضرتی بنده لرینک
رزقی وظیفه سنی بخطای منکر بنده دن مشروع خطا سبب ایله کسمز
بونلرک هر برسی لطیف نعمتدر قطعه ای کریم که از خزانهٔ غیب ای الله
سن ایله کریم سن که غیب خزینکدن گبر ترسا وظیفه خور داری آتش
پرست ایله سائر کفری وظیفه سیجی طوترسن یعنی لطفکدن انلره رزقلرنی
ویررسن وظیفه خور وصف ترکیبیدر اکثر محل ده الف ایله یله واقع اولور
خون خوار وغم خوار وبسیار خوار کبی واقع اولمشدر بیت
مکن رحم بر گاو بسیار خوار که بسیار خسبت بسیار خوار دیوان حافظ
ده بو بیتده الفسز واقع اولمشدر بیت ما بر فتیم تو دانی دل غم خور ما
بخت بدتا بکجا می برد آبشخور ما ظاهر بودر که الف ایله اولمسی استعمال در
زیرا خوردن دن مشتقدر اصلنده الف یوقدر بعض کمسه وصف ترکیبی ما
ترکیب توصیف ظن ایدر ترکیبی توصیف صفت ایله موصوف دن مرکبدر حیوان
ناطق کبی وصف ترکیبی بیمان وصفیت بولنان ترکیبدر که اول ایکی
قسم در بر قسمی اولدر که کلمهٔ ثانیه مشتقادن اوله دلبر و دلدار و دلروز
و دلکش و دلکشا کبی بر قسمی دخی اولدر که کلمهٔ ثانیه مشتقادن اولمیه
بلکه ایکی کلمه نک اجتماعندن محضا بر صفت حاصل اوله فرشته خوی
و نیک خوی و بد کردار و دربادل و کدان طبع و سبک روح کبی دوستانرا
کجا کنی محروم دوستلروکی قنده محروم ایدرسن تو که با دشمنان نظر داری
سن که دشمنلروکه نظر طوتر سن کردنیاده انلره بو قدر انعام ایدرسن فراش
باد صبارا کفته صبا یله دینلمشدر بو معنی دخی جائزدر حق تعالی حضرتی
صبا یله فراشنه امتمشدر تا فرش زمردین بکستر د تا مرزد رنکلو فرشینی
که مراد جندر بر یوزی اوزره دوشیه و دایهٔ ابر بهاری را فرموده
دبهاره منسوب اولان بلوت دایه سنه بیورلمشدر بو وجهله دخی جائزدر

وظیفهٔ روزی بندکان
تقدیره در مثلا
وظیفه ده اولان همزه
اضافی ایچوندر مثلا
اضافی ایچوندر بخطا
سندن ده اولان با خطای
تعدیدر تقدیری ای خدای
سن سی دریعنی لفظ منادی حذف
محذوف منظلمه در
ترسا یت پرست بر اولنه
اما کبر ایله یله کرک اولنه
مطلقا کافره مغانه کبی
بو محلده واقع اولان
منتک سکدن
دوستانرا سینک خطاب
ایله در سر و ایله
در مثلا
کنی ده اولان با
خطاب ایچوندر
فراش باد صبا ایله
اشارت ایدر
زمردین ده اولان
یا ایله نون نسبت
ایچوندر مثلا
دایه ده اولان
همزه اضافت ایچوندر
بهاره ده اولان
یا نسبت ایچوندر

خزانه ده اولان ... فرقی ... اولنور

نوروزی ده اولان یا نسبت ایچوندر مصدر اولمقده جائزدر

حق

تقدیم البار علی النون

حق تعالی حضرتی بهاره منسوب اولان بلوط دایه سنه بیورمشدر تا بنات
نبات اوتلری درمهد زمین بپرورد یعنی بشکنده بلیه
ودرختلرا بخلقت نوروزی واشجاره نوروزلق خلقت ایله
قبای سبز ورق دربر گرفته یعنی یشل یپراق قفتاننی کیدرلمشدر
بو وجهله دخی جائزدر حق تعالی حضرتی درختلره یشل ورق قفتاننی
کیدرمشدر نته کم پادشاهلرك عادتیدرکه اول کونده اکابر واعیانه
خلقت احسان ایدر حق تعالی حضرتی دخی لطفندن اول وقتده اشجاره
یشل یپراقدن وارضه یاشل چمندن خلعت کیودرر ودرختك
الف نون ایله جمعی استعاره طریقی ایله دکلدر بلکه نشو ونماسی وتحرك
اولان کلماتدن بعض کلمالری الف نون ایله اتمشلردر نته کم گلستانده
مشت زن حکایتنده واقع اولمشدر وبیخ گیاهان براوردن گرفت
که مفردی گیاهدر ولبان دیرلر مفردی لب در بیت خالی که بر آن لبان
نوشیت زنگی بچه شکرفروشست وبهاران درلرکه مفردی بهاردر
نته کم بوستانده واقع اولمشدر بیت بهاران که باراد ورد بیار مشك
بریزد درخت کهن برگ خشك وروزگاران دیرلرکه مفردی روزگاردرکه
دیوان حافظده واقع اولمشدر بیت حافظ اسرار الهی کس نمیداند
خموش ارکه می پرسی که درروزگاران چه شد ودوستان دیرلرکه مفردی
دست درکه بوستانده واقع اولمشدر بدستان خود بند ازو برگرفت
سرشرا ببوسید ودربر گرفت وشبان دیرلرکه مفردی شب درکه بوستانده
واقع اولمشدر بیت نه خوابش گرفتی شبان یکنفس نه از دست
فریاد او خواب کس وروزان دیرلرکه مفردی روزدرکه جامینك یوسف
زلیخاسنده واقع اولمشدر بو بیتده لفظ شبان لفظ دخی واقع اولمشدر
بیت بروزان وشبان این بود کارش نبود از کار او یکدم قرارش

شکرفروش وصف نیشکر ایدر
بو بیت بوستانده معروف درکه
حکایتنده واقع اولمشدر

بجه‌یرده دخی بونک امثالی واقع اولمشدر تیغ ایدرکه زیاده روشندر و
معلومدر درخت دیرکه مادامکه بر هیئات اخری ایله متصف اولمیه کرک
حال اوزره برقرار اولسون کرک کوکندن قوپسک کرک سه بیچمه
قطع ایلسک اما کاه اولورکه بر هیئات اخری ایله متصف ایکن کنه درخت
درلر باعتبار الاصل که بوستانده واقع اولمشدر بیت سرای کنم پای
بستش رخام درختان سقفش همه عود خام اما چوب لفظنک
استعمالی علی سبیل الاشتراک درننه کم بوستانده واقع اولمشدر بیت رطب
ناوردچوب خرزهره بارچه تخم افکنی برهمان چشم دار بو بیتده درخت
دن قطع اولنمزدن اول اوله وغنه کوره درده رخندن قطع اولدقندن
صکره چوب اطلاقی زیاده شایعدر واطفال شاخ را وبودق طفللرنک
بقدوم موسوم ربیع یاز زمانی کلمک ایله کلاه شکوفه جچک کلاهی برسر
نهاده باشی اوزره قونمشدر بو معنی دخی جائزدر حق تعالی حضرتی چچک
کلاهی انلرک باشی اوزره قومشدر وعصارهٔ نایی وهر نوع قمشک
صقندی بقدرتش شهد فایق شده اوللهک قدرتی ایله اعلی ولزیذ
شکر اولمشدر بو معنی دخی جائزدر ارینک بوغازنه منسوب صقندی
اول اللهک قدرتی ایله فایق وشیرین اولمشدر وتخم خرما بتربیتش
وخرما جکردکی اول اللهک تبربیه‌سی ایله نخل باسق کشته بلند خرما اغاجنه
دونمشدر یعنی بلند خرما اغاجی اولمشدر وهو القادر علی ما یشاء قطعه
ابر وباد ومه وخورشید وفلک درکارند سحاب وباد وقمر وشمس وفلک
ایشده‌در یعنی بونلرک هر برسی سنه خدمت ایچون خلق اولندی ایسه
اول خدمت اوزره‌در تا تو نانی بکف اری وبغفلت نخوری بونلرک
بو یله اولمسی شونک ایچوندرکه تاسن بر نانی الک ایاسنه کتوره‌سن
یعنی حاصل ایده‌سن وغفلت ایله یمیه‌سن یعنی اول نانک حصولنی بونلردن

ملمسو

اطفال جمع طفل
قدوم کلمجاک معلی

نایی اولان یاء ثانیه
معنای اولکوره وحدة
نوعیه‌در ومعنای ثانیه
کوره نسبت ایچوندر
منه

درکارند [illegible] اولان
نون ایله دال علامتیچوندر

نخوریده اولان یا خطاب
ایچوندر بونده خا فتح ایله
اوقمق کرک قافیه اجلندن
منه

بوزره غلط دوزه دیچوره

بلميوب بلكه بونلري ايشن اوزره قوبن صانع بلبوب انك شكرني ادا
ادا ايده سن همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردارى جمعى سى سندن
اوتورى يعنى سنك نفعكدن اوتورى خذمتة يلبجى و بويرق طوتجيدر
فرمان بردار وصف تركيبيدر قول اصح اوزره بر دارنوه علامت
اسم فاعل كه نون ومال و ها در حذف اولنوب مفعول تقديم اولنمق ايله
فرمان بردار اولدى معناسى بويرق طوتجيدر مصدر بر داريدن
مضارع بردار دبرتجيبى لفظ ايجوندر اما لامعى جلبى بو محلده زياده
خطا ايتمشدر كه برد نوندر ديو تصريح ايتمشدر اما شونلركه فرمان بردار
اوقورلر بانك ضمى ايله عجب مردار اوقورلر شرط انصاف نباشد كه تو فرمان
نبرى انصاف شرطى اولميه يعنى انصافكه لايق دكل دركه سن بويرق
الميه سن حال بوكه اول خدا سنك رزقك حصولنه بو قدر خذمتكار
نصب ايتمش و سنى احسانى درياسنه غرق ايلمشدر حضرت شيخ رحمة الله
عليه بعد الحمد تصليه يه شروع ايلدى در خبر ست حديث شريفده واردر
از سرور كائنات مخلوقاتك سروريدن و مفخر موجودات و موجوداتك
ما يفتخر بهسيدن و رحمت عالميان و عالملرك رحمتندن يعنى اون سكز
بيك عالمك رحمتى اولندن وما ارسلناك الا رحمة للعالمين و صفوت
ادميان و ادميلروك كزيده سيدن و تتمه دور زمان و دوه رزمانك
نبوة ايله تمام اولنمشندن بو جمله دخى يعنى جائزدر دور زمانى نبوت
ايله تمام ايديجيدن معناى اوله كوره تتمه مصدر بمعنى مفعول در
معناى ثانيه كوره مصدر بمعنى فاعلدر محمد مصطفى بو اوصاف ايله
موصوف و بو القاب ايله معروف اولان محمد مصطفى عم عليه
الصلوة والسلام اللهك صلوتى و سلامى انك اوزرينه اولسون
اللهم ارزقنا شفاعته يوم القيامة شعر شفيع

سرشت نك لغت معناسى
باشى دونمشدر معناسى
استعماليسه خذمت يلبجى در
بو معنى معناسى لازمدر منه

قول اصح قيدى يه
جزوى امر حاضر دور ديه
قولدان احتراز اوردر منه

يرى فعل مضارع منفى در
نه بردن دن مشتقدر منه

عالميان جيمعيدر مفردى
عالميدر انده اولان يا نسبت
ايجوندر منه

ادميان جيمعيدر مفردى
ادميدر انده اولان يا نسبت
ايجوندر منه

شفيع فعيل معنى فاعل در منه

مطاع نبی کریم شفیع قیامت کونی خلقه شفاعت ایدیجیدر مطاع اطاعت
اولنمشدر یعنی خلق اکا مطیع اولوب نبوتنی قبول اتمشلردر نبی پیغمبردر
یعنی حق تعالی حضرتندن خلقه خبر کتورجیدر یاخود معنی بویله اولا
جمیع خلقدن رفیعدر کریم کرم ایدجیدر قسیم جسیم بسیم وسیم
قسیم کوزل یوزلو معناسنه در قسامتدن اعتبار اولنجق اولورسه خلق
ارتاسنده علمی قسمت ایدیجی معناسنه در قسم دن اعتبار اولنجق اولورسه نتکم
حبیب اکرم بیورمشدر انا مدینة العلم و علی بابها جسیم بونده عظیم القدر
معناسنه در زیرا انبیادن هیچ بریسی دی جسیم یعنی ایری کودلو بیوک
قدرلو دکل ایدی بسیم کولریوزلودر وسیم نبوت مهر ایله نشانلنمشدر
یعنی مبارک ظهرنده کلک یومرده سی مقدار وار اوله نوردن بر مهر وار
ایدکه انک نامی مهر نبوت ایدی بیت چه غم دیوار امت را که
دارد چون تو پشتیبان نه غم دیوارنه امت که سنجلین پشتیبان
طوته یعنی قیامت کونی غم ایدن نه غم شول امت که سنجلین پیغامبری
اوله چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان نه خوف دریا موجندن
اول کمسیه که نوح پیغامبر علیه السلام انک ملاحی اوله بیت ای دل
از سیل فنا بنیاد هستی برکند چون ترا نوحست کشتیبان ز طوفان
غم مخور شعر بلغ العلی بکماله کشف الدجی بجماله اول رسول بلند مرتبه
ایرشدی کمال ایله کفر ظلماتی یاخود دنیا ظلماتی نی اچدی رفیع ایلدی
جمالی ایله بکماله ده اولان یا نسبت ایچون اولمقده جائزدر حسنت
جمیع خصاله صلوا علیه واله کوکچک اولدی اول رسولک جمیع خویلری
اصلا انده بر قبیح خوی یوق ایدی نتکم حق تعالی انک حقنده بیورمشدر
انک لعلی خلق عظیم صلوات کتورک اول رسولک اوزرنه و انک الی
اوزره خصال جمیع خصلت در صلوا امر حاضر جمع مذکردر صلی یصلی دن که

یوقاده

مطاع اسم مفعولدر افعال بابندن
نبی و کریم فعیل
بمعنی فاعلدر
جسیم الیه شول معجزه
اشارت ایدر که حبیب اکرم
معتدل القامه ایکن
نه قدر اوزون بویلو
یاننده واقع اولسه
اندن اوزون کورنمز ایدی
وسیم فعیل بمعنی
فاعلدر
پشتیبان ظهیر
و سند معناسنه
در
بو بنده جمع دکلدر
انه اباشقه کلمه در
غفلت اولنمیه
کشتیبان ملاح معناسندر
دجی جمع دجیه در

فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
[illegible]

یکی از بنده کان کنهکار پریشان روزکار پریشان روزکارلر یعنی عمرینی
معاصیه صرف ایلمش کنهکار بنده لردن بری پریشان لفظی روزکار
لفظنه مضاف اولمق جائزدر اول وقت معنا پریشان روزکاری
پریشان دیمک اولور دست انابت جمیع معاصیدن رجوع و توبه ایلمک
الیٖ بامید اجابت قبول اولمق امیدی ایله بدرکاه حق جل و علی جلیل
و علی درکاهه بردارد یوقارو طوته یعنی نیاز و تضرع النی قالدروب
اندوکی کناهلردن توبه ایله ایزد تعالی در وی نظر نکند عالی الله انده
نظر ایلمیه یعنی انک توبه سنی قبول اتمیه بازش بخواند اول بنده کیرو اوقویه
یعنی دعا ایلیه باز اعراض کند حق تعالی حضرتی کیرو اعراض ایلیه یعنی
قبول اتمیه بازش بتضرع و زاری بخواند کیرو اول بنده تضرع و زارلق
ایله دعا ایلیه بازشده اولان ضمیر غایب درنجی اسمه متصل اولمه مضاف
ایله واقع اولور دلش و ماکش و کوریش کبی مفعول واقع اولور نجیع
فعلک اخرنه لاحق اوله دیدندش و شنیدندس و کفتمش و دیدمش
کبی ادوات و روابط ایله متصل اولان دخی بو قبیلدندر الرش و کش
کبی املکاه اولور که بو ضمیر مرفوع بازشده اولان ضمیر کبی اسم مصدرک
آخرنه لاحق اولاشین نفس کلمه دندر خورش و ریخش کبی
حق سبحانه و تعالی کوید پاک و عالی الله ملایکه خطاب ایدوب ایده
یعنی او جنبی نو بنده دعاسنی قبول ایده یا ملائکتی ای بنم ملکلرم قد
قد استحییت من عبدی تحقیق بن عبدمدن اوتندم یعنی کرمه
لایق کورمه مکه بنم درکاهمه کله انی درکاهمدن محروم کوندرم بیت
محالست اکر سر بر ین درنهی که باز ایدت دست حاجت تهی و لیس
لی رب غیری حال بو که اول بندی نه ایچون یعنی اول بنده نک بندن غیری
ربی یوقدر که انک مرادنی نه حاصل ایلیه فقد غفرت له چونکه بویله در

بندکان نده اولان الف نون
جمع ایچوندر مفردی بنده در
جمعنده کاف فارسی زیاده قلنور

امید و امیدن شدید ایله
و تشدیدسز جائزدر

زاری اولان یا مصدر
ایچوندر

بازش ده اولان ضمیر غایب
بو بنده مرتفع عدده سروری افندی
سیز و ایچون اولمشدر

نمایند
سوید فعل مضارع در

تحقيق بن الى بغدوم و دعوتشرا اجابت کردم لطفندن انك دعاسنی قبول
ايلدم وحاجتش را برا اوردم وانك حاجتنی حاصل ايلدم كه ازبسيارى
دعا وزارى بنده زيرا اول كنهكار بنده نك دعاسنی وزارلغی چوقلغندن
ناهمی شرم درام شرم طوترم يعنی لايق كورمزمكه انك دعاسنی قبول
اتمیوب دركاهمدن محروم كوندرم بيت كرم بين لطف خداوندكار
الله تعالی نك كرم لطفنی كور كنه بنده كرده ست او شرمسار بنده
كناه ايلمشدر اول الله شرمساردر يعنی بنده نك كناهنی عفو ايدوب
كرمندن مرادنی حاصل ايدر بيت مپندار زين دركه هركز نبيست
كه محروم كردد دديرا براورده دست حضرت شيخ رحمة الله عليه
يوقارودة الله تعالى يه لايق شكر اتمكه كمسنك قدرتی اولمدوغنه
اشارت اتدوكی كبی بونده دخی اشارت ايدركه الله تعالى يه لايق طاعت
وذاتنك حقيقتی بلمكه هركزكسه قادر دكلدر عاكفان كعبهٔ جلالش
اول اللهك جلالی كعبه سنك معتكفلری يعنی بر ان انك طاعتندن
خالی اولميانلر بتقصير عبادت معترفند عبادتلرينك قصورينه اعتراف
ايدجيلردر بويله ديوكه ما عبدناك حق عبادتك كه بز سكا عبادتك حقی
عبادت اتمدك يعنی سكا لايق عبادت اتمدك وواصفان حليه جمالش
دخی اول اللهك جمالی حليه سنك واصفلری يعنی جمالی مشاهده سندن بر نفس
خالی وجدا اولميانلر بتحير منسوب حيرته منسوبلردر متحير اولوب بويله
ديو قصورلرينه اعتراف ايدنلركه ما عرفناك حق معرفتك كه بر حق معرفتك
اولان معرفت ايله سنی بيلمدك يعنی كتايك ايله سنی بيلمدك بيت
بشنی غرقه بحر وصل كاخر هم باسر حال خيرست امد شعر اعتصام
الورى بمعرفتك عجز الواصفون عن وصفتك تب علينا فاننا بشر
ما عرفناك حق معرفتك كركسی وصف او زمن پرسد حضرت شيخ

برآوردم واوك فتحی ايله
فصيحدر
بسياريده اولان يا
وهمزه اضافت ايچوندر
بين امر حاضردر
سندر ابنده كردست
تقديرنده در
زبر شار عكن سكون ايله
عاكفانده اولان الف
نون جمع ايچوندر
واصفانده اولان الف
نون جمع ايچوندر
حليه زينت معناسنه در
بوندن صفت انتقالدن
وارد

فعولن فعولن فعولن فعل

بحر حقيق آيوجرى   رحمة

رحمة الله علیه ایدر بر کمسه اول اللهك وصفنی بندن سؤال ایلیه

بی دل از بی نشان چه گوید باز بی دل اولان کمسه نشان‌سزدن کیرو نه دیر
یعنی شراب عشق ایله مست و بی عقل اولان کمسه حق تعالی حضرتندن
نه دیمکه قادردر عاشقان کشتکان معشوقند عاشقلر معشوقك
دپه‌لنمشلریدر بر نیاید کشتکان آواز دپه‌لنمشلردن آواز یوقاری
کلمز حضرت شیخ طالب شراه بونك ایله اشارت ایدر که انك ذاتندن
هر کز بر وجه ایله خبر میسر دکلدر بیت نه بر اوج ذاتش برد مرغ وهم
نه در دل وصفش رسد دست فهم یکی از صاحب دلان اولیاء
اللهدن بری حضرت شیخ کندوسی اولمق احتمال در سر جیب مراقب
فرو برده بود انغفه التمش ایدی یعنی مراقبه‌یه وارمش ایدی نته
کم مشایخك عادتی در و در بحر مکاشفه مستغرق شده و مکاشفه بحرنه
مستغرق اولمش ایدی یعنی جانان ازلك جمالی مشاهده‌سنه ایرشمش
ایدی آنکاه که از آن حالت باز آمد اول وقت که اول صاحب دل اولان
شیخ اول حالتدن کیرو کلدی یعنی اول حالت اندن کتدی یکی از
اصحاب انك اصحابندن برسی بطریق انبساط کفت لطیف
طریقی ایله اول صاحب دله ایتدی ازین بستان که تو بودی بوستاندن
که سن اولدك یعنی سیر ایدوکك بو بستاندن ما را چه تحفهٔ کرامات
اوردی بزه نه کرامات تحفه‌سنی کتوردوك کفت صاحب دل اول کمسه‌یه
جواب ویروب ایتدی بخاطر داشتم خاطرمده طوتدم یعنی خاطرمده
ایدی که چون بدرخت کل برسم که چون کل اغاجنه ایرشم یعنی عالم
مشاهده‌یه یتشم دامنی پر کنم اول کلدن بر دامنی پر ایلیم یعنی
کلشن قدسده کوردکم اسراردن بر مقدارنی عقلده طوتم هدیهٔ
اصحاب را اصحابه ارمغان ایچون که کلوب انلره خبر ویرم چون برسیدم

بی دل بونده بی عقل معناسنه‌دور لازمی ایله تفسیر ویرمشدر

معشوقنده اولان نون ایله دال ادات جمعدر لکن کشتکان لفظنده معروفدر رمز

مراقبه‌ده اولان تا اصلیه خفاء دکلدر اصلی مراقبه ایدی فارسیده اوزن یازیلور

باشی مراقبه‌یه تیانسنه

جیب یقا معناسنه‌دور

مکاشفه مصدر میمیدر مفاعله بابندن

باز بونده کیرو معناسنه‌دور

انبساط لطیف معناسنه‌در

دامنی‌ده اولان یاء وحدت ایچوندر

هدیه‌ده اولان همزه اضافت ایچوندر

جونکه کل اغاجنه ایرشدم یعنی جناب قدسه وصول بولدم بوی کلم جنان ٥
مست کرد کلک رایحه سی بنی انجلین مست ایلدی یعنی عقلمی زائل ایلدی
که دامنم از دست برفت که خرقه دن دامنم المدن کتدی کندومی بلمز اولمدوم قنده
قالدیکه اندن بونده برخبر کتوره‌م حضرت شیخ نور الله مرقده بونک ایله اشارت
ایدرکه بو حاله ده قیدرمن لم یذق لم یعرف بیت مشکل عشق نه در حوصله دانش
ماست حل ان نکته بدین فکر خطا نتوان کرد قطعه ای مرغ سحر عشق ز پروانه
بیاموز ای بلبل عشقی پروانه دن اوکرن کان سوخته را جان شد واواز
نیامد ٥ زیرا اول یانمشک جانی کتدی و اوازی کلمدی یعنی هلاك اولدی
واندن هرکز صدا ظاهر اولمدی بیت کمال عاشقی پروانه دارد که هیچ از سوختن
پروا ندارد حضرت شیخ رحمة الله علیه پروانه یی صادق عاشقه تشبیه ایدر
مرغ سحری عشق الهی دن بی بهره اولان کدایه تشبیه ایدر بیت اتش
ان نیست که بر شعله او خندد شمع اتش انست که در خرمن پروانه
زدند این مدعیان در طلبش بی خبرانند بو مدعیلر اول اللهک طلبنده
خبرسزلردر قانده قالدیکه انک عشقنه وصول بولمش اولالر کانرا که
خبر شد خبری باز نیامد ٥ زیرا اول اللهک کمسه که خبر اولدی یعنی
واصل حق اولدی اول کمسه دن بر خبر کیرو کلمدی قنده قالدیکه دعوی
ایلیه من عرف الحق کل لسانه قطعه ای برتر از خیال و قیاس
و کمان و وهم ای خیالدن و قیاسدن و کماندن یوجه رک الله یعنی
ذات پاک بونک ایله معلوم اولیا الله وز هرچه کفته اند شنیدیم
و خوانده‌ایم دخی هر نسنه‌ونکه اتمشلردر که انک بعضسنی اشتدک
و بعض سنی اوقومشز در مجلس تمام کشت و باخر رسید عمر مجلس حمد
یاخود کتاب تمام اولدی عمر اخره ایرشدی عادتدر اول کتابی اندن
دباباجه یی تمام ایدرلر ما همچنان در اول وصف تو ماندیم بز هنوز

سنک

بوی کلم انقدر بنده در
کان سوخته را بونده تقدیر بدر
بیاموز امر حاضر در
شد بونده رفت
معناسنه در
مدعیان ده اولان الف نون جمع ایچوندر
طلبش ده اولان ضمیر غایب الله تعالی یه راجعدر
کانرا کرانرا تقدیر بنده در
خبری ده اولان یا وحدت ایچوندر
قیاسده سین بر مقدار زیاده جکلر وزن ایچوندر

سنک

وصفك اولنده قالمشز قانده قالدیکه انی نهایته ایرشدرمکه قادر اوله وز
در محامد پادشاه اسلام خلد ملکه ذکر جمیل سعدی سعدینک کوکجک
ذکری که در افواه عوام افتاده است که عوامك اغزلرینه دوشمشدر یعنی
شهرتی بر مرتبه ده درکه خلق عالمك معلومی اولوب انی مدح ایدرلر وصیت
سخنش که در بسیط زمین رفته دخی اول سعدینک سوزینک صداسی
که یر یوزنده کتمشدر یعنی انك مشهور افاق اولمشدر وقصب الجیب
حدیثش واول سعدینک شکر قمشه بکزر لذیذ ولطیف سوزنی که
همچو شکر میخورند که خلق شکر کبی یرلر یعنی تمام حظ وسرور ایله اوقورلر
ورقعهٔ منشاتش واول سعدینک منشاتنک رقعه سنی یعنی سوزلرینی
یازلمش کاغذ پاره سنی که جون کاغذ زر می برند که خلق التون کبی
کاغذ ایلدرلر یعنی زیاده التفات واعتبار ایدرلر بر کمال فضل و
وبلاغت اوحمل نتوان کرد سعدینک بو حالتی انك فضل بلاغتی آل
کمالی اوزره نسبت ایلمك اولمز یعنی سعدینک خلق قتنده بویله مقبول
ومرغوب وسوزمك بو وجهله مطبوع ومشهور اولمسنی فضل وبلاغتیدن
اوتوری دکل در دیو تواضع ایدر لیکن ظرافت ایله کندونك فضل بلاغتندن
اوتوری بو طریق ایله اشعار ایدر بلکه خداوند جهان بلکه جهانك پادشاهی
وقطب دائرهٔ زمان وزمان دائره سنك قطبی یعنی زمانده اولان خلقك
سیدی قائم مقام سلیمان سلیمانك مقامنه قائم اولیجی وناظر اهل ایمان
وایمان اهلینك ناصری شاهنشاه معظم اولو پادشاه اتابك اعظم
اولورك اتابك لغت ترکماندر تصرف اهلی دیمك در حمایة الملك معناسنه
مظفر الدین دینك مظفری یعنی قوی دینی ابو بکر بن سعد بن زنکی
بو اوصاف ایله موصوف اولان پادشاه زنکی اوغلی سعد اوغلی ابو بکر در
ظل الله فی ارضه الله تعالینك سایه سیدر اول اللهك یرنده یعنی

یعنی ان الناس یذکرون سروری
باطنه بافواههم وبالسنتهم

وذکر جمیل سر بینی
صیت بالکسر اول اصلی صیت ایدی
الناسه منتشر اولدقجه
واو ساکن ما قبلی مکسور
یابه قلب اولدی اخری مثل
سخنش ده اولان ضمیر غایب
لفظهٔ راجعدر
سعدی
الذکر الجمیل الذی
وصیت بکسر الصاد والذکر جمیل
ینتشر فی الناس عطف علی ذکر جمیل
سروری

منشآت بضم المیم وفتح الثاء
اسم مفعول دیر
منشآت اسم مفعول جمع مؤنثدر
کرد بونده کردن معناسنه در
کرد یعنی کردن المصدر الذی
سرو یعنی هذا خبر المبتدأ الذی
اللغة
تقدم ذکره
وقطب بکرمن اشکلی واول ایلیدر که
جدی رجی ایله فخر اقدن ارسنده در قلمکت
دوری انك اوزرنه دورقوق ایتمك العرسنه دخی
دیرلر سید مغناسنه وشلا عربلر ایدرلر
فلان قطب بنی فلان

اعنی فخری یعنی [illegible]

خلق حفظ ایدیجی در رب ارض عنه ای بنم ربم اول پادشاهدن راضی اول
وارضه و انی کندوکدن راضی ایله انعام احسانک ایله یعنی عنایت نظر کرده است
اول پادشاده بوکتابی عین عنایت ایله نظر ایلمشدر یعنی غایت تحسین بیورمشدر
وارادت صادق نمود وکرجک ارادت کوسترمشدر لاجرم اول اجلدن
شکر کافۀ انام خلقک جمیعیسی از خواص وعوام خاصلردن وعاملردن
بجبت او اول سعدینک محبتنه کرایبده اندمیل اتمشلردر که الناس علی دین
ملوکهم بوحال عجب دکل زیرا خلق پادشاهک دینی اوزره در رباعی زنکه
که ترا بر من مسکین نظر است اول وقتدن برنکه سنک بن مسکینی اوزره نظرک
وار در یعنی سن بکا نظر والتفات ایدلدن اثارم از افتاب مشهورترست
بنم اثرلرم یعنی مؤلفاتم افتابدن مشهوررکدر کر خود همه عیبها بدین بنده
درست اکر خود یعنی اکرچه بالذات دوکل عیبلر بو بنده وار در لیکن نجم دکل در
هر عیب که سلطان بپسندد هنرست هر عیبی که سلطان بکنه هنر در قطعه
کلی خوش بوی در حمام روزی لطیف رایحه لو بر کل حمامده برکون رسید
از دست محبوبی بدستم حضرت شیخ ایدر بر محبوبک الندن بنم المه
ایرشدی کلدن مراد بونده کلدر که عورتلر باشلرنه سوررلر مجمده کوده لرنه
سوررلر اما دومک عجیبدر مکر بر محبوب کندوسنی اچون حمامه کل کتورمش
که صورته اندن بر مقدار حضرت شیخ ویرمش بو سوزه وقوعی اولمق وادعای
اولمق احتمالدر بونک کیبنک وقوعی جوقدر غفلت اولمنه بدو کفتم
که مشکی یا عنبری حضرت شیخ ایدر بن اول کله خطاب ایدوب ایتدم که
مشک میسن یوخسه عنبر میسن که از بوی دلاویز تو مستم که سنک کوکل تعلق
ومیل ایدیجی بویکدن مستم بکفتا من کلی ناچیز بودم اول لسان حال
ایله بکا جواب ویروب ایتدی بن هیچ بر نسنه یه یرامز لاشیء بر بالجق
ایدوم ولیکن مدتی باکل نشستم اما بر زمان کل ایله اوتوردم زیرا کلی

کل

ارضاه امر حاضردر
رضی یرضی دن

کرایبده اندیکسر الکاف الفارسی
والتاء یلیق بعد الف اسم مفعول
من اکرایبده بالترکی میل ایلیمک
فالمعنی ان جمیع الناس مائلوا ایاه
الی خیر السلطان
ولفظ تر اه اما بمعنی الرطب
او ادات التفضیل والمراد
ههنا هو الثانی یعنی ان
اثاری اشهر من الشمس
والحال انی متصف بالعیوب
فی نفس الامر
سروری

کلی بکسر الکاف الفارسی ویقره
بکسر اللام للاضافة سروری
بکفتا بضم الباء وبضم اول
الکلمة واللالف للاشباع
سروری

مشکی بضم المیم و الشین
المعجمة فارسی وبمعنی
الشی المسک
المیم عربی ویجوز ان
تقرا ههنا علی
وجهین فالقصر علی
احدهما تقصیر
سرور

بوی وصف ترکیبدر یعنی
لطیف الطیب الرائحه لان
معناه بالترکی خوش
قوقیجی سرور

کلی کل ایله تعبیر ایدرلر واذا اتصل به بکفتاده اولان الف اشباع ایچوندر باضم
ایله اوقنور اول سببدن کلک رایحه‌سی انده تاثیر ایدوب خوش بوی اولور
کمال همنشین در من اثر کرد مصاحبمک کمالی که مراد کلک رایحه‌سی در زمان
بکمک ایله بندن اثر ایلدی وکرنه وکرنه من همان خاکم که هستم یوخسه یعنی اکر
انک رایحه‌سی بندن تاثیر اتمش اولیدی همان بنیه سایر خاکدن فرقم
یوق خاکم که وارم یعنی سایر خاک ایله برابرم حضرت شیخ هضمالنفسه کندوسنی
کله و بادشاهک نظرنی رایحهٔ کله تشبیه اتمشدر کویا شیخه بوقدر حالت
بادشاهک التفاتندن اولمشدر دیوا اشعار ایدر اللهم ای الله متع
المسلمین مسلمانلری فائده‌لندر بطول حیاته اول ابوبکر حیاتی اوزنلغی
ایله وضاعف ثواب جمیله وحسناته ومضاعف ایله اول ابوبکرک کوکجک ثوابنی
وحسناتنی وارفع درجة اوداّئه وولاته دخی رفیع ایله اول بادشاهک دوستلرنک
وحاکملرنک مرتبه‌سنی ودمّر علی اعدائه وشناته وقهر ایله انک دشمنلرنی اکه
بغض ایدیجیلرینی بماتلی فی القران من ایاته شونک حقیچون که قران عظیمده
اوقوندی انک ایتلرندن یعنی قران عظیمده اولان ایتلر حقیچون اللهم
ای یم الله‌هم امن بلده امین وحفظ ایله شهرنی ویران اولمقدن وسایر
بلادن واحفظ ولده وانک ولدنی یرامز کوزدن وسائر ضرردن حفظ
ایله شعر لقد سعد الدنیا به دام سعده الله حقیچون تحقیق دنیا کوکجک
اولدی ولطیف ابوبکر سبب ایله یعنی انک عدلی وکرمی ایله عالم خلقی اسوده
وراحت اولدیلر انک سعادتی دائم اولسون سعد بونده وایده المولی بالویة
النصر دخی الله تعالی حضرتی نصرت سنجاقلری ایله انی دشمنلری اوزره قوی
ومنصور ایلیسون کذلک تنتشاء لینة هو عمرقها اول ابوبکر کبی نشو
نما یولر بر خرما اغاجی بوداغی حال بوکه ابلر اول بوداغک اصلیدر وحسن
نبات العرض من کرم البذر ارض ده بتن نباتک کوکجک لکی ولطافتی

سعد فعل ماضیدر دونجی بابدندر
دام فعل ماضیدر دبابلی اولدن موقع
دعاده واقع اولمشدر جمله خبریه در
قسمه جوابدر اوکره محذوف اولوردر
الویة لوانک جمعیدر سنجق معناسنه‌در
عرف بونده اصل معناسنه‌در بودغی
لینة بونده خرما اغاجی بوداغی
بر بادشاهک فرزندی
تنشا فعل مضارع معلومدر بدایه‌ده اولان
همزه حذف اولنمشدر وهم معنی استفهام واردر
یا خطاب ایچوندر

تنکک ایو لکندر یعنی بادشاه ایو اولدوغی کبی اولدی دخی ایو در قطعه
ندالی که من در اقالیم غربت حضرت شیخ رحمة الله علیه خطاب عام طریق
ایله ایدر یعنی بن که من غربت اقلیملرنده جراد و زکاری بکردم درنکی نیچون
برزمان اکلنملکک ایلدم برون رفتم از تنک ترکان که دیدم طشره
کتدوم ترکلرک عارندن زیرا کوردم جهان درهم افتاده چون موی زنکی
جهان خلقی بر برینه دوشمش عرب ساجی کبی زیاده غوغادن همه (وقریش مورشش ایدی)
ادمی زاده بودند لیکن شیراز وزره کلن ترک عسکری ظاهرا دوکل ادم
اوغلی ایدیلر لیکن جو کرکان بخون خور کی تیز جنکلی قان ایچی جیلکده پنجه لری
کسکنلکده قوردلر کبی ایدی یعنی زیاده خونریز ایدیلر حضرت شیخ کرکان ایله
ترکان عسکرینه اشارت ایدر جو باز امدم کشوا سوده دیدم حضرت
شیخ کرکان ایله ترکان عسکرینه اشارت ایدر کوردم پلنکان رها کرده خوی
پکنلی قبلانلر قبلانلق خوینی ترک ایلمشلر حضرت شیخ پلنکان ایله
شیراز بادشاهنک عسکرینه اشارت ایدر درون مردمی چون ملک
نیک محضر شهر ایچنده بر طائفه ایدی ایو ولطیف خیلو برون لشکری
چون نره ران جنکلی طشره ده بر عسکر وار ایدی جنک ایدیجی ارسلانلر
کبی حضرت شیخ مصراع اول ایله شهر خلقنه مصراع ثانی ایله بادشاهک
عسکرینه اشارت ایدر چنان بود در عهد اول که دیدم انجلین ایدی
اول اول زماننده که کوردم جهان جهان پر ز اشوب وتشویش وتنکی جهان
مملو ایدی غوغا وخفدن عهد قول وقرار ویمین وصیت وفرمان وحفظ
وصیانت وزمان معناسنه کلور اما بونده معنای اخر مراد در چنین
شد در ایام سلطان عادل سلطانک زماننده بویله اولدی خلق
تمام امن وحضورده اولدی اتابک ابو بکر سعد بن زنکی اول سلطان
عادل زنکی اوغلی سعد سعد اوغلی ابو بکر در اتابک در حکایت اولنور که

ندالی ده اولان یا خطاب
ندالی معنی استفهام
ایچوندر وهم تنکیر ده اولان
واردر وبر ترکی بر طایفه
یا مصدر ایچون فارسی
امیدر جمع ترکان ره
ترکمان کلهور ترکمان
بونده تاتار در یا مصدریه
خون خور کبی ده اولان کاف تحبید یعنی
در وارنده اولان کاف جون
ورهون تحبید زیرا اصل اولتمد
خواره ور کاف حذف اولنوب خوران
وانیده کبی خون خوار دنمک
ها ایله وهاسی تبدیل اولنور الف
پلنکلی قبلان انده اولان یا
نون جمع اعجوبه وینک معناسی
بعض کنسه لر ... مرد ... خوی
بویله دیرر اول طایفه بو تقدیره ضرورت
ملک کبی ایو خوی ایدی اولنسه هم
سیرت معناسنه اولور طرف اولنور که
دن اوتری اضافت قطع اولنمش
درون مردن اولور اصلی بونک کسری
ایله ایو خیلو ... محض اولنمق
اوزره در غفلت اولنه برون لشکری
دمی ایله غوغاسی ملک ایدیکی
ارسلانلر کبی ایدی ابو تقدیره برون
لفظی طرف اولنمدر ضرورتدن اوتری اصلی
اضافت قطع اولنمشدر اولور که نونک کسری
ایله لیکن بونده تکلف وار در

سعد

سعد سعد اوغلی ابو بکر اوزره مکر تاتار طایفه‌سی غالب اولوب مملکتندن
سورمش حضرت شیخ دخی بالضروره ترک دیار اتمش صکره سعد اوغلی
ابو بکر بر عظیم عسکر ایله کلوب دوشمنی قهر ایلمش حضرت شیخ کیرو عودت
ایدوب بو قطعه‌یی اول زمانده انشا اتمش ایزد تعالی وتقدس عالی وباک
الله حفظ پاک شراز را پاک سینزارک دایره‌سی بهیبت حاکمان عادل
عادل پادشاهلرک عدل وهیبتی سبب ایله تا زمان قیامت قیامت زمانه
دکن در امان سلامت سلامت اماننده نکه دارد نکاه طوته یعنی حفظ
ایلیه قطعه اقلیم پارس را غم از آسیب دهر نیست پارس اقلیمنه زمانک
فتنه‌سندن وضررندن غم یوقدر تا بر سرش بود جو توای سایه خدا
مادمکه اول اقلیمک باشی اوزره سنجلین بر عادل پادشاه اوله ظل الله
یعنی پادشاه امروز کس نشان ندهد در بسیط خاک بو کون بر یوزنده
کمسه نشان ویرمز مانند استان درت ثامن رضا سنک بابک استانه
مشابه رضا ثامن یعنی راضی وامین اولیجق بر نتیجه کلام دنیاده بر پادشاه
بو قدر که خلق سنک باب سعادتکده ایمن وراضی اولدوغی کبی انک
استانه‌سنده انجلین ایمن وراضی اوله‌لر حضرت شیخ طاب ثراه بونک ایله
پادشاهی زیاده مدح ایدر بلکه مدحنده تمام مبالغه ایدر بر تست
پاس خاطر بیچارکان وشکر سنک اوزرکه‌در یعنی سکا لازمدر بیچاره
لرک خاطرنه رعایت وحفظی وبزم اوزرمزه شکر لازمدر بر ما وبر خدای
جهان آفرین جزا وجهان یرادیجی خدا اوزره جزا سکا بیچاره‌لره رعایت
اتدوککدن اوتری وبزه شکر اتدکمزدن اوتوری جزا وعوض در یعنی
لایق اولان بودر نته کیم لطف وعده ایلمشدر ان الله لا یضیع اجر المحسنین
یا رب ز باد فتنه نکه دار خاک پارس ای بم ربم پارس مملکتنی نکاه
طوت فتنه یلندن یعنی فتنه‌دن حفظ ایله چندانکه خاک را بود

وباور ابقا اول زمانه دکن که خاك وباد بقا اوله یعنی قیامته دکن سبب
تالیف کتاب گلستان گلستان کتابنك تالیفنك بیاننده در یك شب
بر کیجه تأمل ایام گذشته میکردم گچمش ایامی فکر ایدردم وبر عمر تلف کرده
وتالف اولمش عمره اورزه تأسف میخوردم تحسر ایدردم وسنك سراچه
دل وکوکل اوجوکزنك طاشنی بالماس آب دیده می سفتم کوز یاشی
الماسی ایله دلر ایدوم یعنی اغلمق ایله قلبمه رقت حاصل اولور ایدی واین
بیتها مناسب حال خود وبو کندو احالمه مناسب اولان بیتلری میکفتم
ایدر ایدم بو تقدیرجه بیتها لفظی مناسب لفظنه مضاف اولمز مثنوی هردم
از عمر میرود نفسی هردم عمردن بر نفس کیدر چونکه میکنم نماند بسی
چونکه نظر ایدرسن کورورسن که عمردن چوق قالمدی بو وجهله دخی قابلدر مغرور
اولوب عمرك نیجه التفات واعتماد ایدرسن که عمرك چوق قالمدی انجاکه نیجاه رفت
در خوابی ای کسه که عمر کلك اللی یل کتدی دخی خوابده یعنی غفلتده سن
مکر این پنج روزی دریابی الا بو بش کوننده دخی کتمدی ایرشسن واکلیه سن
یعنی حال نیجه ایدوکنی اکلیوب اکه کوره تدارك ایده سن بو وجهله دخی معنی
قابلدر مکر بو بش کوننده هنوز کچدی ایرشور واکلرسن یعنی عمر کلك اکثری غفلت
ایله کچدی ادراك وتدارك اتمدوك بو بش کون مقداری که قالمشدر انی قنده
ادراك وتدارك ایدرسن بنجاه کثرتدن بنج قلتدن کنایه در خجل انکس که
رفت کار ساخت شرمنده اول کسه که دنیادن اخرته کتدی وایش دوزمدی
یعنی عمل سز اولدی کوس رحلت زدند بار نساخت کوچمك کوسنی چالدیلر
ویوکنی دوزمدی یعنی غفلتی ترك ایدوب آخرت تدارکنده خواب نوشین
بامداد رحیل کوچ صباحنك لذیذ اویقوسی بازدارد پیاده را ز سبیل
پیاده یی یولدن کیرو طوتار یعنی عمل اتینه سوار اولمین کسه صراط
مستقیمدن جواد وشر هر که امد عمارتی نو ساخت هر کیمسه که کلدی دنیایه

هر یکی

بریکی عمارت دوزدی یعنی کندوسی بریکی سرای یاپدی که انک اسوده اولا رفت منزل بدیکری پرداخت عاقبت اول کمسه کتدی وبنا اتدوکی منزلی بر غیری کمسه یه تمام ایلدی یعنی اولدی واول منزلی معنی ده غیر کمسه ایچون بنا ایلدی اکه همان زحمتی قالدی وان دیکر بخت همچنین هوسی اول بری دخی بو نجلین بر هوس بشوردی یعنی اول دخی انجلین بریکی سرای بنا ایلدی عاقبت ترک ایدوب کتدی وین عمارت بسر نبرد کسی محصل کلام بو عمارتی برکمسه باشه التمدی یعنی ابدی بونده قالمدی یار نا پایدار دوست مدار بقا سزیاری دوست طوتمه یعنی محبت اتمه دوستی را نشاید این غدار بود فاسز که مراد دنیا در دوستلغه لایق دکل در بیت عروس جهان کرچه در حد حسنت زحد می برد شیوه بی وفایی بیک بد جون همی ببا باید مرد ایو ویرمز کشی یعنی مؤمن وکافر وصالح وطالح جونکه اولسه کرک یعنی عاقبت اولورلر خنک انکس که کوی نیکی برد بختلو اول کمسه که ایلک طوبی التدی یعنی عمل صالح ایله کتدی مرد بونده مردن معناسنه در مصدر مرخم در مصدر رک استعمالی اوچ وجه اوزره در بری کندی صیغه سی اوزره در امدن ورفتن کبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره در که اکه مصدر مرخم درلرکه اکی قسم در بری بو که واو عاطفه ایله استعمال اولنور کفت وشنفت کبی کفتن وشنفتن معناسنه در نتکم دیوان حافظ ده واقع اولمشدر بیت سخن عشق نه آنست که آید بزبان ساقیا می ده کوتاه کن کفت شنفت بری دخی بو که واو عاطفه ایله استعمال اولنمز امد شد کبی که امدن شدن معناسنه در نتکم جامینک یوسف زلیخا سنده واقع اولمشدر بیت بزندان تا مهش خلوت نشین بود شه امد سوی زندانش چنین بود اوچنجی وجه امر حاضر در صیغه سی اوزره استعمال اولنور تک ودو کبی که بکندن و دویدن در نتکم دیوان شاهی ده واقع اولمشدر بیت عمری براه عشق زسر خاتم عدم

نوبا الفتح والسکون یعنی الجدید عمارت بر نوبنا اجدید عمارت یعنی اولان یا وجدده معنا

پرداخته بونده بوشالتدی کبی اواز اولمق فارغ اولمق یعنی اول اولدی اولدی خوش

وخانه پرداز بو معناده در معنا عمارت ایلدی سرورلی

وقیل فی الترجمة طوبلیدی خوش کسندی منزلنده غیر در معنا

مدار زمان حاضر در من الوفاد

من الغدر بالغین المعجمة من اوبلا نی سوی ای یار

فی الترجمة پایدار بوغدار معنا

یاری زیر دوستلغه بوغدار اوزر دور در اورتونا اولور معناسنه در

معنای بالترکی ایو ویرمز طوبلیدی بونده طرب سرورلی

کرک در سروری کرکی بو نده بالترکی طوب سرورلی

سرکی بالکاف الفارسی بالترکی طوب سعادتلو معنا

خنک بونده بختلو معناسنه در وسعادتلو معنا

بازار روی ان تک و دو میکند مرا برک عیشی بکور خیش فرست
بر دیرلک ازغنی کندی قبرکه کوندر یعنی اولمزدن اوّل عمل صالح ایدکسن
نیاد زپس زپش فرست صکره سنک ایچون کمسه کتورمز سن اوک
کوندر یعنی سن دنیادن اول رحلت اتدوکدنصکره سنک ایچون کمسه خیر اتمز
یمان سعی ایلا اولمزدن اوّل انی کندوک ایله صاقن هرکزکمسه یه اعتماد ایلمه
بیت تو با خود ببر توشهٔ خویشتن که شفقت نیاید زفرزند زن
عمر برفست افتاب تموز عمر برقاد در یعنی برف زیاده تیز اریجی اولدوغی
کبی عمر دخی زیاده سریع الزّوال در تموز افتابی اندکی مانده خواجه غرّه هنوز
عمر برفتی براز قودی یعنی زیاده از قودی خواجه هنوز مغرور در حاصل
معنی عمرک اقلی قالدی کشی کثرت عمرنه مغرور در ای تهی دست رفته
در بازار ای بازاره سیم و زردن الی بوش کتمش کمسه ترسمت پر نیاوری
دستار قورقرم دستمالکی طلو کتورمیه سن یعنی آخرته ای عمل سز کتمش
کمسه قورقرم که اندن هیچ نسنه بولمیه سن بیت ببازار مینو مرو تنک دست
که وجهی ندارد بحسرت نشست هر که مزروع خود بخورد خوید هر کمسه کندو
زراعت اولنمش یعنی اکنی تمام اولمغه قومیوب فصیل ایکن تمام یدی
یعنی ضایع ایلدی وقت خرمنش خوشه باید جید خرمن وقتی اول
کمسه بشق دیرمک کرک زیرا هیچ نسنه سی قالمدی بو سوز تمثیل طریقی اوزره در
یعنی هر کمسه عالم شبابده عمرنی هوای هوسه صرف ایلیه اک لازمدر که
پیرلک عالمنده عبادته تمام سعی ایلیه تاکه اخرته خجل اولمیه مایهٔ عیش
ادمی شکمست ادم اوغلینک عیشنک اصلی و حیاتنک سبب
شکمدر یعنی اکل و شربدر تا بتدریج می رود چه غمست مادامکه اول طعام
تدریج ایلکیدرکه هیچ مرض عارض اولمز موتدن نه غم وار در کر بنبدد چنانکه
نکشاید اکر بغلنه انجلین که اچلمیه یعنی اکر قبض اولاکه علاجی قابل اولمیه

برک بالفتح یعنی سرورى
الحیوة والتعیش
عیشده اولان یاوجوده
ایچوندر فرست امر
حاضردر الفارسى
کوب بالکاف سرورى
یعنی البقر
افتاب تموز معناسی مصراع
ثانیه مصروفدر زیرا
ماند بونده نهار معناسنه در
کرفاعلی افتاب تموزدر
فصیح غره در یعنیک
کسری ایله اما فتحی ایله
مشهوردر
دستار بونده دستمال
معناسنه در شریعت ده
اولان تاخطا ایچوندر
خوید واو ایله فصیل
معناسنه در جید بونده
جیدن معناسنه در
خرمنش ده نون ساکن
وزن ایچوندر
نابونده مادام معناسنه در
ببندد و نکشاید بونده
مضارع مجهوللردر
بکشاید بونده
نفی مجهولدر

کردل

12

کردل از عمر برکند شاید اول کسه اکر عمردن کوکل قوپاره یعنی حیاتدن امید
قطع ایده لایقدر وکر شاید چنانکه نتوان بست اکر آجل انجلین کر تغلق
ممکن اولمیه یعنی زیاده لینت عارض اولوب علاج قابل اولمیه کوبشوی
از حیات دنیا دست دی اکا که دنیا حیاتندن ال یو یعنی یوسون حاصل
معنی امیدنی قطع ایلسون دیمک در چار طبع مخالف سرکش باشش
جکیجی بر بر بنک مخالفی درت نسنه که مراد عناصر اربعه در پنج روزی بوند
باهم خوشی بر بش کون یعنی ازجق زمان بری بری ایله خوش و ممتزج
اولدیلر کر یکی زین چهار شد غالب اکر بو درت شادن بری او بری اوزره
غالب اولدیسه یعنی غالب اولا جان شیرین بر اید از قالب طتلو جان
جسمدن یو قاری کلور یعنی موت مقرر اولور بیت در اینان ننشد
دل اهل شناخت که بپیوسته باهم نخواهد ساخت لا جرم مرد عارف
کامل اول سببدن کامل اولان عارف کشی ننهد بر حیات دنیا دل دنیا
حیاتی اوزره کوکل قومز یعنی میل ایلمز پند سعدی بکوش جان بشنو
سعدینک نصحتنی جان قولغی ایله استماع ایله ره چنین است مرد باش
برو یول بویله در اَر اول یوری یعنی سنی جناب قدسه ایرشدرن طریق
بو در رهان وصولنه سعی ایله بعد از تامل این معنی بو معنینک فکرندن
صکره یعنی دنیانک فناسنی ملاحظه اتدوکدن صکره مصلحت آن
دیدم معقول انی کوردم که در نشیمن عزلت نشینم که عزلت بوکوشه
سنده اوتوردم یعنی خلقدن عزلت اختیار ایدم و دامن از صحبت فرا
خود چینم و صحبت و اختلاط اتکنی کنرومه دو شرم یعنی کمسه ایله مصاحبت
و مخالفت ایتمیم و دفتر از کفتهای پریشان بشویم و دفتری پریشان
و نا معقول سوزلردن یویم یعنی محو ایدم بیت زبان بریده بکنجی نشسته
صم بکم اصملر و ابکملر کبی لسانی کسلمش یعنی خاموش اوتورمش کمسه بو جمله

برکنجده بر بوجقده صح

صم جمع اصم در صاغر بکم جمع ابکم در دلسز

کنج بوجق معناسنه در دلسز

سنیده ده کلور مفتوح در

بست بونده بستن مصدرندن در

سنی معناسنه وصفی ترکیبیدر

سر کش بونده وصف ترکیبی حاضر در

بونجه ده اَمر غائب در

آن تجبی امر غائب در

بو دنیده بو ونده مخفف

در بند

خوش ده خافیجه ایلدر

قالب اصل لامک فتحی در

بونده غالبدن اوتوری

بونده غالبیدن اوقنور زیرا حکم

بیکسور اوقنور

نمالینک در

لا جرم بونده سبب

معناسنه در

شنو امر حاضر در

باش امر حاضر در

برو امر حاضر در

مصلحت بونده معقول

معناسنه در

بشویم ده باضم ایله

ایله اوقنور

دخی قابل در مقطوع اللسان یعنی خاموش اولوب بر بوجقده صم بکم
اوتورمش کمه بو تقدیرجه ادات تشبیه مقدر اعتبار اولنمز وصم بکم
مذکر جمع در واحد قبیلندن اولور غفلت اولنمیه بر ارکسی که نبات الله اک
زبانش اندر حکم یکدر بر کمه دنک لسانی کندی حکمنده اولمیه یعنی نامعقول
سویلیه تا یکی از دستان بو نیت اوزره بر زمان بر کوشه ده اوتوردم
تا که دوستلرمدن بری که درکی اوه انیس من بودی که اول دوست محفوده
بنم انیسم ایدی ود رحجره جلیس من بودی وحجره ده بنم مصاحبم ایدی یعنی
سفرده وحضرده بنم رفیقم ایدی بر رسم قدیم از در امد اول دوست اسکی
عادتی ایله قپودن ایچرو کلدی چندانکه نشاط ملاعبت کرد اول قدر که ملاعبت
سرورنی ایلدی یعنی اولکی حال اوزره انک ایله مصاحبت اتمدوکمدن بنی
غمکین ظن ایدوب نشاط وسرور ویرمک ایچون لعب ولطیفه ایلدی
وبساط مراغبت کستراد ومراغبت بساطنی دوشدی یعنی کند وسیله
مصاحبته رغبت اتدرمک دیلدی جوابش نکفتم حضرت شیخ ایدر
بن جواب دیمدوم وسر از زانوی تعبد بر نکرفتم وعبودیت وفکرت
دیزندن باشمی یوقارو طوتمدوم یعنی باشمی قالدوب اکه مقید اولمدوم
رنجیده نکه کرد وکفت اول دوست بنم بو حالمدن انجنمش اولدوغی حالده
یعنی غضب ایله بکا نظر ایلدی وایتدی قطعه کنونت که امکان کفتار هست
شمدی که سکا سویلمک امکانی واردر یعنی سویلمک قادرسن بکوای برادر
بلطف وخوشی شویله ای برادر قرداش لطف وخوشلق ایله که فردا چو پیک
اجل در رسد زیرا یارون چونکه اجل پیکی ایرشه یعنی موت مقرر اوله
بحکم ضرورت زبان درکشی ضرورت حکمی ایله لسانکی چکرسن یعنی بالضروری
سویلمک قادر اولمزسن یکی از متعلقان منش بنم متعلقلرمدن بری
اول دوستی بر حسب واقعه واقعه نک حسبی اوزره یعنی واقع اولان

حال

کجاوه مخفوضمناسنه در
بو دیمده اولان یا
حکایت ایچوندر بعده
جلیس من بودی تقدیرنده در
رسم عادت معناسنه در
نشاط نونک فتحی ایله
سرور معناسنه در
کستر فعل ماضی در
زانوی ارکه معناسنه در
کنونت ده او لانا خطاب
ایچوندر
خوشی ده خانک فتحی ایله
اهمق کرک
کشی فعل مضارع مخاطب در
لفظ درغیری لفظ
ایچوندر

حال اوزره که مراد شیخک عزلت وصحبت اختیار ایدوکیدر مطلع کرداینْد
مطلع ایلدی زبدهٔ کلام شیخک متعلقلرندن بری جونکه اول دوستک
رنجیده وملالم اولدوغنی کوردی شیخک احوالنی اکه بیان ایلدی بوندن
صکره ؛ کلن کلمات ایله فلان شیخ سعدی حضرتی عزم کرداست قصد
ایلمشدر که بقیهٔ عمر معتکف نشیند عمرک باقی سنی معتکف اوتوره یعنی
عمری اولدوقجه خلقدن عزلت ایده وخامشی کزیند وخامشلق اختیار ایده
اما حق بود که معقول اتمشدر نوسیز حضرت شیخ وک متعلقاتندن اولان
کم دوست خطاب ایدرسن اکر توانی اکر قادرسک سر خویش کیر کندو
باشکی طوت یعنی تدارک ایله وراه مجانبت پیش کیر وناْمشروع دن اختیار
ایلمک طریقنی اوکه طوت یعنی اول طریقه سلوک ایله کفت اول دوست
جونکه اول کم دن بو سوزی اشتدی اکه خطاب ایدوب ایتدی بعزت
عظیم عظیمک عزتی حقیچون وصحبت قدیم ومابینمزده اولان قدیم مصاحبت
ودوستلق حقیچون که دم برنیاوم کر نفس یوقاری کتورمیم یعنی انک ایله
مصاحبت اتمیم وقدم برندارم وقدم یوقاری طوتمیم یعنی بومکاندن کتمیم مکر
انکه مکر اول وقت مصاحبت ایدم وبورادن کیدم که سخن کفته شود
که شیخ سعدی حضرتی سوز سویلمش اوله بر عادت مألوف قدیم عادت اوزره
وطریق معروف ومعلوم ومشهور اولان طریق اوزره یعنی اولکی کبی که از دن
دوستان زیرا دوستلری رنجیده اتمک جهلست جاهللقدر حال بو که شیخ
سعدی کبی کمسه دن بو نجلین فعل صادر اولمق لایق دکلدر وکفارت یمین
سهل است ویمینک کفارتی اساندر یمین مشهور اولان معنالردن غیری
قدرت وقوت وبهادرلق ووداد ومرتبه معناسنه کلور وخلاف راه صواب
ومستقیم ومعقول یولک خلافیدر وعکس رأی اولی الالباب وعقل صاحبلرینک
عکسیدر یعنی معقول دکلدر که ذوالفقار علی در نیام که علینک ذوالفقاری

جزم لغتده قطع معناسنه‌در
اما محکم معناسنه استعمال اولنور جزم
کرده است تقدیرنده‌در مسلا
عزم قصد معناسنه‌در مسلا
ونیت جزم وقطع نیت
یعنی بو خصوص محکم نیت ایلمشدر
خامشی ده اولان یا
مصدریه‌در مسلا
سهولت تقدیرنده‌در
کیرامر حاضردر مسلا
بیش کیر تقدیرنده‌در مسلا
یعنی شیخ سعدی ایلدر
کفاره‌ده اولان الف اشباع ایچوندر
عزته‌ده اولان با قسم ایچوندر مسلا
دم بو یرده نفس معناسنه‌در
مکر بو یرده ادات استثنادر
الا معناسنه‌در
ذوالفقارده فا مفتوحه‌در
کسر تحریف عوامدر مسلا
نیام بو یرده غلاف معناسنه‌در
سفت بکسر قاف حضرت شیخک کفارت

غلافنده اولمق زیرا غلافندن چقه نیجه غز الراید غلافنده اولنسه حاصل
اولمزو زبان سعدی درکام وسعدنك لسانی طمقده اولمق یعنی خاموش اولمق
زیرا خاموش اوله بوقدر معارف مسطور اولمیوب مستور اولمق لازم کلور ایدی قطعه
زبان در دهان ای خردمند چیست دهان ایچنده لسان ای عاقل ندر بیلورمسن
کلید در گنج صاحب هنر صاحب هنروك خزینه سی قپوسنك مفتاحیدر جو در
بسته باشد چه داند کسی چونکه قپو بغلنمش اوله بر کمسه نه بیلور که جوهر فروشت
یا پیلور کاول کمسه جوهر صاتیجیدر یوخسه جرجیدر یعنی مادامکه بر کشی سکوت
اوزره اوله معلوم اولمز که اول کمسه عالممیدر یوخسه جاهلمیدر اگرچه پیش
خردمند خاموشی ادبست اگر عاقل قتنده یعنی عاقل اولان کمسه سکوت ایدر
بوقت مصلحت ان به که در سخن کوشی اما مصلحت وقتنده اول یکدر که سوزه
جالشسن یعنی معقول سوز سویلمکه سعی ایدسن دو چیز طیرهٔ عقلست دم
فروستن اکی سنه عقلی غضه کتورجیدر یعنی معقولدکلدر اول سنه نك
برسی نفسی شغ بغلمقدر یعنی خاموش اولمقدر سویلمك وقتنده بوقت
گفتن وگفتن بوقت خاموشی برسی دخی سویلمك در خاموشلق وقتنده
فی الجمله محصل کلام زبان از مکالمه او در کشیدن انك مکالمه سندن
دل چلمکه یعنی انك ایله سویلشمك قوت نداشتم قوت طوتمدوم یعنی
قادر اولمدوم وروی از محادثه او گردانیدن وانك محادثه سندن یوز دندرمکی
یعنی انك مصاحبتندن فراغت اتمکی مروت ندانستم مروت بیلمدوم و معقول
کورمدوم که یار موافق بود زیرا اول دوست موافق یار ایدی و محبت صادق
وصادق محب ایدی بیت چو جنك آوری با کسی برستیز چونکه جنك کتورسن
بر کمسه ایله لج وعناد ایله که ازوی گزیرد بود یا گریز اول کمسه دن سکا ایرلمق یا قچمق
اوله یعنی چونکه جنك اتمکه مراد ایدرسن باری اشول کمسه ایله جنك عناد
ایله که اکا احتیاجك اولمیه وانك افتراقندن متالم اولمیه سن یا خود سنك
هلاکه

کام طمق فصیحی کاف عربی در اما کاف فارسی مشهوردر اولمشدر
کلید کاف فارسیده مفتاح معناسنه در
در بندده قیدمعناسنه در زائده دکلدر
جوهر فروش وصف ترکیبیدر

خاموشیده اولان یا مصدریه در

طیره بونده مصدر بمعنی فاعلدر

بوقت گفتن لفظلرینك معناسی مصراع اوله قید اولندی سهولت معنی ایچون

مکالمه و محادثه مصدر و معنا علر بابیندندر

محب صادق بود مثلا

گریز اولان یا خطاب ایچوندر

بهلککه قصدات کندوکی اندن خلاص اتمک قادر اوله‌سن کیز زیرا معناسنه در لغتده
اما لازم اولمین سنه استعال اولنور یا کریز لابد معناسنه در اما لازم اولان
سنه معناسنه استعال اولنور تتبع ایدن کمسه‌یه معلوم در بحکم ضرورت سخن
گفتم ضرورت حکمی ایله سوز سویلشدک یعنی بالضروری انک ایله صلح
ایلدک و تفرج کنان بیرون رفتیم واول دوست ایله سیر ایدرک طشره کندوک
در فصل ربیع اما یازک بروقتنده ایدی اول تفرجه کندوکمز در وقت که
صولت برد آرامیده بود که اول زمان صووغک شدتی دکلنمش یعنی
کیتمش ایدی و اوان دولت ورد رسیده وکلک دولتی ولطافتی زمانی
ایرشمش ایدی بیت پیراهن برک بر درختان پیراق کوکلکی اغاجلر اوزره
جون جامهٔ عیدنیک بختان نیک بختلرک بیرام کونی کیدکلری جامه کبی
ایدی قطعه اول اردبهشت ماه جلالی اول وقت جلال شاهه منسوب اولان
تاریخ قمریه اوزره اورته یاز آینک اولی ایدی بو تاریخی تعیین اتدی زیرا تاریخ
شمسیه اوزره اورته یاز آینک اولی اولمز بو قید ایله فرس قدیمک اردبهشتده
احتراز ایدر زیرا اول اعتبار ایله کل زمان واقع اولمز بلبل کوینده بر منابر قضبان
بلبل سویلیجی و ترنم ایدجی ایدی بوداقلر منبری اوزره قضبان قضب لفظنک
جمعیدر اصل قافک ضمی ایله در قافیه اجلندن قافک فتحی ایله اوقوندی جلالدن
مراد ملکشاه سلجوقیدر بر کل سرخ از نم افتاده لالی قرمزی کل اوزره شبنمدن
لؤلؤلر دوشمش ایدی همچو عرق بر عذار شاهد غضبان غضب ایدیجی محبوبک
عذاری اوزره اولان درکبی تا شبی در بوستان با یکی از دوستان دوستلرون
بری ایله بکیدن مراد بونده بوقاروده تا یکی از دوستان ده اولان کمسه اولمق
ظاهر در انک غیری اولمقده ممکن در اتفاق مبیت افتاد کیجه لک
اولمق دوشدی یعنی بر کیجه انده یاتمق موضعی خوش خرم اول بوستانده
خوش و خرم بر موضع ایدی و درختان دلکش و درهم وکوکل جکیجی و بر بیره

جمع اولمش لطیف اغاجلری وار ایدی بیت درختانش کشیده شاخ در شاخ
نیتك اغوشنه هم نیك کستاخ کفی که خرده مینا بر خاکش ریخته است اول
وقت اکر سن اول بوستانی کوریدك ایدر ایدك که انك خاکی اوزره صرچه اوافی
دکلمشدر یر اوزره بتن شکوفه‌دن وافتابك پرتوندن که اوراقك اراسنده
بادك حرکتی ایله واقع اولور ایدی مثنوی فروغ خود بصحنش نیم روزان
زرنکار مشبکها فروزان بهم امیخته خورشید سایه زمشك در زمینی
واواده مایه جنبش لعبهای نورد رظل دف کل راشده زجلاجل غنا
دل زان جلاجل نغمه برداز درین فیروزه کاخ افکنده آواز وعقد
ثریا از تارکش در اویخته واولکر بوغمی یعنی عقده بکزر ثریا اول درختك
فرقنده اصلمشدر دیر ایدك که اوراقك ایچنده اویکورسنور ایدی اکر
تارك برینه تاك لفظی واقع اولسه زیاده لطیف اولور ایدی که صنعت
ترصیع بولنور ایدی لیکن فقیر ایکی یوزدن زیاده کلستان کوردم جمیعده
تارك واقع اولمش ایدی بو جهتدن تارك لفظنی اختیار ایدوب انك اوزره
شرح اتدیم وتاك لفظی اختیار ایدوب انك اوزره شرح اتمدم لفظی تارك
بولدم شعر روضه ماء نهرها سلسال اول موضع بر روضه درکه انك ایرماغنك
صوی جنتده اولان سلسان در یعنی سلسال کبی لطیفدر دوحة سجع
طیرها موزون اول موضع بر باغچه درکه انك طیرنك یعنی انده اولان طیرلرك
اوازی موزون ولطیفدر محل اعتبارده دوحه در لغتده شجر عظیم معناسنه در
دوحه حضرت شیخ رحمة الله علیه باغچه واغاجلق معناسنه ذکر اتدوکنده نکته
وار در یعنی اول درختلر بری برینه شویله قریب وبربره شویله مجمع اولمش
ایدی که کویا بر درخت ایده حقیقده بر درخت دکل ایدکینه میوه‌های کونا
کون شاهدران پر از لالهای رنکارنك اول روضه‌نك رنکارنك لالهلردن
طلو ایدی وین پر از میوه‌های رنکارنك وبو دوحه درلو درلو میوه‌لرندن

کوناکون

طلو

اسفی بونك محلنده کان معناسنه استعمال اولنور

عقد بعض بکرعو بلر بونلرده طقرا ثریا اولکر تارق فرق معناسنه در

روضه بونده جیلس بر معناسنه در براد روضه ایدیکی انك ایرماغنك صوی سلسال ایدی بو وجهیله وحی جائزدر

سجع بونده مطلقا معناسنه در بر باغچه ایدی که انك طیرلرنك اوازی موزون ایدی بو وجهیله وحی جائزدر

ان یر بو تقدیرنده در

بونده اولان ضمیر غایبه روضیه راجعدر

طلوا ایدی باد درسایهٔ درختانش یل اول روضه نک اغاجلری سایه سنده
کستر انیده فرش بوقلمون رنکلو فرشی دوشمش ایدی بامدادان علی الصباح
که خاطر باز امدن که اول روضه دن کیرو شهره کلمک خاطری برای نشستن
غالب امد او تورمق فکری اوزره غالب کلدی یعنی شهره رجوع مقرر
ایلدوک دیدمش حضرت شیخ ایدربن اول دوستی کوردم دامنی کل وریحان
اول بوستاندن براتک کل وفستکن وسنبل وضیمران دخی سنبل وسلطان
بورکی فراهم اورده بربره کتورمش یعنی جمع ایلمش واهنک شهر کرده
وشهره رجوع ایلمک قصدن ایلمش کفتم حضرت شیخ ایدر سریع الزوال
اولان شکوفلره اول دوستک جونکه بوقدر میلن کوردم اکه ایتدم کل
بوستانرا بوستانک کلنی جنانکه دانی انجلین که بیلورسن بقایی نباشد
بربقاسی اولمز یعنی اصلا بقاسی یوقدر وعهد کلستان وفایی نباشد
وکلستانک زمانینک بربقاسی اولمز یعنی اصلا وفاسی یوقدر بیت می بیاور که
ننازد بکل باغ جهان   هر که غارت کری باد خزانی دانست وحکما کفته اند
وعاقلر ایتمشدر هرچه نپاید هرنسنه که اکلنمز یعنی بی بقادر دلبستکی را نشاید
کوکل بغلمق لغه یرامز یعنی محبته لایق اولمز کفتا اول که جونکه بندن بو سوزی
بکا ایتدی طریق جیست طریق ندر یعنی نیجه اتمک کرک کفتم حضرت شیخ علیه الرحمة
ایدربن اول دوسته ایتدم برای نزهت ناظران نظر ایدیجیلروک سروری
ایچون یعنی اوقویجیلره فرح حاصل اولسون ایچون وفسحت خاطران خاطرلره
وسعت وبشاشت حاصل ایچون کتاب کلستان کلستان کتابنی یعنی کلستان
اولو کتاب توانم تصنیف کردن تصنیف اتمکه قادرم که باد خزانرا اما اید لطیف
کلستان کتابی اولدکه خزان یلنک بر ورق او اول کلستان کتابینک ورقی
اوزره دست تطاول نباشد ظلم الی اولمیه یعنی ضرر ایرشدورمیه وکردش
زمان وزمانک دونمسی عیش ربیعش انک یازدیرلکی یعنی لطافتنی

بوقلمون ارباب لغتده بعض
سی اوزرنده مجلون وار بر
تبیین اتمشدر بعض بوجالده
وبعضی تبیین اتمشدر وبرکونه
نافه نک برجانورک اسمیدر

دیدمش ده اولان ضمیر غایب دوسته راجعدر

ضیمران سلطان بورکی معناسنه در

اهنک قصد معناسنه در

عهد بونده زمان معناسنه در

بقای ده وفای ده اولان یاء ثانیه وحدة ایچوندر دلبستکی ده اولان مصدر ایچوندر

برای یاء اصلیه اینه اجل معناسنه در

نزهت سرور معناسنه در

فسحت وسعت معناسنه در

بعض نسخه ده خاطران یرینه خاطرها واقع اولور

تطاول ظلم معناسنه استعمال اولنور

کتابک کلستان لفظنه اضافتی عامک خاصه اضافتی قبیلندندر

حریف کوز

بطیش خریف کوز حالمق ایله متبدل نکند تبدیل ایلمیه یعنی فصل خزان ایرشمك
ایله زمانك دونمسنی انی بوزمیه مثنوی بچه کار ایدت زکل طبقی سنك
ایشوکه کلمور یعنی نه ایشوکه یرار کلدن بر طبق از کلستان من ببر ورقی بنم
کلستانمدن بر ورق ایلت که اندن بیك مرتبه یکدر کل همین پنج روز شش
باشد زیرا کل انجق بش والتی کون اولور اندن صکره صولر وین کلستان همیشه
خوش باشد اما بو کلستان دائما لطیف وخوش اولور اصلا صولمز حالی که من
این سخن بکفتم اول زمانده همان که اول دوسته بو سوزی ایتدم دامن کل برخیت
کل اتکنی یعنی اتکنده اولان کلی دوکدی ودر دامنم اویخت و بنم دامنمه اصلدی
یعنی دامنمی محکم طوتوب ایتدی که الکریم اذا عهد وفا کریم قچن بر نسنه یه عهد ایتسه
یعنی وعده ایله وفا ایدر عهدندن دونمز ایلیه سن دخی کلستان نام کتابی تصنیف
اتمك عهد ایتدوکك سنك لازم اولدیکه انی یرینه کتوره سن فصلی دو همان روز بر ایکی
فصل همان اول کون اتفاق در بیاض افتاد اتفاق بیاضه دوشدی یعنی وعد الکریم
دین حسنیجه همان اول کون شروع ایدوب بر ایکی فصلی بیاضه کتوردم در حسن
معاشرت اول ایکی فصلك بری حسن معاشرت بیاننده در که مرادی بونجی
باب در دیمشلر واداب محاورت وبری دخی مصاحبت ادبلری بیاننده در که مراد
سکزنجی باب در دیمشلر در لباسی که متکلمانرا بکار اید اما بر عبارتده واقع اولدیکه
فارسی تکلم ایدیجیلره ایشه کلور یعنی ایشه یرر ومترسلانرا بلاغت
افزاید ومنشی اولنلره بلاغت زیاده ایدر فی الجمله محصل کلام هنوز از کل
بوستان هنوز بوستانك کلندن بقیتی موجود بود بر بقیه موجود ایدی یعنی
بر مقدار وار ایدی که کتاب کلستان تمام شد که کلستان کتابی اولدی وتمام انکه شود
بحقیقت واما حقیقت ایله اول وقت تمام اولور که پسندیده اید که اول کتاب
مقبول کله دربارگاه شاه جهان پناه جهان پناه اولان شاهك بارکاهنده
یعنی

خطابه ایدت ده اولان تا
ایچوندر ملا
خوش فتح خا ایله
اوقنمق کرك
همیشه دائم معناسنه در
حالی وحالیا فارسیده
حالا عربیده بو ایله
بلمین بجیده
وفا بونده فعل
ماضیدر
عهد فعل ماضی مفرد
مذکر غایب در تکلم کبی
فصلی ده اولان یا
وحدت ایچوندر
معاشرت ومحاورت
مصدر در مفاعله
بابندن
لباسی ده اولان یا
وحدت ایچوندر
بقیتی ده اولان یا
وحدت ایچوندر
پسندیده لم نسخه لر
بارگاه قید اولی و جادر
اما نسخه اولی اولور
وجه اکثر اولور

18

یعنی نظرنده بعض نسخه ده وتمام انکه شود که بحقیقت پسندیده اید واقع
اولور یعنی که لفظی بحقیقت لفظنك ماقبلنده واقع اولوب اول وقت
بحقیقت لفظی پسندیده لفظنه معروف اولور معناسی بوید اولور گلستان
اول وقت تمام اولور که حقیقت ایله یعنی گرچکدن جهان پناه اولان شاهك
نظرنده مقبول کله سایهٔ کردکار که اول پادشاه ظل الله در پرتو لطف پر
پروردکار عالمك لفظی شعله سیدر زخر زمان زمانك زخیره سیدر
یعنی زمانده اولان خلق انون زخیره لنور کهف امان امانك مغاره سیدر
یعنی خلقك جای در المؤید من السماء سمادن یعنی خالق سبحانك
قتنده مؤید وموفقدر المنصور علی الاعلی دشمنلری اوزره منصور
ومظفردر عضد الدولة القاهرة دولت قاهره نك بازوسیدر یعنی
دولت قاهره ایله قوتلنور حضرت شیخ رحمة الله علیه بونك ایله پادشاهك
مدحت مبالغه ایدر سراج الملة الباهرة روشن وغالب ملتك چراغیدر
یعنی روشن اولور ملته باهره دن مراد ملت اسلامدر جمال الانام خلقك جمیلور
مفخر الاسلام اسلامك مفخریدر یعنی اهل اسلامك ما یفتخر بهٖ سیدر سعد بن
اتابك الاعظم بو اوصاف ایله موصوف اولان پادشاه اتابك اعظم اوغلی سعدر
اتابكدن مراد بونده ابوبکر بن سعددر که سپهرنه پدرنك اسمنی قومشدر ابوبکر
کنیسی در سعد لفظدن صکره واقع اولان اوصاف ابوبکردر وکدر سعدك دکلدر
حضرت شیخ طاب ثراه گلستانی سعدك نامنه تألیف ایلمشدر اول سببدن
انی ابوبکر اوزره تقدیم اتدی شاهنشاه المعظم زیاده عظیم پادشاهدر
مالك رقاب الامم امتلر بوینلروك مالکیدر یعنی جمیع امتك پادشاهیدر
مولا ملوك العرب والعجم عرب وعجم پادشاهلرنك مفیدر که جمیعی اکه التجا
ایدرلر سلطان البر والبحر بر والجرك یعنی بر وبحرده اولانلرك سلطانی وارث
ملك سلیمان سلیمان ملکنك وارثی مفظر الدین دینه ظفر بولشدر یعنی

پرتو شعله معناسنه در
زخر ازرق معناسنه در
کهف مغاره معناسنه در
عضد بازو معناسنه در
باهر غالب روشن معناسنه در
اتابك بونده حملة ایلك معناسنه در
شاهنشاه پادشاه معناسنه در
مولا بونده معین معناسنه در
روشندر سید معناسنه مملکی در
وارث اسم فاعل در

دين انكله تمام قوتده در ابو بكر بن سعد بن زنكى بو اوصاف ايله موصوف اولان پادشاه
زنكى اوغلى سعد سعد اوغلى ابو بكر در ادام الله اقبالهما الله تعالى حضرتى اول
ايكينك اقبالنى دائم ايلسون اقبالى خير ايله سعادتكه توجيهيدر وجعل الى
كل خير مآلهما والله تعالى حضرتى اول ايكينك مآلنى خير كليه سنه قلسون يعنى
عاقبتلى بنى خير ايلسون و بكرشمه لطف خداوندى وابو بكر اوغلى سعد خداوندلك
لطفنك كوز اوجى ايله مطالعه فرمايد بو كتابه مطالعه بيوره يعنى نظر ايليه
بكرشمه لطف خداوندى يوقاروده مذكور اولان پسنديده ايد تركيب معطوفدر
قطعه كر التفات خداونديش بيارايد اكر ابو بكر اوغلى سعدك خداوندلك التفاتى
بو كلستانى بزيه نكارخانه چينى ونقش ارژنكيست اول التفاتدر بو كلستانى
چينه منسوب اولان نكارخانه در وارژنكه منسوب اولان نقشدر يعنى شهزادنك
التفاتندن بنم بو كلستانم بر مرتبه زينت ولطافت بولور كه چينك نكارخانه سى
وارژنك اولو كتابى نقشى كبى مقبول اولور ارژنك مانى نام نقاشك فن نقشده
تاليف ايتدوكى كتابك اسمى در نكارخانه چيندن مراد بعض كمسه ايدر كه چين ولايه تنك
بتخانه سيدر كه عجايب وغرايب نقشلر ايله مزيندر وبعض كمسه ايدر كه چين ولايتنده رى
برخانه در كه چيندن نه قدر اوستاد ونقاش حاصل اولورايسه هر برينك اثرى اوراده
وار در اميد هست كه روى ازين ملال در نكشد اميدوار در كه شهزاده بو كتابه
نظر ايتدوكندن ملال يوزنى چكميه يعنى ملول اولوب يوزنى بورترميه ازين سخن
كه كلستان نه جاى دلتنكيست بو سوزدن يعنى بو سببدن كه كلستان دلتنكلك
وبحضورلق يرى دكلدر بلكه دلتنكلك دفع ايچوندر على الخصوص كه ديباچه
همايونش خصوصا كه اول كلستانك مبارك ولطيف ديباچه سى بنام سعد
ابى بكر سعد ابن زنكيست زنكى اوغلى سعد سعد اوغلى ابى بكر اوغلى در سعدك
نامى ايله در ياخود انك نامنه در ديمك اوله ذكر امير كبير فخر الدين ابى بكر بن
ابى نصر بو محلده دينك فخرى اولان امير كبيرك ذكر بياننده در كه او ابى نصر اوغلى

ادام فعل ماضى در بونده موقع
دعاده واقع اولمشدر اول
سببدن امر غايب معناسى
ويريلور [illegible]
حفظ صدد
جعل بونده بو
ادام كبيدر [illegible]
كرشمه كاف عجميك فتحى ايله
وكسر كاف ايله لغتده كوز
اوجى ايله يقمق معناسنه در
[illegible]
بيارايد فعل مضارع
غايب در
چينى ده وارژنكيده
اولان يا نسبت ايچوندر
اميد هست مصراع عمومه
اوزره اولمق ممكندر
دلتنكيده اولان يا مصدر
ايچوندر

عروس بونده کلن معناسنه در جالیده اولان یا مصدر ایجوندر
یأس محرملق معناسنه در
متجلی اسم فاعلدر
فعیل بمعنی فاعلدر
ظهیر معناسنه در
معین معناسنه در
سریر تخت معناسنه در
کهف مغاره معناسنه در
ملاذ صغناجق یر
یمین بر برج معناسنه کلور بونده قوت معناسنه در

ایی بکردرکه پادشاهک وزیردر دیکر عروس فکرمن کیرو یعنی ارتق بنم فکرم
کلنی فکرم از بی جالی سر بر نیاورد جالسزلغندن باشن یوقاری کتورمز یعنی
باشی یوقاری قالدرمز و دیدهٔ یأس دخی محرملق کوزنی از پیشت پای خجالت
خجالت ایاغنک ارقه سندن بر ندارد یوقاری طوتمز یعنی خجالتندن کوزنی
یوقاری قالدروب کمسنک یوزینه نظر اتمکه قادر اولمز و در زمرهٔ صاحب جمالان
وصاحب جماللر بلوکنده متجلی نشود روشن اولیجی اولمز بعض نسخهده صاحب
دلان واقع اولور مکر انکه مکر اول وقت فکرم کلنی باشنی و یأس کوزنی
یوقاری و صاحب جماللر زمرهسنده متجلی اولورکه متجلی کردد فکرم عروسی زینت
لنجی اوله بز بو امیر قبول کبیر امیر کبیرک قبول زیوری ایله یعنی انک مقبولی
اوله امیر کبیردن مراد وزیردرکه یوقاری یاننده ذکر اولندی عالم عادل که اول
امیر کبیر عالمدر عادلدر موید حق تعالی نک قتنده قوتلمش و محکم اولمشدر معظم
دین ﷲ دنیایه ظفر بولمشدر ظهیر سریر سلطنت پادشاهلق تختنک معیندر
مشیر تدبیر مملکت مملکت تدبیرینک مشیریدرکه جمیع امور مملکت اکا مفوضدر
کهف الفقرآء فقیرلرک مغارهسیدرکه انک سایهسنده حضور ایدوب اکا التجا
ایدرلر ملاذ الغربا غریبلروک صغناجق یریدر مربی الفضلاء فاضللری
تربیه ایدیجیدر بو معنی اوزره مربی اسم فاعلدر بو وجهله دخی معنی قابلدر مربی
الفضلا فاضلرک تربیه اولنمشیدر بو تقدیرجه مربی اسم مفعولدر مانک فتحی ایله
محب الاتقیاء صالحلر سویجیدر افتخار الفارس فارس طائفهسنک افتخاریدر
یعنی فارس خلقی انک ایله افتخار ایدرلر فارس بر عظیم ولایت و بر قدیم مملکت
درکه شیراز دار الملکی در لسان فارسی اکا منسوب اولنور یمین الملک
ملک قوتیدر یعنی سلطنت انکه ایله قوتلنور ملک الخواص خاصلرک
بکیدر یعنی سیدیدر فخر الدولة والدین دولت و دینک اولو سیدر
غیاث الاسلام والمسلمین اسلامک و مسلمانلرک فریاد رسیدر

يعني معيني و عمدة الملوك والسلاطين بكلرك وسلطانلرك معتمد عليهسي و كزيده سيدر

ابي بكر ابن ابي نصر بو اوصاف ايله موصوف اولان ابي نصر اوغلي ابي بكردر

اطال الله عمره حق تعالى حضرتي انك عمرني طويل ايليون واجل قدره وانك قدريني

جليل ايليون وشرح صدره وانك صدريني كشف ايليون يعني قلبيني منور

ايليون وضاعف اجره وانك اجرني مضاعف ايليون كه ممدوح اكابر

افاقست كه عالم اكابرنك مدح اولنمشيدر و مجمع مكارم اخلاق وكوكجك

خويلرك جمع اولجق يريدر بيت هر كه در سايهٔ عنايت اوست هر كيمك

اول وزيرك عنايتي سايه سنده در كنهش طاعتش ودشمن دوست اول

كيمسنك كنهي طاعت ودشمن دوست در فرضا اكراندن بر جرم صادر اولسه

وزيرك خوفندن انك ايله دوست اولور بر هر يكي از سايه بنده كان وخواشي

دوكلي بنده لرندن و پاشيه لرندن هر برسي اوزره چند خدمتي معين است

بر خدمت تعيين اولنمشدر كه اكر در اداء ان خدمت كه اكر اول خدمتك اداسنده

تهاون وتكاسل روادارند سستلك وكاهللك رواطوته لر يعني خدمتده

چالك اولميه لر سهايت البته در معرض خطاب ايند سوزبرينه كلورلر يعني

سوز اليمشيدر ودر محل عتاب وعتاب محلنه كلورلر يعني غضبه مظهر دوشرلر

مكر برين طايفه درويشان الا بودرويشلر طايفه سي اوزره كه خدمت

بو قدر كه شكر نعمت بزركان واجب است كه انلر اوزره محسان اولولرك

نعمتنك شكري واجبدر وذكر جميل وكوكجك ذكر انلري ايلك ايله ياد ايلمك

واجبدر ودعاء خير وانلر ايچون خير دعا ايلمك واجبدر واداء چنين خدمت

وحال بو كه بچنين خدمتك اداسي يعني نعمتك شكري وذكر جميل ودعاء خير

ورغبت اوليترست غيبده يعني اردنده اولي ركدر كه حضور كه بو چنين

خدمتي حضورده يعني مواجهه ده اتمكدن اين بتضيع نزديكست زيرا بو يعني

درويشلره متعلق اولان خدمتي حضورده ايلمك ريايه قريبدر روان ان

ضاعف وشرح فعل ماضي دركه موقع دعاده واقع اولمشدر اطفال فعل ماضي در افعال بابندن كه موقع دعاده

تهاون سست معناسنه در ثانينك فتحي ايله مجمع ده ميم ثانيه در محله وكسر ايله جايه

تكاسل وتكاهلك لك معناسنه در

بعض نسخه ده در محل افتند واقع اولور قدله

مكر بونده الا معناسنه در

وذكر جميل واجبت تقديرنده در

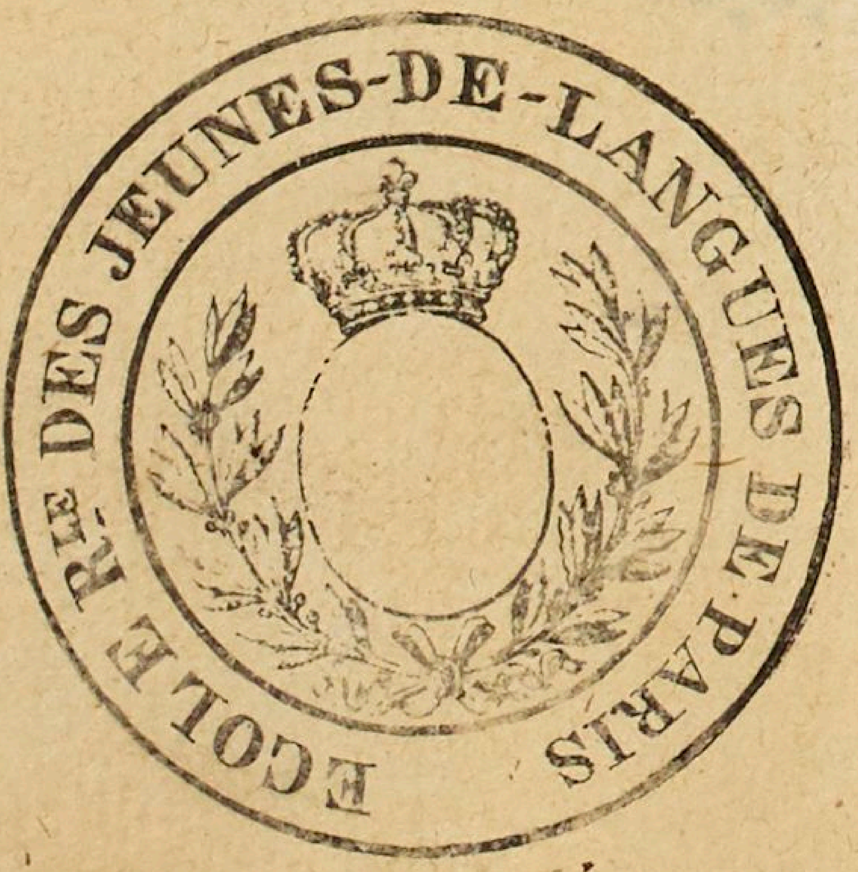
تضنع ريا معناسنه در

مكلف

از تکلف دور خیراو یعنی درویشلره متعلق اولان خدمتی مواجهه‌سنده ایلمک در
تکلف وریادن بعیده رو باجابت مقرون ه و بو نجلیین دعا اجابت ایله مقرون
یعنی ظاهرا مقبول اولمغه قریبدر بیت پشت دوتای فلک راست شد از خرمی
فلک ایکی قات اولمش ارقه‌سی خرمنلغندن طوغری اولدی یعنی زیاده بشاشت
حاصل اولدی تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را ایام اناسی تا که سنجلیین
فرزندی طوغدی حکمت محض است اگر لطف جهان آفرین صافی حکمت در
اگر جهان یرادیجینک لطفی خاص کند بنده مصلحت عام را خلقک مصلحتی کورمک
ایچون بر بنده‌سنی خاص ایلیه دولت جاوید یافت هر که نکونام زیست ابدی دولت
بولدی هر کمکه دنیاده ایو ادلو دیرلدی کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را زیرا
انک عقبنده ذکر خیر انک نامنی دیری ایلر یعنی اول کمسه اولدکدن صکره خلق انی
ایلک ایله یاد ایدرلر یعنی ایلیه حقیقتده اولمش اولور زیرا دنیاده کلمکدن
مراد ایو نام قومقدر وصف ترا گر کند ور نه کند اهل فضل اهل فضل اگر سنی وصف
ایدرلر اگر وصف ایتمیه‌لر علی السویه در که اصلا که احتیاجک یوقدر حاجت مشاطه
نیست روی دلارام را دلارامک یوزنه مشاطه حاجت دگلدر مصراع نقش
مشاطه با حسن خداداد کند عذر تقصیر خدمت و موجب اختیار عزلت
خدمت تقصیرینک عذری و عزلت اختیارینک سببی بیانندهدر تقصر
تقاعدی بر تقصیر و تقاعد که در مواظبت خدمت بارگاه خداوندی میرود
که خداوندلک بارگاهنک خدمتنک مداومتنده کیدر یعنی کنج قناعتده تقاعد
ایدوب قبول و دنیا ایله مقید اولمدوغمزدن اوتری پادشاهک و وزیرک
خدمتنده بزدن قصور صادر اولور حضرت شیخ رحمة الله بونک ایله خدمت
قصورنه اعتراف ایدوب اعتذار ایدر بنا بر انست بو خصوص انک اوزره مبنی در
یعنی سبب اولدر که طایفه حکماء هند که هند عاقللرینک بر بلوکی در فضائل بزرجمهر
بزرجمهرک فضیلتلرنده سخن میگفتند سوز سویلدیلر یعنی بحث ایلدیلر عاقبت

تکلف باطنده اولین نسنه‌یی اظهار ایلمک در بعض بونده ریا مراد در
لفظا ز اودن قد یستعمل متعدیا و لازما بالترکی طغمق و طغمق والناس ههنا المعنى اللازم سروری
محض صافی معناسنه‌در
جهان آفرین یرادیجی معناسنه‌در
ذکر بونده یاد ایلمک معناسنه‌در
عقبش ضمیر راجع الى قوله ابه زنکه
نام زینت سروری
مشاطه عورتلرک یوزنی زینت ایدیجی عورت
دلارام محبوب و محبوبه معناسنه استعمال اولنور

فضائل جمع فضل و فضیلة ضد النقص و النقصة

جز اینِ عَیبَش نَدانستند انك بو عیبندن غیر بیلمدیلر که در سخن گفتن بطیست
که بزرجمهر سوز سویلیکده وبر سوزه جواب ویرمکده بطی در یعنی درنك بسیار میکند
چوق اکلنمك ایلر یعنی چوق اکلنور مستمع راسی منتظر باید بود اول وقت
مخاطبه چوق زمان منتظر اولمق کرك تا وی تقریر سخن کند تا بزرجمهر اول مجلده
لازم اولان سوزی تقریر ایلیه بزرجمهر شنید وگفت بزرجمهر بو خصوصی
اشتدی وانلره جواب ویروب ایتدی اندیشه کردن که چه گویم فکر ایلمك که
نه دیم یعنی سوزی فکر ایله سویلمك ع بیت تامل کنان در خطا و صواب
به از ژاژ خایان حاضر جواب به از پشیمانی خوردن که چرا گفتم یکدر پشیمانلق یمکدن
که نیچون ایتدم یعنی نیچون فکرسز سویلدم دیو پشیمانلق دن اولمقدن ایسه فکر
ایله سویلمك یکدر مثنوی سخندانی پرورده پیری کهن پیرك مربیسی
اولان سوز بیلجی بیندیشد انگه بگوید سخن فکر ایدر اندن صکره سوز سویلر
مزن بی تامل بگفتار دم تأمل سز یعنی تمام فکر اتمدن سوزه نفس اورمه
نکو گوی گر دیر گویی چه غم سوزی ایو سویله اگر گیج سویلیه سن نه غم بیندیش
وانگه بر آور سخن فکر ایله اندن صکره نفس یوقاری کتور یعنی سویله وز آن
پیش بس کن که گویند بس واندن اوك خاموش اول دیه لر یعنی شویله قدر چوق
سویلمکه عیزری که لر سکا خاموش اول دیه لر بنطق آدمی بهترست از دواب
ادمی نطق سبب ایله حیوانلردن یکرکدر دواب از تو به گر نگویی صواب
لکن دواب سندن یکدر اگر معقول سویلمیه سن بیت کمالست در نفس انسان
سخن تو خود را بگفتار ناقص مکن رباعی صراف سخن باش وسخن بیش
مگو سوز صرافی اول وسوزی چوق سویلمه چیزی که نپرسند تو پیش مگو
برنسنه یی که سندن سؤال اتمیه لر اوك سویلمه گوش تو دو داده وزبان
تو یکی سکا قولاق ایکی ودل بر ویرمشدر یعنی حق تعالی حضرتی عزه اسمه سکا
ایکی قولاق وبر دل ویرمشدر هر که دو شنوی یکی بیش مگو ابله اولمه نکته

بودر که

سنه دردرنك اکلنمك معنا

پشیمانی ده اولان یا مصدر

دم بونده نفس معناسنه در

بیندیش امر حاضر در

گوی امر حاضر در

وفی بعض النسخه بر دن وفی اکثر مجلده منصوب ومجرور اولور اتا بونده مرفوع در

دواب چارپای معناسنه در

صواب معقول معناسنه در

کن امر حاضر در

باش امر حاضر در

از یکی بیش مگو معناسنه در

۱۷

٤٦

بودر که هر وقت که اکی سوز استماع ایده سن بر سوز سویله زیاده سویلمه یعنی اکی
سوز اشتسك بر سوز سویله فکیف لا علی الیقین هر یرده ~~سویله یعنی اکی~~ چوق صحبت
چوق سویلمك معقول دکلدر خصوصا در نظر اعیان حضرت خداوندی
خداوند حضرتنه منسوب اولان اکابرك نظرنده عزه نصره اول خداوندك
نصری یعنی امور سلطنتده انك ناصری اولان وزیر عزیز اولسون نصر بونده مصدر در
بمعنی فاعلدر که مراد وزیردر که مجمع اهل دلست که اول وزیر اهل دلك جمع اولجق یریدی
و مرکز متبحر علما واولو عالملرك قرار ایدجك یریدر اکر در سیاقت سخن اکر
سوز سوقنده یعنی سوز سویلمکده دلیری کنم بهادرلق وجرأة اولورم دیمك
اوله و بضاعت مزجات وقلیل متاعی تحفه طریق ایله بحضرت عزیزا وده عزیزك
حضورنه کتورمش اولم یاخود کتورمش اولورم دیمك اوله و شبه وصاری
بونجق یاخود شبه دیدکلری سیاه برشنه درکه خلق اورتاسنده مشهوردر مراد
اول اوله بو معنی دخی جائزدر در بازار جوهریان جو بهر فروشلر بازرنده جوی
نیازارد براربه کتورمز یعنی برار په مقداری اعتباری یوقدر و که براربه یه
المز بعض نسخه ده جوی نیرزد واقع اولور معنی براربه دکمز دیمك اولور چراغ
پیش افتاب پرتوی ندارد و چراغ افتاب قتنده بر پرتو طوتمز یعنی اصلا
بر پرتوی یوقدر و مناره بلند ویوکسك مناره در دامن کوه الوند الوند
طاغك اتکنده یعنی یانده بیت غاید الجق کورنور الونده همه دانده بر طا
اسمی در مثنوی هر که کردن بدعوی افرازد هر بیکه دعوی ایله بوینی یوجلده
یعنی عجب و کبر ایلیه دشمن از هر طرف بر وتازد دوشمن هر طرفدن انك
اوزره چاپر یعنی هجوم ایدر بعض نسخه ده مصراع ثانی یرنه بو مصراع واقع
اولور خوشتن را بکردن افراز دکندوسنی بوینی اوزرنه اتار یعنی کندوسنی
هلاك ایدر سعدی افتاده است ازاده سعدی دوشمش یعنی تواضع ایدجی
برازاده درکه کمسه ایله خصومتی یوقدر بونده افتاده تواضع معناسنه درنته

خداوندی ده اولان نا ب
ایچوندر مسط

ایجبوندر دربونده متوقع و عاده
عتز فعل ماضی در
واقع اولمشدر

مجمع بونده اسم مکاندر

مزجات قلیل معناسنده در

غنیك

کم بوستانده واقع اولمشدر بیت اگر زیردستی بر افتد چه خاست زیردست افتاده
مرد خداست کس نباید بجنگ افتاده کم تواضع ایدجینک جنکنه کلمز وانک ایله
خصومت طلب ایتمز اول اندیشه وانگهی گفتار اول فکر اندن صکره سوز در زیر فکه
سوزک اساسیدر پای بست آمدست پس دیوار زیرا اول اساس اندن صکره
دیوار کلمشدر یعنی اول تمل قورلر اندن صکره دیوار بنیاد ایدرلر نخل بندم ولی نه در
بستان نخل بندلک بیلورم اما بوستانده دکل یعنی بوستاندن اولان نخل کبی
اتمکه قادر دکلم زیرا بو نخل ایله بوستانده اولان نخلک فرقی چوقدر که بوستانده
نخلک هم رنکی هم میوه سی خوب لطیفدر شاهدی می فروشم ولی نه در کنعان
محبوبلق صاتارم اما کنعانده دکلم یعنی کنعانده یوسف کبی محبوب وار دراننده دلبرلک
صانعتنه قادر دکلم زبدهٔ کلام نخل بندلر بوستانده نخل بندلک صانعتنه قادر اولمدقلری
کبی بن دخی اگرچه اهل فضلم اما وزیرک مجلسنه کلن فضلانک قتنده فضل صانعتنه
قادر دکلم دیو حضرت شیخ رحمة الله علیه حددن زیاده تواضع اتمشدر زیرا بو
تواضع وزیر تعظیم در لقمان حکیم را گفتند لقمان حکیمه ایتدیلر که حکمت از که آموختی
که حکمتی کیمدن اوکرندک گفت لقمان حکیم انده جواب ویروب ایتدی از نابینایان
کورلردن اوکرندم دیمک کلدی که نیجه اوکرندک مابعدی ایله جواب ویرور تا جای
نبینند زیرا کورلر مادامکه یر کورمیه یعنی ایاق قویجق بیلمیه لر پای ننهند
ایاق قومزلر قدم للخروج قبل الولوج سن خروجی تقدیم ایله ولوجدن اوک یعنی
اول فکر ایله اندن صکره برایشه مباشرت ایله مصراع مرد بیت بیازمای وانگهی
زن کن اول رجولیتکی امتحان ایله اندن صکره اولنمک فکرن اگرچه بو مصراعک معناسی
بونک ایله مشهوردر اما بو معنی بو محله اصلا ملایمتی یوقدر زیرا ما بعدنده
اولان ابیات ایله هرگز مناسبتی یوقدر بلکه محل بو محله ملایم و مناسب اولان
معناسی بودر که مردلکی صنا اندن صکره اورمق ایله یعنی اولا کورسنده شجاعت
وقوت وارمیدر اندن صکره جنک ایله زن بونده زدن معناسنه درکه امر حاضر

صورتنده

شاهدی بونده محبوب معناسنه در
اگر متصل اولان یا مصدر
ایچوندر

می فروشم فعل مضارع
نفس متکلم وحده در

نخل بند بالبناء المصدر
وصف ترکیبیدر بالترکی
نقل بقلاوجق سروری

تا بونده مادامکه معناسنه در
ای مهما تعلقت الکلمة سروری

مرد بیت یا وزن ایچون یا کبی
اوقنور یا مصدر وتا حکایت
ایچوندر رمه

[illegible] سروری

شاطر بونده بهادر معناسنه در
باز بونده طوغان معناسنه در
چنک جیمی عجمی ایله بونده پنجه معناسنه در

صورتندن مصدردر اکی بو قاروده سبب تألیف ده مصدر قی وجهیله استعمال اولندوغنی
بیان ایلدک رباعی کرچه شاطر بود خروس بجنگ اگرچه خروس خروس ایله جنگ
اتمکده شاطر و بی باکدر چه زند باز رویین جنگ اما توج کبی محکم پنجه‌لو طوغان
قتنده نه چالر یعنی کسکن و محکم پنجه‌لو طوغان قتنده نه یه قادردر گربه شیرست
در گرفتن موش کبی ارسلاندر صچان طوتمقده گربه کاف عجمینک ضمی ایله در
بو محلده لامعی چلبی خطا اتمشدر لیک موشست در مصاف پلنگ اما گربه قپلان
جنکنده قادر دکلدر حضرت شیخ رحمة الله علیه بو بیت ایلر کتورمکدن مرادی
تواضع درنته کم بو قاروده بیان اولنمشدر حضرت شیخ رحمة الله علیه اما باعتماد وسعت
اخلاق بزرگان ایله اشعاردر که بنم کتاب تصنیف اتمکه قدرتم یوق ایدی لیکن
اولولرک اخلاق حمیده سنه اعتمادا دیو خصوصه شروع اتدک بو سوز دخی بضمنا
لف دراما باعتماد وسعت اخلاق بزرگان اما اولولرک اخلاق سعتنه
یعنی اخلاق حمیده سنه اعتماد اتمک سبب ایله چشم از عوایب زیردستان بپوشند
که انلر زیردستلرک عیبلرندن کوزلرنی اورترلر یعنی کندولردن اشغا اولنلرک
عیوبنه نظر اتمزلر ودر افشای جرایم کهتران نکوشند و کهترلرک و حقیرلرک
خطالرین فاش اتمک سعی اتمزلر بلکه ستر ایدرلر کلمه چند برقاچ کلمه بر سبیل
اختصار اختصار طریقی اوزره از نوادر امثال نوادر و غرایبدن و مثللردن
و حکایات اشعار و حکایتلردن و شعرلردن و سیر ملوک ماضی و کچمش پادشاهلرک
سیرتلرندن رحمهم الله الله تعالی حضرتی رحمت اتلره ایلسون درین کتاب
بو کتابده درج کردیم جمع ایلدک و برخی از عمر گرانمایه و اغربها لو یعنی هم زیاده
قیمتلو و مقبول عمردن بعضی برو خرج کردیم اتک اوزرنه یعنی گلستان
کتابنک تصنیفی اوزره خرج ایلدک موجب تصنیف کتاب گلستان این بود
گلستان کتابنک تصنیفنک سببی بو ایدی وبالله التوفیق و توفیق الله تعالی
حضرتی ایله در حضرت شیخ قدس الله سره العزیز گلستان کتابنک تمام اولماسی

جرایم جریمه‌لر و خطالر معناسنه در
افشا فاش ایلمک معناسنه در
نوادر بونده عجایب و غرایب معناسنه در
سیر جمع سیرتدر
امثال بونده جمع مثلدر
درج جمع ایلمک معناسنه در
برخی بر مقدار معناسنه در
برو خرج کردیم تقدیرنده در

حق تعالی حضرتنك توفيقی ايدر ديو غروری نفسندن دور ايدر قطعه نماند سالها اين
نظم ترتيب بو نظم و بو ترتيب نيجه ييللر قالور يعنی بو نظم و نثر ايله مرتب اولان
كتاب چوق زمان بو حال اوزره قالور زما هر ذره خاك افتاد جايی حال بوكه
بزدن هر ذره خاك بر يره دوشمش اولور يعنی جسمنز تراب اولونجه هر ذره سی
بر يره دوشر مثنوی اكر خاك شد سعدی او را چه غم كه در زنده كی خاكی بود
همه به بی چار كی فرا خاك دار وكرد عالم بر آمد جو بار سبی بر نيايد كه خاكش
خورد وكر ياده بادش بعالم برد غرض نقشت كز ما باز ماند بو كتابك تأليفندن
غرض بر نقشدركه بزدن كيرو قاله و بزم ذكر موزه سبب اولا كه هستی را نمی بينم
بقايی زيرا اوارلقك اصلا بر بقاسنی كورمزم يعنی بی بقا ايدوكنی زياده روشندر
مكر صاحب دلی روزی برحمت مكر بر صاحب دل بر كون رحمت ايله كند دركار درويشان
دعايی درويشلرك ايشنده بر دعا ايليه يعنی بكا بر دعا ايليه تواضعا حضرت
شيخ رحمة الله عليه كندوسنی درويشلر زمره سنه منسلك قلدی الفقر فخری حديثی ايله
عمل ايلدی مثنوی الا ای كه بر خاك ما بكذری بخاك عزيزان كه ياد آوری تكرار
كلستان معنی شكفت بر و هيچ بلبل چنين خوش نكفت عجب كر بميرد چنين
بلبلی كه بر استخوانش نروند كلی حق تعالی اول كيسی رحمت درياسنه غرق
ايليون كه بو كتابك مصنفنی دعاسنده خير ايله ياد اتدكده لطفندن
بو كتابك شارحی اولان شمعی يی دخی فراموش اتميه بيت فرستی مكر رحمتی
در پيم كه هر كرده خوش واشق پيم حضرت شيخ طاب ثراه كلستان كتابنك
بابلری زياده و اكك اولمدوغنه بوندن صكره مذكور اولان كلمات ايله اشارت
ايدر امعان نظر سنظارك توفيق ايله يعنی بنم وقت نظارم در تربيت كتاب كلستان
كلستان كتابنك ترتيبنده و تهذيب ابواب وانده اولان بابلروك تنقيحنده
يعنی لطيف كلمات ايله انی ادا اتكده ايجاز سخن را سوزك اختصارنی مصلحت
ديد معقول كوردی تا مرين روضهٔ رعنا تا كه بو رعنا روضه تا لفظی فائده

بر قج

نماند فعل مضارع غائب در
افتاد بو وقتدير بنده در

بقايی ده اولان ياء
ثانيه وحدت ايچوندر

نقشت اولان تا وحدت
ايچوندر

باز بونده كيرو معناسنه در

هستی اولان ياء مصدر
ايچوندر

دعايی ده اولان ياء
ثانيه وحدت ايچوندر

دمی و روزی ده اولان
يا وحدت ايچوندر

در بونده فی معناسنه در

ايجاز اختصار معناسنه در
لفظ
مر بونده تحسين
ايچوندر

روضه بونده چيملك
معناسنه در بره مراد
باغچه در

برج معنایه کلور بری انتهای غایت ایچون کلورنته کم بو بیت ده واقع اولمشدر بیت
آنم که یک دم ازنکنادم شکیست نیست ناملک و مدینه نکیم حجیت نیست
بر دخی ابتداء غایت ایچون کلورنته کم دیوان حافظ ده واقع اولمشدر بیت تا شدم
حلقه بکوش درمیخانه عشق هر دم آید غمی از نو بمبارک بادم بیت بری دخی غایت
غرض ایچون کلورنته کم بو بیتده واقع اولمشدر بیت بفرمود تا رخش را زین کنند
دم اندر دم نای رویین کنند بری دخی تحذیر ایچون کلورنته کم بو بیت ده واقع
اولمشدر بیت تا نکنی خدمت سلطان دلیری تیغ و سنان رویدان اندام شیر
بری دخی ما دام معناسی ایچون کلورنته کم دیوان حافظ ده واقع اولمشدر
بیت تا علم و فضل بیینی بی معرفت نشینی یک نکته ات بکویم خود را مبیبی که
راستی بر دخی تعلیل ایچون کلورنته کم لطیفینک بو بیتنده واقع اولمشدر بیت
از مهر تا بمه بیاموز پاک زی تا نزد حق و خلق جهان معتبر شوی تعلیل ایچون
اولان مصراع ثانیده تا لفظی در مصراع اولده اولان تا انتهاء غایت ایچوندر بر دخی
مستمرا ایچون کلورنته کم کمال اصفهانینک بو بیتنده واقع اولمشدر بیت تا جهانست صدر
عادل باد فیض جودش جو عدل شامل باد بری دخی قات معناسنه ایچون کلور
نته کیم بو کتابده بو بیتنده واقع اولمشدر بیت پشت دو تای فلک راست شد
از خرمی تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را قات معناسنه اولان مصراع اولده اولان
تا لفظی اخرنده یا اضافت ایچون کلمشدر و حدیقه علیا دخی بو یوکسک رک باغ جول
بهشت جنت کبی بهشت بانک کسری ایله فصیح در بانک فتحی ایله مشهور در بهشت
باب سکز باب ایله اتفاق افتاد دوشدی زبده کلام امعان نظرم شبونی معقول
کوردی که بو کتابک جنته مشابهتی اولسون ایچون سکز باب اوزره تمام اوله
مفتوح بر قج معنایه استعمال اولنور بری قسم ایچون نته کم دیوان حافظ ده بو بیتنده واقع
اولمشدر بیت بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست که مونس دم صبحم دعای دولت
تست بری دخی فی معناسنه درنته کم حافظک بو بیتنده واقع اولمشدر بیت

کس بدو ننکرست طرفی ببست از عاقبت که نفروشند مستوری بمستان شما بری دخی
سبب معناسی ایچون کلوریکبنا ماحشده اولان یاکبی بری دخی الی معلمسنه کلورینه کم حافظده
واقع اولمشدر بیت عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد ای خواجه درد نیست وکرنه طبیب هست
بری دخی مصاحبت ایچوندرنه کم دیوان حافظده واقع اولمشدر بیت بهست ینست مرنجان
ضمیر خوش دل بکش که نیست سرانجام هر کمال که هست بری دخی الصاق ایچوندرنه کم بوستانده
واقع اولمشدر بیت بجنک اروباد یکران توش کن نه بر فضلك دیکران کوش کن ازین
سبب مختصر امد بوسببدن کلستان کتابی مختصر کلدی یعنی مختصر واقع اولدی تا بملامت
ینجامد تاکه ملامت ایله اخر اولمیه زیرا احتمال درکه بوندن زیاده اولسه اوقینلره ملامت
حاصل وطبعه نفرت کله باب اول در سیرت پادشاهان اولکی باب پادشاهلروك سیرتی
بیاننده در باب دوم در اخلاق درویشان اکنجی باب درویشلروك خلقلری بیاننده در
باب سوم در فضیلت قناعت اوچنجی باب قناعتك فضیلتی بیاننده در باب چهارم
در فواید خاموشی دردنجی باب خاموشلغك فائده لری بیاننده در باب پنجم
در عشق جوانی بشنجی باب عشق وجوانلق بیاننده در باب ششم در صفت پیری
التنجی باب صفت وپیرلك بیاننده در باب هفتم در تاثیر تربیت یدنجی باب
تربیتك تاثیری بیاننده در باب هشتم در اداب صحبت سکزنجی باب مصاحبت
ادبلری بیاننده در تاریخ کتاب کلستان کلستان کتابنك تاریخی بیاننده در بیت
دران مدت که مارا وقت خوش بود اول زمانده که بزم وقتمز خوش ایدی ولطیف
وبو کتاب شریف تمام اولدی ز هجرت ششصد وپنجاه وشش بود هجرت نبویه دن
التی یوز اللی شش سیل ایدی یعنی بو قدر سیل کچمش ایدی مراد ما نصیحت بود کفتیم بو کتابك
تالیفندن بزم مرادمز نصیحت ایدی ایتدك حوالت با خدا کردیم ورفتیم سنی
الله تعالی حضرتنه حواله ایلدك یعنی سنی خدایه اصمرلدك وکتدك تاریخ کتاب کلستان
بهجرت نبویدن طقوز یوز یتمش یدنجی یلده ربیع اولانك یکرمنجی کوننده جمعه
کونی تمام اولدی بعون الله باب اول در سیرت پادشاهان پادشاهی را شنیدم

اخلاق جمع خلق در
فوائد فائده نك جمعی در
خاموشی ده اولان یاء مصدر ایچوندر
پیری ده اولان یاء مصدر ایچوندر
اداب جمع ادب
خوش اولان خاقتی ایدا وقتمز کرك
الت ده اولان تاء خطا ایچوندر اولمق کرك حوالت دوشندرکه اصلی حواله ایکی ترکیب قلند قده بویله اولامه

النصیحه سهل والمشکل قبولها

که بکشتن

که بکشتن اسیری اشارت کرد بر پادشاهی اشتدم که بر اسیری هلاك اتمکه اشارت
وامر ایلدی بیچاره دران حالت نومیدی بیچاره اسیر اول امیدسزلك حالنده
که هرکز کمسه‌دن شفاعت و ترحم رجاسنی کورمدی بزبانی که داشت اول دل ایله که طوتر
ایدی یعنی بیلدوکی دل ایله مثلا عرب ایسه لسان عربی ایله عجم ایسه زبان عجمی ایله ملک را
دشنام دادن کرفت پادشاهه دشنام ویرمکه طوتدی یعنی سوکمکه باشلدی و سقط
کفتن و نامعقول سوز سویلمك اغاز و شروع ایلدی که کفته اند زیرا ایتمشلردر هرکه
دست از جان بشوید هرکمسه که جاننددن ال یور یعنی حیاتندن امیدنی قطع ایدر
هرچه در دل دارد بکوید هر نه سوز که کوکلنده مخفی و مستور طوترسه بی باك انی اتکلم
سویلر شعر عربی اذا یئس الانسان طال لسانه قجان انسان نومید اوله انك لسانی
اوزر یعنی دلنه نه کلورسه سویلر کسنور مغلوب یصول علی الکلب مغلوب و زبون اولمش کدی
کبی که کلب اوزرینه هجوم و حمله ایدر بیت وقت ضرورت چو نماند کریز ضرورت و اضطراب
وقتی چونکه قجاغه مجال و قدرت قالمیه که دشمن انك اوزرینه هجوم ایلیه دست بکیرد
شمشیر تیز اول کمسه دوشمنك کسکن قلیجی طرفنه الینی طوتر بو جمله‌دخی معنی
ممکندر الی ایله کسکن قلیجك اوجنی طوتر بو اعتبار ایله دست لفظی بدست تقدیرنده در
ملک پرسید چه میکوید پادشاه چونکه اول اسیرك سوزنی استماع ایلدی سؤال ایلدی
که اسیر نه دیرونه سویلر یکی از وزرای نیك محضر ایو خویلو وزیرلردن بری کفت ایتدی
ای خداوند ای پادشاه همی کوید اول اسیر ایدر و الکاظمین الغیظ والعافین عن الناس
معناسی جنت خشمنی یودیجیلر و ملکدن صوچ عفو ایدیجیلر ایچوندر یعنی اول اسیر
سیزدن ترحم و عفو رجا ایدر دیو اوله وزیر اسیرك سوزنی بو جمله تأویل ایلدی
ملک را بر حمت امد وزیردن چونکه بو سوزی استماع ایلدی پادشاهه اول اسیر اوزره
ترحم کلدی و از سر خون او درکذشت و اول اسیرك قانی هوسندن کچدی یعنی قتل
ایلمکدن فراغت ایلدی وزیر دیکر ضد او بود بر غیری وزیر که اول وزیرك ضدی ایدی
یعنی نیك محضر بو بد محضره ایدی کفت اول وزیره ایتدی ابنای جنس ما را بزم ابنای

دشنام سوکمك معناسنه در
سقط بونده نامعقول سوز
معناسنه در
زباندن مراد بونده حال محل و کلدر
یعنی سوزدر
لساندن مراد بونده حال در
محل و کلدر
کریز بونده کریختن معناسنه در
سنورك مغلوب لفظنه اضافتی
موصوفك صفتنه اضافتی در
سر طرف معناسنه در مثنویده
بو بیتده واقع اولمشدر
کر زبن سرد کر زان سر است
عاقبت ما را بدان سر رهبر است
محضر خوی معناسنه در
سر بونده هوس معناسنه در

جنسمونه یعنی وزیرلره نشاید که در حضرت پادشاهان لایق دکلدر که پادشاهلر حضورنده
جز براستی سخن کفتن راستلقدن غیری ایله یعنی راست سوزدن غیری سویلمك
این بولسیر ملك را دشنام داد پادشاه دشنام ویردی یعنی سوکدی وناسزا
کفت ونامعقول سوز ایتدی ملك روی ازین سخن درهم کشید پادشاه اکنجی
وزیرك سوزندن یوزنی بریره جکدی یعنی وزیره بیحضور اولوب یوزنی بورتردی
وکفت مرا ان دوروغ وی دخی پادشاه ایتدی بکا وزیرك اول یلان سوزی
پسندیده تر امد مقبول رك کلدی ازین راست که تو کفتی بو کرجك سوزدن که سن
ایتدك خطا اول بد محضر وزیره درکه انرا روی در مصلحتی بود زیرا اول اولکی
وزیرك روی یعنی توجهی بر مصلحته ایدی که بیچاره قتلدن خلاص اتمك
سعی ایدر ایدی که اول اول وزیری پادشاهه غمز اتدی ثانیا اول بیچاره اسیری
هلاك اندرمکه قصد ایلدی وحکما کفته اند وعاقلر ایتمشلر دروغ مصلحت امیز
مصلحت حاصل ایدجی یلان به از راست فتنه انکیز فتنه قوبرجی وغیره ضرر
ایرشمکه سبب اولان کرجك سوزدن ایو ومقبول در بیت هر که شاه ان کند که کوید
هر کمسه پادشاهك مقبولی اولا که پادشاه انك دیدوکنی ایلیه هرکز سوزنی
رد اتمیه حیف باشد که جز نکو کوید حیف دریغ اوله کا اولکمسه غیرلردن اوتری
پادشاهه ایو ومعقول سوزدن غیری سویلیه بعض نسخده بو بیت واقع اولور
بیت دروغی که حالی دلت خوش کند بریلان که شمدی سنك قلبکی خوش ومسرور
ایلیه به از راستی کت مشوش کند یکدر بر طغری سوزدن که سنی مشوش ومغموم
ایلیه لطیفه بر طاق ایوان فریدون نوشته بود فریدونك دیوان خانه سنك
کمری اوزره بو بیتلر یازلمش ایدی مثنوی جهان ای برادر نماند بکس ای برادر
جهان کمسیه قالمز یعنی هر کیمکه دنیایه کله البته اولور دل اندر جهان افرین
بند وبس جونکه حال بویله در ایلیه کوکلنی جهان یرادیجیه بغله انجق یعنی
بهمان حق تعالی حضرتنه محبت ایلیه مکن تکیه بر ملك دنیا وپشت دنیانك سلطنتی

حضرته بونده حضور معناسنه در
جز غیر معناسنه در
دروغ یلان
راست کرجك
مصلحت امیر وصف ترکیبدر
حکما عقلا معناسنه در
فتنه انکیز وصف ترکیبدر
طاق بونده کمر معناسنه در
جهان افرین وصف ترکیبدر
تکیه اعتماد معناسنه در

ومعين اولمسى اوزره تكيه واعتماد ايلميه كه بسيار كس چو تو پرورد و كشت زير انجلين
چوق كمسه يي بسلدى و تربيت و رعايت ايلدى دخى عاقبت هلاك ايلدى بو وجهله
دخى معنى ممكندر چوق كمسه يي سنجلين معناى اول ايله معناى ثانى بينينده مخالفت
بو خصوصده در چو اهنگ رفتن كند جان پاك پاك جان چونكه كيتمكه قصدن ايليه
وموت مقرر اوله چه بر تخت مردن چه بر روى خاك نه فرق پادشاهلر كبى تخت اوزره
اولمك نه فرق كدالر كبى طپراق يوزى اوزره اولمك حكايت يكى از ملوك خراسان
خراسان ملكلرندن بريسى سلطان محمود سبكتكين را سبكتكين اوغلى سلطان محمودى
بخواب ديد دو شنده كوردى بعد از وفات او بصد سال سلطان محمودك وفاتندن
صكره يوز يلده كه جمله وجود او كه انك جسمنك اجزاسى ريخته بود و خاك شد
دوكلمش ايدى يعنى تمام چورمش و خاك اولمش ايدى مكر چشمان او الا سلطان
محمودك كوزلرى چورمامش ايدى كه در چشم خانه همى كردند كه كوزى اونده دور حركت
ايدر ايدى و نظر ميكرد و اطرافه نظر ايدردى ساير حكما از تاويل ان فرو ماندند
ساير حكما اول دوشك تعبيرندن عاجز قلديلر مكر درويشى كه خدمت بجاى آورد
الا بر درويش كه اول تعبيرك خدمتنى و حقنى يرينه كتوردى كه انى تمام اصلى ايله
روشن ايلدى و كفت و دخى اول درويش ايتدى هنوز نگرانست هنوز سلطان محمود
نظر ايدجى در ملكش با ديكرانست كه سلطان محمودك سلطنتى غيريلر ايلدندنياده
سلطان سلطنة اولان حرمتى وميلى هنوز باقى در قطعه بس نامور بزير زمين
دفن كرده اند چوق نامدار و مشهور كمسه يي ير التنه دفن ايلمشلر كز هستيش بر روى
زمين بر نشان نماند كه اول مورك وارلغندن ير يوزى اوزره اصلا نشان و اثر
قالمدى وان پير لاشه را كه سپردند زير خاك دخى اول ضعيف جسمى كه طپراق
التنه طپشردىلر يعنى دفن ايلديلر خاكش چنان بخورد كزو استخوان نماند خاك
انى انجلين يدى كه اندن استخوان قالمدى زنده است نام فرخ نوشيروان بعدل
نوشيروانك مبارك آدى ديريدر عدل ايله كرچه بسى كذشت كه نوشروان نماند

اهنك قصد معناسنه در

خراسان بر شهرك اسميدر

در چشم خانه درخانهٔ چشم

تقديرنده در

مكر بونده الا معناسنه در

درويشى اولان ياو حدت

ايچوندر

ملك بونده سلطنت معناسنه در

پير بونده قطعا معناسنه در

اولميوب بروى زمين تقديرنده

اولوب باز ايد اولمقده

جائزدر

پير بونده هست و ضعيف

معناسنه در

لاشه جسم معناسنه در

فرخ مبارك معناسنه در

حكايت

کرچه چوق زمان کچدی که نوشیروان عادل دنیاده قالمدی خیری کن ای فلان وغنیمت
شمار عمر بو خیر ایله ای کشی وعمرک غنیمت صای زان بیشتر که بانک بر اید فلان نماند
اندن اول که اواز یوقاری کله که فلان کمدی قالمدی یعنی سن ایله قبل الموت
بر خیر ایده سن والا بعد الموت اصلا امکان یوقدر بیت ده روزه مهر کردون افسانه
است افسون نیکی بجای یارا فرصت شمار یارا حکایت ملک زاده بر پادشاه زاده
اوغلی شنیدم که کوتاه بود وحقیر اشتدم که قصیر القدر و زشت روی ایدی ودیکر
برادرانش بلند وخوب روی واول پادشاه زاده نک غیر برادرلری بلند بالا وخوب
روی ایدی باری پدرش بر کره اول حقیر شهزاده نک باباسی سایر برادرلرنک یاننده
بکراهت واستحقار در وی نظر کرد کراهیت وحقارت ایله اول پسره نظر ایلدی پسر
بفراست دریافت پسر پادشاهک کندوسنه حقارت ایله نظر اتدوکنی فراست ایله
اکلدی وکفت دخی ایتدی ای پدر ای بابا کوتاه خردمند صاحب العقل اولان قصیر القدر
به که نادان بلند بلند بالا اولان نادان کمدن ایو ومعقولدر نه هرچه بقامت
مهتر بقیمت بهتر هر نسنه که قامتده اولورک درقیمت وبهاده یکرک دکلدر که الشاة
نظیفة زیرا قیون کوجک درپاک ولطیفدر والفیل جیفة دخی فیل بیوک درجیفه
ومردار در شعر اقل جبال الارض طور واته یر یوزنده اولان طاغلرک کوجکی طور
طاغی درلاعظم عند الله قدرا ومنزلا عظیمرک ومقبورک در الله تعالی حضرتنک
قتنده قدر وحرمت ومرتبه وعزت یوننده شعر ان شنیدی که لاغر دانا انی اشتدکمی
که برالاغر دانا یعنی بر ضعیف عالم کفت روزی بابله فربه بر کون بر سمیز جاهله
ایتدی اسب تازی اکر ضعیف بود عرب اتی اکر ضعیف ولاغر اولا همچنان از طویلک
خربه انجلیسی یعنی اول حالی ایله بر طویله اشکدن یکدر پدر بخندید شه زاده نک
بو سوزندن ملک زاده لرک باباسی یعنی پادشاه کلدی وارکان دولت پسندیدند
واندن اولان اکابر واعیان شه زاده نک بو سوزنی بکندیلر وبرادران بجان
بر نجیدند واتک برادرلری بو خصوصده جان ایله انجندی یعنی زیاده بنجور اولدیلر

رباعی

کراهیت تشدید یسزدر باری بونده بر کره معناسنه در یعنی بار کره ویا خود وحدت ایچوندر

فراست زیرکلک معناسنه در

کوتاه لفظی خردمند لفظنه مضاف اولمقده جائزدر معنی اکه کوره اولور

اقل بونده اصغر معناسنه در

الطور بالضم جبل کبی وخاصه موسی علیه الصلوة والسلام دخی طور طاغه درلر اختری

تازی بونده عرب معناسنه در طویله خرده اولان همزه وحدت ایچوندر

٥٤

شعر

رباعی تا مرد سخن نگفته باشد مادامکه کشی سوز سویلمش اولا عیب وهنرش نهفته باشد نهفته مستور معناسنه در

اولکمسنه نك عیب هنری مخفی وپوشیده اولور هر بیشه کمان مبر که خالیست هر بیشه یی

ظن ایتمه که خالی و تهیدر شاید که پلنك خفته باشد احتمالکه اول بیشه دن قپلان

اویومش اوله پلنك لفظی خفته لفظنه مضاف اولمقده جایزدر بو تقدیرجه اویومش

قپلانی اولادیمك اولور بیت خوربقمه هر ضعیف مرد ایسك مراده بقا برقرنجه یی

دلاورکورسه ها شیرانه بقا شنیدم که دران مدت اشتندم که اول زمانده دشمنی

صعب برقوی دشمن روی نمود یوز کوستردی یعنی ظاهر اولدی جون دو لشکر

روی بهم اوردند چونکه اکی عسکر بری بریه یوز کتوردیلر یعنی مقابل اولدیلر اول

کسی که اسب درمیدان جهانید اول کمسنه که میدانده ات قالقندی وقصد مبارزت

کرد و جنك اتمك قصد ایلدی ان پسر بود اول پسر ایدی وکفت دخی اول پسر ایتدی

مقول قول بودر بیت ان نه من باشم که روز جنك بینی پشت من بن اول کمسنه دکلم که جنك

کونی بنم ارقه می کوره سن یعنی جنکدن قجمزم ان منم کاندرمیان خاك وخون بینی

سری بلکه بن اول کمسنه یم که خاك ایله خون ایجنده بر باش کوررسن یعنی جنك ایجنده

کورمسك قاچمشدر دیو خاطره کتورمه بلکه طپراق ایله قان ایجنده دوشمش بر باش

کوردکده بودر دیو خاطره کتوررسن کانکه جنك اردبخون خویش بازی میکند

زیرا اول کمسه که جنك کتوررکندو قانیله اویون ایدر یعنی جنك ایدن کمسه نك ضرری

انجق کندونه در روز میدان انکه بکریزد بخون لشکری میدان وجنك کونی اول

کمسه که قجر بر عسکرك قانی ایله اویون ایدر یعنی بر عسکرك قاننه کیرر اول کمسه قجمق ایله عسکره

انهزام واقع اولور این بکفت وبر سپاه دشمن زد اول ایسه ایتدی وکندویی دشمن

عسکرنه اوردی وتنی چند از مردان کاربسند اخت وایش یرار بهادر کمسه لردن

بر قچ کمسه یقدی ویلدرك ایلدی چون پیش پدر بر امد چونکه اول پسر کیرو باباسنك

قتنه کلدی زمین خدمت ببوسید وکفت وخدمت یرنی اوپدی یعنی تعظیم خدمتنی

اوا ایلدی وایتدی قطعه ای شخص منت حقیر نمود ای کمسه که بنم شخصم سکا خوار وحقیر کورندی

نهفته مستور معناسنه در
پلنك قپلان معناسنه در
نمود فعل ماضی مفرددر
جهانیدن مستقدر یونده
فعل ماضی در
مبارزت جنك اتمك
کاندرمیان تقدیرنده در
سری ده اولا یا وحدت ایجوندر
بنجون لشکری بازی میکند تقدیرنده در
بنجون لشکری بکریزد تقدیرنده اوله
دخی قابل در
کانکه کانك تقدیرنده در
بنجون لشکری بازی میکند تقدیرنده اولا دخی
بنجون لشکری بکریزد تقدیرنده
قابل در
سپاه عسکر معناسنه در
تناك معناسنه در متصل اولان
یا وحدت ایجوندر

یعنی ای پادشاه کرسن بکا حقارت ایله نظر ایلدک تا درشتی هنر نپنداری صاقن
بیوکلکی هنر صنمه یسن یعنی بهادرلق جامه کوره در دیو ظن ایتمیه سن اسب لاغرمیان بکار
اید ریز امیدان وجولان کونی اینجه بللو ات ایش کلور روز میدان نه کاو پرواری
بسلو وسمیز کاو ایش کلمز براز اورده انده که سپاه دشمن بی قیاس بود حکایت ایتمشلر در که
دشمن عسکری قیاسسز ایدی واینان اندک و بونلر از ایدی طایفه اهنک کریز کردند
بوش زاده عسکرندن بربلوک قاجمق قصدن ایلدیلر پسر نعره زد اول پسر
چونکه بو حالی کوردی بر نعره اوردی وکفت دخی ایتدی ای مردان بکوشید ای مردلر
چالشکوز وغیرت ایدکوز تا جامه زنان نپوشید تا عورتلر لباسنی کیمیه سز زیرا
جنکدن قاجمق مردلره عیبدر بیت مخنث به از مرد شمشیر زن که روز وغا سر بتابد
چو زن سواران را بکفتن او تهورش زیاده کشت انده اولا سوارلره و بهادرلره اول
پسرک بو سوزی ایله تهور و شجاعت زیاده اولدی بیکبار حمله کردند یعنی بر کره دن
دشمن اوزره حمله ایلدیلر شنیدم که هم در ان روز بر دشمن ظفر یافتند دشمن اوزره غالب اولوب ظفر بولدیلر ملک سر وچشمش
بیوسید پادشاه تمام حفظندن اول پسرک باشنی کوزنی اوپدی و در کنار کرفت
وقوجاغنده طوتدی وهر روز نظر بیشی کرد وهر کون اول پسره نظر والتفات زیاده
ایلدی تا ولی خویش کرد تا اول پسری پادشاه کندویه ولی عهد ایلدی که کندو سندن
صکره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله برادران حسد بردند برادرلری پادشاهک
اول پسره بو قدر التفاتنه حسد ایتدیلر و زهر در طعامش کردند اول پسرک
طعامنه زهر خلط ایلدیلر خواهرش از غرفه بدید اول پسرک قز قرنداشی غرفه دن
بو حالی کوردی و دریچه برهم زد و پنجره یی بری برینه اوردی پسر دریافت ودست
از طعام باز کشید وکفت اول پسر بو اشارتدن حاله ایو کنی الدی والنی
طعامدن کیرو چکدی و برادرلرینه ایتدی محالست که هنرمندان بمیرند محال در که
هنرلولر اوله لر و بی هنران جای ایشان بکیرند و هنرسزلر انلرک یرینی طوتر

و مرتبه سنه

بنت اچیلدر
کاربده اولان یابه
نمود بولنده حالی جهو لدر
درشتی بونده جامت
معناسنه در روز میدانده
معناسی مصراع اولقید
اولندی
پرواری بسلو معناسنه در
کریز بونده کریختن معناسنه در
بکوشید امر حاضر در مفرد بکوش در
کوشیدندن مشتقدر کشت
بونده شد معناسنه در
ولی بونده والی و حاکم
معناسنه در
خویش کرد تقدیرنده در
خواهر قز قرنداش معناسنه در
غرفه بونده چار طاق
روشند پنجره معناسنه دخی
قابلدر
دریچه پنجره معناسنه در
محال لفظی معنی نقلده
مصروفدر محل دن مراد
ولی هنراندر

ومرتبه‌سنه ایرشه‌لر بیت کس نیاید بزیر سایهٔ بوم کر دنیادن بایقوشک سایه‌سی
التنه کلمز واکر طالب اولمز ور همای از جهان مشود معدوم اکر هما جهاندن معدوم
وناپیدا اوله پدر ازین حالت اکهی دادند پدر یعنی پادشاهه بو حالتدن اکاهلق
ویردیلر یعنی احوالی تمام معلوم ایلدیلر برادرانش را بخوند پادشاه اول پسرک
برادرلرنی قتنه اوقودی وکوشمال بواجب داد وانلره واجب ولازم ایله برکوشمال
ویردی یعنی بحکم تأدیب ایلدی پس هر یکی را از طرف بلاد راضی اولیجق بر حصه
تعیین ایلدی هر برینه شهر ویردی تا فتنه بنشست ونزاع برخاست
تاکه بو حال ایله فتنه اوتوردی ونزاع وخصومت قالقدیکه یعنی کتدی که کفته اند
زیرا ایتمشلردر ده درویش در کلیمی بخسپند اون درویش حضور ایله بلا نزاع بر کلیمده
اویورلر ودو پادشاه در اقلیمی نکنجند واما ایکی پادشاه بر اقلیمده صغمزلر البته جنک
وغوغا ایدرلر قطعه نیم نانی کر خورد مرد خدای الله دوستی اکر بر نانک نصفنی ییه
بذل درویشان کند نیم دیکر او بر نصفنی درویشلره بذل ایدر ملک اقلیمی بکیرد پادشاه
پادشاه بر اقلیم ملکنی طوتر وتمام ضبط ایدر انک ایله قناعت ایلمز همچنان در بند
اقلیمی دکر انجلین ینه بر غیری فتحی ایلمک وقیدنده در بیت قناعت کن ای نفس بر اندکی
کر سلطان درویش بینی یکی حکایت طایفهٔ دزدان عرب بر بلوک عرب حرامیلری
بر سر کوهی نشسته بودند بر طاغک باشی اوزره اوتورمش ایدیلر ومنفذ کاروان
بسته وکاروانک طریقنی بغلمش ایدیلر ورعیت بلدان وشهرلرک رعیتی وخلق
از مکاید ایشان مرعوب انلرک مکرلرندن خایف ایدیلر ولشکر سلطان مغلوب واول
اقلیم سلطاننک عسکری انلرک اللرنده مغلوب وزبون ایدی بحکم انکه اول سبب ایله
که ملاذ منیع بر محکم وبلند صغناجق یر از قلهٔ کوهی بر طاغ دپه‌سنده بدست اوره
اورده بودند اکتورمش ومقام ایلمش ایدیلر وملجاء ماوی خود کرده واول
طاغک اوستنی کندولره ملجا ومقام ایلمش ایدیلر مدبران ممالک ان طرف اول
طرفده اولان مملکتلرک مدبرلری در دفع مضرت ایشان اول حرامیلرک ضررنی

کوشمال انجق قولاق بورمق معناسنه در اما تأدیب معناسنه مستعملدر
نجاست بوننده بر نسخه‌ده در
کلیمی فقیرلر کیدکلری کبه ایله ویریلن معناسنه در
بذل ویرمک ولطفه وبوکرمانه ودوست لغتدر
خدا لفظی مضاف اولدقده لفظ اللهه معنانی اولور
منفذ کچجک یر معناسنه در
لغتده بوننده طریق معناسنه در
مرعوب خایف معناسنه در
رعب خوف معناسنه در
ملاذ ملجاء صغناجق یر
ماوی مقام
قله طاغ باشی

دفع ایتمکده مشورت کردند مشورت ایلدیلر دیو که اگر این طائفه اگر بو حرامیلر بویله
بیرن نسق بو اسلوب اوزره اوله لر روزکاری مداومت نمایند بر زمان مداومت
کوستره دیو حال اوزره اوله لر مقاومت با ایشان ممتنع کردد انلر ایله مقابله و جنك
ایتمك ممتنع و مشکل اولور بیت درختی که اکنون کرفتست پای بر درخت که شمدی ایاق
طوتمش یعنی محکم اولمشدر بنیروی شخصی بر اید ز جای یالکوز بر کمسه نك قوتی ایله
اول شجر یرندن یوقاری کلور و کوکندن قوپار و رکش همچنان روزکاری یلی
اما اگر اول درختی انجلیین بر زمان ترك ایده سن و حال اوزره قویه سن مرور ایام
ایله بر مرتبه ده قوی و محکم اولور بکردونش از بیخ بر نکسلی که انی کردون ایله
کوکندن قوپرمزسن قسنه قالدیکی سهولت ایله جقه سر چشمه شاید کرفتن به میل چشمه نك
باشنی میل ایله طوتمق و جریاندن منع ایلمك ممکندر چو پر شد شاید کرفتن به فیل
اما چونکه طولدی یعنی وافر اولدی فیل ایله کچمك ممکندر سخن برین مقرر شد
سوز بونك اوزرینه مقرر اولدی که یکی را بتجسس ایشان بر کماشتند که بر کمسه یی
اول حرامیلری جاسوسلغه کوندردیلر و فرصت نکاه داشتند که و فرصتی صقلی
طوتدیلر تا وقتی که شول وقته دکن که بر سر قومی رانده بودند اول حرامیلر بر قومك
بکلی اوزره سورمشلر ایدی یعنی انلری غارت ایتمکه طاغدن ایتمش ایدیلر و بقعه
خالی ماند و اول قلری یری خالی و تنها قومشلر ایدیلر تنی چند از مردان واقعه دیده
و جنك ازموده را بفرستادند ایش کورمش و جنك چکمش مردلردن بر قچ کمسه یی
کوندردیلر تا در شعب جبل پنهان شدند تا که اول کمسه لر واروب طاغ بولنده
پنهان و مستور اولدیلر شبانکه دزدان امدند اخشام وقتی حرامیلر کیرو کلدیلر
سفر کرده و غارت اورده سفر ایلمشلر و جنك ایدوب غارت و تاراج کتورمشلر
سلاح بکشادند کندولردن سلاحنی چوزدیلر و رخت و غنیمت بنهادند
و اسبابی و غنیمتی قودیلر نخستین دشمنی که بر سر ایشان تاخت اول دشمن که انلرك
بکلی اوزره چابدی یعنی تمام سرعت ایله کلدی خواب بود خوابی ایدی زیرا ایرغون

طائفه موری

کرده بوننده تقدیرنده در
پای بونده مجازا کوك
معناسنه در
نیرو قوت معناسنه در
بلی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
هلیدن دن مشتقدر
کردون بونده فلکی معناسنه در
بیل و پیل مشهوردر بعض
نسخه ده بیل یرینه فیل
واقع اولورمت
نکاه حفظ معناسنه در
خالی ماند بونده تقدیرنده در
مانده بونده نهاده معناسنه در
ماندن قومق و قالمق معناسنه
لغتدر مشترکدر
شعب طاغده اولان یول
رخت اسباب معناسنه در
تاخت تاختن معناسنه در

طائفه‌یوری خواب غلبه ایلدی چندانکه پاسی از شب بگذشت بیهوده اولنلر اول
قدر صبر اتدیلرکه کیجه‌دن بر مقدار کجدی که خاب تمام شتد اولدی بیت قرص خورشید
در سیاهی رفت چرم شمس ظلمات ایجنه کتدوکی کبی انلر خواب ایجنه ایده کتدکی
یونس اندر دهان ماهی رفت یونس پیغمبر علیه السلام بالق اغزنه کتدوکی کبی انلر
اویقویه اویه کتدیلر یعنی تمام خوابی حددن زیاده شتد اولدی مردان
دلاوران بهادر دلاور مردلر ازکین بدر جستند بیهوده‌دن طشره صیجردیلر و دست
همه را وجمله سنک الینی یکان یکان بر بر بر کتف بستند کتفلری اورزه
یعنی اردلرنه بغلدیلر بامدادان بدرگاه ملک حاضر اوردند علی الصباح پادشاهک
درکاهنه حاضر کتوردیلر همه را بکشتن اشارت فرمود پادشاه جمیعنی قتل اتمکه اشارت
بیوردی اتفاق دران میان جوانی بود اتفاق اول حرامیلرک اورتاسنده برجوان
وار ایدی که میوهٔ عنفوان شبابش نو رسیده که انک یکتلک اولینک میوه‌سی یکی
ایرشمش ایدی یعنی هنوز جوان اولمش ایدی و سبزهٔ گلستان عذارش و اول جوانک
عذاری گلستانی‌نک سبزه‌سی یعنی خطی نو دمیده تازه بیتمش ایدی یکی از وزرا
وزیرلردن بریسی پای تخت ملک را بوسه داد پادشاهک تختی ایاغنه بوسه ویردی
یعنی اوپدی و روی شفاعت بر زمین نهاد و شفاعت یوزنی یر اوزره قودی و گفت
دخی ایتدی این سبز همچنان از باغ زندگان بر نخورده است درلک باغندن میوه
یه مشدر و از ریعان جوانی تمتع نیافت و جوانلق حاصلندن تمتع و فائده بولمشدر
توقع بکرم و اخلاق خداوندی است خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده‌یه و کرمه
اولدر که بخشیدن خون او اول جوانک قانی بغشلمق ایله بر بنده منت نهد بنده
اوزره منت قویه ملک روی ازین سخن درهم کشید پادشاه بو سوزدن یوزنی بورو
تردی و موافق رای بلندش نیامد دخی وزیرک سوزی پادشاهک بلند و لطف
رایینه موافق گلمدی و گفت دخی ایتدی پرتو نیکان نگیرد هر که بنیادش بدست
اولورک پرتو و اسلوبنی طوتمز هر کسه که انک بنیاد و خلقتی یرامز در تربیت

باشنده اولان یا وحدت ایچوندر

باشی بعض و مقدار معناسنه‌در

باش بعض و مقدار معناسنه در باهنک

جرم شمس ظلمات کتدی یرینی معناسی ترکیبی در

اغزنه کتدی معناسی تقدیر کلام

بو بیت ادات تشبیه محذوفدر تقدیر کلام

جو قرص خورشید جو یونس اندر دهان

عنفوان اول معناسنه‌در

عذار یاناق معناسنه‌در

بر بوینده میوه معناسنه‌در

خداوندی‌ده اولان یا نسبت

بر محلده ایشان کتوردی اول طائفه‌نک

اسیرلرینه بنا بر محلده ایشان کتوردی

اول طائفه‌نک مقتولرینه بنا

بنیاد خلقت معناسنه‌در

پرتو شعله معناسنه‌در

نااهل را چون گردکان بر گنبدست نااهل یعنی بد اصل اولنه تربیت ایدوب واصلاح ایلمک
قبه اوزره جوز طوغرمق گبیدر نسل فساد ایشان بونلرک فساد نامعقول نسلی منقطع
کردن اولیترست منقطع ونایاب ایلمک اولیرکدر ومعقول رکدر وبیخ تبار ایشان
واول حرامیلرک قبیله سنک کوکنی براوردن بهتر یوقاری کتورمک یعنی جمیعسنی
هلاک ایلمک اصواب واولیدر که اتش نشاید واخکر گذاشتن زیرا اتشی سوندرمک
وکوزی قومک واقعی کشتن وبچه نگاه داشتن واقعی یی هلاک ایلمک ویورسی قومک
کار خردمندان نیست عاقللرک ایشی دکلدر بیت ابر اکر زندکی بارد سحاب اکراب
حیات باعذره هرگز ازشاخ بید بر نخوری هرگز سکوت بوداغندن یمش یمیسن زیرا
اصلنده قوغامشدر بافرو مایه روزگار مبر الحق اصلسزیه روزگار التمه یعنی
انک تربیتنده سعی وعمرکی ضایع اتمه کزنی بوریا شکر نخوری زیرا حصر قمشندن شکر
یمزسن وزیر این سخن بشنید شفاعت ایدن وزیر پادشاهک بوسوزنی استماع
ایلدی طوعا وکرها قبول ایلدی وبر حسن رای ملک وپادشاهک حسن رایی ولطیف
فکر اوزره افرین خواند وگفت تحسین اوقودی وایتدی انچه خداوند دام ملکه
اول سوزی که خداوندانک سلطنتی دایم اولسون فرمود بیوردی عین حقیقت
است حقیقتک عینی در بالاتفاق مقبول در اکر در سلک صحبت ان بدان اگر بو جوان
اول یرامزلرک صحبتی سلکنده منسلک اولوب تربیت یافتی تربیت بولیدی وخوی
ایشان گرفتی وبونلرک خویی طوتیدی یکی از ایشان شدی وانلردن بری اولیدی
یعنی انلر کبی خونریز اولیدی اول وقت پادشاه حضرتنک مسموع ومقبول اولور
ایدی اما بنده امیدوار است اما بنده امیدلودر که بعشرت صالحان که صالحلر مصاحبتی
ایله تربیت پذیرد تربیت قبول ایلیه وخوی خردمندان گیرد وتمام کلوب عاقللرک
خویینی طوته که هنوز طفلست زیرا هنوز طفلدر وسیرت بغی وعناد ان گروه داول
طایفه نک ومعاو معاندلق سیرتی در نهاد وی متمکن نشده است اول جوانک
ذات طبعنده محکم وثابت اولمشدر ودر حدیث است وحدیث شریفده واردر

گنبد قبه معناسنه در
گردکان جوز معناسنه در
یار بونده متعدیدر
یار ویرین یاغدرمق
معناسنه در
یعنی بویله اولسه دخی
قابلدر الحق اصلسز
ایله روزگار اتمه
یعنی انک ایله دوست
اولوب عمرکی ضایع
اتمه معناسنه در
فرومایه الحق اصلسز
بوریا حصر قمشی درمنه
طوعا وکرها دلردعم منه
دام ملکه جمله معترضه در
کقوله تعالی ولله یسجد من
فی السموات والارض طوعا
وکرها یحتمل ان یکون السجود
علی حقیقة فانه یسجد له الملائکة
والمؤمنون من الثقلین طوعا
علی حالة الشدة والرخاء والکفرة
کرها حالة الشدة والضرورة
قاضی
بغی وبونده خلقت وطبیعت
معناسنه در

ما من مولود الا وقد يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه كه عالمده
يابيج بر ولد يوقدر الا تحقيق اول ولد متولد در اسلام خلقتی واستعدادی اوزره
صكره اول ولدك والده سی انی یهودی ایدرلر كندولر یهودی ایسه ونصرانی ایدر
كندولر نصرانی ایسه واول ولدك اناسی اتاسی انی مجوسی ایدرلر كندولر مجوسی ایسه
بیت باپدان یار كشت همسر لوط یرامزلره یعنی لوط قومنه یار اولدی لوط پیغمبر
علیه السلامك خاتونی خاندان نبوتش كم شد اول خاتونك نبوتی ضایع اولدی یعنی
پیغمبرك خاتونی اولوب جنته كیرر كرك ایدی اول قباحت سببی ایله كفره ایله جهنمه كیردی
الا عجوزا فی الغابرین انك حقنده در سك اصحاب كهف روزی چند اصحابا كهفك
كلبی بر قاچ كون پی نیكان كرفت مردم شد ایولرك یعنی اصحاب كهفك ایزنی طوتدی
وانلره تابع اولدی بوقدر قبیح ایكن ادمی اولدی زیرا قیامتده ادمی صورتنه متمثل اولوب
جنته كیرر كرك در این بكفت وزیر بونی ایتدی وطایفه از ندماء ملك وپادشاهك
مصاحبلرندن بر بلوك باشفاعت یار شدند اول وزیره شفاعتده یار اولدیلر
تا ملك از سر خون او دركذشت تا پادشاه اول جوانك قانندن كچمكی سودلشدن كچدی
وكفت پادشاه ایتدی بخشیدم اكرچه مصلحت ندیدم اول جوانك قاننی سكا بغشلدم
اكرچه معقول كورمدم رباعی دانی چه كفت زال با رستم كرد بیلورمسن كه زال كندو فرزندی
بهادر رستمه نه دیدی دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد دشمنی حقیر وبیچاره صایمق
لایق دكلدر دیدیم كه بسی اب زسر چشمه خرد چوق كوردكه اوداق چشمه باشندن صو
چون بیشتر امد شتر بار ببرد چونكه زیاده كلدی یعنی ماء قلیل ایكن ماء كثیر اولدی دوه یی
ویوكی الندی یعنی دوه یی یوكی ایله كتوردی فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد محصل كلام
وزیر اول پسری كندو خانه سنه الندی وبناز ونعمت بپرورد اول پسری ناز ونعمت ایله
بسلدی واستاد ادیب را بتربیتش نصب كرد وادب وعلم تعلیم ایدیجی اوستاد
اول پسرك تربیتنه نصب وتعیین ایلدی تا حسن خطاب تا كه لطیف ومعقول خطاب
ورد جواب وجواب مستطاب رد اتمكی وسایر خدمت ملوكش وپادشاهلره لایق

ابواه تغلیب واردر شمسین قمرین كبی مجرد
یهودانه نك تقدیمنده نكته وار در زیرا یهود یلر كبی لرینی كندو دینلرینه تابع اتمكده حریص طایفه در
یوقدر معنا سنه در
همسر خاتون معناسنه در
خاندان او استی واوقدی صحاح
كهف مغاره معناسنه در
پی بونده ایز وارد معناسنه در
مردم بونده خود مفرد در مرد معناسنه در
سر بونده سودا وهوس معناسنه در
كرد كاف عجمینك ضمی ایله بهادر معناسنه در
شمرد بونده شمردن معناسنه در
ادیب فعیل بمعنی فاعل در
ایله
ملوكش ده اولان ضمیر غایب اول پسره راجع در منه

اولان خدمت ادبلرنڭ جمیعی سنی اول پسر بیاموخت تعلیم ایلدیلر تا در نظر همکنان اول
اول پسر بر مرتبه ده مودب اولدیکه دوکلی لرک نظرنده پسندیده امد مقبول
کلدی باری وزیر از شمایل واخلاق او بر کره وزیر اول پسرک خلقلرندن وخویلرندن
در حضرت ملک شمهٔ می کفت پادشاهك حضورنده بر از جق ایتدی که تربیت عاقلان
که عاقللرک تربیتی ورزوی اثر کرده است اول پسره اثر ایلمشدر وجهل قدیم
از جبلت او بدر برده قدیم جهلنی اول پسرک جبلتندن طشره التمشدر یعنی ازاله
ایلمشدر ملک را ازین سخن تبسم امد وکفت پادشاهه وزیرک بو سوزندن تبسم
کلدی ایتدی بیت عاقبت کرک زاده کرک شود عاقبت قورد یورسی قورد اولور
کرچه با ادمی بزرک شود اکرچه ادمی ایله بو یو یه سالی دو بر این برامد بو حال اوزره براکی
ییل کچدی یعنی بر مدت کچدی طایفه اوباش محله بر بلوک محله لو نزلری در وپیوسته
اول باشدیلر وعقد موافقت بستند وموافقت ومرافقت عقدنی بغلدیلر تا بوقت
فرصت تا فرصت وقتنده وزیر را با دو پسرش وزیری ایکی پسری ایله بکشت اول بد
اصل پسر دیه لدی ونعمت بی قیاس بر داشت اول دخی وزیرک مالندن قیاسز مال کتوردی
ودر مغارهٔ دزدان وحرامیلر مغارسنده بجای پدر بنشست باباسنك یرینه اوتوردی
وعاصی شد دخی عاصی اولدی ملك دست تحیر پادشاه تحیر وتعجب الینی بدندان کرفت
وکفت دیشی ایله طوتدی وایتدی قطعه شمشیر نیك ز اهن بد چون کند کسی برکمه
یرمز آهندن ایو قلیج نیجه ایدر بو خود ممکن دکل در ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس
ای عاقل ناکس وبد اصل تربیت ایله کمسه اولمز باران که در لطافت طبعش خلاف نیست
یغمور که انك طبعینك وذاتنك لطافتنده خلاف یوقدر در باغ لاله روید در شوره بوم خس
شو یله ایکن باغده لاله وکل ویاسمن بیتر وشوره یرده خار وخس قطعه زمین شوره سنبل
بر نیارد شوره یر سنبل بو قاردی کتورمز یعنی انده سنبل بتمز در وتخم عمل ضایع مکردان
شوره یرده تخمی وعمل ضایع ایلمه نکویی با بدان کردن چنانست بیر امزلره احسان
وکرم ایلمك انجلیین در که بد کردن بجای نیك مردان که ایولره اهانت ایلمك کبی در که

معقول

همکنان لفظنك جمیعدر

شمایل واخلاق بر معنایه کلور

شمهٔ ده اولان همزه وحدة ایچوندر

بوقت ده اولان تا نفی معناسنه در

چون اماله استفهامیه در

بر فعل مضارع در رستن بیتمك معناسنه در

خاس خار معناسنه در

بوم بونده زمین معناسنه در

شوریده وشور ترکیده جورق دیدکلری

جای بونده حق معناسنه در

معقول دکلدر حکایت سرهنك زاده را بر جاوش اوغلنی بر در سرای اغلمش
دیدم اغلمشك سرای‌نك قپوسی اوزره کوردم که عقل کیاستی و فهم و فراستی زائد الوصف
داشت که اول جاوش اوغلی زاید الوصف یعنی وصفدن زیاده بر عقل و کیاست و بر فهم
و فراست طوتر ایدی یعنی وار ایدی هم از عهد خردی هم کوجکلك زماننده آثار
بزرکی اولولق اثری و سعادت نشانلری در ناصیه او پیدا بود اول پسرك جبهه سنده
ظاهر اولوری بیت بالای سرش ز هوشمندی اول پسرك باشی اوزره عقللولغندن
می تافت ستاره بلندی بلندلق و سعادتلولق ستاره سی یلدرر ایدی فی الجمله مقبول
نظر سلطان آمد محصل کلام اول پسر سلطان نظرینك مقبولی کلدی که جمال صورت و مقصود
و مقبول اولان کمال و هنرکه طوتر ایدی یعنی خوب روی و هنرمند ایدی و حکما گفته اند
و عاقللر ایتمشلردر که توانگری بهنرست نه بمال که غنیلق هنر ایله در مال و اسباب ایله دکلدر
و بزرگی بعقلست نه بسال و اولولق عقل ایله در سال و پیرلك ایله دکلدر ابنای جنس
او وانك جنسی یعنی سایر جاوش زاده لر بر وحسد بردند اول پسر اوزره حسد التدیلر
و بخیانتی متهم کردند اول پسری بر خیانت ایله تهمتلو ایلدیلر و در کشتن او و اول
پسرك قتلنده سعی بی فایده نمودند فایده سز سعی کوستردیلر یعنی جوق سعی
ایلدیلر اما فائده ویرمدی مصراع دشمن چه زند چو مهربان باشد دوست دوشمن
نه اور یعنی نیه قادر در جونکه دوست شفقتلو اوله ملك پرسید پادشاه بو حاله مطلع
اولدقدن صکره اول پسره سؤال ایلدی بویله دیو که موجب خصمی ایشان که اول
جاوش زاده لرك خصومتنك سببی در حق تو جیست سنك حقکده نه در گفت
اول پسر ایتدی در سایه دولت خداوندی خداونده منسوب اولان یعنی پادشاهك
دولتی سایه سنده همکنان را راضی کردم دوکلیلری راضی ایلدم مگر حسود را آن حسودی
راضی اتمکه قادر اولمدم که راضی نمی شود زیرا اول حسود راضی اولمز ان بزوال نعمت من آن
نم نعمتمك کتمسی ایله راضی اولور و اقبال دولت خداوندی باقی باد و افندیه منسوب
اولان یعنی پادشاهك دولتی و سعادتی باقی اولسون قطعه توانم انکه نیازارم اندرون

حکایت

سیح اولندی زاید او عقده
ما یکیل ورسه
بابت [illegible] اسمی
اغلمش
کیاست زیرکلك معناسنه در
ناصیه الن معناسنه در
ستاره کوکب معناسنه در

مهربان شفقتلو معناسنه در
خصمی ده اولان یا مصدر ایچوندر
خداوندیده اولان یا نسبت
اولقدر و شنده مصدر
ایچوندر

اقبال دولت و سعادت
معناسنه در

کسی قادرم کە کسنک خاطرین انجتمیم حسود راجه کنم کوزخود برنج برست لیکن حسوده
نه چاره ایدم کە اول حسود کندودن رنج ایجنده در یعنی حسد عارض برنسیه دکلدر کە ازالەسی
قابل اولە بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست اول تاکە حسدن خلاص بولەسن ای حسود زیرا
کندودن برمرحبندر کە از مشقت ان جز بمرک نتوان رست کە هرکز انک مشقتندن موتدن
غیری ایلە قورتلمق ممکن دکلدر لیس للحسود راحة قطعه شور بختان باروز خواهند بدبختلو
تمام اروزو وشوقلە یعنی جان دلدن طلب ایدرلر مقبلان را زوال نعمت وجاه صاحب دولت
وسعادت اولنلرک مالینک ومنصبینک کتمسنی کرنه بیند بروز شب پره چشم اگر کندوزده
شب پرهنک کوزی کورمیه چشمه افتاب راچه کناه افتاب چشمەسنک کناهی وارزیرا
بوقباحت شمدن دکلدر بره سنک کندوسندن در راست خواهی هزار چشم چنان
سوزک طوغریسنی سؤال ایدرسک مقربیک کوز بهتر کە افتاب سیاه کور اولمق بکمر کدر افتاب سیاه
اولمقدن زیرضرر خاص اولیدر حکایت یکی از ملوک عجم پادشاهلرندن برنی حکایت
کنند حکایت ایدرلرکە دست تطاول بمال رعیت دراز کرده بوکە رعیتک مالنە ظلم
النی دراز ایلمش ایدی وجوروادیت اغاز وجورواذی یە شروع ایده خلق از مکاید ظلمش
درجهان برفتند خلق اول پادشاه ظلمی کیدلرندن جهانە کتدیلر واز کربت جورش واول
پادشاهک جورنک شدتندن وکثرتندن راه غربت کرفتند ترک دیار ایدوب غربت یونی
طوتدیلر چون رعیت کم شد چونکە رعیت اکسلدی ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت
ولایتک محصولی نقصان قبول ایلدی وخزینه تهی ماند وخزینه بوش قلدی ودشمنان
از هرطرف ودشمنلر هرطرفدن زور اوردند زور وهجوم کتوردیلر قطعه هرکە فریادرس
روز مصیبت خواهد هرکیمکە مصیبت ومحنت کونی فریادارشیجی ومعاونت ایدیجی طلب ایدر
کودرایام سلامت بجوانمردی کوش دیکە سلامت وحضور ایامندە سخاوتە وکرمە
سعی ایلیون تاکە اول کونده اکە دوست اولەربندە خلق بکوش از ننوازی بر ود خلق
بکوش اولان قولی اکرنوازش ورعایت اتمیەسن سنی ترک ایدوب کیدر یعنی قجار
لطف کن لطف کە بیکانە شود خلق بکوش چونکە حال بویلەدر پس سن دخی لطف ایلە
لطف ایلە

نخست
برنج درست در
تقدیرنده در

شور بختان بدبختان
معناسنەدر

مقبلان دولت وسعادتلو
معناسنەدر

شب پره پیره
معناسنەدر
چشم شب پره

اغاز شروع معناسنەدر
اغاز کرده بود تقدیرندەدر

کربت شدت معناسنەدر
کم بونده کاف عربینک فتحی ایلە
اولمق روشندر کاف عجمینک
ظم ایلە اولمقدن مسە

فریادرس وصف ترکیبیدر
لطف کن لطف تاکید لفظیدر

عجم دیارنده زمان سابقده
عادت ایمش کە سیم وزر خریده
اولان بنی‌یک قولقلرنە کچیدرر
ایمش بنده خلقە بکوش
اکا کوره

٦٤

لطف ایله کربیگانه سنک خلقه بکوشک اولا الانسان عبید الاحسان روزی عجلس او
برکون ظلم پادشاهک مجلسنده کتاب شه نامه‌یی خوانند شه نامه کتابنی اوقورلر ایدی
در زوال مملکت ضحاک ضحاک سلطنتک زوالنده ایدی اول اوقنان قصه‌ء وزیر ملک را
پرسید وزیر پادشاهه تجاهل طریقی ایله بو سؤال ایلدی که فریدون گنج و ملک و حشم
نداشت که فریدون ضحاک ایله جنک ایتمزدن اول گنج خزینه و ملک و سلطنت و لشکر
و حشم طوتمز ایدی پادشاهی بر وجکونه مقرر شد پادشاهلق انک اوزرینه نه کونه و نه وجهیله
مقرر اولدی حال بو که ضحاک بو جهت ایله اندن زیاده ایدی گفت پادشاه ایتدی انچنانکه
شنیدی انجلین اشتدک خلقی بر و بتعصب کرد امدند وافر خلق اول فریدون
اوزره ضحاکه نسبت ایله جمع اولدیلر و تقویت کردند واکه معاونت ایلدیلر پادشاهی یافت
بو وجهیله فریدون پادشاهلق بولدی وزیر گفت وزیر پادشاهه ایتدی چون کرد امدن
خلق چونکه خلقک اجتماعی واتفاقی موجب پادشاهیست پادشاهلغه سببدر تو خلق را
چرا پریشان میکنی سن نیچون ظلم ایله خلقی کندوکدن پریشان و پراکنده ایدرسن مکر
سر پادشاهی نداری مکر پادشاهلق هوسنی طوتمزسن بیت همان به که لشکر بجان پروری
چونکه بویله در ایلیه همان لشکری جان ایله بسلیه‌سن و تمام رعایت ایده‌سن که سلطان
بلشکر کند سروری زیرا سلطان لشکر ایله سرورلق و پادشاهلق ایله گفت پادشاه ایتدی
موجب کرد امدان سپاه و رعیت جیست عسکر ایله رعیتک جمع اولمسنه سبب ندر
گفت وزیر ایتدی پادشاه را عدل باید پادشاهه عدل کرک تا بر و کرد ایند تا که انک
اوزرینه جمع اوله و رحمت و ترحم کرک تا در سایهء دولتش تا که اول پادشاهک دولتی سایه‌سنده
ایمن نشیند ایمن و آسوده اوتوره‌لر و ترا این هر دو نیست وسنک بو ایکیسی ده یوقدر
سن نیجه پادشاهلق ایدرسن مثنوی نکند جور پیشه سلطانی ظالم سلطانلق ایلمز که
نیاید ز کرک چوبانی زیرا قوردن چوبانلق کلمز پادشاهی که طرح ظلم افکند بر پادشاه که
ظلم طرحنی براقدی یعنی ظلمه بنیاد ایلدی پای دیوار ملک خویش بکند حقیقتده
اول پادشاه کندو سلطنتی دیوارنک ایاغنی قزدی یعنی کندو سلطانلغنه ضرر

ضحاک ماری دیمک ایله مشهوردر

حشم عسکر معناسنه در

خلقی ده اولا تانکیر ایچوندر کثرت افاده ایدرمد

سروری ده اولان یا مصدر ایچوندر

ورحمت باید تقدیرنده در

هر لفظی بونده تاکید ایچوندر که هر لفظی بونده محل معناسنده در نته که طرح بونده واقع اولمشدر دیوان حافظده واقع اولمشدر

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم
فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو در اندازیم

و بوندن غیری چوق یرده واقع اولمشدر متتبع اولان کمسنه‌یه معلوم در

ایر شرردی ملک را بند وزیر ناصح اول ظالم پادشاهه نصیحت ایدجی وزیرک نصحی موافق
طبع نیامد طبعنه موافق کلمدی بند فرمود پادشاه وزیره قید بیوردی وبزندان فرستاد
واول وزیر زندانه کوندردی بسی برنیامد که بنی عم سلطان بو حال اوزره چوق کلمدی
یعنی چوق زمان کچدی که سلطان عمسی اوغلنلری بمنازعت برخاستند اول پادشاه
ایله منازعه اتمکه قالقدیلر وبمقاومت لشکر راستند ومحاربه ومقابل اتمکه لشکرلرین دیلر
مهیا وحاضر اولدیلر وملک پدر خواستند وپدرلرنک ملکنی طلب ایلدیلر قوم از دست
تطاول این برقوم که بو ظالم ملک ظلمی الندن بجان امده بودند جانه کلمش ایدیلر
وپریشان شده وپریشان وپراکنده اولمش ایدیلر پراپشان کرد امدند انلر اوزره
جمع اولدیلر وتقویت کردند وانلره معاونت ایلدیلر تا ملک از تصرفش بدر رفت
تا عاقبت سلطنت اول ظالم پادشاهک تصرف وحکمندن طشره کتدی وبرانان مقرر کشت
وانلر اوزره مقرر اولدی قطعه پادشاهی کو روا دارد ستم بر زیردست بر پادشاه که
اول پادشاه زیردست ورعیت اوزره ظلمی روا ومعقول طوتر دوست دارش روز سختی
دوشمن زورآور رست اول ظالم وپادشاهک دوستی سنتلق ومحنتکونی اوزلو وقوی
دشمنی در بار رعیت صلح کن ورجنگ خصم ایمن نشین رعیت ایله صلح ایله یعنی انلره
عدل وداد ایله ودوشمان جنکندن ایمن وبی باک اوتور زنکه شاهنشاه عادل را
رعیت لشکرست اول سببدن که عادل پادشاهک لشکری رعیت در بو وجهله دخی جایزدر
عادل پادشاهه رعیت لشکردر حکایت پادشاهی با غلام عجمی بر پادشاه احوال بلمز
بر عجمی غلام ایله که کندونک محبوبی ایدی در کشتی نشسته بود کمیده اوتورمش ایدی
یعنی بیله کرمش ایدی ومحنت کشتی نیازموده وکشتینک محنت ومشقتنی تجربه وازمون
اتممش ایدی کریه وزاری اغاز کرد کریه وزارلق اتمکه اغاز وشروع ایلدی ولرزه
براندامش افتاد وخوفندن اول غلامک اندامی اوزره لرزه دوشدی یعنی دیترمک
باشلدی چندانکه ملاطفت کردند اول قدر که اول غلامه ملاطفت وملایمت ایلدیلر
ارام نگرفت متسلی اولوب ارام طوتمدی ملک را عیش ازو منغص شد پادشاهک

عیش

بنی عم ترتیبین عم ایدی اضافت ایله نون ساقط اولمشدر

ملک سلطنت معناسنه در

کوبونده کراو تقدیرنده در

کوبونده رشت معناسنه در

زور اور د وصف ترکیبیدر

غلام ملک عربیده وعجمیده محبوب معناسنه استعمال زیاده شایعدر ومحل اکه قرینه در

نیازموده بود تقدیرنده درمسه

عیش وذوقی اول غلامک حالندن مکدر اولدی وپریشان اولدی چاره نمی نستند هرکز بر چاره
بیلمدی حکیمی بران کشتی بود اتفاق اول کشتیده بر عاقل وار ایدی کفت پادشاه ایدی اکر
فرمایی من اورا بر عاقل وار ایدی خاموش کنم اکر بیور رسک بر طریق ایله بن اول غلامی
خاموش وساکن ایلیم کفت پادشاه ایدی غایت لطف باشد غایت لطفدر حکیم فرمود
عاقل بیوردی تا غلام را بدریا انداختند که اول غلامی دریایه اتدیلر باری برنجه کره
غوطه خورد غوطه یدی یعنی بر قج کره باتدی چقدی وازان پس مویش بکرفتند
واندن صکره اول غلامک کاکلنی طوتدیلر وسوی کشتی اوردند وکشتی جانبنه کتوردیلر
غلام بهر دو دست غلام جان خوفندن هر ایکی الی ایله درسکان کشتی اویخت کشتینک
دمننه اصلدی چون براهد جونکه غلام اول اضطرابدن خلاص اولوب یوقاری کشتی یه
کلدی بکوشه بنشست ادب ایله بر کوشه ده اوتوردی وقرار یافت وکریه وزاریدن قرار
وتسکین بولدی ملک را پسندیده امد پادشاهه بو عاقلک اول حالی مقبول کلدی
وکفت پادشاه اول عاقله ایتدی درین چه حکمتست بونده نه حکمت وار در کفت پادشاهه
اول عاقل ایتدی اول محنت غرق شدن اول بو غلام غرق اولمق محنتنی نچشیده بود
طاتمش ایدی وقدر سلامت کشتی وکشتینک سلامتی وصحتی قدرینی نمی دانست بیلمز ایدی
همچنین بو یلجه قدر عافیت صحت وحضور قدرینی کسی داند که بمصیبتی کرفتار اید برکمسه
بیلور که بر مصیبته کرفتار کله یعنی اوله وبر مقدار محنت والمه چکه قطعه ای سیر ترا نان
جوین خوش ننماید ای طوق کمسه که سکا ارپه اتمکی خوش ولطیف کورنمز معشوق
منست انکه بنزدیک تو زشتست لیکن بنم مقبولم ومطبوعمدر اول سنه که سنک قتکده
زشت ونامعقولدر حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف جنت حوریلرینه بهشته
نسبت اعراف جهنم اولور از دوزخیان بپرس که اعراف بهشتست اما جهنملولردن سؤال
ایله که دوزخه نسبت اعراف انلره بهشتدر فرقست میان انکه یارش دربر فرق واردر
اول کمسنک اورتاسنده که انک محبوبی سینه سنده اوله وانده متمتع اوله باانکه دو چشم
انتظارش در بر اول کمسه ایرکه انک ایکی انتظار کوزی قپو اوزره در حکایت هرمز تاجدارا

بو دو بونده وبو دو بونده اوات زمانیه اولمقده جائزدر
بر بونده سینه معناسنده در
برمنز نوشم وانک اوغلیدر
برمنز لغتده بر معناسنده در

گفتند هرمز تاجداره ایتدیلر از وزیران پدر چه خطا دیدی باباك وزیرلرندن نه خطا گوردك
همه را بند فرمودی که جمیعسنه بند و حبس بیوردی خطایی معلوم نکردم هرمز سؤال
ایدنلره ایتدی اصلا انلرك بر خطاسنی معلوم ایلمدم و ضررلرینی گورمدم ولیکن دیدم
اما گورمدم که مهابت من که بنم هیبتم در دل ایشان انلروك گوکلنده بی کرانست
نهایتسزدر یعنی بندن حددن زیاده خوف ایدرلر و بر عهد من اعتماد کلی ندارند
و بنم عهد و پیمانم اوزره کلی اعتماد و اعتقاد اتمزلر ترسیدم که از بیم گزند خویش
خوف اندمکه کندولره بندن ضرر و زیان ایرشمك خوفندن قصد هلاك من کنند بنم
هلاکمه قصد ایده لر پس قول حکما کار بستم چونکه خالی گوردم بن دخی عاقللرك سوزنی
ایش بغلدم یعنی انلرك سوزی ایله عمل ایلدم که گفته اند که عاقللر ایتمشلردر قطعه
از آن کز تو ترسد بترس ای حکیم اول کمسه دن خوف ایله که سندن خوف ایدر ای حکیم و گر با چو
او صد بر آیی بجنگ اگر یوز انجلین ایله جنکده یوقاری گلهسن یعنی غالب اولاسن بینی
که چون گربه عاجز شود گورمزمیسن که چونکه کدی عاجز و مضطرب اوله برارد بچنگال
چشم پلنگ پنجه سی ایله قپلانك گوزنی چقارر از آن مار بر پای زارعی زند اول سببدن
ایلان چوبانك ایاغنه صوقار که ترسد سرش را بکوبد بسنگ زیرا ایلان قورقار که چوبان
انك باشنی طاش ایله دوکر یعنی ازه ر دیو اول سببدن صوقار حکایت یکی از ملوك عرب
رنجور بود عرب پادشاهلرندن برسی مریض ایدی در حالت پیری پیرلك حالنده و امید را
از زندگانی قطع کرده و حیاتندن امیدی قطع ایلمش ایدی تا گاه سواری از در درآمد
تا که بر سوار قپودن ایچرو گلدی و بشارت آورد و پادشاهه مشتلق گتوردی که فلان قلعه را
فلان قلعه یی بدولت خداوندی پادشاهك دولتنده گشادیم فتح ایلدك و دشمنان
اسیر شدند و اول قلعه ده اولان دشمنلر اسیر اولدیلر و سپاه رعیت آن طرف و اول
طرفك سپاه و رعیتی جملکی مطیع گشتند جمله سی پادشاهك فرمانه مطیع اولدیلر ملك
جواب شنید پادشاه اول سواردن چونکه بو سوزی اشتدی نفسی سرد بر آورد صوق
نفس یوقاری گتوردی یعنی برکره حرارت ایله آه ایلدی و گفت این مژده مرا نیست

گران کنار معناسنه در

عهد بونده پیمان معناسنه در که معروفدر

پلنگ قپلان معناسنه در

گربه کدی معناسنه در

کار بستم استعمال عمل ایلدم معناسنه در

چنگال و چنگ پنجه معناسنه در

بکوبد فعل مضارع مفردی کوبیدن دن مشتق دوکمك معناسنه در

گشتند بونده شدند معناسنه در

فراز بونده فریب معناسنه در

حکایت

دخی

٧٢

دخی پادشاه ایتدی بو مژده بکا دکل در بلکه دشمنانم راست بلکه دوشمنلرمه در یعنی
وارثان مملکت یعنی اول دوشمنلر مملکت وارثلریدر قطعه درین امید بسر شد دریغ
عمر عزیز بو امیدده که مراد مصراع ثانینک مضمونی در حیفا و ریغا عزیز و الطیف
عمر باشه کتدی یعنی عمر اخره ایرشدی که انچه در دلست از در رم فراز اید که اولشنه
بنم قلبمده در قپودن بکا یقین کله یعنی امیدم زحمتسز حاصل اوله امید بسته بر آمد
ولی چه فائده زانک بغلنمش امید یوقاری کلدی یعنی مراد حاصل اولدی اما نه فائده
اول سبیدن که امید نیست که عمر کذشت باز اید امید بو قدر که هر کز کچمش عمر کرو
کله قطعه کوس رحلت بکوفت دست اجل رحلت و سفر کوسنی چالدی اجل الی یعنی اجل
ایرشدی ای دو چشم وداع سر بکنید ای بنم ایکی کوزم باشی وداع ایلکوز زیرا خاک
ایچنده چوریوب بر بریکوردن جدا اولورسیز ای کف دست و ساعد بازو ای ال ایه سی
وای وساعد و بازو همه تودیع یکدکر بکنید جمله کوز بری بریکوزی وداع ایلکوز بر من افتاده
مرک دشمن کام دوشمنک مقصودی اولان موت بنم اوزرمه دوشدی یعنی موت
ایرشدی اخر ای دوستان کذر بکنید آه خر ای دوستلر کذر ایلکوز یعنی اوغرایوب
بنم حالی کورکوز بیت دی کفت طبیب از سر حسرت چوم اوید هیهات کورتیخ توز
قانون شفا رفت روزکارم بشد بنادانی بنم عمرم و زمانم ناداناق ایل کتدی من نکردم
شما حذر بکنید بن عمرمی غفلت ایله هوا و هوسه صرف ایلمکدن حذر ایلمدم ای
دوستلر یاری سز حذر ایلکوز حکایت سالی بر بالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام بریل
یحیی پیغمبر علیه السلامک تربه سنک بالینی اوزره یعنی باشی جنبده معتکف بودم
معتکف اولدم در جامع دمشق شام جامعنده که مراد جامع بنی امیه در یکی از ملوک
عرب عرب ملکلرندن بری به بی انصاف موصوف بود انصافسزلق ایله صفتلنمش
ایدی یعنی ظالم ایدی اتفاق بزیارت و نماز کرد و حاجت خاست امد اتفاق اول
ظالم ملک مزار شریفی زیارت اتمکه کلدی و نماز کرد و حاجت خاست و نماز قلدی
وحاجت دیلدی بیت درویش و غنی بنده این خاک درند درویش و غنی بو قپو

کشتن بونده نشت معناسنه در

فراز قریب معناسنه در

از درم از در رم اتقدیرنده اولمق
اولی در درمی تقدیرنده اولمقدن

تودیع مصدردر تفعیل بابندن

ساعد بلک

کام مراد معناسنه در

بکنید امر حاضر جمع در
شد بونده رفت معناسنه در

بالین یصدق

دمشق شامک اسمی در
یمک فتحی ایله فصیح در
کسر ایله دن جائز در

ملوک جمع ملک

حکایت

طپراغنك بندلريدر وانان كه غنی ترند محتاج ترند وانلر كه غنی رك درمحتاج ركلردر
انكه روی بمن كرد وكفت اول ظالم ملك انون صكره بكا توجه ايلدی وايتدی ازانجاكه همت
درويشانست اول يردن كه درويشلرك همتيدر وصدق معامله ايشان وانلرك
معامله لرنك صدقيدر كه هركز انلرده ريا ونفاق يوقدر خاطری همراه من كنيد
برخاطر بكا يولداش ايلكوز يعنی دعادن فراموش اتميه سز بيت بهران كاستعانت
بدروش برد اكربر فريدون زدار بيش برد كه از دشمن صعب زيرا صعب وقوی دشمندن
انديشناكم خوفلويم كفتم بررعيت ضعيف رحمت كن حضرت شيخ ايدر اول ظالم ملكه
ايتدم ضعيف وعاجز رعيت اوزره ترحم ايله تا از دشمن قوی زحمت نبينی تاكه سن
قوی دشمن دن وغالب زحمت والم كورميه سن رباعی ببازوان توانا وقوت سردست
زولو وقوی بازولر ايله واول اوجنك قوتی ايله خطاست پنجه مسكين بشكست ناتوان
ناتوان وضعيف مسكينك پنجه سنی صمق واكه ظلم ايلمك خطا ونامعقولدر نترسد انكه
برافتاده كان نبخشايد خوف ايليسون اول كمسه كه دشمنلر وضعيفلر اوزره ترحم ايلمز
من لايرحم لايرحم كه كرزپای دراپدكس نكيرد دست زيرا اول كمسه اكرايقدن كله يعنی
باشنه بربلا كله كمسه انك اليني طوتمز ترحم ايدوب معاونت ايلمز هر انكه تخم بدی
كشت وچشم نيكی داشت هر اول كمسه كه يرامز تخمی اكدی وايلك اميدنی طوتدی يعنی
خلقه ظلم ايلدی وكندويه اندن فائده ملاحظه ايلدی دماغ بيهده بخت وخيال باطل
بست اول كمسه بی فائده دماغ بشردی وباطل خيال بغلدی يعنی نامعقول
فكر ايلدی وفايده سز سودا سی ايلدی زكوش پنبه برون ار وداد خلق بده قولغندن
پنبه يی طشره كتور وخلقك دادنی وير يعنی كوش دلدن غفلت پنبه سنی چقار
وخلقه عدل داد ايله كه سكا عقبی ده فائده لو بودر وكرتو می ندهی داد روزدادی
هست وكرسن دنياده خلقه دادو ويرميه سن بر داد ويرجك كون واردر كه مراد
قيامت كونی در مثنوی بنی ادم اعضای يكديكرند ادم اوغوللری حقيقتده بری
برينك عضولريدر كه درافرنيش زيك جوهرند زيرا روز ازلده اولان خلقده

جملی سی

ادبدباب درون مراد انبيا درخاكدن مراد انلك خدمتكارلريدر

تر بونده ادات تفعيل در

بيهوده عبث وبی فائده معناسنه در

افرينش خلقت معناسنه در

كوهر ذات معناسنه در كه ازتقدير بنده در

جملہسی بر ذاتدن در کہ مراد حضرت ادم علیہ السلامدر چو عضوی بدرد اورد روزکار
چونکہ زمانہ بر عضوی دردہ المہ کتورہ یعنی عضوہ درد کتورہ دکر عضوہارا نماند قرار
اول عضوک وحقندہ سائر عضولرہ دخی قرار وسکوت قالمز تو کز محنت دیکران بی غمی
سنکہ سایرلرک محنت ودردندن غمسزسن کہ ہر کز متالم اولمزسن بلکہ مسرورسن نشاید
کہ نامت نہند ادمی لایق دکلدر کہ سنک نامکی ادم قویہ لر یعنی ادمی وانسان دیہ لر
حکایت درویشی مستجاب الدعوة دعاسی مقبول بر درویش در بغداد پدید امد
بغدادہ ظاہر کلدی یعنی مشہور اولدی حجاج یوسف اوغلی حجاج بخواندش
اول درویشی کندو قتنہ اقودی وکفت دخی حجاج اول درویشہ ایتدی دعاء خیری منہ
کن بنم اوزرمہ خیر دعا ایلہ کفت درویش ایتدی خدایا جانش بستان ای خدا
اول حجاجک جاننی ال کفت حجاج اول درویشہ ایتدی از بہر خدا این چہ دعاست اللہ
ایچون بونہ دعادر کہ بنم حقمدہ ایلدوک کفت درویش حجاجہ ایتدی این دعاء خیرست
ترا وبنم دعام سکا خیر وفائدہ بو دعادر زیرا کثرت ذنوبدن خلاص بولورسن وجملہ
مسلمانانرا وجمیع مسلمانلرہ خیر دعادر کہ سنک ظلمکدن خلاص بولور مثنوی ای زیر
دست زیر دست ازار ای الی التندہ غنی رنجیدہ ایدیجی یعنی بیچارہ لرہ ظلم ایدیجی قوی
کمہ کرم تاکی بماند این بازار بو بازار رقچانہ دکن کرم قلور یعنی بو دنیا دولتی ومنصبی
نہ زمانہ دکن باقی قالور کہ اکہ مغرور اولوب خلق جفا ایدرسن بچہ کار ایدت جہان
داری پادشاہلق سنک نہ ایشکوکہ بیرار مردنت بہ کہ مردم ازاری سکا اولمک یک
زیرا خلقی انجدجیسن بو تقدیرجہ وصف ترکیبیدر حکایت یکی از ملوک بی انصاف ظالم
پادشاہلردن بری پارسایرا پرسید بر صالحہ سؤال ایلدی کہ از عبادتہا کدام فاضلترست
کہ عبادتلردن قنقسی ثوابلورکدر کفت صالح اول ظالم پادشاہہ ایتدی ترا خواب نیم روز
سکا جمیع عبادتلردن اویلہ نمازنہ قریب وقتدہ اویومق ثوابلورکدر اول قیلولہ درکہ
سنت در عبادت اولمسی بو وجہلہ در تا دران یک نفس خلق را نیازاری تاکہ
بر نفسدہ خلق رنجیدہ اتمیہسن قطعہ ظالمی را خفتہ دیدم نیم روز بر ظالمی اویلہ

بدید ظاہر معناسنہدر

حجاج ابن یوسف ایدی ابن لفظی
حذف اولندی فارسیدہ علمین
بیننددہ لفظینک حذفی
شایعدر

زبردست قوی معناسنہدر
زیردست ازار وصف ترکیبیدر

ایدت دہ مردنت دہ اولان
تا خطاب ایچوندر
مردم ازار معناسی اولہ کورہ
وصف ترکیبیدر

جہان داری وصف ترکیبیدر
اندہ اولان یا مصدر
ایچوندر

فاضلتر بوندہ ثوابلورک
معناسنہدر

سکا اولمک یک کہ خلقہ رنجیدہ سن یعنی خلق
رنجیدہ اتمکدن ایسہ اولمک یک بو تقدیرجہ
لفظی علت ایچون اولمز

وقتی اویومش کوردم کفتم این فتنه است خوابش برده به ایتدم که بونا ئم اولان کمسه
خلق فتنه درخواب انی التمش یک که خلق انک جور ظلمندن آسوده اولورلر و شرندن
خلاص بولورلر انکه خوابش بهتر از بیدارش اول کمسه که انک اویقوسی خلقه اونقلغندن
یکرک و فائده لورکوربو وجهله دخی معنی قابل در اول کمسه که اکه خواب بیدارلغندن
یکرکدر انچنان بدزنده کانی مرده به انجلین پرامز و نامعقول دیر لکدن اولمش
یکدر بو وجهله دخی معنی قابلدر انجلین بدزنده کانی اولان کمسه یعنی دیر لکی قبیح اولان
ظالم اولمش یک که خلق انک ظلمندن خلاص بولورلر النوم اخ الموت حکایت
یکی را از ملوک پادشاهلردن برنی شنیدم که شبی در عشرة اشتدم که
برکیجه صحبت ده روز کرده بود روز ایلمش ایدی یعنی صباحه دکن عیش نوش
اتمش ایدی و در پایان مستی می کفت و مستلق نهایتنده ایدر ایدی بیت ما را
بجهان خوشتر ازین یکدم نیست بزه جهانده بونده خوشترک و لطیف رک بردم
و بر وقت یوقدر کزنیک و بد اندیشه و از کس غم نیست زیرا ایو فکرلودن و
و یرامز فکرلودن و کمسه دن غم یوقدر یعنی دوستدن و دوشمندن و کمسه دن
بودم غصه و خوف یوقدر درویشی برهنه بر عریان درویش بیرون برما
طشره صوق ده خفته بود یاتمش اویومش ایدی بشنید و کفت پادشاهک
بوسوزنی کشندی و ایتدی بیت ای انکه باقبال تو در عالم کس نیست ای شول
کمسه یعنی ای پادشاه که سنک اقبالک و دولتک ایله عالمده کمسه ده یوقدر بیرم که
غمت نیست غم ماهم نیست فرض ایدم که سنک غمک یوقدر بزم غممز دخی یوقیمدر
یعنی سن پادشاه سن سنک اصلا برشئیه احتیاجک یوقدر غمک دخی یوقدر اما
بز فقیر بی سرو پایز بزم غممزی سن کورمک کرکس نیچون بزم حالمزی
کورمیه سن بیت ای صاحب کرامت شکرانه سلامت زورنی تفقدی کن درویش
بی نوارا ملک را این سخن خوش آمد پادشاهه اول درویشک بوسوزی خوش
و مقبول کلدی صره دینار هزار دینار از روزن بیرون داشت ایچنده بیک

یکا
پایان نهایت معناسنه در
کرنیک اندیشه و بد اندیشه
تقدیرنده در بیت
غم ماهم نیست استفهام
انکاری اولمق اولی در و بو نسخه در
هم غم معنا اعتبار اویجق
لفظ عربی اولور اول
اولور سه اولور فرض
وقت معنی بویله اولور یا بزم بر
ایدم که سنک غمک یوقدر
غممز بسکا اندیشه لازم اولان
غم دکلدر
صره کیسه معناسنه در

فلوری واربرکیسی از روزن بیرون داشت پنجره دن طشره طوتدی وگفت
ودخی پادشاه ایتدی ای درویش دامن بدار ای درویش دامنکی طوت یعنی
اچ گفت درویش پادشاهه جواب ویروب ایتدی دامن کجا ارم دامنی قنده
کتورم کجامه ندارم که جامه طوتمزم یعنی اوستمده قفتانم یوقدر پادشاه را بر
ضعف حال او رحمت زیادت گشت اول درویشک حالینک ضعفی اوزره پادشاهک
مرحمتی زیاده اولدی خلقتی بران مزید کرد اوبیک فلوری اوزره بر خلعت
زیاده ایلدی وبیرون فرستاد وانی برکیسه ایله طشره کوندردی درویش ان نقدرا
درویش بیک دیناری باندک مدت بخورد ازجق زمانده یدی وتلف کرد وتلف
ایلدی وباز امد دیگر وکلدی که پادشاه احسان ایده بو بیت درویشک اغزندن
دکل بیت قرار بر کف ازادکان نگیرد مال درویشلرک النده مال قرار طوتمز که
زمان قلیلده انی خرج ایدرلر نه صبر در دل عاشق نه اب در غربال نه عاشقک
قلبنده صبر نه غربالده اب یعنی قرار طوتمز در حالتی که ملک را پروای او نبود
اما اول درویش بر حالده وبر وقتده کلدی که پادشاهه انک قیوسی یوق ایدی
که پادشاهدن اول بشاشت کتمش حالش بکفتند اول درویشک حالنی پادشاهه
ایتدیلر بهم بر امد منقبض وبیحضور اولدی وروی درهم کشید ویوزینی بوزردی
وازینجا گفته اند وبو سببدن اتمشلردر واصحاب فطنت وخبرت فطنت وخبرت
صاحبلری که از حدت وسورت پادشاهان که پادشاهلرک تیزلکندن وغضبدن
بر حذر باید بود حذر اوزره اولمق گرک که غالب همت ایشان زیرا انلرک اکثر همتی
وایشی بر معظمات امور مملکت امور مملکت معظملری ومشکلر اوزره متعلق باشد
متعلق اولور یعنی بو نجلین مصالح ایله مقیدلر در تحمل ازدحام عوام نکند عوامک
کثرت وازدحامنه تحمل وصبر ایلمزلر مثنوی حرامش بود نعمت پادشاه اول کیسه
پادشاهک نعمتی واحسانی حرام اولور که هنگام فرصت ندارد نگاه که فرصت
وقتنی حفظ طوتمیه مجال سخن تا نبینی زپیش مادامکه سوزک محلنی کورمیه سن

روزن پنجره ویاپیجه استعمال اولنور اما بونده ثانی مراددر
دامن ودامان اتک معناسنه در
غربال قلبر معناسنه در
پروا قورقو معناسنه در
فطنت زیرکلک معناسنه در
خبرت خبرلق معناسنه در
ازدحام غلبه یعنی کثرت معناسنه در
زینهار لفظنک معناسی مصطلح اعتنا ایله قید اولندی معناسی اگاه معروف اولدوغی ایچون اکا معروف اولقده جائزدر
معنی بودر جمله سوزک محلنی مادامکه اوکدن کورمیه سن

نه بیهوده گفتن مبر قدر خویش اوکدن بیهوده سویلمک ایله کندو قدرکی التمه یعنی
حرمتکی ضایع ایله حضرت شیخ طاب ثراه بو ابیات ایله اشعار ایدرکه لکن اول درویشی
پادشاهه محلنده عرض اعتدیلر والا پادشاه بحضور اولوب انی احساننده محروم
اتمز ایدی لکل مقال مقام گفت پادشاه ایتدی بر اینده این گوای شوخ چشم مبذر را
بو اسراف ایدجی گستاخ گدایی بورادن سورگوز که چندین نعمت ومال را که بو قدر نعمت
ومالی باندک مدت آزجق زماننده بر انداخت تلف ایلدی که خزینه بیت المال
که بیت المال خزینه سی لقمهٔ مساکین است مسکنلرک لقمه سیدر نه طعمهٔ اخوان
شیاطین شیاطین قرداشلرینک رزقی دکلدر ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین
ابلهی کو روز روشن شمع کافوری نهد بر ایله که اول ایله روشن گونده کافوری
شمع قور یعنی یقر زود بینی کش شب روغن نباشد در چراغ تیز گورسن
که کیجه ایله انک چراغنده یاغجق یاغی اولمز یکی از وزراء ناصح ناصح ومعقول وزیرلردن
بری گفت پادشاه ایتدی ای خداوند ای پادشاه مصلحت آن می بینم معقول
انی گوردم که چنین کسانرا که بو کبیلرینه وجه کفاف کفاف وجهی یعنی یسیم وزری
بتفاریق مجری ومعین دارند آز آز مجری ومعین طوته لر یعنی ویره لر تا در نفقه
اسراف نکنند تا که درویشلر دخی نفقه ده بو وجهله اسراف اتمیه لر اما انچه فرمودی
اما انک بیوردک از زجر ومنع رنجیده اتمکدن وقومقدن مناسب سیرت
ارباب نیست همت وکرم صاحبلرینک سیرتنه مناسب ولایق دکلدر
یکی را بلطف امیدوار کرداینده برنی اول لطف وکرمه امیدلو ایلمک
وباز بنومیدی خسته خاطر کردن وکرو نومیدلق ایله انی خسته خاطر ودل پریشان
دل ایلمک بروی در اطماع باز نتوان کرد کندو یوزینه امیدلو امید قپوسنی
کوچله اچمق ممکن دکلدر یعنی سندن بلارضاء برینه الملق ممکن دکلدر
مکر سن احسان ایده سن چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد اما جونکه
امید قپوسی اچلدی اندن صکره بازولق ایله بسته ایلمک ممکن دکلدر

بیت

شوخ چشم بونده ادبسز معناسنه در

مبذر مسرف معناسنه در

طعمه رزق معناسنه در

کش ده اولان شین چراغ لفظنه راجعدر یعنی در چراغش تقدیرنده در

برنی لفظ ایله امیدلو ایلمک بو معنی دخی لطیفدر

کرد کردن معناسنه در

فراز بونده نغلمق معناسنه در

بیت هر که علم شد بسخا و کرم بند نشاید که نهد بر در م قطعه کس نبیند که تشنگان
حجازلک کورمزکه کعبه شریف سفرنی ایدن صوسزلری که اندرده بو قدر حرارت
وعطش وار لکن بلب امده شور کرد ایند اجی صو کنارنه جمع اولالر یعنی جمع
اولملر هر کجا چشمه بود شرین بلکه هر قنده که بر شرین چشمه ولذیذ اب اوله مردم
مرغ و سور کرد ایند ادمی و مرغ و سور انده جمع اولورلر بیت مرغ جایی رود
که چینه بود مرغ شول یره کیدر که انده دیر جک نسنه و دانه اوله نبجا یی رود که
چینه نبود مرغ شول یره کیمز که انده هیچ نسنه اولمیه حکایت یکی از پادشاهان
پیشین حضرت شیخ پادشاهه حکایت ایدوب ایدر سندن مقدم کلن پادشاهلردن
بری یعنی پیشین لفظ پادشاهه نسبت ایله حضرت شیخه نسبت ایله دکل درنته کم اشعه ده
اولان معنی مبینی درکه که در رعایت مملکت سستی کردی که مملکتک رعایتنده
سستی لک و کاهلک ایلدی ولشکرا بسختی داشتی ولشکرینی سختی لک
ایله طوتدی که وظیفه لرنه اهتمام ایدوب رعایت اتمدی جون دشمن صعب
جونکه قوی دشمن روی نمود یوزکوستردی یعنی ظاهر اولدی همه پشت بدادند
دوکلی عسکر ارقه ویردیلر یعنی اول پادشاهی ترک ایدوب تجدیلر بیت جو دارند
کنج از سپاهی دریغ جونکه پادشاهلر کنجی سپاهدن دریغ طوترلر دریغ ایدشر دست
بردن بتیغ سپاهیه دخی الینی قلیجه التمک وانک ایچون جنک ایلمک حیف
کلور یکی از انان که غدر کردند انلردن بری که غدر و خیانت ایلدیلر بامنش دوستی
بود انک بنم ایله دوستلقی وار ایدی ملامتش کردم و گفتم انی ملامت ایلدم و ایتدم
دونی و ناسپاس درو سفل و ناحق شناس و سفل و ناحق شناشد رکه باندک تغیر
حال که حالک ازجق تغیری ایله یعنی ازجق بحضورلق ایله از مخدوم قدیم خود
کندو قدیم افندسندن بر کردد دونه یعنی ترک ایلیه و حقوق نعمت سالیان
وبو قدر ییل لرک نعمت حقنی در نوردد طی ایلیه یعنی شایقده کتوردکی نعمتی
کفران نعمت اولمق ایله فراموش ایلیه گفت اول کمسنه بکا ایتدی اکر بکویم معذور داری

حجازکعبه شریفه
کردو بونده کرون معناسنه در
بلب بونده کنار معناسنه در
کرد ایند جمع اولورلر معناسنه در
چینه و دیر جک معناسنه در
جی جینه معناسنه در
کرده یدن و داشتی ده اولان
یا حکایت ایچوندر
غدر وفا ضدی معناسنه در
دریغ حیف معناسنه در
ناسپاس شکرسز

دونت و ناسپاس هم
ناحق شناس نان و نمک
واحسان حقنی بلمیجی
معناسنه در
در نوردد فعل مضارع مفرد
غایبدر نوردیدن دن
مشتقدر درمک
معناسنه در

اکر بو خصوصک حقیقتنی سویلیم و سبنی بیان ایلیم محقق بنی معذور طوترسن و ملامت
اتمکدن فراغت ایدرسن شاید که اسبم بی جو بود لایق میدر بنم اتم اربه سز اوله
و نمدزین بکرو و تکلسی قدرسزلقدن رهنده اوله و سلطان که بزر با سپاهی
بخیلی کند و پادشاه که التون سپاهه بخیللق ایلیه یعنی وظیفه ویرمیه با او بجان
جوانمردی نتوان کرد اول پادشاهه جان ایله جوانمردلق ایلمک ممکن دکلدر یعنی
انک یولنه ترک سر ایلمک معقول دکلدر بیت زر بده مرد سپاهی را تا سر بنهد
سپاهی اره التون ویرتا که باش قویه یعنی مطیع اولوب بولکده جان باش فدا ایلیه
و کرش زر ندهی سر ننهد در عالم و کر سپاهی اره التون ویرمیه سن عالمه باش
قومز یعنی ترک ایدوب باش الوب لید بیت اذا شبع الکمی یصول بطشا
قجان بهادر طویه محکم طوتمغه و قتالده حمله ایدر یعنی سیم و زری و اسبابی و سلاحی
مکمل اوله جنکده قوی و شجیع اولور و خاوی البطن یبطش بالفرار
و قچان بهادرک قرنی خالی اوله تحمعه محکم طوتر یعنی قدرتی اولمه جنکه اصلا
طاقتی کتورمیوب فرار ایدر حکایت یکی از وزرای معزول شد وزیرلردن بری
اولدی و بحلقه درویشان درامد و درویشلرک محلنه کلدی و برکت صحبت
ایشان و انلروک صحبتنک برکتی دروی اثر کرد اول وزیره اثر ایلدی و جمعیت
خاطرش دست داد و اول وزیره جمعیت خاطر ال ویردی یعنی سکوت میسر اولدی
من اراد ان یجلس مع الله فلیجلس مع اهل التصوف ملک باز ذکر پادشاه کیرو
برو دل خوش کرد اول وزیر اوزره کوکلنی خوش ایلدی یعنی بحضورلغی کتدی
و عمل فرمود و عمل بیوردی یعنی تکرار وزارت ویردی قبول نکرد اما وزیر عالی
همت اولدوغندن قبول ایلمدی بیت حافظ اربر صدر ننشینیه زعالی همتیست
عاشق دروی کش اندهبند و مال جاه نیست و کفت دخی وزیر پادشاهه ایتدی
معزولیه که مشغولی معزوللق یکدر که مشغوللق یعنی معزوللق مشغوللقدن یکدر
رباعی آنان که بکنج عافیت بنشستند انلر که عافیت و قناعت بوجاغنده اوتوردیلر
دندان

شاید استفهام اولمق اولادر
روشندر

نمدزین تکلتی معناسنه در

کمی بهادر جمع کمات کلور
خاوی تهی
معناسنه در

دندان سک ودهان مردم بستند کلبک دیشینی وخلقک اغزنی بغلدیلر
کاغذ بدریدند وقلم بشکستند کاغذ یرتدیلر قلمی صدیلر وجمع سنده دن ال چکدیلر
وزدست وزبان حرف گیران رستند ونقصان طوتجیلرک وعیب کوریجیلرک
اللرندن ودللرندن قورتلدیلر ملک گفت پادشاه وزیره ایتدی هر اینه البته
مارا خردمندای کافی باید بزه زیرک ومصلحت گذار بر عاقل کرک که تدبیر مملکت را
شاید که مملکت تدبیرینه یعنی وزیرلکه لایق اوله گفت وزیر پادشاهه ایتدی نشان
خردمند وکافی زیرک وعاقللرک نشانی اینست اولدرکه بچنین کارها تن درندهد
که بو نجلاین ایشلره تن ویرمیه یعنی کندو رضاسی ایله امور سلطنتی قبول اتمیه بیت
همای بر همه مرغان ازان شرف دارد هما قوشی جمیع قوشلر اوزره اول سببدن
شرف طوتر که استخوان خورد وجانور نیازارد زیرا هما قوشی استخوان یر وجانور
انجتمز مثل سیاه گوش را گفتند قره قولغه ایتدیلر ترا ملازمت صحبت شیر
بکار رسلانک مصاحبتنک ملازمتی بچه وجه اختیار افتاد نه سبب ایله اختیار
دوشدی گفت سیاه گوش ایتدی تا فضله صیدش میخورم تا انک صیدنک فضله سنی
ییم ودر شر دشمنان ودوشمنلرمک شرندن در پناه صولتش انک هیبتی حفظنده
وسیاسنده زنده کانی میکنم دیرلک ایلیم گفتند سیاه گوشه ایتدیلر اکنون که بظل
حمایتش درامدی شمدی که انک حمایتی وحفظی سایه سنه کلدک وبشکر نعمتش
وانک نعمتینک شکرینه اعتراف نمودی اقرار کوستردک چرا نزدیک نیایی نیچون
ارسلانه دخی یقین کلمزسن تا بحلقه خاصانت دراورد تا سنی خاصلر خلقه سنه
ومقبول زمرسنه کتوره واز بندکان مخلصت شمارد وسنی مخلص وصادق بنده لرندن
صایه گفت سیاه گوش سؤال ایدنلره ایتدی همچنان انجلاین یعنی اولکی کبی ازبطش
اوایمن نیم انک محکم طوتمسندن ایمن دکلم بیت اگر صد سال گبر اتش فروزد
یوز ییل اگر اتش پرست اتشی شعله لندره یعنی معبود دیو اعانه انی زیاده
دایما اگر سجده ایلیه اگر یکدم درو افتد بسوزد بو قدر خدمت ایله اتش پرست

اکر بردم اتشک ایچنه دوشه اتش انک خذمتنی ورعایتنی بلمیوب فوری یقر
یعنی پادشاهلر دخی ارسلان واتش کبیدر افتدکه ندیم حضرت سلطان
زر بیابد کاهی واقع اولورکه سلطان حضرتنک مصاحبتی التون بولور یعنی پادشاه
انعام ایدر وباشدکه سر برود وکاهی اولورکه باشی کیدر یعنی پادشاهک غضبنه
مظهر دوشر وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر از تلون طبع بادشاهان پادشاهلرک
طبعنک تلونندن برحذر باید بود حذر اوزره اولمق کرککه که بسلامی برنجند
زیرا کاهی برسلام ایله اینجنورلر وکاهی بدشنامی خلقت دهند وکاهی بحضابر دشنام
ایله خلقت ویررلر وکفته اند وعاقللر ایتمشلردرکه ظرافت بسیار که چوق ظرافت
یعنی مضحک ومسخره لق هنر ندیمانست ندیملرک ومضحکلرک هنریدر وعیب
حکیمان وعاقللره عیب در بیت تو بو بر سر قدر خویشتن باش ووقارسن کندو
قدر وحرمتک وعرض ووقارک هوسی اوزره اول بازی وظرافت بندیمان بکذار
بازی وظرافتی وهزل ومسخری ندیملره قورترا انلره لایق در حکایت یکی از رفیقان
حضرت شیخ طاب ثراه ایدر رفیق لرمدن بری شکایت روزکار ناساعد مراد
اوزره دور ایچی مخالف روزکارک شکایتنی بنزدیک من اورد بنم قتمه کتوردی
بویله دیو اکه کفاف اندک دارم که ازچوق خرجلق طوترم وعیال بسیار وچوق عیال طوترم
وطاقت بار فاقه نمی ارم وفقر یوکنه طاقت کتورمزم بارها دلم امد بنجه کره قلبمه کلدی
باقلیمی دیکر روم که بر غیر اقلیمه کیدم تاهر صورت که زنده کانی کنم تاهر صورتده دیرلک ایلیم
کسی رابرنیک وبدمن برکسنک بنم ایو وکم حالم اوزره یعنی فقر وغنامه اطلاع بناشه
اطلاعی اولمیه پس کرسنه خفت کس نداشت که کیست عمرسیده چوق کمسه اج اویودی
وکم بلمدی که کیمدر بس جان بلب امد که بروکس نکریست چوق جان لبه کلدی یعنی
چوق کمسه اولدی حال بو که انک اوزرنه کمسه اغلمدی نهایتی بن دخی بویله بر حال کرفتار
اولم باز از شماتت اعدا لیکن کیرو دوشمنلرومک خنده وطعنندهٔ می اندیشم
خوف ایدرم که بطعنه که طعنه ایله انلر در قفای من بخندند بنم اردمه کله لر
ولسوم را وبنم سعیمی در غیال حق عیال عیال حقنده بر عدم مروت مروت
سزلق

حلاست

ناساعد مخالف

عیال جمع علیه فرزند
ودخترمعناسنه

فاقه فقر معناسنه در

کرسنه اج معناسنه در

شماتت دوه تجبیدوار در

سزلق اوزره حمل كنند نسبت ايدرلر وكونيد وايده لر قطعه به بينى ان بى حميت راكه
هركز كوراول غيرتسزيكه هركز نخواهد ديد روى نيك بختى دنياده نيك بختلق وسعادت
يوزنى كورميز ودولت بولميز درتن اسانى كزنيد خويشتن را زير الندوسنه تن
اسانلق وحضور ورزق اختيار ايدر زن وفرزند بكذارد بسختى زنى وفرزندى
سختلقده وبلاده قور ود رعلم محاسب ومحاسبه علمنده چنانكه معلومت انجلين
كه معلوم در چيزى دانم بر مقدار بيلورم اكر بجاه شما اكر سزك عزتكوز ايله
جهتى معين كردد برجهت وسبب ومعيشت معين اوله كه موجب جمعيت خاطر باشد
كه اول جمعيت خاطره سبب اوله بقيه عمر عمرمك بقيه سنده يعنى عمرم اولدقجه دنياده
از عهده شكران انك شكرنك حقنده نتوانم بيرون امدن طشره كلمه قادر اولمزم يعنى
انك شكرنى تمام ادا اتمكه قدرتم اولمز گفتم رفيقدن چونكه بو سوزلرى اشتدم اك
ايتدم اى يار اى دوست عمل پادشاه پادشاهه متعلق عمل دو طرف دارد ايكى طرف
طوتر اميد نان وبيم جان برى نان اميدى يعنى غنا ومنصب رجاسى برى دخى خوفى
يعنى سياست وهلاك اضطرابى وخلاف خردمندان وعاقللرك رايينك خلافيدر
بدين اميد بو اميد ايله يعنى دولت ورياست اميدى ايله دران بيم افتادن اول
خوفدن يعنى جان خوفندن دوشمك قطعه كس نيايد بخانه درويش درويشك خانه
كلمزكه خراج زمين وباغ بده كه يرك وباغك خراجنى وير يعنى يرك مقاطعه سنى ور
وباغك عشرنى ويرديو تقاضى ايده يعنى دنياده حضور درويشلكده درغنيلكده دكل
زيرا كه الم واضطراب ويرمز باتشويش وغصه راضى شو يا باتشويش وغصه
يعنى فقر واحتياجه راضى وقانع اول يا جكر بند پيش زاغ بند يا بوكره كلى قوزغون
اوكنه قويعنى كندوكى مقتول ايل گفت رفيق چونكه بندن بو سوزى ادى اشتدى
ايتدى اين سخن موافق حال من نكفتى بو سوزى بنم حالمه موافق ايتمدك
وجواب سؤال من نياوردى وبنم سؤالمك جوابنى كتورمدك نشنيده كه كفته اند
اشتمدمسين كه ايتمشلردر هر كه خيانت ورزد هر كيمكه خيانته چالشور دستش

اسيرى بعيده ليلاكبى
بعض نسخه ده ميبن واقع
اولمشدر

حميت غيرت معناسنه در

كرد بونده شود معناسنه در

عهد بونده حق معناسنه در

بيم خوف معناسنه در

بده امر حاضر در دادندن
مشتقدر

زاغ قزغون معناسنه استعمال
اولنور

نشنيده ده اولان همزه
خطاب ايجوندر

ورزد فعل مضارع غايب در
ورزيدندن مشتقدر
سعى معناسنه در

ازحاب بلرزد اول کمسنک الی حابده دترر وحیانتی ظاهر اولور بیت راستی
موجب رضای خداست طغرلیق حق تعالی حضرتنک عز اسمه رضاسنه سبب در
کس ندیدم که کم شده از ده راست دنیاده کمسه یی کوردم که طغری یولدن کم وضایع
اوله وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلر درجهار کس دورت کمسه ازجهار کس
دورت کمسه دن بجان برنجیند جان ایله انجنورلر یعنی زیاده خوف ایدرلر حرامی
از سلطان اول دوزندن حرامی درکه سلطاندن خوف ایدر ودوزد از باسبان
بری دخی دوزددرکه پاسباندن وفاسق ازغماز بری دخی فاسقدرکه غمازدن
خوف ایدر وروسبی ازمحتسب بری دخی روسبی درکه سوباشیدن خوف ایدر وانراکه
حساب پاکست اول کمسنک حسابی ونقشده نه باکی ونه خوفی واردر قطعه
مکن فراخ روی درعمل اکرخواهی عملکده کاک یوریجی لک ایلمه اکراسترایسک
که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنک که سنک عزل وتفتیشک وقتنده دوشمنک
مجالی طار اوله تو پاک باش ومدار ای برادر از کس باک عملکده پاک وامین
اول دخی ای برادر کمسه دن خوف طوتمه زنند جامه ناپاک کازران برسنک کودرمیین
قصارلر ناپاک جامه پاک اولسون دیو طاشه اورزه اورلر کفتم رفیق دن جونکه
بو سوزی اشتدم نصیحت طریقیله اک ایتدم حکایت ان روباه اول دلکونک حکایتی
مناسب حال تست سنک حالکه مناسب درکه دیدند شکه اول دلکویی کوردیلر
کریزان قچارق وافتان دخی دوشه رک وخیزان دخی قالقرق کسی کفتش برکمسه اول
دلکویه ایتدی چه افتست بو نه افت درونه بلادرکه موجب چندین مخافت
که بو قدر خوف واضطرابه سبب در کفت اول دلکو اول کمسه یه ایتدی شنیدم که ستران
اشتدم که دوه یی بسخره می کرند اجرت سیز عمله طوترلر کفتند دلکویه ایتدیلر
ای سفیه ای سفیه شتررا باتو چه مناسبت است شترک سنک ایله نه مناسبتی واردر
وترا با او چه وجه مشابهست وسنک اکه نه مشابهتک واردر کفت خاموش
دلکو انلره ایتدی خاموش اولکوز الرحسودان بغرض کویند اکرحسودلر غرض ایله

جهار کستن جهاک فتحی ایله
لغتده یاء حذف ایدیلر
جار دیمک ده
جائزدر
محتسب فارسیده
سوباشی معناسنه
استعمال اولنور
فراخ اوصف ترکیبیدر
اکر متصل اولان یا
مصدر ایچوندر
رفع بونده عزل
معناسنه دوشندر
باش امر حاضردر
باشیدن مشتقدر
کازران جمع جمله
روباه روبه دلکو
معناسنه در
افت بلا وجمع آفات
کلور
مخافت خوف معناسنه در
شتر واشتر جائزدر

حکایت

ایده

ایدی که این شترست که بودلکو طوتدی وکوز دوه در وگرفتارایم وگرفتار کلم
یعنی بنی شتر دیو طوتوب بلا اجره عمل طوتدیلر کر اغم تخلیص من باشد اول وقت
بنی اول قیدن خلاص اتمکه کیمک غمی اولور تا تفتیش حال من کنند حقیقت حال
معلوم اولسون ایچون تا بنم حالمی تفتیش ایلیه لر و تا تریاق ازعراق مار گزیده
باشد و تا عراق مملکتندن تریاق کتوره یعنی کتورنجیه دکن مار گزیده مرده
باشد ایلان صوقمش کمسه اولمش اولور و ترا همچنین و سنک دخی بونجلین فضلت
و دیانت فضل و دیانت فضل و دیانتک واردر اما حسودان در کمین اند اما
حسودلر سنی کوزتمک ایچون پصوده در و مدعیان کوشه نشین و مدعیلر
کوشه نشیند انچه حسن سیرت تست اول نسنه که سنک حسن سیرتک و اماتک در
بخلاف ان تقریر کنند دوشمنلرک انک سوزنی یرینه کلورسن و در معرض
خطاب پادشاه ای اول وقت پادشاهک عتاب و غضبنی یرینه کلورسن
دران حالت اول حالده کر مجال مقالات باشد سنک حقکده کیمک سوز سویلیکه
اولورسن مصلحت ان می بنیم چونکه حال بویلدر پس معقول و فایده لو کوردم که ملک
قناعت را حراست کنی که قناعت ملکنی حفظ ایده سن و ترک ریاست کویی
و ریاست و منصب ترکنی دیه سن یعنی ترک ایده سن که عقلان گفته اند که عاقللر
ایتمشلردر بیت بدریا در منافع بی شمارست دریاده منفعتلر بی عدد در اگر
خواهی سلامت در کنارست لیکن اگر سلامت و صحت استر ایسک کنارده در
رفیق این سخن بشنید رفیق بو سوزی اشتدی بندن بهم بر امد مقبض
اولدی و روی در هم کشید و یوزنی بورشدردی و سنخهاء رنجش امیز و رنج قرشدیریجی
یعنی خاطر رنجیده ایدیجی سوزلر گفتن گرفت سویلمکه طوتدی یعنی سویلمکه شروع
ایلدی بویله دیو که این چه عقل و کفایت است و فهم و درایت که بونه عقل و ادراک
و فهم و علمدر و قول حکما درست امد و عاقللرک سوزی درست و صحیح کلدی
که گفته اند که عاقللر ایتمشلردر دوستان در زندان بکار ایند دوستلر زندانده

گزیده اصرمق معناسنه در اما صوقمق معناسنه استعمال اولنور و عقربده کبی در

معرض کسر ایله اسم فعل مضارعدر

عراق عجم اصفهاندر

عراق عرب بغداددر

حراست حفظ معناسنه در

در بیاره کر بار اید تقدیرنده در

رنجش امیز وصف ترکیبیدر

رنجش اسم مصدردر

کفایت بونده ادراک معناسنه در

ایشه کلورلر یعنی دوستی زندانده ایکن انک خلاصنه سعی واقدام ایلیه اول که
صادق دوست در که بر سفره زیر اسفره اوزره همه دوشمنان دوکلی دوشمنلر
دوست نمایند دوست کورنورلر قطعه دوست شمار انکه در نعمت زند دوست
صایم اولکه یی که نعمت وحضورده ونازوسرورده اوره لاف یاری وبرادر
خوندکی یارلق وقرداش اوقوشلق لافنی وهردم محبت اظهار ایده دوست
آن ندانم که گیرد دست دوست دوست انی بیلورم که دوستک الینی طوته ومعاونت
ایده در پریشان حالی ودرماندگی پریشان حال ومتوش البال لغده وعجز
وبیچاره لقده مصراع دوشمنی چه زند چو مهربان باشد دوست دیدم که متغیر
می شود حضرت شیخ ایدر کوردم که رفیق فقیر دبجضوبا اولور ونصیحت من بغرض
می شنود وبنم نصیحتمی بغرض ایله استماع ایدر پس نزدیک صاحب دیوان رفتم وزیر اعظمک
قتنه کتدم سابقهٔ معرفتی قدیم معرفت واشنالق سبب ایله که درمیان ما بود
که بزم اورتامزده ایدی صورت حالش بگفتم اول رفیقک صورت حالنی وزیر اعظمه
ایتدم واهلیت استحقاقش وانک اهلیت واستحقاقنی بیان کردم بیان ایلدم تا بکار
مختصرش تا که بنم شفاعتم ایلدانی بر مختصر ایشه یعنی بر حقیر خدمته نصب کردند نصب
وتعیین ایلدیلر چند روز برین بر آمد بو حال اوزره نیجه کون کلدی یعنی بر زمان
کچدی لطف طبعش را بدیدند اول رفیقک لطف طبعنی کوردیلر وذاتنک تمام قابلیتنی
اکلدیلر وحسن تدبیرش را پسندیدند وانک حسن تدبیرنی بکندیلر کارش ازان در
درگذشت انک ایشی اول مرتبه دن کچدی وبمرتبهٔ برتر ازان واندن بلندک
بر مرتبه یه متمکن گشت متمکن اولدی یعنی ایرشدی همچنین بویله یعنی بو ترتیب
اوزره نجم سعادتش انک سعادتی یلدزی در ترقی بود ترقیده وترفعده ایدی
یعنی یوما فیوما دام دولتی وسعادتی تزایدده ایدی تا باوج ارادت رسید
تا که کندو اراتنک اوجنه ومرادنک نهایتنه ایرشدی ومقرب حضرت سلطان
شد وسلطان حضرتنک مقربی ومقبولی اولدی ومشار الیه بالبنان وانگشت

نمایند فعل مضارع مجهولدندر
باری ده وخوندگی ده
اولان یاء مصدریه عجمیه‌دندر
صاحب دیوان وزیر اعظم معناسنه‌در
معرفت بونده اشنالق معناسنه‌در
کاریده اولان یاء وحدت عجمیه‌دندر
متمکن گشت شدی معناسنه‌در عجب الترکیب
اوج بلند معناسنه‌در

38

انكشت نماى جهان اولدى ومعتمد عليه عند الاعيان واعيان صاحب دولتلر
قتنده معتمد عليه بر كس اولدى بر سلامت حالش انك حالنك سلامتى وبو مرتبه
رفعتى اوزره شادمانى كردم شادمانلق ايلدم وكفتم دخى ايتدم بيت زكار بسته
مينديش ودل شكسته مدار بغلنمش ايشدن يعنى مرادك حاصل اولمدوغندن
غمكين اولمه وقلبكى منكسر ومضطرب طوتمه كاب چشمهٔ حيوان درون تاريكست
زيرا اب حيات چشمه سى قره كولك ايچنده در بيت شاد ير انم كه دل ما غمينت
كامدغم سبب خرميت الا لا تحزن اخا البلية اى قرداشلى يعنى اى محنت وبلايه ايرشمش
كمسه البته محزون وغمكين اولمه اكاه وخبردار اول شول حاله وبو خصوصه فللّه جمن
الطاف خفيه كه الله تعالى حضرتى ايچون خفى ومستور لطفلر وار در بيت منشين ترش
ز كردش ايام كه صبر ايامك دورندن ترش روى وبيحضور اوتورمه حق بود ركه بو عمل ده
صبر معروف اولان اجى اوت اولمق اولى ور وشندر تلخست وليكن بر شيرين دارد زيرا
صبر اكرچه اجيدر اما شيرين يمش طوتر يعنى فائده وار در كل مرد واء دران مدت
اول زمانده مرا طائفه ياران بر بوك دوستلر ايله بكا اتفاق سفر مكه افتاد
مكه سفرنك اتفاقى دوشدى يعنى كعبه كيتمك واقع اولدى جون از زيارت مكه
باز امدم جونكه مكه زيارتندن كيرو كلدم دو منزلم استقبال كرد اول رفيق ايكى
منزل بكا استقبال ايلدى ظاهر حالش پريشان ديدم انك ظاهر پريشان كوردم
كفتم حال جيست اول رفيقه حالك ندر كفت رفيق ايتدى جنانكه تو كفتى
انچلين كه سن نصيحت طريقى ايله بكا ايتدك اما بن قبول اتمدم طائفه حسد بردند
نم رفعتمه بر طائفه حسد ايتديلر وبخيانتم منسوب كردند وبنى خيانته منسوب
ايلديلر يعنى بكا خيانت اسناد ايتديلر وملك در كشف حقيقت ان وپادشاه
اول خصوصك حقيقتنك كشفنده استقصا ره ونفرمود تفتيش سورمدى
تا كه نم خيانتم وامانتم پادشاهه معلوم اولا وياران قديم وقديم يارلرده
وودستان رحيم ومرحمتلو دوستلر از كلمه حق خاموش شدند حق سوزندن

بعض نسخه ده عند الاعيان
واقع والمرتبه
مدار نسخه حاضر در
كرچه لفظنك معناسى مصرع ثانيه
فيد اولنمدى سرولت ايچوندر
صبر بحمل معناسنه اولمقده جائزدر
صبر بونده معروف اولان اجى
اوتك اسميدر اصلى پاكنك كسريله
ليكن زبان فارسيده پاكى اقونور
بو عمل كبى
نجيانت مر التقديم بونده در
بعض نسخه ده رحيم يرينه حميم
واقع اولور قريب معنانه در

خاموش اولدیلر وصحبت دیرین فراموش کردند واسکی مصاحبتی فراموش ایلدیلر
قطعه بصنع خدا چو لاکسی افتاد حق تعالی حضرتنک صنعی وحکمتی ایله چونکه
برکمسنه منصب دن دوشدی همه عالمش پای بر سر نهند دوکلی عالم انک باشی اوزره
ایاق قورلر یعنی اصلا اکه اعتبار اتمزلر بلکه اهانت ایدرلر چو بینند که اقبال
دستش کرفت اما چونکه کوره لر که دولت وسعادت انک الینی طوتدی یعنی اول
کمسنه علا منصبه ایرشدی ورفیع القدر اولدی ستایش کنان دست بر سر نهند اول
کمسنه یی مدح ایدر که جمله عالم اللرینی سینه لری اوزره وتمام تعظیم ایدرلر فی الجمله محصل
کلام بانواع عقوبت کرفتار بودم انواع عقوبته کرفتار اولدم تا درین هفته
تا بو هفته ده که مژده سلامتی حجاج رسید که حاجیلرک سلامتلغی وصحتی مشتلق
ایرشدی از بند کرانم خلاص کردند بنی ثقیل بنددن خلاص ایلدیلر وملک موروثم
خاص ونیم ارث ایله اولان ملکمی خاص ایلدیلر یعنی انی بیله الدیلر کفتم حضرت
شیخ ایدر اول رفیقه ایتدم ان نوبت اول نوبت اشارت من قبول نکردی بنم
اشارتمی یعنی رمز ایله اولان پندمی قبول ایلمدک که بن سکا دیدوم عمل پادشاه
چون سفر دریاست که پادشاهلرک عملی دریا سفری کبیدر سودمند وخطرناک
فایده لو وخطرلو یا کنج برکیری یا بودر که کنج حاصل ایدرسن یا در طلسم میری
یا بودر که طلسم ده اولورسن طلسم دقینه اورزینه اولان صورته دیرلر بیت
یا زر بهر دو دست کند خواجه درکنار یا بودر که طالع مساعده سی ایله کشی
ایکی الی ایله بیله التون کنارده ایلر یعنی وافر زر حاصل ایدوب دریاده
غرق اولمقدن خلاص بولور یا موج روزی افکندش مرده برکنار یا بودر که
طالعک نحوستندن مرده ارشمیوب موج انی بر کون کناره اوغرامش
براغور مصلحت ندیدم معقول کورمدم ازین بیش بوندن زیاده ریش
درون عوام انک کوکلنک جراحتنی بناخن ملامت ملامت طرنقی ایله
خراشیدن طرملق ونمک پاشیدن وانک اوزرینه طوز صاچمق یعنی جفا کا

همه عالم پای بر سرش نهند تقدیرنده در

ستایش کنان وصف ترکیبیدر

سلامتی ده اولان یا مصدر ایچوندر

از بند کران مرا بند تقدیرنده در

ملک موروثم خاص کردند تقدیرنده در

خواجه بونده کشی معناسنه در

بر اول علی برثانی سنه

مصلحت معقول معناسنه در

پاشیدن صاچمق معناسنه در

ایدوب خاطرینی پریشان اتمکی معقول کورمدم بدین دو بیت اختصار کردم چنان
بو ایکی بیت ایله اختصار ایلدم قطعه ندانستی که بینی بند در پای بیلمز سن که
ایاغك اوزره قید بند کورسن چو در گوشت نیامد پند مردم چونکه سنك قولغنه
کمسنك نصحتی کلمدی یعنی قبول اتمدك دگر ره نداری طاقت نیش اگر نیشه طاقت
طوتمزایسك برکره دخی مکن انگشت در سوراخ کژدم برمغکی عقرب دلوکنه ایلمه یعنی صوقمه
کگنوکه ضرر ایدرسن حکایت تنی چند در صحبت من بودند برقچ کمسنه بنم صحبتمده ایدیلر
یعنی بکا همدم اولمش ایدیلر ظاهر ایشان بصلاح آرسته انلرك ظاهری زهد صلاح ایله
آراسته و پیراسته ایدی یکی از بزرگان صاحب دولتلردن بری در حق این طائفه
بو طائفه نك حقنده حسن ظنی بلیغ داکشت وافر حسن ظنی طوتر ایدی یعنی انلره
تمام حسن اعتقادی وار ایدی و ادرار معین کرده بود و انلره بر وظیفه تعیین اتمش
ایدی مگر یکی از ایشان مگر انلردن بری بر سی حرکتی کرد نامناسب حال درویشان درویشلرك
حالنه مناسب و لایق دگل حرکت ایلدی ظن آن شخص فاسد شد اول کمسنك انلر
حقنده اولان حسن ظنی فاسد اولدی و بازار اینان کاسد و بونلرك بازاری
کاسد اولدی یعنی اولکی التفات و رعایت کتدی خواستم حضرت شیخ ایدر مراد ایدندم
تا بطریق که بهر طریق و ظرفت ایله کفاف یاران را بهم قسمده اولان یارانك یعنی مریدلرمك
کفافی مستخلص کنم خلاص و پیدا ایلیم آهنگ خدمتش کردم اول صاحب دولتك
حضورینه کتمكه قصد ایلدم دربانم رها نکرد بواب بنی ایچرویه صالیق وجفا کرد
و بکا جفا ایلدی معذورش داشتم بو انك اول جفاسنی معذور طوتدم بحکم آنکه گفته اند
اول سبب ایله که ایتمشلر در شعر در میر و وزیر سلطان سلطان را امیر و وزیر سلطان قپوسنك
بی وسیله مگرد پیرامن واسطه سز و مناسبت سز اطرافنه طولنمه زیرا سگ و دربان
بو یافتند غریب کلب ایله بو ایکی لب چونکه غریبی بولدیلر این گریبان بگیرد آن
دامن بوکه مراد دربان در غریبك یقاسنی طوتر او که مراد کلب در غریبك دامننی
چندانکه اول اولو حضرتك مقربلری بر حال من واقف شدند بنم حالم اوزره واقف

ندانستی ده معنی استفهام واردر

نیش صوقندی معناسنه در ایلان و عقرب صوقندی

سوراخ دلوك معناسنه در دگر ره بو بنده بر کره دخی دیمك اولور

وازای وظیفه معناسنه در انده اولان یا وحدت ایچوندر

کفاف لازم اولان نسنه در جلقدن و اطعمه جنسندن و غیری نسنه دن

حکایت

اولديلر وباكرامم دراوردند وبنى اكرام ايله اجروكتورديلر وبرتر مقام معين كردند
وبلندرك برمقام تعيين ايلديلر يعنى تكليف اتديلر اما بتواضع فرونشستم
امابن بتواضع ايله اشغرك اوتوردم وكفتم دخى ايتدم بيت بكذاركه بنده كميتم
قوبنى اعلا مقامه تكليف ايله زيرا كمينه وحقير بنده ام تا در صف بندكان نشيتم
تا بنده لر صفده اوتورم كفت اول بزرك جونكه بندن بو سوزى استماع ايلدى
بكا ايتدى مصراع الله الله چه جاى اين سخن است الله الله بو سوزك نه محلى در
بيت كر برسرم چشم من بنشنى اكر بنم باشم اوزره وكوزم اوتورسن نازت بكشم كه
نازنيني سنك نازكى جكرم زيرا نازلى سن فى الجمله محصل كلام بنشستم اوتوردم
واز هردرى سخن در پيوستم وهر بابدن سوز اولاشدردم يعنى ابتداء
مقصودى بيان اتمدم بلكه الكلام يجر الكلام اقتضا سنجه صبر اتدم تا حديث
ذلت ياران وتاكه يارانك خطاسى سوزى درميان امد اوتايه كلدى يعنى
ذكر اولندى كفتم اول مناسبت ايله ايتدم قطعه چه جرم ديد خداوند سابق
الانعام سابق الانعام صاحبى اولان صاحب دولت بونده سنك نه كناهنى
كوردى كه بنده در نظر ش خويش خوار مى دارد كه بنده سنى كندو نظرنده حقير
طوتر خداى است مسلم بزركوارى لطف حق تعالى حضرتنه مسلم ولايق اولورلق
ولطف كه جرم بيند ونان برقرار ميدارد بندلرينك خطاسنى كورروا ولكى كبى
نانى قراراوزره طوتربيت وليكن خداوند بيت بعصيان در رزق بر كس
نيست حاكم اين سخن عظيم پسنديده امد حاكه بو سوز عظيم وزياده مقبول
ومعقول كلدى واسباب معاش ياران ويارانك معيشت اسبابنى فرمود
بيوردى تا بر قاعدهٔ ماضى كه كچمش عادت وترتيب اوزره بى قصور مهيا
دارند حاضر طوته لر ومؤنث ايام تعطيل وفا كنند ومعطل قلمش كونلرك
مؤنتنى وفايده لر شكر نعمت بكفتم نعمت شكرنى ايتدم زيرا من لم يشكر
الناس لم يشكر الله وزمين خدمت ببوسيدم وخدمت يرنى اوپدم وعذر جسارت بخواستم

باكرم مر اتقديرنده در
اصلا وصف ايدى خانك
شدسى ايله ضرورت شعر
ايچون محقق قلندى

نازنينى ده اولان يا
خطاب ايچوندر

پيوستم بونده معتديدر

زلت طريق معناسنى در
اما خطا معناسنه
استعمال اولنور

خداى اسلم است
تقديرنده در
خداوند بونده
صاحب معناسنى
در

خوار واوايله حقير
معناسنه در

قاعده عادت واسلوب
معناسنه در

مؤنث مشقت
اما بونده عوض
ولازم اولان نسنه معناسنه در
زياده ظاهردر

جسارت حدودن
تجاوز ايلمك
معناسنه در

دبو خصوده

40

وخصوده حددن تجاوز ایلمک عذرنی دیلدم ودر حالت برون آمدن اول صاحب
دولتک خانه سندن طشره کلمک حالنده این بکفتم بونی ایتدم قطعه چو کعبه قبله حاجت
شد از دیار بعید چونکه کعبۀ شریف حاجت قبله سی اولدی یعنی حاجتلر حاصل اولجق
یر اولدی اول سببدن درکه ایراق دیاردن بوقدر مشقت ایله روند خلق بدیدارش
از بسی فرسنگ چوقلق فرسنکدن خلق انی کورمکه وزیارت اتمکه کیدرلر ترا تحمل امثال
ما باید سکا بزلر کبی کمسنه لره تحمل وصبر ایلمک وبو نجلینی بی ادیانه وضعی معذور طوتمق
کرک که هیچ کس نزند بر درخت بی برسنگ زیرا هیچ کمسه میوه سز درخته اورزه
طاشی اتمز حکایت ملکزاده بر پادشاه اوغلی کنج فروان از بدرش یافت بدرندن
میراث بولدی یعنی بودری یرنه پادشاه اولوب انک جمله کنج ومالنی ضبط ایلدی دست
کرم بر کشاد شهزاده کرم وسخی الینی اچدی وداد سخاوت بداد وسخاوت دادنی
ویردی یعنی تمام جوانمردلک ایلدی ونعمت ومال بی قیاس واول قیاس سز نعمت
ومالی بی دریغ سز بر سپاه رعیت بر نجیت سپاه ورعیت اوزره دوکدی یعنی بذل
ایلدی قطعه بناساید مشام از طبلۀ عود دماغ عودنک طبله سندن دکلمز یعنی
رایحه سندن محظوظ اولمز بر آتش نه که چون عنبر ببوید لیکن عودی آتش اوزره
قوکه عنبر کبی قوقه ودماغ انک رایحه سندن معطر اولا بزرکی بایدت بخشند
کی کن سکا اولولق وپاشاهلق کرک بغشلایجیلک ایله یعنی انعام واحسان ایله
کر دانه تا نیفشانی نروید زیرا مادام که دانه یی خاک صاحبیه سن بتمز یعنی عالی قدر اولمق
استر ایسک سن دخی سیم وزری خلق اوزره صاچ یکی از جلساء بی تدبیر تدبیر سز
وادراک سز مصاحبلرندن بری نصیحتش آغاز کرد اول شهزاده یه نصیحت اتمکه شروع
ایلدی یعنی بویله دیوکه ملوک پیشین کسندن اول کلن پادشاهلر این نعمت را
بو نعمت ومالی سعی اندوخته اند سعی ومشقت ایله قزانمشلردر وبرای مصلحت واتی
مصلحت مهماتی ایچون نهاده قومشلردر دست ازین حرکت کوتاه کن بو حرکتدن
الکی قصه ایله یعنی سیم وزری بویله پریشان ایلمه که در پیش واقعهاست زیرا واقعه لر

خط حدیر اسلم است تقدیرنده

فرسنگ فرسخ معناسنه در
اون ایکی بیک ادم درمه

نزند بوند کردن مصدر
مرخم در
بی بر ده اولان بر میوه معناسنه در

طبلۀ ده اولان همزه اضافت
ایچوندر دمه

جلسا جمع جلیس در

نهاده اند تقدیرنده در

وحادثه لر اولکده درود دشمنان در پس ودو دشمنلر اردنده حاضر در نیاید که
کرلمزکه یعنی اولمیه که بو وقت حاجت حاجت وقتنده فرومانی عاجز قلسن قطعه
اگر گنجی کنی بر عامیان بخش اگر عوام اوزره بر گنجی بخش واحسان ایده سن رسید
هر کتخدایی برنجی هر براو صاحبنه یعنی هر بر سینه بر برنج مقداری ایرشور چرا نستانی
از هر یک جوی سیم نجونکه هر بر ندن بر اربه مقداری سیم المزسن که گرد اید ترا هر روز
گنجی تاکه هر کون سکا بر خزینه جمع اوله ملک زاده شهزاده ازین سخن روی درهم
کشید اول بدبختک بو نامعقول سوزندن یوزنی بورتردی که موافق طبعش
نیامد زیرا اول شهزاده نک طبعنه موافق کلمدی مر ورا زجر فرمود اول بدبخته
زجر وعقوبت بیوردی وگفت دخی ایتدی خدای عز وجل عزیز وجلیل الله
مرا مالک این مملکت گرداینده است بنی بو مملکتک پادشاهی ایلمشدر تا بخورم
وبخشم تاکه ییم وخلقه بخشش ایلیم نه پاسبانم که نگه دارم پاسبان دکلم که اول
مالی نکه طوتم یعنی حفظ ایلیم بیت قارون هلاک شد که چهل خانه گنج داشت
قارون هلاک اولدی حال بوکه قرق خانه گنج وخزینه طوتر ایدی یعنی مالک
اولدی لیکن مالی اکه فائده وبرمدی عاقبت انی یر یوتدی فخسفنا به وبداره
الارض نوشیروان نمرد که نام نکو گذاشت نوشیروان اولمدی زیرا دنیاده
عدل سببی ایله ایو نام قودی حکایت اورده اند که نوشروان عادل را تو انجیده
کثور مشوردر که نوشروان عادلی در شکارگاهی بر شکار یرنده صیدی کباب ایلدیلر
ایدی نمک نبود اتفاق اوراده طوز حاضر دکل ایدی غلامی برو فرستاند
بر غلامی کویه کوندردیلر تانک اورده تا که کویدن طوز کتوره نوشینی روان
گفت نوشینی روان اول غلامه ایتدی نمک را بقیمت ستان طوزی قیمت
ایله ال صاتقن منت المه تا رسمی نگردد تا که بو دخی کوی خلقی اوزره بر عادت
وقانون اولمیه وده خراب نشود وبونک ایله کوی خراب المیه گفته اند انزه ظلم اولنلر
ایتدیلر ازین قدر چه خلل زاید نه خلل طوغر ونه ناقص اولور گفت نوشیروان ایتدی بنیاد

گنجی ده اولان یا وحدت ایچوندر
ترجیح لغت مشترکه در
عامیان جمع عامی در
گنجی ده اولان یا وحدت ایچوندر
گرداید بونده جمع معناسنه در
مر بونده تحسین لفظ ایچوندر
گذاشت بونده نهاد معناسنه در
گاه بونده جای معناسنه در
کرد ندیده اولان حکایت ایچوندر
دولتان قریه معناسنه در
بستان امر حاضر در
نگردد بونده نشود معناسنه در
رسمی بونده عادت معناسنه در

ظلم

ظلم ظلم بنیادی در جهان جهانده اول اندك بوده است اول از اولشدر وهر كه امد
بروی مزید كرد وهر كیمكه كلدی انك اوزرنه زیاده ایلدی تا بدین غایت رسید
تا بو مرتبه یه ایرشدی قطعه اگر زباغ رعیت ملك خورد سیبی اگر رعیتك باغندن
پادشاه ظلم ایلیه المایه بر اورند غلامان او درخت از بیخ پادشاهك غلاملری
اغاجی كوكندن چقاررلر به پنج بیضه كه سلطان ستم روا دارد بش یمرده یه كه پادشاه
ظلمی روا طوته زنند لشكریانش هزار مرغ بر سیخ پادشاهك لشكر بیك مرغی دموره
اوررلر یعنی ظلم ایدالوب كباب ایدرلر بیت نماند ستمكار بد روزكار بر امز حاللو
ونامعقول زمانلو ظالم قلمز عاقبت دنیاده كیدر نماند بر و لعنت پایدار لیكن انك
اوزرنه ایدی لعنت قالور حكایت عاملی را شنیدم بر عاملی اشتدم كه خانهٔ رعیت
خراب كردی كه رعیتك خانه سنی خراب ایلدی یعنی رعیته ظلم ایلدی خزینهٔ سلطان
اباد ان كند تا كه سلطانك خزینه سنی معمور ایده و بر ایلیه بی خبر از قول حكما كه گفته اند
اما عاقللرك سوزندن خبرسز ایمشلر در هر كه خدای تعالی را بیازارد هر كیمكه عالی
اللهی انجیده یعنی بنده لره ظلم ایده ان الله لا یحب الظالمین تا دل خلقی بدست ارد
تا بر مخلوقك كوكلنی اله كتوره یعنی پادشاهك تسلیه و یرمك ایچون حق تعالی
حضرتنك امرنه مخالفت ایدوب ظلم ارتكاب ایلیه خدای تعالی عالی الله همان
خلق را خلقی برو كمارد اول ظالم اوزره حواله ایدر تا دمار از روزكارش بر ارد
تا خلق انك زماننده دماریو قاری كتورر یعنی هلاك ایدر بیت اتش سوزان
نكند با سپند یاقجی اتش یوزرلك اولمز انچه كند دود دل مستمند اول سینه كه مظلومك
اه و بد دعاسی ایلر حكمت كویند ایدرلر سر جملهٔ حیوانات جمله حیوانلرك سروری
شیر است ارسلاندر و كمترین جانوران خرست و جانورلرك ادنه ركی خردر و باتفاق
خردمندان و عاقللرك اتفاقی ایله خر بار بر یوك الیجی خمار به از شیر مردم در
ادم یرتجی ارسلاندن یكدر مثنوی مسكین خر اگرچه بی تمیزست مسكین خر اگرچه بی تمیز
ولی ادراك در جوبار همی كشد عزیزست لیكن چونكه یوك چكر عزیز و مقبول در

زاید فعل مضارع در ازندن
تشقدر طونمق معناسنه در

مزید بونده مصدر میمی در

بیضه یمرده معناسنه در
بد روزكار بد حال معناسنه در

بعض نسخه ده عاملی یرنه
غافلی واقع اولمشدر

كردیده اولان حكایت ایچوندر
اخرت یاء حكایت انجق فعلك
لاحق اولمشدر

حكایت

خلق بونده مخلوقات معناسنه در
مصدر معنی مفعول طریقی ایله
انده اولان یاء وحدت ایچوندر

كمار بونده حواله ایدر معناسنه در

دمار بونده هلاك اتمك معناسنه در

سپند یوزلك معناسنه در

دود دل بونده اه بد دعا معناسنه در

مستمند مظلوم
متظلم و شكایت معناسنه در

حكمت

بار سروصف تركیبدر بانك
فتحی ایله

کاوان خران بار بردار یوك کتوریجی صغرلروا شکلربه ازادمیان مردم
ازار انجیدیجی ادملردن یکدرملك را طرقی از زمایم اخلاق او پادشاه اول
ظالمك مذموم ونامعقول خویلردن بعض خوی یعنی ظلم اتدوکی بقراین معلوم
شد قرینه لروعلامت لرایله معلوم اولدی در شکنجم کشیدش اول عاملی شکنجه یه
جکدی وبانواع عقوبت بکشت وانواع عقوبت وعذاب ایله دپلدی قطعه
حاصل نشود رضای سلطان سلطانك رضاسی حاصل اولمز یعنی سلطان سندن
راضی اولمز تا خاطر بندکان نجوی مادمکه بنده لرینك خاطرلرین استمیسن یعنی
راضی المیه سن خواهی که خدای بر تو بخشد استر ایسك که الله تعالی حضرتی سنك
اوزره که ترحم ایلیه با خلق خدای کن نیکویی حق تعالی حضرتنك عزّ اسمه مخلوقنه ایلکی
ایلیه اورده اندکه یکی از ستم دیده کان تو انجیده کتورمشلردرکه اول عاملدن ظلم کورمشلردن
بری بر سر او بهلاك اولدقدن صکره انك باشی اوزره بکذشت کجدی یعنی اول عاملك
سیاستی یرینه اوغرادی ودر حالت او تامل کرد وکفت وانك حالنه تأمل ونظر ایلدی
وایتدی قطعه نه هر که قوت بازو منصبی دارد بویدکل درهر کیمله بازو ومنصب قوتنی
طوته یعنی بازوسنده قوتی اوله وبر منصب صاحبی اوله بسلطنت بخورد مال مرد
بکذاف قوت سلطنت ایله خلقك مالنی کزاف ایلیه یعنی بیهوده ظلم ایدوب
یه وبواتدوکی اکا قالمحال در زیرا توان فرو بردن بحلق استخوان درشت
ایرکوکی بوغازدن اشغه التمك ممکندر ولی شکم بدرد چون بکرداند بناف لیکن
شکمی یرتر چونکه کوبکه ده طوتوله حکایت مردم ازاری بر ظالمی حکایت کنند
حکایت ایدرلر که سنك کر طاشی بر سر صالحی زد بر صالحك باشنه اوردی درویش را
مجال انتقام نبود درویشك اول وقت انتقام اتمکه مجالی یوق ایدی سنك را
باخود نکه می داشت اول طاشی درویش کندی ایله صقلی طوتدی تا وقتی
که شول وقته دکن که ملك بران لشکر پادشاه اول لشکری اوزره خشم کرفت
خشم طوتدی یعنی غضب ایلدی ودر چاهش کرد وانی زندانه حبس ایلدی

ذمایم ذمیمك جمعیدر طرفو بونده بعض معناسنه در انده اولان یا وحدت ایچوندر

نجوی فعل نفی مخاطبدر جستن دن یعنی انده مستقدر

بخشد فعل مضارع غایبدر بونده بخشودن دندر ترحم معناسنه در

کزاف بونده بلا حق المق معناسنه در

کزلف اکرچه جزاف بونك معربیدرکه اول کوتوری معناسنه در

ناف کوبك
مردم ازار وصفیه ترکیبدر

خشم خانك فتحی ایله فصیحدر ضمیر غایب اول ظالمه راجعدر

حکایت

درویش

درویش درآمد درویش اول ظالمك حبس اولدوغی یره كلدی وان سنك را
اول طاشی برسرش انداخت انك باشنی اوروب اتدی یعنی باشنه اوردی
كفت كیم اول درویشه دیدی ایتدی توكیستی چون كمسن واین سنك را وبو طاشی
برسرمن چرا زدی بنم باشیمه نیچون اوردك كفت درویش اول ظالمه ایتدی من
فلانم بن فلان كیمسنه وابن سنك همان سنكست وبو طاش همان اول طاشدر
كه در فلان تاریخ كه فلان تاریخده برسرمن زدی بنم باشیمه اوردك كفت
اولكه درویشه ایتدی چندین مدت كجا بودی بو قدر زمان قنده ایدیك
كه بن سنی كورمدم كفت درویش اول بدبخته ایتدی از جاهت اندیشه می كردم
سنك منصبكدن خوف ایدر ایدوم اكنون در چاهت یافتم شمدی كه چاه وزندانده
بولدم فرصت را غنیمت دانستم فرصتی غنیمت بیلدم كه كفته اند كه عاقللر ایتمشلردر شعر
ناسزای را چو بینی بختیار بر نامعقولی چونكه بختیار ودولتمند كوره سن انك كبی
محلده عاقلان تسلیم كردند اختیار عاقللر اول ناسزایه اختیاریرینی تسلیم
ایلدیلر وام منقاد اولدیلرسن دخی اكر عاقل ایسك اختیاری تسلیم ایله چون نداری
ناخون درنده تیز چونكه تیز كسیجی طرناق طوتمزسن یعنی مقابله قادر دكلسن بابدان
ان به كه كم كیری ستیز اول یك كه یرامزلر ونامعقوللر ایله ستیز وعنادی از طوسن
یعنی خصومت اتمیه سن هر كه با بولاد بازو پنجه كرد هر كیمكه بولاد بازوی ایله پنجه ایلدی
یعنی زیاده قوتلو كمسنه ایله پنجه طوتشدی ساعد مسكین خود را رنجه كرد كندونك
سیم كبی بیاض ونازك ساعدنی رنجیده ایلدی یعنی اغرتدی والم ویردی باش
تا دستش ببندد روزكار صبر ایله تا كه زمانه انك الینی بغلیه ومصبتی اندن
اولوب خوار حقیر ایلیه پس بكام دوستان مغزش برار اندن صكره دوستلرك
مرادیله انك بینسنی چقار یعنی هلاك ایلیه حكایت یكی از ملوك پادشاهلردن
برینك مرضی هائل بود مخوف وقبیح بر مرضی وار ایدی كه اعادت ذكران كردن
كه اول مرضنك ذكرنی اعاده وتكرار ایلمك موجب نیست معقول دكل در طایفه

رنجه رنجیده معناسنه در

باش امر حاضر در بونك كبی
محللرده صبر معناسنه استعمال
اولنور

هایل هیوكنار معناسنه در

موجب معقول معناسنه در

دادور دو علاج در

زهره اود معناسنه در
كه عرب مراره دیر

پسر دهقان تقدیرنده در

كران كناره معناسنه در

حکمای یونان بر بلوک یونان حکیم ادی بو وجهله معنی دخی قابل در یونان حکیملرینک
بر بلوکی متفق شدند اتفاق ایرجی اولدیلر که مر این رنج را که بو رنجه دوای نیست
بر دوا و بر علاجی یوقدر مکر زهره ادمی مکر ادمی نک اودی بچندین موصوف
بود که اول ادمی بو قدر صفت ایله صفتلنمش اوله یعنی هر کسه نک اودینک فایده سی
یوقدر ملک فرمود پادشاه بیوردی تا طلب کردند تا انی طلب ایلدیلر دهقان
پسری یافتند بر کوی اکنجی سنک اوغلنی بولدیلر بر آن صفت اول صفت ایله حکما
گفته بودند که حکما اتمشلر ایدیلر بدر و مادرش را بخواند پادشاه اول پسرک باباسنی
واناسنی اوقودی و بنعمت بی کران خشنود کرد ایند و انلری بی قیاس و بی کران مال
و نعمت ایله راضی ایلدی قاضی فتوی داد قاضی فتوی ویردی بو یردیو که خون یکی از رعیت
ریختن که رعیتدن برینک قاننی دوکمک یعنی هلاک ایلمک برای سلامتی نفس پادشاه
پادشاهک ذاتنک سلامتلکی ایچون روا باشد روا و جایزدر جلاد قصد
پسر کرد جلاد اول پسری هلاک اتمک قصد ایلدی پسر سر سوی آسمان کرد پسر چونکه
بو حالی کوردی باشنی آسمان جانبنه ایلدی یعنی یوزنی کوکه طوتدی و بخندید
دخی کلدی ملک گفت پادشاه اول پسره ایتدی درین حالت چه خنده است
بو حالتده نه کولمک یریدر بو وجهله دخی جائزدر بو حالده کولک نه یریدر پسر گفت
پسر پادشاهه ایتدی ناز فرزندان بر پدر باشد فرزندلرک نازی باباک و اناک
قتنده اولور و دعوی پیش قاضی برند و دعوی قاضی قتنه التلر و داد از پادشاه
خواهند و عدلی پادشاهدن طلب ایدرلر اکنون بدر و مادرم شمدی بدر و مادرم
بعلت حکام دنیا دنیا متاعی ایله سبب مرا بخون در سپردند یعنی قانه طپشردیلر
یعنی بنم هلاکمه راضی اولوب بنی پادشاهه تسلیم ایلدیلر و قاضی بکشتنم داد و قاضی
بنی هلاک اتمکه فتوی ویردی و سلطان صحت خویش و حال بوکه سلطان کندو صحتنی
در هلاک من می بیند بنم هلاکمده کورر پس بجز خدای تعالی ایله حق تعالی حضرتندن
غیری پناهی ندارم بر ملجا طوتمزم بو اجلدن جناب حقه توجه اتدم بیت

پیش

زهر اود معناسنه در

باشد بونده ادات زمانیه در

داد بونده داد شده فعل ماضی در

که بونده استفهام واردر

داد بونده عدل معناسنه در

×3

بیت پیش که براورم زدست فریاد سنک الکدن کیمک قتنه فریاد کتورم
وسندن کیمه شکایت ایدم هم پیش تو از دست تو میخواهم داد هم سنک قتکده
سنك الکدن داد دیلرم یعنی سندن ینه سکا شکایت ایدرم زیرا سندن غیری
شکایت ایلمك ممکن دکل در سلطان ازین سخن بهم براهد سلطانك کوکلی بیرك
سوزندن بیحضور ومنقبض اولدی واب در دیده بکردانیده وکوزنده یاش دندردی
یعنی چشمی یاش ایله طولدی وگفت دخی ایتدی هلاك منه اویترست نم هلاکم اولارك در
ازخون جنین بی کناه ریختن بونجلین بر کناه سزك قاننی دوکمکدن سر وچشش را
ببوسید بوید دیدکدن صکره اول بیرك باشنی وکوزنی اوپدی شتیه ویرمکدن
اوتوری ودر کنارش کرفت واول بیری قوجاغنده طوتدی یعنی ترحما در اغوش
ایلدی ونعمت بی کران بخشید وازاد کرد اول بیره نهایت سز مال ونعمت واحسان
ایلدی وهلاك اتمکدن ازاد ایلدی کویند هم دران هفته شفا یافت ایدرلر که
پادشاه حق تعالی حضرتی نك لطفی ایله هم اول هفته ده اول مرضدن شفا
بولدی الراحمون یرحمهم الرحمن ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السماء قطعه همچنان
در فکران بیتم کفت انجلین اول بیتك فکرنده ایم یعنی اول بیتك معنیسی هنوز
خاطرمدن کتمه مشد که اول بیتی ایتدی پیل بانی بر لب دریای نیل بر فیلجی نیك دکز
نیك کنارنده زیر پایت کر بدانی حال مور اول فیلجی بر کمسه یی کورمش که اباغی ایله
قرنجه لری بصوب انجدر که خطاب ایدوب ایدر اکر اباغك التنده اولان قرنجه نك
حالینی بیلمز ایسك انده ترحم اتمز ایسك سنك حالك کبی در فیلك اباغی التنده
یعنی سنی فیلك اباغی التنده نیجه ایسك قرنجه دخی سنك اباغك التنده ایلدی
ایلیه انی اباغك التنده جینم حکایت یکی از بندکان عمر لیث لیث اوغلی عمرك
بنده لرندن بری کریخته بود قاچمش ایدی کس در عقبش رفتند پادشاهك امر ایله
بعض کمسه لر اول بنده نك اردنجه کتدیلر وباز اوردند وانی طوتوب کیرو کتوردیلر
وزیر را با وی غرضی بود اتفاق مکر وزیرك اول بنده یه بر غرضی وار ایدی اشارت

بخشید فعل ماضی در بخشیدن مشتقدر

نیل دریا طلوعی کیرنت ماددن اوتریدیر

حال تست زیر پای پیل
همچو حال اول قرنجه نك حالی که

عمر بن لیث تقدیرنده در ابن لفظی حذف اولنمشدر

کلیدر

کرد بکشتن اوکرد اول بنده یی قتل اتمکه اشارت ایلدی تا دکر بندکان تا که غیری بنده لر چنین

حرکت نکنند بو نجلین نا معقول حرکت ایلمیه لر بنده پیش عجم وسر بر زمین نهاد وکفت

بنده چونکه وزیرک بو حالتی کوردی عجم واوکنده باشنی یر اوزره قودی واتیدی

بیت هرچه رود بر سرم چون تو پسندی رواست بهر نه که بنم باشم اوزره کلدیعنی هر نه

سیاست وبلا وجفا که بنم باشم کلور چونکه سن انی بکنورسن ومعقول کورسن روا

وسزادر بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست بنده نه دعوی ایدر که حکم افندینکدر

مرادی نه ایسه انی ایدر اما بموجب انکه اما سبب ایله که پرورده نعمت این خانه دانم

بو خاندانک نعمتک بسلنمش ام یعنی بو حاله کلنجه پادشاهک انعام واحسانی کورمشم

نخواهد که در روز قیامت اسیتمکه قیامت کوننده بنجون من کرفتار ایی بنم قانم

سبب ایله عذابه کرفتار کلهسن یعنی کرفتار اولهسن اکر بی کمان اکر شکسز این

بنده را بخواهی بکشت بو بنده یی قتل اتمک استر ایسک باری بتاویل شرعی بکش

باری شرع صورت ایله دیله تا در قیامت تا که قیامتده مؤاخذ بنا شی کرفتار اولمیه سن

کفت پادشاه اول بنده یه ایتدی تاویل چه کونه کنم تاویل نجه ایده یم کفت اول بنده

پادشاهه ایتدی اجازت فرمای اجازت بیور تا من وزیر را بکشم تا که اول بن وزیری

دپلیم انکه اندن صکره بقصاص او انک قصاصی ایله مرا بفرمای کشتن بنی قتل ایلمک

بیور تا بحق کشته باشم تا که حق ایله قتل اتمش اوله سن ملک بخندید پادشاه چونکه

بنده دن بو ظرافتی کوردی کولدی وزیرا کفت دخی وزیره ایتدی چه مصلحت می بینی

نجه اولمسنی معقول کورسن کفت وزیر پادشاهه ایتدی ای خداوندای پادشاه

بصدقه کور بدرت بابانک قبرنک صدقه سی یعنی باباک جانی ایچون این حرام زاده را

بو حرام زاده یی ازاد کن قتلدن ازاد ایله تا مرا نیز در بلا نیفکند تا که بنی دخی بر بلایه

براقمیه کناه از منست کناه بندندر که قول حکما را معتبر نداشتم که عاقللرک

قولنی معتبر طوتمدم یعنی اعتبار ایلدم که کفته اند که ایتمشلر در قطعه چو کردی کلوخ

انداز پیکار چونکه کسک اتجی ایله جنک ایلدک سر خود را بنادانی شکستی نادانلق

ایله

سپندی فعل مضارع نفی اطیدر سپندیدن دن مشتقدر

خداوند راست ایدی الف حذف اولدی

بنجون ده اولان یا سبب ایچوندر

کشت بو بنده کشتن معناسنه مصدر مرخمدر

باشی فعل مضارع نفی اطیدر باشیدن دن مشتقدر

مصلحت معقول معناسنه در

کلوخ انداز وصف ترکیبیدر کلوخ کسک معناسنه در

پیکار وپیکار جنک معناسنه در

انداختی در روی دشمن

ایله کندو باشکی صدك زیرا لبستر راست لیوب باشکه اوررجو تیر انداز خشمی در روی دشمن ه
جونکه دشمنك یوزنه اوق اتدك یعنی تیر ایله اوروب انی هلاك اتمکه قصد ایلدك اوتورمك
حذر کن کاندر اماجش نشستی حذر ایله انك تیرندن زیرا که انك اوقنك نشانه نده
اوتورمك نته کم سن انی تیر ایله اوروب هلاك اتمك استرسك اول دخی اوقه سنی نشانه اتمك
استر تاکه نی هلاك ایلیه حکایت ملك روزنرا روزن پادشاهنك خواجه بود برخواجه سی وار
ایدی کریم النفس ونیك محضر ذاتی کریم وایو خویلو که همکنان را کردو کاینه در مواجه خدمت
کردی مقابله ده خدمت ورعایت ایدر ایدی ودرغیبت ینکو لی کفتی وقفاده دو کلرینك ایلکنی
سویلر ایدی اتفاق افتادی مکر اول خواجه دن حرکتی درنظر ملك پادشاهك نظرنده برحرکت
ناپسندیده نامعقول کلدی مصادره کرد اول خواجه یه مصادره ایلدی یعنی بغیر حق مالنی الدی
وعقوبت فرمود واکا عقوبت بیوردی سرهنکان ملك پادشاهك سرهنکلری بسوابق نعمت
او اول خواجه نك نعمت سابقه لرنه وقدیم انعاملرنه معترف بودند مقر ایدیلر وبشکران او اول
نعمتك شکری ایله مرتهن ذهن لنمش ایدیلر یعنی اول خواجه دن کوردکلری انعامك هنوز شکرنی
وحقینی ادا اتممش ایدیلر درمدت توکیل او اکر وکیل اولمق مدتنده یعنی انك اوزرینه وکیل
اولدقلری زماننده رفق وملاطفت کردندی ملایمت وملاطفت ایلرلر ایدی ورزجر ومعاشیت
روا نمی داشتندی واکر زجر وعتاب اتمکی روا ومعقول طوتمزلر ایدی بلکه تمام رعایت ایدرلر
ایدی زجر وعتاب اتمکی روا ومعقول طوتمزلر ایدی بلکه تمام رعایت ایدرلر ایدی قطعه
صلح با دشمن اکر خواهی هرکه ترا اکر دشمن ایله صلح اتمك استر ایسك وسنك ایله دوست
اولسون دیر ایسك در قفا عیب کند درنظرش تحسین کن هرکاه که دشمن سنی قفاده تعییب
ایلیه سن انی نظرنده تحسین ومدح ایله سخن آخر بدهن میکذرد موذی را آخر
موذینك سکا سوزی دهن وسیله سی ایله کند ایدر یعنی سکا اذی سی اغزندن جقادر سوز
ایدر سائر اعضا ایله دکل در سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن انك سوزنی
سنك حقکده اجی اشتمز ایسك اغزی جزنی نسنه ایله طتلو ایله من عذب لسانه کثر
اخوانه اجه مضمون خطاب ملك بود اول نسنه که پادشاهك سوزنك مضمونی ایدی یعنی

اماج واوماج اوق نشانی در

همکنان بجمه نك جمعیدر

محضر خوی معاشیدر

ناپسند ناپسندیده معناسنه در

کردی ده وکفتی ده اولان یا

حکایت حال ماضیه در

روزن بر شهرك اسمی در

رفق ملایمت معناسنه در

هرکنه اتر ایسك معناسی

مصراع ثانی ده مسطور اولدی

معنی اعجوبه

سهولت

حواشی

که مصادره ده امر اندی ایدی ازعهده بعض بعض سنک حقندن بیرون امد طاشره
کلدی یعنی ویردی وبقیت ان در زندان بماند وانک باقی فلان سنه سبب ایل زنداننده
قالدی یکی ازملوک نواحی اطراف ملکلرندن بری درخفیه پیامش فرستادکه لوده
اول خواجه یه برخبر کوندردی یعنی بر مکتوب کوندردی که انده بو وجهله یازلمش که ملوک
ان طراف که اول طرفک ملکلری قدرجنان بزرکواری انجلینی بر اولونک قدرنی ندانستند
بیلمدیلر وبی عزتی کردند وعزتسزلق ایلدیلر یعنی اکه عزت اتمیوب خوار حقیر ایلدیلر
اکرخاطر فلان عزیز اکر فلان عزیزک یعنی خواجه نک خاطری احسن الله خلاصه
حق تعالی حضرتی لطفی زنداندن خلاصنی احسان ایلسون اکر بجانب ما التفاتی کند
اگر بزم جانبمزده بر التفات ایلیه که بزوم قتموزده کلمک جائز اوله دررعایت خاطرش
انک خاطرنک رعایتنده هرچه تمامتر شنه که تمام رک درسعی کرده شود سعی ایلنمش اوله
یعنی رعایتنده هیچ قصور قومیم واعیان این مملکت وبو مملکتک اکابر واعیانی بدیدار
او مفتخرند انک دیداریله فخر ایدیجی لردر وجواب این حروف را منتظر وبو حروفک
یعنی ارسال اولنان مکتوبک جوابنه منتظرلردر خواجه برین وقوف یافت خواجه بو حال
اوزره وقوف بولدی ومکتوبدن مرادنه ایدوکنی بیلدی ازخطر اندیشید خطردن خوف ایلدی
جوابی مختصر بر مختصر جواب جنانکه مصلحت دید انجلینی معقول کوردی بر قعاء ورق
واول ارسال مکتوبک اردنه نوشت یازدی وروان کرد وارسال ایلدی یکی از متعلقان
ملک پادشاهه متعلق اولنلردن یعنی مصاحبلردن بری برین واقعه بو خصوص اوزره
اطلاع یافت اطلاع بولدی وملک را اعلام کرد وبو خصوص پادشاهه اعلام ایلدی وگفت
دخی ایتدی فلان را که حبس فرموده فلان خوجه یی که حبس بیوردیشسن با ملوک نواحی
مراسلت دارد اطراف ملکلری مراسلت طوتر ملک بهم براحد پادشاه جونکه بو سوزی
اشتدی منقبض اولوب بیوردی تاکوره لرکه غضب ایلدی وکشف این خبر فرمود
وخبرک کشفنی بیوردی تاکوره لرکه واقع میدر قاصدرا بگرفتند اول مکتوبجی
کورنلمه یی طوتدیلر ورسالت را بخواندند ومکتوبی اوقودیلر نوشته بود اول مکتوبده
یازلمش

عهده بونده حق معناسنه در
مثلا ازعهده فلان فلان
حقنده

نواحی ناحیه نک جمعی در
اطراف وحدود معناسنه در
پیغام بر خبر معناسنه در

اندیشید فعل ماضی مفرددر
اندیشیدندن مشتقدر

فرموده اولان همزه خطاب
ایچوندر

مراسلت مکتوب
لشمک

یازلمش ایدی که حسن ظن بزرگان که اولولرک حسن ظن بیش از فضیلت این بنده است بو بنده نک
فضیلت وعملندن زیاده در یعنی انلرک ظن ایتدوکی کبی دکلم وتشریف قبول که فرموده اند
وبو استانه یه ترک ایدوب اول استانه یی قبول ایلمک تشریفنی که بیورمشلردر بنده را
امکان اجابت نیست بنده یه انی قبول ایتمکه امکان یوقدر بحکم انکه اول سبب ایله که پرورده
نعمت این خاندانم بو خاندانک نعمتنک بسلنمشیم وحددن بیرون انعام واحساننی
کورمشم وبانده که مایه تغییر خاطر وخاطرک ازجق مقداری بیحضورلق سبب ایله باولی نعمت
خود کستاخی کنندونک ولی نعمته بی وفالی نتوان کرد وفاسزلق ایلمک ممکن ولایق دکلدر که کفته اند
زیرا عاقللر ایتمشلردر بیت انرا که بجای نیست هردم کرمی اول کمسنه که هردم سنک حقکه
بر کرمی واردر یعنی سکا زیاده کرم ایتمشدر عذرش بنه ار کند بعمری ستمی انک عذرنی قبول
ایله اکر سکا بر عمرده بر ظلم ایلیه یعنی بر نجه زمانده بر کره سنی بیحضور وپریشان خاطر ایلیه
ملک حق شناسی او پادشاه انک حق شناسلغی پسند امد مقبول کلدی خلعت
ونعمت بخشید که خلعت ونعمت بغشلدی وعذر خواست واتدوکی حقارتک عذرنی دیلدی
بو یادیو که خطا کردم که ترا بی کناه بیازردم که خطا ایلدم که سنی بی کناه انجتدم کفت
خواجه پادشاهه ایتدی ای خداوند ای افندی بنده درین حالت بنده نک بو حالنده شمارا
کناهی نمی بینم سزک بر کناهکزنی کورمزم یعنی بو خصوص سزدن بیلم بلکه تقدیر خدای تعالی
بلکه عالی اللهک تقدیری چنین بود بو نجلین ایدی که مرین بنده را مکروهی برسد که بو بنده یه
بر حقارت ایرشه پس بدست او لیترست ایلیه سنک الک ایله ایرشمک اولی رکدر که سوابق
نعمت که نعم سابقه لری برین بنده داری بو بنده اوزره طوتسن واایادی منت
ومنت نعمتلرنی طوترسن یعنی حددن زیاده ایتمشسن اول انعام سبب ایله که منت
بو کلتسک لایقدر وحکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر مثنوی کر کزندت رسد ز خلق مرنج
ظاهرا اکر خلقدن سکا ضرر والم رسد راحت وحضور نه رنج والم ایرشور بلکه جملسی حق تعالی حضرتندن
ایرشور بلکه جملسی حق تعالی حضرتندن ایرشور از خدا دان خلاف دشمن دوست
الله تعالی حضرتندن بیل دشمنک ودوستک خلافی یعنی دوست ودشمنک

اجابت قبول ایلمکدر
حکم بونده سبب معناسنه در
مایه بونده مقدار معناسنه در
کرد کردن معناسنه در
جای بونده حق معناسنه اولمق جایزدر
اوی در زائد اولمقده جایزدر
عذرش بنه انک عذرنی قبول ایله معناسنه مستعملدر
پسندیده معناسنه در
مر بونده تحسین لفظیدر
مکروه بونده حقارت معناسنه در
ایادی جمع ایدی جمع یدر بمعنی النعمه
مرنج نهی حاضردر رنجیدن دن

دشمن اولمه که دل هر دو در تصرف اوست زیرا الکینک دخی کوکلی اول اللهک حکمنده در

سنده وکی بی در کرچه تیر از کمان همی کذرد اکرچه ظاهرا اوق اتلدقده یایدن کذر ایلر ازکماندار

بیند اهل خرد لیکن عاقل یایی طوتجیدن یعنی ایجیندن کورر واندن اکلر بیت

درین نوعی از شرک پوشیده هست که زیدم بیازرد وعمرم بخست حکایت یکی از ملوک

عرب عربک پادشاهلرندن بری متعلقان دیوان را دیوان متعلقلرینه یعنی ارکان

دولته فرمود بیوردی که مرسوم فلان را که فلان کمسنک وظیفه سنی چند انکه هست

اول قدرکه وار در مضاعف کنید مضاعف ایلکوز یعنی بر اول قدر دخی زیاده ایلکوز که ملازم

درکاهست زیرا اول کمسنه درکاهمک ملازمیدر ومترصد فرمان وفرمان کوزدیجیدر سایر

خدمتکاران باقی خدمتکارلر بلهو ولعب مشغولند لهو ولعبه مشغوللردر ودر ادای

خدمت متهاون وخدمت اداسنده سستلردر صاحب دلی بشنید بر صاحب

دل بو خصوصی اشتدی وایتدی علو درجات بندکان بنده لرک درجاتنک علوی

یعنی بلند مرتبه لری بدرکاه حق جل وعلا عالی وجلیل اللهک درکاهنده همین مثال

دارد همین بو مثالی طوتر یعنی بوکا مشابه در رباعی دو بامداد کر ایدکسی بخدمت شاه

الکی صباح برکمسه اکر پادشاهک خدمتنه کله وجان دلدن خدمت ادا ایلیه سیوم هر اینه

در وی کند بلطف نکاه اوچنجی صباح البته پادشاه اول کمسنه لطف ایله نظر ایدر امید هست

پرستندکان مخلص را خلاص ایله عبادت ایدیجیلره امید وار درکه ورجا نا امید

نکردند ز استان حق تعالی حضرتنک استانندن محروم دونمیه لر حشو مهتری یار قبول

فرمانست اولولق فرمان قبول اتمکده وبنده لک شرطنی یرینه کتورمکده در ترک

فرمان دلیل حرمانست فرمانی ترک ایلمک وعبودیت حقنی ادا اتممک محروملغه دلیل

وسعادتسزلغه نشاندر هر که سیمای راستان دارد هر کمسه که راستلرک وسعادتلولرک

علامتنی طوتر واندرک طریقنه سلوک ایدر سر خدمت بر استان دارد خدمت باشنی

استان اوزره طوتر یعنی خدمت ایدر بیت نواشتی کوزک خود پسند که مردان

نخدمت بجای رسند من خدم خدم حکایت ظالمی را کنند بر ظالمی حکایت ایدرلر

حکایت صح

که هنرم

وادن امر حاضر ودر داشتن دن

مستقبل مفرد غایبدر

کماندار وصف ترکیبیدر

مرسوم بونده وظیفه معناسنه در

کنید بونده امر حاضر ودر جمع در

کنادر مفردی

مترصد کوزدیجی معناسنه در

متهاون سست معناسنه در

پرستندکان اسم فاعل جمعیدر

مفردی پرستنده در

سیما بونده علامت معناسنه در

حکایت

36

که هنرم درویشان که درویشلرک هنرمنی خریدی مجیف ظلم ایله صاتون الور ایدی
وتوانکران رادادی بطرح وغنیلره فائده وطرح ایله ویررردی یعنی صاتردی
صحب دلی بر صاحب دل بوکتابده اکثر محلده صاحب دلدن مراد حضرت شیخ لکن بیور
برو بکذشت انک اوزرنه اوغردی یعنی اول ظالم اولدوغی یره کلدی وکفت واول ظالمه
ایتدی بیت ماری توکه هر کرا بینی بزنی سن بر ایلانسن که هر کیمی که کوروسن
صوقرسن یعنی سن بر ظالمسن که هر کیمه قادر اولسن یابوم که هر کجا بنشینی بکنی یاخود
یاخود بایقوشسن که هرقنده که اوتوره سن قزرسن یعنی ویران ایدرسن قطعه زور تت
از پیش میرود باما اکرسنک قوتک بزه زیاده کچرسه یعنی اکرچه درویشلره وضعیفلره
زیاده ظلم وجور اتمکه قادر اولورسن با خداوند غیب دان نرود لیکن غیب بیلیجی
کچمز اخراندن خوف ایله روزمندی مکن بر اهل زمین بر خلقه اوزره روزمندی لک
وظلملک ایلمه حذر ایله تا دعای بر اسمان نرود تا اسمان اوزره بر دعا کتمیه یعنی سنک
حقکده بر دعا اتیه لر مصراع مکه آه سحرخیزان سوی کردون نخواهد شد ظالم ازین
سخن برنجید ظالم بو سوزدن انجیندی وروی از و درکشید ویوزنی اندن بورتردی
وبرو التفات نکرد وانک اوزرنه بر التفات ایلمدی قوله تعالی اخذت العزة
بالاثم عزت جاهلیه سی انی کناهه طوتدی یعنی شر بتنه مغرور اولوب پند پذیر اولمدی
بلکه ظلمی زیاده ایلدی تا شبی اتش از مطبخ تا که بر کیجه اول ظالمک مطبخندن اتش
در انبار هیزمش انک هیزمی انبارنه دوشدی وسایر املاکش بسوخت وانک
سایر املاکنی اتش تمام یاقدی واز بستر نرم وملایم بساط وفراشدن بر جا کستر
کرمش نشاند اتش اول ظالمی اسی کل اوزره دکدی یعنی جمله اسبابی یانوب
کل اولدی اتفاقا همان صاحب دل اتفاق ینه اول صاحب دل برو بکذشت
اول ظالم اوزره اوغردی شنیدش صاحب اول ظالمی اشتدی که بایارانش
همی کفت کنه دکه دوستلرینه ایدر ایدی ندانم این اتش بیلمزم بو اتش از کجا
درسرای من افتاد قندن بنم سرایمه دوشدی کفت صاحب دل ایتدی

هنرمه اودون معناسنه درر

بو بیتده اولان یا خطاب ایچوندر

خاکستر زیاده معناسنه در
یعنی کل

از دود دل درویشان درویشلرك آه بد عاسندن قطعه حذر کن زدود درونهای

ریش مجروح کوکل آه و بد عاسندن حذر ایله که ریش درون عاقبت سر کند

زیرا انلرك کوکلی یاره سی عاقبت باش ایلر یعنی دعاسی مقبول اول ظالمه اندن

اثر و ضرر ایشور بهم بر مکن تا توانی دلی تا دمکه قادرسن بر کوکلی بیحضور و منقبض

ایلمه که اهی جهانی بهم بر کند زیرا بر اه جهانی مشوش و پریشان ایلر یعنی بد دعا ایله

تمام جهانی خلقنه زیان ایرشور قطعه بر تاج کنجرو نوشته بود کنجروك تاجی

اوزره یازلمش ایدی قطعه چه سالهای فراوان عمرهای دراز نه وافر ییللر و نه

اوزون عمرلر که خلق بر سر ما بر زمین بخواهد رفت که خلق بر اوزره بزم باشمز

اوزره کتە کرك و قبرمز اوزره یوریسە کرك بیت قدمی فرق ملك زاده هر ورقی

چهره ازاده چنانکه دست بدست امدست ملك بما انجلین سلطنت بزه الدن اله

کلمشدر یعنی سایر پادشاهلردن بزه انتقال اتمشدر بدستهای دکر همچنین

بخواهد رفت بونجلین یعنی بو اسلوب اوزره بزدن صکره غیر پادشاهلرك اللرینه

کته کرك حکایت یکی در صنعت کشتی کیری بر مکه کورشجیلك صنعتنده بر امده بود

باشه کلمش ایدی و فایق الاقران اولمش ایدی سیصد و شصت بند فاخر اوجیوز التمش

لطیف و مقبول بند یعنی اویون درین علم بو علمده داشتی بیلور ایدی و هر روز

و هر کون بنوعی کشتی کرفتی بر نوع ایله کورش طوتر ایدی یعنی زیاده کامل و استاد ایدی

مکر کوشه خاطرش مکر اول استادك کوشه سی با جمال یکی از شاکردان میلی داشت

شاکردلرندن بر جمیلنه بر میل طوتر ایدی یعنی بر مقدار محبت اتمش ایدی نته کم استادلرك

و معلملرك عادتی سیصد و پنجاه و نه بندش اموخت اول محبت سبب ایله اول

شاکرده اوچیوز اللی طقوز فنی تعلیم ایلدی مکر یك بند الا بر بندی تعلیم اتمدی

که در تعلیم ان دفع انداختی که اول بر بندك تعلیمنده دفع اتر ایدی

پس در صنعت و قوت اول پسر صنعتنده و قوتنه بر امده باشه کلدی و استاد

اولدی و کسی را با او مجال مقاومت بنودی و بر کمسنك انك ایله ابرلشمکه

مجال

رفت بونده رفتن معناسنده در مصدر مرخم در

کشتی کورشش

سر آمده بونده منتهی معناسنه در

سیصد اوچیوز

شصت التمش

داشتی و کرفتی ده اولان یا حکایت حالی ماضیه ایچوندر

حکایت

مجال وقدرتی یوق ایدی تا بجدتی بیش ملک کفت تا بر مرتبه ده که سلطان قتنده
ایدی استادرا فضیلتی که برمنست استادک فضیلتی وزیاده لکی که بنم اوزرمده در
از روی بزرکی وحق تربیت است اولولق یوزندن وتربیت حقندندر یعنی استادلق
وتربیت حقیدر وکرنه بقوت ازو کمتر نیستم والا قوتده اندن ادنی وکمتر دکلم
وبصنعت با او برابرم وصنعتده انک ایله برابرم هیچ بر وجهیله اندن قالمزم ملک
را این ترک ادب پادشاهه بو ادب ترک یعنی بو ادبسزلک ازوی اول پسردن
پسندیده نیامد مقبول کلمدی بفرمود بیوردی تا مصارعت کنند تا کورشه لر
مقامی متسع بر متسع مقام معین کردند تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیان نصرت
دولت ارکانی ونصرت اعیانی حاضر شدند اول مقامده حاضر اولدیلر تا کوره لر استاد
ایله شاکردک حالی نیه ایر شوریسر چون پیل مست کندوسنه اعتمادی اولدیغندن
پسر مست فیل کبی درآمد کلدی بصدمتی اما بر صدمت وهیبت ایله که اکر کوه
آهنین بودی که اکر اول میدانده آهندن طاغ اولیدی ازجای برکندی یرندن
قوپاررایدی استاد دانست که جوان بقوت ازو برترست استاد بلدی که جوان
قوتده اندن برتر واعلادر بران بند غریب اول عجب بند ایله که ازو نهان داشته
بود که اول پسردن نهان ودریغ طوتمش ایدی باوی در آویخت اول پسرانک ایله اصلدی
یعنی پسر انک ایله کورشدی جوان دفع آن نتوانست جوان اول بندی دفع ایتمکه قادر
اولمدی استاد بدو دست استاد ایکی الی ایله از زمین برداشت اول جوانی یرندن
قالدردی وبر بالای سرش برد وباشی اوزرینه التدی وبر زمین زد دخی یره اوره یعنی
یره اوردی غریو وغوغا قالقدی ملک فرمود پادشاه بیوردی تا استادرا خلعت
ونعمت دادند که استاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسررا زجر وملامت کردند وپسره
زجر ملامت ایلدیلر بویله دیو که با پرورنده خویش که کندو مربیک ایله دعوی مقاومت
کردی برابر لشمک دعوی سن ایلدک وبسر نبردی وباشه التمدک پسر کفت پسر چونکه
پادشاهدن بو عتابی اشتدی ایتدی ای خداوند ای پادشاه بزور قوت زور قوت

مصارعت کورشمک معناسنه در

اویخته بونده مجهول در

پرورده اسم مفعول در پرورش معناسنه در

ایله برمن دست نیافت یعنی اورزمه ال بولدی یعنی غالب اولمدی بلکه درعلم کشتی بلکه کورش
علمنده دقیقهٔ مانده بود بر دقیقه قالمش ایدی که ازمن دریغ همی داشت که انی بندن
دریغ طوتر ایدی امروز بدان دقیقه بوکون اول دقیقه ایله برمن دست یافت یعنی اورزمه
ال بولدی استاد گفت پسر دن چونکه بوسوزی اشتدی ایتدی ازبهر چنین روز نگاه
می داشتم اول دقیقه یی بویله بر کوندن اوتردی نگاه طوتر ایدم یعنی حفظ ایدر ایدم
که حکما گفته اند که عاقللر ایتمشلر در دوست را چندان قوت مده دوسته اولقدر قدرت
وقوت ویرمه که اگر دشمنی کند نتواند که اگر بعد زمان زمان دشمنلک ایلیه قادر اولمیه
نشنیدهٔ که چه گفت اشتمدکمی سن که نه دیدی انکه از پروردهٔ خود اول کمسنه که کندو بسلمه سندن
جفا دیدی جفا کوردی قطعه یا وفا خود نبود در عالم یا بود در که وفا کندوسی عالمده
اولمدی که الحکم موجود الاسم ومعدوم الجسم بر سنه در یا مگر کس درین زمانه نکرد
یا بودر که بو زمانه ده کمسنه وفا ایلمدی و هرگز کمسنه انون نشان ویرمدی
کس نیاموخت علم تیر از من که نیاده کمسنه بندن اوق علمنی اوکرنمدی که که مرا عاقبت
نشانه نکرد که بنی عاقبت تیره نشانه ایلمدی یعنی هر کمسنه که اوق علمنی تعلیم ایلدم عاقبت
بنی تیر ایله اورمغه قصد ایلدی مجو عصار مهر از طبع مردم که کل هرگز ز شورستان نخیزد
وفا از صورت بی معنی خلق چو از صورت ملائک گریزد بغربال فلک بر فرق اینها
قضا جز مکر و عذاری نه بیزد دیمهر که نیکی پیش خواهی بکتبه هر زمان بد تر ستیزد
جوانشک انزا که ساری جای در چشم اگر دستش دهد خونت بریزد حکایت درویش
مجرد بر مجرد درویش بگوشهٔ صحرایی بر صحرا گوشه سنده نشسته بود اوتورمش ایدی پادشاهی
بر وبگذشت بر پادشاه انک اوزرنه مرور ایلدی درویش از انجا که فراغ ملک قناعت
است درویش اول سببدن که قناعت ملکنک فراغی درکه کمسنه یه احتیاجی یوقدر سر
بر نیاورد باشنی اول سببدن قالدرمدی پادشاه از انجا که سطوت سلطنت
است پادشاه اول سببدن که سلطنت قوتی در یعنی بن پادشاه اولم بو درویش بکا حرمت
اتمدی دیو بهم بر آمد بیحضور و منقبض اولدی و گفت دخی پادشاه ایتدی این طائفه

خرقه

دست بونده قدرت معناسنه در که غلبه ایلمک دن کنایت ویرمه

پرورده اسم فاعلدر پروردندن مشتقدر

حکایت

مجرد بونده محبت معناسنه در خزانک غیر سندن عاری دیمکدر

سطوت قوت معناسنه در

خرقه پوشان وصف ترکیبیدر
مفردی خرقه پوشدر

خرقه پوشان بو خرقه پوشلر طائفه سی یعنی صوفیون زمره سی بر مثال حیوان اننده حیوان کبی در که
اهلیت و ادمیت ندارد که اهلیت و ادمیت طوتمزلر که صاحب دولتلره رعایت و التفات
اتمزلر وزیر گفت وزیر چونکه پادشاهدن بو سوزی اشتدی کلوب درویشه ایتدی ای درویش
پادشاه روی زمین ای درویش پرویزینک پادشاهی بر تو گذر کرد سنک اوزرکه کوز ایلدی
چرا خدمت نکردی نیچون پادشاهه خدمت و تعظیم ایلمدک و شرط ادب بجای نیاوردی
و ادب شرطنی یرینه کتورمدک درویش گفت درویش وزیره ایتدی بکو ملک را پادشاهه دی
توقع خدمت از کسی خدمت امیدنی شول کمسه دن طوتسون که توقع نعمت دارد که اول
کمسه دن نعمت امیدنی طوتر و دیگر بدانکه درویش وزیره کیرو ایتدی بیل که ملوک از بهر
پاسش رعیت اند پادشاهلر رعیتی رعایت و حمایت اتمکدن اوتری در نه رعیت از بهر طاعت
ملوک رعیت پادشاهلرک طاعتندن و خدمتندن اوتری دکلدر قطعه پادشاه پاسبان
درویش است پادشاه درویشک حافظی و پاسبانی در که انک سایه سنده اسوده اولورلر
گرچه نعمت بفر و دولت اوست اگرچه نعمت انک دولتنک قوتی ایلدر که صاحب نعم در گوسفند
از برای چوبانست قیون چوباندن اوتری دکلدر بلکه چوبان برای خدمت اوست
بلکه چوبان انک خدمتی و حفظی ایچوندر قطعه یکی امروز کامران بینی بو کون دنیاده برنی
مراد سورجی و نوش ایدیجی کورسن دیگری را دل از مجاهده ریش بر غیرسنک کوکلنی مجاهده
و اضطرابدن مجروح و پریشان کورسن روزکی چند باش تا بخورد بر قاج کون کچلنز صبر ایله
خاک مغز سر خیال اندیش تا خاک خیال فکر ایدیجی باشنک بینی سن بیه جوردیه
فرق شاهی و بندگی برخاست شاهلق و بنده لک فرقی قالقدی یعنی کندی که هر کز
اکسنک ما بینده فرق قالمدی چون قضای نوشته آمد پیش چونکه یازلمش قضا
او کنه کلدی یعنی اجلی ایرشوب اولدی گر کسی خاک مرده باز کند اگر بر کمسه مرده نک
قبرنی کیرو قازه نشناسد توانگر از درویش اول کمسه توانگری درویشدن بیلمز
یعنی اکسنی بری برندن فرق ایده مز بیت شکوه تاج سلطانی که بیم جان درو بست
کلاه دلکشست اما بترک سر نمی ارزد ملک گفتار درویش استوار آمد پادشاه

جوبان بای فارسی ایلهدر
بای اصلیه ایله اجل لغتدر
برای وصف ترکیبیدر اوسوریکی لغتدر
کامران وصف ترکیبیدر
مجاهده ریش مضافدر معنای مصراعی
مجاهده لفظنک معناسی معنای ایچون
تا بخورد لفظنک سهولت معنی ایچون
تابه قید اولندی ترکیبیدر
خیال وصف ترکیبیدر کندن دن
کندی کاف عربیک قسمی ایله
فعل مضارع غایبدر آنا
کندیه وقوف اولور معنی بر
نفی معناسنه اولور وقته
ایلیه ویک بالالتزام لازم
معناسی بالمطابقه اولمز

درویشک سوزی محکم ومؤثر کلدی کفت درویشه ایتدی از من جیزی بخواه بندن برنسنه استه کفت درویش ایتدی این میخواهم انی استرم که دیکر باز زحمت من ندهی
کفت درویش ایتدی بیت در باب کنون که نعمتت هست بدست اکله شمدی که نعمت ومال سنک الکده وتمم فکده درکند وجانک ایجون انی یولنه بذل ایلیه کبن نعمت
وملک میرو ودست بدست زیرا بو نعمت وملک که شمدی الکده در عاقبت الدن الکیدر بیت پریشان کن امروز کنجینه جیت که فردا کلیدش نه در دست تست
حکایت یکی از وزرا وزیرلردن بری بیش ذو النون مصری رفت ذو النون مصری حضرتلرینک قدس الله العزیز قته کتدی وهمت خواست وهمت ودعا طلب ایلدی بویلدیو که روز وشب بخدمت سلطان مشغولم که روز وشب پادشاهک خدمتنه مشغولم وبخیرش امیدوارم وانک خیر فایده سنه امیدلویم واز عقوبتش ترسان وانک عقوبتندن خوف ایدیجیم ذو النون قدس سره ذو النون حضرتی قدس سره جونکه وزیردن بوسوزی اشتدی بکریست وکفت اغلدی وایتدی اکر من از خدای تعالی اکر بن عالی الله دن جینین ترسیدمی بونجلین خوف ایدیدم که تو از سلطان که سن سلطاندن خوف ایدرسن از جملهٔ صدیقان بودمی صدیقلو بولوکندن اولور ایدم قطعه کر نبودی امید راحت ورنج اکر دنیا ده راحت ورنج والم وحضور اولمیدی پای درویش بر فلک بودی درو ایاغی فلک اوزره اولور ایدی وجناب قدسه ایرشوردی کر وزیر از خدا برسیدی اکر وزیر الله تعالی حضرتندن قورقیدی همچنان کز ملک بودی انجلیین که ایرلر پادشاهدن قورمغرر فرشته اولور ایدی حکایت پادشاهی بی کناهی فرمان داد بر پادشاه بر کناهسزی قتل اتمکه فرمان ویردی یعنی بیوردی کفت اول بیچاره پادشاهه ایتدی ای ملک ای پادشاه بموجبی خشمی سنتول خشم سبب ایله که تر ابر منست که سنک بنم اوزرمده در یعنی بکا غضب اتمک ایله ازار خود مجوی کند وضررک الستمه کفت جکونه پادشاه ایتدی کند وضرروم استمک نیجه اولور کفت اول بیچاره ایتدی این عقوبت بر من هیک نفس بر اید بو عقوبت

نم

حکایت

یم اورزمه برنفس ده بارشه کلور که انک النده خلاص اولورم وبنزه ان لیکن
انک کناهی برتو جاوید بماند سنک اوزرکده باقی وجاوید قالور رباعی دوران بقا
جو باد صحرا بکذشت دنیا بقاسنک وحیاتنک زمانی صحرا یلی کبی تمام سرعت ایله کجدی
تلخی وخوشی وزشت وزیبا بکذشت تلخلق وخوشلق وزشت وزیبا کجدی بو وجهله
دخی معنی قابل در زشتلق وزیبالق بو تقدیرجه زشتی وزیبایی تقدیرنده در که
یاء مصدر ایله بیله معروف قدر پنداشت ستمکر که ستم بر ما کرد ظالم صاندی که دنیاده
بزم اوزرمزه ظلم ایلدی وکردن او بماند وبر ما بکذشت زیرا اول ظالمک انک
بوینده قالدی وبزم اوزرموزه یعنی بزدن کجدی که بر بردمده انک ظلمتنده
خلاص بولدق اما قیامتده اول ظالم عذابه کرفتار اولدی ملک را نصیحت او سودمند
اید پادشاهه اول بی کناهک نجنی فائده لو کلدی واز سر خون او درکذشت وانک
قانندن دوملک هوسندن کجدی حکایت وزراء نوشروان عادل نوشروان عادلک
وزیرلری در در مهمی از مصالح مملکت مملکت مصلحتلرندن بر مهمی اندیشه می کردند اندیشه
وفکر ایلدیلر هر یکی بر وفق دانش خود هر بریسی کندو علمنک وفقی اوزره یعنی
علمنه موافق رای می زد بر رائی اوردی ملک تیز نوشروان عادل دخی همچنین
بونجلین یعنی وزیرلر کبی اندیشه می کرد بر اندیشه ایلدی و بزرجمهر را رای ملک
بوزرجمهره نوشروانک رای اختیار افتاد اختیار روشدی یعنی اختیار ایلدی
وزیران در سر کفتندش وزیرلر تنهاده بزرجمهره ایتدیلر رای ملک را چه مزیت دیدی
بر فکر چندین حکیم پادشاهک نه مزیتی ونه زیاده لکی کوردک بو قدر عاقللک فکری
اوزره کفت بزرجمهر وزیرلره ایتدی بموجب انکه اول سبب ایله اختیار ایلدم که انجام
کار کار ایشک عاقبتی معلوم نیست معلوم وظاهر دکل در و رای همکنان وو کلیلرک
رای در مشیت الله است الله تعالینک ارادتنده در که صواب اید یا خطا که صواب
کله یا خطا کله چونکه حال بویله در پس موافق رای ملک ایلیه پادشاهک راینه
موافق ایلمک اولیتر ست اولی رک در معقول رکه رتا اکر خلاف صواب ایرتا اکر

اول رای تدبیر صوابک خلافی وعکسی کلہ بعلت متابعت پادشاہہ تابع اولمق
سبب ایلہ از معاتبت او ایمن باشم پادشاہک عتابندن امین اولم مثنوی
خلاف رای سلطان رای جستن سلطانک راینہ مخالف رای استمک یعنی
انک راینہ تابع اولمق ایچون خویش باشد دست شستن بونی محقق بیل کہ کندو
قانی ایلہ آلہ بو مقدر یعنی کندوسنی ہلاک ایلمکدر اگر خود روز را گوید شب این اگر
خود پادشاہہ روزہ بو شب در دیہ یعنی بویلہ روشن ہر نسنہ دہ پادشاہ عکسی قبول
ایلیہ بباید گفتن اینک ماہ پروین عنادا تمیوب دیمک گرک اشتہ ای واولکرہ
بونلر علامت شب در حکایت شیاد گیسوان بنافت بر شیاد گیسولرینی اوردی
کہ من علوی ام کہ بن شریفم بو قافلۂ حجاز وحجاز قافلہ سی ایلہ یعنی حاجیلر ایلہ شہر
درامد شہرہ کلدی کہ از حج می ایم کہ حجدن کلورم دیو وقصیدۂ پیش ملک برد
واول شہر پادشاہینک قتنہ بر قصیدہ التدی کہ من گفتہ ایم کہ بو قصیدہ یی بن دیمشم
دیو یکی از ندما ملک پادشاہک مصاحبلرندن بری دران سال از سفر دریا امدہ
بود اتفاق اول یلدہ دریا سفرندن کلمش ایدی گفت اول ندیم ایتدی من اورا در عید
اضحی بنانی قربان بیرامندہ بصرہ دیدم بصرہ شہرندہ گوردم حاجی چگونہ باشد
اول سیاد نیجہ حاجی اولور حال بوکہ اول کون کعبہ شریفدہ اولمق گرک کہ حاجی اولہ دیگری
گفت اندہ حاضر اولنلردن بری دخی ایتدی بدرش نصرانی بود انک پدری نصرانی
ایدی در ملاطیہ ملاطیہ شہرندہ اولور ایدی علوی چگونہ باشد نیجہ علوی اولور
وشعرش را در دیوان قاسم یافتند وانک شعرنی یعنی کتوردکی قصیدہ یی انورینک
دیوانندہ بولدیلر کہ بر قطعہ دخی انورینک در قطعہ ہر بلای کز اسمان اید گر
چہ دیگری قضا نباشد بر زمین نارسیدہ میگوید خانۂ انوری کجا باشد ملک
فرمود پادشاہ بیوردی تا بزنندش ونفی کنند تا کہ انی اورہ لر وشہردن سورہ لر
کہ چندین دروغ چرا گفتی کہ بو قدر یلانی نیچون ایتدک دیوا زیرا اوچ یلان سویلدی
گفت اول شیاد ایتدی ای خداوند روی زمین ای یریوزینک پادشاہی سخن دیگر
بگویم

حکایت

50

بکویم بر سوز دخی سویلیم اکر راست نباشد اول سوز کرچك اولمیه بهر عقوبت فرمای

هر عقوبت که بیورر سن سزاوارم لایق و مستحقم کفت پادشاه ایدی ان جیست اول

سوز در کفت شیاد ایتدی قطعه غریبی کرت ماست پیش اورد بر غریب اکر سنك قتکه

یوغرت کتوره دو پیمانه آبست و یك جمچه دوغ کتوردوغی یوغرتك ایکی اولجکی صو و بر جمچه سی

ایران دریعنی صحیح یوغرت دکل در ایلیه کذب ایتمش اولورسه نه که اکر بحضور اولمزسن

بحضور اولورسن کر از بنده لغوی شنیدی مرنج اکر بنده بر لغو و کذب اشدك ایسه

انجمه زیرا جهان دیده بسیار کوید دوروغ جهان دیده اولان کمسه یلانی جوق سویلر

ملك بخندید و کفت پادشاه شیادن جونکه بو سوزی اشدی کلدی و ایتدی ازین

راست تر سخن در عمر خود نکفته کنده عمر نده بو نده کرچك سوز سویلمش سن بفرمود

پادشاه بیوردی تا انجه مأمول اوست تا اول سنه کر اول شیادك مأمولی و مراد یدر

مهیا دارند مهیا و حاضر طوته لر تا بر ان خوش برود تاکه اول خوشلق ایله کیده حکایت

اورده اند حکایتلرده کتورمشلر در که یکی از وزرا که وزیرلردن بری بنز بر دستان زحمت

اوردی زیر دستلر و ضعیفلر اوزرنه ترحم کتوررایدی اتفاق بخطاب ملك کرفتار

امد اتفاق اول وزیر پادشاهك خطاب و عتابنه کرفتار کلدی یعنی پادشاه اکه

غضب ایلدی همکنان در موجب استخلاص او دو کلیلر انك استخلاصنك سببندن

سعی کردند سعی ایلدیلر و موکلان در معاقبتش و انك اوزرنه موکل و حواله اولنلر

اکه عقاب ایتکده ملاطفت کردندی ملاطفت ایلرلر ایدی و بزرکان دیکر و غیر

اولولر سیرتینك او انك ایو سرتنی بیاده کفتند پادشاهه ایتدیلر تا ملك ازسر

خطای او درکذشت پادشاه انك خطا سوسندن کجدی یعنی عفو ایلدی صاحب

دلی برین حال اطلاع یافت بر صاحب دل بو حال اوزره اطلاع بولدی و کفت دخی

ایتدی تا دل دوستان بدست آری تاکه دوستلرك کوکلنی اله کتوره سن یعنی اله کتورمکدن

اوتری بوستان پدر فروخته به بابانك بوستانی صاتلمش یکدر یعنی انلرك خاطری بوستانك

صاتلمه سی ایله متسلی اتمك ممکن ایسه صاتلمق یکدر زیرا بوستاندن دوستان لازم

لغوی یا کلل ویا سعقول
سوز یعنی ادر

کرونه دیده اولان یا حکایت
حال یا خبر ایچوندر

واولاد رنجتن بنك خواهارا بنك خواهلرك ودوستلرك جوالمكى يعنى طعامى يشمك
ايچون هرچه رخت سرايت سوخته به هرنه كه سراى اسبابى دريانمش يكدر زيرا
سراى ومال اله كيرور امايار صادق اله كيرمز تا بداندیش هم نكويى كن بدانديشه
ودوشمنه دخى ايلك واحسان ايلدهن سك بلقمه دوخته به زيرا كوكلبك اغزنى
برلقمه ايله دكلمش يكدر بيت بد انرا نوازش كن اى نيك مرد كه سك پاس دارد چوبان
توخورد حكايت يكى از پسران هارون الرشيد هارون الرشيدك پسرلرندن برى
پيش پدر آمد بابا سنك قتنه كلدى خشمناك غضبلو كه فلان سرهنك زاده پدرنه
شكايت ايدوب ايتدى كه فلان جاوش اوغلى مرا دشنام مادر داد بكا مادر دشنامى
ويردى يعنى قبيح لفظ ايله انامى سوكدى هارون اركان دولت هارون اركان دولته
كفت ايتدى جزاى چنين كس چه باشد بونجلين كمسنه نك جزاسى نه در يكى اشارت
بكشتن كرد اركان دولتدن برى اول كسه يى قتل اتمكه اشارت ايلدى وديكرى بزبان
بريدن برى دخى دلينى قطع اتمكه اشارت ايلدى وديكرى بمصادرة ونفى برى دخى
ظلم ايله مالينى الوب كندوسنى شهردن سورمكه اشارت ايلدى هارون كفت هارون
ايتدى اى پسر كرم انست كه عفو كنى اى پسرم كرم اولدر كه بوندن بو كناهى عفو ايده سن
وكر نتوان واكر عفو اتمكه قادر اولميه سن تو نيز دشنام مادرش ده سن دخى اكا
امادشنامى وير يعنى مادرنه سوك چندانكه انتقام از حد نكذرد اما اول قدر دشنام
ويرمه كه انتقام حددن كچه انكا ظلم از طرف تو باشد اول وقت ظلم سنك طرفكدن
اولور قطعه نه مرداست ان بنزديك خردمند عاقل قتنده مرد كلدر اول كمسه كه باپيل
دمان پيكار جويد كه كوكرمش فيل ايله جنك استيه يعنى جنك اتمكه قدرتى اوله بلى
مرد انكس است تحقيق بلى بتحقيق يوزندن ار اولكمسه در كه خشم ايدوش باطل نكويد
كه چونكه اوليكمسه غضب كله باطل ونامعقول سويليه مثنوى يكى را زشت خوى
داد دشنام برسى الجق بركمسيه دشنام ويردى تحمل كرد كفت اى نيك فرجام اول
كمسه اول دشنامه تحمل ايلدى واكه ايتدى اى خوب عاقبتلو بتر زانم كه خواهى كفتن انى

دمان كوكرمش
پيكار جنك معناسنه در

حكايت

بن

بن اندن پیرامرزکث ونامعقول رکم بکا اوسن دیمك استرسك کردانم عیب من جون
منندانی زیرا بیلورم بنم عیبمی نجلین بیلمزسن حکایت با طائفه بزرکان بربلوك اولور
ایدم درکشتی بودم حضرت شیخ ایدرکمی ده ایدم زورقی در پی ما غرق شد اردومزده
بر زورق غرق اولدی دو برادر بکردابی درافتاد اتفاق اول زورق خلقدن ایکی
برادر بر کردابه دوشدیلر یکی از بزرکان ملاح را کفت اول کشیده اولان اولوردن
بری ملاحه ایتدی بکیر این هر دو برادر را تا ترا صد دینار بدرهم طوت یعنی خلاص
ایله بو ایکی برادری که سکا یوز دینار ویرم ملاح تا یکی را خلاص کرد ملاح تاك برینی
خلاص ایلدی یعنی خلاص ایدنجه ان دیکری هلاك شد اوبرسی هلاك اولدی
کفتم حضرت شیخ بن ایتدم بقیت عمرش نماند بود انك عمرك بقیه سی قالمش ایدی ازان
سبب اول سببدن درکرفتن او تاخیر افتاد انی طوتمقده تاخیر دوشدی ملاح بخندید
وکفت ملاح جونکه بندن بو سوزنی اشتدی کلدی وایتدی انچه تو کفتی راست است
اینکه سن ایتدك راست وصحیح در لیکن میل خاطرمه لیکن بنم خاطرمك میلی بر هانیدن
این بیشتر بود بو خلاص اتمکه زیاده رك لیدی سبب انکه اول سببه که وقتی در بیابانی
مانده بودکه وقت بر بیابانده یورلمش ایدم این مرا بو لکه بنی بر اشتره نشاند
دوه اوزرینه بندردی واز دست ان دیکر واول غرق اولینك الندن تازیانه خورده
بودم قمچی یمش ایدم در طفلی طفلیتم حالنده کفتم ایتدم صدق الله العظیم
عظیم الله صادق اولدی که کلام قدیمنده بیورمشدر من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء
فعلیها بر کشی عمل صالح اتسه او کندو نفسی ایچوندر وهر کمسه قبیح عمل اتسه او کندو نفسی اوزرینه در
تا توانی درون کس مخراش مادامکه قادرسن کمسنك خاطرینی طرملمه یعنی پریشان
وبیحضور اتمه کاندرین ره خارها باشد زیرا بو یولده خارلر واردر یعنی هرنه ایدرسك
انی بولورسن کار درویش مستمند بر آر مظلوم وبیچاره درویشك ایشنی یو قاری کتور
یعنی مرادنی حاصل ایله که ترا نیز کارها باشد زیرا سکا دخی ایشلر اولور یعنی انجه
سنه سکا لازم اولور غیری کمسه لر دخی سنك مقصودك حاصل ایده لر حکایت دو برادر

بر زارحا خر در
قطع
رما بر دن
نظر

بودند اکی برادر وار ایدیلر یکی خذمت سلطان کردی هر بیسی سلطانه خذمت ایدر ایدی
ودیکر بازوان نان خوردی بری دخی بازو لری سعی ایله نان ییر ایدی یعنی کسب ایله
کفاف حاصل ایدر ایدی باری بر کرّه ان توانکر درویش را کفت اول غنی برادر درویش
برادرنه ایتدی چرا خذمت سلطان نمیکنی نیچون سلطانه خذمت ایتمزسن تا از مشقّت
کار کردن تا رنج برلک مشقتندن برهی خلاص بولسن کفت درویش برادر غنی
برادرنه ایتدی تو چرا کار نکنی سن نیچون کسب ایتمزسن تا از مذلّت خذمت تا کندوک
کبی مخلوقک خذمتی مذلّتنده خلاص یابی خلاص بولسن که حکما کفته اند که عاقللر
ایتمشلر د نان خوردن ونشستن کشی کندو نانینی یمک واوتورمق یعنی قاتق سز
نان ییوب حضور ایله اوتورمق به یکدر که کمر وشمشیر زرین بستن وبخذمت
استادن که التون قوشاق وقلج قوشنمق وخذمت ایله اایاغ اوزره طورمقدن
بیت بدست اهنک تفته کردن خمیر ال ایله قزمق الجوبی خمیر ایلمکدن یکدر به از دست
بر سینه پیش امیر امیر اوکنده اللی سینه اوزره قیوب طورمقدن قطعه عمر کرانمایه درین
صرف شد اغر بها او عمر بونده صرف اولدی تا چه خورم صیف وچه پوشم شتا عجب یازن نه
یییم وقیشن نه کییم یعنی بو فکرده عمر اخره ایردی ای شکم خیره بنانی بساز
ای الجوج وطویمز قرنوق قنق سز بر نان ایله قناعت ایله تا نکنی پشت بخذمت
دوتا تا کی خذمت ایدرقه کی ایکی قات ایلمیه سن یعنی بلا ومشقت جکمیه سن
القناعة کنز لا یغنی حکایت کسی پیش نوشروان عادل هر کمسه نوشروان
عادلک قتنه مژده اورد بشارت کتوردی بویله دیو که خدای عزّ وجلّ که
عزیز وجلیل الله فلان دشمن ترا فلان سنک دشمانکی برداشت دنیادن
کتوردی یعنی هلاک ایلدی کفت نوشروان عادل اول کمسه ایتدی هیچ شنیدی
که مرا فرو کذاشت هیچ اشتدکمی که بنی اشغه قودی یعنی بنی دنیاده ایدی قودی
اشته حقیقة بشارت بو در بیت اکر بمرک عدو جای شادمانی نیست زیرا بزم
حیاتمز دخی باقی دکل در بیت مکن شادمانی بمرک کسی که دهرت نماند پس از وی بسی

بوتنم صح

حکایت

حکایت

حکماده مراد بونده
وزرا در مثلا
بمصلحتی ده اولان یا معنا در
و یا دخی وحدت ایچوندر

حکایت کروهی حکما بر بیوک عاقللر در بارکاه کسری نوشروانک دیوان خانه سنده
بمصلحتی سخن میکفتند بر مصلحتده سوز سویلدیلر یعنی بر مهمده تدبیر ایلدیلر
بزرجمهر خاموش بود بزرجمهر انده خاموش اولدی کفتند انده اولان عاقللر
ایتدیلر چرا درین بحث نیچون بحث ده باما سخن نمیکویی بزم ایله بیلجه سوز سویلمسن
کفت بزرجمهر انلره ایتدی وزرا مثال اطبا اند وزیرلر طبیب لرکبی در وطبیب دارو
ندهد و مالی بوکه طبیب دارو ویرمز یعنی علاج ایلمز جز سقیم را خسته دن غیری یه
بیت عاشق کشد که بحالش نظر نکرد ای خواجه درد نیست وکرنه طبیب هست پس
چون بینم که رأی شما ایلیه چون کورم که سیزک رایکز بر نهج صوابست صواب طریقی
اوزره در یعنی معقول در مراد ان سخن کفتن بکا اول محلده سوز سویلمک حکمت
نباشد حکمت اولمز مثنوی چو کاری بی فضولی من بر اید چونکه اول ایشده سوز سویلمک
لایق دکلدر وکر بینم که نابینا و چاهست اما اکر کورم که کور و قیو در اکر خاموش بنشینم
کناهست اول محلده اکر خاموش اوتورم کناهدر زیرا تلف نفس لازم کلور حکایت
هارون الرشید را چون ملک مصر هارون الرشید چونکه مصر ملک مسلم شد مسلم اولدی
یعنی ضبط ایلدی کفت هارون الرشید ایتدی بخلاف ان طاغی اول طاغینک کورلکنه
که مراد فرعون علیه اللعنه در که بغرور ملک مصر مصر سلطنتک سببی ایله دعوای خدایی
کرد الوهیت دعوی سنی ایلدی نبخشم این مملکت را بو مملکتی بغشلمزم مکر بکمترین بنده کان
مکر بنده لرمکک ادنی سنه بغشلرم کویند ایدرلر سیاهی داشت بر سیاه کودن بنده سی
وار ایدی نام او خصیب انک نامی خصیب ایدی ملک مصر را بوا رزانی داشت
هارون الرشید مصر ملکنی اول سیاهه لایق طوتدی یعنی اکا احسان ایلدی کویند
ایدرلر عقل کیاست او اول سیاهک عقلی و زیرکلکی تا بحدی بود تا بر مرده ایدی
که طایفه حراث مصر که مصر اکنجیلرنک بربلوکی شکایت اوردند شکایت کتوردیلر
بویلجه دیوا که پنبه کاشته بودیم که پنبه اکمش ایدک بر کنار نیل نیل ارمغی کنارنده
باران بی وقت امد و تلف شد وقتسز یغمور کلدی یعنی یاغدی و اول پنبه تلف

چه ایش بر فضولیلغم حاصل اوله
مراد وروی سخن کفتن [illegible]
اول وقت بکا اول ایشده سوز سویلمک
لایق دکلدر که [illegible]
سروری افندی [illegible]
لفظنه وصول بولمدیغی [illegible]
شیخه اعتراض [illegible]
وارد در [illegible]

حراث جمع حارث اکنجی
معناسنه در

اولدی بونلرك مرادی مقاطعابی وعشریی عفو اتمك ایدی انك شكایت اندیلر
كفت سیاه جونكه اتلردن بوتی اشدی مرادلرینی الحلیوب ایدی كا بشم یابستی
كاشتن یوك اكمك كرك ایدی تا تباه نشدی تا تباه وتلف المییدی بیچاره قره
احمق یوكی الكلور صانورایمش بیت فلك بمردم نادان دهد زمام مراد تو اهل دانش
وفضلی همین كناهت بس صاحب دلی شنید وكفت بر صاحب دل بو كلامی اشتدی
وكلشدی وایتدی مثنوی اكر روزی بدانش درفزودی اكر رزق ومال وعلم وفضل ایله
زیاده اولیدی زنادان تنك روزی تر نبودی عالمده ناداندن فقیررك كمسه اولمزایدی
لیكن بویله دكلدر بنادان جنان روزی رساند اما الله تعالی حضرتی عزه اسمه نادانلره
انجلین وافر رزق ایرشدررر و بر مرتبه ده عنا ویررکه دنا اندران خیران غاند كه عاقل
انده حیران ومتحیر قالور كه انك غنی اولمسنه سبب وحكمت نه ایدوكی روشن وظاهر
مثنوی بخت دولت بكاردانی نیست بخت ودولت كارداناق وعاقلق ایله دكلدر
جز بتاييد اسمانی نیست بلكه اسمانه منسوب اولنك یعنی حق تعالی نك عون
وتوفیقندن غیری دكلدر او داست درجهان بسیار جهانده جوق واقع اولمشدر
بی تمیز ارجمند وعاقل خوار ادراكسز جاهل تمام قدرتلو وحرمتلو وعاقل خوار
وبی اعتبار كیمیاكر بغصه مرده ورنج كیمیا جلق یعنی كیمیا طلب ایدیجی غصه
ورنج ایله اولمش كه بوقدر بلا ومشقت جكر الله نسنه كیرمز ابله اندر خرابه یافته
كنج ایلر زحمتسز ویرانه ده كنج بولمش وحضور وسرورده اولمش بیت جامی وچون
دل هریك بكسی دارند در دایره قسمت اوضاع جنین باشد حكایت یكی را از ملوك
پادشاهلردن بر پادشاهك كنیزك ختنی بر خوشلو جاریه جك اورده بودند كتورمش ایدیلر
خواست پادشاه دیلدی كه درحالت مستی باوی جمع اید كه مستلك حالنده
اول دختر ایله جمع كله یعنی جماع ایلیه دختر ممانعت كرد دختر منع ایلدی ملك
در خشم شد پادشاه دخترك بو فعلندن خشمه كتدی یعنی غضب ایلدی ومروت
واول دختری سیاهی بخشید مستلك حالنده بر سیاهه بغشلدی كه لب زیرینش كه اول
سیاهك

تباه خراب معناسنه در

روزی بونده رزق معناسنه در

كاردان وصف تركیبدر یا مصدر ایجوندر

ارج حرمت وعزت ارجمند معناسنه در حرمتلو وعزتلو معناسنه در

خراب وویرانه ده

حكایت

53

سیاهک آوست طوداغی از تبره بینی کذشته بود یوزینک قناد بندن کچمش ایدی
وزیر ربن والت طوداغی بکیربان فروهشته اشغه صرقمش ایدی هیکلی بود
اول سیاه بر هیئات و بر صورت ایدی صخره جبینی صخره جبنی کر حضرت سلیمانک
سلطنت خاتمنی ایدوب برجاریه نک الندن الدیغی ایدی که حددن زیاده قبیح ایدی
از طلعتش برمیدی اول قبیح ایدی اول سیاهک طلعتندن نفرت ایدر ایدی وعین
القطر دخی بقر و قطران جشمه سی از بغلش بکندیدی انک جرکین قولتد و غندن
قوقرایدی یعنی اول سیاهک بغلی عین القطردن مردار قوقرایدی بیت نوکوی تا قیامت
زشت روی سن دیرسن که قیامته دکن زشت رویلک واندام سزلق بر ختمست و بر یوسف
نکوی اول سیاه اوزره ختم و تمام اولمشدر و یوسف اوزره کوزللک و موزونلق
ختم اولمشدر یعنی یوسفدن خوب واندن زشت قیامته دکن کلمز دیر ایدک اکرانی
کوریدک قطعه شخص جنان کریه منظر انجلین قبیح صورتلو بر شخص دکل ایدی
کر زشتی او خبر توان داد کرانک زشت لکندن خبر ویرمک ممکن اوله یعنی ممکن در
زیرا قبحنه نهایت یوق ایدی وانکه بغلش نعوذ بالله واندن صکره انک بر قلتوغی
وار ایدی که نعوذ بالله انک قبیح رایحه سندن زیرا رنکیدرک قولتوغی غایت ایله مردار
قوقرایدی مردار بافتاب مردار مردار اینک افتابدن اولان جیفه کبی یعنی
اول سیاهک بغلی بوذکر اولنان ایده جیفه نیجه قبیح قوقرایسه ایله قبیح قوقرایدی
سیاه رادران مدت اتفاق سیاهک اول زمانده نفس طالب بود نفسی جماعه
طالب ایدی و شهوت غالب وار زو میلی غالب ایدی مهرش بجنبیدی اول کنیزکه سیاهک
محبتی حرکت ایلدی وکوکلی جکدی و مهرش بر داشت واول کنیزکک مهرنی قالدردی
یعنی بکارتنی ازاله ایلدی بامدادان علی الصباح ملک کنیزک راجست پادشاه
کنیزکی طلب ایلدی و نیافت دخی بولمدی ماجرا بکفتند حکایتی ایتدیلر
خشم کرفت خشم طوتدی و بفرمود دخی بیوردی تا سیاه کنیزک را تا سیاه
ایله کنیزکک دست و پای استوار ببندد الینی و ایاغنی محکم بغلیه لر و از بام

هیکل صورت معناسنه در منه
قران عظیمده حضرت سلیمان
قصه سنده وار اسناد عین
القطر کی واقع اولمشدر سوره
سباده در انده مز و بقر
چشمه سیدر منه

سیه منظر معناسنه در
سیه قبیح منظر صورت
معناسنه در

داد بونده داون معناسنه در منه

تاریخ جلال ده اورته یایی
ایدرکه غایت استیبی
اولوب

مهر بونده محبت معناسنه در

جوسق بقعر خندق در انداز ند وقلعه برجی اوزره اولان قصرک طامندن
قلعه نک خندقنه اتدلر یکی از وزراء نیک محضر ایو خلقلو وزیرلردن بری اوکی
شفاعت بر زمین نهاد شفاعت یوزنی یره اوزره قودی وکفت دخی ایتدی سیاه
بیچاره را درین خطائی نیست بیچاره سیاهه بو خصوصده اصلا بر خطاسی یوقدر
بلکه سائر بندگان بلکه سائر بنده لر ببخشش وانعام خداوندی خداونده منسوب
اولان بخشش وانعامه معتاد ند معتادلر در یعنی عادت ایتمشلر در کفت پادشاه
وزیره ایتدی اگر در مفاوضه او شبی تأخیر کردی اگر سیاه اول جاریه نک مشار کتنده
یعنی اکا جماع اتمده بر کیجه تأخیر ایلدی چه شدی نه اولوردی کفت وزیر ایتدی
ای خداوند ای پادشاه نشنیده که گفته اند اشتمش میسن که عاقللر ایتمشلر در که
تشنه سوخته در چشمه حیوان چو رسید یانمش صوسز یعنی زیاده حرارتلو کمسنه چونکه
اب حیات چشمه سنه ایرشدی تو مپندار که ز پیل دمان اندیشد سن ظن ایلمه که
اول دمده کوکرمش فیلدن خوف وحذر ایده ملحد گرسنه در خانه خالی بر خوان
نعمت ایله طلو خالی وتنها خانه ده آج ملحد عقل باور نکند کز رمضان اندیشد
عقل اعتقاد ایلمز که اول ملحد رمضان فکر ایلیه وطعام ییه یعنی البته طعام ییر
ملک را این لطیفه خوش امد پادشاهه بو لطیفه خوش کلدی وکفت دخی ایتدی سیاه را
بتو بخشیدم سیاهی سکا بغشلدم اما کنیزک را چکنم اما کنیزکی نیلیم کفت وزیر ایتدی
کنیزک را هم بسیاه بخش کنیزکی هم سیاهه بغشله که نیم خورده او هم او را شاید
زیرا انک ارتغی ینه اکا لایق در قطعه هرگز بدوستی مپسند هرگز انی دوستلغه قبول
ایلمه که رود جائی ناپسندیده که اول کمسنه نامعقول ونامستحسن یره کیده تشنه را
دل نخواهد اب زلال صوسزک کوکلی شیرین ولذیذ صو استمز نیم خورد دهان گندیده
حال بو که اول صو قوقمش اغزک ارتغی اوله یعنی اغزی بر کمسه اندن صو ایچمش
اوله قطعه دست سلطان دگر کجا بیند سلطانک الینی کیرو قنده کورر چون
سبر گین در افتاد ترنج چونکه ترنج حیوان نجسنه دوشدی یعنی سلطان اول ترنجی

جوسق برج اوزره اولان قصر ع

مفاوضت مشارکت لیکن بونده مجامعت معناسنه در ع

تشنه ده اولان همزه وچشمه ده اولان همزه اضافت ایچوندر

اولان همزه لر بو مصراعده اولان همزه لر اضافت ایچوندر ع

باور اعتقاد معناسنه در

نیم خورده بونده فضله معناسنه در اندده اولان همزه اضافت ایچوندر

اب زلال لذیذ صو

سبرگین حیوان نجسی

الله المنزّ زیرا سلطان دلی سایرلرک دلنه بکمز ره کلدر تشنه دل کی بنجواهد آب زلال تشنه نک
کوکلی قچن لذیذ و شرین آب طلب ایدر یعنی اتمز کوزه بکذشته بر دهان سلنبج حال بوکه
اول کوزه طوداغی یلمنک اغزنی اوزره بکمش اوله یعنی اندن صو اچمش اوله حکایت
اسکندر رومی پرسیدند اسکندر رومیه سؤال ایلدیلر بویله دیو که دیار مشرق مغرب
بچه کرفتی کمشرق و مغرب دیارنی نه وجهله طوتدک و جمله عالمی نیجه مسخّر ایلدک که ملوک
پیشین را خزاین و عمر و لشکر کسندن اول کلان پادشاهلر خزینه لری و عمر و لشکری
بیش ازین بود بوندن یعنی سندن زیاده ایدی وایشان را و انلره چنین فتحی میسر
نشد بو نجلین بر فتح میسر اولمدی کفت اسکندر سؤال ایدنلره ایتدی بعون خدای
تعالی عالی اللهک عون و عنایتی ایله هر مملکت را کرفتم هر مملکتی طوتدم یعنی
مسخر ایلدم رعیتش را نیازردم انک رعیتنی انجتمدم و نام پادشاهان
و پادشاهلرک نامنی جز نیکویی نبردم ایلکدن غیری ایلتمدم یعنی ایلک ایله یاد
ایلدم قطعه بزرکش نخوانند اهل خرد اهل عقل اولکه بی بزرک و سعادتلو
اوقومزلر و مقبول طوتمزلر نام بزرکان بزشتی برد که اولولرک نامینی قباحت ایله
ایلده یعنی نامعقول لق ایله یاد ایده قطعه این همه هیچست چون می بکذرد بو دوکلی
سی هیچ و لاشیء در چونکه کچر و فانی اولور این همه دان مراد مصراع ثانیدر غفلت
و خطا اولنمیه تخت و بخت و امر نهی وکیرد دار تخت و بخت و امر و نهی یعنی حکم
و حکومت وکیرو و دار یعنی طمطراق و طنطنه و صاول یورت بونک استعمالی بودر
غفلت اولنمیه نام نیک رفتکان ضایع مکن کیتمشلرک ایو ادنی ضایع ایلمه بلکه
انلرک نامنی ایلک ایله یاد ایله تا بماند نام نیکت پایدار تا که سنک ایو ادک دنیاده
پایدار و باقی قاله که غیریلر دخی سنک نامکی ایلک ایله یاد ایده لر بیت نام نیکو کر بماند
ز آدمی به کزو ماند سرای زرنکار باب دوم در اخلاق درویشان یکی از بزرکان
پارسایی را کفت اولولردن بری بر صالحه ایتدی که چه کویی در حق فلان عابد
که فلان عابدک حقنده نه دیرسن که دیکران در حق او که غیریلرانک حقنده

طوداغی یلمه اولمش صحاح
سلنبج طوداق یلمه معه

حکایت

باب دوم

برظاهرش

بعطنه طعنه ایله سخنها کفته اند سوز ایتمشلر در کفت اول پادشاه ایتدی برظاهرش
عیب نمی بینیم انک ظاهری اوزره عیب کورمزم و در باطنش عیب نمی بینیم و انک
باطننده عیب بیلمزم قطعه هر کرا جامه پارسا بینی هر کیمکی پارسا جامه سی
ایله کوره سن یعنی ظاهر صالح اولا پارسا دان نیک مرد انکار انی صالح بیل وایو
ظن ایدنا معقول و اعتقاد ایلمه و رندانی که در نهادش چیست اکر بیلمز ایسک
کرانک طبعنده نه وار در محتسب را درون خانه چه کار محتسبک او ایچنده
نه ایشی وار در حکایت درویشی را دیدم بر درویشی کوردم وروی در زمین
می مالید و می نالید و یوزنی یره سورر و ایکلر ایدی و میکفت دخی ایدر ایدی یا غفور
یا رحیم ای عاصیلره مغفرت ایدجی و ای بیچاره لره ترحم ایدجی الله تودانی که از ظلوم
وجهول چه اید سن بیلورسن که ظلوم وجهولدن نه عمل کلور که ترا شاید که سکا
لایق اوله انه کان ظلوما جهولا عذر تقصیر خدمت اورده ام درکاهکه خدمت قصورنک
عذرنی کتوردم که ندارم بطاعت استظهار زیرا طاعته استظهار طوتمزم بلکه
سنک لطفکه اعتماد طوترم عاصیان از کناه توبه کنند عاصیلرک کناه دن
توبه ایدرلر عارفان از عبادت استغفار اما عارفلر عبادتدن استغفار
ایدرلر کویا هر کز عبادت ایتمشلردر عابدان جزای طاعت خواهند عابدلر انده کلری
طاعتک جزاسنی استرلر من بنده اما بن بنده امید اورده ام نه طاعت امید
کتورمشم طاعت کتورمشم و بدریوزه امده ام نه تجارت و درکاهه سؤال کلمشم متاع عمل
ایله تجارته کلمه مشم اصنع لی ما انت اهله اشله بزم حقمزده شول نسنه یی که سن
اکا لایق سن اول مغفرت و رحمت درکه عاصی بنده لرک سندن انی رجا ایدرلر
ولا تفعل بنا ما نحن اهله و اشلمه بزم حقمزده شول نسنه یی که بز اکا لایقمز
زیرا بزه لایق اولان خطا و عصیا نمزدن او تری عذاب و عقاب در اما
سن لطفکدن عفو ایدوب بزی جهنمدن ازاد ایله بیت کر کشی ور جرم
بخشی روی سر بر استانم اکر بنی هلاک ایده سن اکر جرمم بغشلیه سن

یوزم

هر کرا جامه پارسا بینی تقدیر دوه در

نهاد موند طبع معناسنه در

محتسب عجم بوی باشی استعمال اولنور معناسنه

مخاطب در دانی فعل مضارع

استظهار اعتماد معناسنه در

در بوندده سؤال معناسنه در ترکی دلنمک

اهل بونده لایق معناسنه در

حاشیه

55

یوزم وباشم استانک اوزره دریعنی هرگز سندن یوز چویرمم بیت چو کحل بینش ماخاک استان شماست کجا روم بفرما ازین جناب کجا بنده را فرمان بناشد هرچه فرمای برانم ° بنده نک فرمانی اولمز وسنه یه قادر دکل در هر نه که بیورر سن یوزم انک اوزره ام یعنی جمیع امرکه مطیع ومنقادم مصراع قول قچان طوتیمرانی کسلطان بیورر قطعه هر در کعبه سائلی دیدم حضرت شیخ ایدر کعبه شریفک قپوسی اوزره بر سائلی کوردم که همی گفت ومی گریستی خوش که اول سائل جان دلدن جناب حقه توجه ایدوب ایدر ایدی وحرارت ایله خوش اغلر ایدی مقول قول بو بیت درمنه نکویم که طاعتم بپذیر ای بم ربم بن دیمزم که بنم طاعتمی قبول ایله واندن اوتری بکا اجر وثواب ویر قلم عفو برگناهم کش ° بلکه دیرم که لطفک ایله عفو قلمنی کناهم اوزره چک یعنی کناهمی عفو ایله نتیجۀ کلام طاعت اتدم دیمزم زیرا اصلا طاعتم یوقدر بلکه جمیع افعال خطا وکناهدر اما سن کرمک ایله عفو ایله بیت کمرکوه کمست ازکمر مور اینجا ناامید از در رحمت مشوی باده حکایت عبد القادر کیلارا دیدم کیلانو عبد القادری کوردیلر قدس الله سره العزیز که در حرم کعبه روی بر حصبا نهاده همی گفت که کعبۀ شریف حرمنده یوزینی خرده طاشلر اوزره قومش ایدر ایدی ای خداوند ببخشای ای افندی بو عاصی بنده که ترحم ایله وکر مستوجب عقوبتم اما اکر عذابه مستحق ایسم که بکا البته عقوبت ایدرسک در قیامت نابینا انکیز باری قیامتده بنی کوزسز قوپار بادر روی نیکان شرمسار نشوم تا کسنک مقبوللرک یوزنده خجل اولمیم قطعه روی برخاک عجز میکویم ° یوزمی عجز وبیچاره لک خاکی اوزره قویوب ایدرم هر سحر که بادمی اید هر سحر وقتی که بل کلور یعنی اسر مقول قول بو درای که هرگز فرامشت نکنم ای که هرگز سنی فراموش ایلمزم همیت از بنده یادمی اید عجب هیچ سکا بنده کرن یاد کلور می یعنی یاد ایدرمیسن بیت ازین جانب فراموشی محالست ازان جانب نمی دانم

عبد القادر گیلانی مشایخ عظامدن بر کیمسه ورمشدر
گیلان بر شهر اسمیدر که متصل اولان یابانت ایچوندر

انگیز امر حاضردر

حکایة

حكايت

جه حالست حكايت دزدی بخانه پارسايی درامد بر اوغری بر صالحك خانه سنه كلدی
كه اندن بر سنه اوغرليه جند نكه طلب كرد اول قدر كه خانه ده الاجق سنه طلب ايلدی
جيزی نيافت اصلا بر سنه بولمدی زيرا اول پارسا زياده فقير ايدی دلتنك شد
اول دزد دلتنك وبيحضور اولدی يا خود معنی بويله اولا اوردن دلتنك كندی بو تقديرجه
شد رفت معناسنه در پارسا را خبر شد پارسايه خبر اولدی كليمی كه بران خفته بود
بر كليم كه انك اوزرنده ياتمش ايدی در رهگذر دزد انداخت او كليمی دزدك كجه جك يولنه
براقدی تا محروم نكردد تا كه اول كليمی اله واندن محروم دونميه ومعنی خود بويله اولا
تا كه محروم اولميه بو تقديرده نكرشود معناسنه اولور قطعه شنيدم كه مردان راه
خدای اشتدم كه خدا يولنك ارلری يعنی الله تعالی حضرتنك دوستلری دل
دشمنان نكردند تنك دوشمنلرنك كوكلنی طار ايلمديلر يعنی پريشان خاطر اتمديلر
تراكی ميسر شود اين مقام بو مقام سكا وبو مرتبه قچان ميسر اولور كه با دوستاند
خلافست جنك زيرا دوستلرك دوستلر ايله خلاف وجنكك وار در كه متصل انلرك
ايله خصومت ايدرسن مودت اهل صفا چه در روی چه در قفا اهل صفانك محبتی
يعنی اولياء اللهك دوستلغی يوزده نه وارده نه ايكی سنده علی السويه در جنانكه
ازبشت عيب كيرند انجلين دكل كه سنك اردكدن عيب طوته لر وسنی زم ايده لر
وپيشت بيش ميرد وسنك اوكلده زياده اوكلر يعنی تملق وتواضع ايده لر بيت
در برابر چو كوسفند سليم مقابلده انلره سليم وحليم كوسفند كبی در يعنی زياده تواضع
ايدرلر در قفا همچو كرك مردم خوار اما قفاده ادم ييجی قورد كبی در يعنی ذم
ايدرلر اما اهل الله بويله دكل در انلره مواجه وقفا برابر در بيت هر كه عيب دكران
پيش تو اورد وشمرد هر كيمكه غيرلرك عيبنی سنك قتكه كتوردی وصايدی تقرير اتدی
بی كمان عيب تو پيش دكران خواهد برد شبهه سز سنك عيبنی دخی غيرلر قتنه
الته كرك در مصراع مانه مردان ريايم ونه از اهل نفاق حكايت تنی جند از روندكان

حكايت

سياحت ايدجی صوفيلردن بر قاچ كمسنه متفق سياحت بودند سياحته متفق اولديلر

وبشرنك

وشریکی رنج راحت و رنج و راحتده اورتق اولدیلر یعنی که جمیع خصوصلرده بری برینه
ظهیر و معین اولدیلر خواستم که مرافق کنم حضرت شیخ ایدر دیلدم که انلره یولداشلق
ایلیم یعنی انلر ایله سیاحت کیدم موافقت نکردند اما بکا موافقت ایلمدیلر
یعنی یارلق کفم ایتدم از کرم اخلاق بزرکان بدیعست اولولرک کرمندن و اخلاق
حمیده سندن بدیع و بعیددر که روی از مصاحبت مسکینان بر تافتن که مسکینلرک
مصاحبتندن یوز چویرمک و فایده دریغ داشتن و فائده یی دریغ طوتمق که من
در نفس خویش زیر این کند و دانمده این قدر قوت و سرعت می شناسم بو قدر
قوت سرعت الکلام که در خدمت مردان کرم دلر خدمتنده یار شاطر باشم
بهادر و خدمت کذار یار اولم نه یار خاطر خاطره یوک اولیم شعر عربی ان لم اکن
راکب المواشی اکر بن مرکبلره بنیجی اولیم یعنی سزک ایله همعنان اولوب مصاحبتکزه
لیاقتم اولمیه اسعی لکم حامل الغواشی سعی ایدرم سزک غاشیه لرکزی کوترمکه
یعنی خدمتکز ایدرم یکی از میان کفت چونکه بو قدر ابرام ایتدم اول اوتادن بری
ایتدی یعنی قبول ایتمدکلرینه عذر بیان ایتدی بویله دیو ازین سخن که شنیدی
بو سوزدن که اشتدک دلتنک مدار کوکلکی تنک و بیحضور طوتمه که درین روزها
زیرا بو کونلرده یعنی بو تعینده دزدی بصورت صالحان درآمد بر دزد صالحلر
صورتنده بزه کلدی و خود را در سلک صحبت ما منتظم کرد و کندوسنی بزم
مصاحبتموزه سلکنده منتظم و مختلط اولدی بیت چه دانند مردم که در جامه
کیست آدملر نه بیورلر که جامه ده کیم در صالح میدر یوخسه فاسق میدر نویسنده
داند نامه جیست کاتبلر بیلور که نامه ده نه واردر از نجا که سلامت حال درویشان
نست اول سببدن که درویشک حالنک سلامتی درکه تمام خلوص قلب و صفای
خاطره مالکدر کمان فضولش نبردند اول دزده قبیح و نا معقول ظن ایتمدیلر
یعنی بو درویش دکلدر بلکه بر فضولیکه در دیمدیلر و بیاری قبولش کردند
وانی صالح دیو یارلغه قبول ایتدیلر بیت ظاهر حال عارفان دلقست عارفلرک

سرعت چابک معناسنه در
منه

زیر کرمنه در نفس خویش
حال بو که زیرین بلندو و دانمده
بو معنی زحی قابل و جائزدر
منه

غ طرز شطار تلو لیکن بهادر
و خدمت کذار معناسنه استعمال
اولنور

غواشی جمع غاشیه بترکی
یابوق

سلک وزن بمعنی از زمره
معناسنه استعمال اولنور
منه

دلق جامهٔ صوفیان
منه

ظاهر حالی دلق در یعنی علامت ظاهره لری خرقه کیمک در این قدر بس که روی در خلقست
انلره بو قدر یتر یعنی خرقه ایله عارف اولدقلری کافی در زیرا انلرک یوزی خلقده در
فی الحقیقه باطنلری معمور اولمق لازم دکلدر زیرا عارف بالله دکلدر بو بیت بطریق
الاستهزا در غفلت اولنیه رباعی در عمل کوش وهر چه خواهی پوش عمل صالحه سعی ایله
وملبوسانده هر نه استر ایسک کی تاج بر سر نه وعلم بر دوش پادشاهلر وصاحب
دولتلر کبی باشک اوزره تاج واموزک اوزره علم قو یعنی تمغالو قفتانلر کیجملرک
عادتی در علمی اسوزه دوشورلر بو سوزاکلوره د علم بونده سنجاق معناسنه دکل در
تمغا معناسنه در که جامه لره بصرلر زاهد پاک باش واطلس پوش عمل صالحه ایله
پاک وریاسز زاهد اول واطلس کی یعنی باطنک معمور اولسون ظاهرک نیجه اولورسه
ضرر اغمز بونده مبالغه یوق دکلدر مثنوی ترک دنیا وشهوتست وهوس پارسالق
وزاهدلک دنیایی وشهوتی وارزوی وهوا وهوسی ترک ایلمک در پارسایی نه ترک
جامه وبس انجق لطیف وحریر جامه کیمکی ترک ایلمک دکل در درجوکر اغند
مرد باید بود زره ده بهادر کیسه اولمق کرک بر مخنث سلاح جنک چه شود مخنث
یعنی قورقق اوزره جنک سلاحی نه فائده زیرا انک ایله بر قجه بوسون تمثیل طریق ایله در
فی الجمله محصل کلام روزی تا شب رفته بودیم بر کون تمام اخشامه دکین کتمش
ایدک وشبانکه بپای حصاری واخشام وقتی بر حصارک و بنده خفته استراحت
ایچون یاتمش ایدک دزدی بی توفیق سعادتسز اوغری ابریق رفیق برداشت
بر رفیقک ابریغنی کتوردی که بطهارت میروم که طهارته کیدرم دیو او خود بغارت
میرفت حال بو که او خود یغمایه کیدر ایدی بیت پارسابین که خرقه در برکرد پارسایی
کورکه اوزرنده خرقه ایلدی یعنی صالحلر کبی خرقه کیدی جامه کعبه را جل خر کرد
کعبه اورتسنی کو یا اشک جلی ایلدی یعنی اصلا اوللونده صالحلر لباسی پر اتمدی
نته کیم کعبه اورتسی حزه بیر انمدی چندانکه از نظر درویشان غایب شد اول قدر
ایراق کتدی که درویشلرک نظرندن غایب ونابدید اولدی بسرجی بدزدید

واول

خواهی فعل مضارع مخاطبدر

پارسایی نک معناسی مصراع اول قیدی اولندی سهولت معنی ایچون اکه متصل اولان باء ثانیه مصدر ایچوندر

سکرغند زره معناسنه در

پای بونده دیب معناسنه در پای درخت وپای دیوار سب

جل ایدی ضرورت شعر ایچون مخفف قلندی جول معناسنه در

بر برجی رفت تقدیرنده در اکه متصل اولان یاء وحدت ایچوندر

واول حصاردن جواهر درنی قیمت سنه طلو بر حقه او غورلدی و درقی برفت
بر برج اوزه چقدی تا روز روشن شد روز روشن اولنجه ان تاریک دل
اولقره کوکل او در مبلغ راه رفته بود بر وافر یول کتمش ایدی و رفیقان بی کناه
وکناه سز رفیقلر خفته اویومش ایدیلر بامداد ان علی الصباح همه را بقلعه
بردند دوکلی سنی قلعه یه التدیلر و بزندان کردند و زندانه ایلدیلر یعنی زندانه
قودیلر عاقبت خلاص بولدق ازان تاریخ ترک صحبت کفتم اول زمانده بری
صحبت ترکنی ایتدک یعنی نکه ایله مصاحبت اتمکی ترک اتدک و طریق عزلت کرفتم
وعزلت طریقنی طوتدق که السلامة فی الوحدة زیرا سلامت وحضور وحدتده در
قطعه چو از قومی یکی بی دانشی کرد چونکه بر قومدن بری جاهل لق یعنی ادبسزلق
ایلدی نه که را منزلت ماند نه مه را انک ادبسزلکندن اول قومک نه اولوسنه نه کیچی
حرمت و عزت قالور انک قباحتی جمله سنه ایرشور ندیدستی که گاوی در علف زار کورمدکمی
بر کاو علف زارده بیالاید همه گاوان ده را کویک دوکلی صغرلرینی بولاشدر یعنی
انک سبب ایله دوکلی لنه ضرر ایرشور که علف زارک صاحبی کوروب دوکوب قوار قباحتی
بریسی ایدر اما جمله سی متهم اولور کفتم سپاس و منت خدایرا حضرت شیخ ایدر انلردن
بو حکایتی استماع اتدکدن صکره ایتدم عزیز وجلیل الله شکر و منت که از فواید درویشان
محروم نماندم که درویشلرک فایده لرندن محروم قالمدم اکرچه از صحبت ایشان وحید
اکرچه انلرک مصاحبتلرندن وحید اولدم یعنی انلر ایله مصاحبت میسر اولمدی اما
بدین حکایت که کفتی اما بو حکایت ایله که ایتدک مستفید کشتم مستفید و فائده مند
اولدم وامثال مرا و بنم کبیلره در همه عمر این نصیحت بکار اید دوکلی عمرده بو نصیحت ایشه کلور
یعنی ایشه یرار مثنوی بیک ناتراشیده در مجلسی برادر سبب ایله بر مجلسده بر نجد دل
هوشمندان بسی چوق عاقللرک کوکلی انجنور و پریشان اولور اکر بر که پر کنند از کلاب
اکر بر حوضی کلاب ایدن یعنی کلاب ایله بر ایلیه لر سکی در وی افتد کند منجلاب بر کلب که
اول حوضه دوشه انی پاک ایدر یا خود معنی بویله اولا کلاب اول کلاب ناپاک اولور بو تقدیرجه

ویج حقه وکوچک صندق اکه متصل اولان
یا و حدت ایچوندر مسلکه

تاریک دل وصف ترکیبی در

کفتم بو نده کردیم
معناسنه در مسلکه

منزلت مرتبه معناسنه در

ندیدستی ده اولان یا خطاب
ایچوندر وهم بو کلمه ده معنی
استفهام اولور مسلکه

منجلاب ناپاک معناسنه در
مسلکه

کند شود معنی سنه اولور حکایت زاهدی مهمان پادشاهی بود بر زاهد بر پادشاهه مهمان
اولدی چون بر سفره نشیند چونکه سفره اوزره اوتوردیلر و طعامه شروع ایلدیلر کمتر ازان
خورد زاهد طعامی اندن از رک یدی که ارادت او بود که انک ارادتی ایدی یعنی بیچاره
زاهد ریا بلا سندن قرنی طونیجه یمدی و چون نماز برخاستند و چونکه نمازه قالقدیلر
بیشتر ازان کرد اندن زیاده رک ایلدی یعنی قلدی که عادتی ایدی تا ظن صلاحیت
در حق او زیادت کنند اول مرایی بو جمله ریایی اندن اوتری ایلدی که تا الخلق ظنی انک
حقنده زیاده ایلیه لر بیت ترسم نرسی بکعبهٔ اعرابی قورقرم کعبه یه ایرشمزسن
ای اعرابی کین ره که تو میروی بترکستانست زیرا یول که سن کیدرسن ترکستانه در یعنی
بوریا یولی سنی حق تعالی حضرتنه ایرشدرمز بلکه دخی زیاده بعده سبب اولور
چون بمقام خویش باز آمد چونکه اول زاهد کیرو مقامنه کلدی سفره خواست
تا تناول کند سفره طلب ایلدی تا که طعاملنه پسری داشت صاحب فراست اول
زاهد صاحب فراست بر پسر طوترایدی یعنی وار ایدی کفت اول پسر باباسنه ایتدی ای پدر
ای بابا در دعوت سلطان چیزی نخورد پادشاهک دعوتنده برشنه یمدکمی کفت
زاهد ایتدی در نظر ایشان انلرک نظرنده چیزی نخوردم که بکار آید برشنه یمدم که ایشه
یرایه یعنی مراد مجه یمدم کفت پسر ایتدی نماز را هم قضا کن فلدوغک نمازی
دخی قضا ایله که چیزی نکردی که بکار آید زیرا برشنه ایلمدک که ایشه برآیه یعنی حق
تعالی حضرتنه لایق بر نماز قلمدک قطعه ای هنرها نهاده بر کف دست ای هنرلرینی
الی ایسی اوزره قومش و اشکاره ایلمش کمسه عیبها درکرفته زیر بغل عیب لرینی
قولتغی آلتنه قومش و ستر ایلمش کمسه تا چه خواهی خریدن ای مغرور عجب صاتون
المق استرسن ای مغرور یعنی صاتون السک کرک در ای غافل روز درماندکی بسیم
دغل عاجزلق و بیچاره لق کونی قلب و ناسزه سیم ویرد و درم ایله یعنی ریا ایله
اولان عمل اخرتده ثواب و درجات امیذ طوتمه حکایت یاد دارم که در عهد طفلیت
حضرت شیخ اید ریاد طوترم یعنی خاطرمده در که طفولیت زماننده متعبد بودم

عبادت

زیادت اصلنده زیاده ایدی
فارسیده کردنا اوزون
یازیلور کبی محلت و مقالت
مثله

اعراب صحراده اولنه دیرلر که
متصل اولان یا نسبت
ایچوندر مثله

بکاره ایدایشه یرایه وایشه یراب
معنانه باستعمال اولنور
مثله

ای هنرها ده منادی محذوف
مثله

سیم دغل کچمز اقچه مثله

عهد بونده زمان
معناسنه در مثله

عبادت ایدیجی ایدم وشب خیز وکیجه ایله قالقیجی ایدوم مولع زهد پرهیز وزهد وپرهیزه
حریص ایدوم شبی در خدمت پدر نشسته بودم برکیجه بابام حضورنده اوتورمش ایدم
وهمه شب دیده برهم نبسته ودوکلی کیجه کوزمی بری برینه اورزه یغلمش ایدوم یعنی
اول کیجه صباحه دکن اویومدم ومصحف عزیز درکنار کرفته وعزیز مصحف قوجاغمده
طوتمش ایدوم یعنی تلاوت ایدر ایدوم وطائفه کرد ما خفته وبر طائفه بزم اطرافمزده
اویمش ایدیلر پدررا کفتم بابامه اول حالده ایتدم ازینها یکی سر برنمی ارد بونلردن بری
باشنی یوقاری قالدرمز که دوکانه بکذارد برایکی رکعت نماز ادا ایده درخواب
غفلت چنان خفته اند غفلت خوابنده انجلین محکم ایومشلردر که کویی مرده اند که
دیرسن بونلر اولمشلردر کفت پدرم جونکه بندن بوسوزی اشتدی نصیحت طریقی ایله بکا
ایتدی جان پدر ای بابانک جانی تو نیز اکر بخفتی سن دخی بونلرکبی اکر اویوسیدک
به که پوستین خلق افتی یک ایدی که خلقک غیبته دوشه سن یعنی اویومق یک ایدی
خلقی غیب اتمکدن قطعه نبیند مدعی جز خویشتن را مدعی وخودبین کندوندن
غیری سنی کورمز که دارد پرده پندار در پیش زیرا اوکنده کبر ظن وعجب پرده سنی طوتر
یعنی خودپرستلک انک دیده دلی قتنده پرده درکه غیری کورمکه مانع قویدر اکر چشم
خدابینی ببخشند اکر اول مدعیه خدا کوریجک کوز بغشلیه لر بخشیدن علی الله
تعالی حضرتی در تعظیما صیغه جمع ایله کتوردی نه کم روشن وظاهردر نبینی
هیچکس عاجزتر از خویش اول وقت هیچ کمسه یی عاجزرک وحقیرک کورمزسن بونده
صنعت التفات وار در من الغیب الی الخطاب حکایت بزرکی را در محفلی همی ستودند
براولویی بر مجلسده مدح ایدیلر ودر اوصاف جمیلش وانک جمیل ولطیف
وصف لرندن مبالغه همی نمودند مبالغه کوستردیلر سر برآورد وکفت اول کمسه
باشنی یوقاری قالدردی وایتدی من انم که من دانم که بن اول کمسه یم که بن بیلورم
یعنی بن بنی سزدن یک بیلورم شعر عربی کفیت اذایا من تعدی محاسبتی
سن کفایت اولندک اذا یو تندن ای شول کمسه که سن بنم ایو خویلرومی صایرسن

مولع لامع مولع لامک فتحی ایله حریص
معناسنه در سعله
شب خیز وصف ترکیبی در
کنار ایدینده قوجاق
معناسنه در

جان پدر ای جان
تقدیرنده در سعله
بعض نسخه ده کرت واقع اولور
تا خطاب ایله بو تقدیرجه
التفات اولمز سعله

خدا بینی وصف ترکیبیدر اکه
متصل اولان یا مصدریدن سعله

محاسن جمع حسن در سعله
نبینی فعل مضارع نفی خطابدر
بعض نسخه ده نبینی یرینه نبیند
واقع اولور سعله

یعنی سنك بکا بو قدر چاقکیرك خلق اورتاسنده بنی مدح ایدرسن زیرا اول مدح دن
باکا غرور وکبر وعجب حاصل اولور که اول مدح معنی‌ده بنم هلاکمه وحقدن دور اولمغمه
سبب اولور قال النبی صلی الله علیه وسلم احثوا التراب فی وجوه المداحین وقال
رسول الله صلی الله علیه وسلم ویحك قطعت عنق صاحبك صدق حبیب الله فی جمیع
المقال علانیتی بهذا اولم نذری باطنی بوسن کوردکك بنم ظاهرمدر دخی سن بنم باطنیمی
وقلبمه متعلق اولان حالمی بیلمدك اول سببدن بکا حسن اعتقاد اتمشسن قطعه
شخصم بچشم عالمیان خوب منظرست نم شخصم عالمیلکو زنده خوب منظردر یعنی
هرکس بکا صالح دیو اعتقاد ایدر وحسن ظن ایدوب بنی مدح ایدر ور خبث باطنم
سر خجلت فتاده بپیش لیکن باطنمك خباثتندن خجالت باشی اوکونه دوشمشدر
یعنی بن شرمسارم طاوس را بنقش نکاری که هست خلق طاوسه اول نقش
ونکار سببیله که انده وار در تحسین کنند واو خجل از پای زشت خویش خلق
تحسین ایدرلر اما اوکندونك زشت ایاغندن خجل در حکایت از صلحاء جبل
لبنان لبنان طاغنده ساکن اولان صلحادن بری که مقامات اودر
دیار عرب مذکور بود که اول صالحك مقاماتی عرب دیارنده مذکور ایدی وکراماتی
او مشهور واول صالحك کرامتلری مشهور ایدی بجامع دمشق درآمد
اول صالح شام جامعنه کلدی که جامع بنی امیه دیمك ایله مشهوردر وبرکنار
برکهٔ کلاسه وبرکهٔ کلاسه نك کنارنده برکه کلاسه اول جامعده بر باب
یاننده واقع اولمش بر حوضك اسمی در طهارت همی کرد طهارت ایدر ایدی
پایش بلغزید ناگاه قضا ایله اول صالحك ایاغی طیرندی وبحوض در افتاد
واول حوضه دوشدی وبمشقت بسیار وچوق زحمت ایله از انجا خلاص یافت
اورادن خلاص بولدی چوغان را بپرداختند چونکه نمازی تمام ایلدیلر یکی از اصحاب
گفت اصحابدن یعنی مریدلرندن بری شیخه ایتدی مرا مشکلی هست بنم بر مشکلم
واردر گفت شیخ ایتدی آن چیست اول مشکل ندر گفت اول مرید ایتدی

محفل ارلره مخصوص اولان
مجلس انده اولان یاوحدت
ایجوندر منه

الحشو طبراق صاچمق حشی
وجهه حشیة ازاری وجهه
ترابا اخترى عنه

نقش ونکار نقشی اکسی
بر معنایه در منه

لبنان عثمان وزن اوزره
بر طاغك اسمی در
منه

دمشق میمك فتحی ایله
فصیح در منه

59

یاد دارم که تو بر روی دریای مغرب می رفتی یاد طورم یعنی الآن بنم خاطرمده
درکه سن مغرب دریاسنك یوزنی اوزره کیدرک وقدمت ترنشد وقدمك یاش اولمدی
ایدی دکل که غرق اولیدك امروز بو کون جرشد نه اولدی بوکون که درین یك قامت
اب که برادم بویی صوده از هلاکت چیزی نمانده بود سنك برشنه هلاککدن
قالمدی ایدی یعنی قریب ایدی که غرق اولیدك درین جه حکمت بوندونه حکمت واردر
شیخ سربجیب فروبرده شیخ جونکه اول کمه دن بو سوزی اشتدی باشی تفکر یقه سنه اشغه
الندی وپس از تامل بسیار وجوق فکردن صکره سر برادرو وکفت باشی یوقاری
قلدردی واول کمیه جواب ویروب ایتدی نشنیده سید عالم اشتمدیمیسن که عالمك
سیدی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم کفت ایتدی لی مع الله وقت بنم ایچون یعنی
بکا مخصوص الله تعالی ایله بر وقت واردر لا یسعنی فیه ملك مقرب ولا نبی مرسل
ایله وقت که بکا وسعت ویرمز اول وقت ده مقرب ملك ومرسل نبی یعنی اول وقت
بکا مخصوص در که بن اول وقتده حق تعالی حضرتنه بر مرتبه تقرب حاصل ایدرم که اول
تقربه نه ملك ونه مرسل نبی ایرشور ونکفت علی الدوام وحبیب اکرم علیه افضل الصلوة
والملك التحیات لی مع الله علی الدوام دیمدی وقتی جنین فرمود بر وقت بو نجلین
که بیوردی بجبریل ومیکائیل نپرداختی اول وقت ده جبریل ومیکائیل ایله مصاحبت
اتمز ایدی ومقارنت ودیکر وقت با حفصه وزینت درساختی وبر وقت حفصه
وزینت ایله مصاحبت ومقارنت ایدر ایدی رضی الله عنهما مشاهدة الابرار بین
التجلی والاستتار ایولرك یعنی مقبول درکاه اولنلرك مشاهده سی وکرامات اظهار
اتمه سی اشکار وایله نهان بتینده در می نمایند ومی ربایند بردم کوسترلر ویردم قاپدرلر
یعنی ستر ایدرلر بیت وبه ادمی نمایی وبر باز می میکنی دیدارکی کوسترسن وپرهیز وستر
ایدرسن بازار خویش واتش ما تیز میکنی کند وبازارکی وبزم اتشمزی تیز وزیاده
ایدرسن یعنی عشقمزی وسکالیلمزی متضاعف ایدرسن بیت شیدا ازان شدم
که نکارم جو ماه نو ابرو نمود جلوه کری کرد ورو ببست شعر اشاهد من اهوی بغیر وسیلة

وقتی کلام مبتدا الیه من مقول نکفت ملکه

حفصه وزینب حبیب اکرمك خاتونلرندن ورضی الله عنهما می نمایند بونده متعدیدر ملکه

اهوی فعل مضارع نفس متکلم وحده در وبعنی بایندن احب معناسنه در ملکه

مشاهده ایدرم شول کمسه یی که بن انی سورم و بیدو سبب سز یعنی محبوبمی اشکاره کورم

کمسه بکا و بیدا اولمز فلیلحقنی شان اضنل طریقا اول مشاهده سبب ایله بکا

بر حال لاحق اولور و عارض که اول حال سبب ایله طریق بلکه کندومی کم و ناپید

ایدرم توجح نارا ثم یطلع بر شته مزاقنده یعنی عشق اتشنه یقر صکره وصال صونک

سرنیدسی ایله اول اتشی سوندررلر لذاک ترانی محرقا و غریقا شول اجلدن بنی کورر سن

کاهی عشق اتشی ایله یانمش اولدوغم حالده و کاهی وصال اینه غریق اولدوغم حالده بو معنی

محرقا و غریقا حال اولدوغنه کوره در اما ترانی دن رویت قلب مراد اولنمق اولور

اول وقت ترانک معقول ثانیسی اولور حکایت منظومه یکی پرسید ازان کم کرده

فرزند اول فرزندنی کم و ضایع ایلمشدن که مراد یعقوب علیه السلام در که

سؤال ایلدی بویله دیوا که ای روشن کهر پیر خردمند که ای روشن و لطیف اصلو

عاقل پیر زمصرش پیراهن شنیدی حکمت نه در که یوسف علیه السلامک پیراهنی رایحه سنی

مصردن اشتدک حال بو که مصر ایله ما بینده چوق مسافه وار در چرا در چاه کنعانش

نه دیدی انی در که کنعان چاهنده کورمدک حال بو که چاه مصره نسبت زیاده قریب در که

بلکه تمام بر منزل یوقدر بکفت احوال ما برق جهانست حضرت یعقوب علیه السلام اول

کمسه یه ایتدی بزم احوالمز و معجزه اظهار اتدوکمز همان قالقیج برق کبی در یاخود معنی

بویله اوله جهانک برقی کبیدر که وجه ده بیله ادات تشبیه محذوف در تقدیری

جو برق جهانست دمی پیدا و دکر دم نهانست که اول برق بر دم پیدا و بر دم

نهاندر انبیا و اولیانک احوالی دخی بویله در کهی بر طارم اعلا نشینم بر وقت

اعلا و بلند طارم اوزره اوتورم طارمدن مراد بونده فلک در مجازا یعنی کاهی

فلک اوزره بلکه اندن بلند مکان اوزره جلوس ایدرم کهی بر پشت پای خود

نبینم بر وقت کندو ایاغم ارقه سنک اوزرنی یعنی ایاغم ارقه سنی کورمزم اکر

درویش بر حالی نماندی اکر درویش بر حال اوزره قالیدی که مراد تجلی و مشاهده در

سر دست از دو عالم بر فشاندی النک اوجنی اکی عالمدن سلکر ایدی یعنی فراغت

ایدر

رشد سرنیدی مسئله

حکایت

کهر بونده اصل معنا سنه در مسئله

معنای اوله کوره جهان صفت مشبهه در جهیدن دن قالقمق معناسنه در مصطلح

ایدر ایدی بیت یکدمه وبراردوست هردوجهانش بهاست اول صحبت خیز کاخر
دنیا قامت حکایت درجامع بعلبک بعلبک جامعنده کلمهٔ چند برقاج کلمه بطریق
وعظ میکفتم وعظ طریقی ایله ایدر ایدم باجماعتی افسرده دل مرده کوکل اولمش منجمد
یعنی فهمسز بر طائفه یه وراه از عالم صورت بمعنی نبرده وصورت عالمندن معنی یه یول
التممش بر طائفه یه دیدم کوردم که نفسم درنمی کیرد که نفسم یعنی نصیحتم تاثیر اتمز
واتش کرم من نم کرم اتشم در هیزم تر اثر ان اندک یاش هیزمنده اثر نمی کند اثر ایلمز
یعنی سوزمک اصلا تاثیری یوق دریغ امدم بکا حیف کلدی تربیت ستوران
تبت لره وحیوانلره تربیت ایلمک واینه داری درمحلهٔ کوران وکورلر محلهسنده
اینه دارلق واینه فروشلق ایلمک ولیکن درمعنی باز بود ولیکن معنی وشوق قپوسی
اچق ایدی وسلسلهٔ سخن دراز وسوز زنجیری دراز ایدی یعنی سوز کتورر محل ایدر
درمحلهٔ این ایت بوایت کریمک معناسنده ونحن اقرب الیه من حبل الورید براثناه
قریب رکرزنا طمرندن سخن بجای رساینده بودم سوزی بر یره ایرشدرمش ایدم که میکفتم
که ایدر ایدم واعظ اولان حضرت شیخ کندو کیدر قطعه دوست نزدیکتر از من بمنست
دوست یعنی حق تعالی حضرتی بندن بکا یقین رکدر وین عجبتر که من ازوی دورم
بو عجبرککی بن اندن ایراغم جکنم باکه توان کفت که او نیلیم کیمه دیمک ممکن درکه اول الله
عزته المه درکنار من ومن مهجورم بنم کنارنده یعنی بنم ایله بیله که بران بندن جدا
اولمز اما انده دور ومهجورم والله معکم اینما کنتم من از شراب این سخن مست
بن بوسوزک شرابندن یعنی بوسوزده اولا حالتدن مست ایدم وفضلهٔ قدح در دست
وقدحک فضلهسی المده ایدی یعنی هنوز سوزمی تمام اتممش ایدم که رونده که کیدیجی
یا خود سالک دیمک اوله از کنار مجلس کذر کرد مجلس کنارندن کذر ایلدی ودور اخر
واخر دور در وی اثر کرد اولکمه یه اثر ایلدی نعره جنان زد شوقندن انجلین بر نعره
اوردی که دیکران بموافقت او درخروش امدند که غیریلرا که موافقت اتمک ایله
خروشه کلدیلر وخامان مجلس درجوش ومجلسک خاملری یعنی بی فهم وبی شوقلری

بعلبک بر شهرک اسمیدر
حکایت

انك سبب ایله جوشه كلدیلر كفتم حضرت شیخ ایدر چونكه بو حالی كوردم تعجبا ایتدم سبحان الله
با خبرانه عجب حال اولور كه جزو فهم ایله اولان دوریعنی مجلس دن ایراغ اولنلر در
حضور معنی ده اول مجلس ده انلر حضورده در یعنی قریبلردر زیرا فهم ایدرلر و نزدیكان
بی بصر و بعرنزو فهم سزنزدیكلری یعنی واعظه قریب اوتورن احمقلر دن حقیقتده
انلر مجلس دن بعیدلر زیرا فهم اتمزلر قطعه فهم سخن چون نكند مستمع مستمع چونكه
متكلمك سوزنی فهم ایلمیه قوت طبع از متكلم مجوی ارتق متكلمدن طبع قوتنی
طلب ایلمه یعنی متكلمدن كلامه قدرتی اولمز چونكه كوره مخاطب انك سوزنی جانیله
دلدن استماع ایدوب فهم ایلمز فسحت میدان ارادت بیار اوادتك واسع میدانی
كتور یعنی واسع میدانه بكزر ادتی كتور وجان دلدن سویلین سوزی كوكلش عقل ایله
اصغا ایله تا بزند مرد سخن كوی تا كه سوز بیلیجی اڭ طوب اوره یعنی مرادی اوزره
میدان سخنده فصاحت و بلاغت عنقی ایده بیت هر كه او ازهمزه بانی شد جدا
بی زبان شد كرچه دارد صد نوا حكایت شبی دربیابان مكه بركیجه مكه بیابانده
از بی خوابی غایت اویقوسزلقدن پای رفتنم نماند كتمك ایاغم قلمدی یعنی مشیه
اصلا قدرتم قلمدی و شتربانزا كفتم و شتربانه ایتدم دست ازمن بدار بندن ال چك
یعنی قونی برمقدار یورده اویویم قطعه پای مسكین پیاده چند رود بیچاره و قدرتسز
ایق پیاده نیجه بر كره كیدر كزتحمل ستوره شد بختی حالا بوكه تحمل و صبردن بشرك دوه
عاجز و زبون اولدی تا شود جسم فربهی لاغر تا كه برفربهك جسمی لاغر اولا یعنی
بر سمز ارق اولنجیه دكین لاغر مرده باشد ازسختی بر لاغر سختلقدن والمدن اولمش
اولور ای براد رحرم در پیش است ای برادر حرم اوكده در حرامی درپیش
و حرامی اردكده در اگر رفتی بردی اگر كتدك جان التدك یعنی حرامی دن خلاص
اولورسن و كرخفتی مردی اگر یوبنده اویودك الدك یعنی اویه سن سنی هلاك
ایدرلر اگر كیدرایسك خلاص اولورسن اگر اویور ایسك هلاك اولورسن
دیكدر یعنی فعل مضارع معناسی مراد اولور بیت خوشست زیر مغیلان

كوی ثانی طوب معناسنه در كه بزند كلمه سنك مفعولیدر

حكایت

ستوه بونده عاجز و زبون معناسنه در سطحه

خفت بونده خفتن معناسنه در

ره بادیه خفت کوچ کیجه‌سی صحرا بولنده مغیلان التنده اویومق خوش ولطیف در
شب رحیل ولی ترک جان بباید گفت اما جان ترکنی دیمک کرک یعنی کندو رضاسی ایله
جاندن امید قطع اتمک کرک حکایت پارسایی را دیدم حضرت شیخ ایدر پارسایی
کوردم بر کنار دریا کنارنده که زخم پلنک داشت که قپلان زخمنی طوتر ایدی
یعنی قپلان انی مجروح اتمش ایدی وبهیچ دارو به نمی‌شد وهیچ علاج ایله ایو اولمزدی
ومدتها رنجور بود وبچه زمانلر اول جراحتده مریض ایدی دمیدم شکر خدای
تعالی میکردم اول حالده تعالی الله شکر ایدر ایدی ومیگفت دخی ایدر ایدی الحمد لله
بمصیبتی گرفتارم الحمد لله که بر مصیبته وبلایه کرفتارم نه بمعصیتی معصیته کرفتار دکلم قطعه
گر مرا زار بکشتن دهد آن یار عزیز اکر بن ضعیفی قتل اتمکه ویره یعنی بیوره اول یار
عزیز تا تو گویی که دران دم غم جانم باشد تا سن دییه‌سن که بکا اول دمده جانم غمی اولور یعنی
اصلا جاندن اوتری غم یرزم والم چکمزم گویم از بنده مسکین چه گناه صادر شد
بلکه اول ایدرم مسکین وبیچاره بنده‌دن نه گناه صادر اولدی که دل آزرده وپریشان خاطر اولدی بکا همان انک
غمی اولور بیت کر تنار قدم یار گرامی نکنم جوهر جان بچه کار دگرم باز آید حکایت درویش را
ضرورتی پیش آمد که درویشک اوکنه بر ضرورت کلدی یعنی زیاده لازم ومهم واقع
اولدی کلیمی از خانه یاری بدزدید بالفرض وری بر دوستک خانه سندن بر کلیم اوغورلدی
حاکم فرمود که دستش ببرند قاضی بیوردی که انک الینی کسه‌لر صاحب کلیم کلیم صاحبی
شفاعت کرد شفاعت ایلدی بویله دیو که من اورا بحل کردم که بن کلیمی اکا حلال ایلدم
گفت قاضی ایتدی بشفاعت تو سنک شفاعتک ایله حد شرع فرو نگذارم شرع
شرع حدنی اشغه قویم یعنی الله تعالی‌نک حکمنی ترک اتمزم گفت صاحب کلیم ایتدی
راست فرمودی کرچک بیوردک اما هر که از مال وقف چیزی بدزدد اما هر کیمکه وقف
مالدن برنسنه اوغرلیه قطعش لازم نیاید اکا قطع لازم کلمز که الفقیر لا یملک
شیئا زیرا فقیر کندوسی بر شیئه مالک دکلدر ولا یملک وبر کیمسه مملوکی دکلدر یعنی
یعنی فقیر دنیاده نه مالکدر نه مملوکدر هر چه درویشان راست وقف محتاجانست

حکایه

حکایه

گفته بونده گفتی معناسنه‌در
وگفتی گفت معناسنه‌در
وکلمه گفتی ایله استعمال اولنه
بیک لفظی بویله اولور

شد
بنده ده عجب نه گناه صادر اولدی
که دل آزرده شد ازمه تعجم اتم باشد
که اول یار عزیز بازنده ک

یعنی که درویشلر کرمعنی ده اولسنه محتاجلر و فقیدر کرکمه دن دریغ اتمز لرحاکم
دست ازدی بدانت قاضی جونکه بوسوزی اشتدی اندن ال چکدی یعنی النی قطع اتمکدن
فراغت اتدی وگفت دخی طعن ایله اول سارقه ایتدی جهان برتو تنگ امده بود جهان
سنکه اوزرکه طارمی کلمش ایدی که دزدی نکردی الا از خانه چنین یاری که سارقلق ایلمدک
الا بو نجلین بر دوستک خانه سندن ایلدک گفت سارق ایتدی ای خداوند نشنیده که گفته اند
ای افندی اشتمش میسن که ایتمشلر در خانه دوستان بروب دوستلرک خانه سنی سوپر یعنی
خانه ده وار نه کتور و در دشمنان مکوب و دشمنلرک قپوسنی قاقمه یعنی انلردن نسنه
نسنه طلب ایله بیت جون فرومانی بسختی تن بعجز اندر مده جونکه سنخلقده و فقیرلقده
عاجز قالاسن و مضطرب اولاسن تنکی عجزه و یرمه یعنی دست و پالکی عجزیله
اوتورمه دشمنانرا پوست برکن دوستانرا پوستین بلکه دشمنلرک پوستنی صوی
یعنی هلاک ایله دوستلرک پوستنی صوی یعنی کورکنی ال تا بو مرتبه سعی و اقدام ایله حکایت
یکی از پادشاهان پادشاهلردن بری پارسایی را دید و گفت بر صالحی کوردی واله
ایتدی هیچست از ما یاد می آید هیچ سکا بزدن اکمق کلورمی یعنی بنی یاد ایدرمیسن
گفت بلی پارسا ایتدی بلی یاد ایدرم یعنی یاد اتمم دیمک اولور هرگه خدایرا فراموش
میکنم هر که الله تعالی یی فراموش ایلیم بو سوز تعلیق محال بالمحال در یعنی خدایی
فراموش اتمک یوق ایدی انی دخی یاد ایلمک یوق هر سو دود انکش زدر خویش براند
هر جانبه یلر اول که انی حق تعالی حضرتی عزه اسمه کند و قپوسندن سوره یعنی
رد ایلیه و انرا که بخواند بدر کس نه دواند و اما اول کمسنکه قپو یلدرمز بلکه هرگز
انی کمسیه محتاج اتمز بیت حافظ اب رخ خود بر در هر سفله مریز حاجت ان
به که بر قاضی حاجات بریم حکایت یکی از صلحا صالحلردن بری پادشاهی بخواب
دید در بهشت بر پادشاهی دوشنده جنتده کوردی و پارسایی را در دوزخ
و بر صالحی دوشنده جهنمده کوردی پرسید اول صالح دوشنده برکسه دن سؤال
ایلدی بویله دیو که موجب درجات این چیست که بونک یعنی پادشاهک درجات
علیایه

بروب امر حاضر رفتن دن سوپورمک معناسنه در

پوستینی بونده کورک معناسنه در بعض مجلده غیبت معناسنه در بو سوز استهزا طریقیله در غفلت اولنمیه

حکایت

انکه زدو خویشتن تقدیرنده در بعض نسخه ده انکش یرینه انکه واقع اولورمعه

رود فعل مضارع دوییدن دن یلمک معناسنه در

درجات اعلاییه کیرره در

حکایت

علیایه ایرشمک ومقبول جناب اولمق کبریا اولمغه سبب ندر وسبب درکات آنچه
وانک یعنی پارسانک درکات سفلی یه ایرشمک سبب ندر بزه بیان ایله کما بخلاف
این پنداشتم که دنیاده بز بونک خلافنی ظن ایلدک نه عجب واقع اولمش گفت
اولدم صالح جواب ویروب ایتدی این بو پادشاه محبت درویشان بهشت است درویشلره
محبت ورعایت اتمک سببی ایله جنتده در وان دخی اول پارسا بتقرب پادشاهان
پادشاهلره تعین اولمق ومحبت ایلمک سبب ایله در دوزخ جهنمده در قطعه
دلقت بچه کار آید وتسبیح مرقع دلق وتسبیحک ومرقعک نه ایشه کلور یعنی نه ایشه
یرار خود را ز عملهای نکوهیده بری دار حقیقتده درویش صالح ایسک کندوکی قبیح
عمللرنده ومذموم خویلردن پاک ویری طوت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست
کلاه برکی طوتمق درویشلک ایسکا کلاه برکی کیمک حاجت ولازم دکل درنیلر
صورته اصلا اعتبار یوقدر درویش صفت باش وکلاه تتری دار بلکه درویش
صفتلو اول واخلاق حمیده حاصل ایله وتتره منسوب کلاه طوت یعنی تتر کلاهنی کی
بونده کافر معناسنه درنته کم محل اکه قرینه در وهم زبان فارسیده اکثر محلده تتر کافر
معناسنه استعمال اولنور کندو معناسنه دخی کلور که مهر ومشتریده واقع اولمش
سروری افندی ومعروف تاتار معناسنه قید اتمشلر فقیر اختیار اختیار اتدوکم معنی ده
مبالغه وار درنته کیم یوقاروده کچمشدر که انده دخی مبالغه وار درکه محله تمام ملایمی
واردر یوقاروده کچن بو مصراع در مصراع زاهد پاک باش واطلس پوش حکایت
پیاده سر و پا باشی وایاغی چیلاق یعنی زیاده قدر تسر بر پیاده باه کاروان حجاز
کعبهٔ شریف کاروانی ایله از کوفه بدرآمد کوفه شهرندن طاشره کلدی اول کاروانی
ایله کعبهٔ شریفه کیتمک قصد ایتدی وهمراه ما شد حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر اول
درویش بزه یولداش اولدی خرامان همی رفت ومیگفت بو قدر فقیر ایله اول درویش
صالنرق کیدر ایدی وایدر ایدی رباعی نه بر اشتری سوارم نه چو اشتر زیر بارم
نه بلر دوه اوزره بنمشم نه دوه کبی یوک التنده ام نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم

درکات سفله کوره در

دلق جامهٔ درویشان اکه متصل اولانه تا خطاب ایچوندر

کلاه برکی بر کونه کلاه در که درویشلر کیرلر ایشته

حکایت

حکایه

نه رعیت صاحب جاه ام یعنی نه پادشاهم نه پادشاه قولی ام غم موجود و پریشانی معدوم
ندارم موجود اولان شیئک غمنی و معدوم اولان شیئک پریشانلغی طوتمزم
یعنی دنیا ایچون اصلا غم یمزم نفسی می زنم آسوده و عمری سر آرم آسوده بر نفس
اوررم و بر عمری باشه گتورورم یعنی حضور ایله عمر سورورم ما عاشقیم و بی سر و سامان
و می پرست قانع بهر چه باشد و فارغ ز هر چه هست اشتر سواری گفتش دو یه
نمشن برگشته ترجما اول درویشه ایتدی ای درویش کی مهروی ای درویش بو حال
ایله قنده گیدرسن باز گرد کیرو دون که بسختی بمیری که سختلق و مشقت ایله اولورسن
نشنیده درویش انک سوزنی استماع اتمدی و قدم در بیابان نهاد و برفت
و کاروانی ایله بیابانه قدم قودی و گتدی چون بنخلهٔ محمود رسیدیم جونکه نخلهٔ محموده
ایرشدک توانگر را اول اشتر سوار اولان توانگره اجل فرا رسید اجل ایرشدی
درویش ببالینش فرا آمد درویش اول توانگرک بالینه یعنی باشی اوجنه تعیین
گلدی و گفت و دخی ایتدی ما بسختی نمردیم بز سختلق ایله اولمدک و تو بر بختی بمردی
و اما بسرک دده اوزره اولدک بیت شخصی همه شب بیمار گریست بر سر دو گلی
گیجه صباحه دکن بر خسته نک باشی اوزره اغلدی که انی اولور ظن ایلدی چون روز
شد او بمرد و بیمار بزیست جونکه زور اولدی ناگاه اول اغلایان گمسه اولدی و خسته
حق تعالی نک لطفی ایله دیرلدی یعنی صحت بولدی قطعه ای با اسب تیز رو که
بماند ای جوق تیز و سرعت ایله یوریجی ات که یورلدی قالدی منزله ایرشمدی
که خر لنگ جان بمنزل برد که اقسق و ضعیف خر جاننی منزله التدی و هلاک
اولمقدن خلاص بولدی بس که در خاک تندرستان را جوق تندرستلری که خاکده
دفن کردند و زخم خورده نمرده دفن ایلدیلر و زخم یمش کمسه اولمدی یعنی جوق
کمسه زخم یمدین و خسته اولمدین اجلی ایرشوب اولدی و نیجه زخم یمش و مدت مدیده مریض
اولمش کمسه اولمدی حکایت عابدی را پادشاهی طلب کرد بر عابدی بر پادشاه
طلب ایلدی عابد اندیشه کرد عابد فکر ایلدی که دارو می بخورم تا ضعیف شوم که

بردار

مهروی فعل مضارع
مخاطبدر

گیرو بونده گرد دیدندن

مشتقدر امر حاضردر

نخلهٔ محمود بر مکان
معینک اسمیدر

فرو بونده تحسین لفظا ایچون
اولمق روشندر

فراز بونده قریب معناسنه‌در

تیز او وصف ترکیبیدر

حکایت

63

برادر وبیم وهر شربت ایچهیم تا که ضعیف اولم تا اعتقاد در حق من زیادت کنند تا پادشاه ریاضت ایدوب وصوم طوتدیغی در دیو بنم حقمده اعتقاد ومحبتی زیاده ایلیه اورده ایدر حکایت کتورمشلردر که دار و قابل بود وبخورد وبمرد که اول عابد بدوگی دار وقاتل ایدی یدی واولدی قطع انگ جون بسته دیدمش همه مغز اول کمسه یی که فستق کبی دوکلی ایچ کوردک یعنی تمام صالح ومقبول حق ظن ایلدوک وجان ودلدن اکا محبت ومعتقد اولدک پوست بر پوست همچو بیان خبر کی یوق که بیاز کبی پوست پوست اوزره ایدی یعنی سیرت نیکدن واخلاق صدقدن اصلا بهره سی یوق ایدی بیازک اصلا ایچی یوقدر همان پوست پوست اوزره در بیت پارسایان روی در مخلوق یوزی مخلوقه اولان پارسا پشت بر قبله می کنند نماز یعنی ارقه لرینی قبله یه ویروب نماز قلورلر یعنی کافر اولورلر مثنوی کس کر نباید زمحراب روی بکفرش گواهی دهند اهل کوی کرت باخدا نیست روی نیاز تو هم پشت بر قبله در نماز بیت جون بنده خدای خویش خواند چونکه بنده کند وخواسته اقویه یعنی جونکه ذاکر حق اولوب انک طالبنده اوله باید که بجز خداوند نگردد خداوند غیری سنی بیلمیه یعنی لایق اولان بودر که اول کمسه حق تعالی دن غیری سنی بیلمیه وطلب ومحبت اتمیه تا که اول کمسه صادق اوله دل سراپرده محبت اوست دیده آیینه دار طلعت اوست حکایت کاروانی را در زمین یونان بزدند [annotation above line, illegible] ومال ایلک‌لری حرامیلر بر کاروانندن حرامیلر قیاس نعمت ومال التوبیر یعنی الدیلر بازرگانان را گریه وزاری کردند بازرگانلر گریه وزاریلق ایلدیلر وخدا ورسول را شفیع آوردند والله تعالی حضرتنی ورسول حضرتنی شفیع کتوردیلر سودی نداد اما بر فائده ویرمدی بیت جو پیروز شد دزد تیره روان چونکه جانی قره حرامی کاروان اوزره مظفر وغالب اولدی جه غم دارد از گریه کاروان کاروانک اغلمسندن نه غم طوتر ونه ترحم ایدر لقمان حکیم دران میان بود لقمان حکیم مکر اول اورتاده ایدی یعنی کاروان ایله بیله ایدی یکی از کاروانیان اول کاروانده اولنلردن بری گفت لقمان

ویمشده اولان با خطاب ایچوندر

پارسایان لفظی روی لفظنه مضافدر

تجرده اولان یای وحده درمه

پیروز مظفر وغالب معناسنه در

روان بونده جان معناسنه در

حکایت

حکیمه ایتدی کلمهٔ چند از حکمت و موعظت با ایشان بگوی حکمت و وعظدن بونلره برقچ کلمه
سویله باشد که طرفی از مال ما دست بدارند اولکه بر مقدار بزوم مالمزدن ال طوته
یعنی جملهسنی الیه لر دریغ باشد که چندین نعمت ضایع گردد حیف اولکه بو قدر نعمت
و مال ضایع اوله لقمان گفت لقمان حکیم ایتدی دریغ کلمهٔ حکمت باشد حیف
حکمت کلمهسنه اولور که ایشان گفتن که انلره دیمك زیرا اصلا تأثیر بو قدر قطعه
اهنی موریانه بخورد بر اهنی که یدی یعنی پاسلندی نتوان برد از و بصیقل زنگ
صیقل ایله اول اهندن پاسی گیدرمك ممکن دکلدر با سیه دل چه سود گفتن وعظ
قرا کوکلیه وعظ و نصیحت ایلمك نه فائده ویرر نرود میخ آهنین در سنگ اهندن دوزلمش میخ
طاشه باتمز یعنی سیه دن دل نصیحت ایلمك طاشه میخ اهنین باتمغه بکزر قطعه
بروزگار سلامت شکستگان دریاب سلامت و حضور زماننده فقیرلره ایرشش
مرادلرینی حاصل و خاطرلرینی متسلی ایله خاطر مسکین بلا بگرداند زیرا مسکینك شکسته
خاطرینی صرمق یعنی مسرور ایلمك بلایی دوندررر یعنی دفع ایدر بیت دعای گوشه
نشینان بلا بگرداند چرا بگوشهٔ چشمی عنایتی نگری چو سائل از تو بزاری طلب کند
چیزی چونکه سائل زارلق ایله سندن برنسنه طلب ایلیه بده وگرنه ستمگر بزور بستاند
و بر یوخسه ظالم ظلم ایله و قوت انی سندن الور حرامیلر بازرکانلردن ظلم و زور
ایله الدقلری گبی حکایت چندانکه مرا شیخ اجل اولقدرکه بکا شیخ اجل شمس الدین
ابو الفرج جوزی فرج باباسی جوزه منسوب اولان شمس الدین ترك سماع فرمودی
سماع ترکنی بیوررایدی و بخلوت و عزلت اشارت کردی و خلوت و عزلته اشارت
ایدرایدی عنفوان شبابم غالب امدی یکتلکك اولی بکا غالب گلورایدی یعنی جوانلق
مانع اولورایدی و هوا و هوس طالب و هوا و هوس طالب گلورایدی یعنی بکا زن اولور
ایدی ناچار بخلاف رای قدمی مربی بالضروری شیخك رأینه مخالف برقچ قدم برقتی گیدر
ایدی و از سماع و مخالطت حظی بر گرفتمی و سماع و اختلاطدن بر حظ و ذوق طوتر
ایدم یعنی سماع ایدر ایدم و چون نصیحت شیخم یاد امدی و چونکه شیخك نصیحتی خاطرمه

گلدی

گردد شود معناسنه در

موریانه غول یاسدر که اهنی دلك دلك ایلر زنگ مطلقا پاس

سیه دل وصف ترکیبیدر میخ صح
برد بونده بردن معناسنه در

دریاب بونده ایرشش معناسنه در اکلمه و بیول معناسنه دکلدر

جبر بونده یاره صرمق معناسنه در

شدید لام ایله اجل اولو و بیوك معناسنه در
عنفوان بر شیئك اولی معناسنه در تفصیل

٥٩

کلدی کفی ایدرایدم بیت قاضی از باما نشنید برفشاند دست را قاضی مجلس ده اکر
بزوم ایلاد توره انی سلکر یعنی سماع ایدر محتسب کرمی خوری معذور دارد مست را
محتسب اکر شراب ایجه مستی معذور طوتر یعنی انجتمز بیت رقص بر شعر تر وناله نی خوش
باشد خاصه رقصی که دران دست نکاری کیرند تا شبی مجمع قومی رسیدم تا که
بر کیجه بر قومک مجلسنه ایرشدم که درمیان مطربی دیدم که اول ادر تاده بر مطرب کوردم
بیت کویی رک جان می کسد زخمه سازش دیرسن که جان طمرنی قطع ایدر انک سازنک
زخمه سی شوید ناساز ایدی که انی اشیدن زیاده المدن کویا هلاک اولور ایدی بونده
مبالغه تام واردر ناخوشتر از آوازه مرک پدر آوازش انک اوازی بابا اولومی اوازندن
ناخوشرک و قبیح رک یعنی بر کمسه باباک اولدی دیسه لر اول کمسه نیجه بیحضور اولور معلومدر
اکر اول مطربک اوازنی اشتسه اندن زیاده بیحضور اولور ایدی کاهی انکشت حریفان
از و در کوش کاهی اول مجلسده اولنلرک پرمغی انک قبیح صوتنی اشتمکدن اوتری
قولقلرنده ایدی و کاهی بر لب که خاموش و کاه انلرک پرمغی لب اوزره که خاموش
اول دیو اشارت ایدرلر ایدی بهاج الی صوت الاغانی الطیبة مغنیلرک ایرلرنک بیل
اولنور انلرک صوتی لطیف و خوش اولدغی ایچون وانت مغن ان سکنت تطیب حال
بو کسن بر مغنی سنکه اکر سکوت ایده سن لطیف اولورسن بیت نبیند کسی در سماعت
خوشی بر کمسه سنک سماعکده خوشلق و سرور کورمز مکر وقت رفتن که دم درکشی مکر کتمک
وقتی که نفسکی چکه سن یعنی خاموش اولسن اول وقت سنک سماعکده اولان حضور ایدر
مصراع ثانی موتدن کنایت اولمق جائز در مثنوی چو در آواز آمدن بربط سرای
چونکه آوازه کلدی یعنی ایر لمغه باشلدی اول قوپوز جالیجی کتخدا را کفتم از بهر
خدای او صاحب انترم الله ایچون زیبقم در کوش کن تا نشنوم قولقمده زیبوه ایله
یعنی قولغمی زیبوه ایله پر ایله تا که بو ناساز مطربک هر کز صوتنی استماع ایتمیم یا درم بکشای
بیرون روم یا لطیف ایله قپویی اچ تا که طشره کیدوم فی الجمله پاس خاطر یاران را محصل
کلام دوستلرک خاطرینی صیانت ایچون موافقت کردم انکره موافقت ایلدم و شبی

في هذا التصحيح نظر اغانی اغنیه
اغنیه جمع غنا کرابر مغانی ورمه
والاغنیة الغنا وجمع الاغانی جوهری
الصوت مذکر والداء
جمع الیه ضمیر المذکر بحکمه
بربط سرای وصف ترکیبدر
زیبق درکوشم کن تعبیرنده در
زیبقدن قصد صماخدر

بچندین مجاهده واول کیجه بو قدر محنت ایله بروز آوردم روزه کتوردم یعنی صباحه چقردم
قضا موذن بانگ بی هنگام برداشت مؤذن وقت سز اوزان قالدردی یعنی بی وقت ازان
ویرمکه شروع ایلدی نمی داند که از شب چند گذشتست اما بیلمزکه کیجه دن نه مقدار کچمشدر
درازئ شب از مژگان من پرس اول کیجه نک اوزنلغنی بنم کرپکلرمدن صور
که یکدم خواب در چشم نگشتست زیرا اول کیجه بردم اویقو بنم کوزمده طولنمشدر یعنی
برنفس اویومدم بامدادان بحکم تبرک علی الصباح که بخشیش حکمی ایله دستاری از
بسر و دیناری از کمر بگشادم باشمدن بر دولبند چوزدم وکمردن بر دینار چقردم
وپیش مغنی بنهادم واول ناسازک وبدآوازاو لا مغنی نک اوکنه قودم یعنی احسان
ایلدم و در کنارش گرفتم وانی قوچاغمده طوتدم واکه تمام محبت اظهار ایلدم وبسی
شکر گفتم وچوق شکر دیدم یاران ارادت من در حق ان مجلسده اولان یارلر
اول مغنی نک حقنده بنم محبت ورعایتمی برخلاف عادت دیدند عادتک خلافی اوزره
یعنی علادته مخالف کوردیلر زیرا مغنیدن اصلا حظ اولنمزدی که بو قدر التفات ورعایته
لایق اوله برخفت عقل من بواشی بنم عقلمک خفتی اوزره حمل کردند نسبت ایلدیلر
ونهفته بخندیدند وخفیة بنم بوحالمه کولدیلر یکی از ایشان انلردن بری زبان
تعرض دراز کرد طعن اوزاتدی وملامت اغاز کردن وملامت اتمکه شروع ایلدی
بوید دیو که این حرکت را مناسب رای خردمندان نکردی که بو حرکتی عاقللر رأینه
مناسب ایلمدک که خرقهٔ مشایخ که شیخلر خرقه سنی که مراد بونده احسان اتدوکی دستاردر
چنین مطربی دادی بونجلین بر قبیح مطربه ویردک که در همه عمرش درمی در کف نبوده است
کرده کلی عمرنده انک اوجنده بر درم اولمشدر یعنی اکا کمسه اکه بر درم ویرممشدر وقراضهٔ
در دف وی فتاده بر قراضه اولمشدر مثنوی مطربی دور ازین خجسته سرای بو مطربدرکه
بو خجسته ومبارک سرایدن ایراغ اولسون کس دوبارش در یک جای کمه
اول مطربی بر یرده اکی کره کورمشدر وهرکز بر یره اکی کره دعوت اولنمشدر راست
چون بانگش از دهن برخاست دوغری یعنی براوغزدن چونکه انک آوازی اغزندن
چقدی

ارادت میل محبت
معناسنه در

خفت ینکلک
ثقلنک ضدیدر

تعرض طعن معناسنه در
بعض نسخه ده حال درویشان
واقع اولور

قراضة التون خرده سی که
متصل اولان همزه وحدت
ایچوندر

مطربی ده اولان یا وحدت
ایچوندر خطاب

ایچونده دکلدر زیرا مصراعی
ثانیده واقع لفظ
غایبه اکه
اولان ضمیر در
...

کس ... مطربی ... ایچون
...

چقدی و ترنم اتمکه باشلدی خلق را موی بر بدن برخاست انده اولان
خلقك موی اول صوتك هولندن بدنی اوزره قالقدی مرغ ایوان از هول او برمید
ایوانك مرغی اول صوتك هیبت و هولندن اوجدی یعنی اورکدی مغز ما برد و خلق
خود بدرید اول قبیح و ناساز مطرب اوازیله بزم بینمزی الدی وکندو بوغازنی
یرتدی بوسوزلر شیخ سعدی حضرتنه طعن ایدن کمسه جانبندندر که حضرت شیخ
انك اغزندن بیان ایدر معلوم اولاکه بو حکایت شیخ سعدینك کندوسنه واقع اولمشدر
گفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اول کمسنك بو طعنی کوردم اکه جواب ویروب ایتدم مصلحت
آنست که زبان تعرض کوتاه کنی معقول اولدر که طعن و تعرض دلنی قصه
ایده سن بحکم انکه اول سبب ایله که مرا کرامت این شخص ظاهر شد بکا بو شخصك
کرامتی ظاهر اولدی یعنی بو مطرب بنم فائده مه سبب اولدی که مراد ترک سماع در گفت
اول طعن ایدن کمسه حضرت شیخه ایتدی مرا نیز بر کیفیت این مطلع گردان بنی دخی
بونك نته لکی و حقیقتی اوزره مطلع ایله تا همکنان تقرب نمایم تا دوکلیم تقرب
کوستره لوم یعنی بو خصوصده سنی تصدیق ایده لم و بر مطایبه که رفت استغفار کنیم
و شول بر لطیفه اوزره که کتدی یعنی واقع اولدی استغفار ایده لم گفتم حضرت شیخ
ایدر انکره ایتدم مرا شیخ اجلم بکا بنم اولورك شیخم بارها ترک سماع فرموده بود
کرات ایله سماع ترکنی بیورمش ایدی و موعظها بلیغ داخی وافر وعظلر گفته ایتمش
ایدی و بخلوت عزلت اشارت کرده و خلوت و عزلته اشارت ایلمش ایدی در سمع
قبول من نیامده امانم قبول قولاغمه کلممش ایدی یعنی شیخمك نصیحتی قبول ایتمش
ایدم امشب لکن بو کیجه مرا طالع میمون بکا مبارك طالع و بخت همایون دخی
قوتلو و سعادتلو بخت بدان بقعه بو موضع ده رهبری کرد رهبرلك ایلدی
تا بدست این مطرب تا بو مطربك الندن توبه کردم توبه ایلدم که دیگر بار که کرده
دخی گرد سماع مخالطت نکردم سماع و اختلاط طرفنه طولنمیم یعنی بالکلیه فراغت
ایدم قطعه اواز خوش از کام و دهان و لب شیرین خوش و لطیف اواز

این شخص مطربست که دور از بن
نحسه مرای تقدیرنده در

سنی فعل مضارع مخاطب در
حکم بونده سبب معناسنه در
گردان بونك کبی محلده کی معناسنه در
لطیفه اکر متصل اولانجه
مطایبه وحدت ایچوندر
اجلم ده لا شرو ودرسه
میمون مبارك معناسنه در
گفته بود تقدیرنده در
نیامده بود تقدیرنده در
همایون قتلو معناسنه در

شیرین لبدن وشیرین دهاندن وشیرین طمقدن یعنی محبوبک اغزندن لطیف صوت
کر نغمه کند ورنه کند دل نفر ببد اول اصفتلو کوینده اکر نغمه ایلیه استماع ایدنلروک
کوکلی الدر یعنی میل ایدرلر ور پرده عشاق صفاهان وحجارست اکر عشاق وصفاهان
وکر حجاز پرده سید یعنی بو اوج مشاهیر سرآغاز ایدرسه ده که بونلر لطیف ومقبول
معاملردر از حنجره مطرب مکروه نیز بید مکروه وقبیح بوغازندن یر اشمن حکمت
لقمان را کفتند لقمان حکیمه ایتدیلر ادب از که اموختی ادبی کیمدن اوکرندک
کفت لقمان حکیم ایتدی از بی ادبان ادبسزلردن اوکرندم هرچه از ایشان در نظرم
ناپسند آمد شول وجهیله که هرنسنه که انلردن بنم نظرمده نامعقول ونامقبول
کلدی از فعل آن پرهیز کردم انی اشلمکدن پرهیز واحتراز ایلدم قطعه نکویند از سر
بازیچه حرفی بازیچه اوجندن لعب ولطیفه ایله برمجلسده برحرف دیمزلر بلکه دیدی
نکیرد صاحب هوش که اول حرفدن عقل صاحبی بر نصیحت طوتیه یعنی لعب ایله
برحرف دیسه‌لر صاحب عقل اولان کمسه اندن متنصح اولور وکرصد باب حکمت پیش
نادان آما اکر نادان اولندن یوز حکمت بابنی اوقویه‌سن ودقایق وحقایق سویلیه‌سن
بجوانی ایدش بازیچه درکوشش اول نادانک قولغنه اول جمله حکمت بازیچه ولعب کلور
اصلا اندن نسنه حاصل ایلمز بیت نکفته کفتنی پیش کم فهمان زحکمت بکمان
کوهر چند از جواهر ریختن پیش خرست حکایت عابدی حکایت کنند برعابدی حکایت
ایدرلر که شبی ده من طعام خوردی که برکیجه اون بتمن طعام یدی وسحر ختمی کردی غاز
کردی وصباح دکین غازه برختم ایلدی صاحب دلی شنید وکفت برصاحب دل
اشتدی وایتدی اکر نیم نانی بخوردی وبخفتی اکر اول عابد همان برنانک نصفنی
یسیدی واویسیدی بسیار ازان فاضلتر بودی چوق مرتبه اندن ثواب ترک اولور ایدی
قطعه اندرون از طعام خالی دار اچکی طعامدن خالی طوت یعنی چوق یمه تا درو
نور معرفت بینی تا اندن معرفت نورینی کوره‌سن وذوق حاصل ایده‌سن
تهی از حکمت بعلت آن که حکمت وعلمدن بوش‌سن اول سبب ایله که برانطعام

تابینی

سرو طرف معناسنه در
کام طمغ معناسنه در
مجمعی کاف عربی ایله در
نفر بید بانک ضمندر
اولی بود در که شیرین لفظنه
دهان کام لفظنه معطوفدر
اول در
حنجره بوغاز معناسنه در
ناپسند ناپسندیده
معناسنه در
بجوانی نک معناسی مصراع
اوله قید اولندی سهولت
ایچوندر
درکوشش درکشش
تقدیر نده در
من نونک کسره‌سی ایله
بوندو بتمن معناسنه در
خورد دیده وکر دیده اولان
با حکایت ایچوندر

تابنی زیرا طعامدن یوزکه دکن ملوس ایلیه حکمت انده نیجه قرار طوتر حکایت بخشایش
الهی حق تعالی حضرتنک ترحمی واحسانی کم شده را در مناهی ومعاصیده
کم وضایع اولمش بر کیسه چراغ توفیق فرا راه داشت توفیق وهدایت چراغنی
یولنه یقین طوتدی یعنی لطف ایلا انصاف ویردی که جمله قبایحدن توبه واستغفار
ایلدی تا بخلقه اهل تحقیق درامد تا که اولکمسه اهل تحقیقک خلقه سنه کلدی
یعنی صوفیون زمرسنه قرشدی که کلوب بر شیخه مرید اولدی بیمن صحبت درویشان در شیرک
مصاحبتنک مبارکلکی ایله وصدق نفس ایشان واندرک نفسنک صدقی ایله ذمایم اخلاقش
انک قبیح ومذموم خویلری بمحامد مبدل کشت ایو خویلره مبدل اولدی ودست از هوا
وهوس وهوا وهوسندن النی کوتاه کرد وقصه ایلدی یعنی فراغت اتدی وزبان طاعنان
درحق او دراز اگرچه اولکمسه صدق واخلاص ایله طاعته شروع ایلدی لکن
طعن ایدیجیلرک دلی انک حقنده دراز ایدی بویله دیواکه همچنان بر قاعده
اوست که اول کمسه انجلین اول اولان قاعده اوزره یعنی ینه اوتلکی کبی در و زهد
صلاحش بی معقول وانک زهد وصلاحی اعتماد دکلدر بیت بعذر توبه توان رستن
از عذاب خدا توبه عذری ایله یعنی توبه سبب ایله حق تعالی حضرتنک عذابندن
قورتلمق ممکندر ولیکن می نتوان از زبان مردم رست اما خلقک عذر بابندن
خلاص بولمق ممکن دکلدر چون طاقت جور زبانها نیاورد اول کمسه چونکه دللر جورنه
طاقت کتورمدی یعنی طعن ایدیجیلرک طعنه تحمل ایلمدی شکایت پیش پیر
طریقت برد طریقت پیرینک قتنه شکایت التدی یعنی واروب شیخه شکایت
ایلدی شیخ بکریست شیخ چونکه انک شکایتنی کوردی اغلدی وایتدی شکر
این نعمت چکونه کذاری بو نعمتک شکرنی نیجه ادا ایدرسن که بهتر از انی که پندارندت
که اندن یکرکسن کسنی صانرلر یعنی ظن اتدوکلرندن ایوسن قطعه چند کویی که
بداندیش حسود نیجه بر دیرسن که بداندیش وحسود عیب جویان من مسکین اند
بن مسکینک عیبنی ایستجیلردر که بخون ریختنم برخیزند کاهی کاهی بنم قانمی دوکمکه

حکایت

مصراع رابعده اولان بینی
بورون معناسنه در

الهی ده اولان یا نسبت
ایچوندر

فرا بونده قریب معناسنه در

قرابونده زمره معناسنه در
خلقه بونده زمره معناسنه در

زبان دراز انک قتیحی ایله
فصیح در

معقول اعتماد وبی معقول
اعتماد دکل معناسنه در

عیب جویان وصف ترکیبیدر
مفردی عیب جوی در

قالقلر یعنی بنی هلاک اتمکه قصد ایدرلر دیو شکایت ایدرسن که ببد خواستم نشینند

کاهی نیم عیبمی طلب اتمکه اوتوررلر یعنی بنی غیبت و مذمت ایدرلر دیو بحضور اولورسن

نیکی باشی و بدت کویند خلق اما سن اویله اولهسن و خلق سکا یرامز دیهلر یعنی سنی

ذم ایدهلر بو حال سکا ایک و فائده لودر به که باشی و نیکت بینند اول حالدن کیرامز

اولهسن اما خلق سنی کوره لر یعنی حقیقده سن صالح اولهسن و خلق سکا فاسق

دیهلر بو حال یکوراندن که سن فاسق اولهسن خلق سکا صالح دیهلر بیت جور وی

بر سینیدنت درخدا بت الکر جبرلیته بنیند رواست ولیکن مرا بین ولکی بنی کور

که حسن ظنی همکنان که دوکلی لرک حسن ظنی در حق من بکمالست بنم حقمده کمال ایلدب

ومن در عین نقصان حال بو که بن عینی نقصانده ایم بیت کر انها که من کفتی کردی

اکر اول نصیحتلریمی که بن خلقه ایتدم ایدی انلری ایدیدم نکو سیرت پارسا مردی

ایو سیرتلو صالح کمسه اولور ایدوم انی لمستتر من عین جیران والله یعلم اسراری واعلانی

لیکن الله تعالی حضرتی عز اسمه نم سرلریمی و اشکاره لریمی بیلور قطعه در بسته بروی

خود ز مردم خلقدن کندو یوزمزه قپو بغلمشز یعنی عزلت اختیار اتمشز تا عیب

نکسترند ما که بزم عیبمزی دوشمیهلر یعنی عیبمزه مطلع اولوب فاش اتمیهلر در

بسته چه شود عالم الغیب قپو بغلمش اوفائده عالم الغیبه یعنی الله تعالی حضرتنه

دانای نهان اشکارا زیرا عالم الغیب اشکاره یی و نهان بیلیجیدر ایلیه قپویی بغلمقدن

نه فائده حاصل اولور حکایت کله کردم پیش یکی از مشایخ مشایخدن برینک قتنده

شکایت ایلدم بو یله دیو اکه فلان درحق من کواهی داده است بفساد که فلان کمسه

بنم حقمده فسق ایله طانقلق ویرمشدر یعنی فاسق دیمشدر کفت بصلاحش خجل کن

حضرت شیخ بکا نصیحت طریقیله ایتدی سن اول کمسهیی صلاح ایله خجل ایله یعنی سن صالح

اولکه سنک حقنده نامعقول سوز سویلمکه قادر اولمیه رباعی تو نیکو روش تا بد

باش سکال سن ایو روشلو اول تا یرمز صاتجی یعنی سن صالح اول تا دشمن

بنقص تو کفتن نیابد مجال سنک عیب و نقصانک سویلمکه مجال و قدرت بولمیه

جو

که کاهیدن مخفف در

باشی فعل مضارع مخاطبدر

مردمی مردمی بود معناسنه در
بعض نسخهده بودمی واقع اولور

مردمی بیربینه

جیران جار لفظنک جمعیدر
همسایه معناسنه در قومشی

دیمکدر

تحقیق بن همسایهلرک چشملرندن
پنهان اولیمی و عیبلریمی

ستر ایدجیم نخ

اسرار سرک و اعلان علنک جمعیدر
و اسرار و اعلان اولمقده جائزدر
بو تقدیرجه ایکیسیده مصدر اولور

معنی اکا کوره اعتبار اولنور

ظاهر بودر که عالم الغیب
کندو مصراعنه مصروفدر

حکایت

بد سکال وصف ترکیبیدر
نیکو روش وصف ترکیبیدر

جو اینکٔ بربط بود مستقیم زیرا کوره جونکه قوپوزک اهنک وصداسی راست وموافق
اولاکی از دست مطرب خورد کوشمال مطربکٔ الندن قچن کوشمال یر یعنی یمز
زیرا اصلا اکا احتیاج قالمز بیت کرانی که دشمنت کوید مرنج وکر نیستی کو برو باد
سنج حکایت یکی از مشایخ شام دمشق شهرنکٔ شیخلرندن برینه پرسیدندکه
حقیقت تصوف چیست سؤال ایلدیلرکه تصوفکٔ حقیقتی ندر وحقیقده صوفی
کم دیرلر کفت اول شیخ ایدی پیش ازین بوندن اول یعنی بزم زمانمزدن اول طائفه
بودند درجهان جهانده برطائفه وار ایدیلر پراکنده بصورة وبمعنی جمع اول طائفه صورتده
پرکنده ومعنیده جمع ایدیلر یعنی باطنلری محبت الله ایله وزهد وصلاح ایله معمور ایدی
اما ظاهرلرینی اصلاح اتمکدن فراغت اتمشلر ایدی حقیقده تصوف بودر وبونک
ایله متصف اولنلر مقبول حق اولان صوفیلردر بیت جو بیت المقدس درون پر قباب
رها کرده دیوار برون خراب امروز قومی اند اما بو کون یعنی بزم زمانمزده بر قوم
وار در بظاهر جمع بباطن پراکنده انلر ظاهرده جمع وباطنده پریشاندر یعنی ظاهرلری
صوفیلرک لباسی ایله اراسته وریا ایله اولان عمل صالح ایله پیراسته لیکن باطنلری محبت
ماسوی ایله وکبر وعجب ایله خراب ویباب اولمشدر بیت مرا ای که جندین ورع می نمود
بدیدند بیحش ورانبان نبود قطعه جو هر ساعت از تو بجایی رود دل جونکه هر ساعت
قلبکٔ بریره کیدر وبر یردم قرار وارام اتمز بتنهایی اندر صفایی نبینی بو حال ایله تنها القده
وخلوتده بر صفا وبر ذوق کورمزسن کرت مال وجاهست وزرع وتجارت اکر سنک مال
ومنصبکٔ وزرع وتجارتکٔ اوله یعنی ظاهرا بونلره مقید اولرسن جو دل با خداست
خلوت نشینی اما جونکه دلکٔ خدای ایله در یعنی قلبده محبت الله دن غیری نسنه بوقدر
خلوت وتنها اولورسن اصلا اول تجارت ومنصبکٔ وسایر اشغالک زیانی اولمز
نهایتی کثرتده وحدت اولور رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله حکایت
یاد دارم که در کاروانی خاطرمده طوترم که بر کاروانده همه شب رفته بودم حضرت
شیخ ایله دوکلی کیجه کتمش ایدم وسحر در کنار بیشه خفته وسحر وقتی بر بیشه کنارنده

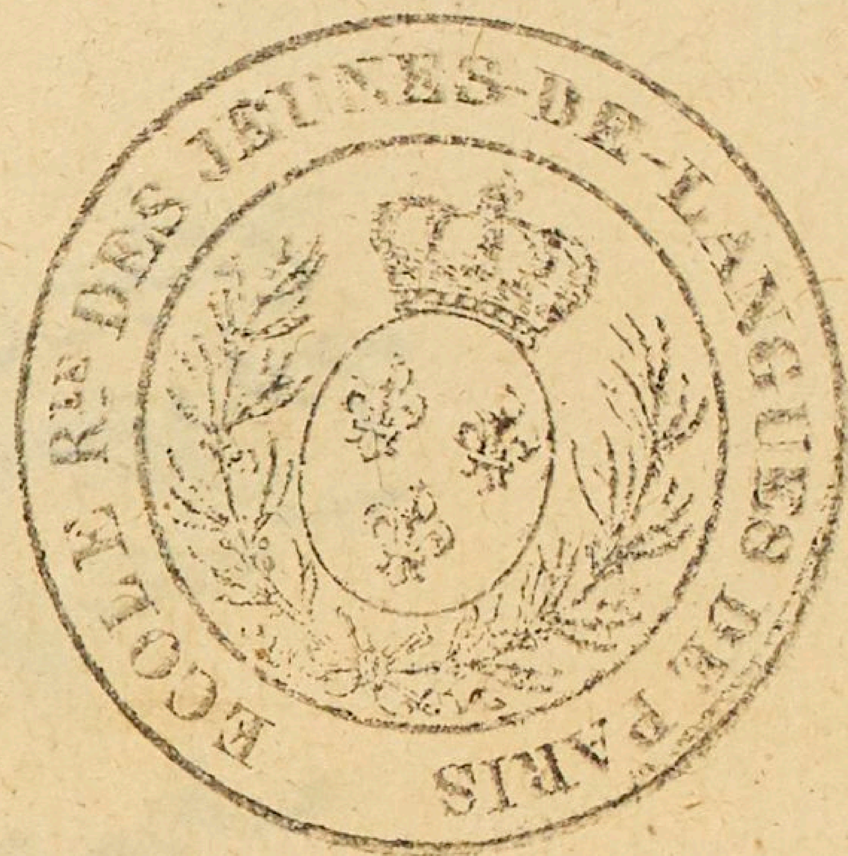
بربط فتحتین ایله فصیحدر وضم ایله ده جائزدر قوپوز معناسنه در

کوشمال قولاق بورمق معناسنه در لیکن تأدیب استعمال اولنور

قباب قبه نکٔ جمعیدر

خلوت نشین وصف ترکیبیدر اکر متصل اولان یا خطاب ایچوندر معنی بویله اولور جونکه قلبکٔ الله ایله در خلوت نشینی سن

حکایه

یاتمش اویومش ایدم شوریدهٔ که دران سفر همراه ما بود بر شوریده که اول سفرده بزم
یولداشمز ایدی نعرهٔ برزد بر نعره اوردی و راه بیابان گرفت و بیابان یولنی طوتدی
و یک نفس آرام نیافت و بر خوش و خروشدن آرام بولمدی و خاموش اولمدی چون
روز شد چونکه صباح اولدی گفتمش اول شوریده یه ایتدم این چه حالتست بو نه حالتدر
که بو گیجه ایلدک گفت اول شوریده ایتدی بلبلان را دیدم بنالش درآمده بودند
از درخت بلبللری گوردم که اغاجدن نالش و فغانه گلمش ایدیلر خدانک تسبیحه شروع
اتمش ایدیلر و کبکان از کوه و کلکلری گوردم که طاغدن نالش و فغانه گلمش ایدیلر
و غوکان از آب و بهایم از بیشه و قورباغه لری آبدن و حیوانلری بیشه دن گوردم
که جمله‌سی نالش بلکه زبان حال ایله ذکر تسبیحه گلمش ایدیلر اندیشه کردم فکر ایلدم
مروت نباشد که مروت اولمیه همه در تسبیح رفته بود دو کلی تسبیحه گتمش یعنی
تسبیح خدایه شروع اتمش اولا و من بغفلت خفته و من غفلت ایله اویومش
اولم حال بو که بو جمله‌دن مکرمم اولوب طاعت و محبت ایچون مخلوق اولم قطعه
دوش مرغی بصبح می نالید دون گیجه بر مرغ صباحه دکن ایکلدی عقل و صبرم
ببرد و طاقت هوش عقل و صبرمی طاقت هوشمی ایلدی یکی از دوستان مخلص را
مخلص و صادق دوستلرندن برینک مگر آواز من رسید بگوش مگر بنم آوازم
قولاغنه ایرشدی گفت باور نداشتم که ترا حضرت شیخ ایدر اول دوست چونکه
بنم حالمی گوردی ایتدی اعتقاد طوتمز ایدم یعنی اینانمز ایدیم که سنی بو عقل ایله
بانگ مرغ چنین کند مدهوش بر قوش آوازی بویله مدهوش و حیران ایلیه
گفتم این شرط آدمیت نیست حضرت شیخ ایدر اول دوسته جواب ویروب ایتدم
بو فعل آدمیلک لایق دگل در مرغ تسبیح خوان و من خاموش مرغ بو حال ایله
تسبیح اوقویجی اولا و بن خاموش اولم حال بو که آدمی اولم بو قطعه حضرت شیخنک
حسب حالی در مذکور شوریده‌نک حسب حالی دکلدر حکایت وقتی در سفر حجاز
بر وقت کعبهٔ شریف سفرنده طائفهٔ جوانان صاحب دل بر بلوک صاحب دل جوانلر

کبک کلک کبکان
جمعی در

غوک قورباغه غوکان انک
جمعی در

بهایم بهیمه‌نک جمعی در
معناسنه در
چارپایی

مخلص زاده اولان ترانک
لفظنک معناسی مصراع
ثانیه مصرفدر

شرط فارسیده لایق معناسنه
استعمال اولنور مسئله

تسبیح خوان وصف ترکیبیدر
مسئله

تنبیه
حجاز مکه شرفها الله
مسئله

ما
ما همدم

همدن وهمقدم اولدیلر وقتها زمزمه کردندی کاکاه اول جوانلر بر صدا و ترنم
ایدرلر ایدی و بیتی چند محققانه بگفتندی و محققان و توحیده متعلق بر قچ
بیت ایدرلر ایدی و عابدی در سبیل منکر حال درویشان بود و اول یولده بر عابد
وار ایدی که درویشلرک حالنه منکر ایدی و بیخبر از درد ایشان و انلرک دردندن
بی خبر ایدی تا برسیدم بنجی بنی هلاک تا که بنی هلاک قبیله سینه ایرشدک کودکی سیاه
از حی عرب در آمد بر قره اوغلنجق اول عرب قبیله سندن طاشره کلدی و اوازی
بر آورد و بر اوازه بوقاری کتوردی یعنی اول کودکک تمام حسن صوتی وار ایمش اول محلده
بر ترنم ایلدی که مرغ از هوا در آورد که مرغ هوادن اندردی اشتر عابد را دیدم که برقص
در آمد اول صوتک لذتندن منکر عابدک دوه سنی کوردم که برقص کلدی و عابد را
بینداخت و عابدی ارقسنه اتدی و راه بیابان گرفت و بیابان یولینی طوتدی
و کتدی کفتم ای شیخ حضرت شیخ چونکه بو حالی کوردم اول عابده ایتدم ای شیخ در
حیوانی اثر کرد اول کودکک اوازی بو بجلین بر حیوانه اثر ایلدی که بو حاله ایرشدی
و ترا اثر می کند حالی بو که سن ادم سن و سکا اثر ایلمز بو استفهام اولمقده
جائزدر یعنی سکا اثر ایلمزمی رباعی دانی که چه کفت مرا ان بلبل سحری بیلورمیسن
اول سحر بلبلی لسان حال ایله بکا نه دیدی تو خود چه ادمی کز عشق بیخبری سن
خود نیجه ادم سن که عشقدن بی خبرسن مصراع عشق کاریست که موقوف هدایت باشد
اشتر بشعر عرب درحالتست طرب اشتر عرب شعری ایله حالات و شوق ده در که
لطیف صدادن ذوق ایدر کر ذوق نیست ترا کژ طبع جانوری اگر سنک عشقدن
ذوق و طربک یوق ایسه اگری طبعلو و بد خلقلو جانورسن بیت شتر را
چو شور و طرب در سرست شترک چونکه باشنده شور و طرب و شوق و ذوقی
واردر اگر ادمی را نباشد خرست اگر ادمینک عشقده ذوق حالی اولمیه
معنیده خردر اکه ادمی دیمک لایق دکلدر وعند هبوب الناشرات علی الحمی فوری
اوزره یللر اسدوکی وقتنده دکلدر تمیل غصون البان لا الحجر الصلد الفون

وحجر صلد یابس محکم معناسنه در

دانی فعل مضارع مخاطب در
کر انده معنی استفهام واردر
کژ اکری معناسنه در
سحر کیجه نک لغت در آخری سنده
واقع اولمشدر
در اوایش ملک زبان بیج هیچ
خر اکان از نیج
حرام ابهایش
طرب شوق معناسنه در
هبوب اسمک معناسنه در
ناشرات ریاح معناسنه در حمی قوری معناسنه در
بان الفون معناسنه در

اغاجینك بوداقلری یلدن اطرفه میل وحرکت ایدر یا بس ومحکم طاس اصلا میل
وحرکت ایتمز ایلیه اندک که لطافت طبع وارد رحوب صدادن وعشقدن ذوق وحظ
ایدرلر اما اندک کثیف طبع وافسرده دل در بونلر کبی لردن ذوق ایتمزلر مثنوی بنکرش
جه بینی در خروشت عالم هر نه که کورر سن معنی یوزندن اول اللهک ذکر وتسبیحی ایله
جوش وخروش ده در وان من شیئ الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم دلی
داند درین معنی که کوشت اما یونی بر دل بیلور که انک بو معنی ده قولغی وار در یعنی
حقایق شناس اولان نک بو رازی فهم ایدر عوام محسوب کوجله ادراک ایدر قنده
قالدی که بو سری ادراک ایده نه بلبل بر کلش تسبیح خوانیست کل اوزره تسبیح اوقوجی انجق بلبل
دکل در که هر خاری بتسبیحش زبانیست بلکه هر بر خار که کورر سن اول اللهک تسبیحنه
بر لسان در که زبان حال ایله اکا تسبیح ایدر حکایت یکی از ملوک پادشاهلردن بری مدت
عمرش بسیری شد انک عمری زمانی تمام اولدی وقایم مقامی نداشت واول پادشاه بر قایم مقام
طوتمدی یعنی یرینه حاکم اوله جق بر کمسه یوق ایدی وصیت کرد پادشاه وصیت ایلدی
که بامداد ان که علی الصباح نخستین کسی که از در شهر در اید اول بر کمسه که شهر قبوسندن ایجرو
کله تاج شاهی بر سروی نهند پادشاهلق تاجنی انک باشی اوزره قویه وتفویض
مملکت بدو کنند ومملکتی اکا تفویض وتسلیم ایده لر اتفاق اول کسی که در شهر در امد اتفاق
اول کمسه که شهر قبوسندن ایجرو کلدی کدایی بود که همه عمر لقمه اندوخته بر کدا ایدی که دوکلی
عمر لقمه قزانمش ایدی ورقعه بر خرقه دوخته وخرقه اوزره یمه دیکمش ایدی یعنی زیاده فقیر
ایدی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملک بجای اوردند ارکان دولت واعیان
حضرت پادشاهک وصیتنی یرینه کتوردیلر وتسلیم ملک ومفاتیح وقلاع وخزاین وبدو
کردند وسلطنتی وقلعه لری وخزینه لرک مفتاحلرینی اکا تسلیم ایلدیلر مدتی مملکت
راند درویش بر زمان سلطنت سوردی تا بعضی از امرای دولت تاکه دولت امرای
دولتنده بعضی کردن از متابعت او بپیچانیدن انک متابعتندن بیون چوردیلر
یعنی درویشی قبول ایتمیوب عاصی اولدیلر وملوک دیار از هر طرف بمنازعت برخاستند

ودیار

پدرش ده اولان ضمیر غایب حقتعالی
حضرتنه راجع در ملحوظ فی الذهن
ایله در مسئله

دلی داند که درین معنی کوشت
تقدیرنده در معنی ده که لفظ دل کسنک اوستی در
بری بو محلده دیر کلمه

حکایت

بسیری
بسیری تمام
مغنا شد در

ودیاربکری عسکر طرفندہ اول ظہور درویش ایلہ نزاعہ قالقدیلر وبمقاومت لشکر ارستند واول
درویش ایلہ مقابلہ ایتمکہ لشکر تردیلر یعنی مہیا ایلدیلر فی الجملہ سپاہ ورعیت بہم برامدند
محصل کلام سپاہ ورعیت بیحضور ومضطرب اولدیلر وبرخی از بلاد وشہرلردن
بعضی ازدست تصرف او بدر رفت انک تصرف الندن طاشرہ کتدی درویش ارینہ واقعہ
خستہ خاطر ہمی بود درویش بو خصوصدن خستہ خاطر وپریشان دل ایدی تا یکی از دوستان
قدیمش تا کہ اول درویشک قدیم دوستلرندن بری کہ درحالت درویش قرین بود کہ درویش
لک حالندہ انک مصاحبی ایدی از سفر باز امد سفردن کیرو کلدی او را درچنان مرتبہ دید
بو درویش اول درویشی انجلیلی مرتبہ دہ کوردی وکفت دخی سفردن کلن درویش پادشاہ
اولان درویشہ ایتدی منت خدایرا عز وجل عزیز وجلیل اللہہ شکر ومنت کہ بخت بلندت
کہ بخت بلند سکا معاونت ایلدی واقبال دولت رہبری وسعادت در دولت سکا رہبرلک
ایلدی یعنی دلیل اولدی تا کلت از خار تا کہ سنک کوللک خاردن وخارت از پای بدر امد
وایاغندن خار طشرہ کلدی یعنی چقدی کہ فقردن خلاص بولوب حضور ایلدک وبدین
پایہ رسیدی وبو مرتبہ یہ ایرشدک ان مع العسر یسرا حق تعالی حضرتی بیورمشدر تحقیق
ہر عسر ایلہ یسر وہر غم ایلہ سرور وار در بیت شکوفہ کاہ شکفتست وکاہ خوشیدہ
شکوفہ کاہ اچلمش وکاہ بورشمش وپژمردہ اولمشدر درخت وقت برہنہ است
وقت پوشیدہ درخت کاہی اوراق واثماردن برہنہ وعاریدر وکاہی اوراق واثمار
ایلہ لباسی پوشیدہ ومزینہ عزیزی ذوی العقولک حالی بویلہ اولدیغی کبی ذوی العقولک
حالی دخی بویلہ درکاہ غنی وفقیر وکاہی عزیز وحقیر اولور برحال اوزرہ برقرار دکلدر
کفت پادشاہ اولان درویش ایتدی ای برادر تعزیتم کن ای برادر بنم تعزیتم ایلہ
یعنی ماتم زدہلر ومصایب والام ایرشمشلرہ عزا ویردکلری کبی سن دخی بکا عزا
ایلہ کہ جای تہنیت نیست زیرا تہنیت یری دکلدر انکہ تو دیدی غم نانی داشتم
زیرا اول وقت کہ سن کوردک یعنی درویشلک حالمندہ بر نان غمی طوتدم وامروز تشویش
جہانی وبو کون بر جہانک یعنی جہان خلقنک غمنی طوترم مثنوی اکر دنیا نباشد

برخی یعنی بعضاست منہ

عسر صعوبت
یسر سہولت

شکوفہ است تقدیرندہ در
شکوفتہ بوندہ اچلمش معناسنہ در

خوشیدہ بوشمش وصولمش
وقورمش معناسنہ در

درد مندیم اگر دنیا اولمیه فقر و احتیاجمزدن دردمند و بیچاره ایرکه دیعالم
جکروز وکر باشد بهرش پای بندیم اگر دنیا اولانک محبتی ایله پای بند ایزکه
حق تعالی حضرتینک محبت و طاعتندن انک سبب ایله دور اولمش ایز بلای زین
جهان اشوب ترنیت بو جهاندن مشوش رک و مشکلرک بر بلایو قدر که رنج خاطرست
از بهت و رنیت زیرا دنیا خاطرک رنج والمیدر یعنی رنج والمدن خلاص میسر
دکلدر اگر دنیا واردر اگر یوقدر بیت نکهبانی ملک دولت بلاست گدا پادشاهست
و نامش گداست قطعه مطلب گر توانکری خواهی اگر غنیلق استر ایسک جز
قناعت که دولتیست هنی قناعتدن غیری برنسنه طلب ایلمه زیرا قناعت هضم
اولنجی وایوی بردولتدر القناعة کنز لا یفنی گر غنی زر بدامن افشاند فرضا اگر غنی
انک ایله التون صاچه یعنی حق یولنه بذل احسان ایلیه تا نظر در ثواب او نکنی اکاه
اول صاقن انک ثوابنده نظر ایتمیه سن و نیم غنائم اولیدی جندخی ثواب ایچون
احسان ایدر ایدم دیمیه سن کز بزرکان شنیدام بسیار زیرا اولولردن چوق اشتمشمیم
که دیرلر صبر درویش به که بذل غنی درویشک صبری بونک بذلندن یکدر بیت اگر بریان
کند بهرام گوری اگر بهرام گور بان اشکنی بریان ایلیه بهرام گور عجم پادشاهلرندن
بر پادشاهک اسمیدر گورک صیدنه میل و مداومتی اولدوغندن بهرام گور دیلر
مذکور اولان گور بهرامه مصروف دکلدر زیرا تقدیری اگر بریان کند بهرام گور
گوری را شهرتدن و ضرورت شعردن او توری حذف اولنمشدر نه چون پای ملخ باشد
زموری بر قرنجه دن بر چکرک ایاغی کبی اولمز زیرا مورده نسبت پای ملخ زیاده عظیمدر
بهرامه نسبت گور زیاده حقیردر حکایت یکی را دوستی بود که عمل دیوان کردی بر کشینک
بر دوستی وار ایدی که دیوان عملنی ایلر ایدی یعنی دیوانه متعلق بر عمل اوزره
ایدی مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد اتفاق بر زمان بو دست دیوان عملنه
منسوب اولان دوستی گورمک اتفاق دوشمدی کسی گفت بر کسنه ایتدی بو دوسته
ایتدی فلان را دیرشد که نه دیدیدی فلانی یعنی دیوان عملنی ایدن دوستی چوق زماندر

اشوب پریشان معناسنهدر

مطلب لفظنک معناسی
مصراع ثانیده قید اولندی
سهولت معنی ایچوندر
سعکه

گوربونده بیان اتکمه
معناسنهدر

اولدیکه

اولدیکه کورمدک کفت من اورا نمی خواستم که بینیم بو دوست ایتدی بن استرم که انی
کورمیه‌یم قضارا از کسان او حاضر بود اتفاق اول دوستک ادملرندن بر کیسی
حاضر ایدی کفت اول کسه اول دوسته ایتدی چه خطا کرده است که از دیدن او ملول
اول دوست نه خطا ایلمشدر که انی کورمکدن ملول سن یعنی کورمک استمزسن کفت
خطایی نیست بو دوست اول دوستک ادمیسنه ایتدی اصلا بر خطا یوقدر یعنی اندن
خطا صادر اولمشدر اما دوست دیوانی را اما دیوانه منسوب اولان دوستی وقتی
توان دید که معزول باشد شول وقت کورمک ممکن در که معزول اوله و مرا راحت خویش
در رنج او نمی باید وانک رنجنده بکا کندو راحتم کرکمز یعنی اول که کثرت اشتغالدن
متصل رنج الموده در اول وقت انکا ملاقی اولمق بکا راحت و ذوق در که ملاقاتدن حاصل
اولور که رنج در زیر اشتغالده در قطعه در بزرکی و دار و کیر و عمل اولولقده یعنی
منصب ده و عمل دار و کیر بنده ز آشنایان فراغتی دارند آشنالردن فارغلق طوترلر
کثرت اشتغالدن دولت فاتیه معزولی اوللر قلرندن روز درماندکی و معزولی لیکن
عاجزلق و معزوللق کونتنده درد دل پیش دوستان ارند کوکل دردنی دوستلر
قتنه کتورر بس معقول اولان بو در که بونک کبی کمسه لر ایله دوستلق اولمیه حکایت ابو هریره
رضی الله عنه ابو هریره حضرتی الله تعالی حضرتی راضی اولسون ابو هریره کنیسی در
اسمی شریف عبد الرحمن در هر روز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم امدی
هر کونه حبیب اکرمک حضور شریفنه کلور ایدی کفت حضرت رسول صلی الله علیه
ایتدی یا اباهریره ای اباهریره ذرنی غبا بنی هر کون اثری زیارت ایله تزدد
حبا سن زیاده اولسن بو تنندن یعنی هر روز میا تا محبت زیادت کردد یعنی
هر کون کلمه تا محبت زیاده اوله صاحب دلی را بر صاحب دله کفتند ایتدیلر بدین
خوبی که آفتابست بو خوبلق ایله آفتابدر شنیدیم اشتمدک ایز که کسی اورا دوست
کرفته که بر کمسه انی دوست دو تمشدر یعنی طوتمشدر و عشق آورده و عشق کتورمشدر
یعنی بر کمسه انکا عاشق اولمشدر کفت اول صاحب دل ایتدی از برای انکه اول سببدنکه

قضا اوینک کبی مجل اوده و مستعمل معناسنه در
اتفاق معناسنه مستعمل
اولنور غفلت اولنمیه

دار و کیر بونده غوغا و اضطراب
و طمطراق و عظمت معناسنه اولمق
جایزدر

غب بسکون الباء اثری معناسنه در

بدین ده اولان با فی معناسنه در
وحی جایزدر

دید بونده دیدن معناسنه در

هر روز توان دید هر کون آفتابی کورمك ممکندر مکر روز زمستان مکر قیشده ممکن
دکلدر که محجوبت ومحجوب که زمستانده آفتاب مستوردر اما اول وقت مرغوب
ومقبولدر قطعه بدیدار مردم شدن عیب نیست خلقك دیدارینه وزیارتنه
کتمك عیب دکلدر ولیکن نه چندان که کویند بس اما اول قدر دکل که یتر دیه لر یعنی
دوستلر ایله ملاقات ومصاحبت مقبولدر لیکن حددن زیاده معقول دکلدر
زیرا کثرت مشاهده قلت حرمتی موجبدر اگر خویشتن را ملامت کنی اگر کندوکی ملامت
ایده سن کثرت مشاهده ومصاحبت ایله ملامت نباید شنیدن زکس ایلکدن
ملامت اشتمك کرکمز زیرا حقیقتده سن سنی ملامت ایدرسن بیت خوش کسی که
مدام از پی نظر نرود بهر درش که بخوانند بی خبر نرود حکایت یکی از بزرکان
اولولردن بری باد مخالف در شکم بجیدن کرفت مخالف یل انکك قرننده صرلمق طوتدی
یعنی زیاده هجوم ایدوب چیقمغه قصد ایلدی وطاقت ضبط آن نداشت دخی اول اولو
باد ضبط اتمکه طاقت طوتمدی یعنی قادر اولمدی بی اختیار از وی صادر شد اختیارسز
اول اولودن رنج صادر اولدی کفت اول اولو حیاسندن انلره اولنلره ایتدی
ای دوستان ای دوستلر مراد ارد بنجه کردم اختیاری نبود ای که ایلدم انده
اصلا اختیارم یوغیدی یعنی بو قباحتی اختیار ایله اتمدم وبزه بر من ننوشتند
واندن اوتری بنم اوزریمه بر کناه یازمزلر وراحتی بمن رسید وانده بکا بر راحت
ایرشدی حال بو که کمسه یه اندن ضرر ایرشمدی شما نیز بکرم معذور دارید
سز دخی کرم ایله بو خصوصده بنی معذور طوتکز مثنوی شکم زندان بادست
ای خردمند ای عاقل شکم بادك زندانیدر نداردهیچ عاقل باد در بند هیچ
عاقل بادی بنده طوتمز بلکه رها وخلاص ایدر جو باد اندر شکم بجید فرو هل
جونکه شکمده یل صاریله زیاده اضطراب ویره اشغه قویوبر کتسون
که باد اندر شکم بار بیست بردل زیرا شکمده یل کوکل اوزره بر یوکدر یعنی زیاده
مؤلدر ایلیه لمدن خلاص اولیدر بیت عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه
سرشت

بوبیتك معناسی فقیر شرح
اندوکی اوزره زیاده روشندر
اما بو جهله دخی قابلدر اکر
کندوکی ملامت ایده سن
کثرت مشاهده دن کندوکی
منع ایده سن

بجید صرلق وطولمق
وصرمق وطورلمق مجازا
نه معنانه کلور

بزه کناه معناسنده در انده
اولان همزه وحدت ایچوندر
لفظی عاقل لفظنه مجرورف
هیچ لفظنه ندارد
اولمغله اولیدر
اولمقدن معروف

سرشت که گناه دگری بر تو نخواهند نوشت بیت حریف ترش روی ناسازگار موافق
اولمیین اکشی یوزلو حریف چو خواهد شدن دست پیش مدار چونکه گیتمک استرانک
اوکنه ال طوتمه یعنی گیتمکه مانع اولمه قوگتسون بو بیتدن مراد نه ایدوکی معلومدر
تصریح اتمکه احتیاج یوقدر بعضی بی ادب سفیه لر حضرت شیخه بو حکایتدن
اوتری نامعقول کلمات ایدرلرس همان قصه دن حقه نه ایسه انی گورنته کم
مولانا مثنوی ده کتورمشدر بیت منه بیت نیست اقلیمست هزل ترک نیست تعلیمست
حکایت از صحبت یاران دمشق شامده اولان دوستلرمک مصاحبتندن بکا
ملالتی پدید آمده بود برملالت ظاهر کلمش ایدی یعنی انلردن بکا بیحضورلق
واقع اولمش ایدی سر بیابان قدس بنهادم اول سبیدن قدس شریف بیابانته
باش قودم یعنی شام شریفی ترک ایدوب اول سمته کتدم و با حیوانات انس گرفتم
وانسانی ترک ایدوب حیوانلر ایله انس طوتدم تا وقتی شول وقته دکین که اسیر قید
فرنگ شدم که فرنگك قیدنه اسیر اولدم یعنی فرنک بنی اسیر ایلدی و در خندق
طرابلس و طرابلس خندقنده با جهودانم بکار گل بداشتند جهودلر ایله بنی
بالجق ایشنه طوتدیلر یعنی انلر ایله بنی ارغادلغه قوشدیلر تا یکی از روساء حلب
اول زمانه دکین انده کافرلر النده اسیر اولوب بالجق طاشدم که حلب رئیس
رئیسلرندن بری که سابقه معرفتی درمیان ما بود که انک ایله بزم اوتامزده
قدیمدن اشنالق وار ایدی گذر کرد دین اولدوغم یره اوغرادی و مرا شناخت
و بنی انده گوروب اکلدی و گفت ای فلان و اول کمسه بکا ایتدی ای فلان یعنی
ای سعدی این چه حالتست بو نه حالتدر و بونده نیلرسن و چه گونه می گذاری و نیجه
کچنورسن گفتم جواب ویروب ایتدم قطعه همی گریختم از مردمان بکوه بدشت قواب
ایدر ایدم ادملردن داغ و صحرایه که از خدای نبودم بدیگری پرداخت زیرا حق
تعالی حضرتندن غیری برکسه ایله بکا مقارنت و مصاحبت اولمدی یعنی حق تعالی غیری
ایله بکا مقارنت و حظ اولمدوغی اجلدن ادملری ترک ایدوب کوه و دشته قچار ایدم

خندق لفظ عربیدر و عوام
ترکیب ایدوب خندک دیر

طرابلس شام بیروته قریب بر شهرک
اسمیدر و بر ایکی میل مقداری اراده
یا ونده ایشع واقع اولمشدر

پرداخت برداختن مصدرندن

بعض کمسه بو مصراعک معناسی که خدادن عجز ایله برکسه ایله بکا مقارن اولیه دیو تعیین
وتصریح ایتمشلر بو تقدیرجه نبودم کر کمز نبودم کرکوردادک فتحی ایله یعنی صیغۀ نفی
کرک در قیاس کن که چه حالت بود درین ساعت قیاس ایلهکه بو ساعده بوقدر
رحمت ده حال نیجه اولور ونه قدر الم ایرشورکه در طویله نامردم ببایدساخت
که بکا نامردم لر یعنی کافرلر طویله سنده چکتمک کرک یعنی انلر ایله مصاحبت واختلاط
لازم در ایلیه شمدی بنم حالم نیجه ایدوکن بلمدوکی حضرت شیخ بو سوزلری اول ربیعه دن
بیت پای در زنجیرپیش دوستان دوستلر قتنده ایاق زنجیرده اولمق به که با بیکانکان
در بوستان بیک کره یادلر ایله بوستانده اولمقدن اول بلاده کوردکی بنم حالم اوزره
ترحم کتوردی وبده دینار واون دینار ایله از قید فرنکم خلاص کرد فرنکک
قیدندن بنی خلاص ایلدی وباخود بحلب برد وبنی کندوسی ایله حلب شهرینه التدی
دختری داشت اول رئیس بر دختر دوترایدی یعنی بر قزی وار ایدی بعقد نکاح
من درآورد اول دختری بنم نکاحم عقدینه کتوردی یعنی بکا نکاح ایتدی بکابین
صد دینار یوز دینار کابین ایله چون مدتی برآمد چونکه بو حال اوزره بر زمان
کلدی یعنی کچدی دختر بدخوی وستیزه روی بود اول دختر نامعقول وعناد
ایدیجی ایدی زبان درازی کردن کرفت زبان درازلق ایلمک طوتدی وعیش مرا منقص
داشتن اغازید وبنم عیشمی منغص ومکدر طوتمغه اغاز ایلدی چنانکه کفته اند
انجلین که ایتمشلر در مثنوی زن بد در سرای مرد نکو هم ازین عالمست دوزخ او سرایده
هم ازین عالمست دوزخ او بنم بو عالمده درانک دوزخی زنهار از قرین بد زنهار
زنهار یرامز یولداشدن زنهار وقنا ربنا عذاب النار ای بزم ربمز بزی حفظ
ایله نار عذابندن کویا قرین بدکه بونده یرامز عورت مراد در همان نار عذابیدرکه
زیاده الم ویرر بیت جای خواهم زدن این دلق ریایی جکنم روح را صحبت ناجنس
عذابیست الیم باری زبان تعنت دراز کرده همی کفت برکره تعنت دلنی دراز ایلمش
اولدوغی حالده ایدر ایدی توان نیسی که پدر من سن اول دکل میسن که بنم بابام ترا از قید

فرنک

ساخت بونده ساختن
معناسنه در

که در طویله نامردم مرا
تقدیرنده در

بیکانکان بیکانه نک جمعی در
باد معناسنه در

ستیزه روی عناد
ایدیجی معناسنه در

زنهار بونده حذر ایله معناسنه در
بعض محلده امان معناسنه در
کلور

تعنت مذلت طلب ایلمک

فرنک باز خریدسنی فرنکک قیدندن کیروصاتون الدی یعنی خلاص ایلدی کفتم
بلی حضرت شیخ ایدر اول دختره جواب ویروب ایتدم بلی بده دینار بان خریدم اون
دینار فرنکک الندن صاتون الدی وبصد دینار ویوز دینار ایلدکه مراد مهر موجل در
بو سبب تو کرفتار کردستک الکده کرفتار ایلدی سنک الکده خلاص اولمق اندن اصعب در
مثنوی شنیدم کوسفندی را بزرکی اشتدم که بر کوسفند بر اولو رها یند از دهان
دست کرکی بر قوردک اغزندن والندن قورتردی شبانکه کارد بر خلقش بمالید
قورک اخشام وقتی انک بوغازنی اوزره بچاق اوالدی یعنی بوغازندی تاکه ضایع
اولمیه روان کوسفند از وی بنالید کوسفندک جانی اندن ایکلدی ولسان حال ایله
دیدی که از چنکال کرکم در ربودی که بنی قوردک پنجه سندن قاپدک چو دیدم عاقبت
کرکم تو بودی چونکه نظر ایلدم کوردم عاقبت قوردم سن اولدک حکایت یکی
از پادشاهان پادشاهلردن بری عابدی را پرسید بر عابده سؤال ایلدی بویله
دیو که اوقات عزیزت چون می کذرد که سنک عزیز وقتلرک نیجه کچر و نه صرف ایدر سن
کفت عابد پادشاهه ایتدی همه شب در مناجات دوکلی کیجه حق تعالی حضرتنه مناجاتده
وسحر در دعای حاجات وسحر وقتی حاجتلر دعاسنده یعنی حصول حاجات ایچون
دعا اتمکده وهمه روز در بند اخراجات ودوکلی کون لوازم قیدنده که نفسم وعیالم
ایچون کرک در وملک را مضمون اشارت عابد معلوم کشت پادشاهه عابدک
اشارتنک مضمونی واول سوزدن مقصودی نه ایدوکی معلوم وظاهر اولدی فرمود پادشاه
بفرمودی تا وجه کفاف او تاکه وجه کفافی یعنی انک لوازمنه کفایت ایدجک قدر
خرجلق معین دارند خزینه دن معین طوته لر یعنی ویره لر تا بار عیال از دل او
برخیزند تا اهل بیت یوکی یعنی اضطرابی انک کوکلندن قالقه یعنی کیده تاکه
جمع اوقاتنی طاعته صرف ایده مثنوی ای کرفتار بند عیال ای عیال بای بندینه
کرفتار اولمش کسه دکر ازادکی مبند خیال کیرو ازاده لک خیالنی بغلمه
یعنی شمدن صکره حضور سرور فکرن ایلمه غم فرزند ونان جامه وقوت

چونکه اما ارایله استفهام در
بند بوندده قید معناسنه در

عیال جمع عیل در جیاد جمع
جید اولدوغی کبی

بای بند اباق باغی

دکر خیال ازادکی مبند تقدیرنده در
قوت بر نسنه معناسنه در

زیرا فرزندونان وجامه وقوت غمی بازت از روز سیر در ملکوت عالم ملوکه
اولان سیر ومشاهده دن سنی کیرو کتوررلر یعنی جناب قدسک وصولنه سکا
مانع اولور بمه روز اتفاق می سازم حضرت شیخ ایدر دکلی کون اتفاق
دوزرم یعنی جهد واقدام ایدوب خاطرمده مقرر ایدرم که بشب باخدای
پردازم که کیجه ده حق تعالی حضرتی ایله مخالطت ایدوم یعنی مناجات وطاعت
ایدوم وخلقک صحبتنی قلبمده ازاله ایلیم شب چو عقد نماز می بندم اما کیجه چونکه
نماز عقدن تعلیم یعنی تکبیر ایدوب نمازه شروع ایلیم چو خورد بامداد فرزندم
اول همان خاطرمه کلور که عجب صباح فرزندم نه یر یعنی اکه قوتی نه وجهله حاصل
ایدوم حکایت یکی از متعبدان شام شام عابدلرندن بری در بیشه ده
سالها عبادت کردی نیجه ییللر عبادت ایلدی و برک درختان خوردی
وطعام بریه اغاجلر یبراغنی یردی پادشاه ان طرف اول طرفک پادشاهی
بحکم زیارت بنزدیک او رفت زیارت حکمی ایله اول عابدک قتنه کندی کفت
پادشاه عابده ایتدی اگر مصلحت بینی اگر معقول کورر ایسک در شهر از برای
تو مقامی سازیم شهرده سندن اوتری بر مقام دوزلم اگر فراغ عبادت ازین
بهتر میسر شود که عبادتک حضوری بوندن یک میسر اوله و دیکران هم دعنر
کمکیر دخی ببرکات انفاس شما مستفید شوند سزک نفسلرکز برکتلر
ایله یعنی مبارک نفسلرکزدن ایله مستفید اوله لر و باعمال صالح شما اقتدا
کنند وسزک صالح ومقبول عمللرکزه اقتدا ایلیه لر زاهد این سخن را
قبول نکرد زاهد بو سوزی قبول ایلمدی ارکان دولت کفتند ارکان دولت
زاهده ایتدیلر پاس خاطر ملک را پادشاهک خاطرنی رعایت ایتمک
ایچون مصلحت انست که چند روز بشهر درآیی معقول اولدر که برقاچ کون
شهره کلسن اگر صفای وقت عزیزان اگر عزیزلرک صافی ولطیف وقتی
از صحبت اغیار کدوری پذیرد عزیزلرک صحبتنده بر کدورت قبول ایلیه

یعنی

مضاف
سیر لفظی ملکوت لفظنه
اولمق جائزدر

عقد نمازه تکبیر الافتتاح

کردی ده وخوردی ده اولان یا
حکایت ایچوندر یعنی جهله
معنی تابدر عبادت ایلیه
عبادت ایلر و اغاجلرک
یبراغنی یر ایدی
حکمه بونده سبب معناسنه در
فراغ حضور معناسنه در
کدورت بیحضورلق معناسنه در
استعمال اولنور

73

یعنی اضطراب والم ایرشه اختیار باقیت اختیار باقیدر مراد ایدینور سکورلکنه
اولکی مقاممز کیده سز اوروده اند حکایتده کتورشلردر که عابد بشهر درامد که عابد شهره
کلدی بستان سرای خاص ملک را پادشاهک خاص بستان سراینی از برای او
بپرداختند اول عابدن اوتری حاضر و مهیا ایلدیلر مقامی دلکشای اول بستان
سرای دلکشا و مسرت بخش بر مقام ایدی و روان آسای و روان اسای و حیات
افزا بر مکان ایدی مشو کل سرخش چو عارض خوبان اول بستان سرایک قرموزی
کللی خوبلرک عارضی کبی رنکین و لطیف ایدی سنبلش همچو زلف محبوبان انک
سنبلی لطافت و رایحه ده محبوبلرک زلفی کبی ایدی همچنان از نهیب برد عجوز
انجلین برد عجوزک خوفندن شیر ناخورده طفل دایه هنوز دایه قوجاغنده
اولان سوت امتش طفل کبی ایدی یعنی هنوز انک کللی سنبلی برد عجوزک خوفندن و شرتندن تمام
اجلمش ایدی اما اجله حضرت شیخ وصف اتدوکی کبی اولور ایدی بوکه باعتبار المال دیرلرنته کم
کلام قدیمده سورهٔ یوسف دهو اقعدا ملشدر انی ارانی اعصر خمرا و افانین علیها جلنار
بوداقلر اوزره انار شکوفه سی خلقت بالشجر الاخضر نار کویا یاشل اغاجه اتش اصلدی که
همان اکبکز ایدی ملک درحال پادشاه زاهد کلدوکی کبی قوری کنیزکی خوب روی بهشت
فرستاد برخوب روی جاریه جک اول زاهدک قتنه کوندردی رباعی ازین مه پاره
عابد فریبی بو عابد الدایجی مه پاره دن ملایک صورت طاوس زیبی ملایک صورتلو
طاوس زینتلو بر کنیزکی ایدی یعنی زیاده خوب ایدی و رعنا لباس کیمش ایدی که
بعد از دیدنش صورت نبندد که انی کوردکدن صکره صورت بغلمز یعنی ممکن و متصور دکلدر
وجود پارسایان را شکیبی صالحلرک وجودنه صبر ایلمک لک یعنی صالحلر اکر اول کنیزکی
کورسلر ایدی انک ایله ملاقات طلب ایدرلر ایدی صبره مجاللری مجاللری قالمز ایدی
همچنان در عقبش انجلین یعنی جاریه کوندردکی کبی اول جاریه نک عقبنجه غلامی
بدیع الجمال و لطیف الاعتدال جمال بدیع و عجیب قامتی لطیف و معتدل بر غلام فرستاد
پادشاه انک رعایتندن هرکز قصور قالمسون ایچون انک قتنه کوندردی هلک

بستان سرای بستان ایچنده
اولان سرایه دیرلر مه

دلکشا وصف ترکیبیدر
روان اسای وصف ترکیبیدر
جان دلکنجی و جان و کلنه
معناسنه در مه

برد عجوز مشهوردر
مه

بو مصراعده اداة تشبیه محذوفدر
مه

افانین جمع افنان افنان
جمع فنن که غصن معناسنه در
مه

جلنار انار چچکی و کراسی
جمکی بو مصراعه تابنده اولان
نار اتش معناسنه در مه
زیب زینت معناسنه در
ملایک صورتده صفه جمع ایله
واقع اولدی مبالغه
اعتدال بوندره قامت معناسنه در
زیبیده اولان باوحدت ایچون
در

بری صیغهٔ معلوم اولوب ایکی مفعولی
بیله محذوف اولمق ملایم در صیغهٔ مجهول
اولمقدن مه

الناس حوله عطشا ناس هلاک اولدی اول غلامک اطرافنده عطش یوننده یعنی
انک عشق آتشندن حاصل اولان آتش وحرارتدن خلق هلاک اولدی وهو ساق
یری ولایسقی حال بوکه بر ساقی درکه صوسزه ای کوستر اما صوا زمز دیده از دیدنش
نکشتی سیر کوزانی کورمکده سیر اولمز وقناعت کلمز ایدی اول غلام بو مرتبه ده خوب
ایدی همچنان کز فرات مستسقی استسقا مرضنه مبتلا اولمش نکه فرات ایرمغندن
قالمغی کبی عابد لقمه لذیذ خوردن گرفت عابدک لذیذ لقمه ونفیس طعام یمکه شروع
ایلدی واز فواکه مشموم حلاوت وتمتع یافتن ومیوه لرده وخوش بویلردن حلاوت
وتمتع بولمغه باشلدی تازه میوه لر ولطیف رایحه لر قوقلمغه شروع ایلدی وکسوت
لطیف پوشیدن ولطیف جامه گیمکه شروع ایلدی در جمال غلام وکنیزک نظر کردن وپادشاه
کوندردوکی غلام ایله کنیزکک جمالنه نظر ایلمکه باشلدی بو محلده غلامک کنیزکه اوزره
تقدیمده اشارت خفیه واردر کویا اول عابدک محبوبه نظری زیاده ایدوکنی اشعار ایدر
زیرا یوقاروده کنیزکی غلام اوزره تقدیم ایتمش ایدی بو محلده تأخیر ایتدی بو نکته بیاندن
اوتری وخردمندان گفته اند وعاقللر ایتمشلر در زلف خوبان زنجیر پای عقلست خوبلرک
زلفی عقل ایاغنک زنجیریدر ودام مرغ زیرک وزیرک قوشنک طوزاغی در بیت در سر
کار تو کردم دل ودین با همه دانش بو ده کلی علم ایله دلی ودینمی سنک اشک ومحبتک سوداسنده
صرف وفدا ایلدوم مرغ زیرک بحقیقت منم امروز تو دامی حقیقتده مرغ زیرک بنم بو کون
سن طوزاقسن که زیرک قوش ایکی ایاغی ننده طوتدیغی کبی بن دخی سکا طوتلدم بیت
علم وفضلی که بچل سال دلم جمع آورد ترسم آن نرگس مستانه بیغما ببرد فی الجمله دولت
وقت مجموعش بزوال آمد محصل کلام اول عابدک جمع اولمش دولتنک وقتی زواله
کلدی یعنی اولکی ذوق وحالتی کتدی چنانکه گفته اند انچنین که عاقللر ایتمشلر در قطعه
هر که هست از فقیه وپیر ومرید هر کیم که واردر فقیه وشیخ دن ومریدن وزبان آوران
پاک نفس دخی پاک نفسلو ولطیف سوزلو زبان آورلردن یعنی عالملردن واعظلردن
چون بدنیای دون فرود آمد بو دکلنی چونکه دنی دنیایه اشغه کلدی یعنی دنیایه محبت

دیده صح

مستسقی استسقا معناسنه در

سیر طوق معناسنه در

فواکه جمع فاکهه تازه میوه معناسنه در

مشموم خوش بوی اولان نسنه یه دیرلر

فرو اشغه معناسنه در

ایدوب

بعض برنیه بیلمیجو یرنه یابی واقع اولورمه

ایدوب انک دوقنه الدانوی وانک مغلوبی اولدی بعسل درعا ندیجو مکس عسلده بعض
مکس کبی قالدی یعنی عسلده مکس باسته اولوب خلاص بولمدوغی کبی دنیای دنیه
محبت ومیل ایدنلردخی اندن خلاص بولوب جناب قدس ایله اشنالق حاصل ایدمزلر
بیت طرهٔ شاهد دنی همه بندست وفریب عارفا برسر این رشته مجو بید براع
قطعه کرشاهدان نه دنی ودین همی برند وعقل اگر محبوبلر دنیاده دین وعقل وهوش
التمزلر پس زاهدان برای چه اخلوت کرنده اند ایلیه زاهدلر نیچون اختیار ایتمشلردر
یعنی خوبلر کندولره التفات ایدنلری بی عقل وبی دین اتدکلرندن اوتری زاهدلر
اول خوفدن اختیار ایتمشلردر بیت منعم مکن زعشق وی ای منعی زمان معذور
دارست که تو اورا ندیده زنهار اگر بدانه خالش نظر کنی زنهار انک دانه یه مشابه
حالنه نظر ایده سن می دان کدام زلف بر وکستریده انده محقق سل کر زلف دامی
انک اوزرینه دوشمشدر کوکل ترکورمکه میل ایلدی عابدرا دید عابد کوردی ان
هیئات نخستین بگردیده که اولکی شکلندن دونمش وحسرخ وسپید شده
وتلذذ وذوقدن یوزنک بعضی بری قزل وبعض بری اق اولمش وفربه شده
وتنعم وحضورده سمز اولمش وبرباش دیبا تکیه زده ودیبا یصدق اوزره
طورمش یعنی طایمش وغلامی پری پیکر وپری صورتلو برغلام بامروحهٔ طاوسی
طاوس قنادندن دورلمش مروحه ایله بالای سرش استاده انک باشی اوزره
طورمش برسلامت حالش شادنی کرد پادشاه اول عابدک سلامت حالی اوزره
شادمانلق ایلدی واز هر دری سخن گفتند وهر بابدن الکلام یجر الکلام طریقی
ایله پادشاه عابد ایله اول محلده سوز سویلشدیلر تا ملک بانجام سخن گفت
تاکه پادشاه سوز اخرنده ایتدی من این دو طایفه را درجهان میدارم بن بو ایکی
طائفه یی جهانده دوست طوترم علما وزهاد که اول طایفه نک بری عالملردر بری
زاهدلردر وزیر فیلسوف جهان دیده برجهان دیده عاقل وزیر حاضر بود حاضر ایدی
گفت پادشاهه ایتدی ای ملک ای پادشاه شرط دوستی انست که با هر دو طائفه نیکویی کنی

خال ایکی معناده در

بر کره پادشاه اول عابدی کوروب میل ایلدی
یاری ... بدین اوزعیت کرد

ایتن بصیرت معناسنه در

سکیه طایفه معناده در

مروحه یلپزه معناسنه در

شرط فارسیده لایق معناسنه استعمال اولنورمه

دوستلغك شرطی ولایقی اولدر که هر ایکی طائفه یه ایلك ایده سن علما از بده
عالمره التون ویرتا دیگران بخوانند تاکه غیریلر اول رعایتی کوروب اوقیه لر وعلم
وفضل تحصیل ایده لر وزهاد راجیزی مده تا زاهد بمانند وزاهدلره برنسنه ط
ویرمه تا زاهد قاله بیت نه زاهد را درم باید نه دینار نه درم نه دینار کرك زاهده هیچ
جو ستد زاهد دیگر بدست ار جونکه اول زاهد درم ودینار الدی بر غیری زاهد اکر
کتوراتی ترك ایله زیرا اول زاهد دکل در قطعه انراکه سیرت خوش وسیرت باخداى
اولکسنك که خوش ولطیف سیرتی والله ایله برسری واردر بی نانه ووقف ولقمه
دریوزه زاهد ست وقف اتمك سز ودلنمك لقمه سز اول زاهدر بونلره احتیاجی
یوقدر انگشت خوب روی وبناگوش دلفریب خوب رویك برمعی ومحبوبك قولغی
توزی گوشوار وخاتم فیروزه شاهد ست گوشوارسز وفیروزه گهرسز وخاتم سز محبوبدر
یعنی گوشوار ایله وفیروزه قاشلو خاتم ایله وسایر زینت ایله اول محبوبی تزیین
ایلمك لازم وحاجت دکل درقطعه درویش نیك سیرت وفرخنده رای یعنی ایو سیرتلو
ومبارك ومعقول رایلو درویشه نان رباط لقمه دریوزه کومباش نقش
ونکار وخاتم فیروزه کومباش وزینت ورنك وبوی دی اولمسون که اصلا
احتیاج یوقدر بیت تا مرا هست ودیگرم باید ما دمکه بنم قوت لایموت مقداری
شنیه یه قدرتم واردر اندن غیری بکا کرك اوله یعنی اولان شنه یه ایله قناعت
اتیم اگرنخوننده زاهدم شاید بوحال ایله اکر بکا زاهد اوقومیه لر یعنی زاهد دکل در
دیه لر لایق در زیرا قناعتم یوقدر حکایت مطابق این سخن بو سوزه موافق بر حکایتدر
بوذکر اولنجق حکایت پادشاهی را مهمی پیش امده بر پادشاهك بر مهم کلدی گفت
اول پادشاه ایتدی اگر انجام این حالت اگر بو حالك عاقبتی بر مراد من باشد بنم مرادم
اوزره اولا جندین درم زاهدان را بدهم زاهدلره بو قدر درم ویرم دیوندر
ایلدی وفای نذر بموجب شرط لازش امد پادشاه نذرنی وفا ایلمك شرط سببی ایله
لازم کلدی لاجرم اول سببدن یکی از بندکان خاص را خاص بنده لرندن برینه کیسه

درم

سته بونده ماضی در ستبدن
اولمق معناسنه در

بناگوش قولق توزی در
دلفریب وصف ترکیبدر کوکل الدایجی
معناسنه در

بو مصراعده صفت لق نشر
غیر مرتب واردر

گوشوار کوپه

فرخنده قتلو ومبارك

رباط صوفیون اولدقلری صومعه
وخانقاه ور کاروان سرای وعمارت
اما بونده اولکی مراددر
نقش نکار تفنن فی العبارة
امر حاضردن صکره نهی حاضر واقع
اولسه نهی غایب معناسنه اولور
کومباش بس

پاکیزه پاك معناسنه در

دم فارسی درهم عربیدر

موجب سبب معناسنه در

رباط اینمکی و دلنمك لقمه دی اولمغه
خانقوه جوب صورت ویا لیره روی ا
خوب صورتلو ویا لیره یوزلو خاتونه

حکایت

هوشیار لغتده اصلو و ایقـ
معناسنده در لیکن مخسته معناسنده
استعمال اولنور

مخسته

درم داد بر کیسه اقچه ویردی تا بر زاهدان تفریقه کند تا که بیقصور اول اقچه یی زاهدلره
تفرقه ایلیه یعنی اوله‌شدره گوینده ایدر ران غلام عاقل و هوشیار بود اول غلام
عاقل و مخسته ایدی همه روز بگردید دکلی کون دولندی و شبانگه باز آمد اول اخشام
وقتی گیرو پادشاهه کلدی و درمها بوسه داد و پادشاهه تعظیماً اول درملره
بوسه ویردی و پیش ملک بنهاد و گفت دخی پادشاهک اوکنه قودی و ایتدی
چندانکه زاهدانرا طلب کردم نیافتم اول قدرکه زاهدلری طلب ایلدم بولمدم
گفت پادشاه ایتدی این چه حکایت است بو نه حکایت و نه سوزدر آنچه من دانم
مشهور اولنلری دن انی بیلورم درین شهر بو شهرده چهارصد زاهد اند
دورت یوز زاهد سبب نه در کسن انلر کورمیسن گفت اول غلام ایتدی ای خداوند جهان
ای جهانک پادشاهی انکه زاهدست نمی ستاند اولکه زاهددر الماز وانکه می ستاند
زاهد نیست واولکه الور زاهد کل در سر خود زاهدلره تعیین اتدوکوز ملکک بخندید
پادشاه کلدی و ندیمانرا گفت و مصاحبلرینه ایتدی چندانکه اول قدرکه مرا در حق
این طائفه خدا پرستان نیم بو خدا پرستلر یعنی عابدلر و زاهدلر طائفه سنک حقنده
ارادتست و اقرار محبت و اقرارم وار درین شوخ دیده را عداوتست و انکار
بو کستاخک انلر حقنده عداوت و انکاری واردر لیکن بجانب اوست لیکن حق
اول غلام جانبنده در بیت زاهد که درم گرفت و دینار زاهد که درم و دینار طوتری
یعنی الدی زاهدتر ازو یکی بدست آر اندن زاهدرک بر زاهد اله کتور حکایت
یکی از علمای راسخ علمده راسخ بولمش عالملردن برینه برسیدند سؤال ایلدیلر بویله
دیو که چه کویی در نان وقف که وقف اتمکی حقنده نه دیرسن حلالمیدر یوخسه حرامیدر
گفت اول عالم ایتدی اگر از جمعیت خاطر و فراغ عبادت می ستانند حلالست اگر وقف
اتمکی بنی خاطرک جمعیتندن و عبادتک حضورندن اوتری الرلر حلالدر و اگر مجموع از بهر
نان می نشستند حرامست اما اگر مجلسی نانندن اوتری جمع اولوب اوتوره‌لر حرامدر بیت

بیت

اگر نان از برای کنج عبادت گرفتند اند صاحب دللر نانی عبادت بوجاغندن اوتری طوتمشلردر

کرانوه حضور ایله عبادت ایلیه لر صاحب دلان کنج عبادت برای نان عبادت بوجاغنی

نان ایچون طوتمشلر درزیرا بویله ایدنلر یزدان پرست اولمزلر بلکه نان پرست اولورلر

حکایت درویشی بمقامی رسید بر درویش بر مقامه ایرشدی که صاحب آن بقعه که اول بقعه نک

صاحبی مردی کریم النفس بر کسه ایدی طائفه اهل فضل بلاغت بر بلوک

اهل فضل و بلاغت بر بلوک فضلا در صحبت او اول صاحب بقعه نک صحبتنده هر یکی

بذله و لطیف هر بریسی بر بذله و بر لطیفه چنانکه رسم ظریفان باشد انچلین که ظریف لرک

عادتی اولور همی گفتند ایتدیلر درویش راه بیابان قطع کرده بود درویش

بیابان یولنی قطع ایلمش ایدی یعنی یول چکمش ایدی و مانده شده و یرغون

اولمش ایدی و چیزی نخورده و اول وقته دکن بر نسنه یمش ایدی یکی از آن میان

اول اورتادن یعنی مجلس ده اولنلردن بری بطریق انبساط لطیفه طریقی ایله گفت

اول درویشه ایتدی ترا هم چیزی بباید گفت سکا دخی بو مجلس ده بر نسنه دیمک کرک

درویش جواب داد درویش جواب ویردی که مرا چون دیگران فضل و بلاغتی نیست که

بنم غیریلر کبی بر فضل و بلاغتم یوقدر و چیزی نخوانده ام و بر نسنه اوقومشم یوق بیت

از من قناعت کنید بهمان بیت ایله قناعت ایلکوز همگنان بر غبت و ارادت گفتند بگوی

دو کلی لر میل و محبت ایله درویشه ایتدیلر اول بیتی ده گفت درویش ایتدی بیت من گرسنه

در برابرم سفره نان بن آج برابر مده نان سفره سی همچون عزیب بر در حمام زنان

عورتلر حمامنک قپوسی اوزره اولان ارکن کبی ام یعنی طعامه زیاده اشتهام

واردر همه بسندید چه اند اولنلر بو بیتی بکندیلر و سفره پیش آوردند

و اول درویشک اوکنه سفره کتوردیلر صاحب دعوت گفت صاحب دعوت

اولان یمکه درویشه ایتدی ای یار زمانی توقف کن ایله پرستارانم کوفته بریان

می سازد که جاریه لرم کوفته بشوررلر درویش سر بر آورد درویش باشنی

قلردی

اکثره اولان ایچون فضولدر

بقعه موضع معناسنه در

بذله لطیفه معناسنه در وحدت

انلرده اولان همزه

ایچوندر رسمه

باشد بونده ادات زمانیه در

رسم عادت معناسنه در

بباید گفت اولان

گفت گفتن معناسنه در

کنید بونده امر حاضر در

عزب ارکن یعنی

اولنمامش کنج متلک

کن ای یار بر زمان

توقف ایله

پرستار و جاریه آما

بونده ثانی مراد در

حاشیه

قلدی وگفت دخی ایتدی بیت کوفته درسفرهٔ من کومباش دی بم سفره‌ده
کوفته اولمسون گفته رانان تهی کوفته است زیرا لام سفره ایله گفته وزبون اولمش
قنق سزانك کوفته دربلکه اندن زیاده در زیرا تمام اشتهایه راست کلور حکایت
مریدی پیررا گفت بر مرید شیخنه ایتدی جکم از خلایق که بر زحمت اندرم نیجه ایده‌یم
خلایقدن که زحمتده ایم از بسیاری که بزیارتم ایند جو خلقدن که بم زیارتمه کلورلر
یعنی زیارتمه زیاده کلورلردن واوقات مرا وبنم وقتلرمه از تردد ایشان تشویش
حاصل میشود اندر قلوب کتمه لرندن تشویش وپریشانلق حاصل اولور گفت شیخ اول مریده
ایتدی هرچه درویشانند سنك زیارتکه کلنلرندن انلرکه درویشلردر ایشان را دمی بده
قلیل وکثیر اندرده بر قرض ویره وهرچه توانگرنند وانلرکه غنیلردر ایشان چیزی بخواه
اندردن برشنه قرض است که دیکر کرد توانگر دندکه کیرو سنك اطرفکه طولنمزلر ویانکه
کلمزلر بو وجهله دخی جایزدر که کیرو سنك اطرافکه طولنمیه لر ویانکه کلمیه فان الغرض
مقراض المحبة بیت اکر کدا ایش رو لشکر اسلام بود اکر کدا اسلام عسکرینك مقدمی
اولا کافر از بیم توقع برود تا درچین کافر لشکرینك خوفندن چین مملکتنه کیدر یعنی جنك
اتمیوب فجر حکایت فقیهی پدر را گفت برفقیه پدرنه ایتدی هیچ ازین سخنان دلاویز متکلمان
هیچ متکلملرك یعنی واعظلرك وعالملرك بوکوکل میل وتعلق ایدجی لطیف سوزلرندن
درمن اثر نمی کردند اثر ایلمز بعلة انك اول سبب ایله کر ایشانرا نمی بینیم
کرداری موافق گفت که انلرك بر عملنی سوزلرنه موافق کورمزم قوله تعالی اتامرون
الناس بالبر وتنسون انفسکم ای عجب ناسه ایلکك امر ایدرسز وکندو نفسلرکوزی
فراموش ایدرسز ترك دنیا بمردم اموزند دنیانك ترکنی خلقه اوکردرلر یعنی
سیم وزر جمع اتمکوزدیو خلقه وعظ ونصیحت ایدرلر خویشتن سیم غله اندوز
اماکندولرلر سیم وزر محصول قیره تورلر واسباب واهلاك جمع ایدرلر حق تعالی
حضرتندن خوف اتمزلر عالمی را گفت باشد وبس هرعالمك که انجق سوزی اوله
عملی اولمیه هرچه کوید نکیرد اندر کس اول عالم هرنه سوز که سویلیه وهرنه که نصیحت

اندر حجم
اندر حجم تقدیر بوینده مس

ایلیه کمسیه تاثیر ایتمز بیت واعظان کین جلوه بر محراب و منبر میکنند چون بخلوت
می روند آن کار دیگر می کنند عالم آنکس بود که بد نکند بلکه حقیقتده عالم اول
کمسه در که نامشروع و فسق ایلمز نه بگوید بخلق وخود نکند عالم دکل اول کمسه خلقه
دیر یعنی نصیحت ایدر لیکن کندوسی انی ایلمز بیت عالم که کامرانی وتن پروری کند
عالم که مراد سور یجلك وتن بسلجیك ایلر یعنی نفسه تابع اولوب ناز وتنعمه سعی ایدر
او خویشتن کمست کرا رهبری کند اول کندوسی ضالدر کیمه رهبرلك ایلر پدر کفت ما باسی
نصیحت طریقیله اکا ایتدی ای پسر او شول مجرد این خیال باطل محضا بو باطل نامعقول
خیال ایله شاید لایق دکل در روی از تربیت ناصحان بر تافتن ناصحلرك تربیتندن
یوز چویرمك و علماء را بضلالت منسوب کردن و عالملری ضلالته نسبت ایلمك
واندرك حقنده ناشایسته کلمات اتمك ودر طلب عالم معصوم وصالح عالم طلبنده واز
فواید علم محروم ماندن علم فائده لرندن محروم قلمق مثل همچو نابینایی که شبی شول
کور کبی بر کیجه در وحل او فتاده بود میکفت بانغده دوشمش ایدی وایدر ایدی ای
مسلمانان ای مسلمانلر چراغی فرا راه من دارید نیم یوله یقین بر چراغ طوتکوز زنی
فاجره بشنید وکفت بر فاجره عورت اول کورك سوزنی اشتدی واکه ایتدی ثوکه
چراغ بینی سن که چراغ کورمزسن بچراغ چه بینی چراغ ایله نه کوررسن همچنین بو بیجه
مجلس وعظ چون کلبه بزاز انست وعظ مجلس بزازلر ویا بازار کامل دکانی کبی در انجا
تا نقد ندهی بضاعت نستانی انده یعنی بازار کانلر و بزازلر دکاننده مادمکه
بر نقد ویرمیه سن و بر قماش المزسن وانجا تا ارادتی نیاری سعادتی نبری او بونده
یعنی علما مجلسنده مادمکه برارادت ومحبت کتورمیه سن بر سعادت النمزسن قطعه
کفت عالم بکوش جان بشنو عالم سوزنی جان قولغی استماع ایله ور نماند بکیفت کردارە
اکر اول عالمك سوزنه عملی بکزمز ایسه ده یعنی کندو عملی یوق ایسه ده باطلست انکه
مدعی کوید باطل ونامعقول در اول سوزکه دشمن ومدعی دیر اول سوز مصراع ثانی
خفته را خفته کی کند بیدار اویوش اویوشی قچان بیدار ایدر یعنی شول عالم که علمنده

اکه فائده

رهبر وتن پرور وصف
ترکیبدر واندره متصل اولان
یالر مصدر ایچوندر
شاید لفظنك معناسی مجهو
نابینایی لفظنه دکن مصروفدر

معصوم عصمت دیدر بونده
پاك وصالح معناسنه در
وحل باتق معناسنه در
نابینایی ده اولان یای
ثانیه تنکیر ایچوندر سه
نماند فعل نفی درمانتق دندر
بکزمك معناسنه در سه
بیدار اویانق معناسنه در

اكفائده اولمیه غیره نه وجهیله فائده سی اولور مرد باید كه كیرد اندر كوش لیكن مرد وقابل بیدار
وجود كرك درقولغنده طوته یعنی نصیحت بر بیراولوب تمام ارادت كتوره ور نبشست بپندبر
دیوار اكرچه نصیحت دیوار اوزره یازلمش ایسه ده دیمكدر غفلت اولنمیه حكایت منظومه
صاحب دلی بمدرسه امد ز خانقاه بر صاحب دل خانقاهدن یعنی خانقاهی ترك ایدوب
مدرسه یه كلدی بشكست عهد صحبت اهل طریق را اول صاحب دل اهل طریقك صحبتی
عهدنی صدی یعنی صوفیلری ترك ایدوب وعلما زمره سنی اختیار ایدی كفتم میان عالم
وعابد چه فرق بود حضرت شیخ ایدر بن صاحب دله ایتدم عالم ایله عابدك اورتاسنده
نه فرق واردر تا اختیار كردی ازان این فریق را كه اول بكوكدن فراغت ایله بو بلوكی
اختیار ایلدك كفت كلیم خویش برون می برد ز موج اول صاحب دل ایتدی اول صوفی
انجق كندو كلیمنی موجدن طشره ایلدر یعنی همان كندو نفسنی اصلاح ایدر غیره نفعی اولمز
وین جهد می كند كه بكیرد غریق را اما بو معنی عالم جهد وسعی ایدر كه معاصی دریاسنه
غرق اولمش طوته واندن خلاص ایلیه حكایت یكی بر سر راهی مست خفته بود بركسه
بر یول باشی اوزره مست یاتمش ایدی یعنی مست اولوب یولده دوشمش قالمش ایدی وزمام
اختیار از دست داده واختیار یولارینی الدن ویرمش ایدی یعنی زیاده مست ایدی
عابدی بر سر او كذر كرد بر عابد اول مست كسنه نك باشی اوزره كذر ایلدی یعنی اول یره اوغرادی
ودر حالت مستقبح او نظر كرد وانك قبیح حالنه نظر ایلدی چون سر بر اورد
وكفت اول مست چون باشنی یوقاری قالدردی وعابده ایتدی واذا مروا باللغو مروا
كراما حق تعالی حضرتنك قوللری واردر كه قچان اهل لغوه كناه كاره مرور ایلسه لر انلر مرور
ایلرلر اهل لغوه كریملر یعنی حلیملر وپرهیزلر اولدقلری حالده واورادن ادب ایله اعراض
ایدیجی اولدقلری حالده كه اصلا اول كناه كاره حقارت ایله نظر ایدوب طعن اتمزلر بلكه
رنجیده خاطر اولمسون دیو ادب وحرمت ایله كچرلر ای عابد سن نیچون بكا حقارت ایله
نظر ایدرسن شعر اذا رایت اثما كن ساترا وحلیما قچان بر كناه كاری كورسك فسق ایدر
انك عیب خطاسنی ستر ایدیجی اول وانك خطاسندن بیحضور اولوب غضب ایلمیه حلیم اول

بیدار اویانق معناسنه در بعض نسخه ده بر ونبشته بپندبر واقع اولور

نبشت ونوشت جائزدر

تا اختیار كردم ازان این فریق را
تا انتخاب ایلدم انلرن بو بلكی

اثیم فعیل بمعنی فاعل در كناه ایدیجی معناسنه در
اثیم كناه ایدیجی معناسنه در كناه كار معناسنه در بو نده كناهی تقبیح ایلرسن لغوی ترجمه بر هیز كار مرور ایلرسن ای شول كه حلیم وپرهیز كار مرور ایلرسن

یا من تقبیح لغوی لم لا تمر کریمًا ای شول که کریمم لغوه خطام سکا قبیح و نامعقول کورنوب

بنجون کریم اولدغک حالده بنم اوزرمه مرور ایلمزسن قطعه متاب ای پارسا روی از کنه

کار ای صالح کناه کاردن یوز جویرمه بخت بندکی درروی نظر کن بلکه اول کناه کاره ترحم

و لطف ایله نظر ایله انی تعییب ایلمه اکرمنه نا جوانمردم بکردار اگر بن عمل ایله ناجوانمرد و نامعقول

ایسم یعنی عمل صالح اشلیوب فسق و فجور ایدرسم تو بر من چون جوانمردان کذر کن سن

بنم نامعقوللغمه نظر ایلمه بلکه بنم اوزرمه جوانمردلر و کریم کبی کذر ایله نه چو لومیرود

هر که جویای اوست بعنفش کشان می برد لطیف دوست حکایت طائفه رندان

بربکوک لوندلر با نکار درویشی بدر آمدند بر درویشه انکار ایله طشره کلدیلر یعنی

ظاهر اولدیلر و سخنان ناسزا کفتند و اول درویشه نامعقول سوزلر سویلدیلر

و برنجیدند و اول درویشی اینجیتدیلر شکایت پیر طریقت برد درویش اول لوندلردن

طریقت پیرینک قته شکایت التدی یعنی شیخنه شکایت ایلدی بویله دیوک

بر من چنین حالتی رفت که بنم اوزرمه بو نجیلین بر حالت کیتدی یعنی واقع اولان

حالی بیان ایلدیلر کفت شیخ نصیحت طریق ایله اکه ایتدی ای فرزند ای اوغل بی

خرقه درویشان درویشلر خرقه سی جامه رضاست رضا قفتانی دریغ کیمک بو جامه

کیه جمله بلایه صبر اتمک کرک هر که درین کسوت تحمل بی مرادی نکند هر کمه که بو کسوتده

مرادسزلغه تحمل ایلمیه مدعیست اول کمسه کذابدر درویش دکلدر و خرقه بر وی حرام

و خرقه انک اوزرینه حرامدر بیت دریای فراوان نشود تیره بسنگ فراوان دبی

پایان دریا طاش ایله تیره اولمز یعنی بولنمز عارف که برنجد تنک ابست هنوز

عارف که خلقک طعن جفاسندن اینجنه هنوز اول عارف بقعه صو در دخی دریا

اولمشدر کر کزندت رسد تحمل کن اکر خلقدن سکا ضرر والم ایرشه تحمل و صبر ایله بعفو

از کناه پاک شوی زیرا خلقدن ایرشن خطایی عفو اتمک کناهدن پاک اولورسن

ای برادر چو عاقبت خاکست ای برادر چونکه عاقبت خاک اولمقدر خاک شو پیش

از انکه شوی خاک اول اندن اول که اولورسن یعنی اولمزدن اول خاک کبی هر جفایه تحمل

ایله

متاب نهی حاضردر

تافتن جویرمکدن

معناسنهدر

جوانمرد بونده ایو و سخی

معناسنهدرمه

ناجوانمرد بونده فاسق

معناسنهدر

بکردار کاف تشبیه در که

دار عمل معناسنهدر

مدعی بونده کذاب

معناسنهدر

تیره بونده بولانق

معناسنهدر

شوی فعل مضارع

مخاطبدر

ایله موتوقبل ان تموت حکایت منظومه این حکایت شنو که در بغداد بو حکایت اشت کم بغداد
رایت و پرده راخلاف افتاد سنجاق ایله قپو پرده سنه مخالفت و نزاع دوشدی یعنی واقع
اولدی رایت از گرد راه و رنج رکاب سنجق یول توزندن و رکاب زحمتندن که سفرده چکمشدر
گفت با پرده از طریق عتاب پرده عتاب یولندن ایتدی من و تو هر دو خواجه تاشانیم بن و سن
ایکیمز بیله برافندینک بنده لریوز بو مصراع ثانی مصراع اولی تبیین و تفسیر در بنده بارگاه
سلطانیم بز سلطان بارگاهینک بنده سی ایز یعنی بر بارگاهه خدمت ایدرز من ادمی از خدمت
نیاسودم بن خدمتدن بردم دکلمدم گاه بی گاه در سفر بودم وقتلو وقتسز سفرده اولدم
تو نه رنج ازموده نه حصار اتا سن نه رنج صنامش سن نه حصار صنامش سن یعنی نه زحمت
و مشقت و نه حصار جنکی کورمش سن دایم اسوده سن نه بیابان و بادگرد و غبار نه بیابان و نه
قصر غاد نه صنامش سن یعنی بونلری کورمامش سن قدم من بسعی پیشتر است سعی ده بنم قدمم
سندن ایلرو و ز کدر پس چراغ عزت تو بیشتراست پس نیچون سنک عزتک بندن زیاده
در که در تو بر بنده گان مه روی سنجق پرده یه ایتدی سن ای یوزلو بنده لر و محبوبلر
قتنده سن با کنیزان یاسمن بوی یاسمن رایحه لو جاریه لر ایله سن من افتاده بدست
شاگردان اما بن خدمتکارلر النده خوار و حقیر دوشمشم اصلا رعایت و عزتم یوقدر
بسفر پای بند و سرگردان سفرده ایاغم بغلو و سرگردان و سراسیمه گفت من سر
بر استان دارم پرده سنجقدن چونکه بو سوزلری اشتدی اکه جواب ویروب ایتدی که بنم
بو قدر عزت و حضوره سبب اولور که بن باشمی اشان اوزره طوترم و خلق کبی تواضع
ایدرم نه چو تو سر بر اسمان دارم سنجلین کبر ایله باشمی اسمان اوزره طوتمزم من تواضع
رفعه الله ومن تکبر وضعه الله هر که بیهوده گردن افرازد هر کیم که بی فائده عبث یره
بوینون یوجلده یعنی کبر ایلیه خویشتن را بگردن افرازد اول که کندوسنی هلاک ایلر
بیت درین حضرت انا کرفتند صد که خود را فروتر نهاد ند قدر حکایت یکی از صاحب
دلان صاحب دللردن بری زور ازمایی را دید بر زور یازوبی کوردی که بهم برامده
که بیحضور و منقبض اولمش و در خشم رفته و غضبه گتمش یعنی غضبه گلمش و کف بر دهان

کنیزان جمع کنیز در جاریه
معناسنه در

مه روی ده یا ثانیه
خطاب ایچوندر

سفرده اولان با قیه
معناسنه در

زور ازمایی وصف ترکیبیدر
زور بار معناسنه در یاسی
متصل اولان یا وحدت ایچوندر

کف کوپک معناسنه در

اورده وآغری اوزره کف کتورمش یعنی زیاده اضطرابدن اغزی کوپکلنمش
کفت اول صاحب دل انده اولنلردن برینه ایتدی این راچه حالتست یوزوبارزه
نه حال اولمشدر که بویله اولمشدر کسی کفت برکه اول زور بازه دشنام ویرمشدر
کفت اول صاحب دل ایتدی این فرومایه بو الجق اصللو هزارمن سنک بر می دارد بیک
اغری طاش قالدر وطاقت بار سخنی نمی ارد وبر سوزیوکنه طاقت کتورمز بو نه عجب حال
اولور قطعه لاف سرپنجکی ودعوی مردی بکذار قوپکک لافنی ومردلک دعواسنی قو
عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی ای الجق نفسک عاجزی نه ار نه عورتسن یعنی
مردلک وزنلک مابینده اصلا فرق یوقدر کرت ازدست براید دهنی شیرین کن
اکرسنک الندن کلورسه بر اغزی طتلو ایله وبر کمسنک مرادنی حاصل ایله مردانی نیست
کمشتی برنی بر دهنی مردلک ومروت دکلدر که بر دهان اوزره مشت اوره سن
یعنی برکمسنک اغزنه بر مشت اوروب خاطرنی پریشان ایلمک دکلدر بهادرلق
قطعه اکر خود بر درد پیشانی پیل اکر خود قوت ایله فیلک الننی یره وخرطومنی قوپره
ونیجه کرکه فیلی زبون ایلیه نه مردست انکه درو نیامردمی نیست عارفلر قتنده مرد
دکلدر اول که انده ادمی لک ومروت یوقدر بنی ادم سرشت از خاک دارد بنی
ادم خلقتی خاکدن طوتر یعنی ترابدن مخلوقدر اکر خاکی نباشد ادمی نیست اکر
خاکه منسوب او اولمیه یعنی خاک کبی حلیم ومتحمل اولمیه فی الحقیقه اول کمسه ادمی دکلدر
اکرچه صورتا ادمه مشابه در حکایت بزرکی را پرسیدند از سیرت اخوان صفا براولیه
اخوان صفانک سیرتندن سؤال ایلدیلر یعنی اولیاء الله نیجه کمسه لردر دید کفت
اول ایتدی کمینه انکه اخوان صفانک ادنی سنی اول کمسه در مراد خاطر یاران کندو
دوستلرینک خاطرینک مرادنی بر مصالح خود مقدم دارد کندو مصلحتلری اوزره
مقدم طوتر و حکما کفته اند وعاقللر ایتمشلردر دربند خویشتن است برادر که کندو
مصالحی وقیدنده در نه برادر ونه خویش است اول کمسه حقیقده نه برادر ونه خصم در
زیرا کمسه لرایله انک فرقی یوقدر بیت همراه اکر شتاب کند همره تو نیست یولداش

اکر

دشنام سوکمک معناسنه در

فرومایه الجق اصللو معناسنه در

متن تشدید بو نون ایله یمین معناسنه در

سرپنجه قوی معناسنه در

سرپنجکی قویلک

مردمی لطیف وکرم معناسنه در

ای عاجز نفس فرومایه

تقدیرنده در فرومایه معناسنه در

بونده الجق

پیشانی الن انده اولان

همزه اضافت ایچوندر

سرشت خلقت معناسنه در

همراه وهمره یولداش

معناسنه در

شتاب ایوملک معناسنه در

صح

79

اکر بولده ایوه سکا موافقت ایلمیسنك یولداشك دکلدر داد رکسی مینو کدلبت تو
نیت شول کمسیه کوکل بغلمه و محبت اتمه که اول کمسه سکا کوکل بغلمش و تعلق اتمش دکلدر بیت
جون نبودت خویش را دیانت تقوی جونکه خصمك دیانت تقوسی اولمیه قطع رحم بود
بهتر از مودت قربی انجلین خصم ایله مودت قربی دن قرابتی قطع ایلمك یکرکدر زیرا
احتمال در مصاحبت ایلسنی نامشروعه میل اندوره باد ذارم حضرت شیخ ایدر باد طوترم
بیعی خاطرمده درکه مدعی که بر مدعی درین بیت برمن اعتراض کرد بو بیت ده
بنم اوزره اعتراض ایلدی یعنی قبول ایلمدی وکفت دخی ایتدی حق جل وعلا جلیل وعالی
الله در کتاب مجیده قران عظیم ده از قطع رحم نهی کرده است قرابتی قطع ایلمکدن
نهی ایلمشدر و بمودت ذوی القربی فرموده واقربانك محبتنه بیورمشدر وانچه توا
توکفتی مناقض انست وانی که سن ایتدك انك مناقضدر یعنی قران عظیم ده واقع
اولان ایه کریمه یه مخالفدر کفتم حضرت شیخ ایدر اول اعتراض ایدنه ایتدم غلط کردی
که موافق قرانست غلط ایلدك که بنم سوزم قران عظیم موافقدر نته کم حق تعالی حضرتی
بیورمشدر وان جاهداك علی ان تشرك بی ما لیس لك به علم فلا تطعهما اکر والدینك جهد ایتسه لر
سنی بکا مشرك قلمغه شول نسنه یی که سنك اکا علمك یوقدر سن والدینکه اطاعت ایلمه زیرا
بونك کبی خصوصده مخلوقه اطاعت ایلمك حق تعالی حضرتنه عاصی اولمقدر حذر ایله
بیت هزار خویش که بیکانه از خدا باشد بیك خصم که حق تعالی حضرتندن بیکانه اوله یعنی
مقبول اولمیه فدای یك تن بیکانه کاشنا باشد اول خصم بر بیکانه یه فدا اولسون که
اول بیکانه حق تعالی حضرتنك اشناسی اوله یعنی مقبول درکاه اوله حکایت منظومه پیری
مردی لطیف در بغداد لطیف وخوش طبع بر پیر کمسه بغداده دختریش بکفش دوزی
داد قزجغزنی بر باشمقچییه ویردی مردك سنکدل اجنان بکزر ید طاش کوکلو ارجکز
انجلین محکم ایصردی لب دختر که خون ازو بچکید اول دخترك لبنی که اندن قان طا
بامدادان بدو جنان دید مش علی الصباح قزك باباسی قزنی انجلین کوردی پیش
دماد رفت وپرسیدش کویکونك فتنه کتدی واکه سؤال ایلدی بویله دیو کای فرومایه

جمع بوینده قرابت معناسنه در
قربی قریب لفظیدر
مجید اولو معناسنه در

بیکانه اجنبی معناسنه در

کفش باشمق کفشدوز باشمقچی معناسنه در
وصف ترکیبیدر باشمقچی

حامد

ملدی

اضرمق

morder

این چه دندانست ای الجق اصلتو بونه دیشر انک لیتی محکم ایمز میس جند غابی لیشه ابنا
انک لینی بنجه خیرسن صغرجق دکلدر یعنی ستحیان ومیش دکلدر نیم راحت بکفتم این
کفتار بو سوزی بن سکا لطیفه ایله دیدم هزل بکذار جد ازو بردار هزلی ترک
ایده واندن جد مرادی حاصل ایلیه بو بیت اخیر اول پیرک کفتش دوزه عتاب طریقی
ایله اولمسی روشندر اول تقدیرجه زودن مراد دختر اولور حضرت شیخک کند واغزندن
خطاب عام طریقی ایله اولمقده جایز در خوی بدکه در طبیعت کرنشست بر امز خوی
بر طبیعده که اوتردی یعنی محکم اولدی نرود جز بوقت مرک از دست اول خوی اولمک
وقتنده غیری ایله الدن کتمز یعنی ترک اتمز حکایت فقیهی دختری داشت بغایت
زشت روی بر فقیهک زیاده زشت روی بر قزی وار ایدی وبجای زنان رسید
وعورتلر حدینه ایرشمش ایدی یعنی بالغه ایدی وبا وجود جهاز نعمت واول قزک
جهاز نعمتنک یعنی جهازی ومالی وار ایکن کسی در مناکحت او رغبت ننمودی
بر کمسه اول دخترک نکاحینه رغبت ومیل کوسترمز ایدی بیت زشت باشد طبقی دیباه
زشت اولور دبیقی ودیبا قفتانی که بود بر عروس نازیبا که بر اشق سز وقبیح الوجه
کلین اوزره اوله فی الجمله محصل الکلام بحکم ضرورت حکمی ایله یعنی بالضروری
با ضریری بر کور ایله عقد نکاحش بستند انک نکاحی عقدنی باغلدیلر یعنی اکا نکاح اتدیلر که
اورده اند حکایت ایتوب سویلدرکه دران تاریخ که اول تاریخده حکیمی بر حاذق حکیم از سر
ندیب امده بود سرندیب دن کلمش ایدی که دیدهٔ نابینان را روشن کردی که کورلرک
کوزنی روشن ایلر ایدی فقیه را گفتند فقیهه اتدیلر چرا دامادت را علاج نکنی
نیچون کویکوک علاج ایلمزسن گفت فقیه ترسم که بینا شود قورقرم کوریجی
اوله ودخترم را طلاق دهد ودخترمه طلاق ویره بیت شوی زن زشت
روی نابینا به قبیح الوجه اولان عورتک زوجی کور اولمق یکدر تاکه مصاحبت
قابل اوله حکایت پادشاهی حقارت بر پادشاه حقارت کوزیله در طائفهٔ درویشان
نظر کردی درویشلر طایفه‌سنه نظر ایلدی یکی از ایشان بفراست دریافت

مرده ده اولان
کاف تصغیر تحقیر ایچوندر

دمادکو یکو معناسنه‌در

اینان طعرجق

مزاح لطیفه اکه متصل
اولان تا خطاب
ایچوندر

هزل عجز وکلام باطل
جد هزلک عکسی

بعض نسخه‌ده نیرزد دیر
ندهد واقع اولور

ودیبقی بر شهرک اسمیدر
اکه متصل اولان یا نسبت
ایچوندر

عروس بوراده کلین
معناسنه‌در

سرندیب اسم شهردر

اول

اول درویشلردن بری فراست ایله پادشاهک اول حالنی اکلدی وکفته دخی ایتدی

ای ملک ای پادشاه ما درین دنیا ز بود نیاده بجشم ازتو کمتریم عسکرده سندن

کمتر وحقیرتر وبعیش ازتو خوشتر ودیرلک ده سندن خوشترک ایز وبمرک برابر

وموته برابر ایز وبقیامت بهتر وقیامتده یکرک ایز مثنوی اکر کشورکشای کامراست ٥

اکر مراد سوریجی اقلیم فتح ایدجید ریعنی اکر پادشاه در اکر درویش حاجتمند ناشست ٥

اکرنانه محتاج اولان درویشده در ان حالت خواهند این وان مرد اول حالده که

بو واو اولسه لر کر کور نخواهند ازجهان پیش ازکفن برد جهاندن کفندن

زیاده التمسه لر در بیت اکر بهلوانی وکر تیغ زن نخواهی بدر بردن ان کفن جو

رخت ازمملکت بربست خواهی جونکه دنیا مملکتندن رخت اسبابی بغلیه سن یعنی

جونکه دنیادن رحلت ایدرسن کدایی خوشترست ازپادشاهی ایلیه کدالق پادشاهلغدن

خوشرکدر ظاهر درویش درویشک ظاهری جامهٔ زنده است اسکی جامه درموی

سترده وصاجی یولنمشدر یعنی زینت ولباسدن مجرد صورتا حقیر وبی قدر اعتبار در

وحقیقت ان واما انک یعنی درویشک حقیقتی دل زنده ونفس مرده قلبی ذکرحق

ایله دیریدر ونفسی ریاضت ومجاهده ایله اولمشدر دل زنده به ونفس مرده به مضاف

اولمق ده جائزدر اول وقت معنی بویله اولور درویشک حقیقتی دیری کوکل واولمش

نفسدر قطعه نه انکه بردر دعوی نشیند زخلق درویش دکل اول کمسه که دعوی قپوسی

اوزره اوتوره که اکر خلاف کنندش بجنک برخیزد که خلقدن برنجه کمسه اکر اکا خلاف

ایده لر تحمل ایتمیوب جنک وخصومته قالقه وکر زکوه فرو غلطد اسیاسنکی اکر

طاغدن اشغه بردکرمن طاشی یولنه نه عارفست که ازراه سنک برخیزد عارف

دکلدر اول کمسه که حق تعالی یه توکل ایتمیوب طاشی یولدن قالقه بلکه عارف اول

کمسه در که حق تعالینک جمیع قضاسنه رضا ویروب خاطرینه غم کتورمیه طریق درویشان

درویشلرک طریقی ذکرست وشکر حق تعالی حضرتنی قلبی ولسانی ایله ذکر ایلمکدر

حق تعالینک نعمتلرینه شکر ایلمکدر وخدمت وطاعت وخدمت طاعتدر

کشورکشای وکامران سن شوکتیبدر وصف ترکیبیدر

مرد مردن معناسنه در

برد بردن معناسنه در

بست بونده بستن معناسنه در

سترده یولنمش معناسنه در

زنده اسکی معناسنه در

ازخلق نک معناسی مصراع ثانیه قیداولندی سهولت معنی ایچوندر

غلطد فعل مضارع غایب در غلطیدن مشتقدر یوارلنمق معناسنه در

اسیاسنک دکرمن طاشی معناسنه در

وایثار وقناعت وقدری اولدوغی قدر حق تعالی حضرتی یولنه مالینی بذل ایلمک در
وحق تعالی حضرتی ویردوکنه ایله قناعت ایلمک در وتوحید متوکل وحق تعالی حضرتی
توحید ایلمک اولدر توحید کرکننه بحسب الافعال کرکن بحسب الصفات کرکن بحسب الذات
اولسون وجمیع خصوصده حق تعالی حضرتنه توکل واعتماد ایلمک در هر مرتبه ده که خلقدن
رجای قطع ایده وتسلیم وتحمل وکندوسنی جمیع خصوصده حق تعالی حضرتنه تسلیم ایلمک در
وهر بلاکه ایرشور بحضور اولمیوب تحمل ایلمک در هرکه بدین صفتها موصوفست
هرکمکه بو ذکر اولان صفتلر ایله صفتلنمشدر بحقیقت درویش است حقیقتده درویش در
اگر در قباست اگرچه اول کمسه قفتانده در یعنی حلال اولان قبالردن لطیف کیرسه ده
اما هرزه کوی وبی نماز وهوا پرست وهوس باز اما شول کمسه که نامعقول سویلیجی وبی نماز
وهوا پرست وهوس باز در که روزها بشب آرد در بند شهوت که کونلری کیجه یه کتوره در
شهوت قیدنده وشبها بروز کند در خواب غفلت وکیجه لری کوندز ایلر غفلت اویقوسنده
یعنی صباح دکین یاتوب اویور وبخورد هرچه درمیان آید وهر نسنه که اورتایه کله یرده بمزکه
حلال میدر یا حرام میدر وبگوید هرچه بزبان آید ونامعقول سوزلردن دلنه هر نه کلورسه
سویلر رند است اگرچه در عبا است اولکمسه لوند در اگرچه عباده در یعنی عبا کیرسه ده
قطعه ای درونت برهنه از تقوی ای شول کمسه که باطنک تقوی وصلاحدن
عاری وخالی در کز برون جامه ریا داری طشره ده ریا جامه سنی طوترسن یعنی زهد
وصلاحک ریا ایله در اخلاصک یوقدر پرده هفت رنگ در مگذار صاحب دولتلرک
قپوکیدی رنکلو پرده قومه یعنی اصمه تو که در خانه بوریا داری سن که اوکده بوریا
طوترسن یعنی حصیر دوشمشسن حکایت منظومه دیدم گلی تازه چند دسته
بر قباج دسته تازه کل کوردم بر گنبد از گیاه بسته اوتده بر بغین اوزره بغلمش
یعنی بر مقدار کلی بر مقدار گیاه اوزره بغلنمش کوردم گفتم چه بود گیاه ناچیز
حضرت شیخ ایدر چونکه بونی کوردم ایتدم نه اولور یعنی نه فائده یه یرار ونه اعتباری
وار در که لاشی وحقیر اوت تا در صف گل نشیند او نیزکه اول کیاه دخی کل صفنده

بدین اصلنده بابن ایدی
الف دال قلب اولندی

تحسین
در مگذار ده اولان در
لفظ اولمغدن ابه قیو معناسنه
تقدیرنده اولوب رشنده
اولمق اولی معناسنه
کند قیه معناسنه تعین
مجاز اودر

اوتوره

اوتوره بکثرت کیاه وکفت خاموش کیاه جونکه بندن بوسوزی اشتدی اغلدی
ولسان حال ایله ایتدی خاموش اول بوسوزی سویله اول سبب دنکه صحبت نکند
کرم فراموش اهل کرم سابقده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمز کرنیت
جمال ورنک بویم اکرکل کبی بنم جمال ورنکم وبویم یوقایسه اخر نه کیاه باغ اویم اخر
انک باغینک اوتی وحکیم حضرت شیخ رحمة الله حمد ومعرفت بیاننه شروع ایلدی
من بندهٔ حضرت کریمم بن جمیع عالمه کرم ایدجی الله تعالی حضرتینک بنده سی ام پرورده
نعمت قدیم اول اللهک قدیم نعمتک بسلنمسی ام یعنی انک نعم ظاهره سی ونعم باطنه سی ایله
تربیت بولمشم کرنی هنرم وکرهنرمند هنرسزم وکرهنرلویم یعنی اکا طاعت وعلم یوق اکروار
لطفست امیدم ازخداوند شوید ایکن کنه بنم امیدم الله تعالی حضرتندن لطف واحساندر
بانکه بضاعتی ندارم شونک برله کا اصلا بضاعت طوتمزم یعنی علمم یوق درسرمایهٔ
طاعتی ندارم بر طاعت سرمایه سنی طوتمزم طاعت وعلمم یوق در مصراع اول اهیتیی دراو
جارهٔ کاربنده داند اول الله بنده نک اشینک جاره سنی بیلور وکناهنی عفو ایدوب
اکر رحمت ایورزیرا ارحم الراحمین در بیت توبا خدای خود اندرزکار دل خوش دار که رحم
اکرنکند مدعی خدا بکند جون هیچ وسیلتش نماند جونکه اول خدایه طاعت وعبادتدن
هیچ بروسیله قالمیه رسمت که مالکان تحریر عادتدرکه بنده ازاد اتمک مالک وقادر اولان
لرازاد ازاد کنند بندهٔ پیر لطفلرندن پیر قولی ازاد ایدرلر ای بارخدای کیتی
ارای ای عالمی ضیع واثاری ایله مزین وکوناکون شکوفه لر ایله جنت کبی لطیف وکلش
بوجه الله بر بندهٔ پیر خود ببخشای سنک خدمتندکده صقللی کنده پیر قولک اوزره
ترحم ایله سعدی ره کعبهٔ رضا کیر ای سعدی رضا کعبه سنک یولنی طوت یعنی خدانک
رضاسنی طلب ایله ای مرد خدا راه خدا کیر ای الله دوستی الله یولنی طوت که اکه
واصل اولوب ایکی عالمدن سعادت حاصل ایده سن بدبخت کسی کسر نتابد بدبخت
شول کمسه که باش جویره زین درکه دروی دیکر نیابد بوقپودن یعنی الله قپوسندن
زیرا بر غیری قپو بولمز بیت کوبرو واستینی بجون تشوی هرکه درین استانه راه راه

کرم بونده اهل کرم تقدیرنده در

بانکه با خصوص کرمعناسنه در

تحریر بونده بنده ازاد ایتمک معناسنه در

باری بونده بوجه الله معناسنه در

وسیلتش ده اولان ضمیر نیابت خدایه راجع اولمقدن ویا بنده یه راجع اولمقدن امر

حكايت

ندارد حكايت حكيمى را پرسيدند بر عاقل سؤال ايلدى كه از شجاعت و سخاوت كدام بهترست كه شجاعت
ايله سخاوتدن قنغيسى يكدر گفت عاقل ايتدى انرا كه سخاوتست بشجاعت حاجت نيست
اول كمسنك سخاوتى واردر شجاعته احتياجى يوقدر زيرا مال جاندندر وهم حد ذاتنده سخاوت
حق تعالى حضرتى قتنده و مخلوق قتنده مقبول و شريفدر بيت نوشته است بر گور بهرام گور
بهرام گورك قبرى اوزره يازلمشدر بو مصراع كه دست كرم به ز بازوى زور كه سخا و كرم
الى قوت بازوسندن يكدر قطعه نماند حاتم طايى وليكن نابايد حاتم طايى اگرچه دنياده
قالمدى وليكن تا ابدى عالمده بماند نام بلندش بنيكويى مشهور انك بلند نامى ايلك
و سخا ايله مشهور قلدى كه معنى ده اولمدى بيت سخا نماند سخن طى كنم بيا ساقى بده بشادى
روح روان حاتم طى زكوات مال بدر كن كه فضلۀ رز را مالك زكواتنى اخراج ايله زيرا ازرك
فضله سى چو باغبان ببرد بيشتر دهد انگور چونكه باغبانك يعنى بودايه انگورك
زياده رك ويرر زكواة بويله در ظاهرا اگرچه ناقص اولور اما معنى ده زياده اولور وهم ثواب
حاصل اولور باب سوم در قناعت حكايت خواهنده مغربى بر مغرب دلنجيسى در صف
بزازان حلب حلب بازاركانلرك صفنده ميگفت ايدر ايدى اى خداوند نعمت اى نعمت
صاحبلرى يعنى اى غنيلر اگر شمارا انصاف بودى و ما را قناعت اگر سزك انصافكز و بزدم
قناعتمز اولسيدى رسم سؤال از جهان برخاستى سؤال رسمى جهاندن مرتفع اولور ايدى
قطعه اى قناعت توانگرم گردان اى قناعت بنى غنى ايله كه وراى تو هيچ نعمت نيست
زيرا سندن ايراقلغلده هيچ نعمت وحضور يوقدر كنج صبر اختيار لقمانست صبر بوجاعى
لقمانك اختياريدر هر كرا صبر نيست حكمت نيست ايليه هر كيمك صبرى يوقدر
حكمتى يوقدر القناعة كنز لا يفنى حكايت دو امير زاده بودند در مصر مصرده
ايكى بك زاده وار ايديلر يكى علم آموخت برسى علم اوكرندى و ديگرى مال اندوخت
وبرسى مال كسب ايلدى ان علامه عصر شد اول علمى سعى ايدن عاقبت زمانك علامه سى
اولدى واين عزيز مصر گشت وبو مال جمع ايدن مرور ايام ايله مصر شهرنك عزيزى
اولدى پس اين توانگر بس بو غنى برادر بچشم حقارت در فقيه نظر كرد وگفت

گور اول قبر معناسنه در
گور ثانى بيابان اشكى معناسنه در

كه بهرام انى چوق صيد ايدوكى اجلدن اكا نسبت قلنمشلردر

رز اوزم چوبوغى و اصمه

ببرد فعل مضارع در
ببريدن قطع معناسنه در سرورى
صفت تشديد الفاء العربي

وموجب الصبر على القليل وترك السؤال في الموضعين سرورى

وار بونده ايراق معناسنه در
كنج برينه كنج اولمق جائزدر
كنج بضم الكاف العربي يعنى الزاوية والاستفادة واطلاق وهو المسموع من الزاوية على الصبر شايع ويحتمل ان يكون بفتح الكاف الفارسى يعنى خزينه سرورى

ان ات رجالى الذى تعليم العلم سرورى

باب سوم

حقارت

حقارت کوزیله فقیره برادرنه نظر ایلدی وایتدی من سلطنت رسیدم بن سلطنته ایرشدم

وتو همچنان در مسکنت بماندی وسن اولکی کبی مسکنت وفقرده قالدک شکر نعمت باری

تعالی اللهک نعمتنک شکری برمن افزون ترست بنم اوزرمه زیاده رک در سندن

که میراث پیغمبران یافتم زیرا که بن پیغمبرلرک میراثنی بولدم یعنی که اول علم در العلماء ورثة

الانبیاء وترا میراث فرعون وهامان رسید واما سکا فرعون ایله هامانک میراثی ایرشدی

یعنی ملک مصر که اول مصر سلطنتی در مثنوی من آن مورم که در پایم بمالند بن اول مورم

ایاغ التنده چینزلر یعنی اصلا اعتبار اتمیوب خوار وحقیر ایدرلر نه زنبورم که از دستم

بنالد زنبور دکلم که بنم المدن الکلیه لر کجا خود شکر این نعمت کزارم بو نعمتک شکرنی

خود قنده ادا ایدم یعنی بو حالت بر نعمت در که بن شکرنی ادا اتمکه قادر دکلم اول

مصراع ثانی در که زور مردم آزاری ندارم که دنیاده مردم آزارلق وظالملق زورنی طوتمزم

که کمسنک خاطرنی پریشان ایدم حکایت درویشی را شنیدم که اتش فاقه میسوخت

بر درویشی اشتدم که فقر اتشنده یاتر ایدی زیاده متألم ایدی ورقعه بر خرقه می دوخت

وزیاده فقرندن خرقه اوزرینه دکر ایدی وتسلی خاطر خود بدین بیت می کرد وبو بیت

ایله کندو خاطرنی تسلی وتسکین ایلر ایدی بیت بنان خشک قناعت کنیم وجامه

دلق قوری اتمک ایله یعنی قتق سز نان ایله واسکی جامه ایله قناعت ایدلم که

بار محنت خود به که بار منت خلق زیرا کشی کندونک محنتی یوکی چلمکی یکدر که

خلقک منتی یوکنی چلمکدن کسی کفتش برکه اول درویشه ایتدی چه نشینی نه اوتورر سن

که فلان درین شهر که فلان کمسه بو شهرده طبع کریم دارد کریم طبع طوتر وکرم عمیم

وعام کرم طوتر میان بخدمت ازاده کان بسته ازادهلر و درویشلر خدمتنه بغلمشدر

وبر در دلها نشسته وکوکللر قپوسی اوزره اوتورمشدر یعنی کوکللر الکتورمکه

خاطر در اکر بصورت حال تو مطلع کردد اکر اول کمسنک صورت حالکه اوزره

اولا پاس خاطر عزیزت منت دارد سنک عزیز خاطرک رعایتنی منت طوتر یعنی سکا

احسان اتمکی منت بیلور کفت اول فقیر ایتدی خاموش ایسم اول که در نیستی مردن

وانی ای الذی انسب الحالة وضع

لفظ انی مقام انا بیعن الاشارة سروری

والعارف بکنهه الاشارة سروری

القناعة بالفتح مصدر قنع یقنع

من باب علم سروری

زنبور ای لقطاعه ایدیر

زنانیر بکلوریسه

ای لا اقدر علی ایذاء الغیر

وقد یقع فی اکثر النسخ لفظ

نشینیم والا

و نشینیم مقام نشینیم ما اختیاره

نسبت بالمقام سروری

من اول مورم که ایاغلر اولر

وکوکلم آزاری ایدن الکلیه بو نعمت

شکرنی ایدیمی ولیدن که بنم

الکلیه بنم المدن

نشینی ده و نشینیم بریره

معنی

نشینیم واقع اولوریسه

بیسوخت ومیدوخت

حکایت حال ماضیه درمه

جامه ودلق عامکه خاصه

اضافتی در

لفظ بار فی الموضعین بمعنی

الحمل بکسر الحاء سروری

نشینی فعل مضارع مخاطبدر

کرد بوندن شود معناسنه در

رقعه بوندن پاره ثوب ومایب

معناسنه در

کریو قلغده اولمک یکدر به که حاجت پیش کسی بردن یعنی کیمسه قتنه حاجت التمک
یعنی احتیاج عرض اتمکدن اولمک یکدر قطعه هم رقعه دوختن به والزام کنج صبر
هم رقعه دیکمک و صبر بوجاغنده بو یوب اوزمق یعنی قبول ایدوب حقندن کلمک
یکدر کز بهر جامه رقعه بر خواجکان نوشیت کرجامه طلب اتمکدن اوتری کاغذ یازوب
اندره ارسال ایلمکدن حقا که باعقوبت دوزخ برابرست الله حقیچون که جهنم
عذابی ایله برابر در رفتن بپای مردی همسایه در بهشت همسایه نک شفاعتی ومنتی
ایله جنته کیتمک یعنی جنته کرمک پای مرد شفیع معناسنه دریاء مصدر لاحق اولموایله
شفاعت معناسنه اولور نتکیم شفیع معناسنه بوستانده واقع اولمشدر بیت یکی کفتش
ای مجلس آرای مرد که بود اندرین مجلست پای مرد بعض نسخه ده بپای مردم همسایه
واقع اولور بپای مردی یرینه حکایت یکی از ملوک عجم پادشاهلرندن بری طبیبی حاذق را
بر حاذق طبیبی بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت رسولک حضور شریفنه و خدمتنه
صلوة الله وسلامه علیه فرستاد کوندردی سالی چند در دیار عرب بود اول طبیب
بر نیچه ییل عرب دیارنده اولدی کسی تجربتی پیش او نیامد صحابه دن بر کمسه بر تجربه
ایله انک قتنه کلمدی و معالجتی ازوی درنخواست و اندن بر معالجه طلب ایلمدی
روزی پیش رسول علیه السلام امد اول طبیب بر کون حضرت رسولک قتنه کلدی
علیه السلام وکله کرد و شکایت ایلدی بویله دیو که مرا برای معالجت اصحاب
که بنی اصحابه علاج اتمک ایچون فرستاده اند کوندرمشلودر هیچ کس درین
مدت بیکن هیچ کمسه بو مدتده بمن التفاتی نکرد بکا بر التفات ایلمدی تا خدمتی که
برین بنده معین است بجای آرد تا بر خدمت که بو بنده اوزره تعیین اولنمشدر
یرینه کتوره رسول الله علیه السلام اللهک رسولی سلام انک اوزرینه اولسون
فرمود که این طایفه را طریقتی هست بیوردی که بو طایفه نک بر طریقی یعنی بر عادتی وارد
که تا اشتها غالب نشود که مادام که اشتها غالب اولمیه چیزی نخورند بر نسنه
یمزلر و هنوز اشتها باقی باشد که دست از طعام باز دارند و هنوز باقی اولور اشتهاسی
یعنی

انفق العارفون بهذا الکتاب
علی انه بضم الکاف العربی فهذا
اما وعدته انفاق واعلم ان الزام
الشئ والتزامه الاعتناق سروری

نوشت بعض نوشتن والمراد
ارسال الرقعة المکتوبة الیهم
اطلب الثوب سروری

الزام بو یوب اوزمق یعنی
برنسنه عهده سندن کلورم
دیو قبول ایلمک حق الله
حقیچون معناسنه در
بعض نسخه ده
مردی یرینه
مردم واقع اولور
حاذق اوستاد معناسنه در
شکایت معناسنه در
کله بکسر الکاف الفارسی
بمعنی شکایت
سروری

کنایة عن ترک الاکل ومن
قال بو راند موضع باز دارند
فلم یعرف المتن سروری

83

یعنی باقی ایکن طعامدن ال کیرو طوترلر یعنی فراغت ایدرلر حکیم گفت حکیم ایتدی اینست
موجب تندرستی صحته سبب در پس زمین خدمت ببوسید و برفت پس حکیم خدمت یرنی اوپدی
یعنی حضرت رسولک اوکنده باش قیوب تعظیم وکتدی مثنوی سخن انکه کند حکیم آغاز
عاقل اول وقت سوزه سویلمکه شروع ایلر یا سر انکشت سوی لقمه دراز یا خود پرمغینک
اوجینی لقمه جانبنه اول وقت دراز ایلر یعنی طعامه الک شروع ایلر که گفتنش خلل
زاید که اول سویلمکدن خلل طوغه یعنی ضرر حاصل اوله بازنا خوردنش بجای آمد
یا خود طعام یمکدن اول عاقل جانه کله یعنی زیاده ضعف و اضطراب کله لاجرم
حکمتش بود گفتار اول سببدن انک سوزی حکمت و معقول اولور خوردنش تندرستی
آرد بار انک ییمسی صحت یمشی کتورر یعنی صحت حاصل اولور حکایت یکی توبه بسیار کردی
بر کیمسه چوق توبه ایلر ایدی باز شکستی و کیرو توبه یی صیردی بیت اساس توبه که در
محکمی چو سنگ نمود ببین که جام زجاجی طرفه اتش بشکست تا یکی از مشایخ بدو
گفت تا که شیخلردن بری اکا ایتدی چنین شناسم که بسیار خوردن عادت داری
بویله الکلرم که چوق یمکی عادت طوترسن و قید نفس از موی باریکتر و نفسک
قیدی قلدن انجه‌رکدر یعنی توبه یعنی نفسک قیدی توبه در و نفس را چنین که
تو می پروردی و نفسکی بویله که سن بسلرسن زنجیرها کسلاند زنجیری قرار
وروزی ایدک ترا بدرد و بر کون کلور یعنی اولور که سنی یرتر هلاک ایلیه
بیت یکی بچه گرگ می پرورید پرورید پر قورد یورسی بسلدی چو پرورده شد خواجه را
بر درید چونکه بسلنمش اولدی یعنی بسودی صاحبنی یرتدی هلاک ایلدی بو بیت بوستاندندر
حکایت در سیرت اردشیر بابکان اردشیر بابکان سیرتندن آمده است کلمشدر
که حکیمی عرب را پرسید که اردشیر بر عرب حکیمنه سؤال ایلدی که حکیمی عرب چه مایه طعام باید خوردن
که بر کون یعنی هر کون نه مقدار طعام یمک کرک که تنه قوت و صحت حاصل اوله گفت
حکیم ایتدی صد درم سنگ کفایت می کند یوز درهم اغرلغی طعام کفایت ایدر گفت
اردشیر ایتدی این قدر چه قوت دهد بو قدر طعام جسمه نه قوت ویرور حکیم گفت

کفتارش حکمت بود تقدیرنده در
باز تندرستی ارد تقدیرنده در

داری بیای الخطاب سروری

باریک انجه معناسنه در

بجز
بر اردفعل مضارع دریدن
سروری

اردشیر بابکی لردن حاصل
اولمش بر پادشاهک اسمیدر

مایه بونده مقدار معناسنه در
سنگ بونده اغرلق معناسنه در

فیه تنبیه علی انه ینبغی للانسان ان
یطلع احوط الصحة فان تیسر
تدبیر المملکة ان ذکر العلیل
علیک سروری

حکایة

حکیم ایتدی بهذا المقدار یحملک وماذاد علی ذلک فانت حامله یعنی این قدر ترا پای
دارد یعنی بو قدر طعام سنی ایاغ اوزره طوتر و صحتکه سبب اولور وهرچه بر این زیادت
کنی وهرنه که بونک اوزرنه زیاده ایلیه سن تو حمال انی اول وقت سن انک حمالی سن که بلاسن
چکرسن بیت خوردن برای زیستن وذکر کردنست ه یمک دیرلمک وذکر وطاعت اتمک
ایچوندر تو معتقد که زیستن از بهر خوردنست اما سن اعتقاد ایدیجی سن که دیرلمک
انجق یمک دن اوتری در حکایت دو درویش خراسانی ایکی خراسانلی درویش که ملازم
صحبت یکدیگر بری برینک صحبتنه ملازم سیاحت کردندی سیاحت ایلرلر ایدی
یکی ضعیف بود اول ایکی درویشده بری ضعیف ایدی که بهر دو شب افطار کردی که
بر ایکی کیجه ده بر افطار ایدر ایدی وان دیگر قوی بود واول بری قوی ایدی که روزی سه
بار خوردی که بر کون اوچ کره یر ایدی اتفاقا بر در شهری اتفاق بر شهرک قپوسی اوزره
بتهمتی جاسوس کرفتار شدند جاسوسلق تهمتی ایله کرفتار اولدیلر وهر دو را بکل
برآوردند واول خانک قپوسنی بالچق ایله یایدیلر بعد از دو هفته معلوم شد
که بی کناه اند ایکی هفته دن صکره معلوم اولدی که اول ایکی درویش کناهسزلردر در بکشادند
قپویی اچدیلر قوی را دیدند مرده قوی یی کوردیلر اولمش و ضعیف جان بسلامت
برده وضعیف جانی سلامت ایله التمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش درین عجب
ماندند بو حاله واقف اولنلر بو خصوصده عجب قالدیلر حکیمی کفت برعاقل ایتدی
خلاف این عجب بودی بونک عکسی عجب ایدی که ان یکی بسیار خوار بود زیرا اول بری
چوق ییجی ایدی طاقت بینوایی نداشت اجلغه طاقت طوتمدی و هلاک شد هلاک
اولدی وان دیگر خویشتن دار بود واول بریسی کندوسنی حفظ ایدجی ایدی یعنی از طعام
یمکه معتاد اولمش ایدی بر عادت خود صبر کرد و بسلامت بماند کندو عادتی اوزره صبر
ایلدی وسلامت ایله قالدی قطعه چو کم خوردن طبیعت شد کسی را چونکه بر کمسیه از یمک
عادت اولدی وخوی چو سختی پیشش اید سهل کیرد چونکه انک اوکنه سختلق کله فرضا

وزنه من طعام سروری
یمک دیرلمک ودخی ذکر
ایلمک ایچون سن بوکه
معتقد که دیرلمک یمک ایچوندر
دخی بعض نسخه ده تقضار اسیر منه ری
بو سوزده لفظی تاکید ایچوندر
هر لفظ خانک فتحی ایله در
روزی ده اولانه یا وحدت
ایچوندر بخانه ده اولانه ایچون ...
وحدت ایچوندر هر دو را بخانه
کردند ایکیسنی بر خانه ایلدیلر یخ
بیاء الحکایة فی ثلثه مواضع
سروری
سلامت برده سلامته التمش
معناسنه در دخی قابل
درمیه
بسیار خوار وصف ترکیبیدر
توانست بی نوانست سز
خویشتن دار وصف ترکیبیدر
ای لم یصبر علی عدم حسن اطال
او علی عدم النعمة سروری
طبیعت بو سوزده عادت وخوی
معناسنه در

برنجه

برنجه كون طعام بولمه الم جكيب سهل واسان طوتر وكرتن پرورست اندر فراخی° اما اكر وسعت وقدرتده تنن بسليجی وچوق يبيجی ايسه جو تنكی ببيند از سختی

بميرد° اولكه جونكه طارلق كوره سخلقدن اولور يعنی برنجه كون طعام بولميه بلا ومشقت

ايله هلاك اولور ايليه علقل اولنه لازم در كه كندو يه چوق يمكی عادت وخوی اتميه بيت

شكم بند دستست وزنجير پای شكم بنده نادر پرستد خدای حكايت يكی از حكما

پسرش از نهی كرد از خوردن بسيار حكمادن بری اوغلنی يمكدن منع ايلدی بو يله ديوا

كه سيری شخص را رنجور دارد كه طوقلق كشی رنجور طوتر يعنی مريض ايدر كفت پسر

ايتدی ای پدر ای بابا كرسنكی مردم را بكشد اجلق ادمی ديلر نشنيده كه ظريفان

كفته اند ای پدر اشتمدك ميسن كه ظريفلر ايتمشلر در سيری مردن به كه بكرسنكی زيستن

طوقلق ايله اولمك يكدر كه اجلق ايله ديری اولمقدن كفت اول حكيمه پسرينه ايتدی اندازه

نكه دار مقدار حفظ ايله يعنی بن سكا هيچ يمه وحددن زياده چوق يمه ديمزم بلكه

اعتدال اوزره كه نه هلاك وزياده يييه سن كه قال الله تعالی كه حق تعالی حضرتی قران

عظيمده بنده لرينه امر ايدوب ايتدی كلوا واشربوا ولا تسرفوا يكوز وايچكوز دخی اسراف

ايلمكوز بيت نه جندان بخور كز دهانت بر ايد اول قدر چوق يمه كه اغزندن بوقاری كله

يعنی حددن زياده چوق يمه نه جندان كه از ضعف جانت بر ... ايد اول قدر

يمه كه ضعفدن جانك يوقاری كله يعنی هلاك اوله سن قطعه بانكه در وجود طعامست حظ

نفس شونكه يرتره كه طعامك وجودنده نفسك حظی وحياتی رنج اورد طعام كه بيش

از قدر بود° مرض كتورر طعامك مقداردن زياده اوله يعنی زياده يرايسك مريض اولورسن

كر كلشكر خوری تكلف زيان كند فرضا تكليف ايله كلشكر ييه سن ضرر ايدر اشانه

تمام نفع وار ايكن ور نان خشك دير خوری كلشكر بود اما اكر قوری اتمكی كيج يعنی اشتهاايله ييه سن كلشكر اولور تكلفدن مراد بونده طوقلق در ديردن مراد اجلق در

ذكر لازم واراده ملزوم طريق ايله بيت هر كه شكم پر كند نا كلو نيت كذارنده ام كلو

حكايت رنجوری را كفتند دلت چه ميخواهد بر مريضه ايتديلر كوكلك نه استر

كفت اول مريض ايتدی انكه دلم چيزی نخواهد ای استر كوكلم برنسنه طلب اتميه

تن پرور وصف تركيبيدر

ای اذا كان قلة الاكل طبيعة سروری

كشی پرخوی اولاجق يمك ازقنی كون كلمه بولمليكله اوكيمتن سبز اولدی جو طارلق اجلقدن اولدی سروری

سير طوق سيری طوقلق انده اولان يا مصدر ايچوندر سه

رنجور مريض معناسنه در

كرسنه اج معناسنه در

كرسنكی اجلق انده اولان يا مصدر ايچوندر

لفظ كی بكسر الكاف الفارسی والباء الاصلی يفيد معنی المصدری ای الجوع سروری

كرچه خدا كفت كلوا واشربوا در عقبش كفت ولا تسرفوا

قدر بونده مقدار معناسنه در

رنج اورد الواو ای لوكان زائدا من المقدار لان سروری

كلشكر ايدی يا حذف اولندی

بعض نسخه ده معده جو پر كشت شكم درد خواست واقع اولور واو عاطفه سنز اول وقت معنی بويله اولور جونكه شكم طعام ايله طولدی معده يه درد قالقدی يعنی مريض حاصل اولدی

بيت معده

چو پر گشت وشکم درد خواست چونکه معده وشکم طعام ایله طولدی درد ومرض قالقدی
یعنی مریض حاصل اولدی سود ندارد همه اسباب راست دوکلی راست اسبلر اصلا
فائده طوتمز یعنی جمیع اعضا ظاهره نک صحتی واسباب معاشک استقامتی اول دردک
ظاهر اولمسنه فائده ویرمز زیرا کثرت اکل ضرردن خالی دکل در حکایت بقالی را درمی
چند بر صوفیان گرد آمده بود بر بقالک صوفیلرده اوزره بر قاچ آقچه سی جمع اولمش ایدی اندن
بعض سنه المق ایله وهر روز مطالبت کردی وبقال صوفیلردن خشونت ایله وعنف
ایله سوزلر سویلر ایدی اصحاب از تعنت او خسته خاطر همی بودند اصحاب یعنی صوفیلر
اول بقالک تعنتندن خسته خاطر وپریشان دل ایدیلر واجز از تحمل چاره نبود
وتحمکدن غیری بر چاره یوق ایدی صاحب دل ازان میان گفت اول اوتادن بر صاحب
دل ایتدی نفس را وعده دادن بطعام نفسی طعام ایله وعده ویرمک آسانتر است
آسانترک در که بقال را بدرم که بقاله درم وعده ویرمکدن زیرا صکره نفسک
المنی چکمزسن اما بقالک جفاسنی چکرسن قطعه ترک احسان خواجه اولیتر
صاحب درویشک احسانی ترک اولیرکدر کاحتمال جفای بوابان که بوابلرک
جفاسنی چکمکدن بتمنای گوشت مردن به آت آرزوسی ایله اولمک یکدر که
تقاضای زشت قصابان که زشت قصابلرک تقضاسنی چکمکدن حکایت جوانمردی را
در جنگ تاتار زیرا جوانمرد کافر جنکنده جراحتی هول برسید بر مخوف جراحت ایرشدی
کسی گفتش بر کرا اول جوانمرده ایتدی فلان بازرگان نوش دارو دارد فلان بازرگان
نوش دارو طوتر یعنی نوش درو سی واردر که سنک جراحکه فائده بودر اگر بخواهی
اگر استیه سن نشاید قدری بدهد شاید که بر مقدار ویره وگویند دخی ایدرلر ان
بازرگان بنجل معروف بود اول بازرگان بخل ایله مشهور ایدی بیت گر بجای نانش
اندر سفره بودی آفتاب اگر اول بازرگانک سفره سنده اتمک یرینه آفتاب اولیدی
تا قیامت روز روشن کس نبودی در جهان قیامته دکن جهانده کمسه روشن کون
کورمز ایدی زیرا سفره سی هرگز آچلمز ایدی جوانمرد گفت اول مجروح جوانمرد ایتدی
اگر نوش دارو خواهم دهد یا ندهد اگر اول بخیل بازرگاندن نوش دارو طلب
ایدم

یعنی اجاب ذلک المریض خاطری
بابی اطلب ان لا یطلب
شیخ سروری

اشتری طائفة من الصوفیة
طعاما مثل الارز والسمن من بقال
حتی اجتمع دراهم متعددة
علی ذمتهم دنبالنجشونت
شرح سروری

ایرلک ــ

تعنت مذلت خواستنی
وتحقیر کردن کسی را ــ
واصحاب ای الصوفیون ــ
اذا کانوا فقراء لایقدرون
علی الاداء سروری

بالاضافة ترک احسان خواجه یکیرکدر
جفاسن چکنجی بوابک ان امیدایله
یکیرکدر اولمک کرتقاضا سندن ایه
قصابک سروری

من تحمل از ایهم کما قیل نعم دنیا
منه بکیردن جان اولا حسنذ انکه
چندانی طعام جرب شرین سلاطینا
زبان تلخ درباقی سروری

تاتار فارسیده اکثر ملاده کافر
معناسنه استعمال اولنور بعض
ملاده کند ومعناسنه دخی
کلور ــ

معروف بونده مشهور معناسنه در
ندیدی اولان یا حکایة حال ماضیه
ایچوندر ــ

حکایة

حکایة

ایدم احتمال در و یره یا و یرمیه واگر دهد منفعت کند یا نکند واگر ویره احتمالدرکه فائده ایلیه
یا ایلیه بهر حال خواستن ازو هر حالده اندن نوش دار و استمك زهر قاتلست زهر
قاتلدر بیت هرچه از دونان بمنت خاستی الجقلردن هرگز که منت ایله طلب ایلدك در تن
افزودی وازجان کاستی اگرچه انك ایله تنده زیاده ایلدك که جسمه اندن قوت حاصل اتا
جاندن اکسك که اندن سننه استمك ایله عرضکه خلل ونقصان ایرشدی وحکیمان گفته اند وعاقللر
ایتمشلردر اگر اب حیاترا اگر اب حیات فی المثل باب روی فروشند فرضا یوز صویته صانه لر
دانا نخرد عاقل اولان کمسه عرضنی ویروب اب حیات صاتون المز که مردن بعزت به از زندگانی
بمذلت زیرا عزت ایله اولمك یکدر مذلت حقارت ایله دیرلمکدن بیت اگر حنظل خوری
ازدست خوش خوی اگر ابوجهل قربوزی یه سن لطیف وکلر یوزلونك الندن به از
شیرنی ازدست ترش روی اکشی یوزلونك الندن شیرین ولذیذ سنه یمکدر بیت
اگر زهر اینه خولته ریار الندن کرکمز شکری اغیار لرلندن حکایت یکی از علما خورنده
بسیار داشت علمادن بری چوق خورنده طوتر ایدی بایکی از بزرگان اولولردن بری
که حسن ظن بلیغ درحق او داشت که اول عالمك حقنده زیاده حسن ظن طوتر ایدی بکفت
اول عالم اکلندو حالنی ایتدی روی از توقع او درهم کشید اول اولو عالمك امیدندن یوزنی
یورشدی و تعریض سؤال از اهل ادب وادب اهلندن یعنی عالمدن سؤال عرض اتمك واحتیاج
کوسترمك در نظرش قبیح امد اول اولونك نظرنده قبیح کلدی قطعه زبخت روی ترش کرده پیش
یار عزیز بختکدن یوزکی ترش ایلمش اولدوغك حالده عزیز یارك قتنده کمه مرو عیش برو نیز
تلخ کردانی زیرا دیرلکی انك اوزرنه دخی اجی یه دوندررسن یعنی اجی ایدرسن حاصل معنی انی دخی
عیشدن بیزار ایدوب زیاده بیحضور ایدرسن دیمکدن بحاجتی که روی تازه روی خندان
رو بر حاجته کیدرسن تازه روی خندان کیست فرو نبندد کار گشاده پیشانی الن اجلمش
اولانلرك ایشی اشغه بغلمز یعنی خنده روی اولنك مقصودی حاصل اولور بو قطعه دن
معلوم اولورکه اول عالم احتیاج عرض اتوکده اول اولونك قتنه ترش روی وبیحضور
کتمش اورده اتوکتور شدکه اندکی در وظیفه او زیادت کرد که انك وظیفه سنده بر

ای لا ایکیلوغه الاحتمالین سروری
دونان جمع دون سروری
دونان جمع دون سروری حکایات ایجون اولق
افزودن ده یا افزودن فاعلی اولقدن
دو تشدد فتح الیاء او الواو الرسمیة
خطر استی بیاء الخطاب منه کاستن بمعنی
کاستن بیاء الخطاب منه سروری
النقص متعدیا سروری
فی المثل فرضیانه استعمال اولنور
مذلت خوارلق معناسنه در
خورشده اوده اولنلرك رنجی
لازم اوله مه
توقع امید معناسنه در
تعریض عرض اتمك مه
بر و لفظنك معناسی مصراع
اوله قید اولندی سهولت معنی
ایجوندر مه
رفتن دن امر حاضر در
پیشانی بونده الن معناسنه در

حکایه

براز چوق زیاده ایلدی وبسیار از ارادت کم ومحبت ارادتندن چوقلق ناقص ایلدی عالم
پس از چند روز عالم بر قبیح کوندن صکره چوق محبت معهود بر قرار ندید چونکه قدیم ومعهود
محبتی اولکی قرار اوزره کورمدی کفت ایتدی بئس المطاعم حین الذل تکسبها نه قبیح
اولور شول طعاملرک خوارلق وقتنده سن اول طعاملری کسب ایدرسن القدر منتصب والقدر
محفوظ زیرا چولمک طعام ایله پر اولوب ساج ایاق اوزره نصب اولنمشدر لیکن قدر
وحرمت اشغه ایتمشدر یعنی ناقص اولمشدر بیت نانم افزوده واب رویم کاست اول نانم
نانمی زیاده ایلدی واب رویمی اکتدی بو وجهله دخی معنی قابلدر نانم زیاده اولدی واب
رویم اکسلدی بو تقدیرجه اول ایکی فعل لازم اولور اما اولکی معنایه کوره متعدیدر بی نوایی
به از مذلت خواست بی نوالق یعنی دلنمک یعنی فقیرلق دلنمک خوارلغندن یکدر
حکایت درویشی را ضرورتی پیش آمد بر درویشک اوکنه بر ضرورت کلدی کسی کفتش
برکمسه اول درویشه ایتدی فلان نعمت بی قیاس دارد فلان کمسنه قیاسسز نعمت طوتار اکر
بر حاجت تو واقف کردد اکر سنک احتیاجک اوزره واقف اوله همانا در قضای ان
توقف روا ندارد شول معلوم اولورکه اول حاجتک قضاسنده توقفی روا ومعقول
طوتمز کفت درویش ایتدی من او را ندانم بن اول کمسنه یی بیلمزم کفت اول کمسنه ایتدی منت
رهبری کنم بن سکا رهبرلک ایلیم دستش بکرفت اول کمسنه درویشک النی طوتدی وبمنزل
انکس در آورد اول کمسنه نک منزلنه کتوردی درویش یکی را دید درویش بر کمسنه یی کوردی
لب فروهشته طوطاغی اشغه صارقمش وتند نشسته وتند وبیحضور اوتورمش سخن
نکفت درویش اول کمسنه یه اصلا سوز سویلمدی وباز کشت وکیرو دوندی کسی کفتش
برکمسنه اول درویشه ایتدی چه کردی نیجه ایتدک کفت درویش ایتدی عطای او بلقائی
او بخشیدم انک احسانی انک صورتنه بغشلدم بیت نه خبر اومارسن ای دل شوندن اخم
چیل تکلنده انک خیری ظاهر قطعه مبر حاجت بنزدیک ترش روی اکشی یوزلونک قتنه
حاجت الته واندن سنه طلب اتمه که از خوی بدش فرسوده کردی زیرا انک قبیح
ونامعقول خویندن فرسوده وبیحضور ده ترسن یا خود معنی بویله اوله فرسود بیحضور

اولورسن

الذل وهو بالضم والتشدید ضد العزة تکسبها
تکسب انت تلک المطاعم
ای والخطاب عام
بئس فعل من افعال الذم المطاعم
فاعله وهو جمع مطعم بالفتح والسکون
اسم لما یطعم والمخصوص بالذم محذوف سروری
حین نصب علی انه ظرف تکسب
مضافا الی الذل سروری
والقدر بالفتح المرتبه سروری
القدر بالکسر ظرف یطبخ فیه سروری
محفوظ من الخفظ ضد الرفع ولا
یخفی ان المصراع الثانی مقام التعلیل
للذل سروری
منذلت بکسر التاء بلا اضافه در
منذ بونده قدرت ونعمت معناسنه
بی نداپی قدرتسزلق ونعمتسزلق
که مراد فقرلق درمک
خواست بالواو الرسمیه بمعنی خواهش
ای منذلت السوال سروری
همانا برنج وجهله استعمال اولنور
بکمز وامید طوتلور وفرض
وتشویه معلوم اولور
ابیده لم مک
همانا منت بالترکی بکمز وامید
طوتلور ومن فیها المبحری وهمانا
وهمانا بمعنی واحد والفرق
ان همانا قریب الی التحقیق
لم یتبین المقام سروری

فرسوده اسم مفعول
منه فرسودن وهو بالنه
بمعنی ازلمک واوصی
فرسود اشتمش وعاجز
وبیحضور معناسنه در
هشته بونده متعدی
اولمقده جائزدر یعنی طوطاغی
اشغه صرقمش
رهبری دلیل معناسنه در
اولان یا مصدریه یا اندهدر

[illegible]

حکایه

اولورسن اکر کویی غم دل باکسی کوی اکر دیر ایسک کوکل غمنی شول کمسه یه دی که از رویش

نیفد اسوده کردی که انک یوزندن اول حالده آسوده و مسرور دوسرسن یاخود اسوده

و مسرور اولاسن دیمک اوله حکایت خشک سالی در اسکندریه پیدا شد اسکندریه

ده بر قحط ییل ظاهر اولدی چنانکه عنان طاقت خلق انجلیین که خلقک طاقتی عنانی

از دست رفته بود الدن کتمش ایدی یعنی طاقتلری طاق اولمش ایدی و درهای

اسمان بر زمین بسته و اسمانک قپولری زمین اوزره بغلمش ایدی یعنی یغمور یاغمز

ایدی و فریاد اهل زمین و یر خلقلک فریادی باسمان پیوسته اسمانه اولاشمش

ایدی قطعه نماند جانور از وحش و طیر و ماهی و مور قالمدی جانور جنس وحش

و طیردن و ماهی موردن که بر فلک نشد از بی نوایی افغانش که قدرتسزلقدن یعنی

اجلقدن انک فغانی فلک اوزره کتمدی یعنی بو جملنک فغانی فلکه ایرشدی قحطلق

بلاسندن عجب که دود دل خلق جمع می شود عجب که خلقک کوکلی توتونی یعنی اهی جمع

اولمیه که ابر کردد و سیلاب دیده باران شود که اول دود دللر سحاب اوله خلقک کوزینک

سیلابی اول سحابک بارانی اوله یعنی بویله اولمدوغنه تعجب ایدرم زیرا حددن زیاده

آه و کریه ایدرلردی در چنین سالی بو چلیین بر ییلده مخنتی دور از دوستان

بی محنتی که دوستلردن ایراغ اولسون که سخن در وصف او ترک ادبست که انک وصفنده

سوز سویلمک ادب ترک ایلمک در خاصه در حضرت بزرکان خصوصا اولولر حضورنده

و بطریق اهمال و اهمال طریقی ایله از سران درکذشتن هم نشاید انک حقنده

سوز سویلمک و صفنی بیان ایلمک سودلسندن و از کچمک هم لایق دکلدر

زیرا بر طایفه بر عجز کویند حمل کنند اهمال اتمکی سویلیجینک عجزی اوزره نسبت

ایدرلر یعنی دیرلر که انی وصف اتمکه قادر اولمامش بر بن دو بیت اختصار

کنم باری وصفنی بو ایکی بیت اوزره اختصار ایده لم که اندکی دلیل بسیار بود زیرا ازچق

شئه برچوق شئیه دلیل اولور مثلا بحردن بر مقدار الوب طتمق ایله بحرک تمام کیفیت حال

معلوم اولور و مشتی نمونه خرواری و براوج شئه بر بیوک اورنکی اولور مثلا بجدن

براوج بر بنج الته قالنی نیجه ایدوکی ظاهر اولور قطعه کر تتربکشد ان مخنث را اکر کافر اول

خشک سال قحط ییل معناسنه در

نیفد ای الان بالفعل سروری

اسوده مفعول معه اسوده نک باترکی سروری

دینلمش در طاقت قدرت معناسنه در

عنان قدرت معناسنه بوبنده جانلو معناسنه

معناسنه در والنون بمعنی النعمة

نوی بفتح الواو والنون معناسنه در

قید بوبنده نرفت معناسنه بی نوای بر نسخه بی مرادی

بعض نسخه ده واقع اولمش

او بوبنده دود و دود آه

دود دل دوندن مراد السکون سروری

سیلاب بالفتح لطیفه سروری سحاب

فیه مبالغة ای پیر

کرد بالکاف الفارسی بوبنده مفعول معناسنه در

مخنتی بیاء الوحدة بوبنده [illegible] دعا اوله در

دور از دوستان سو و هوس معناسنه در

بوبنده [illegible] وحدت اوزره

اندکی ده اولان یا وحدت مصدر ایچون

شرح اولدی

اولمق جایز

مشتی بالضم والسکون والباء

للوحدة لا للغیب

وفیه خروار فی الاصل حمل الحمار

ثم اطلق علی الحمل مطلقا ای حمل کان

فالباء فیه اصلیة سروری

نمونه اورنک بالترکی اورنک کذا فی عجایب

الغرایب سروری

خروار اصلنده اشک یوکی

نه مخصوص ایدی اما مطلقا

یوک معناسنه استعمال اولنور

اندره اولان یا وحدت یا تجویز

مصدر

محنتش دیلیه تنتری را بدان نیاید کشت اول تنتری انک سببی ایله دیلمک کرکمز زیرا واجب القتل
ایدی چند باشد جو جسر بغداد ادش اول محنت نجه بغداد کوپریسی کبی اوله اب در زیر و ادمی بر پشت
اب التنده و ادمی ارقه سنده یعنی اول محنتک جسر کبی اوستنده خلق نجه بر کیجه حضرت شیخ بیت
ذکر ایلدکده ابهام قبیح قصد اتمش در محنث لفظنه لایق جنین شخص که طرفی از نعمت اوشنیدی
بونجلیین بر شخص که بر مقدار انک نعمتند اشتدک در اثنا سال وصف اولنان مخنث اول یلده
نعمت بی کران داشت بی کران نعمت طوتر ایدی یعنی بی قیاس مال دار ایدی تنک دستانرا
فقیرلره سیم و زر دادی سیم و زر ویردی و مسافران را سفره نهادی مسافرلره سفره قودی
یعنی انلره طعام ویردی کروهی درویشان بر بلوک درویشلر از جور فاقه فقر جورندن بجان
امده بودند جانه کلمش و زیاده مضطرب اولمش اولدیلر اینک دعوت اوکردند انک دعوتنه
قصد ایلدیلر و مشورت بمن اوردند و مشورت بکا کتوردیلر یعنی بنم ایله مشاوره ایلدیلر
سر از موافقت ایشان باز زدم انلرک موافقتندن باشمی کیرو اوردم یعنی تابع اولمدم
وکفتم دخی ایتدم قطعه نخورد شیر نیم خورده سک ارسلان کلبک ارتوغنی یمز
کر بسختی بمیرد اندر غار اکر مغاره ده سختلق و اجلق ایله اوله تن به بیچاره کی دکر سنکی
تنکی یعنی کندوی چاره سزلغه و اجلغه قوبنه و دست پیش سفله موار والکی سفله اوکنه
طوتمه یعنی اندن نسنه طلب ایلمه کر فریدون شود بنعمت و مال اکر بی هنر نعمت و مال ایله
فریدون اوله بی هنر را بهیچ کس مشمار بی هنری هیچ کسه عد ایلمه وادم دیوا کا التفات و اعتبار
اتمه پرنیان و تبیح بر نااهل دیبای منقش و اطلس و کمخا و بونلره مشابه اولان قیمتلو جامه
جامه نااهل و جاهل اوزره لاجورد و طلاست بر دیوار کویا دیوار اوزره نقش اولنمش
لاجورد و التون صوییدر که اصلا یراشمز بیت قلندران حقیقت به نیم جو نخرند
قبای اطلس انکس که از هنر عاریست حکایت خاتم طایی را طای قبیله سندن منسوب اولان خاتمه که
زیاده سخی و کرم ایله مشهور در کفته اند ایتدیلر از خود بزرکتر همت کنند و کدن اولو همتلو رک
در جهان دیده یا شنیده جهانده کورمش یا اشتمش میسن کفت خاتم ایتدی روزی چهل
شتر قربان کرده بودم بر کون قرق دوه قربان ایلمش ایدم و با امراء عرب و عرب بکلریله
بکوشه صحرای بیرون رفتیم بیر ایچون بر صحرا کوشه سنده طاشره کتدک خارکنی را دیدم بر دکن

قوبر

تنک دستان اولقده جایزدر
تونک ضمی ایله و کاف عربینک سکونی ایله ای یوقفه لر و قدرسزلر

نیم خورده فضله معناسنه در
فیه لفظنک معناسی مصراع اوله قید اولدی سهولت ایچوندر
جامه فلاسینک کسری ایله
معنای لغویسی اوقنمش در

فعیل بمعنی مفعولدر

تبیح قیمتلو معناسنه در
پرنیان دیبای منقش در
طلا حل اولمش التون یعنی التون صوی مشهور

خارکنی و کنجی معناسنه وصف ترکیبیدر انده اولان یا وحدت ایچوندر مشهور

قوبرضلى كوردم كه پشتهٔ خار فراهم اورده كه برارقه يوك دكنى بر يره كتورمش يعنى جمع
ايلمش كفتم بمهمانى خاتم چرا نروى خاتم ايدربن اول خاركنده ايدم خاتمك ضيافتنه
نيچون كتمزسن كه خلقى بر سماط او كرد امده اند كه بروافر خلق انك سماطى اوزره جمع
اولمشلردر كفت اول خاركن خاتمه ايتدى بيت هر كه نان از عمل خويش خورد هر كيمكه
نانى كندو عملندن يريعنى كسب اندوكى ايله قناعت ايليه منت خاتم طاى نبرد اول كه
خاتم طاينك منت اتمز واحتياج عرض اتمز خاتم طاينك منتى بو وجهله دخى معنى لطيف در
من اورا بهمت وجوانمردى خاتم ايدربن انى همت سخاوت ده برتر از خود ديدم
كندو مدن بلندتر و بهتر كوردم حكايت موسى عليه السلام درويش را ديد موسى
عم بر درويشى كوردى از برهنكى بريك اندر نهان شده عريان لغندن قم ايجنده
نهان اولمش كفت اول درويش ايتدى يا موسى دعايى بكن اى ياموسى بر دعا ايله
تا خداى تعالى مرا كفاف دهد تا كه الله تعالى بكا بر كفاف يعنى بر مقدار قدرت ويره
كه از بى طاقتى بيجان امدم كه طاقتسزلكدن جانه كلدم موسى عليه السلام دعا كرد
وبرفت موسى عليه السلام انك ايچون دعا ايلدى وكتدى تا حق تعالى اورا دستكاهى داد
تا كه حق تعالى حضرتى اول درويشه بر قدرت ويردى بعد از چند روزى بر قچه كوندن صكره
از مناجات باز امد حضرت موسى عليه السلام مناجاتدن كيرو كلدى ديدش كرفتار اول درويشى
كرفتار كوردى وخلقى انبوه وبروافر خلق بر و كرد امده انك اوزرنه جمع اولمش موسى
عليه السلام كفت موسى عليه السلام اول خلقه ايتدى اين راچه حالتست بوفقيره نه حال
اولمشدر كفتند ايتديلر خمر خورده است شراب ايچمش در وعربده كرده و غوغا
ايلمشدر ويكى را كشته وبركمسه يى قتل اتمشدر اكنون قصاص ميكنند شمدى قصاص
ايدرلر يعنى اندن اوترى بونى دخى هلاك ايدرلر بيت كربهٔ مسكين اكر پر داشتى مسكين
كدى اكر قنادى طوتيدى يعنى او جمعه قادر اوليدى تخم كنجشك از جهان بر داشتى
سرچه نك تخمنى جهاندن يوقارى طوتر ايدى يعنى كوكه كسر ايدى بيت عاجز باشد كه
دست قدرت يابد عاجز و ضعيف اولان كمسه اولور كه قدرت الني بولور يعنى قدرتلو

خلق وده اولان يا وحدت مبالغه ايچوندر

پر برهنه چيبلاق

برهنكى چيبلاقلق معناسنه در

اندر ريك نهان شده تقديرنده در

انبوه كثرت معناسنه در

بر داشتيده اولان يا حكايت ايچوندر

تا بد فعل مضارع در تا قلقندن

جو برمك معناسنه در

اولور بر خیر او دست عاجزان بر تابد قالقر و عاجزلرک النی جویر یعنی ظلم ایدر موسی
علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد موسی علیه السلام جهان یرادیجینک اقرار
ایلدی واز تجاسر خویش استغفار و کندونک تجاسرندن استغفار ایلدی قول الله تعالی
عالی اللهک قولی ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض اگر الله تعالی حضرتی
عبادی ایچون رزقی زیاده ایلیدی البته عاصی اولورلر ایدی یعنی طاعت اتمزلر ایدی
بیت ماذا اخاضک یا مغرور فی الخطر ای مغرور سنه سنی مخوف و نامشروع ایشه
شروع اتدردی حتی هلکت فلیت النمل لم یطر تا که هلاک اولدک نه اولیدی قرنجه
اوچمیدی ریدا و جمق انک هلاکنه سبب در نه اولدی سندن دخی قدرت اولمیدی و من
العصمة ان لا یقدر زر بابی سفله چو جاه آمد و سیم و زرش سفله چونکه منصب و سیم و زر کلدی
یعنی غنی اولور بر منصب ایرشدی سیلی خواهد بحقیقت سرش حقیقت ایله یعنی محقق انک
باشی بر سیلی استر تا که مغرور و متکبر اولمیه این مثل اخرنه حکیمی زدست بو مثلی اخر بر عاقل
اورمش میدر اول مثل بود مور همان به که نباشد پرش قرنجه یه همان اولیک که انک
قنادی اولمیه مصراع قرنجه نک قنادیدر زوالی حکمت پدر ز عسل بسیار است پدرک عسلی
چوقدر ولیکن پسر گرمی دار است اما پسری حرارتلو در که عسلک اکه ضرری وار در پدرک
اول سببدن اندن عسلی منع ایدر بو سوز تمثیل طریق ایله در مرادنه ایدوکی ما بعدنده
اولا بیت اشعار ایدر بیت آنکس که توانگرت نمی گرداند اول الله که سنی غنی ایلمز او مصلحت
تو از بهر داند اول سنک مصلحتکی و سکا لایق واولا اولنی سندن یکرک بیلور حکایت
اعرابی را دیدم حضرت شیخ بر اعرابی کوردم در حلقه جوهریان بصره جوهر فروشلرک
حلقه حکایت همی کرد حکایت ایلر ایدی بوییله دیو که وقتی در بیابان راه گم کرده بودم
کر بر وقت صحراده یولی ضایع ایلمش ایدم واز زاد معنی با من چیزی نمانده بود و مراد
اولنان ازقدن بنم ایله بر نسنه قالممش ایدی دل بر هلاک نهادم هلاک اوزره دل قودم
یعنی هلاکی مقرر در ناگاه کیسه یافتم پر از مروارید ناگاه بر کیسه بولدم مرواریدنه
پر یعنی مروارید ایله پر اولمش هرگز آن ذوق شادی فراموش ایلمزم که پنداشتم
گندم بریانست که انی قاورلمش بغدای صندم و باز فراموش نکنم وکیرو فراموش
ایلمزم

تجاسر کنا خلق معناسنه در

اصلنده لم یطیر در قافیه اجلندن طا فتح ایله اوقنور ور اکسر ایله

ومن العصمة ان لا یقدر سیکی سیلی معناسنه و یرکه متصل اولان همزه وحدت ایچوندر

زده است ایدی وزن ایچون الف حذف اولندی

توانگرت ده اولا همزه خطاب ایچوندر

اعراب بادیه ده اولان عربه دیرکه متصل اولان یا وحدت ایچوندر

معنی بونده مراد ولازم اولان اولا ارقه جندن اولانسنه ورکه زاد معنی علیک خاصه اضافتی در

مروارید لؤلؤ معناسنه در

حکایت

ایلمزم ان تلخی نا امیدی اول تلخلغی واول بحر ومِلغی که معلوم کردم که مروارید است
که معلوم ایلدم کریه ایچنده کی مروارید ایمش قطعه در بیابان خشک و ریگ روان
قوری یعنی اوتی یوق صحراده واقجی قمده یعنی زیاده قوملقده تشنه را در دهان چه در
چه صدف صوسزک اغزنده دره صدف نهبر ابرد راکسی دخی عطشنی دفع اتمز مرد بی توشه
کوفتاد از پای ازق سزکشی که اوایقدن دوشدی یعنی اجلغدن که عاجز وضعیف اولدی
دا کمر بند او چه زرچه خزف انک کمربندنده التون نه صقسی پاره سنی نه هیچ فرق یوقدر حکایت
یکی از عرب عربدن برکه در بیابان بر صحراده از غایت تشنکی زیاده صوسزلقدن میکفت
شعر یا لیت قبل منیتی یوما افوز بمنیتی نه اولیدی موتدن اول برکون مراده ظفر بولیدم
نهر تلاطم رکبتی فاظل املاء قربتی بر ایرمق که برمی دوکیدی وبن قربمی اول ایرمق
صوی ایله طولدریدم حکایت همچنین بونجه در قاع بسیط بر واسع صحراده مسافری
کم شده بوده بر مسافر کم اولمش ایدی یعنی یول یتورمش ایدی وقوت قوتش نمانده وانک
ازغی وجسمنک قوتی قالمامش ایدی ودرمی چند وبر قاچ اقچه بر میان داشت بلنده طوتر ایدی
یعنی برقاج اقچه دار ایدی بسیاری بکردید چوقلق طولندی راه بجای نبرده یولی بریره
التمدی وسختی بهلاک شد واول بیچاره سختلق ایله هلاک اولدی طائفه برسیدند بر طائفه
محله ایرشدیلر درمهایش رو نهاده دیدن درملری یوزی اوکنده قومش کوردیلر وبر
خاک نوشته وخاک اوزره بو قطعه یی یازمش کوردیلر قطعه کر همه زرجعفری دارد اکر دوکلی
جعفری التون طوته یعنی یاننده صافی جعفری التون اولا مرد بی توشه برنکیرد کام ازق سز
مردکه ادم بوقاری طوتمز یعنی مشیت قدرتی اولمز بو جمله دخی معنی لطیف در مراد
حاصل اتمز اول وقت کام اولور کافی عرب ایله در بیابان فقیر سوخته را بیابانده اقتاده
یانمش اج وصوسز فقیره شلغم پخته به که نقره خام پشمش شلغم خام کمشدن یکدر حکایت
هرکز از دور زمان ننالیده بودم حضرت شیخ ایدر هرکز زمانک دونمسندن ناله اتمش
ایدم وروی از کردش اسمان درهم نکشیده واسمانک دونمسندن یوزمی بورتمش
ایدم مکر وقتی که پایم برهنه مانده بود مکر بر وقت که ایاغم چیلاق قالمش ایدی واستطا
پای پوشی نداشتم و بر ایاق قابی المغه قدرت طوتمدم بجامع کوفه درامدم کوفه جامعنه

توشه آزق معناسنه در پارسی
حذف بونده صقسی معناسنه در
اولمق اولی در وروشنده
تنه که محل اکثر بیده ورمسه

حکایه

منیه موت معناسنه در
منیه بنیه ازو مراد
فاضل ای فاقت
معناسنه در

نهر بونده بحبتی ودنامه

بسیط بسوط معناسنه در
واسع معناسنه استعمال اولنور
لزم طریق ایله

زرجعفری برنوع التوندر
زر لفظی بونده شده ایله اوقنور
وزن ایچون

کام ادم معناسنه در

کام مراد معناسنه در

نقره خام مضروب اولمین
قضیه

حکایه

استطاعت قدرت معناسنه در

پای پوش ایاق قابی معناسنه در

کلدم یعنی کردم دلتنگ بیحضور یکی را دیدم که پای نداشت انده برکمسه‌لی کوردم که اپاق طوتمز ایدی
یعنی یوق ایدی سپاس نعمت حق حق تعالینک شکرنی بجای اوردم یرینه کتوردم یعنی شکر
ایلدم وبی برکفشی صبر کردم وکفش‌سزلوغ اوزره صبر ایلدم قطعه مرغ بریان بچشم مردم
سیر سیر یمش قوش طوق کمسنک کوزنه کمتر از برک تره بر خانست طعام ایله سیر اولمش سفره اوزره
اولان تره بیپراغندن کمتر وحقیرتر در وانکه را دستگاه قدرت نیست واما اول کمسه که
انک ایلیم ورزه دستگاهی وقدرتی یوقدر شلغم پخته مرغ بریانست پشمش شلغم پشمش قوشدر
حکایت یکی از ملوک پادشاهلردن بری باتنی چند از خاصان خاصلردن برقاچ کمسه ایله
در شکارگاهی بر اوبر بنده در قیش ده از عمارت دور افتاد عمارتدن ایراق دوشدی یعنی شهردن
ایراق اولدی شب در امد کیجه کلدی خانهٔ دهقانی دیدند اوراده بر دهقانک خانه‌سنی
کوردیلر ملک گفت پادشاه ایتدی شب انجا رویم کیجه انده کیده‌لم تا زحمت سرما نباشد
تا که صووق زحمتی اولمیه یکی از وزرا او زیرلردن بری گفت ایتدی لایق قدر بلند شاهان نباشد
پادشاهلرک عالی قدرینه لایق اولمز یعنی لایق دکل در التجا بخانهٔ دهقانی رکیک بردن بر ضعیف
وحقیر دهقانک خانه‌سنه التجا اتمک یعنی اکا صغنمق هم اینجا خیمه زنیم هم بورده چادر
قوره‌لم واتش افروزیم واتش شعل‌لندرلم یعنی اتش پید ایده‌لم دهقان را خبر شد
پادشاهک قالمسندن دهقانه خبر اولدی که وزیر وزیر مانع اولدی یوخسه پادشاه سنکم
خانک قونرکرک ایدی اما حضری از طعام ترتیب کرد طعامدن حاضر اولانی ترتیب ومهیا
ایلدی وپیش سلطان برد وپادشاه قتنه التدی وزمین خدمت ببوسید وگفت وخدمت
یرنی اوپدی یعنی تعظیم شرطنی یرینه کتوردی وایتدی قدر بلند سلطان سلطانک بلند قدری
بدین قدر نازل نشدی بو قدر ایله نازل وناقص اولمز ولیکن نخواستند اما استمدیلر که قدر
دهقان بلند شود که دهقانک قدری بلند اولا ملک را سخن گفتن او مطبوع امد پادشاهه
اول دهقانک سوز سویلمه‌سی واداسی مطبوع ومقبول کلدی شبانکاه اخشام وقتی
بمنزل او نقل کرد اول دهقانک منزلنه نقل ایلدیلر بامدادان علی الصباح خلعت ونعمت بخشید
پادشاه اول دهقانه خلعت ونعمت بغشلدی شنیدم که در رکاب ملک اشتدم که پادشاهک
رکابنده قدمی چند برقاچ قدم می رفت ومی گفت کتدی وایتدی قطعه ز قدر شوکت سلطان

نکشت

سیره کسره مجهول ایله
طوق معناسنه در سیر سمه

تره وزن ایچون شده ایله
اوقنور ترکنده دخی تره دیرلر سمه

دستگاه قدرت معناسنه در
قدرت عطف تفسیر واقع اولمشدر سمه

گاه بونده جای معناسنه در
شکارگاهی ده اولان یا وحدت
ایچوندر

دهقان لفظ معرب دهقان فارسیده
خان در اهل زراعتک مقدمنه
دیرلر اما کاه اولور که مطلقا اکنجی
وکیلی معناسنه استعمال اولنور انده
اولان یا وحدت ایچوندر

التجا صغنمق معناسنه در
رکیک ضعیف معناسنه در
خیمه زنیم چادر قوره‌لوم
معناسنه استعمال اولنور

قدردانک سکونی ایله بونده مرتبه
معناسنه در

مطبوع مقبول معناسنه در
رکاب اوزنکو معناسنه در
شوکت عظمت معناسنه در
نکشت نشد معناسنه در

نکشت چیزی کم سلطانک قدر وشوکتندن بر شی ناقص اولمدی ز التفات بمهمانی سرای
دهقانی فرد دهقانک مهمان سراینه التفات ایلمکدن یعنی انزه قوندوغندن اوتری کلاه
کوشهٔ دهقان بافتاب رسید اما دهقانک کلاهی اوجی افتابه ایرشدی ورفیع القدر اولدی
کسایه بر سرش انداخت چون توسلطانی زیر اسنجلین بر سلطان انک باشی اوزره سایه
اندی واکا التفات واعتبار ایلدی بیت نظر کردن بدرویشان منافی بزرکی نیست سلیمان باچنان
خشمت نظرها بود باموریش حکایت کدایی هول حکایت کنند ابر مخوف وبد حال کدایی حکایت
ایدرلرکه نعمت وافر داشت کدا فرنعمت طوتر ایدی یعنی وافر سیم وزر جمع اتمش ایدی یکی از
ملوک اوراکفت پادشاهلردن بری کدایه ایتدی می نماید که مال بی کران داری کورینور
یعنی اکلنور که نهایتسز مال طوترسن یعنی بی حد ماله مالکسن ومارا مهمی هست وبزوم
بر مهممز وار در اکر برخی ازان دستکیری کنی اکر اول مالدن بر مقدار ایله بزه دستکیرلک ومعاونت
ایده سن بحکم عاریت عاریت وفرض حکمی ایله یعنی منت استمزم چون ارتفاع ولایت
رسد چونکه ولایتک حاصلی ایرشه وفا کرده شود وفا ایلمش اوله کفت که پادشاهه ایتدی
لایق قدر بلند خداوند جهان نباشد جهان پادشاهنک بلند قدرنه لایق اولمیه دست
همت بمال چون من کدایی که همت الئی نجلیین بر کدانک مالی ایله الوده کردن الوده ایلمک
یعنی بندن مال الماق که جو جو فراهم اورده ام زیرا بن اول مالی جو جو یعنی از از جمع ایلمشم
کفت پادشاه ایتدی غم نیست غم دکل در بکافران بدهم زیرا کافرلره ویررم الخبیثات
للخبیثین خبیثلر خبیثلر ایچوندر قلنا شد به شقوق المبترز بزانلره ایتدک بر الجوایله
خلایر لرینی سد ایدرز بیت کر آب چاه نصرانی نه پاکست اکر نصرانینک قویی صویی
پاک دکلایسه جهود مرده چه باکست اول اب ایله جهود اولسنی یورم نه باک
ونه غم وار در یعنی باک غم یوقدر شنیدم که سر از فرمان ملک باز زد اشتدم که اول کدا پادشاهک
فرماننددن باشنی کیرو اوردی یعنی پادشاهک سوزنی قبول اتمدی وحجت اوردن
کرفت ودلیل وحجت کتورمکه شروع ایلدی وشوخ چشمی ویوز سوزلک واچ کوزلک ایلمکه
شروع ایلدی ملک فرمود پادشاه بیوردی تا مضمون خطاب تا سوزنک مضموننی
یعنی امر ایتدوکی مالی ازو بزجر وتوبیخ اول کدادن زجر وتوبیخ ایله مستخلص کرداند خلاص

مهمانی سرایک اصلی سرای نقل
اولندی مهمانی سرای اولدی معناسی
مهمانی ضیافت ایدجک یر ده
سرای لفظی بونده البته دهقانه
مضاف اولمق کرک اضافتسز
جائز در سرکشی
کدایی هول شول کدا در ایلیه
اول حالله او لمقدن خوف
می نماید بونده مجهول در
کمرده بونده مجهول در
بعض نسخه ده بکافران برنه بتاتار
واقع اولورکه اول وحشی کافره
معناسنه در
شقوق شق لفظنک جمعی در
معناسنه در
مبترز خلا معناسنه یکی
عجایب الکاس جو وقطعه
اولمق وعاملک حاجت اضافتی قیلیندن
اولمق جائزدر
شوخ چشم بونده یوز سوزلک
واچ کوزلو معناسنه در
خطاب سوز معناسنه
زجر بونده شده عنف معناسنه
روشندر

ایلدیلر مثنوی بلطافت چو بر نیامد کار ملاطفت و رفق ایله چونکه ایش بو قاری کلمیه یعنی مصلحت حاصل اولمیه سر به بی حرمتی کشد ناچار ناچار صوک حرمتسزلکه باش

چکر یعنی عاقبت عنف و قهر ایله اول مصلحت حاصل اولور معناده عن حرمتسزلکی قالور هر که بر خویشتن نبخشاید هر کیم که کندو اوزره ترحم اتمیه که کندودن اولو ایله عناد لشوب

امرینه اطاعت اتمیه گر نبخشد بر و کسی شاید اگر بر کمسه اوزره ترحم اتمیه لایقدر حکایت بازرگانی را

دیدم حضرت شیخ ایدر بر بازرگانی گوردم که صد و پنجاه شتر بار داشت که یوز اللی دوه

یوکی وار ایدی و چهل بنده و خدمتکار و قرق خدمتکار و قولی وار ایدی شبی در جزیره کیش

بر گیجه کیش جزیره سنده مرا بحجرهٔ خویش بر د بنی اول بازرگان کندو حجرهسنه التدی و همه شب

نیارامید و دو کلمی گیجه دکلمدی و ایومدی از سخنهای پریشان گفتن پریشان و نامعقول

سوزلر سویلمکدن بو ایدی بو که فلان انبارم که فلان شریکم بترکستانست ترکستانده در و

فلان بضاعت بهندستان و فلان متاعم هندستانده در و این و بو کاغد قبالهٔ فلان زمین

است فلان یرک قبالهسیدر یعنی اول یر بنم ایدوکنه قاضیدن حجت حجتیدر و فلان چیز را فلان

کس ضمین فلان نسنهیه فلان کمسه ضامندر گاه گفتی که خاطر اسکندریه دارم گاه ایدر ایدی که

اسکندریه خاطرنی طوترم یعنی اسکندریهیه کیتمک ارزوسی طوترم که هوای خوشست زیرا

لطیف هواسی وار در باز گفتی نه کیر و ایدر ایدی که اسکندریهیه کتمک هوسنی طوتمزم

که دریای مغرب زیرا مغرب دریاسی مشوشست مشوش و مخوفدر گفت سعدیا اندن

صکره اول بازرگان بکا ایتدی ای سعدی سفری دیگر در پیش است اوگنده یعنی نیتده

بر سفر دخی وار در که اگر آن کرده شود اگر اول سفر ایلنمش اوله بقیهٔ عمر خویش کندو عمرمک

باقیسی بگوشه نشینم بر گوشهده اوتورم و ترک تجارت کنم و تجارتی ترک ایلیم گفتم حضرت

شیخ ایدر اول بازرگانه ایتدم آن کدام سفرست اول قنقی سفردر گفت بازرگان ایتدی

گوگرد پارسی بچین خواهم بردن اولا پارسک گوگردنی چین بهرینه التمک استرم شنیدم که

انجا قیمت عظیم دارد اشتدم که گوگرد انده زیاده قیمت دوتر و از انجا کاسه چینی

بروم آورم و اوردن چینی کاسهسی که مراد فغفوریدر رومه گتورم و دیبای رومی

بهند برم و رومک دیباسنی هنده ایلدم و پولاد هندی بحلب و هندک قولادنی حلبه

ایلدم

سر بونده صوک و عاقبت معناسنهدر

زیاده رو شنددر

نبخشاید ندن درکه ترحم معناسنهدر

نبخشد بخشودندندر معناسنهدر ترحم

کیش اسمی جزیرهدر

بهندستان دخی جائزدر

قبالهٔ قاضی کاغدی یعنی حجت

ضمین فعیل بمعنی فاعلدر ضمین است تقدیرندهدر

سعدیا اوللی الف ندا ایچوندر

کرده بونده مجهولدر

گوگوگرد فارسی ایله ترکی بینده لغت مشترکدر

پارسی بر مملکت اسمیدر کوگرد شیرازنک دار الملکیدر

پولاد فارسی قولاد عربیدر

عانی ویمنی بر معنایه در
انده اولان یا نسبت ایچوندر

ودنیا وار وصف ترکیبیدر

مالدار وصف ترکیبیدر اگر
متصل اولان یا وحدت
ایچوندر

شنیدم بوندن

حکایه

بر نوعه الجه قعتان

وابکیت حلبی بیمن وحلبک هرجه سی بمنه ایلدم وبر عبانی بپارش ویمنک بردنی پارسه ایلدم
وازان پس ترک تجارت کنم واندن صکره تجارتی ترک ایلیم وبو کانی نشینم وبر دکانده
اوتررم جندان ازین مالخولیا اول قدر مال خولیادن وناممعقول بکفت ایتدی که پیش طاقت
کفتش نماند که اول بازرکانک ارتق سویلمکه طاقت قالدی کفت ای اسعدی ایتدی ای سعدی
تونیز سخنی بکوی سن دخی بر سوز سویله ازانها که شنیده یا دیده اندردن اشتمش سن ویا کورمش سن
کفتم اکا ایتدم رباعی ان شنیده هستی که در صحرای غور کانی اشتدکمی که غور صحراسنده بار سالاری
بیفتاد از ستور که چند بار اولو بازرکان سورندن دوشدی پارسی بارا ادقونه با عربی ایله
معنا یوک اولوسی وصاحبی دیمک اولور بحسب اللغه اما معنیین استعمال اولور بازرکان دیمک
در سالار اولو معناسنه در ترکیب اولندغی شیئه نسبت ایله قافله سالار قافله باشی خوان
چاشیند باشی سایر بونلره قیاس اولنه اندن صکره سالار ایله ترکیب اولنان لفظ اخری
البته ساکن اولور یعنی ساکن اوقنمق کرک در کفت چشم تنک دنیادار را اول سوردن دوشمش
کم ایتدی دنیا طوتیجینک یعنی غنینک مال ایله طویمز طار کوزنی یعنی اج کوزنی یا قناعت
پر کند یا خاک کور یا قناعت یا قبر طپراغی طولدورر بو اکیدن غیری ایله ممکن دکلدر
چشم تنک آج کوز تنک چشم اج کوز لو نته کیم سلسلة الذهب ده دفتر ثانیده واقع
اولمشدر بیت تنک چشمان قحط سالی رجوع صید شان صنف شکار شان بر بوع
حکایت مالداری شنیدم بر مالداری اشتدم که بخیل اندر جهان که بخل ایله جهانده
جنان معروف بود انجلین مشهور ایدی که حاتم طایی بسخا که حاتم طایی سخا ایله
مشهور ایدی یعنی حاتم طایی سخا ایله مشهور اولدغی کبی اول بازرکان بخل ایله انجلین
مشهور ظاهر حالش انک ظاهر حالی بنعمت دنیا اراسته دنیا نعمتی ایله بزنمش ایدی یعنی غنی
ایدی وخست نفس جبلی وخلقی نفسک خستی در نهادش انجنان متمکن انک طبعنده
انجلین ثابت ومحکم ایدی که نانی بجانی از دست ندادی که بر نانی بر جانه ویرمز ایدی یعنی انک
قتنده بر نانی بر جاندن مقبولی وکریه ابو هریره را للقمه ننواختی وابو هریره نک هره سنی
بر لقمه ایله او خشمز ایدی یعنی فرضا اکر ابو هریره نک هره سی اول زمانده موجود اولیدی
رعایة بر لقمه ویرمز ایدی وسک اصحاب کهف استخوانی نینداختی واصحاب کهفک
کلبنه بر استخوان اتمز ایدی بو دخی اکا قیاس اولنه فی الجمله محصل کلام خانه او را کسی

نذیدی در گشاده کم انك خانه‌سنك قپوسی گشاده کورمز ایدی وسفرهٔ او را سرگشاده
وانك سفره‌سنك باشنی اچلمش کمسه کورمز ایدی انك بخلی بو طبقده ایدی بیت درویش
بجز بوی طعامش نشنیدی درویش انك طعامنك رایحه‌سندن غیری اشتمز ایدی مرغ
از پس نان خوردن او ریزه نچیدی قوش انك اتمك یدوکندن صکره خرده ویرمز ایدی
شنیدم که بدریای مغرب اشتدم که مغرب دریاسنده راه مصر برگرفته بود مصر یولنی
طوتمش ایدی وخیال فرعون درسر و فرعون خیالی باشنده طوتمش ایدی قوله تعالی حتی
اذا ادرکه الغرق وعالی اللهك قولی حتی اکه هلاکی وزیاده شدت ایرشدی کناکاه باد مخالف
کرد کشتی برامد کناکاه کشتینك اطرافنه مخالف یل کلدی یعنی اسدی چنانکه کفته اند
انجلین که ایتمشلردر بیت با طبع ملولت چه کند دل که بسازد بنجه استون کو کل که سنك ملول
طبعك ایلدوزلر یعنی موافقت ایده‌وب انك ایله صلح واتحاد اوزره اولا حاصل معنی دل
طبع ایله هر زمان بر حال اوزره اولمز زیرا کاه شادانه کاه نادان اولور شرطه همه وقتی
وقتی نبود لایق کشتی موافق یل هر بر وقت کشتیه موافق استمز بلکه کاهی مخالف استر
دست دعا برآورده اول بخیل چونکه بو حالی کوردی دعا الینی یوقاری قالدردی یعنی
دعایه ال کتوردی وفریاد بی فائده کردن گرفت وفایده‌سز فریاد ایلمکه بشلدی قوله تعالی
فاذا رکبوا فی الفلك دعوا الله مخلصین له الدین بو دعا اللهك قولیدر قچان که کشتیه
کیره‌لر الله تعالی‌یه دعا ایدرلر اخلاص ایله ایدیجی اولدقلری حالده دینی الله تعالی‌یه
بیت دست تضرع چه سود بنده محتاج را تضرع الی نه فائده ویرر محتاج قوله یعنی خشم علك
فائده‌سی اولور اولمیه که وقت دعا بر خدا وقت کرم در بغل دعا وقتی الی خدا اوزره
اولا کرم وقتی الی قولتقده لتغده اولا یعنی باشنه بر بلا کلسه دعایه ال قلدره اسوده
لك زمانده حق ایچون کمسیه بر نسنه ویرمیه قطعه از زر و سیم راحتی برسان زر
وسیمدن بر راحت ایرشدر یعنی ویر خویشتن هم تمتعی بر کیر کندوك هم بر تمتع
طوت یعنی سن دیه حتی انکه این خانه از تو خواهد ماند اول وقت که خانه سندن قاله
کر کور یعنی اولور سن خشتی از زر کیر اول خانه‌نك بر کرپیجینی بکشدن ویر کرپیجنی التوندن
ایتمش غرض ایل اندن سکانه فائده اند حکایتلرده کتورمشلردر که در مصر اقارب
درویش داشت که اول غرق اولان بخیل مصرده درویش خصملر طوتر ایدی یعنی فقیر

الحال

شنیدی بو بنده بنو مسدی
معناسنه‌در مجازا حکایت
نچیدی‌ده اولان یا حکایت
حال ماضیه‌دره
حضرت شیخ بو ایت کریمه‌یه
اول باذرکان حقنده اقتباس
اتمشدر بو ایت کریمه فرعون
حقنده‌در غایب در
کند صیغه مضارع‌ده امری
بو زیاده جودر مضارع اولمق
ده جائزدر نجه ایده معناسی
چه لفظی ایله بیلنه

اقارب اقربانك جمعیدر اقربا
قریبك جمعیدر خصم معناسنده در

الحال اقرباسی وار ایدی بقیت مال او توانگر شدند انک مالینک باقیسی ایله غنی اولدیلر
وجامهای کهن وکهنه جامه‌لری بمرک او بدریدند انک اولومیسی ایله تربزلر وخز ودیبا
ببریدند وکندولره قفتان ایچون حریر وطمیاطی قماشن کسدیلر اتفاق دران هفته
یکی را دیدم از ایشان اتفاق اول هفته ده انلردن برینی کوردم بر بادپای روان
سرعت ایله یوریجی برات اوزره سوار اولمش کیدیجی ایدی وغلامی پری پیکر وپری صورتلو
بر غلام در پی او دوان انک اردنجه یلیجی ایدی باخود گفتم کندویه ایتدم قطعه
وه که گر مرده باز گردیدی وه که اگر اول اولمش یارزکان لیرو دوندی بمیان قبیله و
پیوند قبیله ایله اقربا اورتاسنه یعنی تکرار حیات بولوب اقرباسی مختلط اولیدی
رد میراث سخت تر بودی میراث رد ایلمک مشکل رک اولوردی وارثان را زمرگ خویشاوند
وارثلره خصمک اولمسندن بسابقه معرفتی که میان ما بود شول گچمش اشنالق ایدرکه
انک ایله بزدم اورتاسنده مزده ایدی استینش کشیدم انک یکنی چکدم یعنی یکنی طوتوب
اشنالق ایلدم وگفتم دخی ایتدم بیت بجور ای نیک مرد سیرت وسره مردیه
ای ایو سیرتلو ومقبول ایو کمسه کان نگون بخت گرد ونخورد ریزا او اول نگون بخت لویرامز
طالعلو بو قدر مال منال جمع ایلدی ویمدی حکایت صیاد ضعیف را ماهی قوی در دام
افتاد بود بر ضعیف صیادک دامنه بر یوک ماهی دوشمش ایدی طاقت ضبط اننداشت
انی ضبط اتمکه طاقت طوتمدی ماهی بر وغالب امد ماهی اول ضعیف صیادک اوزرنه غالب کلدی
ودام از دستش در ربود وطوزغی انک الندن قاپدی وبرفت ودخی کتدی قطعه
شد غلامی که اب جوی ارد کتدی بر غلام که ایرمق صوینی یعنی ایرمقدن صو کتوره اب
جوی امد غلام ببرد ایرماغک صوی کلدی وغلامی الدی یعنی اول غلام برنجه کره
ایرمقدن صو الوب اوه التدی عاقبت صو دخی غلامی کتوردی که کار نبوبت دام
هر بار ماهی اوردی که ایش نوبت ایله دام هر کره یعنی هر وقت ماهی کتوردی ایدی
یا خود کتورر ایدی دیمک اولا ماهی این بار رفت ودام ببرد ماهی بو کره کتدی وطوزاغی
بلجه التدی دیگر صیادان دریغ خورد غیری صیادلر حیف ییدیلر وملامتش کردند
واول صیادی ملامت ایلدیلر بو بله دیو که چنین صیدی در دامت افتاد که بو [illegible]

خز حریر در
ومباطی بر نوع قماشدر
ومناط منسوب دیمکدر
ومناط بر برک اسمیدر
بادپای خر سریع المشی
روان صفت مشبهه در ذاهب
معناسنه در

پیوند اقربا معناسنه در
[illegible] معناسنه در
خویشاوند خصم معناسنه در
نکون منعکس معناسنه در
تعریف بونده عظیم معناسنه در
لزوم طریقی ایله
شد بونده رفت معناسنه در
کرد بونده کردن معناسنه در
سکرد بونده وسیله روزی نصیب معناسنه در
اوج محله وسیله جائزدر
رزق معناسنه دخی جائز در

حکایه

بر صید سنک دامکه دوشدی نتوانستی نگاه داشتن انی حفظ اتمکه قادر اولمدک گفت
اول صیاد ایتدی ای برادران ای قرداشلر چه توان کرد نجه اتمک ممکن در یعنی نیه قادرم
مرا روزی نبود زیرا اول ماهی بنم نصیبم دکل ایدی و ماهی را همچنان روزی مانده بود
و ماهینک انجلیین دریاده نصیبی قالمش ایدی حکمت صیادی روزی نجیب سز صیاد
در دجله ماهی نکیرد دجله ایر معنده بو قدر ماهی وار ایکن ماهی طوتمز و ماهی بی
اجل و اجلسز ماهی در خشک نمیرد قوری یرده اولمز حکایت دست و پا بریده الی
ایاغی کسلمش برکمسه هزار پایی را بکشت بر قرق ایاقلو دیلدی صاحب دلی بر وی بگذشت
اول حالده بر صاحب دل انک اوزرینه کجدی یعنی انده اوغرادی وگفت دخی ایتدی
سبحان الله بن الله تعالی یه تنزیه ایدرم لغت معناسی بو در اما معنای استعمالی تعجب
ایچوندر یعنی نه عجب حال اولور با هزار پای که داشت بیک ایاق ایله که طوتر ایدی یعنی
بیک ایاغی وار ایکن چون اجلش فرا رسید چونکه انک اجلی یقین ایرشدی از بی
دست و پای برال لسز و ایاقسز نتوانست گریخت قچمغه قادر اولمدی مثنوی چو آید
زپی دشمن جان ستان چونکه جان الیجی و هلاک ایدیجی دشمن اردندن کله
ببندد اجل پای مرد دوان اجل یلجی و سکردیجی ارک ایاغنی بغلر و بر آدیم ادمغه
قومز دران دم که دشمن بپایی رسید اول دمده که دشمن کوز اجدرمیوب
زیاده سرعت ایله ایرشه کمانی کیانی نشاید کشید اول محلده کمان کیانی
چکمکه امکان و قدرت اولمز قنده قالدی که حکم پای چکمکه قادر اوله حکایت
ابلهی را دیدم سمین حضرت شیخ ایدر بر سمز ابلهی کوردم که خلعتی ثمین در بر
که اوزرنده بربهالو خلعت یعنی بر قیمتلو خلعت گیمش و مرکب تازی در زیر
والتنده بر عربات و قصب مصری بر سر و مصر قصبی که باشنی اوزره انی عمامه
اتمش ایدی کسی گفت برکمسه ایتدی ای سعدی ای سعدی چکونه می بینی نجه
کورسن این دیبا معلم بو نقشلو دیبایی برین حیوان لایعلم بو نسنه بیلمز
جاهل حیوان اوزره گفتم حضرت شیخ ایدر بن اکا ایتدم خط زشتست
که باب زر نوشتست بر قبیح خط در که التون صوی ایله یازلمشدر یعنی بو که بکزر

قد شابه

هزار پای قرق ایاقلو بر نسنه در کرجیانه بکزر

جان ستان وصف ترکیبیدر

بپایی یری یری اردنجه یعنی اثرنجه اما بونده سرعت مراددر

کمان کیانی بر نوع کماندر که کیانه منسوب در کیان بر قسم پادشاهلر در

قصب بونده انجه بز در که ابریشمدن طوقنور انی دلبندلر باشه صررلر

قدشابه بالوری حمار بتحقیق حماربنی ادمه مشابه اولدی عجلا جداله خوار عجل جسدی کبی
کانک ایچون بقر اوازی وار در سامری بنی اسرائل قومنک حیله ایله مالنی الوب
اندن بربوزغی جسدی دزدی وانک ایچنه براوج طراق براقدی فی الحال جسد
بقرکبی اوازویردی اول طبیراغی فرعون علیه اللعنه نیل غرق اولدغی کون حفر جبریلک
بندوکی یوندک ایاغی التندن المش ایدی تفصیله محلنده کورنه بیت بانکی کاوی
بازدهد عشوه متحیر سامری کیست که دست ازید بیضا برد قطعه بادمی نتوان گفت
مانداین حیوان بو حیوانی آدمی یه بکزتدیمک ممکن ولایق دکل دربخیر دارعه و دستار
ونقش بیرونش انک دارعه سندن وعمامه سندن وطاشره نقشندن غیری لاجان
بو جهتله ادمی یه بکزر الا فی الحقیقه ادمی دکل در بکزر دو درهمه اسباب وملک
هستی او دور ایلانک دوکلی اسباب وملکنده دخی وار لغنده یعنی جمیع ما
ملکنه نظر ایلکورکه هیچ جیزی نیابی حلال جیز خوشش که انک قبیح برننه سنی حلال
بولمزسن قاننده غیری یعنی بهمان قتلی حلالدر باقی سی حرامدر قطعه شریف اگر متضعیف
شودخیال مبند شریف اگر ضعیف ومحتاج اولا خیال بغلمه وظن ایلمه که پایکاه بلندش
ضعیف خواهد شدکه اول شریفک بلند مرتبه سی ضعیف اوله گرکر یعنی انک شرفیلکنه
نقصان ایرشمز وراستانه سیمین بمیخ زر بزندا گرکمش ایشکی التون میخ ایله اوره
یعنی اگر استانه سی سیمدن ومیخی زردن اولا که غناسی بو مرتبه ده اولا گمان
مبرکه یهودی شریف خواهد شد ظن اتمه که یهودی مال سبب ایله شریف اوله
گرک یعنی اولمز حکایت دزدی کدایی را گفت بر سارق بر سائله ایتدی شرم نداری شرم
طوتمزمیسن که از برای جوی سیم برجو مقداری کمشدن اوتری دست پیش هر لئیم دراز
میکنی الکی هر لئیم وهر خسیس اوکنه دراز ایدرسن واندن جر ایدرسن گفت اول گدا اودزده
ایتدی بیت دست درازی پی یک حبه سیم برحبه گمشدن اوتری برکمسنک اوکنه دلنمک
ایله اوزنمق یکدر به که ببرند دانکی ونیم گه دانک ونصفی دانک سبب ایله اولکمه لریعنی
سرقه ایله قطع اولنمقدن ایسه الاصحته اورزه یکدر حکایت مشت زنی را حکایت
کننده بر زورباری حکایت ایدرلرکه از دهر مخالف بجان امده بودکه مخالف زماندن

عجل بونده بوزاغی معناسنه در
خوار بقار اوازی در
مانده بونده مانستن دن فعل مضارع
ماندن دن دکلدر
مانندن وزنا ایچون مخفف
دارعه فرجه
قلنسوه
دارع مخفف رداء معناسنه
بودخی جائزدر
اول نقوش ده اولان ضمیر غایب
کیسه راجع در
شریف آل رسولدن اولانکسنه
متصف اسم فاعلدر
پایگاه مرتبه معناسنه
شد بونده ایکی محلده شدن
معناسنه در
لئیم سفله وخسیس معناسنه در
پی بونده اجل معناسنه در
وانک عوام تحریک دیلک دیرلر

خوجه بالوری … حمار جسد الخوار

حکایه

جانه کلمش یعنی قدرت وغنایه مساعده سی یوق زماندن زیاده متشکی ومضطرب
وازخلق فراخ بفغان ودخی کلمش یعنی قناعت سز بوغازندن فغانه کلمش ایدی مشورت
بش پدر برد اول روز باباسیه قتنه مشورت التدی یعنی مشاوره ایلدی واجازت
خواست ویدرندن اجازت طلب ایلدی بویلدیوکه عزم سفر دارم که سفر قصدنی
طوترم که مگر بقوت بازوکه مکر بازو قوتی ایله دامن کامی بکف آرم بر مراد اتکنی اله
کتورم بیت فضل هنر ضایعست تا ننمایند فضل وهنر ضایع در مادامکه کوسترمیه لر
یعنی اظهار ایتمیه لر عود بر آتش نهند مشک بسایند عودی آتشه اورزه قورلر مشکی
ازلر لطیف رایحه حاصل اولور پدر گفت باباسی زوربازه ایتدی ای پسر خیال محال
از سر بدر کن ای پسر محال خیالی باشکدن چقار یعنی ترک ایله وپای قناعت در دامن سلامت
کشی وقناعت ایاغنی سلامت اتکنه چک یعنی قناعت ایله که بزرگان گفته اند بزرگ عاقللر
ایتمشلر دولت نه بکوشیدنست دولت چالشمق ایله دکلدر یعنی سعی ایله حاصل اولمز
چاره کم جوشیدنست بلکه چاره از قینمقدر یعنی بی حضور ومضطرب اولمقدر
بیت کس نتواند گرفت دامن دولت بزور کسه زور ایله دولت اتکنی طوتمغه
قادر اولمز کوشش بی فایده است وسمه بر ابروی کور کورک قاشی اوزره راستق
اورمق کوزنه فایده اولسون دیو فایده سز چالشمقدر وجد وجهد ایله دولت حاصل
اتمک همان یوکه بکمز که محال در بیت اگر بهر سر موئیت هنر دو صد باشد اگر هر بر
قیلک باشنده ایکی یوز هنرک اولا هنر بکار نیاید چه بخت بد باشد هنر ایشه کلمز
یعنی فایده یه یرمز چونکه طالع نحس وبرمز اولا بیت چه کند زورمند وارون بخت
شوم بختلو اولان قوی نیجه اتسون بازوی بخت به که بازوی سخت ایلیه دولت
بازوسی یکدر زیرا انک سبب ایله نیجه مرادات حاصل اولور که محکم وقوت بازوی
ایله یعنی قوت بازوسندن دولت بازوسی یکدر پسر گفت پسر باباسنه ایتدی ای
پدر فواید سفر بسیارست ای پدر سفرک فایده لری چوقدر از نزهت خاطر فوایدک
بری خاطرک شاد اولمسندن یعنی شاد اولمسیدر وجذب فواید فوایده لر جذب
اتمکدن ودیدن عجایب وعجایب کورمکدن وشنیدن غرایب وغرایب اشتمکدن

عود معروف بر درخت درکه
لطیف رایحه سی اولور

مسک عربی مسک
فارسیدر

وسمه راستق معناسنه در

کند بونده صورت مضارع ده
امر غایب اولمق اوی در

وارون بخت وصف ترکیبیدر
وارون شوم نحس معناسنه در

نزهت سرور معناسنه در

وتفرج

93

وتفرج بلدان وشهرلر تفرج اتمکدن ومحاورت خلاف ودستر ایله آشنا اولوب مصاحبت
ایلمکدن وتحصیل جاه وادب وعزت ادب تحصیل اتمکدن ومزید مال ومکتب وفرنج زیاده
ایلمکدن ومعرفت یاران ونیجه کمسه لره یار اولوب آشنالق حاصل اتمکدن وتجربت روزکاران
وروزکارلری تجربه ایلمکدن که مساعدی یوخ مخالفیدر چنانکه سالکان طریقت
کفته اند انجلین که طریقت سالکلری ایتمشلر در رباعی تا بدکان وخانه درکروی مادام
که دکان وخانه ده رهین سن هرکز ای خام آدمی نشوی هرکز ای خام آدمی اولمزسن
برو اندر جهان تفرج کن یوری جهانده آثار حقدن عجایب وغرایب سیر وتفرج
ایله پیش ازان روز کز جهان بروی اول کوندن اول اولکه جهاندن کیدرسن پدر کفت
باباسی ایتدی ای پسر ای اوغل برین غلط واسلوب اوزره که بیان ایلدک منافع سفر بی شمار است
سفرک فایده لری حسابسزدر ولیکن پنج طایفه راست اما همان بش طائفه یه
مسلم ومفوضدر نخستین بازرکانی که با وجود نعمت ومکنت اول بش طائفه نک
اولکیسی بر بازرکان که نعمت وقدرتک وجود ایله غلامانی کنیزکان دلاویزت وشاگردان
چابک دارد که کوکل میل ایدیجی زیبا غلاملر ورعنا کنیزکلر دخی چابک ومعلت
کذار خدمتکارلر طوته هر روز شهری بو حالکو بازرکان هر کون بر شهرده وهر
شب بمقامی وهر کیجه بر مقامده وهر دم بتفرج کاهی وهر دم بر سیرانکاهده از
نعیم ودنیا متمتع شود دنیا نعمتندن متمتع ذوق ایدیجی اوله قطعه منعم بکوه ودشت
وبیابان غریب نیست غنی طاغ وصحراده دخی بیابانده غریب وبی کس دکلدر هر جاکه
رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت زیرا هر نه که کتدی چادر قوردی واو یوجق
وراحت اولیجق بر دوزدی وانراکه بر مراد جهان نیست دست رس واما اول
کمسنه که جهان مرادی اوزره یعنی مرادی حاصل اولمز قدرتی یوقدر در زاد بوم
خویش غریبست وناشناخت اول کمسنه نک طوغدیغی یوردی وحاصل اولدیغی وطن
اصلیسنده غریب ونامعلوم دریعنی مشهور کمسنه معلومی دکلدر دوم
عالمی که بمنطق شیرین اول بش طائفه نک ایکنجیسی بر عالم که شیرین سوز ولطیف تکلم
سبب ایله وقوت فصاحت ومایه بلاغت دخی فصاحت قوتی سبب ایله وبلاغت

مزید مصدر میمی در زیاده معناسنه در
در دکان وخانه کردی تقدیرنده در
راست بونده ایلدرست لفظندن تركیب در بعد التركیب است لفظنک الفی حذف اولنمشدر
تا کرد بونده خدمتکار در
دست رس قدرت معناسنه در
زاد وبوم مولد معناسنه در زاد بوم واو ایله واقع اولور بعض نسخه ده واو سز واقع
جمیع آماتعی الله ده واو اولمشدر
منطق لطیف معناسنه در

سرمایه‌سی سبب ایله یعنی معرفت و فضل سبب ایله هرجا که رود هر یره کیده بخدمتش
اقدام نمایند انک کبی ظالمک خدمتنه اقدام کوسترلر واکرام کنند واکرام ایدرلر
قطعه وجود مردم دانا مثال زر طلاست عالم کشینک وجودی یعنی ذاتی خالص
وصافی آلتون کبیدر المعلم کالذهب والمتعلم کالفضة والباقی کالبهرج که هرکجا که
رود قدر قیمتش دانند زیرا قنده اول عالم که کیده وانک قدر قیمتی بیلورلر واکا
التفات واعتبار ایدرلر بزرک زاده نادان بشهر واماند اما بزرکک وغنینک
جاهل اوغلی شهر وایه بکزر که در دیار غریبش بهیچ نستانند غیری دیارده انی هیچ
المزلر سوم خوب رویی که درون صاحب دلان بمخالطت او میل کند اول بش طائفه‌نک
اوجنجی‌سی بر محبوب که صاحب دللرک دلی انک ایله اختلاطنه میل ایلیه وصحبتش را غنیمت
شناسند وانک مصاحبتی غنیمت اکلیه‌لر وخدمتش را منت دانند واکا خدمت
اتمکی منت بیله‌لر که گفته‌اند زیرا ایتمشلردر اندکی جمال جمال ازلغی به از بسیاری مال مال
چوقلغندن یکدر وروی زیبا مرهم دلهای خسته است وزیبا یوز خسته دللرک
مرهمیدر وکلید درهای بسته ونغانمش قبوللرک مفتاحیدر که اکر ردیو قدر قطعه
شاهد انجا که رود حرمت وعزت بیند محبوب اول یره که کیدر یعنی هر قنده کیدرسه حرمت
وعزت کورر ور برانند بقهرش پدر ومادر خویش کندونک پدر ومادری اکر آنی
قهر ایله سورلر ایسه پر طاوس بر اوراق مصاحف دیدم مصحفلرک ورقی اوزره
طاوس قنادنی کوردم صبیلروک عادتی در منقش اولدغنده اوتری اعتبار ایدرلر
ایدوب مصحفلری ایجنه قورلر گفتم این منزلت از قدر تو می بینم بیش حضرت شیخ ایدر
پر طاوسه ایتدم بو مرتبه‌یی سنک قورکون وحقکدن زیاده کورورم گفت
خاموش که هرکس جمالی دارد طاوس قنادی جونکه بنم بو سوزمی اشتدی لسان حال
ایله جواب ویروب ایتدی خاموش اول زیرا هر کیمکه از جو حسن طوته هرکجا پای نهد
دست ندارندش پیش اول که هر قنده ایق قویه انک اوکنه ال طوتمزلر رباعی
جو در پسر موافقت ودلبری بود جونکه پسرده موافقت وملایمت ودلبرلک
اولا اندیشه نیست گر پدر ازوی بری بود غم دکلدر اگر پدری اول پسردن بری و
وبیزار

عجم پادشاهلرنده بعض پادشاهلر سلطنت لرنک
اوائلنده شوکت وقوتلرنی اشعار وامرلرنک
نفوذنی اظهار اتمک ایچون امر اتمشلردر
کندولرنک اسملرنی آقچه مقداری ورق
اوزره درهم نقشی کبی یازمشلر وبیچ
شهزاده اکر درهم کبی اعتبار التدبیر
اتمشلردر خلق دخی انلرک
دیوانمشلر قبول اتمشلردر شهر
خوفندن انی درهم درسروری
وایوور قلرک اسمی دخی بویله
افندی دخی بویله
تصریح —
دست ندارند پیش تقدیرنده —
اندکی وبسیار یده اولان یا مصدر
ایچوندر وهمزه اضافت ایچوندر
اما همزه اعتبار اولنمیه یا وحدت
ایچوندر —
کلید کاف فارسنک کسری ایله
مفتاح معناسنه در
بعض نسخه‌ده بدارندش واقع
اولور معناسی زیاده
روشن ولطیف در شرحه
احتیاج یوقدر —

وبیزار اوله زیرا عاشقلری بیك مرتبه بدرندن اكر زیاده رعایت ایدرلر بیت منه ایستاده
تا كنمش جان فدا چو شمع او خود كز بما چو نسیم سحر بكرد او كوهرست كو صدفش در جهان
مباش اول پسر كوهر در یعنی كوهر كبی مقبول در پدری صدف كبیدر دی جهانده انك صدفی
اولمسون زیرا صدف مراد مزدكل دردر یتیم را همه كس مشتری بود در یتیمه دو كلیكمسه مشتری
در چهارم خوش آوازی اول پشر طائفه نك دردنجی سی بر خوش آواز كه بحنجره داودی كه
داوددی بوغاز ایله داود پیغمبر علیه السلام كبی خوب آوازی اولمق ایله آب از جریان
صویی آقمقدن و مرغ از طیران و قوشی اوچمقدن باز دارد كیرو طوته پس وسیلت این
فضیلت ایله بو فضیلت سبب ایله دل مردمان صید كند آدملرك كوكلنی صید ایلیه و ارباب
معنی و معنی صاحبلری یعنی صاحب دللر بمنادمت او رغبت نمایند انك مصاحبتنه
رغبت و میل كوستره لر سمعی الی حسن الاغانی بنم قولاغم اغانینك ایوسنه درمن الذی
حبس المثانی كیم در شول كمسنه كه الی ایله مثانی یابندی یعنی مثانی چالدی كه مراد حس
صوتدر كه قطعه چه خوش باشد آواز نرم حزین نه خوش و نه لطیف در بزم
و خیر بن آواز بكوش حریفان مست صبوح صباح شرابی ایله مست اولمش حریفلرك
قولغنه به از روی زیباست آواز خوش خوب یوزدن یكدر خوش و لطیف آواز
كه آن حظ نفس است و این قوت روح زیرا او یعنی زیبا یوز نفسك حظیدر كه انون
نفس تلذذ ایدر بو یعنی خوش آواز روحك قوتیدر كه روحه حیات ویرر
پنجم بیت وری كه بسعی بازو كفافی حاصل كند اول پشر طائفه نك شخص بر اهل صنعت كه
بازو سبب ایله بر كفاف حاصل ایلیه تا آب روی از بهر نان ریخته نشود تا كه انك
یوزی صویی نان اوتری دوكلمش اولمیه چنانكه خردمندان كفته اند انجلین كه
عاقللر ایتمشلردر قطعه كر بغریبی رود از شهر خویش اكر كندو شهرندن غریبلك كیده یعنی
غربته دوشه سختی و محنت نبرد پینه دوز اسكیجی سختلق و محنت التمز زیرا كندویه
كفاف حاصل اتمكه قدرتی وارد ور بخرابی فتد از مملكت اكر مملكتدن خرابلغه
یا بر خرابه دوشه كرسنه خسبد ملك نیم روز نیم روز پادشاهی آج اویور زیرا كندو
كفاف حاصل اتمكه قادر دكل در چنین صفتها كه بیان كردم بو نجلین صفتلر كه بیان ایلدم

تجدلی ایكر خالق البشر است
عاشق مهربانه به از پدرست
اولیند دیرلر
بتیم ذو العقول ده پدری اولینه دیرلر حیوانانده
مادری اولینه دیرلر یعنی زیاده بهالو اولا

نظری بوغاز معناسنه در
حنجره بوغاز معناسنه در
بود بو بنده مضارع اولمق جائزدر رشتند
زمانیه اولمسی
اما ادات

و لطیف در
اغانی اغنیه نك جمعی در اغنیه غنیك
جمعی در ابریك معناسنه در

برالت طربدن حاصل اولور صحح

صبوح صباح ایچلن شرابك اسمی در

بیت ضعفت و صفعاء معناسنه در
اكه متصل اولان یا وحدت ایچوندر
رود فعل مضارع مفرد غایب در
فاعلی پینه دوز درمسه

پینه دوز وصف تركیبدر
بخرابیده یا مصدر ایچوندر
وحدت ایچون اولمق
جائزدر

نیم روز بو بنده اسم شهردر

فتد فعل مضارع در فاعلی ملك
نیم روزدر

در سفر موجب جمعيت خاطرست سفرده خاطرك جمعيتنه سبب در و داعيهٔ طيب عيش
و طيب عيش و سروره باعث در اما انكه ازين جمله بى بهره است اول كه بو جمله صفتلردن
نصيب سز در بخيال در جهان برود باطل خيال و نامعقول فكر ايله جهانده كيدر يعنى سياحت
عالم هوسى ايدر و ديكر كشش نام و نشانى نشود ديكر دكك انك نامى و نشانى اشتمز و نيجه اولدغنى
بيلمز اولا سود الندوسنى ضايع و هلاك ايدر قطعه هر انكه كردش كيتى بكين او بر خاست
هر اولكه جهانك دوغمش انك كيتى قالقدى يعنى اكا انتقام اتمكه قصد ايتدى بغير
مصلحتش رهبرى كند ايام زمانه اول كمسه مصلحتنك عكسنه قوزلق ايلرانى خلاف مستمره براغور
كبوترى كه دكر آشيان نخواهد ديد بر كبوتر كه كيرو يواسنى كورمه كرك يعنى كورمك نصيب
اولميه قضاى برد ش تا بسوى دانه و دام حكم الهى انى تا دانه و دام طرفنه ايلدر دانه
سبب ايلا اسير ايدر لر پسر كفت پسر كه منت زند رجونك بابا سنهون بو سوزلرى اشتدى ايكه
جواب ويروب ايتدى اى پدر اى بابا قول حكما را جكونه مخالفت كنم عاقللرك سوزنه
نجه مخالفت ايدم كه كفته اند كه ايتمشلر در رزق اكرچه مقسومست رزق اكرچه قسمت اولنمشدر
باسباب حصول ان تعلق شرطست اما اول رزق حاصل اولان سببلره مباشرت
اتمك شرط و لازم در و بلا اكرچه مقدرست و بلا اكرچه تقدير اولنمشدر از ابواب دخول
ان احتراز واجب اول بلا داخل اولدغى قپولردن احتراز ايلمك واجب در و لا تلقوا
بايديكم الى التهلكة قطعه رزق اكرچند بى كمان برسد رزق اكرچه نه قدر قسمت اولندى
ايسه كمان سز ايرشور شرط عقلست جستن از درها ليكن عقلك شرطيدر انى قپولردن استمك
يعنى معقول اولان بودر كه انى سببلرندن طلب ايده سن اطلبوا الارزاق من اسبابها
وادخلوا الاوطان من ابوابها اكرچه كس بى اجل نخواهد مرد اكرچه كمسه اجل سز اولميسر در
تو مرو در دهان اژدرها اما سن اژدرهانك اغزنه كتمه يعنى كندوكى تهلكيه اتمه
درين صورت كه منم بو صورتده كه بنم يعنى بو قدر قوت و صلابت كه بنده وار در
با پيل دمان بزنم كوكرمش فيل ايله اورشورم و يا شير ژيان پنجه در افكنم و اكره مش
ارسلان ايله پنجه طوتشورم مصلحت انست كه سفر كردم معقول اولور كه سفر ايليم كه ازين
بيش زياده بونده طاقت بى نوايى ندارم قدرت سزلغه طاقت طوتمزم قطعه چون
زيرا بونده

مرديرا

تعلق مباشرت

دماد كوكرمش

پنجه درافكنم براغورم لغت
استعمال معناسيدر معناى
پنجه طوتشورم

مرد یرا فتاد ز جای و مقام خویش جونکه کشتی کندیردن و مقامندن دوشدی یعنی
دور اولدی دیکر چه غم خورد همه افاق جای اوست کیرو نه غم یر زیرا دوکلی عالم انک
جاییدر نه یرده استرایسه قرار ایدر شب هر توانکری بسرای رود کیجه هر غنی بر سرایه
کیدر درویش هرکجا که شب امد سرای اوست اما هر درویش هر قنده که کیجه کلدی
یعنی کیجه ایرشدی انک سراییدر این بکفت مشت زن بو سوزلری باباسنه ایتدی و همت
خواست و پدرندن همت طلب ایلدی و پدر را وداع کرد و باباسنی وداع ایلدی و روان
شد دخی کتدی و در هنکام رفتن و کیتمک وقتنده شنیدش انی اشیدرلر که میکفت
که ایدر ایدی بیت هنرورکه بختش نباشد بکام هنرمندکه انک بختی مراد ایله اولمیه یعنی
بختی اکا مساعده اولمیه بجایی رود کش نداننند نام بر یره کیدر که انک نامنی بلمزلر
یعنی خلاف سمته کیدر تا برسید بکنار اب تا که بر صویک کنارنه ایرشدی که سنک از صلابت
او بر سنک همی اید اما اویله صو ایدی که انک شدتندن و جریانک قوتندن طاش طاش
اوزره کلور ایدی و اواز عرپدیش بفرسنک همی رفت دخی اول صویک جوش و خروشنک
اوازی فرسنکه کیدر ایدی بیت سهمکین ابی که مرغ ابی درو ایمن نبود بر هیبتلو صو ایدی که
صو قوشی انده ایمن دکل ایدی که کتور رایدی کمترین موج اسیا سنک از کنارش
در ربودی انک الجغرک موجی کنارندن دکرمن طاشنی قپر ایدی کروهی مردمان راد دید
اول مشت زن بر بلوک ادملر کوردی که هر یک بقراضه که انده اولنلرک هر برسی بر
قراضه ایله در معبر نشسته معبرده اوتورمش و رخت سفر بسته و سفر اسبابنی بغلمش
یعنی کشتیه کیروب کتمک حاضر اولمشلر و جوانرا دست بسته بود لیکن جوانک که
مراد مشت زندر فقر سبب ایله عطا الی بغلمش ایدی یعنی یاننده اصلا برشنه سی
یوق ایدی که اجرت کشتی دیو و بریدی زبان بر کشود بالضروری شادنی اجدی
یعنی ملاحه مدح اتدی جندانکه زاری کرد اول قدر که زارلق ایلدی یاری نکردند
وکفتند ترحم ایدوب اکا یارلق ایلمدیلر و ایتدیلر بیت بی زر نتوانی که بر کس کنی صح
زور التون سز قادر دکلسن که کمسه اوزره زور و ظلم ایلیه سن یعنی قوت ایله
مرادکی حاصل اتمکه قادر دکلسن ور زر داری محتاج نه مکر زر طوترایسک یعنی

فرسنک فرسخ معناسنه در
فرسخ اون ایکی بیک ادیمدر

منع ایلی اوردکدر

قراضه التون خردہ سی انده
اولان همزه وحدت ایچوندر

معبر بوده کشتی معناسنه در

همزه اولان همزه خطاب
ایچوندر

زرک وار ایسه اول وقت قوته محتاج دکلسن زیرا التون ایله جمیع مهمات حاصل اولور ملاح
بی مروت مروتسز ملاح ازو بخنده بکردید وکفت اول مشت زن کولمک ایله بیرو دوندی
وطعن ایله ایتدی بیت زر نداری نتوان رفت بزور از دریا زر طوتمز ایسک یعنی زرک
یوق ایسه زور ایله دریادن کچمک یعنی دریایی کچمک ممکن دکل در زور ده مرده چه
باشد زر یک مرده بیار اون ارقدر قوت نه اولور یعنی نه فائده یه برارشی همان برابر
ویردوکی قدر التون کتور یعنی اجرت کشتی غیریلرینه ویررلر ایسه انی ویر جوان را دل
ازین طعنه بهم بر امد ملاحک بو طعنندن جوانک کوکلی بیحضور و منقبض اولدی
خواست که ازو انتقام بکشد مشت زن دیلدیکه اندن انتقام چکه کشتی رفته بود
اول وقت دکن یکی کنارندن کیتمش ایدی اواز داد مشت زن اواز ویردی یعنی چاغردی
بویله دیو اگر بدین جامه که پوشیده ام اگر بو جامه ایله که کیتمش ام یعنی بو قفتان ایله که
کیمش ام قانع شوی قانع اولورسن دریغ نیست دریغ دکل در ملاح طمع کرد ملاح
طمع ایلدی وکشتی را باز کرداند وکشتی یی کیرو دوندردی وکناره کلدی بیت
بدوزد شره دیده هوشمند حریص عاقلک کوزینی دیکر کورمز ایلر در ارد طمع مرغ
وماهی بند طمع مرغ وماهی یی بنده کتورر هواده ودریاده ایکن انی کرفتار ایدر
چندانکه مشت زن انتقام اتمکه اول قدر صبر ایلدیکه دست جوان جوانک الی
ریش وکریبان ملاح برسید ملاحک صقالینه ویقاسنه ایرشدی او بخود درکشید
محکم طوتوب انی کندوسنه چکدی وبی محابا فرو کوفت ومیل توقف سز یعنی اصلا
کمه دن خوف اتمیوب وملاحه ترحم اتمیوب محکم دوکدی یارش از کشتی بدر امد
ملاحک دوستی کمیدن طشره کلدی اگرچه کشتی کند که ملاحه معاونت ایلیه همچنان
درشتی دید ملاحک دوستی ملاح کبی ایریلک کوردی یعنی کتک یدی پشت بکرداند
اول کرکه ارقه سن دوندردی یعنی قاچدی مصلحت ان دیدند که با او مصالحت کنند
انی معقول کوردیلر که اول مشت زن ایله صلح ایده لر وباجرت کشتی مسامحت نمایند
وکمی اجرت ایله مسامحت کوستره لر یعنی سنه المیه لر مثنوی جو پرخاش بینی تحمل بیار
چونکه وغوغا کوره سن تحمل کتور که سهل ببندد در کارزار زیرا ملایمت وملاطفه
جنک قپوسنی بغلر لطافت کن انجا که بینی ستیز ملاطفه ورفق ایله اول یرده که

عناد

مرده ده اولان ها
مقدار ایچوندر ریک
شیء ده دیک مساوده
اولان ها کبی

انتقام کین المق

شوی فعل مضارع مخاطب در

افعالک اولنه اولان دروم
تخفیف لفظ ایچوندر شیدوم
کبی

محابا ترحم معناسنه در

کارزار جنک معناسنه در

مسامحت سماحت درکه
سخاوت معناسنه استعمال
اولنور

پرخاش غوغا وقرش
معناسنه در

عناد دلجو کورسن نبرد قز نرم را بتیغ تیز رند ملایم ایکی کسکن قلیج ملایم اولدو غندن
اوترکسمز بشرین زبانی ولطف خوشی شرین زبانلق ولطیف وخوشلق ایله
توانی بموی که پیلی کشی قادرسن که بر پیلی بر قل ایله چکه یعنی یده سن بعذر ماضی
بچش عذر سبب ایله در قدمش افتادند ملاح ورفیقلری ایاغنه دوشدیلر
وبوسه جند وبر قاج بوسه نفاق نفاق ایله بر سرو چشمش دادند اول مشت زنك
باشی وکوزی اوزره ویردیلر یعنی اظهار محبت ایدوب منافقانه انك باشنی
وکوزنی اوپدیلر پس کم عادت وبکشتی در آوردند وکشتیه کتوردیلر وکتدیلر تا برسیدند
بستونی تا که بر ستونه ایرشدیلر که از عمارت یونان که یونان عمارتسندن یعنی انلرك
بناسندن در آب استاده بود صوده دیکلمش قالمش ایدی ملاح گفت جونکه اول
ستونی کوردی مشت زنه انتقام اتمکدن اوتری ایتدی کشتی خللی هست کشتی نك
بر خللی وار دریکی از شما که دلاور ترست سیزدن بریکوزکه دلاورك در باید برین ستون
برود که کرککه بو ستون اوزره کیده یعنی جیقه ومقود کشتی بکرد واوراده کمینك ایپینی
طوته تا عمارت کنیم تا کشتینك اول خللی عمارت ایده لم جوان بغرور دلاوری که بر سر
داشت جوان دلاورلك غروری ایله باشنده طوتر ایدی یعنی کندونك دلاورلکنه
مغرور اولمغ ایله از خصم دل آزرده بیندیشد کوکل انجتمش وبجضور اولمش خصم دن
احتراز ایدوب خوف اغدی وقول حکما را نشنید وعاقللرسوزن استماع ایلمدی که گفته اند
که ایتمشلردر هر کرا انجی بدل رسانیدی هر کیمك کوکلنده بر رنج ایرشدردك اکر در عقب
اگر اول رنجك صوکنده صد راحت برسانی خاطرنی متسلی اتمك ایچون یوز راحت ایله
ایرشدره سن از پاداش آن یك رنجش ایمن مباش دوشمنك اول بر رنجك عوضندن
ایمن اولمه که پیکان از جراحت بدر آید زیرا پیکان یاره دن طشره کلور وجراحت
ایو اولور وازار در دل بماند واما اول پیکاندن ایرشن ازار والم کوکلده قالور
بیت جه خوش گفت بکتاش خیلتاش را نه خوش ونه لطیف دیدی بکتاش خیلتاشه
جو دشمن خراشیدی ایمن مباش جونکه دشمنی طرملدك ایمن اولمه قطعه مشو
ایمن که تنك دل کردی المه که تنك دل پریشان خاطر اولورسن جوز دست دلی تنك اید

شیزه عناد معناسنه در

تیز بعونده قانع معناسنه در

ستون دیك انده اولان با وجود

ایجونه در

مقود قید ایدجك الت

بوننده رسیمان مراد در

بغرورده اولان با معنی

بیندیشدن ازخم دل ازرده

مصروف در

پاداش عوض وجزا

بکتاش بر کمسنه نك اسمی در

خیلتاش بر کمسنه نك اسمی در

جونكه سنك الكدن بركوكل تنكه كله سنك بر زيادة حصار مزن حصارك باروسى اوزره طاش
اوزمه كه بود كر حصار سنك ايدر زيرا احتمال دركه حصاردن طاش كله كرسكا اندن ضرر
ايرشه جنه انكه ريسمان كشتى بساعد بجبيد ملاح اول قورصر اتوى كه مشت زن يكينك ايبنى
ساعدنه طولادى وبربلاى ستون رفت وستونك اوزرنه كتدى ملاح زمام ازكفش
دركسلايند ملاح يولارى يعنى ايپ انك النرن قردى يعنى كسدى وكشتى براند
وكيمى سوردى بيجاره درانجا حيران بماند بيجاره مشت زن اول يرده حيران قلدى
وروزى دو محنت ديده بر ايكى كون بلا ومحنت كوردى وسختى كشيد وصيقلق جكدى
سوم روز از جنجى كون خوابش كريبان كرفت خواب انك يقاسنى طوتدى وباب انداخت
وصويه اتدى بعد از شبان روز ى اول كون اوكيجه دن صكره بكنار افتاد كناره دوشدى
ازحياتش رمق مانده بود بر مرتبه ضعيف اولمش ايدى كه انك حياتندن بر رمق
قالمش ايدى برك درختان خوردن كرفت اغاجلرك ييراغى يمكه باشلدى وبيخ
كياهان براوردن واوتلرك كوكنى جقارمغه باشلدى تا اندكى قوت يافت تاكه بر
ازجق قوت بولدى وسر دربيابان وبرفت دخى بيابانه باش قودى وكتدى
تا تشنه وكرسنه تا نعج كه اج وصوسز دبى طاقت وطاقتسز بر سر جاهى رسيد
بر قيو باشنه ايرشدى قومى را ديدكه برو كرد امده بود بر قومى كوردى كه صودن اوتری
انك اوزرنه جمع اولمش ايديلر وشربتى اب وبر ايجم صويى به شيرينى بر پول ايله اشاميدند
ايجرلر ايدى جوان شيرينى بنود جوانك بر شيرينى يوق ايدى اب طلب كرد اب طلب
ايلدى ابا كردند ابا ايلديلر دست تعدى دراز كرد مشت زن بيحضور اولوب تعدى
وخصومت الني دراز ايلدى انلردن ضربا صو الوب ايجه ميسر بنود ميسر وممكن اولمدى
يارى تنى جند را فرو كوفت محصل كلام بر نيجه كمسه يي محكم دوكدى مردمان غلبه كردند
اغزه اولان كمسه مشت زن اوزرنه غلبه ايلديلر وبى محابا بزدند وترحم اتميوب اوردیلر
ومجروح كردند ومجروح ايلديلر قطعه پشه بر شد بزند پيل را شوريرسنك جوق
اولدى فيلى اوررلر يعنى صوقر والم ويرر با همه تندى وصلابت كه اوست اول فيل كه بو دوكلى
قوت وتندلك وجسامت وصلابت ايلدر يعنى انده بو قدر قوت وصلابت وار ايكن
زبون

ساعد بكنه

خواب كريبانش كرفت
خواب باب انداخت
تقدير نده در
صفت ده اولان قيلند در

مورجکان مورجه‌نک جمعیدر
چه لفظ تصغیر ایچوندر

مورجکانرا چو بود اتفاق قرنجه‌لر جمله جکلرک چونکه اتفاقی اولا شیر ژیانرا
بوراند پوست فغان و مهیب ارسلانک پوستنی پرترکر جکلم صرورت ضرورت
حکمیله درپی کاروان افتاد کاروانک اردینه دوشدی و برفت دخی کتدی شبانگاه
اخشام وقتی بمقامی رسیدند که از دزدان برخطر بود بر مقامه ایرشدیلر که حرامیلردن
خوف و خطر اوزره ایدی کاروانیانرا دید کاروانلولری کوردی لرزه بر اندام
افتاده حرامیلر خوفندن اندامری اوزره لرزه دوشمش و دل بر هلاک نهاد
و هلاک اوزره کوکل قومشلر گفت اندیشه مدار چو مشت زن کاروان خلقنه ایتدی
غم و خوف طوتمکز که من تنها درین میان زیرا بن یالکوز بو اورتاده پنجاه مردرا
جواب دهم اللی کمیه جواب ویررم و دیگر جوانان هم یاری کنند و بو قافلده
اولان غیری یعنی سایر جوانلره دخی معاونت ایلمیه‌لر مردمانرا بلاف او دل
قوی گشت کارواننده اولان کمسه‌لرک کوکل انک لافی ایله قوی اولدی و بصحبت او
شادمان گشتند و انک مصاحبتی ایله شادمان اولدیلر و بزاراش دستگیری
کردند و زاد ایله اکا دستگیرلک ایلدیلر یعنی اکا طعام و آب ویردیلر جوانرا اتش
معده بالا گرفته بود جوانک معده‌سی اتشی یوکسک طوتمش ایدی یعنی زیاده اجقمش
ایدی لقمه چند از سر اشتها تناول کرد اشتها ادچندن برقاچ لقمه تناول ایلدی
یعنی تمام اشتها ایله اول طعامی یدی و دمی چند اب دخی برقاچ ایچیم صو بر و ببا شامید
انک اوزرنه ایچدی تا دیو درونش بیارامید تا انک ایچینک شیطانی یعنی نفس
دکلندی و خواب در ربود بخفت و انی اویقو قاپدی دخی یاتدی او یودی پیر مرد
پخته و جهان دیده در کاروان بود اول کارواننده پخته و جهان دیده بر پیر وار
ایدی گفت رفیقلرینه ایتدی ای یاران ای دوستلر من ازین بو رفیقه شما اندیشه
نکنم بن بو سیزک رفیق و حافظکزدن خوف قلورکم نه چندانکه از دزدان حرامیلردن
اول قدر خوف قلورک دکلم یعنی بو کیشیدن خوف اتدوکم کبی حرامیلردن خوف اتمم چنانکه
حکایت کنند انجلیس که حکایت ایدرلرکه اعرابی را درمی چند گرد امده که بر اعرابینک
برقاچ اقچه‌سی جمع اولمش ایدی یعنی بر مقدار اقچه‌سی وار ایدی و شب از تشویش

پخته یعنی بونده اعتماد دیده
معناسنه در

دزدان تنها خوابش نبردی وبیچه صرمیلرک خوفتند تنها خواب الممز ایدی یعنی خوفتندن
یالکز او یومغه کتمز ایدی یکی از دوستان بنزد خود برد دوستلرندن برینی کندو قتنه
الدی تا وحشت تنهای تا یالکزلق وحشتی بدیدار و منصرف کند انک دیداری ایله
ازاله ایلیه شبی چند در صحبت او بود بر قاچ کیجه انک صحبتنده اولدی چندانکه بر درمهایش
وقوف یافت اول قدر که انک درملرا ورزه وقوف بولدی یعنی انک اقچه سنی و نه یرده حفظ
ایتدوکنی الهدی ببرد و سفر کرد اول اعرابی اقچه سنی التدی و اورادن سفر ایلدی یعنی
اقچه یی الدی قاچدی بامدادان عرب ادیدنو علی الصباح عربی کوردیلر عریان و کریان
عریان و کریان کفتند حال چیست اول عربه ایتدیلر که حالک ندر مکر ان درمهای ترا
دزد ببرد مکر اول سنک معلوم اولان درملروکی اوغری التدی لا والله بدرقه برد
بم درملرومی دوزد المدی والله که مونس و حافظ اولان دوستم التدی قطعه هرکز
ایمن زمار نه نشستم هرکز ایلانون ایمن اوتورمدم تا بدانستم انچه خصلت اوست
تاکه بلدم اول سنه یی که انک خویدر زخم دندان دشمنی تبرست شو حالکو بر دشمنک
زخمی برام زکدر و ضررلودر کدر بو مصراع ثانی دشمنک لعظنک صفتدر غاید که
بچشم مردم دوست که اوله دشمن خلقک کوزنه دوست کورنه یعنی اشکاره دشمن
بونک کبی در زیرا انون حذر ایلمک قابلدر اما دوست صورتلو دوشمندن احتراز ممکن
دکلدر کفت چه دانید اول بیر رفیقلرنه ایتدی نه بیلورسن که این نیز بوان دخی از جمله دزدان
باشد حرامیلربلوکندن اولا و بعیاری در میان ما تعبیه شده باشد و عیارلق ایله بزم ارامزده
قرشمش اولا تا بوقت فرصت تاکه فرصت وقتنده یاران را خبر کند یولداشلرنه خبر ایلیه
پس مصلحت ان می بینم ایله معقول انی کورورم که مر ورا خفته بکذاریم که انی بونده خفته
اویمش قویلوم و برانیم دخی سوره لم جوانان را تدبیر پیری استوار امد
جوانلره بیروک تدبیری محکم و مؤثر کلدی و مهابتی از مشت زن در دل کرفتند
و مشت زندن کوکللرندن بر هیبت طوتدیلر رخت بر داشتند قوری اسبابی یوکلتدیلر
و جوانرا خفته بکذاشتند و جوانی اویومش قودیلر انکاه خبر یافت بیچاره اول
وقت خبر اولدی که افتاب برکتفش بتافت که افتاب انک کتفی اورزه یلدرادی یعنی

کتفی

بدرقه بونده حافظ
معناسنه در
بعض نسخه ده دزدان یرینه بوریان
واقع اولور که بر طائفه مخصوصه نک
اسمیدر مجازا دزدان معناسنه
استعمال اولنور

بتر بدتر معناسنه در
نماید فعل مضارع مجهولدر

تعبیه مخلوط یعنی قرشمش
معناسنه در

مهابت هیبت معناسنه در

بکذاشتند بونده بنهادند
معناسنه در

کتنی قوزدی سر بر آورد خوابدن باش قالدردی کاروان ندید کاروانی کورمدی
بسی بکردید اطرافه چوقلق طولندی وراه بجای نبرد و بر بیره یول التمدی یعنی
یول بولمدی تشنه و بی نوا صوسز وازقسز یعنی اج اوی بر خاک یوزنی خاک اوزره
ودل بر هلاک نهاده بهم گفت دخی کوکلنی هلاک اوزره قومش ایدر ایدی من ذا تحدثنی وزم
العیس کمدر که بوراده بنم ایله مصاحبت ایلیه و وحشت غربتنی بندن ازاله ایلیه حال
بوکه عیس بولارلنری یعنی قافله کتدی بن بوراده تنها قالدم ما للغریب سوی الغریب انیس
غریب ایچون غریبدن غیری مونس یوقدر یعنی غریبک مونسی ینه غریبدر الجنس الی الجنس یمیل بیت
درشتی کند بر غریبان کسی غلظت وخشونت ایدر غریبلره شویلکه کرنا بوده
باشد بغربت بسی کسه غم بنده چوقلق اولمش وغربت بلاسی چکمش اولا او درین سخن بود
اول بیچاره بوسوزده ایدی که پادشاه زاده که بر پادشاه اوغلی در پی صیدی بر صید اردنده
از لشکریان دور افتاده بود یا ننده اولان بنده لردن و مصاحبلرندن ایراق دوشمش
ایدی واین سخن همی شنید وانک بو سوزنی استماع ایدر ایدی در هیئتش نظر کرد
اول مستمندک هیئتنه نظر ایلدی صورت ظاهرش پاکیزه دید انک ظاهر صورتنی
پاکیزه ولطیف کوردی وحالش پریشان وانک حالنی پریشان کوردی پرسیدش
کز کجی شهزاده اکا قندن سن دیو سؤال ایلدی و بدین جایگه چگونه افتادی و بو یره
نیجه دوشدک برخی از انچه بر سر او گذشته بود اعادت کرد اول شنه دن کرانی باشی اوزره
کچمش ایدی بعضنی اعاده ایلدی یعنی حکایت ایلدی ملکزاده را بروی رحم امد پادشاه
زاده یه انک اوزرینه رحم کلدی خلعت ونعمت داد وخلعت ونعمت ویردی ومعتمدی
با وی همراه کرد و بر معتمد کیمسه یی اکا یولداش ایلدی تا بشهر خویش باز امد تا کیرو
کندو شهرینه کلدی پدر به دیدن او شادمان شد باباسی انی کورمکله شادمان اولدی
و بر سلامت حالش شکر گفت وانک حالنک سلامتی اوزره شکر دیدی شبانگه اخشام
وقتی از انچه بر سر او رفته بود اول شنه دن که انک باشی اوزره کچمش ایدی از حالت
کشتی کشی حالندن و جور ملاح و ملاحک جورندن و روستاییان بر سر چاه
وقیو باشی اوزره کویلولرک جورندن و غدر کاروانیان وکاروانلولرک وفاسرلغندن
با پدر گفت پدرینه ایتدی پدر گفت باباسی ایتدی ای پسر ای اوغول نگفتمت سکا دیدممی

اعیسک جمعی در بعض ایشنک
عیس بیاض یعنی بیاض ووه لردر
جمعی اولور وغیر مطلق ایو ووه لر
اوله همزه
کرزنده همزه
وکاروان معناسنه در
لشکریان لشکرینک جمعیدر
لشکری پادشاهک وظیفه سنی
یینک در اکر متصل اولان
یا نسبت ایچوندر

جایکه جایکاهدن مخففدر

نعمتدن بونده سیم و زر در

روستاییان روستایینک جمعیدر

حکایه

غدر وفاسزلق غدار وفاسز
معناسنه در

در وقت رفتن کتمک وقتنده که تهی دستانز اگر قدرت بشرلرک دست سبه است
بهادرلق الی بغلنمز و بنجه شیری شکسته واو رسلانلق بنجه سی صنمز یعنی بننه یه
قادر اولمزلر بیت چه خوش گفت ان تهی دست سلحشور لطیف دیدی اول سلحشور
اولان فقیر معقول قول بو در جوی زر بهتر از بنجاه من زور برادیه قدر التون الکی
تمن قوتدن یکدر پسر گفت پیر بابا سنه ایتدی ای پدر هر اینه تا رنج نبری
گنج بر نداری بر نگیری البته مادامکه جانکی رنج التمیه سن و زحمت جکمیه سن کنج و مال
یوقاری طوتمزسن و تا جان در خطر ننهی و مادمکه جانکی خطر ده قومیه سن یعنی حیاتندن
امیدی قطع اتمیه سن بر دشمن ظفر نیابی دشمن اوزره ظفر بولمزسن و تا دانه
پریشان نکنی و مادمکه دانی پریشان اتمیه سن و خرمن بر نداری خرمن حاصل ایده مزسن
بینی کورمزمیسن که باندک مایه رنجی که بردم بر از جق مقداری رنج که التدم انک سببی ایله
چه تحصیل راحت کردم نه راحت تحصیل ایلدم و به نیشی که خوردم و شول نیشی که یدم که
انک سبب ایله چه عسل اوردم نه قدر عسل ذکری بونده نیش مناسبتی ایله در یوخسه
مراد بو قدر زحمت که جکدم انک سبب ایله بو قدر نعمت الکتوردم دیمک در مراد
شهزاده نک احسان اندوکی در بیت چه بیرون ز رزق نتوان خورد اگرچه کشش
رزقدن زیاده یمک ممکن دکل در در طلب کاهلی شاید کرد لیکن طلب ده کاهلق
ایلمک کرکمز بیت غواص کر اندیشه کند کام نهنک غواص اکر تمساحک طمعن
فکر ایلیه یعنی بو تمندن فکر ایده هرگز نکند کر اغمایه بجنک هرگز اغبر بهالو
دری النه ایلمز حکمت اسیا سنک زبرین متحرک نیست دکرمنک الت طاشی
حرکت ایدجی دکل در لاجرم تحمل بار گران همی کند اول سببدن اغر یوکه تحمل ایدر
یعنی یوک کتورر اکر حرکت ایدیدی یو قدر که یوک جکمز ایدی ایلیه سیاحت اتمک
ایله نجه بلا و المدن خلاص بولور اما حرکت و ساحت اتمک ایله نجه مشقت
و زحمت جکر بو سوزلر مشت زنکدر بو قطعه ایله بیله جه خورد شیر شرزه در بن
غار شرزه ارسلان مغاره دبنده نه ییر باز افتاده را جه قوت بود دو شمش
طوغانک نه قوتی اولور یعنی مادمکه پرواز ایدوب صید اتمکه سعی اتمیه کندو یه
لازم اولان قوتی قنده بولور کر تو در خانه صید خواهی کرد اگر سن خانه ده صید

اتمک

سلحشور جنکی دیمک در اصلنده
سلاح شور ایدی وزن ایچون
الف حذف اولنمشدر

باندک ده اولان با نسبت
ایچوندر

مایه بونده مقدار معناسنه در

نیشی ده اولان یا وحدت
ایچوندر نیش بونده اری صوقندیغی
معناسنه در که عسل اکا
قرینه در

خور بونده خوردن معناسنه در
هم فتح خا ایله اوقنمق کرک وزن
ایچون

کام طمق معناسنه کاف فارسی
ایله مشهور کاف عربیله فصیح

اسیا دمن

شرزه فغان و مهیب
شنزه غضبناک دیشی
صرندن بر نجیدر که سباع
خشنک صفتی در

اتمك استر ایسك یعنی هرگز سعی اتمیه سن دست وپایت چو عنکبوت بود سنك الك وایاغك
عنکبوت کبی اولور یعنی برکره قید اولوب قالورسن پدر گفت پدری نصیحت طریقی ایله اك
ایتدی ای پسر ای اوغول درین نوبت بو نوبتده یعنی بوسفرده فلك ترا یاوری کرد
فلك سکا معاونت ایلدی واقبال رهبری واقبال سعادت ومرادك حصولنه رهبرلك
ایلدی تا کلت ازخار وخارت ازپای پدر آمد که سنك کولك خاردن وخار
ایاغکدن طشره کلدی یعنی چقدی که بوقدر کربت ومحنتدن خلاص بولدك وصاحب
دولتی بتو رسید وبرصاحب دولت سکا ایرشدی وبر تو بخشید وسنك اوزرکه یعنی سکا
احسان ایلدی وترحم کرد دخی ترحم ایلدی وکر حالت ترا وسنك حالك کسرتی بتفقدی
خبر کرد بر تفقدی وتفحص ایله خبر ایلدی یعنی شکسته قلبلی انعام واحسان ایله
متسلی ومسرور قلدی وچنین اتفاق تادر افتاد وبوکبی نادر دوشر ونادر
حکم نتوان کرد وقلیل الوقوع اولورده حکم ایلمك اولمز زنهار تا بدین طمع حقیقی بو امیدکی
ایله دیکر بار کرد دونغ نکردی برکره حرصك اطرافنه طولنمیه سن بیت صیاد نه هربار
شغالی ببرد صیاد هربر کره برچقالی الممز افتد که یکی روز پلنکش بدرد دوشرکه برکون
انی قیلان پرتار چنانکه یکی از ملوك پارس انجلین که زمان ماضیده پارس پادشاهلرندن
بری نکین کرانمایه در انکشتری داشت خاتمده برآغر بهالو یوزك قاشی طوتر ایدی
باری بحکم تفرج برکره تفرج حکمی ایله باتنی چند از خاصان خاصلردن برنجه کمسه ایله
بمصلی شیراز شیرازك نماز کاهنه بیرون رفت طشره کتدی وفرمود دخی بیوردی
تا انکشتری اول خاتمی برکنبد عضد الدوله عضد الدولهنك قبه سی اوزره که
عضد الدوله انك التنده مدفوندر نصب کرد نصب ایلدیلر تا هرکه تیر از حلقه
انکشتری بکذارند تا هرکه اول انکشتری نك حلقه سندن اوق کچوره خاتم اورا
باشد خاتم انك اولا اتفاق چهارصد حکم انداز اتفاق درت یوز حکم انداز که در
خدمت او بودند که اول پادشاهك خدمتنده ایدیلر جمله خطا کردند جمله سی خطا
ایلدیلر مکر کودکی مکر برطفل بربام رباطی برکاروان سرایك طامی اوزره که
بباز یچه که اویونجق ایله تیر از هر طرف انداخت هر طرفدن اوق اتر ایدی باد صبا

عنکبوت اورمجك معناسنه در

نوبت بونك محلنده سفره معناسنه استعمال اولنور

اقبال توجه الخیر والسعادت

تفقد برشئ ضایع اتدوکده حکمه طلب ایلمك در اما بونده خاطره متسلی معناسنه در

تفحص تکرار ودقت ایله تتبع ایلمك در

حافظده واقع اولمشدر اتفقدی نکند طوطی شکرخا را عمرش دراز باد چرا معناسنه در

شغال عربیده ولکو معناسنه استعمال اولنور فارسیده چقال

پارس بر مملکتك اسمیدر شیراز انك دار الملکیدر

نکین یوزك قاشیدر

انکشتری خاتم

عضد الدوله مشهور بر کمسه در که در کنار شیراز

حکم انداز یعنی زیاده وارسته حکم ایدر استاد

رباط بونده کاروان سرای معناسنه در

تیر او قضا ایله صبا بیله انک اوقنی از خلقه انکشتری بکذارنید اول خاتمک خلقه سندن
کچوردی انکشتریکی یوکش ارزانی داشتند و عده لری اوزره خاتمی اول طفله لایق
طوتدیلر و نعمت بی قیاس دادندش واکه خاتمدن زیاده قیلدز نعمت و مال ویردیلر
پس همان دم پسر همان اول دم تیر و کمان را بسوخت اتدکی تیر و کمانی یاقدی
کفتند چرا چنین کردی ایتدیلر که نیچون بویله ایتدوکی کفت پسر ایتدی تا رونق اولین
بر جای بماند تا اولکی نک رونق و اعتباری یرندن قاله زیرا بر کره دخی اتمغه تکلیف
اولنه نشانه اورممی مقرر در ایلیه اولکی رونق و اعتبار قالمز قطعه که بود
کز حکیم روشن رأی کاه اولور که روشن رأیلو عاقلدن بر نیاید درست تدبیری
هر تدبیری درست کلمز خطا ایدر کاه باشد که کودکی نادان کاه اولور که بر نادان
اوغلنجق بغلط بهدف زند تیری غلط و خطا ایله بر اوقی نشانه اورر حکایت
درویشی را دیدم بر درویشی کوردم در غاری نشسته بر مغاره ده اوتورمش و در
بروی خود از جهان بسته و جهاندن کندو یوزینه اختلاط و مصاحبت قپوسنی
بغلمش یعنی عزلت اختیار ایدوب خلقدن اختلاطی قطع اتمش ایدی و ملوک سلاطین
دخی ملوکلردک و سلطانلرک در چشم همت او انک همتی کوزنده شوکت هیبت
نمانده شوکتی و هیبتی قالممش ایدی یعنی اصلا التفات اتمز ایدی قطعه هر کز بر جنود
در سؤال کشاده هر کیم کندو اوزره سؤال قپوسنی اچدی یعنی دلنمکه کندویه عادت
ایلدی تا بمیرد نیازمند بود اولنجه دکین محتاج اولور عمری اولنجه احتیاجدن
خلاص بولمز از بکذار و بادشاهی کن حریص قو بادشاهلق ایله کردن بی طمع
بلند بود زیرا طمع سز بوینی یوکسک اولور یعنی احتیاج جهتندن کمسنه سر فرو
اتمز یکی از ملوک ان طرف اول طرف پادشاهلرندن بری اشارت کرد اشارت
ایلدی یعنی طلب ایلدی بویله دیو که توقع بکرم اخلاق عزیزان انست که عزیزلرک
اخلاقی و کرمی امیدی اولور که بنان و نمک باما موافقت کنند که نان و نمکده
بزه موافقت ایلیه لر یعنی بزم دعوتمزی قبول ایده لر شیخ رضا داد شیخ
بو سوزه رضا ویردی که اجابت دعوت سنت است زیرا دعوتی قبول ایلمک
سنتدر

بازی لعب معناسنه در اکه متصل اولان
چه لفظی تصغیر ایچوندر
هدف نشانه تیر
نیازمند محتاج معناسنه در
از حرص معناسنه در
بلنده بانک فتحی ایله و ضمی ایله
لغت در
کرم بو نده نیکی معناسنه در

سنتدر زیرا هر قچان حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم طعامه دعوت ایله قبول ایدر ایدی
دیگر روز و برسی کون شیخه رعایت قصدیله ملک پادشاه بعذر قدمش رفت عذرله
انک قدمنه کتدی یعنی عزیز انک ضیافتنه واردوکی اجلدن اکا اعتذار اتمکه کتدی
عابد برخاست عابد چونکه پادشاهی کوردی تعظیما ایاغ اوزره قالقدی و ملک را
درکنار گرفت و پادشاهی کنارنده دوتدی یعنی پادشاهی قوچدی و تلطف کرد
و پادشاهه تلطف و ملایمت ایلدی چون ملک غایب شد چونکه پادشاه غایب اولدی
یکی از اصحاب اصحابدن بری شیخ را پرسید شیخه سؤال ایلدی بویله دیو چندین ملاطفت
کرام وز با پادشاه کردی که بو قدر ملاطفت و رعایت که بو کون پادشاهه ایلدک خلاف
عادت نیست سنک عادتکه مخالف در زیرا دنیا اهلنه بو قدر التفات اتمک سنک
عادتک دکلدر درین چه حکمت بونده نه حکمت واردر گفت نشنیده شیخ اول ایدی
اشتمدن میسن که گفته اند که ایتمشلر در قطعه هر که را بر سماط بنشستی هر کیمک سفره سنه
اوزره اوتوردک یعنی طعامنی یدک واجب امد بخدمتش برخاست انک خدمتنه قالقمق
واکا تعظیم ایلمک واجب کلدی چون مکافات خیر نتوان کرد چونکه اول اتدوکی خیرک
عوض اتمک ممکن دکلدر عذر بیچاره کی ببایدخواست باری بیچاره لک عذرنی
دیلمک کرک مثنوی گوش تواند که همه عمر وی سمع قادر اولور که دوکلی عمر اول سمع
نشنود آواز دف و چنگ و نی دف و چنگ و نی آوازنی استماع ایلمیه و اصلا
اکا رحمت والم کلمیه دیده شکیبد ز تماشای باغ کوز صبر ایدر باغ تماشاسندن که تماشا
اتمک ایله هرگز اکا ضرر کلمیه بی گل و نسرین بسر آرد دماغ گل و نسرین سز دماغ باشه
کلور یعنی لطیف رایحه لر دماغه ایرمسه اصلا دماغه زیان اولمز اما سز حیات
میسر اولور ور نبود بالش آکنده پر اکر قوش قنادی ایله طولمش یصدق اولمیه خواب
توان کرد حجر زیر سر باش التنه طاش قویوب اویومق ممکن و قابلدر ور نبود
دلبر همخوابه پیش اکر بر دوشکده اوکنده بیله یاتور دلبر اولمیه دست توان
کرد در آغوش خویش الن کندو قوجاغنده ایلمک ممکن دکلدر یعنی الن قوجوب
یاتمق و دلبرسز اولمق قابلدر اشانن اصلا بونلرکه هرسیندن زبون و مضطرب اولمز
وین شکم بی هنر پیچ پیچ اما بو زیاده هنرسز قارن عالمده صبر ندارد که بسازد بهیچ

برخاستن
برخاست بونده
معناسنه در
درکنار گرفت قوجقلدی معناسنه در
الفرایده
اوکوچه سرورکی افندی مجی
وصلت معناسنه در بوشرحده تقریر
اتما بو بر مرتبه ده روشندر که
اولمشدر
اصلا شرح محتاج دکلدر
مکافات جزا و عوض معناسنه در
عمر بده اضافت ایله دخی جایزدر
اول وقت معنی انک دوکلی عمرنده
دیمک اولور
شکیبد فعل مضارعدر نسرین براق
بعضلر اق کولدر دیمشلردر
حجاجدر یرده در اوبونده یو یو ادر عوام
اوزنا سنده بو بیله مشهوردر
اکنده طولمش و طغلمش معناسنه در
بعض نسخه ده سر اوزره واقع
اولور معنی باش کتور دیمک اولور
ارد مجهولدر
اغوش قوجاق
لفظلری قبل الاضدادندر
پیچ پیچ
پیچ پیچ بغرسق اعتباری ایله
دولاشق معناسنه دخی
قابلدر

قناعت
هرگز جبر طوتمز که هیچ نسنه یه قناعت ایلیه بلکه جمله عالم یولنه انک صرف ایلسک هرگز
ایلمز ان همان بوندن زبون اولور بیت جود دوزخ که پرسش کنند او فید دگر بانگ دارد که
اهل من فرید معلوم اولا که هیچ هیچ لفظلری بعض محلده ذم مقامنده استعمال اولنورنته کم
بوستانده معروف کرخی رحمة الله علیه حکایتنده واقع اولمشدر بیت ندیدم چنین هیچ
بر هیچ کس ملکن هیچ رحمت برین هیچ کس بعض محلده مدح مقامنده استعمال
اولنور نته کم بوستانده سلطان محمود حکایتنده واقع اولمشدر بیت بدو گفت

باب چهارم

گای دگر هیچ هیچ زیغماجه اورده گفت هیچ باب چهارم در فواید خاموشی
یکی از دوستان گفتم حضرت شیخ ایوردوستلرندن برینه ایتدم امتناع سخن گفتم
بکا سوز سویلمک امتناعی یعنی سوز سویلمک بعلت ان اختیار افتاده است اول
سبب ایله اختیار دوشمدر که اغلب اوقات که اکثر اوقات در سخن نیک وبد اتفاق
افتد سوزده ایو و کم اتفاق دوشر یعنی لطیف ومعقول سوز ونامعقول سوز واقع
اولور و دیده دشمنان جز بر بدی نمی اید و دشمنلرک گوزنی نامعقول وقبیح سوزدن
غیری اوزره گلمز یعنی دشمنلر لطیف سوزی گورمزلر انجق قبیح سوزی گورلر گفت
اول دوست ایتدی ای برادر ای قرداشم دشمن ان به که نیکی بیند اول دوشمن
اول یکدرکه ایلک گورمیه بونده ایهام لطیف وارد ر بیت هنر بچشم عداوت
بزرگتر عیبست هنر وکمال عداوت وحسد گوزی ایله اولورک عیب در یعنی عدو
وحسود وقتنده عظیم وقبیح در گلست سعدی ودر چشم دشمنان خارست فی الحقیقه
سعدی بگلدر لیکن ودشمنلرک گوزنه خار در بونده ایهام لطیف وارد ر بیت
واخو العداوة لایمر بصالح عداوت قرداشی یعنی عداوت صاحبی که مراد عدو در
بر صالحه مرور ایلمز الا یلمزه بکذاب اشر الا البته اول عداوت صاحبی اول
صالحی طعن ایدرکذاب دیو یعنی صالحه بغض اولان کمسه قچان صالحی گورسه اکا بو جهله
طعن ایدر بیت نور گیتی فروز چشمه خور خورشید چشمه سنک جهانی روشن
ایدجی نور بو قدر لطیف ایکن زشت باشد بچشم موشک کور بر سنکک گوزنه قبیح در
زیرا اصلا افتابدن حظ اتمز حکایت بازرگانی را هزار دینار خسارت افتاد بر بازرگانه
بیک دینار ضرر دوشدی پسر خود را گفت اول بازرگان پسرنه نصیحت طریقی ایله ایتدی

ملمز طعن معنا سنه در
اخو لفظی بونده صاحب معناسنه در
متکبر معناسنه در
اشر صفه مشبهه در
نور گیتی فروز وصف ترکیبیدر اعتبار
اولنمه معنی بوبله اولور جهانک نوری
یعنی منور اولمسی خورشید چشمه سنک
شعله سیدر

حکایه

نباید

نبايد كه اين سخن راباكسى درميان نهى كركمزكه بوسوزى بركسه ايله اورتايه آقويه سن يعنى
اوليه كه بونى كمسه يه ديه سن كفت پسر بابا سنه ايتدى اى پدر فرمان تراست اى بابا فرمان
سنك در نكويم كسه ديميم وليكن مرا بر فايده اين مطلع كردان امابنى بونك فايده سى
اوزره مطلع ايله كه مصلحت درنهان داشتن جيست كه نهان ومستور طوتمقدن
فائده ندر كفت بابا سى ايتدى تامصيبت دو نشود تاكه ايكى مصيبت اولميه بيكى نقصان
مايه برى سرمايه نك ناقص اولمسى وديكر شماتت همسايه وبرسى دخى همسايه نك كلمه سى
وسرور كيدر بيت مكو اندوه خويش با دشمنان كه دغصه كى دوشمنلره ديمه كه لاحول
كويند شادى كنان زير اظاهر اكرچه كوستروب لاحول ولا قوة الا بالله العلى العظيم
ديرليكن تنهالرنده شاديلق ايدجيلر درحكايت جوانى راخردمند بر عاقل جوان كه
از فنون فضايل كه فضيلت لرك فنلرندن زياده ذو فنون ايدى وطبعى نادر ولطيف
ونادر بر طبع طوتر ايدى جندانكه اماا اول قدركه درمحافل دانشمندان نشستى دانشمندلر
مجلسلرنده اوتوردى هيچ سخن نكفتى اصلا بر سوز سويلمز ايدى بارى پدرش كفت بركره
باباسى اكا ايتدى اى پسر اى اوغول تونيز از انجه دانى بكوى سن دخى اندن كه بيلورسن
نجون سويلمزسن كفت پسر ايتدى ترسم كه بپرسندم از انجه ندانم خوف ايدرم كه بكا سؤال
ايليه لر اول نسنه دن كه بيلمزم وشرمسارى برم وشرمنده لك ايلدم قطعه ان شنيدى كه
صوفئ ميكوفت انى اشتدكمى كه بر صوفى قفار ايدى زير نعلين خويش ميخى جند
كندو نعللرينك التنه برقاج كبكب استينش كرفت سرهنكى اول حالده ايكن ناكاه
بر سرهنك اول صوفينك يكنى طوتدى بويله ديوكه نعل بر ستورم بند كاى كشى
كل نيم ستورمه نعل نعلمه يعنى بنتميى نعلا بيت نكفته نوارد كسى باتوكار سويلمميش ايكن
كمسه سنك ايله ايش طوتمز يعنى مادامكه سن بن فلانم وفلانم بيلورم ديميه سن هيچ كمسنك
سنك ايله ايشى يوقدر وليكن جو كفتى دليلش بيار اما جونكه ايتدك يعنى بن شوكه قادرم
ديدك ايليه دليلنى كتور وانده وكك دعوتينك حقنده كل ديرلر حكايت يكى را از علما
معتبر اولو عالملردن برينه مناظره افتاد بايكى از ملاحده ملحدلردن برى ايله
مباحثه دوشدى لعنهم الله على حده الله تعالى حضرتى انلرك هر برسى اوزره باشقه
باشقه لعنت ايليسون باو بحجت بر نيامد اول عالم ملحد ايله حجت ودليل ده باش

نهى فعل مضارع مخاطب در
بونده كن
سردن امر حاضر در بونده كن
معناسنه در ابله

شماتت دشمنك كولمه سى
بونده دشمنان منزلته تنزيل
اولنمشدر
شادى كنان وصف تركيب در مفردى
شادى كن در بعض محلده مفرد اولور
شادى سر معناسى تفرح ايدرك
تفرح ايدنلر كبى
ديمك در

محافل محفل لفظنك جمعى در
ومحفل اورلر محفل ومجلس
ديرلرمه
دانشمند عالم معناسنه در
پرسندم اتقديرنده در
نعلين بشمق وپاپوچ معناسنه در
سرهنك جرى باشى وبوبلره مانند
كمسه لره اطلاق اولنور
ستور نبت

کلمدی یعنی اکه غالب اولمدی بسر بنید آخت عاقبت بسر اندی یعنی مناظره دن فراغت
اندی و برگشت واوردن رجوع ایلدی کسی کفتش بر کسه اول عالمه ایدی تو باجندین علم
وادب وفضل وحکمت یابی دینی حجت نماند بو قدر علم وادب وفضل وحکمت ایله بر بی دینه
سنک حجتک قالمدی یعنی ملحدی ملزم اتمکه قادر اولمدک کفت اول عالم ایدی علم من
قرانست بنم علمم قران نور وحدیث وحدیث شریفدر وکفتار مشایخ ومشایخ سوزیدر واو
بدینها معتقد نیست وحال بو که اول ملحد بونلره اعتقاد ایدیجی دکلدر ونمی شنود و
واشتمز وقبول اتمز مرا شنیدن کفر او بچه کار اید ایلیه بکا انک کفرنی اشتمکدن نه ایش کلور
یعنی نه فائده یه یرار بت آنکس بقران وخبر زو نرهی اول کمسه که قران عظیم ایله وحدیث
شریف ایله اندن قورتلمزسن یعنی قران عظیمی وحدیث شریفی قبول ایلمز انست جوابش
که جوابش نرهی اکه جواب اولدرکه هرکز اکه جواب ویرمیه سن حکایت جالینوس
جالینوس حکیم ابلهی را دید بر ابلهی کوردی دست درکریبان دانشمندی زده و
بی حرمتی کرده النی بر دانشمندک یقاسنه اورمش حرمتسزلق ایلر ایدی یعنی اورر
ایدی کفت جالینوس ایتدی اکر این دانا بودی اکر بو دانشمند عاقل ونا دانا
اولیدی کار او با نادان اول دانشمندک ایشی نادان ایله بدین مرتبه نرسید اول
دا بو مرتبه یه ایرشمز ایدی مثنوی دو عاقل را نباشد کین وپیکار ایکی عاقل
بری بری ایله کین وجنک اولمز نه دانایی ستیزد وبا سبکبار نه هرکز بر دانا
بر سبکبار ایله یعنی غرض ووقارسز ایله عناد وجنک ایدر یعنی اتمز زیرکند و
عرضنه ضرر در اکر نادان بوحشت سخن کوید اکر نادان وحشت ایله سخت و
نامعقول سویلیه وعاقلی بیحضور ایده خردمندش بنرمی دل بجوید عاقل
ملایمت ایله انک کوکلنی استر یعنی نامعقول سوز ایله خاطرینی پریشان اتمز
دو صاحب دل نکه دارند مویی ایکی صاحب دل بر مویی صقلر یعنی هرکز
بری برینک خاطرنی برموی قدر بیحضور اتمزلر همیدون سرکشی وازرم
جوی شویلدر بر سرکش وبر حرمت استیجی یعنی ایکی عاقل بری بری ایله جنک
اتمدوکی کبی بر عاقل بر جاهل ایله جنک اتمز اکر بر هر دو جانب جاهلانند

اما اکر

سر بنید اخت استعمال اولنور فراغت ایلدی معناسنه در

بدینها با نیها معناسنه در الف داله قلب اولنمشدر

شنیدن اشتمک وقبول اتمک معناسنه در بطریق الاستعاره

جالینوس بر حاذق حکیمک اسمیدر

سبکبار بینجک کمسه معناسنه در عرض لغتده اما استعمالده بی عرض وسفیه معناسنه در

ازرم حرمت معناسنه در

همیدون شویلکه معناسنه در وبو یازلدی اما همه معناسنه در دخی جائزدر

حکایه

اما اگر هر ایکی جاهلند یعنی خصومت ایدنک ایکیسیده جاهل اولهلر اگر زنجیر باشند
بگسلانند فرضا اگر ایکیسنک اورتاسنده زنجیر اولسه قرار قرمز مثنوی یکی را زشت
خویی داد دشنام تحمل کرد وگفت ای خوب فرجام بتر زانم که خواهی گفتن
انی که دانم عیبمن چون منه نه دانی بو ایکی بیت باب اولده هارون الرشیدک
پسرینک حکایتنده گچمشدر اول محله مراجعت اولنه که انده تمام شرح اولنمشدر اکثر نسخه‌ده
بو ایکی بیت تکرار واقع اولور اول سببدن تکرارین اختیار ایتدم حکایت سحبان وائل را
وائل اوغلی سحبان در فصاحت بی نظیر نهاده اند فصاحتده بی نظیر قومشلردر
یعنی بی نظیر ایدی وگنه اتفاق ایتمشلردر سبب انکه اول سبب ایله که سالی بر سر جمعی سخن
گفتی بر یل بر جمعک باشی اوزره یعنی بر مجلسده سوز سویلیدی لفظ را مکرر نکردی
بر لفظی تکرار ایلمزدی واگر همان معنی اتفاق افتادی واگر همان اول معنی اتفاق
دوشیدی یعنی لازم گلیدی بعبارت دیگر گفتی غیر عبارت ایله ایدر ایدی واز جملهٔ اداب
ندماء حضرت ملوک و پادشاهلر حضرتنک ندیملرینک ادبلرینک جمله‌سندن یعنی پادشاه
ندیملرینه لازم اولان یکی اینست بری بودر یعنی تکرار سویلمک در مثنوی سخن گرچه
دلبند و شیرین بود سوز اگرچه مقبول و شیرین اولسه اولاسز او سزاوار تصدیق و تحسین بود
تصدیق و تحسینه لایق اولا زیاده لطیف و معقول اولو وعنین چو یکبار گفتی
مگو باز پس چونکه بر کره ایتدک اول سوزی تکرار ایدوب سویلمه که حلوا چو یکبار
خوردند بس زیرا حلوا بو قدر شیرین ایکن چونکه بر کره یدیلر بتر تکرار یمکدن حظ
اولنمز حکایت یکی از حکما شنیدم عاقللردن برینی اشتدم که میگفت ایدر ایدی هرگز
کسی بر جهل خود اقرار نکند هرگز بر کمسنه کندو جهلینه اقرار ایلمیه مگر انکس مگر اول
کمسنه کندو جهلنه اقرار ایلر که چون دیگری در سخن باشد که چون بر غیری سوزده اولا
هنوز تمام ناکرده هنوز سوزنی تمام ایلمش او سخن اغاز کند اول کمسنه کندو جهلنه سوز
اقرار ایتمش اولور مثنوی سخن را سرست ای خردمند بن ای عاقل سوزک ابتداسی
وانتهاسی وار در میاور سخن در میان سخن ایلیه سوز ارا سنده سوز گتورمه یعنی

حاشیه

سحبان فصحاء عربدن
برکمسنه‌نک اسمیدر
سحبان ابن وائل ایدی
لفظ علمین
فارسیده ابن
مابینده واقع اول
حذف [illegible]

بعض نسخه معنی بریته لفظ
واقع اولور

هلرک

سخن ضمه سینی ایله وفتحه
جائزدر

سر ابتدا انتها معناسنده در

فرهنگ هنر وکمال معناسنده در

سویلمه خداوند فرهنگ تدبیر و هوش کمال هنر و تدبیر و عقل صاحبی نکوید سخن
تا نبیند خموش سوز سویلمز مادامکه غیرینی خاموش کورمیه حکایت تنی چند از بندگان
سلطان محمود سلطان محمودک بنده لرنده بر نجه لرکه حسن میمندیرا گفتند حسن میمندیه
ایتدیلر حسن میمندین سلطان محمودک وزیری درکه سلطان امروز تراچه گفت که
سلطان بوکون سکا نه دیدی در فلان مصلحت فلان مصلحتده گفت حسن میمندی
انلره ایتدی بر شما هم پوشیده باشد اول سوزلر سیزوک اوزره دخی مستور اولمز یعنی
سز دخی بیلورسز گفتند انلر ایتدیلر تو دستور مملکتی سن مملکتک وزیرسن انچه با تو
گوید اول شنیدی که پادشاه سکا سویلر با مثال ما گفتن روا ندارد اول سوزی
بزم کبیلره دیمکی روا دوتمز و لایق کورمز گفت حسن میمندی ایتدی باعتماد آنکه
اول اعتماد ایله سویلر که داند که بکس نکویم پادشاه بیلور که کیمسه دیمزم پس
چرا همی پرسیدی ایمدی نیچون سؤال ایدرسز بیت نه هر سخن که بداند نکوید اهل
شناخت اهل ادراک و صاحب عقل هر سوزی که بیلور سویلمز یعنی عاقل اولانکسنه
جمیع بیلدوکنی و سرّنی کیمسه فاش ایلمز سر خویشتن نشاید باخت دینا شاهک سرّنی
فاش اتمک ایل کندو باشنی ترک ایلمک یعنی کندو سنی هلاک ایلمک لایق و معقول دکلدر
حکایت در عقد بیع سرای متردد بودم حضرت شیخ ایدر بر سرایک بیعی عقدنده
تردد ایدرجی ایدم یعنی الماسنی مقرر اتمش ایدم جهودی گفت اول حالده بر جهود ایتدی
من از کتخدایان قدیم این محلتم بو محلتک قدیم کتخدا لرندن و صف این چنانکه
هست بو خانه نک وصفنی انجلیین کوارد ریعنی تمام اصلیله ازمن بپرس
بندن سؤال ایلکه انک احوالنی زیاده خوب بیلورم و بخری صاتون ال
که هیچ عیبی ندارد که بو خانه هیچ عیب طوتمز گفتم بجز آنکه تو همسایه اولی
حضرت شیخ ایدر بن جهوده ایتدم اول خانه نک بوندن غیری هرگز عیبی بوقدر که
سن انک همسایه سی سن بو خود عظیم عیب در قطعه خانه را که چون تو همسایه است
بر خانه نک که سنجلیین همسایه سی وارد رده درم سیم کم عیار ارزد اون درم

کم عیار

ممکلتیده اولان یا خطاب
ایجوندر که دستور لفظنه
مصروفدر
دستور وزیر معناسنه در
می پرسید بونده فعل مضارع
جمع مخاطب درمه
شناخت بونده شناختن
معناسنه در
معناسنه در
باخت بونده باختن
لفظنک معنای منطوقیه
تعرض اولنمیوب معنای لازمیس
ایله شرح اولندی مه
بیع قبل الاضداد ایدندر بونده
اشتغده
شرا معناسنه در
بجز لفظی اکه قرینه در
بجز امر حاضر درخانک فتحی
وکسری جائزدر رنیا حریدن
وخریدن لغت در امر حاضر دره
شاهد مثنوید
خانک فتحی اولمقدر
واقع
بیت
کوشش حریف بغروش دیکیه کوشش خر
این سخن را درنیابد کوش خر
کم عیار مغشوش معناسنه در

ستر شاه صح

صح

کم عیار سیم دکر یعنی اون بخش درم دکر انجق لیکن امیدوار باید بود لیکن امیدلو اولمق
کرک یعنی امید قطع اتممک کرک کر پس از مرگ تو هزار ازرد زیرا سن اولدکدنصکره اول
خانه بیک درم دکر زیرا عیبی قالمز حکایت یکی از شعرا شاعرلردن بری پیش امیر دزدان
رفت حرامیلرک بکی قتنه کتدی که اندن برنسنه حاصل ایده و ثنا گفت و اکا ثنا ایتدی و مدح
ایلدی فرموده جامه اش برکنند امیر دزدان بیوردی که انک جامه سنی قوپره لر یعنی الهلر
وازاده بدر کنند و اول کویدن طشره ایلته لر سگان در قفای وی افتادند کلبلر ارد نه
دوشدیلر خواست تا سنگی بردارد شاعر دیلدی که بر طاش قالدره زمین یخ بسته بود
یر بوزلنمش ایدی عاجز شد عاجز اولدی گفت شاعر ایتدی این چه حرم زاده مردمانند
بونه حرام زاده ادملردر یعنی بونلره نخند طایفه در که سگ را کشاده اند و سنگ را
بسته که کلبی صالی ویرمشلر و طاشی بغلمشلر در تا که طاش الوب کلبه اتمیه امیر از غرفه بشنید
و بخندید امیر دزدان غرفه دن شاعرک لطیفه سنی اشتدی و تعجب ایدوب کلدی و گفت
دخی شاعره ایتدی ای حکیم از من چیزی بخواه ای عاقل بندن بر نسنه استه کر ویره م
گفت شاعر ایتدی جامه خود می خواهم اگر انعام فرمایی کند و قفتانمی استرم اکر
انعام بیورر سک بیت امیدوار ادمی بخیر کسان ادمی کمسه لرک خیر و نفعنه امیدلو
اولور که ایدرلر دیو مرا بخیر تو امید نیست شر مرسان لیکن سنک خیرک بنم امیدم
یوقدر بکا شر ایرشدرمه مصراع رضینا من نوالک بالرحیل سنک عطاکدن بز
راضی اولدق کتمکه مانع اولمدکک تمام احسان در سالار دزدان بر و رحمت امد حرامیلر
اولوسنه انک اوزرینه ترحم کلدی جامه اش بفرمود اگر کند جامه سنی بیوردی و قبا و پوستینی
بران مزید کرد و انک اوزرینه بر کورکلو قفتان زیاده ایلدی و درمی چند بداد و بر قاج
اقچه ویردی حکایت منجمی بخانه خود در امد بر منجم کندو خانه سنه کلدی مرد بیگانه را
دید خانه سنه بر یاد کمه یی کوردی با زن خود کندو عورتی ایله بهم بنشسته بیله اوتورمش
دشنام داد منجم اول کمسه یه دشنام ویردی و سقط گفت و نامعقول سوز سویلدی و فتنه
واشوب برخاست دفتنه و غوغا قالقدی صاحب دلی برین حال واقف شد بر صاحب
دل بو حاله اوزره واقف اولدی و گفت دخی ایتدی بیت تو بر اوج فلک چه دانی چیست سن

امید بنده ایله در
آزرد فعل مضارع در
آزردن بر نسنه دکمک
ازریدن بودن معناسنه در
بود بونده بودن معناسنه
برکنند ده کاف عربینک فتحی ایله در
برکنند ده کاف فارسیده و عربیده
بیخ بوز معناسنه در
نفت در
حرامزاده مخنث معناسنه
نته کم محل اکثرینده در
امید بونده مخفف در
امید بونده شده ایله اوقنمق کرک
امید بونده وزن ایجوندر
نوال احسان معناسنه در
رحیل بونده کتمک معناسنه در
بعض نسخه ده شر برینه بد واقع اولور
قبا اوکی اچوق قفتان در
پوستین کورک معناسنه در
سقط بونده نامعقول سوز معناسنه در
اشوب غوغا معناسنه در
اوج فوق معناسنه در

حکایت

حکایت

اوج فلک اوزره حواله شدن نه بیلورسن ندر یعنی نه ظاهر اوله کرک در چون ندانی که در سرای
تو کیست چو بیلمزسن که سنک سرایکده کیم در یعنی جانکه کلن واندوکی بیلمزسن
حکایت خطیبی کریه الصوت صوتی قبیح بر خطیب خود را خوش آوازی پنداشتی
کند و خویش آواز خصا نوردی وبیهوده فریاد داشتی وبیهوده وفریاد طوترایدی
یعنی خطیب اول قبیح صوتی ایله تمام شده ایدر اوقدر ایدی اعتقادی بو ایدی که انک آوازندن
تمام حظ ایدرلر کفتی اگرسن انک آوازنی استماع ایدیدک ایدر ایدک نعیب غراب البین
غراب البینک آوازی در پرده الحان اوست اول خطیبک الحانی پرده سنده در یعنی
انک صوتی غراب البینک صوتی کبی در یا ابت ان انکر الاصوات لصوت الحمیر درستان او
یا خود بو آیت کریمه انک حقنده نازل اولمشدر آیت کریمه نک معناسی تحقیق صوتلرک
قبیحرکی حمارلر آوازیدر شعر اذا نهق الخطیب ابو الفوارس ابو الفوارس خطیب چون نعره
یعنی بلند آواز ایله اوقوسه له صوت یهدّ اصطبل فارس اول خطیب ایچون بر صوت
واردر اول صوت زیاده قوتده وخشونتده اولدوغندن فارسک اصطبلنی یقار
خراب ایدر زیاده استحکامی وار ایکن مردمان ده اول خطیب خطیب اولدوغی قرینیک
آدملری بعلت جای که داشت شول منصب سبب ایله که اول خطیب طوتر ایدی یعنی خطیب
اولدوغی اجلدن بلیتش میکشیدند انک بلاسنی چکرلر ایدی واذیتش مصلحت می دیدند
واکه اذامکی معقول کورمزلر ایدی تا یکی از خطباء آن اقلیم تاکه اول اقلیم خطیبلرندن
بری با عداوت نهانی داشت اول خطیبه مخفی عداوت طوترایدی باری بپرسیدن او
آمده بود برکره انی یعنی اول خطیبک خاطرینی صورمغه کلمش ایدی گفت که ایتدی
ترا خوابی دیده ام سنک ایچون یعنی سنک حقنده بر دویش کورمشم خیر باد
خیر اولسون گفت خطیب نا خوش آواز اول خطیبه ایتدی چه دیده نه کورمشسن
گفت در دوش کوردم دیدی خطیب ایتدی چنان دیدم که ترا آواز خوش بود
انجلین کوردم که سنک آوازک لطیف اولمش و مردمان از نغمت در راحت
بوده اند و آدملر سنک نغمکدن راحتده اولمشلر خطیب اندرین نحی بشنید شد خطیب
بو سوزه بر مقدار فکر ایلدی گفت دخی ایتدی این چه مبارک خوابست که دیدی بو نه مبارک
دولتدر که بنم حقمده کوره‌ک مرا عیب خویش مطلع کردانید که منی کندو عیبم اوزره مطلع
ایلدوک

حکایت

ایلدک معلوم شد که آواز ناخوش دارم معلوم اولدی که ناخوش آواز طوترم وخلق را
نفس در نجند وخلق بنم نفسمدن رنج ده دریا خود معنی بویله اولا خلق نفسمدن انجنورلر
بو تقدیرجه درنجیدن لفظی ایچون اولور توبه کردم توبه ایلدم ازین پس خطبه نخواهم
مکر باهستکی شمدن صکره خطبه اوقومیم مکر آهسته لک ایله یعنی آهسته اوقویم قطعه
از صحبت دوستان برنجم دوستلرک مصاحبتندن انجنورم کاخلاق بدم حسن نمایند
زیرا قبیح خویلرمی بکاخوب ولطیف کوسترلربنی کندو عیبم اوزره خبردار اتمزلر
عیبم هنر وکمال بینند محبتلرمدن عیبمی هنر وکمال کوررلر حقارم کل ویاسمن نمایند
خاری بکا کل ویاسمن کوسترلر بوسوز تمثیل طریقیله در کو دشمن شوخ چشم بی باک
باری قنی عیبم آشکار یوزمه قرشو سویلمکدن خوف اتمز کستاخ دوشمنلر تا عیب مرا بمن
نمایند تا بنم عیبمی بکا کوستره لرکه بن دخی متنبه اولوب اخلاق حمیده به تبدیل اتمکه سعی
ایدم حکایت یکی در مسجد سنجاریه بر ملک سنجاریه مسجدنده بتطوع بانک نماز کفتی
تطوع ایله نماز بانکی دیر ایدی یعنی الله ایچون اجرتسز اذان اوقور ایدی باوازی که
مستمعان ازو نفرت بودی اما براواز وبرصدا ایله که مستمعلره اول اوازدن نفرت
اولور ایدی وصاحب مسجد امیری بود عادل ومسجد صاحبی بر عادل بک ایدی وینکو سیرت
وابو سیرتلو ایدی نخواستش که دل ازرده کردد امیر استمدی ازرده وبیحضور اوله کفت امیر اول
کمسنه یه ایتدی ای جوانمرد این مسجد را موذنان قدیمند ای جوانمرد بو مسجدک قدیم موذنلری
واردر که هر یکی را ازیشان که انلردن هر برینه پنج دینار وظیفه است بش دینار وظیفه واردر
ترا ده دینار بدهیم سکا اون درم ویرم تا بجای دیکر بروی تا بر غیری یره کیده سن برین
اتفاق افتاد وبرفت بوسوز اوزره اتفاق دوشدی یعنی قبول ایلدی دا وراذان کتدی بعد
از مدتی بر مدتدن صکره درکذری پیش امیر باز آمد بر کچیده یعنی بر یولده امیرا وکنه کیرو
کلدی وکفت دخی ایتدی ای خداوند بر من حیف کردی ای خداوند بکا حیف ایلدک که بره دینارم
ازین بقعه روان کردی که اون دینار ایله بنی بو بقعه دن روان ایلدک انجا که رفته ام اول
یره که کتمشم راضی اند که بیست دینارم میدهند راضی لردر که بکا یکرمی دینار ویره لر که بجای دیکرم
بروم که بر غیری یره کیدم قبول نمیکنم اما بن قبول اتمزم امیر بخندید وکفت امیر کلدی وایتدی

بر نجیدن دخی جانم ودر یا بانک فتحی ایله اول وقت
اسم اولور باقی معناسنه اولور معناسی
رنجیده ایدم دیمک اولور که بوستانده واقع
اولمشدر بیت

تکلف ارکتی ورشکافی سرم زبونی دهانت
برنج اندرم اندر نجیم تقدیرنده درمه
دشمن بونده دشمنان معناسنه در
ما بعدنده اولان نمایند لفظی اکه
قرینه درمه

تطوع اجرتسز دیمک اولور

سترده بونده شود معناسنه در
مسجد سنجاریه مسجدک اسمیدر

بقعه موضع معناسنه در
اما بونده مذکور مسجد مرادر

بست عشرین معناسنه در
بعض مجلده بیستند ماضی
بو صورتده واقع اولور

زنهار نشانی صاقن که المیه سن که بیجاه دینار هم راضی شوند یعنی اللی دیناره دخی راضی
اولورلر بیت به تیشه کس نخراشد ز روی خاره گل کسنه ایله که سنک خارانک یوزندن
یعنی اوستندن بالجق قیرمز یعنی قزمغه قادر دکل در چنانکه بانک درشت تو می خراشد گل دل
انجلین که سنک ایری اوازک کوکلی طرملر یعنی تیشه نک سنک خارا ایله تأثیرندن دل سنک
ایری اوازونک تأثیری زیاده در حکایت ناخوش اوازی برقبیح اوازلو به بانگ بلند
قران همی خواند بلند اواز ایله قران عظیم اوقور ایدی صاحب دلی بر وی بگذشت بر صاحب
دل انک اوزرینه کذر ایلدی یعنی اوغرادی وگفت دخی ایتدی ترا مشاهره چندست سنک
مشاهره که نقدردر گفت هیچ اول که ایتدی هیچ سنم یوق گفت اول صاحب دل ایتدی بس
چرا زحمت خود می دهی ایلیه نیچون کندوکه زحمت ویررسن گفت اول کمسنه ایتدی از بهر خدا
می خوانم الله ایچون اوقورم گفت صاحب دل ایتدی از بهر خدا مخوان الله ایچون اوقومه
بونده ایهام لطیف واردر بیت گر تو قران بدین نمط خوانی قران عظیمی اکر سن بو اسلوب
ایله اوقویه سن ببری رونق مسلمانی مسلمانلغک رونقنی ایلدرسن یعنی کیدررسن که مسلمانلقده
اصلا رونق اثر قالمز باب پنجم در عشق وجوانی حسن میمندی را گفتند حسن میمندیه ایتدیلر
سلطان محمود در اچندین بنده صاحب جمال دارد سلطان محمود بو قدر جمال طوتر یعنی
بو قدر محبوب بنده سی واردر که هر یکی بدیع جهانی اند که هر برسی جهانک بدیعی یعنی
مثلی درجگونه است نیچون در یعنی سبب ندر که با هیچ یک از ایشان و محبتی ندارند
چنانکه با ایاز انجلین که ایازه طوتر یعنی ایازه انلردن زیاده محبت ایدرکه اول ازیاده
حسنی نیست حال بوکه انلردن انک برحسنی زیاده یوقدر گفت حسن میمندی ایتدی هرچه
در دل فرو اید هرنه کوکلده معقول و محبوب کلدی در دیده نکو نماید بالضروره چشمده
ایو کورنور فی الحقیقه انده حسن یوق ایسه ده مثنوی هرکه سلطان مرید او باشد
هر کیمکه سلطان انک محبی اولا کر همه بد کند نکو باشد اول کمسنه دو کلی قباحت و نامعقول
ایده ایو و مقبول اولور و انکه را پادشاه بیندازد اول کمسنه یی که پادشاه اته یعنی رد
ایده معناسنه کسش از خیل خانه ننوازد پادشاه رد اتدی دیوا و غلقدن کمسنه
انی وحشم یعنی التفات و اعتبار ایلمز قطعه کس بدیده انکار اگر کند بر کمسنه اکر انکار کوزی
نگاه جیم
ایله

خار محکم طاش مه
خراشیدن قاشیمق و طرملمق
و قازیمق معناسنه کلور اما بونده
منادی اخرندن او در
صاحب دل دن مراد حضرت شیخ در
مشاهره ایلق مه
نمط اسلوب معناسنه مه
مسلمانیده اولان یا مصدریه در
بعض نسخه ده از مسلمانی واقع
اولور مه
باب پنجم در عشق
خوانی تتمه
بدیع غریب و عجیب معناسنه در
نماید بونده فعل مضارع
مجهول در
فرود فرو جائزدر
ایجروده بیان اولنمشدر بونده
اشغه معناسنه دکلدر
خیل بونده جماعت معناسنه در
مرید محبت معناسنه در مه

باب پنجم

ایله نظر ایلیه نشان صورت یوسف دهد بنا خوش یوسفک صورتنه نشانلق ایله نشان ویرر
یعنی بر کیمسه انکا کوزی ایله یوسفه نظر ایده بو قدر حسن ایله که قبیح دردیو وکر بچشم ارادت
نکه کند در دیو واما اکر محبت وارادت کوزی ایله شیطانه نظر ایلیه فرشته ایش
نماید بچشم کروبی اول کمسنک کوزنه شیطان فرشته کروبی کورنور قبیح ایکن حکایت کویند

حکایة

ایدرلر یعنی حکایت ایدرلر خواجه بنده نادر الحسن بود برخواجه نک نادر الحسن بر محبوب بنده سی
وار ایدی وبادی واول بنده یه برسبیل مودت ودیانت محبت ودیانت طریقیله اوزره
نظری داغت برنظر طوتر ایدی بایکی از دوستان کفت دوستلرندن برینه ایتدی
یعنی بنده سندن شکایت ایلدی بو بیله دیو دریغ اکر این بنده من حیف اکر بو بنده با حسن
شمائل که دارد شول حسن وشمائل ایله که طوتر یعنی انده بو قدر حسن وشمائل وار در
زبان درازی وبی ادب نبودی دلی اوزون وادب سز اولمیدی کفت اول کمسه اکا ایتدی که
ای برادر چون اقرار دوستی کردی ای برادر چونکه دوستلق اقرارین ایلدک یعنی اکا محبت
ایلدک از و توقع خدمت مدار اول بنده دن خدمت امیدنی طوتمه که چون عاشقی
ومعشوقی درمیان امد برا چونکه عاشقلق ومعشوقلق اورتایه کلدی مالکی ومملوکی
برخاست افندیلک وبنده لک مرتفع اولدی بلکه امر برعکس اولدی قطعه خواجه با بنده
پری رخسار افندی پری یکاملو یعنی محبوب بنده ایله چون درآید ببازی وخنده چونکه
اوینمغه وکولمکه کله یعنی لطیفه مباشرت ایلیه چه عجب کر چو خواجه ناز کند عجب دکل
اول بنده اکر خواجه کبی حکم ناز ایلیه وبی کشد بار ناز چون بنده و بو یعنی خواجه اول حالده
بنده نک نازو حکم یوکن چکه بنده کبی بیت غلام ابکش باید وخشت زن غلام سقا
وکر بیج جی کرک یعنی دلبر وساده رولر کرکمز بود بنده زنین منت زن زیرا نازنینی
ومحبوب بنده منت اوریجی وافندیسی دوکیجی اولور زیرا خدمت باشقه بوس وکنار

حکایة

باشقه در حکایت پارسائی را دیدم حضرت شیخ ایدر بر صالحی کوردم بمحبت شخص
کرفتار شده بر کیمسنک محبته کرفتار اولمش یعنی عاشق اولمش ورازش از پرده برملا
افتاده وانک رازی پرده دن ملایه دوشمش یعنی عشق فاش اولمش بیت پرانه

سرم عشق جوانى بسر افتاد این راز که در دل بنهفتم بدر افتاد و چند انکه ملامت دیدکی
اول قدر که خلقدن ملامت کورر ایدی و غرامت کشیدی و غرامت و عذاب جکر ایدی ترک
نصابی نکردی اشتیاق و محبتی ترک اتمز ایدی و کفتی دخی ایدر ایدی قطعه کوته نکنم ز دامنت
دست ای سنک دامنکدن دستمی قصد ایلمزم یعنی سنی ترک اتمزم وار خود بزنی به تیغ تیزم
اکر خود بنی کسکن قلیج ایله اوره سن بعد از تو ملاذ و ملجأم نیست سندن صکره
یعنی سندن غیری بنم ملاذ و ملجأم یوقدر هم در تو کریزم از کریزم اکر قجرسم ینه سکا
قجرم یعنی عالمده همان سنی بیلورم سندن غیری کمسه بلمیم که اکا التجا ایدم باری ملامتش
کردم حضرت شیخ ایدر بر کره اول پارسالی ملامت ایلدم و کفتم دخی ایتدم عقل نفیست را
چه شد که نفس خسیس بر و غالب امد سنک نفیس و لطیف عقلکه نه حال اولدی که خسیس و خبیث
نفسک انک اوزرینه غالب کلدی که سنی بو بلایه اسیر کوردی زمانی بفکرت فرو رفت اول پارسا
بر زمان فکره طالدی و کفت دخی ایتدی قطعه هر کجا سلطان عشق امد نماند هر قنده که
عشق سلطانی کلدی یعنی عشق ظاهر اولدی قوت بازوی تقوی را محل تقوی و زهد بازوسنک
قوتنه محل و اعتبار قالمدی بیت زان میکند بار در شاهدی که با او توان کفتن از زاهدی که
پاک دامن چون زید بیچاره پاک دامن نجه دیریله بر بیچاره افتاده تا کریبان در وحل
کریبانه دکین بالتقه دشمش اولا بیت عشق کرچه نشان بخت بدست نزد عاشق
سعادت ابدست حکایت یکیرا دل از دست رفته بود بر کمسنک کوکلی الدن کتمش ایدی
یعنی عاشق اولمش ایدی و ترک جان کفت و جان ترکن دیمش مراد جانن ترک ایلمش
ایدی دیمکدر یعنی معشوقی یولنده اولمکه راضی اولمش ایدی و مطمح نظر او جایی
خطرناک و اول عاشق نظرینک مطمحی خوف و خطرناک یر ایدی زیرا شنزاده
ایدی و ورطه هلاک و هلاک کردابی ایدی زیرا احتمال ایدی که فاش اولورسه
انک هلاکن قصد ایده لر مصراع قول اولمز دکمه بر شاهه کوکل عالی خیاب استرنه
لقمه که منصور شد بکام اید انک کبی بر لقمه دکل ایدی که ممکن و متصور اولیدی طمعه کله
و یا مرغ که در دام افتد و یا خود انجلین بر مرغ دکل ایدی که طوزاغه دوشه یعنی هرکز

حکایت

بر طریق

برطریق ایله انک وصالنک حصولی میسر دکل ایدی بیت چو در چشم شاهد نیاید زرت
سنک التونک جونکه شاهدک کوزینه کلمیه یعنی محبوبک سندن التون المیه زر و خاک یکسان
غاید برت زر ایله خاک سنک قتنده یکسانا ویر زیرا وصاله وسیله اولمدی یاران بنصیحتش
دوستلری اکا نصیحت ایله ایدیلر ازین خیال محال شنجب کن بو محال خیالدن ویو خام سوادن
بحث وفراغت ایله که خلقی هم بدین هوس تو داری اسیر بندی و پای در زنجیر زیرا بر واقد
خلق دخی بو هوسه که سن طوترسن اسیرلردر وایقلری زنجیرده در یعنی بو سن محبت اتدوککک
شهزاده نک عشقندن سندن غیری جوق کمسه وصاله وصول بولمیوب بجه بلایه ایرشمشلردر
ایله انک ترکی اولیدر و بو نصیحت ایدیلر بنالید وکفت اول عاشق اکلدی واتدی قطعه
دوستان کو نصیحتم میکنند ای دوستلر بکا نصیحت ایلمکون که مرا دیده بر ارادت اوست
زیرا بنم کوزم انک ارادتی اوزره در جنک جویان بزور پنجه وکتف بهادرلر پنجه ویغرن
زوری ایله دشمنان اکشند وخوبان دوست دوشمنلری دیلرلر اما خوبلر عاشقلرنی
دیلرلر شرط محبت نباشد محبت لایق اولمیه که باندیشه جان که جان خوفی ایله دل از مهر
جانان برکرفتن جانانک محبتندن کوکل یوقاری طوتمق یعنی فراغت ایلمک مثنوی توکه در بند
خویش باشی سنکه کندو قیدکده اولسن یعنی مادامکه کندو مصالحک فکرنده اولسن وجانان
یولنده هلاک اولمقدن خوف ایدهسن عشق بازی دروغ زن باشی بلابجی بر عاشقسن
کرنت اید بدوست ره بردن اکر دوسته یول اتمک یعنی وصال ممکن ومیسر اولمیه شرط یار نیست
در طلب مردن یارلغک شرطی یعنی عاشقلغه لایق اولان انک طلبنده اولمکدر روانی ترک
اتمکدر عاشقلغک شرطیدر انک طلبنده اولمک بو وجهله دخی معنی قابلدر رباعی
حیزم جو نماند بیش ازین تدبیرم قالعزم یعنی وصول جانانه سعی واقدام ایدرم جونکه
بوندن زیاده تدبیرم وطاقتم قالمدی خصم از همه شمشیر زند یا تیرم خصم اکر بکا
دوکلی شمشیر یا تیر اوررسه یعنی خصم اکر بنی تیغ ایله یا تیر ایله هلاک اتمک قصد ایلیه کر
دست رسد که استینش کیرم اکر الوم ایرشور که انک یکنی طوتم یعنی وصالنه ایرم فیها ونعمت
ورنه بروم بر استانش میرم والا یعنی اکر وصال میسر اولمیه کیدم انک استانی اوزره

بو وجهله دخی معنی قابلدر دوستلره دیکر بکا
نصیحت ایلمکون لر نوامر حاضردر یکنده نهی حاضردر
نهی حاضر تی ان امر حاضردن حیکره واقع اول
نهی غایب معناسنه اولور بو معنیکوره
نهی غایب اعتبار اولنمد وغنه نکوره در
لفظی تاکید معناسنه در
کتف یغرن معناسنه وصف ترکیبیدر مفردی
جنک جویان وصف ترکیبیدر
جنک جوید معناسنه در
شرط فارسیده لایق
مهر محبت معناسنه در
عشق بازی وصف ترکیبیدر انده اولان
یا وحدت ایچوندر اکر
یا بیت دو اولان یا مصدر ایچوندر لفظه
متصل اولان است لفظی مرد ولفظه
معروف اولمق اولی وظاهردر
کر دست رسد مصراعی شرطدر جزاسی
محذوف در فیها در کرشرحده قید
اولنمشدر

اولم که بو دخی عاشق قتنده بر سعادت در متعلقانش که نظر درکار او بود اول عاشقك متعلقلری که
انك ایشنده انلرك نظری وار ایدی یعنی انی کوروب کوز درلر ایدی وشفقت بر روزکار او وانك روزکارنه
انلرك شفقتی وار ایدی یعنی انك بو حاله شفقت ایدرلر ایدی بند شد داد ندا که بند ویردیلر وبند ش
نهادند واکه محبوبلرکی بند قودیلر بیت کفتمش دل بخم زلف تو در قید بماند کفت دیوان
همانه به که مقید باشد شودی نداشت اما اصلا بر فایده طوتمدی یعنی فائده سی اولمدی
مثنوی درد اکه طبیب صبر می فرماید درد اکه طبیب بکا صبر بیورر وین نفس حریص را شکر
می باید اما حریص نفس شکر کرك بو سوزی تمثیل طریق ایله در مثنوی ان شنیدی که شهدی
بنهفت انی اشتدمك که بر محبوب تن نهاده با دل از دست رفته می کفت بر کوکلی الدن کیتمه
یعنی عاشقه ایتدی تا نر اقدر خویشتن باشد مادامکه سکا کندو قدرك اولا بش چشمت
چه قدر من باشد سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم اولور پادشاه زاده را که مطمح نظر او
بود پادشاه زادیه که اول عاشقك نظرینك مطمحی ایدی یعنی انك منظوری ومحبوبی
ایدی خبر کردند خبر ایلدیلر بویله دیو که جوانی بر سر این میدان که بر جوان بو میدان باشی
اوزره مداومت می نماید مداومت کوستر خوش طبع وشیرین زبان خوش طبع وشیرین
سخندر سخنهای لطیف ونکتهای غریب ازو می شنویم اول جواندن لطیف سوزلر
وعجیب وغریب نکته لر استماع ایدرز چنین معلوم شود بویله معلوم اولور که شوری در سر
وسوزی در دل دارد که باشنده بر شور وسودا وقلبنده بر سوز وحرارت طوتر شیدا
صفت است دیوانه شکللر سر داشت شهزاده بیلدی که دل اویخته اوست که اول
جون شهزاده نك دل اویخته سیدر یعنی شهزاده کلدی که وصف اتدکلری جوان
کندو عاشقیدر که اکا تمام تعلق اتمشدر واین کرد بلا وبو بلا توزی انکیخته او انك
قوپرمشدر یعنی اول جوانك بو بلایه ایرشمه سبب کندوسی اولمشدر مرکب او راند
شهزاده مرکبنی اول جوانك جانبنه سوردی جوان جون دید که شاه زاده جوانك
کوردی که شاه زاده بنزدیك او عزم امدن دارد انك قتنه کلمك قصدن طوتر
نکریست وکفت اغلدی وایتدی بیت انکر که مر اکشت باز امد بیش اول کمسه که بنی
عشق

اصل سقفت درقافك فتحی ایله
اما قافك سکونیله مشهوردر
درداکه ده اولان الف نخرو
نخرون والشجع ایجوندر
صبر بونده براخی اسمدر
بنهفت ده اولان با مفتوحه
فی معناسنه در
خوش طبع وشیرین زبان
وصفتر کیبدر
شوره بونده عشق وسودا وجنون
معناسنه در
شیدا شینك فتحی ایله وکسری
لغت

عشق ایله دپلدی کبی و نیم قصه کلدی مانا که لش سوخت بر گشته خویش بکمر زد کند ونک مقتولی
اورزه کوکلی یانَدی یعنی عاشقه ترحّم ایتدی جند انکه ملاطفت کرد اول شهزاده اول جوانه ملاطفت
ایلدی و پرسیدش که از کجایی واکه قندن سن دیو سؤال ایلدی وچه نام داری و نه نام طوترسن
وچه صنعت دانی و نه صنعت بیلورسن جوان درقعر بحر مودت جوان محبت دریاسنک قعرنده
جنان غرق بود انجلین غریق اولمش ایدی که مجال دم زدن نداشت که نفس اورمغه مجال
طوتمدی قسنده قالدی که سؤال جواب ویروب مصاحبت اتمک قادر اوله بیت اگر خود هفت سبع
از بر بخوانی اگر خود یدی سبعی یعنی تمام کلام قدیمی ازبرادقویه سن که بو قدر حفظک اوله
جو آشفته الف بی تی ندانی جونکه عاشق اولدک الف بای تایی بیلمزسن یعنی بیلمز اولورسن
ایلیه بو خصوصده اول جوان تعیب ایلمیه سبع بر یدیده بر هفت سبع تمام مصحف معناسنه در
کلام قدیمی یدی قسم اتمشلردر جمعه کونی اولندن سورهٔ انعامه جمعه ایرتسی کی سورهٔ انعامدن
سورهٔ یونسه یکشنبه کونی سورهٔ یونسدن سورهٔ طه یه دوشنبه کونی سورهٔ طه دن سورهٔ
عنکبوته سهشنبه کونی سورهٔ عنکبوتدن سورهٔ زمره چارشنبه کونی سورهٔ زمردن سورهٔ
واقعه یه پنجشنبه سورهٔ واقعه دن آخره هر کیم بو ترتیب ایله کلام قدیمی ختم ایتسه ده دعا
ایلسه دعاسی مقبول اولور بیت جو عشق آمد از عقل دیگر مگوی که در دست چوگان اسیرست
گوی شهزاده گفت شهزاده ایتدی که با من چرا سخن نگوی که بکا نیچون سوز سویلمزسن
که من هم از حلقهٔ درویشانم که بن دخی درویشلر حلقه سندیم بلکه حلقه بکوش ایشانم
بلکه انلرک حلقه بکوشی یعنی بنده سی ام الکه بقوت استیناس محبوب انده صکره جوان
محبوبی یاننده اولمسنک قوتی ایله از میان تلاطم امواج محبت محبت موجلرنک تلاطمنک
اورتاسنده سر بر آورد و گفت باشنی یوقاری کتوردی و ایتدی یعنی دلبری قسنده سویلمک
نه بلا ایله بر مقدار فرصت بولدی تا بو مرتبه عشق دریاسنه غریق ایدی بیت عجبت باوجودت که
وجودم نماند عجبدر که سنک وجودک ایله بنم وجودم قاله تو بگفتن اندر آیی و مرا سخن
بماند سن سوزه کلسن و بکا سوز قاله این بگفت اول جوان بونی ایتدی و نعره بزد

مانا و بکمرزد معناسنه در
داری فعل مضارع مخاطب در
سبع وریانک ضمی ایله در
ابجد فارسی در ابهم ترکی در
ازبر ابهم
عرب تابا بجمعی تی دیرلر

اشتیاس اشی طوطمق معناسنه در
مطلقا قرب
سخنت بو بنده سخن او قشمق بکرک
خانک فتحی ایله بیوندن اوتری

وبر نعره اوردی وبجان بحق تسلیم کرد وجاننی تسلیم ایلدی بیت عجب از کشته نباشد
بدر خیمهٔ دوست دوستک خیمه سی قپوسنده دیلنمشدن عجب اولمز عجب از زنده که چون جان
برآورد تسلیم عجب زنده دن که جاننی طشره نیجه اولمدی ایلیه تعجب بونده در انده کل در
بیت اباد نشد دل که خراب سبزان شد حسن سبزان افت صاحب نظران شد حکایت
یکی از متعلمان بکمال بهجت داشت کرد لردن بری برحسن بهجت کمالنی طوتر ایدی یعنی
حسن ایدی بو وجه له دخی معنی قابل در حسنک کمالنی طوتر ایدی یعنی خنده حدّدن
زیاده ایدی ومعلم از انجا که حسن بشریت است واستاذک اوبردن یعنی اول کبیدن
که بشریت جبلتدرکه بالضروری حسنه قابل در باحسن بشره او اول شاکردک بشره سنه یعنی
خوب چهره سنه میلی داشت بر میل طوتر ایدی نته کم اوستادلرک عادتیدر که محبوب شاکرده
میل ایدر بمثابتی که از زجر و توبیخ که بر کودکان دیکر کردی اما میلی بر مرتبه ده ایدی که غیر
کودکلره اوزره زجر و توبیخ که ایلر ایدی در حق او روا نداشتی اول محبوب شاکردک حقنده
اندر روا ومعقول طوتمز ایدی بلکه اکا نچه رعایت ایدجکنی بیلمز ایدی وغالب اوقات
او درین سخن بودی واکثر اوقات اول استاد بو سوزده ایدی قطعه نه انچنان
بتو مشغولم ای بهشتی روی ای بهشتی روی سکا انچلین مشغولم دکلم یاد خویشتم در ضمیر آید
که کندومی اکو بنم خاطرمه کله یعنی سکا شویله مشغول اولمشم که کندو یاد ایتمکی فراموش ایتمشم
ز دیدنت نتوانم که دیده بر دوزم سکا نظر ایتمکدن قادر دکلم که کوزمی دکه یعنی کوزمی
یومم وکر مقابل بینمم که تیر می اید وکر مقابله ده کورم که اوق کلور حاصل معنی بران سکا
نظر ایتمکه قادر دکلم بیت بضرابع دل زمانی تفرح بماه روی به ازان که چتر شاهی
همه عمر وهای وهوی بار یسیر کفتش برکره پسر اول استاذه ایتدی انچنانکه در اداب
درسم اجتهاد میکنی انچلین درسمی ادبلرنده اجتهاد واهتمام ایدرسن
در اداب نفسم هم نظری فرمای نفسم ادبلرنده دخی بر نظر بیور که اکر در اخلاقم
که اکر بنم خویلرمده ناپسندی بینی بر نامعقول کوره سن که مرا ان پسندیده می اید که

بهجت حسن معناسنه در انده انده
اولان یاد حدت اولیسی اوزره شرح
اولندی اما یا مصدریه اولمقده
ممکن درمه

سبزه افسانک در که سیاسک
ظاهری مه

ای بهشتی روی وصف ترکیبیدر
معناسی ای لطافت یوزلی قتلو
کمسنک یوزنه بهشت یوزلی اولان دلبر
دیمک در ترکیب معنا اوزره استعمالی
بجب الاستعمال جنت یوزلو معنانه
دره

ناپسندیده
ناپسندی ده اولان یاد حدت
ایچوندرمه

اول نامعقول خوی بکا مقبول کلمه برانم مطلع کردان انک اورزه بنی مطلع ایله تا تبدیل ان
مشغول شوم تاکه انک تبدیله مشغول اولم کفت اوستاد که ایتدی ای پسر این سخن
از دیکری پرس ای پسر بو سوزی بر غیریدن سؤال ایله که ان نظر که مرا باشت زیرا اول نظر که
بم سکا در یعنی بم نظرم سکا بر حالت ایله در که جز هنر نبینم هنردن غیری کورمزم قطعه
چشم بد اندیش که برکنده باد بد اندیشک کوزی قوپمش یعنی چقمش اولون عیب
نماید هنرش در نظر هنر انک کوزنه عیب کورنور زیرا عداوت کوزیله نظر ایدر در هنری
داری و هفتاد عیب اما اکر بر هنر و یتمش عیب طوته سن یعنی بر هنرک و یتمش عیبک
اوله دوست نبیند بجز ان یک هنر دوست اول بر هنردن غیرسنی کورمز حکایت شبی
یاد دارم یار عزیزم از در درامد یاد طوترم یعنی خاطرمده درکه بر کیجه بنم عزیزم
محبوبم قپودن ایچرو کلدی چنان بی اختیار از جای برجستم اختیارسز انجلین یرمدن
صچردم یعنی اایاغ اوزره قالقدم که چراغم باستین کشته شد که چراغم استینم ایله دیلنمش
اولدی یعنی سوندی بیت سری طیف من یجلو بطلعته الدجی کیجه ایله کلدی شولکمسنک
خیالی که ظلمات انک ایله روشن اولور شکفت امد از بختم که این دولت از کجا بختم دن بکا
عجب کلدی که بو دولت قندن رسیدت و عتاب اغاز کرد محبوبم اوتوردی و بکا عتاب
اتمک شروع ایلدی بو یله دیو که مراد رخاک کردیدی چراغ رانکشتی که بنی فوری کوردک
یعنی کوردکک دم چراغی سویندردک سبب ندر کفت حضرت شیخ ایدر ایتدم کمان بردم
که افتاب برامد ظن التدرم که افتاب طلوع ایلدی و نیز ظریفان کفت اند و دخی ظریفلر
ایتمشلر در قطعه کر کرانی به پیش شمع اید اکر بر ثقیل کمسه یعنی بر صقللو شمع اوکنه کله
خیزش اندر میان جمع بمش طور اول صقللویی جمع اورتاسنده دپله ور شکر خنده
ایست شکر لب اما اکر اوکنه کلن بر شکر کلشلو شیرین لب یعنی دلبر اولا استینش
بکیر و شمع بکش اول محبوبک یکن طوت و شمع سوندر حکایت یکی دوستی را مدتها
ندیده بود برکمسه محبوبنی نیجه زمان کورمش ایدی کفت اول کمسه ملاقاته اکه ایتدی
کجایی که مشتاق بوده ام قنده سن مشتاق اولمشم کفت محبوبی اکا ایتدی مشتاق

جبینده یاره و علیه در
بیت چننده باره و کرکدر
اندیشه بد تعبیریدر
چشمه نماید تعبیریدر
نظرنده عیب
نماینده نماید بونده فعل مضارع مجهول در
تجلو روشن اولور معناسنه در
دجی ظلمات معناسنه در
باردن مراد بونده محبوب در
طلعت جمال معناسنه در
شکفت عجب معناسنه در
درحال فوری معناسنه در
کراندن بونده مراد صقللق در
شکر خنده
بیت ثانی ده اولان
شکر بیت
شیرین اکه قرینه در

به که ملولی کورمیوب مشتاق اولمق یکدر چوق کوروب ملول اولمقدن مثنوی برامدای نکار
سرمست کیج کلدک ای عالی جناب نکار زود دست نه هم دامن از دست سنک دامنکی الدن
تیز ویرمز یعنی سنی تعبیسندن کتمکه قومز زیرا اشتیاق قسر سکا حددن زیاده در
معشوقه که دیر دیر بیند محبوبی کیج کیج کوره سن یعنی دائما ملاقاتده اولمیه لر اخر
کم ازان که سیر بیند اخراندن کممیدرکه اول معشوقی طونیجه کوره لر یعنی ملول اولیجق کلو
کورمکدن کاه کوروب اشتیاق اورزه اولمق اولیدر کویا بیت اول عاشق جانبندن بیت
ثانی معشوق جانبندن در نکته شاهد که با رفیقان اید محبوب که رفیقلریله عاشق
زیارت اتمکه کلور بجفا کردن امده است معنیده عاشق جفا اتمکه کلمشدر بحکم انکه
اول سبب ایلیه که از غیرت معنادت یاران خالی نباشد غیرتدن و ضدلشمکدن یعنی عاشقنه
مخالفتدن خالی اولمز شعر اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی رفیقلروک ایله قچان
سن بنی زیارت اتمکه کلاسن بومصراعک معنای ترکیبیسنه تعرض اولنمیوب معناک
محصلیسیله اکتفا اولندی سهولت معنا ایچون وان جئت فی صلح فانت محارب
اکرچه صلح اتمکه کلدک اما سن بنه جنک ایدجی سن زیرا مخالفت ایدرسن قطعه بیک
نفس که برامیخت یار با اغیار بر نفسده که یار اغیاره قرشدی اسبی نماند که غیرت
وجود من نکشد چوق قالمدی که غیرت بنم وجودمی دیلیه یعنی غیرت بنی هلاک
ایدر بخنده کفت که من شمع جمعم ای سعدی محبوبم بو سوزی اشتدی کولمک
ایله ایتدی که بن جمعک شمعیم یعنی بن لکسنک مخصوص دلبری دکلم ای سعدی
مرا ازان چه که پروانه خویشتن بکشد بکا اندن نه غم که پروانه کندوسنی دیلر حکایت
یاددارم که در ایام پیشین یاد طوترم که کچمش زمانده یعنی خاطرمده در که
جوانلق عالمنده بو حکایت حضرت شیخک کندی سرکذشتی در من دوستی بن و بر
محبوب یعنی بن محبوب ایله چون دو مغز بادام در پوستی بر قیقده حاصل اولمش
ایکی بادام ایچی کبی یعنی ایکی ایچلی بادام کبی صحبت داشتم مصاحبت طوتر ایدوک
ناکاه اتفاق سفر افتاد ناکاه محبوبه سفر اتفاقی دوشدی پس از مدتی که باز امد

بر مدتدن

مشتاقی به که ملولی نک معنای ترکیبیسیدر قلوبک که ملوللق یعنی ملولقدن مشتاقلق واولی درمه
سرمست عالی جناب معناسنه در استعمال اولنور
زود دست هم دامنت از دست زود نه درمه تقدیرنده درمه
اخر ادات تعریض در
کم ازانده معنی استفهام واردر
لاتزورنی تقدیرنده در یاء متکلم ایچوندر
رفقه سفرده مرافقی اولان طائفه نک اسمیدر
بکشد فعل مضارع مفرد غایب درمه

از اجئتنی فی رفقة لتزورنی
وان جئت فی صلح فانت محارب
حکایت

برمدتدن صکره که اول محبوب کبیر و کلدی عتاب اغاز کرد یعنی عتاب اتمکه شروع ایلدی

بویردیو که درین مدت قاصدی نفرستادی که بو مدتده یعنی بو قدر زمان کچدی که بکا

بر قاصد کوندرمدک کسنک صحبتک بیلوب خرم اوله و سن دخی بنم احوالمی نیجه ایدوکنی

معلوم ایدیدک گفتم حضرت شیخ ایدر اکا ایتدم دریغ امدم که دیده قاصد بجمال تو

کرد یعنی حیف کلدی که قاصدک کوزی سنک جمالک ایله روشن اوله و من محروم یعنی بن

وبن محروم اولم قطعه یار دیرینه مرا کو بزنهار توبه مده قدیم یار یعنی قدیمدن بنم

محبوبم اولان بکا زنهار ایله توبه ویرمه بنی ترک ایله دیو که مرا توبه بشمشیر نخواهد

بودن زیرا بکا قلیج ایله توبه اولمه کرکدر یعنی بنی ترک ایله یو خسه بنی هلاک ایدرم

دیه سن اول قابلدکل ورکه سنی ترک ایلیم رشکم ایدرکه کسی سیر نظر در تو کند یعنی بکا رشک

کلور که بر کمسنه طونیجه سکا نظر ایلیه باز کویم نه که کس سیر نخواهد بودن کیرو دیرم که

بکا رشک کلمز زیرا کمسنه سکا نظر اتمکده سیر اولمسه کرکدر بیت خود را بکشد بلبل

ازین رشک که کل را با باد صبا وقت سحر جلوه کری بود حکایت دانشمندیرا دیدم

برعالمی کوردم بحبت شخص کرفتار بر کمسنک محبتنه کرفتار اولمش و راضی از و بکفتار

اول محبوبدن مصاحبته راضی یعنی همان مصاحبته راضی و قانع اولمش جور فراوان

بردی عالم اول محبوبدن وافر جور ایلدی رایدی و تحمل بی کران کردی و نهایتسز

تحمل ایلر ایدی باری بطریق نصیحتش گفتم حضرت شیخ ایدر بر کره بن اول کمسنه نصیحت

طریقیله ایتدم دانم که ترا در محبت این منصور علتی نیست بیلورم که سکا بو محبوبک

بر علت یعنی غرض نفسانی یوقدر و بنای این مودت بر ذلتی و محبت بناسی بر خطا یعنی

شهوت پرستلک اوزره دکلدر با وجود این معنی بو معنی نک وجود ایله یعنی چونکه حال

بویله در لایق قدر علما نباشد علمانک قدرنه لایق اولمز خود را متهم کردن کندوسنی

نامشروع تهمتلو ایلمک و جور بی ادبان بردن و ادبسزلرک جورنه اتمک مرادخویلردر

گفت اول عالم ایتدی ای یار دست عتاب از دامن روزکارم بدار ای دوست عتاب

منصور بونده محبوب معناسنه در بطریق اللزوم

علت سبب معناسنه در و یا وحدت ایچوندر

زلت خطا و یا وحدت ایچوندر

برلکدر بیت تقدیرنده در

نباشد بونده ادات زمانیه المقدره

جائزدر اول وقت لایق دکلدر معناسنه اولور

لایق لفظنک ترکیبی ایله

الی روز کارم اتکندن طورت یعنی بکا عتاب ایلمه که بارها که نیجه کرّه درین مصلحت که توکوپی
بو مصلحت ده کسن دیرسن یعنی بونده فراغت خصوصنده اندیشه کردم فکر ایلدم صبر بر جفای
او سهلت نماید انک جفاسی اوزره صبر ایلمک آساندر که کورنور که صبر ازو که اول محبوبدن
صبر ایلمک یعنی انک جمالی مشاهده سنده صبر اتمکدن جفاسنه صبر اتمک آساندر که کلور که حکیمان
گفته اند که عاقللر ایتمشلر در دل بر مجاهده نهادن جفا و مجاهده اوزره کوکل قومق یعنی تحمل
ایلمک آسانتر است آسانرکدر که چشم از مشاهده بر گرفتن که جانانک جمالی مشاهده سنده چشم
یوقاری طوتمقدن یعنی نظر ایلمکدن مثنوی انکه بی او بسر شاید برد اول که انسنه عمری
بتشه التمک ممکن اولمیه یعنی انک مشاهده سنده جدا اولمقده تمام اضطراب و الم لازم کلمه کر
جفا بی کند بباید برد انجیلین که اگر جفا ایده التمک کرک یعنی جفاسنه تحمل اتمک کرک هر که دل
پیش دلبری دارد هر کیمکه کوکلنی بر دلبر قتنده طوتر یعنی عاشق در زیشر در دست
دیگری دارد صقلنی بر غیری کمسنک النده طوتر غیرین مراد بونده محبوب شعر در اهو بلهنک
در گردن بوینده پالهنک اولان آهو نتواند نخستن رفتن کندو اختیاری مراد اتدوکی
یره کتمک قادر اولمز زیرا مانع واردر روزی از دوست کفتمش زینهار بر کون دوستدن
ینه دوسته زنهار دیدم یعنی الامان سندن که بکا بو قدر جفا ایدرسن دیدم چند ازان
روز کردم استغفار ادبسزلک اتدم دیو اول کوننن بریه قدر استغفار اتدم نکند دوست
زنهار از دوست عاشق معشوقدن زنهار ایلمز بلکه انک جمیع جفاسنه تحمل ایلر دل نهادم
بر انچه خاطر اوست چونکه بویله در ایلیه بن دخی کوکل قودم اول سنه اوزره که انک خاطری
و مرادیدر یعنی راضی اولدم هر نه ایدرسه استون کر بلطفم بنزد خواند اکر دوست لطف ایله
بی کند وقته اوقویه وفا ایلیه ور بقهرم براند او داند اکر قهر ایله قتنده سوره و جفا
ایلیه او بلور هرکز مخالفتم یوقدر حکایت در عنفوان جوانی جوانلق اولنده چنانکه
افتد انجیلین که دوشری و دانی دخی بیلورسن یا خوش سیری بر خوش سیره یا خود
بر خوش سیر ایله دیمک اولا سری و ستری داشتم بر سر دلبر طوتدم یعنی زیبا دلبره

مجاهده زحمت معناسنه در

حکایت

محبت

محبت اتدم بحکم آنکه اول سبب ایله که خلقی داشت اول پسر بر بوغاز طوتر ایدی طیب الاداء
اداسی لطیف یعنی خوش اوازی وار ایدی وخلقی دخی اول پسر بر ذات طوتر ایدی کالبدر
اذا بدا ایکی اوندوردی کبی قچان ظاهر اوله یعنی اول پسرک حسنی بر مرتبه ده ایدی که بدر
منیر کبی کورنور ایدی بیت آنکه نبات عارضش آب حیات میخورد اول محبوبکه آنک عارضنک
نباتی آب حیات ایچر درشکرش نگه کند هر که نبات میخورد اول محبوبک لبنه نظر ایلیوبن هر کیم که
شکر یر زیرا لذتده بر مقدار لبنه مشابه اولسه اولور اتفاق بخلاف طبع اتفاق طبعمه
مخالف از وحرکتی دیدم اول پسردن بر حرکت کوردم که نپسندیدم که انی بکنمدم دامن
از و بر کشیدم اول پسردن دامنمی چکدم یعنی آنک ایله اولان مصاحبت واختلاطی ترک
اتدوم ومهره مهرش بر چیدم واول پسرک محبتی بوغچه‌سن دیردم یعنی اندن تعلقی
کیدردم وکفتم دخی اول پسره ایتدم بو حکایت شیخک کندو سرکذشتی در بیت برو هر چه
می بایدت پیش کیر یوری هر نه که سکا کرک اوکه طوت یعنی شمدن صکره هر نه ایلرسک ایله که سکا
مانع اولمم سر ما نداری سر خویش کیر بزم باشمزی طوتمزلق کند وباشکی طوت یعنی بزه
موافقت ومتابعت ایدوب بزوم ایله باش قوشمزسن وار مراد اولان نکسه ایله باش قوش
شنیدمش که میرفت ومی کفت حضرت شیخ ایدر اشتدم که اول کیدر ایدی وایدر ایدی بیت
شب پره کر وصل آفتاب نخواهد اکر افتابک یرسه وصالنی طلب اتمیه رونق بازار آفتاب
نکاهد آفتاب بازارنک رونقی ولطافتی اکسلمز این بگفت وسفر کرد اول پسر بو سوزی
ایتدی وسفر ایلدی وپریشانی اودرمن اثر واتک پریشانلغی بنده اثر ایلدی شعر فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل من وصال زمانی یتردم حال بوکه کشی بیلمیجیدر بقدر لذیذ العیش
قبل المصایب لذیذ عیشک قدرنی مصیبتدن اول بیت بازای ومرا بکش که بیت مردن
کیرو کل وبنی دیله زیرا سنک اوکوکده اولمک خوشرقدر خوشتر که پس از تو زندکانی بردن
کسنک فراقکده سندن صکره دیرلک التمکدن اما شکر منت خدایر عز وجل اما جمیل
وعالی الله شکر منت که پس از مدتی باز امد که بر زماندن صکره اول محبوبم کیرو کلدی
از حلق داودی متغیر شد اول داودی بوغاز یعنی اول لطیف اواز متغیر اولمش وجمال

یوسفی بزبان آمده و اول یوسفی جمال زبانه کلمش یعنی حسنی کتمش و سبب زنخدانش و اول محبوبک
سبب کبی لطیف ذقنی اوزره چو بهٔ گردی نشست ایوا کبی برتوز اوبرمش یعنی تازه خطی کلمش
و رونق بازار حسنش سکسته و انک حسنی بازارینک رونقی صنمش یعنی اول لطافت کتمش
متوقع که در کنارش گیرم امید لنجی ایدی که اول کبی کنارمده طوترم یعنی در اغوش
ایدوب انک ایله معانقه و مصافحه ایدم کناره گرفتم اما کناره طوتدوم یعنی کنار چیزدم
و کلمم دخی ایتدم قطعه آن روز که خطت شاهدت بود اول کونکه سنک شاهد و لطیف خطک
وار ایدی یعنی محبوب ایدک صاحب نظر از نظر براندی صاحب نظری صاحب نظرین حسنک
غرور نظر یکدن سوردک یعنی ترک ایلدک امروز بیامدی بصلحش بوکون اول صاحب نظر ایله
صلح اتمکه کلدک کش فتحه و ضمه بر فتاندی حال بوکه شمدی اول خط فتحه صاحبدک یعنی
صقاللک کلدی مثنوی تازه بهار اورقت زرد شد ای تازه بهار سنک ورقک زرد اولدی
یعنی حسنک کولی صولدی دیک من کاتش ما سرد شد جو ملک قومه رنیا بزوم آتشمز
سرد اولدی یعنی بزه ناز و شیوه ایلمکه سکا میلمز قالمدی چند خرامی و تکبر کنی نیجه
بر صالنورسن و نیجه تکبر ایدرسن دولت پارینه تصور کنی بلدر داغی دولتی یعنی اول کی
حسن هنوز باقی تصور ایدرسن اول خود زائل اولدی پیش کسی رو که طلبکار تست شمدی
بکمنک اوکنه کیت که سنک طلبکارک در ناز بر آن کن که خریدار تست اول کمسه اوزره یعنی اول
کمسه ناز ایله که سنک مشتری کدر قطعه سبزه در باغ گفته اند خوشست ایتمشلردر که باغده
سبزه خوشدر دانند انکس که این سخن داند مصراع اولده مرادی نه ایدوکنی اول کسه بیلور که
بو سوزی دیر یعنی از روی دلبران خط سبزه یعنی دلبرلرک یوزندن تازه خطی
دل عشاق بیشتر جوید عاشقلرک کوکلی زیاده رک استر بوستان تو گنده نازایست
اما سنک بوستانک یعنی برکنده لکدرسن که بردن کمی هم رویید زیاده سن یعنی
هر نه قدر که بولرسن کیر و متصل بیتر قطعه تو یار برفتهٔ جو اهو سن بلدر اهو کبی
لطیف و مقبول کتمش یعنی لکجنده بونده کدیشته اهو کبی لطیف و مقبول ایدک که کورن
میل ایدر ایدی اسال بیامدی چو یوزی اما بو ییل بر پارس کبی کلدک که صقللک
کلمک

کلمک ایله کورنلر سندن نفرت ایدرلر سعدی خط سبز دوست دارکه سعدی تازه خطی
یعنی خطی کلمش دلبری دوست طوترم و محبت ایدرم نه هر الف جو الوروزی اول محبوبی دوتمزکه
صقلک هر بر قلی جو الدزکبی درانده و خش اوله قطعه کر صبر کنی ور بکنی موی بنا کوش اکر بو
حاله صبر ایدرسن که بناکوشک موینی یولمیه سن اکر بو حاله صبر اتمیوب بناکوش موینی یولرسن این
دولت ایام نکویی بسر اید البته بو کوزللک زمانک دولتی باشه کلور یعنی نهایت بولور کر دست
بجان داشتمی همچو تو بر ریش اکر بن جانمه قدرت طوتیدم سن صقلک اوزره طوتدوغک کبی
یعنی سنک صقلک جلمک لجدوکی کبی بنم جانمه حکم کچیدی نکذاشتمی تا بقیامت که بر اید قومز
ایدم که قیامته دکن جانم یوقاری کله یعنی جقه اماسن قادرسن پس نه سببدن تراش اتمزسن
قطعه سؤال کردم کفتم جمال روی ترا اول محبوبه سؤال ایلدم و ایتدم سنک یوزنک جمالنه یعنی کوزل
یوزکه چه شد که مورچه بر کرد ماه جوشیدست نه حال اولدیکه انک اطرافنده قرنجه جکدی یعنی جلکر
قیندی یعنی ماه کبی لطیف عذارکک اطرافنه خط کلمشدر بخندید کفت ندانم چه بود در ویم را
کولمک ایله ایتدی بیلم یوزمه نه اولدی مکر بماتم حسنم سیاه پوشیده ست واربه حسنم ماتمندن
او توری یوزم سیاه کیمشدر نته کیم ماتم زده لرک عادتی در حکایت یکی از مستقربان بغداد بغداد
مستقربان بلرندن برنه پرسیدند سؤال ایلدیکه ما تقول فی المرد مردلر حقنده نه دیرسن لا
خیر فیهم اول مستقرب ایتدی اصلا انلره خیر یوقدر مادام احدهم لطیفا رنزا مادامکه
انلرک بری لطیف و مقبول اولا یتنازع خشونت ایدر فاذا اخشن متلاطفا اما قچانکه خشین
اوله ملاطفت ایدر یعنی تا خوب و لطیفند درشتی میکنند یعنی مادامکه انلر خوب و لطیف درایرلک
ایدرلر و چون درشت شوند و چون درشت اولرجنانکه بکاری نیامد انجیلی که برایشه یرامیه لر
یعنی بوسن کناره قابل اولمیه لر تلطف کنند دوستی نمایند اول وقت تلطف و ملایمتلک ایدرلر
و دوستلق و محبت کوسترلر قطعه امرد انکه خوب و شیرین ست یالک یوزلو اول وقت که
خوب و شیرین در تلخ کفتار و تند خوی بود اجی سوزلو و نا معقول خویلو اولور که دائم حسنه
مغرور اولور چون بریش امد و بلعنت شد اما چونکه امرد ریشه کلوی و لعنت ایله اولدی
یعنی صقلی کلمک ایله خلقک محبت و التفاتندن دور اولدیکه کمسه الکار عایت و اعتبار اتمز اولدی

المستعرب والمتعرب هو الذی
لیس بعربی خالص سه وری

مرد جمع امرد یعنی تازه
دلبر

مردم ایزو مهرجوی بود اول حالده خلق قریشی و محبت ایستیجی اولور یعنی هر کس ایله اختلاط ایدوب
کندوسنی سودرملا ستر حکایت یکی از علماء پرسیدند عالملردن بر بینه سؤال ایلدیلر که کسی باماه
روی در خلوت نشسته که بر کسه برای یوزلو محبوب ایله خلوتده تنها اوتورمش اوله و نفس طالب
وشهوت غالب واول وقت نفس مراده طالب وشهوت اورزه و غالب اوله حال بوکه مانع دخی
یوقدر چنانکه عرب کوید اعنی که عرب ایدر التمر یالغ حزما ایر شمش یعنی تمام لطیف اولمش اوله
والناطور غیر مانع دخی باغبان مانع اولمیه هیچ باشدکه بقوت پرهیزکاری هیچ اولورمی که
اولکسه پرهیزکارلک قوتی ایله اذوب بسلامت بماند اول محبوبدن سلامت ایله قاله انک ایرمیه گفت
اول عالم ایتدی از ماه رویان بسلامت بماند اگر اول کیمسه ماه رویلردن سلامت ایله قاله اول
فعلی خاطره کتورمیه از بدگویان نماند البته بدگویلردن سلامت ایله قلمز انی دراغوش
ایتمشدر دیرلر شعر وان سلم الانسان من سوء نفسه اگرچه انسان کندو نفسنک قباحتنده
سالم اوله یعنی نفسنه تابع اولوب هرگز نامشروع ایتمیه فمن سوء ظن المدعی لیس سالم لیکن
مدعینک ظننک قباحتندن سالم اولور دگل در بیت شاید پس کار خویشتن نشستن
لیکن در کسی کند وایشی اورزه اوتورمق جمیع نامشروعدن فراغت ایلمک لیکن نتوان
زبان مردم بستن لیکن خلقک دلینی بغلمق ممکن دگل در حکایت طوطی را با زاغ
در نفس کردند بر طوطی یی بر زاغ ایله قفسده ایلدیلر طوطی از قبیح مشاهده او
طوطی زاغک مشاهده سی قبحندن مجاهده می برد زحمت ایلدر ایدی و میکفت دخی
ایدر ایدی این چه طلعت مکروهست بونه مکروه طلعت در و هیئات ممقوت و بغض
اولنمش هیئتدر که هرگزکه حظ ایتمز و منظر ملعون ولعنت اولنمش منظردر که هرکزکه
اگر بحث ایله نظر ایلمز وشمائل ناموزون وناموزون شمایل در یا غراب البین ای اعراب
البین یا لیت بینی وبینک بعد المشرقین نولیدی سنک ایله بنم اورتامده ایکی مشرق
ایرقلغی اولیدی یعنی سن مشرقده بن مغربده اولیدم قطعه علی الصباح بروی تو کم برخیزد
علی الصباح هر کیمسه سنک یوزکره قالقه یعنی هر کیمسه علی الصباح خوابدن قالقدقده سنک
یوزکی کوره صباح روز سلامت برو مسا باشد سنک شئامتکدن سلامت کونینک صباحی
انک اوزرینه مسا اولور واول کونی انک ایشی هرگز راست کلمز بد اختری چو تو در صحبت
تو باشی

ودرها بسته ورقبان خفته
محبوب ایله خلوتده تنها اوتورمش
اوله یحی

زاغ بونده قرغه معناسنه اولمق روشندر
قفس سینی ایله فارسی درقفص
صاد ایله عربی در
منظر بونده وجه معناسنه در
ممقوت مبغوض معناسنه
شمایل شمالک جمع در خلق معناسنه
در
مشرقین ده تغلیب وارد در
شمسین وقمرین کبی

توبایسی سنك صحبتلده بربریاً خترلرك ایدی ولی چنانکه توبی درجهان کجا باشد اما اخلیق

کلستن جهانده قنده اولور یعنی قباحتده وچباشتده جهانده سکا مشابه کمسه یوقدر عجبتر انکه

عجبترك اولکی غراب نیز غراب دخی از مجاورت طوطی طوطینك قوکشلکدن ومصاحبتندن بجان امده

جانه کلمش ایدی یعنی زیاده مضطرب اولمش ایدی لاحول کنان لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم

دیرکن از کردش کیتی همی نالید جهانك دونمسندن ایكلر ایدی ودستهای تغابن بریکدیکر همی مالید

وحسرتندن زیان الکرینی بری بری اوزره اسوررایدی یعنی الدانمش وزیان اتمش کمسه لر بیجفور لقلرندن

الکرینی اودقلری کبی غراب دخی کویا طوطینك مقارنتندن الدانمش وزیان اتمش اتمام اضطرابدن

الکرینی اوار ایدی ومیکفت دخی ایدر ایدی واین چه بخت نیکون است بوده منعکس بختدر

وطالع دون والجوق طالعدر وایام بوقلمون وبوقلمون یعنی متغیر وبرحال اوزره اولمیجی زماندر

لایق قدرمن انستی بهم قدرمه لایق اول ایدی که با زاغی کند وقفسمده بر زاغ ایله بردیوار

باغی بر باغ دیواری اوزره خرامان همی رفتمی صالنرق کیدیدم بیت بارسا رابس

این قدر زندان صالحه بوقدر زندان بیترکه بود هم طویله رندان که لوندلرك هم طویله سی

اوله یعنی انلر ایله مختلط اوله بیت جاکی خواهم زدن این دلق زیبایی چکنم دوح را

صحبت ناجنس عذابیست الیم تاچه کنه کرده ام عجب نه کناه ایلمشم که روزکارم بعقوبت

ان که روزکارم بنی انك عقوبتی ایله یعنی اول کناهدن اوتری بکا عقوبت اتمك ایچون

در سلك صحبت چنین ابلهی بو بخلینی بر ابلهك سلکنده که خودرای که اول ایله

خودرای در وناجنس ویا قه دارایی وناجنس هرزه کوید رنجبینی بند بلا مبتلا

کرده است بونجلینی بلا بندنه کرفتار ایلمش در قطعه کس نیاید بپای دیواری شول

دیواروینه کمسه کلمز که بران صورتت نکارکنند که اول دیوار اوزره سنك صورتکی نقش ایده لر

اکرترا در بهشت باشد جای اکر سکا جنتده یعنی جنتده کیره سن دیکران دوزخ

اختیا کنند غیریلر صورتکی کورمکدن اوتری جهنمده اختیار ایدرلر این مثل بدان اوردم

بومثلی اول سبب ایله کتوردم تا بدانی تا بیله سن که صد چندانکه دانا را از نادان

نفرتست کیوزا اول قدر که عالمك جاهلدن نفرت واجتنابی واردرنادئرا ازدانا

مجاورت برنه محاورت واقع اولدقده مصاحبت معناسی مراد درمه

کردش اسم مصدر درمه

تغابن الدنمق معناسنه در

نکون منعکس معناسنه در

معض نسخه ده خودرائی واقع اولور یاوحدت ایله

معض نسخه ده لبند وبلا واقع اولور واو عاطفه ایلمه

پای بونده دیب معناسنه در پای درخت وپای حصاری کبی

بران اجل معناسنه استعمال اولنمشدرمه

نادان را از نادانا صد چندان وتخشت تقدیرنده در

وحشت جاهلك عالمدن بو زاول قدر وحشت واحترازی وار در قطعه زاهدی

در سماع رندان بود رندلر سماعنده بر زاهد وار ایدی که انلره مختلط اولمش ایدی

زان میان گفت شاهدی بلخی اول اورتادن بلخلو بر محبوب اول زاهده ایتدی کر ملولی

زماترش منشینی اگر بزدن ملول و بیحضور ایسک ترش روی اوتورمه که تو هم در

میان ماتلخی زیراسن دخی بزم اورتامزده اجی سن یعنی سن بزدن نیجه حظ ایتمز

ایسک بز دخی سندن ایله ایتمز رباعی جمع چو گل و لاله بهم پیوسته بر جمع گل و لاله گبی بری

برینه اولاشمش یعنی منتظم اولمش تو هیزم خشک در میان شان رسته سن قوری

هیزم سن یعنی سن قوری اودون گبی انلرک اورتاسنده بتمش سن که اصلا یقشمز سن چون

باد مخالف و چو سرما ناخوش بر نسبت سن حظ اولنمز بل گبی مخالف و صوق و صوق گبی

ناخوش چو برف نشسته و چون یخ بسته بر زوم اورتامزده قار گبی برودت ایله اوتورمش و بوز

گبی طونمش سن یعنی منقبض سن حکایت رفیقی داشتم که سالها با هم سفر کرده بودیم بر رفیقم

وار ایدی که نیجه یللر بری بریمز ایله سفر ایتمش ایدک و بی کران حقوق صحبت ثابت شد و نهایت سفر

مصاحبت و دوستلق حقلری مابینمزده ثابت اولمش ایدی اخر سبب نفعی اندک اخر

بر از جو سبب فائده ایله آزار خاطر من روا داشت بنم خاطرمی انجتمگه روا طوتدی

دوستی سپری شد اول سببدن دوستلق تمام اولدی و با این همه و بودو کلی مخالف

ایله از هر دو طرف دلبستگی بود ایکی طرفدن بیله میل و محبت وار ایدی بحکم انکه اول سبب

ایدکه شنیدم که روزی دو بیت از سخنهای من بنم سوز لرمدن

در مجمعی همی گفت بر مجمعده ایتدیلر قطعه نگار من چو در آید بخنده نمکین بنم محبوبم

چونکه نمکین خنده یه گله یعنی طتلو طتلو گله نمک زیاده کند بر جراحت ایشان مجروحلرک

یعنی دل ریش عاشقلرک یاره سنه اورزه نمک زیاده ایدر نمکین مناسب ایله نمک ذکر

لطیف در حاصل معنی بنم محبوبم چونکه بو حالت ایله تبسم کله عاشقلرک محبت و شورنی

زیاده ایدر چه بودی ار سر زلفش بدستم افتادی نولیدی اگر انک زلفی اوجی بنم الِمه

دوشیدی یعنی الِمه گیریدی چو آستین کریمان بدست درویشان کریملرک یکی درویشلرک

النه دوشدیکی گبی طایفه دوستان بر بلوک دوستلرینه بر لطیف این سخن بو سوزک لطفی

جمعی بو بر جمع در که گل و لاله گبی
بری برینه اولاشمش بو معنی
دخی قابل در

تو هیزم تو جو هیزم خشک اعتبار
اوله یعنی ادات تشبیه مقدر
اعتبار اولنه یا خود هیزم خشکی
تقدیر نده اولامعنی خطاب حذف
اولنمش اولا

جون باد مخالفی و چو سرما ناخوش
اعتبار اولنمقده جائز در اضافت
حذف اولنمش اوله که معنی
ایله هیزم بل گبی و ناخوش
بویله اولور مخالف و چو سرما
صوق گبی چون باد مخالف اعتبار ایله
ناخوش تقدیرنده اولمق
شرح اولندی

اورزه

اورزه دکل بلکه بر حسن سیرت خویش بلکه کند و نرنک حسن سیرت اورزه کواهی داده بودند
طا تعلق و برمش ایدیلر و اهیم درمیان و او اد دوست دخی اورتاده مبالغه کرده بود
اول بتیک لطفی مدحنده مبالغه ایلمش ایدی و بر قوت صحبت قدیم تاسف خورده بود
و صحبت قدیمک بر قوتی اورزه تاسف و تحیر ایتمش ایدی و بخطای خویش اعتراف نمود
واول دوست لندونک خطاسنه اعتراف کوسترمش ایدی معلوم کردم که از طرف او رغبتی هست
حضرت شیخ ایدر معلوم ایلدم که انک طرفندن دخی بر رغبت وار در این بیتها فرستادم
بو بیتلری کوندردم و صلح کردم دخی صلح ایلدم قطعه نه مارا درمیان عهد او وفا بود بزوم
اورتامزده عهد و وفا ترک ایدوب بکا جفا ایلدک و محبت سزلک کوستردک بیکبار از
ازجهان دل در تو بستم بالکلیه جهاندن کوکلمی سکا بغلدم نداشتم که بر کردی
بزودی بیلمدم که تیز لک ایله بندن دونرسن هنوزت کر سر صلحست باری هنوز اکر بنم ایله
صلح ایلمک هوسی وار ایسه بیر و کل کزان محبوبتر باشی که بودی اندن محبوبرک اولورسن که
اول اولدک یعنی اولکده مقبول رک اولورسن حکایت یکی از زنی صاحب جمال درکذشت
بر کسنک بر صاحب جمال عورتی وار ایدی کیچدی یعنی وفات ایلدی و مادر زن واول عورتک
اناسی بیر فرتوت بوناش قری ایدی بعلت صداق کابین سبب ایله درخانه متمکن
بماند اول کسنک خانه سنده متمکن قالدی مرد از مجاورت او بجان رنجیدی وفات ایدن
عورتک اری انک مادر زنک مصاحبتندن جان ایله انجنور ایدی یعنی حددن زیاده
ایدی اولوردی بحکم صداق کابین سبب ایله از مجاورت او چاره ندیدی انک قوکشلکندن
چاره کوزمز ایدی یعنی خلاص و نجات مجال بولمز یکی ازین طایفه بو طایفه دن
یعنی دوستلرندن بری کفت ایتدی چکونه در فراق یار عزیز عزیز یارک یعنی زوجه‌سنک
فراقندن نیجه‌سن کفت اول که ایتدی نادیدن زن بر من چنان و شوار نمی اید که دیدن
و در زن عورتمی کورمک بکا انجلین دشوار و مشکل کلمز که عورتک اناسی یعنی خاتونمک
فراقندن والده سنک و جانی بکا مشکل کلور مثنوی کل بتاراج رفت خار بماند
کل تاراجه کیتدی و خار قالدی کنج برداشتند و مار بماند کنجی قالدر دیلر یعنی الوب ایلان

حكايه

وایلان قالدی دیده بر تارك سنان دیدن كشی كوزنی كوندرك دپلسی اوزره كورمك یعنی
كوزنی چیقمق خوشتر از روی دشمنان دیدن دشمنلرك یوزنی كورمكدن خوشراك در واجبت
از هزار دوست بریدن بیك دوستدن واجب در یا بكی دشمن نیابد دید كه سكا دو دشمنلك
كوردمك كركمز یعنی بر دشمنكی كورمكدن اوتری حكایت ٥ یاد دارم كه در ایام جوانی
یاد طوترم كه جوانلق ایامنده كذر داشتم بكویی بر محلیه كذر طوتر ایدم یعنی محبوبك
محلهسنی طواف ایدر ایدم بو حكایت حضرت شیخك سركذشتیدر و نظر داشتم عباه روی
دبرای یوزلویه نظر طوتر ایدم یعنی عاشق اولمش ایدم در تموزی اما بر تموزده طواف
ایدر ایدم كوی جانانی كه حرورش اب دهان بخوشاینده كه اول تموزك كیجه اسی استی
یلی دهانك صویونی یعنی توكردكی قوروید ر ایدی و سموم مغز استخوان را بجوشانیدی
واول تموزك كوندز اسی استی یلی استخوانك ایلكنی قیناد ر ایدی از ضعف بشریت
ادمیك ضعفندن و خلق الانسان ضعیفا باب افتاب اویله افتابك حرارتنه
طاقت نیاوردم طاقت كتورمدم التجا بسایه دیواری كردم بالضروری بر دیوارك
سایهسنه التجا ایلدم یعنی صغندم مترقب كه كسی رحمت حر تموزی مترقب و منتظر ایدم كه
كه تموزك حرارتی زحمتنی ازمن بنده ببردابی فردوشا بر صوق صو ایله اشغه اوتوره
یعنی كیدره ناكاه از تاریكی دهلیز خانه ناكاه خانه دهلیزنك قره كولكندن
روشنایی دیدم بر اید كلمق كوردم یعنی جمالی یعنی بر جمال كوردم كه زبان فصاحت
كه فصاحت دلی از بیان صباحت وانك حسنی بیانندن عاجز بماند عاجز قالور
چنانكه در شب تاریك انجلین كه لیل مظلمده صبح بر اید صبح طلوع ایدر یا اب
حیات از ظلمات بدر اید یا خود اب حیات ظلماتندن طشره كلور یعنی محبوبك
كوزلكی یعنی بو كه بكزر ایدی قدحی برف اب در دست كرفته بود بر قدح قارلو صو
النده طوتمش ایدی و شكر دران ریخته و انده شكر دوكمش ایدی و بعرق
بر امیخته و انی عرق ایله قریشدرمش ایدی یعنی كلاب ایله تعبید اولنمش شكر
شكر شربتی كتوردی ندانم بكلابش مطیب كرده بود بلمزم اول شربتی فی الحقیقة

كلا ابه

تموز معروف در انده اولان با
وحدت ایچوندر مه

حرور كیجه ایله اسن اسی یل
سموم كوندز اسن یل اما كاه
اولور كه بری بری معناسنه
استعمال اولنور مه

شول شیئده كه طاقت واقع اولمیه
طاقت معناسنه
اول وقت تاب
اولور اما شول شیئده كه
طاقت واقع اوله اول
وقت تاب حرارت
معناسنه اولور
مه

تاریك ظلمت مه
دهلیز ایكی قپو ارالغی مه
صباحت حسن معناسنه در
صبیح الوجه بونده در مه
قدح طاسدر صو ایچلن
و شربت ایچلن ظرف
دیرلر مه

کلابلمی معطّر ایلمش دریا قطرهٔ چند از گل رویش در آن چکیده یا خود انلر کل کبی لطیف
یوزندن شربندۀ بر قاچ قطره‌می طاملمش ایدی فی الجمله شراب از دست نگارمن گرفتم
محصل کلام شربتی اول نگارینک الندن الدم و بخوردم دخی نوش ایلدم و عمر
گذشته از سر گرفتم و بخشش عمری باشدن طوتدم گویا آب حیات ایچدم شعر ظلماء بقلبی
لایکاد یسیغه بر عطش وار در بنم قلبمده که قریب اولمز یعنی ممکن دکل در اول
عطشی ازاله ایلیه رشف الزلال وگوشه رست بحور زلالک رشفی بلکه بحر لر ایچرسمده
بنم عطشم کیدرمز قطعه خرم آن فرخنده طالع را که چشم خرم و مسرور اول مبارک
طالعلوکه انک گوزی بر چنین روی افتد هر بامداد هر صباح بو بگلینی بر جمیل یوز
اوزره دوش مست مرا بیدار کرد نیم شب میه مست اولان نصف اللیلده بیدار
اولور مست ساقی روز محشر بامداد لیکن ساقیه مست اولان یعنی شراب محبوبک
عشقی شرابی ایله مست اولان قیامت گونی صباح اویانور یعنی شراب عشقک سکرنه
نهایت یوقدر مادامکه حیاتده در بو وجهله دخی یعنی محبوبک عشقی شرابی ایله مست
اولان قیامت گوننک صباحی بیدار اولور حکایت سالی سلطانی محمود خوارزم
شاه بر ییل خوارزم شاهی سلطان محمود با ملک خطا خطا پادشاهی ایله برای
مصلحت بر مصلحت ایچون صلح اختیار کرد صلح اختیار ایلدی بجامع کاشغر حضرت
ایدر کاشغر جامعنه در آمدم کلدوم یعنی ایچرو کیردوم پسری دیدم انده بر
پسر گوردم در خوبی خوبلقده بغایت اعتدال و نهایت جمال اعتدالک غایتنده
یعنی حددن زیاده خوب ایدی چنانکه امثال او گفته اند بگلین که انک مثالی محبوبلرک
حقنده ایتمشلر در ربای مصلحت هم شوخی و دلبری اموخت معلم سکا ددکلی شوخلق
و دلبرلق اوکرتدی جفا و ناز و عتاب و ستمگری اموخت عاشقه جفا و ناز و
دخی عتاب و ستمگرلک اوکرتدی کر بو فتنلرده عجب اوستاد سن من ادمی بچنین
شکل و خوی و قد و روش بن ادم اوغلی بو بگلین خوب شکلده و لطیف
خویلرده و موزون قدده و رعناده گورمشم ندیده ام مگر این شیوه ازپری

کلاب یعنی شبیه بیک شبنم لقطه
کل ارویش در
اضافتی قبیل وندر دستانم
عرقدن مراد بوبنده کلاب ... بودادہ ... بل
بکلابش معطّر کرده بودادہ وار در
العارف صفتی وار در اوشان محبوبدر
بعضکه بو بنده ذکر اولنمشدر الدر
و دست نگارینک مراد اما حقیر ده مقبول
دیده ... اولمشدر ... بوقدر
کلمه ... اصلا بلا ... معناسنه در
رشف ... عطشه ... ظلماء ... صیغه ... الق
رشف سر ... در ... رشفه الزلال
یمیغ بزیل معناسنه در
انک فاعلی در
فرخنده مبارکده و ... معناسنه در
مست ساقی بامداد و روز محشر
بیدار اگر ده تقدیرنده در وجه
اوله ایلیه ثانینک ما بینده فرق
روز محشر بامداد ترکیبنده در سایره
کلمه برده اتفاق وار در ... اوقعین
خطا اسم مملکت خاینک فتحی ایله در
خطا ایدر ... حداقتمزده فتح ایله
و بوتبینی اولشدر

خوارزم اسم مملکت در
... بکلاده ... امور ... در

ط

غلام اند لب ضحاکم چشم فتانم
کرکید و سحر و بضحاک و سامری اموخت وارایه بو پسر بو شیوه یی بر برن اوکرندی کرشیوه بو مرتبه ده ماهر در بیت که ناز
اموخت
وکهی عشوه کهی لطف و کهی جور غیر از تو چه داند این همه فنها مقدمهٔ نحو زمخشری
در دست داشت زمخشرینک نحو رساله‌لی اول پسر النده طوترایدی وهمی خواند
ضرب زید عمرا واول رساله دن بو ترکیبی اوقورایدی وکان المتعدی عمرا دخی ضرب
متعدی وعمرا اولدی یعنی عمرو مفعول به واقع اولدی کفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اول
پسردن بونی اشتدم سبب مصاحبت اولسون ایچون لطیفه ایله ایتدم خوارزم وخطای
صلح کردندی اول پسر خوارزم ایله خطا پادشاهی صلح ایلدیلر و زید عمرو را همچنان خصومت
باقیست و زید ایله عمرده انجلین یعنی اولکی کبی خصومت باقیدر خندید پسر چونکه بندن بو لطیفه یی
اشتدی تعجب ایدوب کلدی و مولودم پرسید و مولودم صوردی کفتم از خاک شیراز
مملکتنده یم دیدم کفت اول پسر ایتدی از سخنان سعدی چه یاد داری سعدینک سوزلرندن
نه یاد طوترسن کفتم حضرت شیخ ایدر بن اول پسره ایتدم قطعه ابلیت بنحوی یصول مغاضبا
بن مبتلا اولدم بر نحوی قوچی محبوبه اما ایله محبوب که حمله ایلمز بنم اوزره غضب ایدیجی اولدیغی
حالده علی کزید فی مقابلة العمر زیدک حمله ایتمسی کبی عمرو مقابلسنده علی جر ذیل لیس بر قیع راسه
اتکنی چکیجی اولدیغی حالده یوررکه اول محبوب باشنی یوقاری قالدرر دکل در یعنی متکبرلکی
کبر و ناز ایله باشنی قالدرر که التفات ایلمز وهل یستقیم الرفع من عامل الجر وهرکز رفع مستقیم
حاصل اولورمی جر عاملندن یعنی جردن رفع میسر اولدیغی کبی جر ذیله معنا داولان
دلبردن راستی رفع ایلمک کلمز وهل یستقیم الرفع مصراعنده ایهام لطیف وار در که
اهلنه مخفی دکل در لختی باندیشه فرو رفت اول چونکه بندن بو ایکی بیتی اشتدی
ط اکثر اشعاری درین زمین بو یرده بزبان فارسیست فارسی دل ایله در اکر بکویی
اکر فارسی اشعارنده دیه سن بفهم نزدیکتر باشد اکلمغه یقینرک اولور کلم الناس علی قدر
عقولهم سن ناسه سویله انلرک عقللری مقداری اوزره یعنی تعقل اتدکلری قدر کفتم ایتدم
مثنوی طبع ترا تا هوس نحو شد سنک طبعک تا که نحو هوسی ولدی یعنی سن علم نحوه
نحوه هوس ایلدن بری صورت عقل از دل ما محو شد عقل صورتی بزوم کوکلمزدن

محو

چشم ده اولان یا فی معناسنه ایلیق اولاور شندر مع معناسنه

اموخت بونده لازم در

زمخشری صاحب کشاف اسمی محمود در رحمه

وکان المتعدی عمرا اول ترکیبده در

خوارزم لفظنه خاصه ایله فتحه بینده تلفظ اولنه

باقیست ده معنی استفهام واردر

خاک بونده مملکت معناسنه در مجازا بعض محلده قبر معناسنه استعمال اولنور

پیست فعل ماضی مجهول نفس متکلم وحده در رحمه

زمین بونده دیار معناسنه در

ط نحو بزبان فکره واردی و کتب دخی اولان سعدینک اشعاری غالب اشعاری استدی

محو اولدی اول سببدن که درسی غیر کادن اوقورسن بیت خواهم در آتش افکنم اجزای خویش را
از بهر آنکه میدهد دیگری سبق ای دل عشاق بدام تو صید ای محبوب که عشاق کوکلی سنک دامکه صیدر
یعنی سنک عشقکه اسیر و گرفتار اولمشلردر ما بتو مشغول تو با عمرو زید نه عجب حال اولور که
بز سکا مشغول اولورز سن عمروده و زیده مشغولسن بو مصراعده ایهام واردر یا مدا دیگر عزم سفر
مصمم شد علی الصباح که سفر عزمنی مقرر اولدی مکر از کاروانیان کسی گفته بود شش مکر کار
وانده اولنلردن برکسه اول سیره دیمش ایدی که فلان سعدیست که سنک ایله مصاحبت
ایلدی کا سعد بود دیدم که دوان آمده بود داع کوردم که اول سیر ایلرک وداعنه کلدی و تلطف
کرد دخی تلطف ایلدی و تأسف خورد و تحیر بدی بو یلده دیوکه چندین روز که بو قدر کون بو شهرده
اولوک خبر ایکفتی که منم نیچون نه دیدک که بنم تا بشکر قدوم بزرکانرا تاکه اولولرک کلمسی شکرینه
کلدکلرندن ادتری بخدمت میان بستمی خدمته بل بغلییدم کفتم اول سیره ایتدم باوجودت
زمن آواز نیامد که منم اول وقت سنده برحال کورده مکه سنک وجودک ایله بندن آواز کلدی که بنم
دیم ریزاسنک قنکره محو اولدم کفت پیر ایتدی چه شود اکر چندین روزی درین بقعه بر سایی
نه اولور یعنی نه نقصان ایدر اکر بر قاچ کون بریرده وکلنه سن تا بخدمت مستفید شوم تاکه سنک
یانکده خدمت ایله مستفید اولیور کفتم نتوانم اول سیره ایتدم قادر دکلم بحکم این حکایت
بو حکایت سبب ایله مثنوی بزرکی دیدم اندر کوهساری بر کوهسارده بر اولویی کوردم
قناعت کرده از دنیا بغاری دنیادن فراغت ایلادب بر مغاره ده قناعت ایلمش چرا کفتم
بشهر اندر نیایی اول کمسیه ایتدم نیچون شهره کلمزسن که باری بند از دل بر کشایی که برکره کوکلدن
بندی اچه سن یعنی غمی دفع ایده سن بکفت انجا پری رویان نغزند اول بزرک ایتدی انده یعنی
شهرده لطیف پری یوزلولر واردر که انلره نظر ایدنلر دل بندی بری لولولر چو کل بسیار
شود فیلان بلغزند دیمک کلدی که سن زاهدسن انلردن نه خوف ایدرسن اکر جواب ویروب
ایدر چونکه بالچق چوق اولوی فیلر بیلر طیر نورلر یعنی چونکه دلبر زیاده زیبا اولا زاهدلر
بیله شغنه اولورلر بیت چشم اگر اینست و ابرو این و ناز و شیوه این الوداع ای زهد
تقوی الفراق ای عقل و دین این بکفتم بوی ایتدم و بوسه بر سر و روی هم دیگر دادیم

قدر بو بیده مقدار معناسنه در
ای دل ای محبوب تقدیرنده در
یعنی منادی محذوف در
مصمم مقرر معناسنه در
سوهساری طاغ دیمسی انده اولانه یا
وحدت ایچوندر

وبری بر یبرک باشمزه ویوزمزه بوسه ویردک بوسه دادن بروی دوست چه سود
مجوبک یوزینه بوسه ویرمک یعنی اوپمک نه فائده هم دران لحظه کردنش بر رود هم اول
لحظه ده انی وداع ایدوب اسنلمک نجه زمانلر سبب اولمق کرک تاکه فائده حاصل اوله
سیب کویی وداع یاران کرده دیرسن که تفاح باغده دوستلرنی وداع ایلدی روی
ازین نیمه سرخ وزان زرد بو جانبدن سرخ واول جانبدن زرد در یعنی نسنک
نصفی صاری اولمشدر کویا اول باشدن باشه قزل ایدی یعنی آلا یارانینک فراقندن
نصفی صاری اولدی حضرت شیخ بونده مبالغه ایدر یعنی فراق بر حالدر که روحدن غیری
نباتاته بیله محاکاته بیله تأثیر ایدر دیمشدر نته کم کنوولک دیوانندە وشیخ شعرانک
دیوانلرنده واقع اولمشدر شعر ان لم امت یوم الوداع تأسفا اکر بن وداع کونی
تحسردن اولمیم لا تحسبونی فی المودة منصفا سز بنی محبتده انصافلو صنمکوز
شولولا مفارقة الاحباب وجدت بها المنایا الی ارواحنا سبلا حکایت خرقه پوشی
بر خرقه پوش یعنی بر درویش در کاروان حجاز همراه ما بود حجاز کاروانده بزه یولداش
اولدی یکی از امراء عرب بکلرندن بری مر ورا صد دینار بخشیده بود اول خرقه
پوشه یوز دینار بغشلامش ایدی تا نفقه عیال کند که عیالنه نفقه ایلیه دیو ناکاه
دزدان خفاجه ناکاه خفاجه قبیله سنک حرامیلری بر کاروان زدند کاروانی اوردیلر
و پاک بردند واول قافله ده اولان مالی جمله التدیلر بازرکانان کریه وزاری
کردند بازرکانلر ماللرندن اوتری کریه وزاری ایلمکه شروع ایلدیلر و فریاد
بی فائده خوانده و فائده سز فریاد اوقودی یعنی فریاد اتمکه باشلدیلر بیت
کر تضرع کنی وکر فریاد اکر تضرع وکر فریاد ایده سن دزد زر بازپس نخواهد
حرامی اولدوغی التونی صکره یبرو ویرجک دکلدر مکر درویش خرقه پوش مکر
اول خرقه پوش درویش که برقرار خود مانده بود کندو قراری اوزره قالمش
ایدی وتغیری در و نیامده واکه تغیر کلمامش ایدی کفتم حضرت شیخ ایدر اکه ایتدم
مکران معلوم ترا نبردند مکر سنک اول معلومکی التدیلر یعنی اول یوز دیناری حرامیلر الدیلر مکر

کنی فعل مضارع مخاطب در نخواهد
داد ویریجک دکل ویرمیسه سر کرددر
ویرمیسیدر

زند بوند قاطع طریق
معناسنه در

بحضور

115

بحضور دکلس کفت اول درویش ایتدی بلی بر دنو بلے التدبیر ولیکن مرا بان معلوم
ولیکن بنم معلوم ایل جندان الفتی بنود اول قدر یرانم و مجمع یوق ایدی کہ بمفارقت
ان خستہ دل باشم کہ انک مفارقتی ایلہ خستہ دل و پریشان خاطر اولم بیت نیا یدبستن اندر
جیزکس دل بر شیشہ و بر کسبہ کوکل بغلمق کرکمز کہ دل بر داشتن کار بیست مشکل زیرا صکرہ
کوکل قالدرمق بر مشکل ایشدر کفتم حضرت شیخ ایدر بن اکا ایتدم موافق حال منست بنم
حالمہ موافق در انجہ تو کفتی انی کہ سن ایتدک کہ مرا در عہد جوانی کہ بکا جوانلق زمانندہ
با جوانی اتفاق مخالطت بود برجوان ایلہ مخالطت اتفاقی اولدی یعنی انکلہ اختلاط
ایلدم و صدق مودت بمثابتی کہ قبلۂ چشمم جمال او بودی و محبت صدقی بر مرتبہ دہ
ایدیکہ چشمک قبلہ سی انک جمالی ایدی یعنی چشمم انک جمالندن غیریہ نظر اتمزایدی و سود
سرمایۂ عمرم وصال او و عمرم سرمایہ سنک سودی انک وصالی ایدی قطعہ مکر ملائیکہ
بر اسمان و کرنہ بشر مکر اسمان اوزرہ ملائیکہ اولہ حسندہ اکا نظیر بوخسہ بشرۂ بحسن
صورت او در زمین نخواهد بود انک حسن صورتی ایلہ یعنی انک کبی خوب صورت ایلہ
یردہ اولمق دکل در بدوستی کہ حرامست بعد از و صحبت بر دوست حقیچون کہ اندن صکرہ
صحبت حرام در کہ ہیچ نطفہ جو او ادمی نخواهد بود کہ ہیچ نطفہ انجلین ادمی اولجق دکل در
ناکاہ پای وجودش ناکاہ انک وجودی ایاغی بگل اجل فرو رفت اجل بالجغنہ باتدی
یعنی وفات ایلدی و دود فراق از دودمانش بر امد و فراق بوکونی انک قبیلہ سندن
یوقاری کلدی روزہا بر سر خاکش مجاور کشتم نجہ کونلر قبرینک باشی اوزرہ مجاور اولدیم
و از جملہ بیتہا کہ در فراق او کفتم و اول بیتلرک جملہ سندہ کہ انک فراقندن ایتدم بری این
بود بری بو ایدی قطعہ کاش کان روز کہ در پای تو شد خار اجل کاشکے اول کونکہ
سنک ایاغکہ کندی یعنی باتدی اجلدکنی یعنی وفات ایلدک دست کیتی بزدی
بتیغ ہلاکم بر سر جہانک الی باشم اوزرہ ہلاک تیغنی اوردیدی تا درین روز جہان
بی تو ندیدی چشمم تاکہ بو کونہ دہ سن سز جہانی کوزم کورمیدی این منم بر سر
خاک تو کہ خاکم بر سر بو بنم سنک قبرک اوزرہ کہ خاک بنم باشم اوزرہ یعنی ای محبوبم

الفت اشنالق و ولیکن معناسنہ محبت معناسنہ استعمال اولنور

زمین بوندہ زمین معناسنہ در قافیہ اجلچوندر
زمی بوندہ اونشدر نون حذف اولنمشدر
بود بوندہ بودن معناسنہ در بدوستی دہ اولان با قسم ایچوندر
یا وحدت نوعیہ ایچون اولمق دخی قابلدر
دودمان قبیلہ معناسنہ در
کشتم بوندہ شدم معناسنہ در رفت معناسنہ
شد بوندہ دخی
خاک بر سرم باد و خاک بر سرم است تقدیرندہ اولمق جائزدر

سنک فراقندن بو حاله گرفتار اولمشم قطعه انکه فراش نکرفتی و خواب اول محبوبکه قرار اتمز
واو یومز ایدی ناکاه و نیرین نفت اندی تخت ماه مکه اول فراشی اوزره کل وشرین
صفا جمیدی بو مرتبه ده نازک اندام ایدی گردیش کیتی کل ردیش برغیت جهانک
دونمسی اول محبوبک کل یوزنی دوکدی یعنی صولدردی خاربنان بر سر خاکش برست وکن
فدانلری شمدی انک قبری اوزره ایتدی بیت عجب نیست بر خاک اکر کل شکفت که چندین کل
اندام در خاک خفت بعد از مفارقت او عزم کردم اول محبوبک مفارقتندن صکره
قصد ایلدم و نیت جزم و محکم نیت ایلدم که بقیت زنده کانی فرش هوس در نوردم
که درلک بقیه سنک هوس فرشنی دورم یعنی عمرم اولدقجه هوسی ترک ایدم و کرد مجالست
نکردم و مجالست و مخالطت اطرافنه طولنمم یعنی عزلت اختیار ایدم قطعه سود
دریانیک بودی کر نبودی بیم موج دریانک بو نفع ایو ایدی اکر موج خوفی اولمیدی
صحبت کل خوش بودی کر نیستی تشویش خار کل صحبتی و مقارنتی ایو ایدی اکر تشویش
خار اولمیدی دوش چون طاوس می نازیدم اندر باغ وصل دون کیجه وصال باغنده
طاوس کبی تفاخر ایدردم جلوه یعنی وصالی سبب ایله تمام بشاشت و سرورده ایدم
دیکر امروز از فراق یار می پیچم چو مار بو بری کون یعنی بوکون یارک فراقندن ایلان کبی
قوریلورم یعنی انکله انقباض و اضطراب ایدیورم حکایت یکی از ملوک عرب عرب
پادشاهلرندن برنه حدیث لیلی و مجنون بکفتند لیلی ایله مجنونک سوزنی ایتدیلر و شورش
حال او وانکه حالنک پریشانلغی و جنونتی بیان کردند بیان ایلدیلر بویله دیو که با کمال
و فضل بلاغت که فضل و بلاغت کمال ایله یعنی بو قدر فضل و بلاغتی وار ایکن سر در بیابان
نهاده است حیوانلر کبی بیابانه باش قومشدر و زمام اختیار از دست داده
و اختیار یولارینی الندن ویرمشدر که هیچ بر شنه مقید دکلدر بفرمودش تا خاطر
اوردند عرب پادشاهی بویردیکی محبوبی خاطر کتوردیلر و ملامت کردن کرفت
بویله دیو ملامت اتمکه شروع ایلدی که در شرف نفس انسان که جمله دنا عزیز و شریف
اولان انسانده چه خلل دیدی نه خلل و نقصان کوردک که خوی حیوانی کرفته که حیوانلق

خوینی

شیرین بیاض چچکی اسمیدر
... مصر کلیدر دیمش
بعض نسخه ... اسناد
کردش اسم مصدر تبعیتیله
مجازا وارد
بر دیب امار لفظه آخر ایله ترکیب
اوت نهال معناسنه استعمال اولنور
کلبن و سرو درخت و خارجنا کبی
سرد طرف و اطراف معناسنه استعمال
اولنور
ندی بونده مخفف در
وصلی باغنه تشبیه ایدر
دیکر امروز و دیکر و نکو نامعناسنه
ملائم دکلدر
می پیچم فعل مضارع نفس
متکلم وحده در
شورش اسم مصدر در
کرفته یعنی کبی محللرده شروع
معناسنه استعمال اولنور
نفس بونده ذات معناسنه در

خوبی طوتدک وترک عیش ادمی گفتی واد میک عیشن ترک ایلدک مجنون بنا ید وگفت
مجنون ایکلدی وایندی بیت ورت صدیق لامنی فی ودادها جوق دوست بنی ملامت
ایلدی اول لیلانک محبتندن الم یرها یوما فیوضح عذری ای عجب اول دوست هرکون
لیلی کورمدی که بنم عذرمی ایضاح وروشن ایلیه بیت یارب سببی سازکه یارم بملامت
بازاید برهاندم ازجنگ بلامت قطعه کاش کانانکه عیب من جستند اول کسلرکه
بنم عیبم استدیلر یعنی سنک عشقکده بنی تعییب ایلدیلر رویت ای دلستان ندیدندی
کاشکی ای دلستان سنک کوره لرایدی تا بجای ترنج درنظرت تاکه ترنج یرینه سکا
نظر اتمکده بی خبر دستها بریدندی بی خبر الکرینی قطع ایده لرایدی تا حقیقت معلوم
تاکه معنیک حقیقتی یعنی محبوبک حسنی بر صورت دعوی دعوی صورتی اوزره یعنی
عشقمک صدقی اوزره کواهی داده طانقلق ویردی وگفتمی واول حالده بن دخی
ایدیدم قوله تعالی فذالکن الذی لمتننی فیه بوشول کمسه درکه سز بنی ملامت اتدوکوز
انک ایچون عشقندن زیرا مصرک خاتونلری که یوسفک عشقندن زلیخایه طعن اتمشلر
ایدی یوسف علیه السلام انلره کوسترمک ایله الرین کجل ایدوب ملامتلرندن خلاص
بولدی ایدی مجنون دخی اوستمه سلوک ایدوب طعن ایدن پادشاهک ملامتندن خلاص
اولمقون اوتری بو آیه کریمه یی اقتباس ایلدی کویا اول پادشاهه خطاب ایدوب
ایتدی اگر سن ای کوریدک بنی ملامت اتمزایدوک ملکرا در دل آمد پادشاهک کوکلنه
کلدی که جمال لیلی را مطالعه کند که لیلینک جمالنی مطالعه ایلیه تا بیند که چه صورتست
تاکوره نه صورت دردنه جمله خوبدر که موجب چندین فتنه است که بوقدر فتنه
سبب در بفرمود طلب کردن پادشاه بنده لرنه لیلی طلب ایلمک بیوردی در احیای
عرب کرد یدند اولکه لر عرب قبیله لرنده طولندیلر یعنی قبیله قبیله انی جست وجو
ایلدیلر وبولت اوردند واکتوردیلر وپیش ملک در صحن سراچه بداشتند ولیلی
پادشاهک اوکنده اول سراچه لرک اورتاسنده طوتدیلرکه پادشاه انی تنبیه ایدکن
کوره ملک دریافت او نظر کرد پادشاه انک اندام شکلنه نظر ایلدی شخصی دید خام

کفتی ترک ایله استعمال اولندقده کردی
اولور

صدیق دوست معناسنه در
وداد محبت معناسنه در
فیوضح افعال بابندن فعل مضارع در
بونک یرینه ثلاثی مجرد اولسه یعنی
قابلدر یعنی بویله اولورسه عذرم
روشن اولامنه

کاشکی ای دلستان سنک کوره لر

ایدی تا بجای بونک
کاشکی کاشکی معناسنه در تانیه قید اولندکی
معناسیه مصراع ثانیه اتیجون
اگر معروف اولدوغی
کانان کراثانک تقدیرنده در
دلستان وصف ترکیبی در توکل الیجی
معناسنه در
فیه ده اولان فی لام جاره معناسنه در
ضمیر یوسفه راجع در یعنی مفعول لهدر
مفعول فیه دکلدر

چه استفهام در

احیا حی لفظنک جمعی در بونده
احیاء قبیله معناسنه در
سراچه سرای معناسنه در
در صحن سرا میان سرای
شخص لفظی عام در مذکر و مؤنث
اطلاق اولنور اما بونده مؤنث در

لیلی قره بغزرک کوردی در نظرش حقیر آمد لیلی پادشاه نظرنده حقیر کلدی بحکم انکه اول سبب
ایله کمتر بن خدام حرم او اول پادشاهک حرمنده اولان خذمتکارلرک یعنی جاریه ارذنی سی
بجمال بیش بود جمال ده اندن زیاده ایدی و بزینت بیش و زینتده ایلرو ایدی مجنون
بفراست دریافت مجنون پادشاهک لیلیه حقارت ایله نظر اتدوکنی فراست ایله اکلدی و گفت
دخی ایتدی ای ملک ای پادشاه از دریچهٔ چشم مجنون مجنونک کوزی پنجره سندن جمالی
لیلی نظر بایستی کردن لیلینک جمالنه نظر ایلمک کرک ایدی تا سر مشاهده او تا کمشاهده سنک
سرک و جمالینک حقیقی پرتو تجلی کند سنک اوزرک تجلی ایلیه یعنی ظاهر اوله مثنوی ترا
برور دمن رحمت نیایه نم دردم اوازه سکا رحمت کلمز رفیق من یکم هم درد باید
نم رفیقم بنجلیس دردلو کرک کربا او قصه میکویم شب و اوز کنو و قصه می دیم دو پنهم را
بهم خوشتر بود سوز زیرا ایکی اودنک بری بر یله بایمسی خوشترک اولور شعر ما مر منا ذکر
هن الحمی مستمع شول سنه کحمینک مزلنک یعنی حبیبک اوصافنک و حسنک ذکرندن بن سمع
مرور ایلدی یعنی استماع ایلدم و حسنده نیجه ایدوکنی معلوم ایلدم لو سمعت ورق الحمی
صاحت معی حمینک کول رنکلو کوکرجینلری اکر اول اوصافی استماع ایدیدی ذوی العقول دن
دکل ایکن انلر دخی شوقلرندن بنم ایله صیحه و افغان ایدرایدی یا معشر الخلان قولو للمعا
ای دوستلر بلوکی سز دیکوز حالا عشقدنی خبر اولان عاقبت لنمنه کی لست تدری بالقلب
الموجع سن اکلر دکل سن دردلو و مجروح قلبده اولان سوز و جراحتی رباعی تن درستانرا
نباشد درد ریش تن درستلره یاره دردی اولمز یعنی مجروح اولمینلره جراحت المی اولمز
جز بهمدردی نکویم دردخویش ایلیه کنو دردمی بر هم دردنه غیریه دیمزم
زیرا فایده کی بوقدر بلکه عسیر ایدر کفتن از زنبوربی جا حاصل بود زنبوردن سویلمک
یعنی زنبورک نشیمن حکایت ایلمک فایده سز اولور بایکی در غم خود ناخود دنیش
هرکیه کنو و غمنده نیش بیمشه ر یعنی اری صوقمیش در تا ترا خالی نباشد همچو من
مادامکه سکا بنجلیس بر حال اولمیه یعنی بنجلین عاشق اولمیه سن دالمی عشق چکمیه سن
حال من باشد ترا افسانه پیش بنم حالم سنک قتکده افسانه اولور نه تصدیق ایدرسن
ونه متأثر

بایستی ده اولان با حکایت ایچون اولدوغنه شرح اولندی خطاب ایچون ده جایز در اول وقت معنی
بو یله اولور لیلینک جمالنه نظر ایلمک
کرک ایدی کرک
ورق ورقاک جمعی و سکل رنکلو کوکرجین
معناسنه در
مسمع سمع معناسنه در و یعنی
آلت سمع در
حمی قوری معناسنه در
حبیب منزلنی حمایه تشبیه ایدب
بو ذکر محل دردی حال قبیلنده در زیرا
مراد حبیبک نعمتدر و اوتری
للمعارف ایدی ضرورت شعر دن اوتری
فی لفظی مصراع ثانیده قید اولندی
تنکه سلسله دفترتانی
ننکم جامی بو ترتیبه دون النون
سنده آخرته کتورمشدر
حکایتنده الا کثر انتی قوله
تکی فیهم انی سمح
یاتی الله یقوم یحبهم و یحبونه
ای حبیبنه کله فسوف یاتی الله
یقوم یحبهم و یحبونه ایه کریمه
اصلی
حالا من پیش ترا افسانه باشد
تقدیرنده در افسانه قصه
و اوردر و صار و در
معناسنه استعمال اولنور

ونه مشاتم اولورسن بلکه بنم سوزمی بر قصه فرض ایدرسن سوزمن با دیکرانست ملک بنم سوز سوزنمک

عشقی بر بغیره نسبت وتشبیه ایلمه کونمک بر دست ومن بر عضو ریشم زیرا اول کسه ال اوورزه طوز

طوتر وبن مجروح عضوم اورزه طوترم یعنی سائر عاشقلرک عشقی بنم عشقمه نسبت ال

اورزه الا اولان طوز ایله مجروح عضوه اورزه اولان طوز کبیدر ال اندن الم چکمز

اما جرح عضو زیاده جکر حکایت قاضی همدان را حکایت کنند همدان قاضی شهرینک

قاضیسی حکایت ایدرلر که با نعلبند پسری سرخوش بود که نعلبند اوغلی ایله باشی خوش

ایدی ونعل دلش در آتش وانک کوکلی نعلی اول پسرک عشقی آتشندن یعنی انک

اول پسرک عشقندن تمام حرارت ایرشمش ایدی روزکاری بر روزکار یعنی چوق زمان

در طلبش متلهف بود و پویان قاضی اول پسرک طلبندن تحسر ایدیجی ایدی وبر حسب

واقعه کویان دخی واقعه حسبی اورزه دیجی ایدی یعنی کندونک حسب حالی اورزه بو

بیتلری سویلیجی ایدی رباعی در چشم منی امدان سهی سرو بلند بنم چشمه کلدی اول بلند

سرو سهی یعنی قدی بلند محبوبی کوردم بربود دلم زدست دور پای افکند

کوکلمی الیمدن قیدی وایاغه براقدی یعنی دلمی الدی وبنی حقیر ایلدی این دیده

شوخ میکشد دل بکمند بو کستاخ کوز کوکلی کمند ایله چکر خواهی که کس دل ندهی

دیده ببند داشت ایسک که برکسیه کوکل ویرمیه سن کوزکی نعلیه یعنی محبوبه نظر

ایلمه بیت از یاد تو غافل نتوان کرد بهیچم سن الکدن هیچ سنه ایله بنی غافل

ایلمک ممکن دکلدر یعنی سنی یاد ایلمکدن هیچ شینه بکا مانع اولمز سرکوفته مارم

نتوانم که بجنبم باشی ازدرلمش ایلانم قادر دکلم که قوزلیم یعنی سنک عشقک ایله

بر حالته ایرشمشم که کندومی ضبط اتمک ومصالحمه تدارک قدرتم قالمدی رشیدم که در

کذری اشتدم که بر یولده قاضی بازاهد اول پسر قاضینک اوکنه کلدی برحی ازین

معامله بو معامله دن یعنی قاضینک اکا اولان محبتندن بر مقدار بکوشش

رسیده بود اول پسرک قولاغنه ایرشمش ایدی وزاید الوصف رنجیده و

وحدودن زیاده انجنمش ایدی دشنام بی جا اول پسر قاضیه احترازسز

عضو ریشی

سوزنمک بر دست وارد ومن بر عضو ریشی

طوز درم تقدیرنده ودر اضافت

قاضی ده اولان همزه ایچوندر

ده حاتمه الیه عکسندر

ده دهقان دهقانه نسبتدر

نعلبند نعلبندیه نسبتدر

تقدیرنده صفت مشبه

جویان جستندن صفتدر

تحسیر معناسنه در

تلهف معناسنه در

بستاخ معناسنه در جایزدر

شوخ ده ابتدا اولقدر

بجنبم اوله

معنی بعلبه

سنه بنی غافل

سنک یاد کده هیچ

ایلمک ممکن دکلدر

برحی بعض معناسنه در کرم مقدار

انک مرادیدر

کذرکت معناسنه در

اللغه نیکه طریق معناسنه در

استعمال اولنور

حکایه

دشنام و یردی یعنی پاک سوکدی و سقط گفت و نامعقول سوز سویلدی و سنک بر داشت

و طاش قالدردی یعنی طاش جانبوی که قاضی اوره و هیچ از بی حرمتی فرو نگذشت

و حرمتسزلقدن هیچ اشغو قومدی یعنی الندن کلن اهانتی ترک اتمدی قاضی با یکی

از علماء معتبر که همعنان او بود گفت قاضی معتبر عالملردن برنه که انک ایله رکاب و رکابه

مصاحبت ایدوب گیدر ایدی بیت آن شاهدی و خشم گرفتن بینش آن محبوبک محبوبلغی و انک

خشم طوتمسی یعنی عاشقنه غضبنی کورکه نه لطافت واردر و آن عقده بر ابروی ترش

شیرینش و انک شیرین و لطیف ابروسی اوزره اکشی بورشغی کورکه نیجه حلاوت واردر بو معنی

دخی قابلدر انک ترش ابروسی اوزره اول شیرین عقده یی کور و در بلاد عرب گویند

و عرب شهرلرنده ایدرلر ضرب الحبیب زبیب محبوبک ضربی کندو عاشقنه قوری اوزمدر

یعنی انجلین لذیذدر بیت از دست تو مشت بر دهان خوردن سنک الکدن دهانم

اوزره مشت یمک ایله اوتمق خوشتر که بدست خویش نان خوردن خوشترک کندو

الم ایله نان یمکدن یعنی اول خوشترکدر الوم ایله نان یمکدن همانا بکمز که از وقاحت

قلته چیکندن بوی سماحت می آید سماحت رایحه سی کلور یعنی ملایم دلبره بکمزکه

پادشاهان سخن بصلابت می گویند زیرا پادشاهلر سوزی آشکاره اصلابت

ایله سویلرلر و باشد که در نهان صلح جویند و اولور که نهان ده صلح استرلر ایلیه احتمال در

بو پسر دخی بویله اوله بیت انگور نو آورده ترش طعم بود دیکه کتورلمش انکور یعنی هنوز

تازه یتشمش اوزمک لذتی اکشی اولور روزی دو سه صبر کن که شیرین گردد بر ایکی

اوچ کون صبر ایله یعنی بر قاج کون صبر ایله که شیرین اولور پس بو پسرک دخی بر زمان

بکمک ایله قوللغی او کرنور اندن صکره صید اتمک آسان اولور این بگفت قاضی همعنان

اولان عالم بونی دیدی و بمسند قضا باز آمد و محکمه سنه کیرو کلدی تنی چند از عدول

مزکی که ملازم او بودند ترکیه ایدیجی عادللردن نیجه لرکه اول قاضینک ملازمی و مصاحبی

ایدیلر زمین خدمت ببوسیدند قاضینک اوکنده خدمت یرینی اوپدیلر و یردیلر دیو که باجازت

سخنی داریم در خدمت بگوییم بر سوز طوتروز یعنی بر سوزمز واردر که اجازت ایله

انی

سقط بونده نامعقول سوز معناسنه در

شاهدی بونده محبوب معناسنه در

انده اولان یا مصدر ایچون اولمقدن

اولی در وحدت ایچون اولمقدن

معنی اوله کوره وان عقده ترش برابروی شمش اولور

معنای ثانیه کوره وان عقده شیرین برابروی لفظنه مضاف اولور

حبیب فعل بمعنی مفعول در

محبوب معناسنه در

زبیب قوری اوزم

سماحت جود معناسنه در

طعم لذت معناسنه در

خشک انکور اوزم انکور قوری اوزم انکور یاش اوزم انکور نو آورده طاز

مانده اوزم معناسنه در

گردد بونده شود معناسنه در

مزکی ترکیه ایدیجی قاضی یانندہ

لازم در ترکیه بمعنی پاک خلق

رو معقول معناسنه در

انی خذمتکده سویلیه لوم اکرچه ترک ادبست اکرچه ترک ادبدر و بزرکان کفته اند و اولولر
امشلردر بیت در سخن بحث کردن رواست هر سوزده بحث و نزاع اتمک روادر کل در خطا
بر بزرکان کرفتن خطاست اولولرا درزه خطا طوتمق یعنی خطا اسناد اتمک خطادر
اما حکم انکر آما اول سبب ایلکه سوابق انعام خداوندی خداونده منسوب. اولان انعام
سوابقک ملازم روزکار بندکانست که بنده ترک روزکارنه ملازمدر یعنی خداوندک
بوقدر زماندن بری انعامنی کورمشلردر مصلحتی که بینند بر مصلحتی که کوره لر و اعلام
نکنند وانی اعلام اتمیه لر نوعی از خیانت باشد خیانتدن بر نوع اولور ایلیه بنده لروکه
لازم درکه سنی خیره دلالت ایده لر طریق صواب انست معقول طریق اولور که بیرامنی این
طمع نکردی که طمعک اطرافنه طولنمیه سن و فرش ولع درنوردی و حرص فرشنی دوره سن
یعنی بونده فراغت ایده سن که منصب قضا زیرا قضا منصبی پایگاهی منیع است بلند
ولطیف مرتبه در تا بکناهی شنیعش ملوث نکردانی تاکه انی بر شنیع و قبیح کناه ایله
ملوث و ناپاک اتمیه سن حریف انیست که دیدی محبت اندوکل که بود که کوردک که
هرکز انک وصالی میسر دکلدر وحدیث این که شنیدی وانک سوزنی بودرکه اشتدک که نقدر
نامعقول سوز سویلدی مشتوکی کرده ای اب روی کسی بر که نکرجوق یوزسزلق ایلمش اوله
چه غم دارد از اب روی کسی اول که بر کمسنک یوزی صوینی یعنی انی رسوای ایلمکدن
نه غم طوتر با نام نیکوی پنجاه سال آلتمش یلده حاصل اولمش جوق ایوادی که یک
نام زشتش کند پایمال که بر قبیح نام ایله پایمال وضایع ایلر قاضیرا نصیحت یاران
یکدل قاضیه صادق و متفق دوستلرک نصیحتی مقبول کلدی و بر حسن رأی وحفظ
وفای ایشان افرین کرد وانلرک کندو حقنده اولان حسن رأیی و وفایی حفظ دوستلغی
اوزره تحسین ایلدی وکفت دخی ابتدی نظر عزیزان در مصلحت حال من عزیزلرک نظری
بنم حالمک مصلحتنده عین صوابست صوابک عینیدر یعنی صواب اولمقده اصلا شک یوقدر
ومسئله ای جواب وجوابسز مشده در یعنی تمام مقبول و معقولدر ولیکن اما
بوقدر واردرکه شعر ملوان حسبنا بالملام بر ول اکر تحقیق محبت ملامت ایله زایل اولسیدی

قشه و تیمتشنه معناسنه در
ولع حرص معناسنه در
پایگاه مرتبه معناسنه در
منیع بلند معناسنه استعمال اولنور
حریف ده مراد بونده تعلقدر
اول بودرکه ای اب رویدن وآب رویده آب لفظی روی لفظنه مضاف اولمشدر
پسندیده معناسنه در
وب وسیه معنایه درمه

لسمعت افکا یفتریه عذول البتة بن قبول ایدرایدم شول کذبی که ملامت ایدجی افترا ایدر
یعنی ملامت ایله عشق زائل اولمز بیت ملامت کن مرا چندانکه خواهی ملامت ایله
بنی اولقدر که استرسن یعنی هرگز تأثیری یوق در که نتوان شستن از زنگی سیاهی
زیرا زنگیدن سیاهلغی یومق و انی اول حالی گیدرملک ممکن دکل در بیت هر سو موی
مرا بانو هزاران کار ست ما کجاییم و ملامت گر بیکار کجاست این بگفت قاضی بونی
ایتدی و کسانرا و کنه لمسنه لری بتفحص حال او اول یسرک حالنی تجسس اتمکه
برانگیخت قوپردی یعنی گوندردی و نعت لی گران بر بیت واول یسرک وصولنه وافر
نعمت گوردوکی یعنی چوق سیم و زر خرج ایلدی که گفته اند که ایتمشلردر بهر کرا زر
در ترازوست هر کیمک که ترازوسنده زری وار در زور در بازو دست بازوسنده قوتی
واردر یعنی التون ایله جمیع مرادنه ایرشمک قادر در وانکه بر دنیا دست رس ندارد
واول کیمسه که دنیا اوزره قدرت طوتمز یعنی سیم و زر یوق در در همه عالم کس ندارد
اول کیمسه درکه عالمده کیمسه طوتمز یعنی مرادلک حصولنه کیمسه معین اولمز بیت هر که زر
دید سر فرو اورد هر کیمسه که التون گوردی باش اکوی یعنی التونه میل ایدوب جمیع اموره
اطاعت ایلدی بونده ایهام ایله لطیف وار در ورتر از وی اهنین دوشت
اگر دمور اموزلو ترازو ایسه ده زر گورد که سر فرو ایدر بیت برتجربه سنه بولدم
اسمی انکه سیم و زر کیم کیم خرج ایلسم فدن بو کر بفرند لرفی الجمله شبی خلوتی میسر شد
محصل کلام بر گیجه محبوب ایله خلوت میسر اولدی وهم دران شب شحنه را خبر شد
وهم اول گیجه ده شحنه یه خبر اولدی که قاضی همه شب شراب در سر که قاضی دو کلیجه
شراب با شنده یعنی سرخوش و شاهد در بر و محبوب سینه سنده در ز تنعم نخفته
تنعمدن ایومدی و بترنم گفتی و ترنم ایله ایتدی رباعی امشب مگر بوقت نمی خواند
این خروس بو گیجه بو خروس مگر وقت ایله او تمدی بو خروس عشاق بس نکرده
هنوز از کنار بوس زیرا عشاق هنوز کنار بوسدن چوق اویلمدی یعنی مرادلرنجه
کنار و بوسدن متمتع اولمدیلر در رخسار یار در خم گیسوی تابدار محبوبک رخساری

تابدار

هنوز ول عذول ده لام بر مقدار
چکلک گرک وزن ایچون نسخه
ملام ملامت معناسنه در نسخه
عذول ملامت ایدجی نسخه
افک کذب معناسنه در
تفحص تجسس بر معنایه در
گران گفار معناسنه در گران
کنانسز دیمک در اما وافر
ونهایتسز معناسنه استعمال
اولنور
دست رس قدرت معناسنه
استعمال اولنور نسخه
فرو وفرود بر معنایه استعمال اولنور نسخه
دوش بونده اوموز معناسنه در
شحنه بونده سوباشی معناسنه در
که عجمده محتسب دیرلر نسخه
کنار بونده قوجق معناسنه در
سروری افندی بونده اضافت
اتمشدر نسخه
خم بونده قورق وبوکلم
معناسنه در

دل واز الحسن بالملام هنوز ول
لسمعت اذنی یفتریه العذول

تا بدار گیسوسنک خنده جون کوی عاج درخم چوکان ابنوس ابنوس دوزلمش چوکانک
خنده فیل استخوان دوزلمش طوب کبی ایدی یکدم که چشم فتنه حقیقت زنهار
بر دمکه فتنه لک کوزی ایومشدر صاقن بیدار باش تا نیز ودعمر فوس بیدار
اوله تا که عمر عزیز بیهوده کتمیه تا نشنوی ز مسجد اذینه بانگ صبح مادامکه جامعده
صبح نمازینک اذانن اشتمیه سن یا از در سرای اتابک غریو کوس یا خود پادشاهک
سرای قپوسندن کوس صداسنی اشتمیه سن لب برلبی چو چشم خروس ابلهی بود چشم خروس
کبی قزل برلب اوزره لبنی یوقرو ایلتک دد برداشتن بکفتن بیهوده غم وش خروسک
بیهوده اولمسی ایله قالدرمق یعنی خروس اوتدی دیو محبوبک شکر کبی لذیذ قزل لبنی بوسه
و کندوسن دراغوش اتمکدن فراغت ایلمک ابلهلک و احمقلقدر قاضی درین حال بود
قاضی بو حالده ایدی که یکی از متعلقان درآمد که قاضینک متعلقلرندن بریسی ایچرو کلدی
و گفت دخی ایتدی چه نشستی خیز نه اوتورر سن طور یوقاری تا پای داری گریز مادامکه
ایق طوتر سن یعنی مشیه قدرتک و طاقتک واردر بورادن قاچ که حسودان بر تو دقی
گرفته اند دیرا حسودلرسنک اوزره که بر دق طوتمشلردر یعنی ماوقع نه ایسه انی هنوز
ازدر تا مکر این آتش فتنه که هنوز اندکست تا مکر بو فتنه آتشی که هنوز از در
باب تدبیری فرو نشانیم انی تدبیر صوبی ایله سوندره لوم یعنی انک دفعنه بر تدارک
ایده لم مباد اگر فردا چون بالا گیرد اولمیه که یارین چون یوکسک طوته یعنی بلند
و نا یاده اولا عالمی فرا گیرد بتون عالمی احاطه ایده قاضی به تبسم درو نگرد و گفت
قاضی تبسم ایله اوله کیسه نظر ایلدی و ایتدی قطعه بنجه در صید برده ضیغم را بنجه سنی
صید اتمش یعنی ارسلان چه تفاوت کند که سگ لاید نه تفاوت ایدر و نه ضرر ویرر که
کلب اولاره یعنی کلبک اورسندن اگر زبان اپر شغر روی در روی دوست کم
بگذار یوزی محبوبک یوزنه ایلو قلده اول تا عدو پشت دست می خاید اندن
صکره قوتا دشمن اضطرابندن الک ارقسنی جیتنیه ملک را هم در آن شب
پادشاهه دخی اول کیجه اکهی داد نه اگاهلق ویردیلر بویله دیو که در ملک تو

نا بیدار وصفی ترکیبیدر و
کیسو ایله چوکانی تشبیهدر
نا بدار بولکلم در معنی
و تا بیدار باشد بیت اولوب
باشد امر حاضر در بیت واقع
حقیقت ترکیبی بیهوده معنا سنه در
فوت ایسه سحره برلبی بر دز ازلبی
عطف تفسیریدر اولوب
واقع اولور
اتابک بعنده اولو محکم معنا سنه در
نشینی فعل مضارع مخاطبدر
خیزام خاطردر
تا مادام معناسنه در
گریز امر حاضردر
دق بونده عمره اتمک معناسنه در
انده اولان یا وحدت ایچوندر
ضیغم ارسلان معناسنه در لابیدن
فعل مضارعدر
تا ید فعل معناسنه در
اورمک معناسنی مصراع
بگذار لفظنک معناسنه سهو لطف معنی
اوندی
تا نیه ایچوندر
صید در بنجه تقدیرنده
در

جنین منکری کسنک مملکتنده بونجلین برنا شروع حادث شده است ظاهر اولمش درجه فرمایی
نه بیوررسن کفت پادشاه ایتدی من اوزاین اولقاضی از جمله فضلای عصر زمانه فاضللرنک
جمله سندن و یگانه دهری دانم و دهرک فریدی بیلورم باشد که معاندان اوله که معاندلر
درحق او بغرض خوض کرده باشند انک حقنده غرض ایله بونجلین نامعقول سوزه شروع
امتش اوله لر این سخن در سمع قبول امن نیاید بو سوزم قبول سمعمه کلمز یعنی قبول ایتمزم
مکر انکه معاینه کردد مکر اول وقت قبول سمعمه کلور که معاینه و اشکار اوله حکما کفته اند
که عاقللر ایتمشلر در بیت به تندی سبک دست بردن بتیغ غضب ایله تیز و فوری ال قلیجه
التمک یعنی برکیی قتل ایلمک بدندان کرد پشت دست دریغ ایلا یدن کمه دیشی ایله
دریغ الینک ارقسنی اصرر یعنی حیف لنوب و پشیمان اولوب الینک ارقسنی
اصرر ایله هر اشده تا نی کرک شنیدم که سحرکاه اشتدم که سحر وقتی ملک پادشاه
باتنی جند از خاصان خاصلردن بر قچ کمه ایله سبالین قاضی امد قاضینک بعدو عنده
یعنی باشی اوجنه کلدی شمع را دید استاده شمع حالی اوزره طورمش کوردی
و شاهد نشسته و محبوبی اوتورمش کوردی و می ریخته و قدح شکسته و شراب
دوکلمش و قدح صنمش کوردی و قاضی در خواب مستی و قاضی مستلک اویقوسنده
بی خبر از ملک هستی و ارلق ملکنده خبرسز ملک بلطفش بیدار کرد پادشاه انی
لطف ایله خوابدن بیدار ایلدی و کفت دخی ایتدی برخیز که افتاب بر امد قالق که
افتاب طلوع ایلدی قاضی دریافت که حال چیست قاضی اکلدی که حال ندر و کفت
دخی ایتدی از کدام جانب قنقی جانبدن طلوع ایلدی کفت پادشاه ایتدی از
جانب مشرق اولکی مشرق جانبندن طلوع ایلدی کفت قاضی ایتدی الحمد لله که
در توبه باز است الحمد لله که هنوز توبه قپوسی مفتوحدر یعنی بو حدیث شریف
حکمی ایله که لا یغلق باب التوبة علی العباد که توبه قپوسی قپنمز قوللر اوزره
حتی تطلع الشمس من مغربها شمس طلوع ایتمیجه غروب اتدوکی یردن استغفر الله و
اتوب الیه اتدوکم ناشروع فعلدن الله تعالی حضرتندن عز اسمه مغفرت

ایدرم

خوض شروع معناسنه در
یکان فرید معناسنه در یکانه فضلا یه
معطوف اولمقده جائز در اول وقت
معنی بویله اولور بن انی دهرک
فریدی جمله سندن بیلورم
کردد شود معناسنه در
تند بونده غضب معناسنه در
سبک قدرلی معناسنه در
شن بونده که معناسنه در
بعض نسخه ده کرد یرینه بردو واقع اولور
بعض نسخه ده بردو واقع اولور
بانک حمی ایله بریدن قطع معناسنه در
استاده و ایستاده جائز در یعنی
واو ایله اوسنر
حکم بونده دلیل معناسنه در شمس در
شمس مؤنث سماعیدر زیرا تصغیری
شمیسه در کبی
دوبیره و نوره که مکسر لری
دارو نار در

طلب ایدرم یعنی کناهدن فراغت ایدوب حق تعالی حضرتنه رجوع ایدرم قطعه اینی
دو چیزم کناه انگیختند بو ایکی شنه بنی کناهه قندردیلر یعنی سبب اولدیلر بخت نافرجام
وعقل ناتمام یرامز بختم وناتمام عقلم بو مصراع ثانی اوّلی مبیّن در کر کرفتارم کنی
مستوجبم کناهمده اوتری مؤاخذه وکرفتار ایده سن مستحقم ور ببخشی عفو
بهتر ز انتقام اکر لطف ایله خطامی بغشلیه سن عفو ایلمک یکرکدر انتقام ایلمکدن
بپوشش دامن عفوی بزلت من مست کاب دوی شریعت باین قدر نرود کفت پادشاه
ایدی توبه درین حالت توبه حالنده که بر هلاک خود اطلاع یافته کندو هلاکی
اوزره اطلاع بولدی سودی نکند بر فایده ایلمز فلم یک ینفعهم ایمانهم لمّا رأوا
باسنا بزوم عذابمزی کوردکلری حیندن کتوردکلری ایمان انلره فایده ویرمدی
زیرا ایمان بأسدر فرعون علیه اللعنه نک حالت نزعده ایمانه کلمکی کفرنک کبی قطعه
چه سود اردزدی انکه توبه کردن اوغرلیقدن اول وقت توبه ایلمکک نه فایده یعنی
اصلا فایده سی یوقدر که نتوانی کمند انداخت بر کاخ که قصر اوزره کمند اتمغه
قادر اولمیه سن بلند از میوه کو کوتاه کن دست بلند قامت اولان کمسه دیکه اللی
میوه دن کمه خود النی شاخ اوزره طوتمز یعنی انک الی بوداغه ایرشمز اکر بنیه
لازم دکلدر ترا وجود چنین منکری که ظاهر شده است بخلاص صورت نبندد
بو تجلینی نامشروعک وجود ایله که سندن ظاهر اولمشدر سکا خلاص طریقی صورت
بغلمز یعنی سن خلاص بولمق متصور دکلدر این بکفت پادشاه بونی ایتدی و
موکلان عقوبت وعقوبت موکللری که دو دروی او یختند اکه یاپشدیلر که اورادن
الوب کیده لر کفت قاضی پادشاهه ایتدی مرا در خدمت سلطان یک سخن باقیست
سلطانک حضورنده سویلجک بنم بر سوزم باقی در ملک پرسید چیست پادشاه
قاضیه سؤال ایلدی که اول سوزنه در کفت قاضی ایتدی قطعه باستین ملالی که
بر افشانی شول ملال یکی ایله که بنم اوزرمه سلکه سن یعنی بحضور اولوب بنده
اعراض ایدرسن طمع مدار که از دامنت ندارم دست امید طوتمه که سنک دامنکده

اتی دو چیزم انقدیرنده در
انکیختند قدیرلرمعنا سنه ونعتده
نافرجام بو ند ه عبث ویرامز معناسنه در
ابتر جیتند ه متاقبت معناسنه در
سن ونخشی فعل مضارع مخاطب در
نکند لفظنک فاعلی توبه یه راجع اولان
ضمیر در وبو مصراعده خامسی امر غائبه
فی ان ایلیم امر حاضر جمع اولسه
اکثر محلرده بو مصراعده
معنا سنه در اولور حتی
کو لفظی الیکین لفظی انداختن معناسنه در
انداخت بوند ه انداختن تقدیرنده در
بلند قامته اکو تقدیرنده قامته تقدیرنده
سموری افندی ای بلند جهیم
دیستر کر لفظی اکر مانع تعویض زیاده
ذکر اندوکی معنا به نسبت بو معنا به
الحقدر
صورت نبندد ومتصور دکل
معناسنه در اما
اویختند بوند ه یاپشدیلر معناسنه در
لغتده اصلدیلر واصدیلر معناسنه در یعنی اکه
مثل دروی اویختند اکه اصلدیلر دیمک در
صادر اولدی ویاپشدی دیمکه در
استین لفظنه متصل اولان طمع لفظنه
معروف در غفلت اولنمیه

زقاقی فعل مضارع مخاطب در طمع امید معناسنه در

ال طوتمز یعنی بکا رنجیده خاطر اولمق ایله سنی ترک ایدرسک ظن ایلمه که بن سنی ترک ایدوب دامنکی
المدن قویم اگر خلاص محالست ازین کنه که مرانست اگر بکا در یعنی بندن صادر اولمقدر
بدان کرم که تو داری امید واری هست اما اول کرمی که سن انک ایله بکا عفو ایتدن
خلاص اولمغه امیدلنمغم وار در یعنی امیدی قطع ایتمزم ملک گفت پادشاه ایتدی این
لطیفه بدیع آوردی بو لطیفه یی عجب گتوردک واین نکته غریب گفتی و بو نکته یی غریب
وخوب دیدک ولیکن محال عقلست اما محال عقل در و خلاف نقل و خلاف شرع در که
امروز که بوکون ترا فضل و بلاغت سنی فضل و بلاغت از چنگ عقوبت من برهاند
نم عقوبتم الندن قورتره مصلحت آن بینم معقول آنی کوردم که ترا از قلعه شیب اندازم
که سنی قلعه‌دن اشغا اتام تا دیگران عبرت گیرند تا که غیریلر عبرت طوته‌لر و بو فعلیمی
قلعه‌دن احتراز ایده‌لر گفت قاضی ایتدی ای خداوند جهان ای جهان پادشاهی
پرورده این نعمت خانه‌ام بو خانه‌نک نعمتیله بسلنمشیم و تنها من این گنه نکرده‌ام
و بو گناهی یالکز بن ایلممشم دیگری را از تا من عبرت گیرم بر غیریسنی ات تا بن عبرت
طوتم ملک را ازین سخن خنده آمد پادشاهه بو سوزدن کولمک کلدی و بعفو
از سر خطای او درگذشت و عفو ایله انک خطاسی باشندن کچدی و متعنتانرا که
اشارت بکشتن او کرده بودند و قاضینک مذلتن طلب ایدیجیلره که قاضی یی قتل ایتمکه
اشارت ایتمش ایدیلر یعنی اولدرمکه سعی ایتمش ایدیلر گفت پادشاه خطاب ایدوب ایتدی
بیت ای حمال عیب خویشتند ای کمسه‌لر که کند و عیبلکز حمالیسز یعنی سزده دخی نیجه
عیب وار در طعنه بر عیب دیگران مزنید غیریلرک عیبی اوزره طعنه اورمکوز بیت
محتسب کونا برهنه در بازار محتسب را بنر ذکر دوی بیوش حکایت منظومه جوانی
پاک باز و پاک رو بود بر جوان وار ایدی که پاکباز و پاک رو ایدی که پاکیزه دولی
در گرو بود که پاکیزه یوزلویه رهین ایدی یعنی بر زیبا دلبره عاشق اولمش ایدی
بو وجهله دخی معنی ممکندر بلکه اندن اولی در اول جوان بر پاکیزه دولی محبوب ایله
گشتیده ایدی بو تقدیرجه گرداو قنق کرک کاف عربیلک در انک فتحی ایله کشتی معناسنه‌در

دریا

امید وار یده اولان یا مصدر ایچوندر
امیدلولک درکه امید
معناسی
لمک لک ایتمه برابر درت
ازین ده اولان ازمن اجلیه معناسنه‌در
بدیع غریب معناسنه‌در
نقل بونده شرع معناسنه‌در
چنک بونده دست معناسنه‌در
شیب زیر معناسنه‌در ترکی
اشغه تنها بونده یالکز معناسنه‌در
خلوت معناسنه دکلدر
مفعول‌ده سببه ایچون اولمقده
جایز در کر لفظی بونده معجمه اولمقده
جایز در
مغفرت زاده اولان الفظی گفته
لفظنه معروف در متعنت مذلت
طلب ایدیجی منه
یار و صف کیدر شهرت بیرست
اولمین کمسه دیرلرمه
پاکیزه روی محبوب معناسنه‌در
که در دریای اعظم مصراع ثانیسی
م بهوندرست

بعض نسخه‌ده شفقت ثانی یرینه مظفران واقع اولمش عطوفتلو اولان معناسنه‌در

حکایه

دریا لفظ بو معنایه مؤید در جنینی خوانده‌ام که در دریای اعظم حکایتده بویله
اوقودم که اول جوان ایله محبوبی دریای محیطده بکردابی درافتادند باهم الکیسی
بیله برکردابه دوشدیلر چو ملاح امدش تا دست گیرد چونکه ملاح کلدی اول جوانک
النی طوته که انی غرق اولمقدن خلاص ایده مبادا که اندران حالت بمیرد اولیه اول
حالده اولامی گفت ازمیان موج و تشویر اول جوان غرقدن بی باک اولوب موج اورتا
سندن انی ایرادی هر ایکنزاره دست یارمن گیر بنی قو و بنم محبوبمک الن طوت
اوکه انی خلاص ایده سن بیت درستی ملاحظه مرک ور نیست نیست وسمونه
اوکسی که بمرد برای دوست درین گفتی جهان بروی بر اشفت بولوزده جهان
انک اوزره مکدر و مشوش اولدی یعنی غرق اولمسی معز اولدی شنیدش که جان می
دادمیگفت ایشتدیلر که اول جوان اول حالده جان ویررایدی معقول قول بودر
حدیث عشق ازان بطال منوش عشق سوزنی اول بطالدن ایشتمه و عشقنه اعتماد
ایلمه که در سختی کند یاری فراموش که سختلقده یعنی باشنه بر بلا کلدکده دوستلغی
فراموش ایلیه بیت اگر افسون اجل بغلمز ایسه دهنم جان ویردکن لبک ذکری
اوله هر سخنم چنین کردند یاران زندگانی دوستلر بویله دیرلک ایلدیلر زکار افتاده
بشنو تا بدانی زیش دوشمندر یعنی حالات عشقدن خبردار اولانلرمدن ایشت
عشق حالنی تا که نجه ایدوکنی بیله سن حضرت شیخ کرجک دیمشدر اما مصراع شنیده‌کی
بود مانند دیده کار افتاده مراد حضرت شیخ کندوسی اولمق روشندر رحمة
الله علیه که سعدی راه رسم عشق بازی که سعدی عشق بازلنک عادتنی و طریقنی
چنان داند که در بغداد تازی انجلینی بیلورکه بغدادده عربی بیلور یعنی شبه سز
بغدادده عرب وار ایدوکنی بیلدوکی کبی عشق بازلغک رسم و راهنی دخی انجلینی بیلورم
دلارامی داری دل درو بند بر محبوبک طوتر سن یعنی انی کندو محبوب اتمش سن امدن
کوکلک اکا بغله دکر چشم از همه عالم فرو بند گرد و کوکلک علاقه‌دن چشمکی اکا بغله
یعنی اندن غیری بر فرده نظر ایلمه اگر لیلی و مجنون زنده گشتی اگر لیلی مجنون

سرداب وار ط معناسنه در
بعض نسخه حالت برین سختی واقع اولمشدر
برآشفت فعل ماضیدر
آشفتن مصدرندن آشفتن معناسنه در
بطال بونده زیاده باطل معناسنه در
منیوش نهی حاضردر
عشق باز عاشق عشق بازی عاشقلق
اگر متصل اولانی یا مصدر ایچوندر
تازی عرب معناسنه در لسان عرب دکلدر
دلارام محبوبه و محبوبه نک وصفی معناسنه در
اکثر عجلده استعمال اولنور
ایچون یرنده اقامت اولنور
یا وحدت ایچوندر موصوف

دیری اولیدی حدیث عشق ادینی دفتر نوشتی عشق سوزنی بود فتر دن یازار ایدی یعنی
بو کتابدن اگر نور و حاصل ایدر ایدی بیت لیلی و مجنون اگر بود در دوران تو این
یکی حیران من بود ان یکی حیران تو باب ششم در ضعف پیری حکایت با طایفه
دانشمندان بر بلوک دانشمندلر ایله در جامع دمشق شام جامعنده که جامع بنی
امیه در بحثی همی کردم بر بحث ایدر ایدم ناگاه جوانی از در آمد ناگاه بر جوان جامع
قپوسندن ایچه وکلدی و گفت دخی ایتدی در میان شما سزک اورتاکزده کسی هست
که زبان فارسی داند بر کمسه وار میدر فارسی دلنی بیلور اشارت بمن کردند اول
دانشمندلر بکا اشارت ایلدیلر یعنی بنی کوستردیلر گفتم چه حالتست حضرت شیخ ایدر
بن اول کمسنه ایتدم نه حالتدر یعنی فارسی بیلورمک طلب ایلمکدن مرادندر گفت
اول کمسنه ایتدی پیری صد و پنجاه ساله یوز اللی یاشنده بر پیر در حالت
حالت نزعست حالت نزعده در و بزبان فارسی چیزی میگوید و اول پیر
فارسی دل ایله برشی سویلر لکن مفهوم ما نمیشود مفهوممز اولمز یعنی فهم ایده مزز زیرا
لسان مزده کلدر اگر بکرم رنجه شوی اگر کرم ایله قدم رنجه اولسن یعنی کرکلدن
اولیره کلسن اگرچه رحمت در مزد یابی ثواب بولورسن باشد که وصیتی کند
اوله که بر وصیت ایده چون ببالینش فراز رسید چونکه بیهده و که یعنی باشی
اوجنه تعیین ایرشدم شنیدم که این بیت میگفت اشتدم که اول پیر بو بیتی ایدر
ایدر ایدی قطعه دمی چند گفتم برآرم بکام ایتدم که بر قاچ نفس مرادمله
بو قاری کتوردم یعنی عمر سورم و آسوده حال اولم دریغا که بگرفت راه نفس
حیفا که نفس یولی طوتلدی یعنی موت مغفر اولدی دریغا که بر خوان الوان عمر
جفا که عمرک لونا کون نعمت ایله بر اولش سفره سی اوزره دمی خورده بودیم گفتند
بس بر دم یمش ایدک یتر بودک دیدیلر یعنی قوم دیدیلر که مراد اوزره عمر سورم
معنی این بیت با شامیان گفتم بو بیتک معناسنی لسان عربی ایله شاملولره
ایدر ایدم شامیان دن مراد بونده جامعده کند و ایله بحث ایدن دانشمندلردرکه

نوشتی اولمقده جائزدر نون فتحی ایله اول وقت
معنی بو بله رز ایدی یعنی عشق سوزنی بو عالم
دفترندن دور ایدر ایدی مع
فراغت ایدر ایدی

باب ششم در ضعف پیری

دمشق میمک فتحی ایله فصیحدر

شام معناسنه در

کس هست ده معنی استفهام واردر

نمی کرد نمی شود معناسنه در

رنجه رنجیده معناسنه در

شوی فعل مضارع مخاطبدر

فراز قریب معناسنه در

دم بونده نفس معناسنه در

بگرفت ماضی مجهول معناسنه در

بس بونده یتر معناسنه در

شامیانده اولان یا نسبت ایچوندر

مفرد شامیدر

ایتدم و تعجب ایله بیلدیلر بو جمله

دخی جائزدر

باب ششم

حضرت

123

حضرت شیخ ایدی اول پیره گیتمش ایدیلر تعجب میکرد ند اول دانشمندلر تعجب ایدرلر ایدی از عمر دراز تأسف

خوردن او بر حیات دنیا اول پیرکی اوزن عمرندن و انک دنیا حیاتی اوزره تحسر ایدوب کندن

گفتمش چکونه حضرت شیخ ایدر اول پیره ایتدم نجه سن درین حالت بو حالنده یعنی حالت نزعده

گفت اول پیر ایتدی قطعه ندیده که چه سختی همارسد بکسی گورمش میسن که سن خلق

وش الم ایله شور ایله کمسیه که ازدهانش بدر میکنند دندانی که انک اغزندن بر دیشنی چقره لر

قیاس کن که چه حالش بود درین ساعت قیاس ایله که بو ساعتده انک حالی نجه اولور

یعنی نه مشقت و نه الم چکرکه از وجود عزیزش رود جانی که انک عزیز وجودندن بر جان

طشره گیدر یعنی اولور گفتم تصور مرگ از خیال بدر کن اول پیره ایتدم موت فکرینی خیالکدن

طشره ایله یعنی موتی خاطرکه گتورمه و وهم بر طبیعت مستولی مگردان و طبیعتک اوزره وهمی

غالب ایلمه یعنی واهمه ایتمه که فیلسوفان یونان زیرا یونان مملکتنک فیلسوفلری گفته اند

ایتمشلردر مزاج اگرچه مستقیم بود مزاج اگرچه مستقیم و قوی اوله اعتماد بقا را نشاید بقانک

اعتمادینه لایق دکلدر یعنی مادامکه صحت مزاج برنده در حیات اوزره باقی اولمسنه

اعتماد ایتمک گرکدر زیرا انجق مزاج انحرافی عارض اولمزدن اول موت ایله شوب

اولور و مرض اگرچه هایل بود و مرض اگر مخوف و دهشتلو اولا دلالت کلی بر هلاک نکند

هلاک اوزره دلالت ایلمز یعنی موت مقرر اولمز اگر فرمایی طبیبی را بخوانیم تا معالجه کند

اگر بیورر سک طبیب اوقو یلم تا که علاج ایلیه که به شوی ایو اولاسن گفت هیهات

اول پیر هیهات دیدی یعنی تقدمدن صکره علاج محالدر مثنوی خواجه در بند

نقش ایوانست خواجه ایوانی نقش ایلمک قیدنده در خانه از پای بست ویرانست

حال بو که خانه تملندن ویراندر دست بر هم زند طبیب ظریف طبیب ظریف الینی بری

برینه اورر گویا انلرن اوتری تأسف ایدر لیکن تحسر ایدر چون خرف بیند او

فتاده حریف اول خسته یاتن کمسه یی چونکه بوناموش گوره انک علاجنه مباشرت

ایتمز زیرا علاجدن الچکدر پیری مردی زننزع مینالید بر پیر کیش نزعدن

اینکلر ایدی زیرا جان اجرسی زیاده اجیدر بیر صندش هم مالید انک

ومانشی وده نون ساکن اوقنمق

وزن ایچون در

سکرک

ملکدر اندیکی معناسنه در

الا استعمال مد

فیلسوف فیلسوفه معناسی یونان

دلنجه محبت الحکمه معناسنه در و الف

حذف اولنور فیلسوف اولوری بکمی

مصطفا حکیم یعنی یا کل معناسنه

استعمال اولندی اندهاولان

الف نونا جمع ایچوندر

هیهات بعد بعد معناسنه در

اما محال معناسنه در

ایوان چهار طاق معناسنه در

پای بست ویای بست معناسنه

خرف انک کمسه یی ایله بونامش

دیمکدر

صندل بر معروف شجره در

صندل

عجوزی الکا صندل سوررایدی ظن ایدرایدی که صداعک اکرفائده سی اولا صندل خود صداع
وحرارت ایچون بودرکه دفع ایدرچون محیط شد اعتدال مزاج چونکه مزاجک اعتدالی
یعنی معتدل اولان مزاج مختل ومخترق اولدی قوی مرض وباپیرلک سبب ایله نه عزیمت
اثرکند نه علاج انون صکره اکنه افسون ونه علاج اثروفایده ایدرحکایت پیرمردی
حکایت کنند پربیرکشی حکایت ایدرکه دخترکی خواسته بودم که برفقیزحقیرطلب
اتمش ایدوم یعنی نکاح ایله المش ایدیم وحجره بکل اراسته بودم وحجره می کل ایله مزین
اتمش ایدیم وبخلوت بااونشسته ودیده ودل درو بسته وکوزمی وکوکلمی اکا بغلمش
ایدیم یعنی محبت ایدوب اکه زیاده مقیداولمش ایدیم وشبهای درازنخفتمی واول
وقت اوزون کیجه لراویومزایدم وبذلهها ولطیفهها کفتمی وبذله لرولطیفه لرایدرایدم
تاباشدکه وحشت نکیرد تا اول وحشت طوتمیه وموانست بذیرد وموانست قبول
ایلیه یعنی بکا انیس اوله وازان جمله کیرشبی میکفتم اول جمله کیجه سوزدن که برکیجه اکه ایتدم
که بخت بلندت یاربودکه بلندبخت سکا یاراولدی وچشم دولت بیداروودولتک
کوزی بیداراولدی که بصحبت پیری اوفتادی که برپیرک صحبته دوشدک پخته وجهان دیده
پخته وجهان دیده درکرم وسرد روزکار چشیده روزکارک کرم وسردنی طتمش رنیک
ودید ازموده ایووبرامز جناسند یعنی اومورد دیده درحقوق صحبت بداند
صحبت حقلرنی بیلور وشرط مودت بجای اورد ومحبت دوستلق شرطنی یرینه
کتورر شفیق ومهربان شفقتلو ومحبتلو درخوش طبع وشیرین زبان لطیف
طبعلو وشیرین سوزلردر مثنوی تا توانم دلت بدست ارم مادام که قادرم سنک
کوکلنی الدکتورم یعنی المدن کلدوکی قدرسکا رعایت ایدرم وربیازاریم نیازارم
اکرسن بنی انجده سن بن انجتم بووجهله دخی معنی قابلدر اکرسن بکا انجنه سن
بن سکا انجتم بوتقدیرجه لازم اولور کرچوطوطی شکربودخورشت اکرطوطی کبی
سنک طعامک شکراولا جان شیرین فدای پرورشت شیرین جان سنک پرورشکه
وطعامک حصولنه فدا اولسون نه کرفتار امدی بدست جوانی برجوانک النه کرفتار

کلمدک

دخترکی ده اولا یا وحدت دکاف تصغیر
ایچوندرمه

اراسته بودم وبسته بودم
تقدیرنده در مه

کفتمی ده معنا نخفتمی ده یا حکایت
حال ماضیه ایچوندر اوله

اما او بودم ایدی معناسنه

یا حکایت ایچوندر

بخت بونده اتش کورمش معناسنه در

کرم اسی سرد صوق معناسنه در

مهربان محبتلو معناسنه در

وار بیازاری مرا تقدیرنده
بونده متعدی ولازم اولمق
جایزدر

پرورش اسم مصدر در

نیازارم اولمقده جایزدر

ارم فعل مضارع اولوب
نیازارنونک فتحی ایله کسریله
مفعولی اولا خیراورای

سفیه معناسنه
در مه

حکایه

کلدی عجب و خیره ای متکبر و ضعیف رایگو یعنی سفید در سر تیز و لیک پای
فاقیجه دکریجی در که هر دم هوسی بزد هر نفس بر هوسه ایر شور و هر لحظه رائی زند
و هر لحظه بر رای اورر و هر شب جای خسبد و هر کیجه بر یرده یاتور و هر روز
یاری کیرد و هر کون بر یار طوتر قطعه وفاداری مدار از بلبلان چشم بلبلردن
بلبلردن وفادارلق امیدنی طوتمه که هر دم بر کل دیگر سرایند زیرا انلر هر نفس بر غیر کل
اوزره ایرلارلر یعنی برکون بر کله میل و محبت ایدرلر جوانان خوب رخسارند و دلبر
جوانلر خوب بکا قلولرده دلبرلردر و لیکن در وفا کس نپایند لیکن وفاده کمسه ایله
اقرار اولمزلر یعنی وفاسزلردر اما طائفه پیران اما پیرلر طائفه‌سی بعقل و ادب
زندگانی کنند عقل و ادب ایله دیرلک ایدرلر نه بر مقتضای جهل جوانی جهل و جوانلق
مقتضاسی اوزره دیرلک ایلمزلر بیت ز خود بهتری جوی فرصت شمار که با چون خودی گم کنی روزگار سن کندوکدن
یورکی بر کمسنه و فرصت جای کیه باچون خودی گم کنی روزگار زیرسن بر کندوک
کبی ایله روزی کاری کم و ضایع ایدرسن بلکه جد و جهد ایله نیجه طبقه سندن ایک
کمسه ایله تا که هر دم سکا اندن فائده اوله بیت اگر نادان بود همصحبت تو تو همان
بهتر که تو تنهانشینی گفت اول پیر ایتدی بر بین نمط بسیار بگفتم بو اسلوب اوزره
اول دختره چوق سوز سویلیدم و کمان بردم و ظن التدم که دلش در قید
من آمد که اول دخترک کوکلی بنم قیدومه کلدی و صید من شد و بنم صیدم اولدی
یعنی جان و دلدن بنی قبول ایلدی ناگاه نفسی سرد از دل بر آورد برآورد ناگاه درد
ایله طولو کوکلندن بر صوق نفس بوقاری کتوردی یعنی بر کره آه ایلدی و گفته دخی ایتدی که
چندین سخن که بگفتی نزد اول بر سوزک وزنی طوتمز یعنی اول سوزک جمیع سوزلرکدن
یک و مقبول درکه وقتی از قابله خویش شنیدم که بر وقت کندو قابله‌مدن ایشتمشم
میگفت ایتمشدر که زن جوان را اگر تیری در پهلو نشینه اگر کنج عورتک پهلوسنه بر
تیر باته به که پیری یک که عورتک یانیسنده بر پیر اوتوره اول سوزک قابله سندن
نقل ایلدیکی ذکر اولنان سوز در غفلت اولنمیه لما رئیت بینی یدی بعلها وقتا که

از بلبلان چشم وفاداری مدار
تقدیر ایده ره و صفت ترکیبیدر
خوب رخسار و دلبر
نپایند فعل نفی جمع غایبدر
پایدن تعوقف ایلمک و برچال
اوزره برقرار اولمق معناسنه بونده
معناسی تاکه مراد ودر
کمسه کاف عجمیک ضمیله اشتولک کمسه
کاف عربینک فتحیله اولدیغی
دیمکدر کم و معناسی کمسه
لفظی
ایتمشدر
قابله ایه معناسنه در
سوز سویلدیکی دیتر ازوی
بعقد ده
یعنی
عقلم
عقل من بهم
وزادن ایک نسخه صحیح

عورت کند و زوجنك اوکنده برهنه کوردی ایسه نیمکارخی کشفته القیایم صابمك
شفوسنك لینتی وملایمتی کبی فتقول هذا معه میت عورت ایدر بوانك ایله بیله اولمشدر
یعنی زوجی وانك ذکری متبدر که هرکز حرکته مجاللری یوقدر وانما الرقیة للنایم
حال بوکه تحقیق افسون اولمز الا نایم ایچون اولور بو خود اولمشدر افسونك بوکا تاثیری
یوقدر بابی زن کر برمردی رضا برخیزد عورتك زوجنك قتندن رضاسز واجازتسز
قالقرس فتنه وجنك زان سرابرخیزد اول سرایدن چوق فتنه وجنك قالقر یعنی
زوج ایله زوجه اورتاسنده چوق خصومت واقع اولور پیری کز جای خویش
نتواند خواست بر پیر که کندویرندن قالقمغه قادر اولمز الا عصا ایله الا بعصا
کیش عصا برخیزد اول پیرك عصاسی یعنی ذکر قچان قالقر که جماع اتمکه قادر
اوله غوغا خود انك ایچوندر فی الجمله امکان موافقت نبود محصل کلام موافقته
امکان قالمدی بمفارقت انجامید مفارقته ایرشدی بو وجهله دخی معنی جایزدر
مفارقت ایله آخر اولدی یعنی ایرشدیلر چون مدت عدت بر آمد چون عدت زمانی
کلدی یعنی تمام اولدی عقد نکاحش باجوانی بستند انك نکاحی عقدنی بر جوانه
بغلدیلر یعنی بر جوانه نکاح ویردیلر تند وترش روی اول جوان یاوز ترش
روی ایدی وتهی دست وبدخوی دخی فقیر ایدی وبدخوی ورنج عنا میکشید
ودرد بلا چکر ایدی وشکر نعمت حق همچنان میکفت وانجلین حق تعالینك نعمتی
شکر ایدر ایدی که الحمد لله ازان عذاب الیم برهیدم که الحمد لله که اول عذاب الیمدن
قورتلدم وبدین نعمت مقیم برسیدم وبو مقیم وابدی نعمته ایرشدم بیت باین همه
جور تند خوی بودو کلی جور وتند خولیق ایله یعنی سندن که بو قدر جورم المم
جکرم نازت بکشم که خوب روی حسنك نازو بلاکی جکرم زیرا خوب رویسن قطعه
با تو مرا سوختن اندر عذاب سنکله ایله عذابده یعنی جهنمده یانمق
بکه بکه شدن با دیکری در بهشت که بر غیری ایله یعنی جهنمده اول پیر ایله
جنتده اولمقدن بوی پیاز از دهن خوب روی خوب رویك اغزندن پیاز

رایحه سی

بینی یوی پیش معناسنه در
بزکی اوکمه

خواست بونده خاستن معناسنه در

عصا کیش کبی برخیزه تقدیرنده در

انجامیدك معنای لغویسی
اوخر اولوی دیمکدر

الیم الم وبرجی عذاب الیمدن
مراد بونده اول پیردر

تند خوی بدخوی معناسنه در

نغز لطف وپاك معناسنه در

عرقدن مراد بونده
کلاب در

را بجه سی نغزتر ایدکه کل از دست زشت لطیفدرک کلور زشت رویک الندن کلدن قطعه
روی زیبا و جامهٔ دیبا رزیبا یوز و دیبا قفتان عرق و عود و رنک و بوی و هوس
کلاب و عود دخی وانک ورایحه و هوا و هوس این همه زینت زنان باشد بود و کلر عورتلرک
زینتیدر یعنی انلره لایق و سزاوار مرد را کیر و خایه زینت بس مرد اولنه ذکر ایله
خانه زینت بیتر کویا بو سوزلر اول زن اعترندن در حکایت مهمان پیری بودم در دیار بکر
حضرت شیخ ایدر سیاحت زماننده دیار بکرده بر پیره مهمان اولدم که مال فراوان
داشت و فرزند خوب روی که اول پیره وافر مال طوتر ایدی و محبوب اوغلی وار ایدی
شبی حکایت کرد حضرت شیخ ایدر بر نیجه کیجه انده اولدم بر کیجه اول پیر بکا حکایت ایلدی
که مرا در عمر خویش بجز این فرزند نبوده است یعنی جمیع عمر مده بجز این فرزند نبوده است بو فرزندن
غیری اولمشدر درختی درین وادی زیارتگاهست بو وادیده زیارتگاه بر درخت
وار در که مردمان بحاجت خواستن انجا روند که ادملر حاجت طلب اتمک انده کیدرلر
یعنی دعالری انده مقبول اولور شبها در پای ان درخت بحق نالیدام کیجه لر
اول درخت دیبنده حق تعالی حضرتنه ناله و تضرع اتمشم تا مرا این فرزند بخشیده است
تا که الله تعالی حضرتی لطفندن بکا بر فرزند بغشلدر شنیدم که پسر با رفیقان آهسته میکفت
اشتدم که پسر رفیقلرینه آهسته ایدر ایدی چه بودی که من ان درخت را بدانستمی
که کجاست نه اولیدیکه بن اول درختی بلیدیم که قنده در تا دعا کردمی که پدرم بمیرد
تا دعا ایدم که پدرم اوله لطیفه خواجه شادی کنان که فرزندم عاقلست بابا شادیلق
ایدر که فرزندم عاقل در پسر طعنه زنان که پدرم فرتوتست و پسر طعنه اوریجی که پدرم
بو نا مشدر قطعه سالها بر تو بکذرد که کذر نکنی سوی تربت
پدرت که بابا ک تربه سی جانبنه کوز ایلمزسن یعنی تربه سنی زیارت ایدوب روحنی خیر ایله یاد
اتمزسن تو بجای پدر چه کردی خیر تا سن پدرک حقنده خیر اتدک ایسه تا همان چشم داری
ای پسر شیر کردن همان اول خیری امید طوته سن حکایت روزی بغروری جوانی
سخت راند بودم حضرت شیخ ایدر جوانلق عالمنده بر کون جوانلق غروری ایله

عود دن مراد اول خوش بوی اولان
شی در

و غفلتده خوب روی داشت
تقدیر نده در

واوی دره در
اهسته یا بجه معنا سنه در
خواجه بونده شخص معنا سنه در
شادی کنان و طعنه زنان وصف
ترکیبیدر

جای ده اولان جاسی لفظ اولمغه
ده جائز در

محکم اوتورمش ایدم یعنی زیاده سرعت ایله یولمش ایدوم شبانکه اخشام وقتی بپای کریوه بر بلیک دبنده سست

مانده ست وبی مجال قالمش ایدوم پیر مردی ضعیف هر ضعیف قوجه کشی از پس کاروان

همی آمد کاروانک اردندن کلور ایدی کفت چه نشینی خیز بکا ایتدی نه اوتورورسک قالق

که نه جای نشستن است که بوراده اوتورجق یر دکلدر کفتم حضرت شیخ ایدر اول پیره

ایتدم جون اردم نیجه کیدم که نه پای رفتن است که کتمک ایاغی دکلدر یعنی اصلا ایاغمده

رفتاره قدرت قالمدی کفت اول پیر ایتدی نشنیده که کفته اند اشتمدک مسن که عاقللر

ایتمشلر در رفتن و نشستن به لحظه کتمک و بر لحظه اوتورمق یه که دویدن و کسستن یک که

یلمک و اوزلمک یعنی ایله اتمکی یکدر بویله اکلدن قطعه ای که مشتاق منزلی مشتاب که که

منزلکه مشتاقسن که تیز ایرشم دیرسن اوکه پندمن کار بند صبر اموز نصیحتم بندومه ایشه بغله

یعنی بنم نصیحتم طوت و صبری اوکرن یعنی استعجال ایتمه اسب تازی دونک رود بشتاب

عربی اتی ایکی یلمک کیدر سرعت ایله یعنی بر ایکی کره قوشمق ایله یورلور قالور اشتر اهسته

می رود شب و روز اما اشتر اهسته شب روز کیدر ناقالور دونه زیاده الم جکر ایلیه

هر ایشده تأنی اولی در حکایت جوانی چست و لطیف و خندان و شیرین زبان در

حلقهٔ عشرت ما بود چست و لطیف و خندان و شیرین زبانی بر جوان بزوم عشرتمز خلقه سنده

ایدی یعنی مصاحبلمز ایدی که در دلش که انک کوکلنه از هیچ نوعی غم نیامدی هیچ بر نوعدن

غم کلمز ایدی بلکه غم ایدوکنی بلمز ایدی و لب از خنده فراهم نیاوردی و لبنی خنده دن

بربره کتورمز ایدی یعنی دائما کلر ایدی روزکاری بر آمد بر روزکار کلدی یعنی بر زمانی

کجدی که اتفاق ملاقات نیفتادی که اتفاق اول جوان ایله ملاقات دوشمدی بعد

ازان دیدمش اندن صکره یعنی بر زماندن صکرا انی کوردم زن خاسته اولنمش و فرزندان

خاسته و فرزندلری حاصل اولمش و بیخ نشاطش بریده و انک نشاطنی کوکی کسلمش

یعنی هوا و هوس قالمش پرسیدمش که این چه حالتست حضرت شیخ ایدر اول

جوانه سؤال ایلدمکه بو نه حالت در قنی اولکی نشاط و سرور کفته اول جوان

ایتدی تا کودکان بیاوردم تا کودکلری کتوردم یعنی فرزندلرم اولدی

دیکر

سریوه بلک معناسنه در

جون اماله ایله استفهامدر

تازی عربی اب تازی عربی ات

تک بونده تکیدن معناسنه در

تیزلکی یلمک

جیت چابک معناسنه در

اما بونده شوخ و ظریف معناسنه

عشرت بونده مصاحبت معناسنه در

بعض نسخه ده اتفاق ملاقات واقع اولور

نشاط سرور معناسنه در

کودک طفل کودکان انک جمعی در

حاشیه

دیکر کوذکی نکردم کیر و کودکلک ایلمدم شعر ماذا الصبا والشیب غیر لمتی نذربوا و غدا انلق
یعنی هوا و هوس میل وارزو حال بوکه پیرلک تغییر ایلدی نیم لمتیمی لمته کیتینک
باشندن جلنکره صرقن صاچدر امابونده مطلقا صاچ و صقل مراد در کویا حضرت
شیخ بو بیت ایلکند و سنه خطاب ایدر و کفی تغییر الزمان نذیرا حال بوکه زمانک
برحالدن برحاله منقلب و متغیر اولمسی کافی اولدی نذیر یوننده یعنی نذیر اولمسی یتر
بیت چو پیر شدی زکودکی دست بدار چونکه پیر اولدک کودکلکدن ال چک بازی
وظرافت بجوانان بکذار اویونی وظرافتی جوانلره قو مثنوی طرب نوجوان زپیر
مجوی نوجوانک طرب و نشاطنی پیردن استمه که یوق درکه دکر نا یدآب رفته
بجوی دیر اکتمش صو کیرو ایرمغه کلمز رزع را چون رسید وقت درو زرعک بچیم
وقتی ایرشدی نخرامد چنانکه سبزه نو اول زرع صالنمز انجلین که تازه سبزه صالنور دلفریز
قطعه دور جوانی بشد از دست من جوانلق زمانی بنم الدن کتدی آه دریغ
از من دلفروز آه و دریغ اول کوکل شعله لندرجی لطیف زمانک قدرنی بلمدک
قوت سر پنجه شیری برفت ارسلانلق سرپنجه سنک قوتی کتدی یعنی جوانلق
عالمی کچدی و پیرلک عالمی ایرشدی راضیم اکنون به پنیری چو یوز شمدی پارس
کبی همان بر پنیر راضیم یعنی یالکوز انک ایله قناعت ایدرم قطعه پیر زنی موی سیه
کرده بود پیرقری عورت صاچنی سیاه ایلمش ایدی نته کیم عورتلر عادتی در کفتمش
ای مامک دیرینه روز حضرت شیخ ایدر بن اول پیر زنه ایتدم ای اسکی کونلو
یاشلو انا جعم موی بتلبیس سیه کرده کیر صاچکی تلبیس و علاج ایله سیاه ایلمش
طوت یعنی سیاه ایلدوک فرض ایلدوض ایله راست نخواهد شدن این پشت کوژ
اما بو قنبری ارقک راست اولمیه در یعنی ممکن دکل دریا بوکه نه چاره ایدرسن حکایت
روزی بجهل جوانی برکون جوانلق جهلی ایله بانک بر مادر زدم مادرم اوزره
بانک اوردم یعنی غضب ایله برایکی سوز سویلنوب بیحضور ایلدم دل ازرده
از من بنشد دل ازرده اولدوغی حالده یا خود یعنی بوبرله اولانندن دل

تغیر دوه اولان یاایدردی تغییر معنا سنه در ... غرض معنا سنه در
رب تعوق معنا سنه ...
سر آب رفته و تعوق معناسنه در
درو و درو یدن معناسنه در
زمن زمان معناسنه در
زمن زمان معناسنه در و صف ترکیبیدر
صالنور لغتدن و صفا ترکیبیدر
نعمه اولان کاف اندن اوله ... الدن
مامه مادر معناسنه در ... لکسی ترکیبی ... اتمشدر
تصغیر ایجون ایله تصحیح
کاف عربی و زاد عجمی ایله عجمی ایله
الغرایب صاحب دخی صاحب کشاف
بحر ایدیسروری افندی اولان
تصریح ایده شهرت اولان
بجمی ایله تعبیر ایدر
دخی بودر

حکایه

حکایه

ازرده اولوب بگنجی نشست بر بوجیقده اوتوردی گریان هم کفت گریان اولوب ایدر ایدی
مکر خوردی فراموش کردی مکر طفلکی فراموش ایلدک کدرشتی میکنی که غلظت و بازلق
ایلمزسن قطعه جه خوش زالی بفرزند خویش بر برقری کند و فرزنده لطیف دیری جو
دیدش پلنگ افکن و پیل تن جونکه فرزندنی پلنگ یعنی پهلوان و ایری جسملو
کوردی معقول قول بودر که از عهد خردیت یاد امدی اگر طفولیت زماننده سنک یادکه
کلیدی که بیچاره بودی در اغوش من که اول بنم قوجاغمده چاره سزایدک نکردی درین روز
بر من جفا بو کونده بکا جفا ایلمز ایدک که تو شیر مردی و پیر زن که شمدی سن شیر مرد
وقوی سن و بن پیره زن و ضعیف ام حکایت توانگری بخیل را پسری بود رنجور
بر بخیل غنینک بر اوغلی خسته اولدی نیکو خواهانش گفتند اول بخیلک دوستلری اگا ایتدیلر
مصلحت انست معقول اولدر که از مهر او گا اندن او تری یعنی فرزندنک صحتندن
اوتری ختم قران کنی یا بذل قربان قران عظیم ختم ایده سن یا خود قربان بذل ایده سن
باشد که اولا که خدای تعالی شفا دهد الله تعالی حضرت شفا ویره لحتی باندیشه فرورخت
بر زمان فکره طالدی و گفت دخی ایتدی ختم مصحف مهجور اولیترست حضور قلب
ایله مصحف عزیزی ختم ایلمک شمدی مصحف عزیز حاظر در اوپیر کورکه کله دورست
زیرا سوری ابر اقدر صاحب دلی شنید و گفت ختمش بعلت ان اختیار امد اول
بخیله ختم قران عظیم اول سبب ایله اختیار کلدی که قران بر سر زبانست زیرا قران
عظیم دل او جنده در ورز در میان جان اما التون جان اورته سنده در مثنوی
دریغا گردن طاعت نهادن ای دریغ انک طاعت بوینی قومسه یعنی انک طاعته کرسش
همراه بودی دست دادن اگر اول طاعت بوینی قومسه دیرمک الی یولداش اولیدی
یعنی طاعته کبی سخا سیه دخی اولیدی غایت ایو اولور ایدی اما حیف انک طاعته کر سخا سز
ببیج بر عمله برامز بدیناری جو خو در گل عاند بر دینار ایله خر مالجقده قالدوغی کبی
قالور یعنی بر دینار و بر مغه قادر اولمز و رالحمد بخوانی صد بخواند اما اگر بر فاتحه
طلب ایده سن یوز او قور حکایت پیر مردی را گفتند جرا زن نکنی بر پیر مرده ایتدیلر
نیچون

پلنگ افکن وصف ترکیبیدر
پهلوان معناسنه استعمال
اولنور

نیکخواه وصف ترکیبیدر
دوست معناسنه
در

حکایت

حکایت

١٣١

127

بنجوان اولمز سن گفت اول پیر مرد ایدی با پیر زنانم الفتی نباشد پیر زنلر ایله
بر الفت اولمز یعنی انس حاصل اولمز زیرا صحبت حظ ایتمز گفتند اول پیر مرده
ایتدیلر زن جوان بخواه چو مکنت داری عورت است چونکه جماعه قدرت طوترسن
گفت اول پیر ایتدی مرا که پیرم زنان الفت نباشد بلکه پیرم قری عورتلر ایله الفت
ومحبت اولمز اوراکه جوان باشد با من که پیرم دوست چون صورت بندد اول
عورتک کنج اولانی بنم ایله که پیرم دوستلق نیجه صورت بغلر سبب زور باید نه زرکه
با نور اقوت گرک جماعه التون گرکمز زیرا خاتونه گرزی دوست تر کرده من گوشت
بر هو عوج معبورکی درکه اون تمن ات یعنی انون حکایت منظومه شنیدم که
درین روزها کهن پیری اشتمشم که بو کونلرده یعنی بو یقین زمانده یاشلو
بر پیر خیال بست به پیرانه سر که گیرد جفت خیال بغلدیکی پیرلک وقتنده
جفت طوته یعنی اولنمک فکرن ایلدی بخواست دختر کی خوب روی گوهر نام گوهر
اولو خوب روی بر قز جعفز استدی یعنی نکاح ایدوب الدی چو درج گوهرش از چشم
مردمان بنهفته اول دختر ادمدرک گوزندن گوهر حقه سی گبی مخفی ایدی یعنی مستوره
ایدی چنانکه رسم عروسی بود مهیا بود ساخت انجلین که دوکون عادتی در یعنی
لازم در بی قصور جمله مهیا اولدی ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت اما اول حمله ده
شیخک عصاسی اویودی یعنی الت تمالقمدی کمان کشید ونزد بر هدف که نتوان دوخت
کمان چکدی اما نشانه اورمدی یعنی جماعه قصد ایتدی اما قادر اولمدی زیرا دلمک دکل در
مکر بسوزن بولاد جامه همکف صفیق ومحکم دو قمش جامه یی مکر بولاد سوزن
ایله یعنی بکارتنی ازاله قادر اولمدی بدوستان کله اغاز کرد و حجت ساخت
تعیب اغمو نلردیو اول پیر دوستلرنه شکایت باشلدی وحجت دوزدی
یعنی بهانه پیدا ایلدی بو یله دیو که خانمان من این شوخ دیده پاک برفت که
بنم خانمانی بو گستاخ پاک سپردی یعنی بنم وارایسه انا سیه یایا دنه التدی
میان شوی وزن جنگ وفتنه برخاست عاقبت زوج ایله زوجه اورتلنده

حاشیه

روزی با من که او جوانست ومن پیرم
دوستی صورت نبندد تقدیرنده در
در شعر ایچون
باتو خاتون معناسنه
تخفیف اولمشدر
کهن کهن لغتدر
در وقتیدر دیمکدر
پیرانه سر پیرلک وقتنده واقع
نه بیم دیوان حافظده واقع
اولمشدر
افتاده
عشق جوانی بسر
پیرانه سرم
ونیار انکه در دل بنهفتم بدر
افتاد
بهدف اوق نشانی معناسنه در
کله شکایت معناسنه در
پاک کستوردکه معناسنه در
مثل پاک پیر دجله نی الندی قومدی
دیمکدر
خانمان اوبرح معناسنه در
ومال اسباب معناسنه
امابونده مال واسباب
معناسنه در
شوخ دیده ما ... کم بول اولنبی او زنه شرح اولنلری معلوم اولمغن
بایزید اول وقت فاعل ... جنک وزینه اولور

chapitre 7

جنك وفتنه قالقدی انجلین کہ بسر شحنه قاضی کشید وسعدی کفت که صوکی شحنه
وقاضیه جکلدی یعنی عاقبت شحنه وقاضیه واردیلر وسعدی اول پیر طعن طریقله
ایتدی بو حکایت حضرت شیخ زماننده واقع اولمشدر غفلت اولنمیه پس ازخلافت
شنعت کناه دختر چیست سنک محالقدن وقباحتکدن صکره قزك کناهی ندر
یعنی بو خصوصده قباحت سنك در قزك بونده اصلا کناهی یوقدر تراکه دست بلرزد
کهر چه دانی سفت سنك که الك دترر کهر دلمکی نه بیلورسن بو مصراعده ایهام لطیفه
واردر معلوم در لطیف طبع اولنه باب هفتم در تاثیر تربیت یکی از وزرا پسری
کودن داشت وزیرلردن برینك بر کودن پسری وار ایدی پیش یکی از دانشمندان
فرستاد واول پسره تعلیم ایچون دانشمندلردن برینك قتنه کوندردی که مرینرا
تربیتی میکن که بو پسره بر تربیت ایله مکر حاصل شود اولاکه عاقل اولا مدتی تعلیمش کرد
بر مدت اول پسره تعلیم ایلدی مؤثر نبود تعلیمی اکه مؤثر اولمدی پیش پدرش
کسی فرستاد واول پسرك باباسی قتنه بر کمسه کوندردی بویله دیو که این عاقل نمی
شود که بو پسر عاقل اولمز ومرا نیز دیوانه کرد وبنی دخی دیوانه ایلدی قطعه چون
بود اصل جوهری قابل چونکه ذات اصلی قابل اولا تربیت را در واثر باشد تربیتك
انده اثری یعنی تاثیری اولور هیچ صیقل نیکو نداند کرد هر کز صیقل ایو ایلمکی بلمز
یعنی ایو اتمز آهنی را که بد کهر باشد بر آهنی که بد کهر او لا یعنی جنسی ومقبول
آهن اولمیه سك بدریای هفتکانه مشوی کلبی یری درلو دریایه یومه یعنی دریاده
یو بو پاك اتمك قصدن ایلمه که چو تر شد پلیدتر باشد زیرا چونکه کلب اصلنده او اولکیده
ناپاك اولور خر عیسی اکر بمکه برند عیسی پیغمبرك خرینی اکر مکیه ایده لر شرفها الله تعالی
چون بیاید هنوز خر باشد چونکه مکه دن کله اولکی کبی هنوز ینه خر در حکایت حکیمی پسرانرا
نصیحت همی کرد بر عاقل پسرلرینه نصیحت ویرر ایدی بویله دیو جانان پدر ای بابك جانلری
هنر اموزید هنر اوکرنکوز وکمال حاصل ایدیکوز که ملك ودولت دنیا زیرا دنیانك سلطنتی و
دولتی اعتماد را نشاید اعتماده لایق دکل در وجاه از دروازه بدر نرود ومنصب دروازه دن
طشره

بسر بونده عاقبت ونهایت معناسنه در

دانشمند عالم معناسنه در

مرد بونده تحسین لفظی ایچوندر

کرد کردن معناسنه در

جوهر بونده ذات معناسنه در

کمانه بونده کونه معناسنه در که

عربیده نوع در دریای هفتکانه

دریای صفت کونه معناسنه در

تر اول باش معناسنه تر ثانی

ادات تفصیل در

ای جانان تقدیرنده در که حرف

ندا حذف اولنمشدر

اموزید امر حاضر جمع در

مفردی موزدر

باب هفتم

حکایت

طشره گتمز زیرا غریبده سنگ ایله بیله اولمز وسیم وزر در محل خطر است وسیم وزر خطر
وخوف محلنده در یا دزد بیکبار ببرد یا بود رکه بر اغوردن دزد دائما الیدر یا خواجه
بتفاریق بخورد یا خود صاحبی ازلر زیرا اما هنر چشمه زاینده است اما هنر چشمه
چشمه در یعنی ناقص اولمیوب زیاده اوکیجی در ودولت پاینده وباقی دولت در واگر
هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد واگر هنرلو دولتدن دوشه اصلا اکا غم اولمز
که هنر در نفس خود دولتست زیرا هنر کندو نفسنده دولت در هنرمند هر جا که رود
هنرلو هر یره که گیدر قدر بیند حرمت وعزت کورر ودر صدر نشیند وصدرده اوتورر
وبی هنر هر جا که رود اما هنرسز هر یره که گیدر لقمه چیند لقمه دیرر یعنی سؤال ومنت
ایله خلقدن طلب ایدر وسختی بیند وسختلق ومشقت کورر احتیاج وفقردن
بیت سخت پس از جاه بحکم بردن منصب دن صکره کردن حکم التمک مشکلدر یعنی
حکم وحکومت معتاد اولمش کمسنه کبی کمسنک حکم التنده اولمق زیاده امر عسیر در
خو کرده بناز جور مردم بردن نازه سروره خو ایلمش کمسنه خلقک جورنی التمک
وجفاسنی چکمک مشکلدر قطعه وقتی افتاد فتنه در شام بر وقت شامده
بر فتنه دوشدی یعنی واقع اولدی هر کس از گوشه فرا رفتند هرکس بر کوشه دن
کتدیلر یعنی اوراده پراکنده اولدیلر روستا زاده کان دانشمند دانشمند اولمش
روستا زاده لر یعنی کوی خلقنک دانشمند اولمش اوغللری بو وزیری پادشاه رفتند
پادشاهک وزیرلکنه کتدیلر یعنی پادشاهه وزیر اولمغه بسران وزیر ناقص عقل
وزیرک ناقص عقل پسرلری بکدایی بروستا رفتند کوی دلنجیلکه کتدیلر زیرا اعتبار
وعلم وکمال در نسب ومال دکلدر بیت میراث پدر خواهی علم پدر آموز باباک میراثنی
یعنی منصبنی اگر استر ایسک باباک علمنی اوکرن یعنی انجلین اهل کمال اول کین مال پدر
خرج توان کرد بده روز زیرا بو باباک مالنی اون کونده یعنی از جوق زمانده خرج ایلمک
ممکن در حکایت یکی از فضلا تعلیم ملک زاده کردی فضلادن بری بر پادشاه زاده یه
تعلیم ایلر ایدی وضرب بی محابا زدی اول پادشاه زاده یه ترحم سز ضرب اورر ایدی

دروازه شهر سوقاغی وقلعه
قپوسی معناسنه در
زاینده اسم فاعلدر
بیفتد بانک فتحی ایله در
چینه فعل مضارع در
چیدندن معناسنه در
فه ابونده تحتین لفظ
ایچونده
ناقص عقل ان لفظنک
صفتدر وزیرک صفتی دکلدر
اکر میراث پدر خواهی
تقدیرنده در
کین کرایی تقدیرنده
در
سر کردن معناسنه در

وزجر قیاس کردی و قیلمز زجر و جفا ایدر ایدی پسر از بی طاقتی پسر طاقتسز
لغندن شکایت پیش پدر برد باباسینه قتنه شکایت التدی و جامه ازتن درد
مند بداشت و دردلو جسمندن جامه سنی قالدردی کہ اوستادک ضربندن خسته
تننده فرمش یرلری کوستردی پدر را دل بهم برامد پدرک کوکلی بو خصوصده منقبض
ومکدر اولدی استاد بخواند اوستادی اوقودی وکفت دخی ایتدی هر پسران احاد
رعیت را لا علی التعیین احاد رعیتک پسرلری اوزره چندین جفا و توبیخ روا طوتمزسن
که بر پسر مرا که بنم پسرم اوزره طوتر سن یعنی بنم پسرمه انلردن زیاده جفا و توبیخ
ایدرسن سبب چیست سبب ندر کفت استاد ایتدی سخن باندیشه باید کفتن
سوزی فکر ایله سویلمک کرک و حرکت پسندیده باید کردن و حرکتی مقبول ایلمک
کرک یعنی ادب اوزره اولمق کرک همه خلق را و کلی خلقه خاصته پادشاهنرا خصوصا
پادشاهلره کہ زیاده لازمدر کہ هرچه بردست و زبان ملوک رفته شود زیرا هرنه
کہ پادشاهلرک دست و زبانی اوزره کیتمش اوله یعنی انلرک الندن و دلندن هرنه کہ
صادر اوله هر اینه بافواه کفته شود البته اغزلرده سویلنمش اولور یعنی مشهور
اولور و قول فعل عوام را چندان اعتبار نباشد اما عوامک قول و فعلنه اول
قدر اعتبار اولنمز قطعه اکر صد ناپسند اید درویش اکر درویشدن یوز نامعقول
کله رفیقانش یکی از صد ندانند انک رفیقلری یوزدن برنی بلمزلر زیرا التفات
ایلمزلر و کربک ناپسند اید ز سلطان اما اکر سلطاندن بر نامعقول کله یعنی صادر
اوله از اقلیم با قلیمی رسانند بر اقلیمدن بر اقلیمه ایرشدررلر پس در تهذیب اخلاق
خداوندزاده کان ایلیه خداوندزاده لرک اخلاقلرینی تهذیبنده و انلرک
تربینده انبتهم الله نباتا حسنا الله تعالی حضرتی انلری نبات حسن بتورسن
یعنی نبات حسن کبی حاصل و برخوردار اتسون اجتهاد بیش ازان باید کرد کہ
درحق عوام اجتهادی انون زیاده ایلمک کرک کہ عوام حقنده قطعه هرکه شر
دلبش ادب نکند هر کیمکہ طفولیت حالنده اکا تادیب ایلمیه لر در بزرکی فلاح
از و برخاست

حاصلا
خاصة خصوصا معناسنه در
مس

ازو برخاست جوانلق عالمنده ملاح وصلاح اندن قالقدی یعنی کیتدی که ارتق
اصلاح قابل دکل در چوب تر را چنانکه خواهی پیچ باشش وتازه جبوغی انجلین
استرسن یوک شود خشک جز باتش راست اما چوب خشک اتشدن غیری ایل طوغری
اولمز یعنی اتشدن غیری برامز شعر ان العضون اذا قدمتها اعتدلت تحقیق تازه بو
بود قلر قچان سن انلری مستقیم اتمک مراد ایدرسنک معتدل ومستقیم اولور لیس انه ینفعک
التقویم ما یجتنب تحقیق شاذ بودر که قوری چوبلری سکا مستقیم ایلمک ممکن دکل در ملکدرا
حسن تدبیر ادیب پادشاه اوستادک حسن تدبیری پسندیده امر مقبول کلدی خلعت ونعمت
بخشید خلعت ومال بغشلدی وپایکاهش ازانچه بود وانک مرتبه سی اول سنه دنکه وار ایدی
یعنی اولکیدن برزکرداینه بوجرک ایلدی حکایت معلم کتابی را دیدم در دیار مغرب مغرب
دیارنده بر مکتب خواجه سنی کوردم ترش روی وتلخ کفتار اکشی یوزلو واجی سوزلو وبدخوی
ومردم ازار وبیرامز خویلو وادم انجدیجی وکدا طبع وناپرهیزکار وجاهل وفاسق که عیش
مسلمانان بدیدن او تبه کشتی که مسلمانلرک عیشی انی کورمک ایله خراب اولور ایدی وخواندن
قرانش دل مردم سیاه کردی وانک قران عظیم اوقومسی خلقک کوکلنی سیاه ایلر ایدی برست
جفا او کرفتار انک جفاسیله الته کرفتار ایدیلر نه زهره خنده ونه یارای کفتار انک خوفندن
کلمکه زهره لری ونه سویلمکه قدرتلری وار ایدی که عارض سیمین یکسر طپانچه زدی کاه بر رنک
سیم کبی بیاض ونازک عارضنه طپانچه اورر ایدی وکاه ساق بلورین دیکریرا وکاه بر رنک
بلور کبی لطیف وبیاض ساقنه شکنجه کردی شکنجه ایلر ایدی یعنی فقیر صرایدی القصه
شنیدم که طرفی از خیانت او معلوم کردند محصل کلام اشتدم که انک خیانتندن بر مقدار
معلوم ایلدیلر بزدند وبراندند اول معلمی دوکدیلر ومکتبدن قوودیلر ومکتب اورا وانک
مکتبنی بمصلحی دادند بر مصلحه ویردیلر پارسایی سلیم اول که سلیم پارسا ایدی ونیک
مردی حکیم وحلیم برنیک مرد ایدی که جز بحکم ضرورت نکفتی که ضرورت حکمنده غیری
ایله سوز سویلمز ایدی وموجب ازار کس بر زبانش نرفتی وانک لساندن اوزره کمنک
انجیمه سنه سبب بر نسنه کتمز ایدی یعنی کمسه رنجیده ایده جک سوز سویلمز ایدی کودکانرا

کتاب جمع کتب کی جمعی
کتب بکسر فاعل
ادیب فعیل بمعنی فاعل
بایکاه مرتبه معناسنه در
کتاب جمع کاتب در امابونده
کتابه ایدر اطفالک معلمسیدیکی در
زبیر عربیدر عادتیدرکه بو لرده قرانه
ابله کتابت بیجه تعلیم ایدرلر
کدا طبع جاهل ودنی معناسنه در
استعمال اولنور
کشتی شدی معناسنه در
ماضیه حال حکایت یا اولان انده
وشیده قیز اوغلان بکر وعذار
معناسنه در حلیم
زهره او معناسنه در لغتده اما
قدرت معناسنه استعمال اولنور
بلورینده یا نسبت ونون تاکید ایچوندر

هیبت استاد نخستین از سر برفت اولکی اوستادک هیبتی اوغلنجغزوک باشندن کتدی
ومعلم دومین را اخلاق ملکی دیدند وایکنجی معلمی ملک خویلو کوردیلر دیو یکر
شدند بری بر نیک شیطانی اولدیلر یعنی ضبطسز اولدیلر وباعتماد حلم او ترک علم کردند
وانک حلمنه اعتماد ایلمک ایله علمی ترک ایلدیلر ودر اغلب اوقات واکثر وقتلرده ببازیچه
فراهم نشیندی بر بره جمیع اولوب اوینمغه اوتورر لرایدی ولوح درست ناکرده ولد حلرینی
درست ایلمیوب ایکن یعنی لوحده مسطور اولان سبقلرینی حفظ اتمزدن اول درس یکدیکر
شکستندی بری برینک باشنده صرلرایدی بیت استاد معلم چو بودی ازار استاد
ومعلم چونکه ازارسز اولا یعنی شاکردلرینه زیاده حلم کوستره خرسک بازند کودکان
در بازار اوغلنجغز بازارده اوینارلر اوستادلرندن خوف اتمدکلرندن بعد از دو هفته
ایکی هفته دن صکره بر دران مسجد کذر کردم حضرت شیخ ایدر اول مسجدک قپوسی اوزره
کذر ایلدم معلم اولین را دیدم دل خوش کرده بودند کوردم اوّلکی معلمک کوکلنی خوش
ایلمش ایدیلر وبمقام خویش باز اورده وکیرو مقامنه کتورمشلر ایدیلر انصاف بر نجیدم الحق
بو خصوصده زیاده انجندم ولاحول کنان کفتم ولاحول ایدرک یعنی لاحول ولا
قوة الا بالله العلی العظیم دیو ایتدم ابلیس رامعلم ملائکه دکر بار چرا کردند ابلیس
کیرو بر کره دخی ملائکه نجون معلم ایلدیلر پیر مردی جهاندیده جهان کورمش بر پیر کشش
شنید وبخندید وکفت بیم سوزمی اشتدی وتعجب ایدوب کولدی وایتدی نشنیده که
کفته اند اشتمدکمیدر کی ایتمشلر در مثنوی پادشاهی بمکتب داد پسر پادشاه فرزندنی
مکتب ویردی لوح سیمش درکنار نهاد اول پسرک کنارنده یعنی قوچاغنه سیم دن
دوزلمش لوح قودی بر سر لوح او نوشته بزر انک لوحنک باشی اوزره التون ایله یازلمش
ایدی که بو مصراع جور اوستاد به که مهر پدر استادک جوری یک که بابانک محبتی یعنی
پدرک محبتندن اوستادک جوری یکدر زیرا بو عمله سبب اول جمله سبب در حکایت پارسا
زاده رانعمتی قیاس ازبر که عمان بدست افتاد عم لرنیک ترکه سندن بر پارسا
زاده نک النه قیاسز نعمت دوشدی یعنی وافر مال میراث یدی فسق وفجور

دومین الکنجی معناسنه در
والکنجی معلمک ملکه منسوب
خویلرینی کوردیلر ترکیب
معناسنی بو بلیه در
اغلب اکثر معناسنه در
ولوح درست لفظنه مضاف
اولمق اوزره شرح اولندی
مضاف اولمقده جائزدر
اول وقت معنی اکا کوره
اولور
خرسک اوزن اشک
او بونی معناسنه در
باز اورده بودنده تقدیرنده در
باز بوننده کیرو معناسنه در
انصاف لفظنی برنجیدم یکی بحل لرده
اضافه معناسنه افائده ایدر
زیاده لک اعتباریله
الحق لفظنک معناسنه در
بار بونده کره معناسنه در
شنیمش ده نون ساکن در
وزن ایچون
لوح سیمش درکنارش نهاد
تقدیرنده در
مهر محبت معناسنه در

حکایت

اغاز

اغاز کرد فسق وفجوره شروع ایلدی ومبذری پیش کرفت ومسرفلکی صفت طوتدی فی الجمله
محصل کلام چیزی نماند از سایر معاصی ومنکر که نکرد سایر معصیتلردن ومتکبردن برشنه قلمدی که
ایلدی ومسکری که نخورد وهر سکر ویرجی قالمدی که انی ایچمدی باری بنصیحتش کفتم حضرت
شیخ ایدر بر کره اول یار زاده یه نصیحت ایله ایتدم ای فرزند دخل اب رو انست
ای فرزند کشینک کلور اب روان در یعنی اب روان کبی در وعیش اسیای کردان وعیش
دوبجی دکرمندر یعنی دوبجی دکرمن کبی در یعنی خرج فراوان کردن یعنی وافر خرج ایلمک
مسلم کسی را باشد برکیمسه یه مسلم اولور که دخل معین دارد که معین کلور طوته قطعه
چو دخلت نیست خرج اهسته کن چونکه کلورک یوق در خرج اهسته ایله کر میکویند ملاحان
سرودی زیر ملاحلر بر سرود دیرلر سرودن مراد بیت ثانی در اکر باران بکوهستان نبارد
اکر طاغلرده یغمور یاغمیه بسالی دجله کردد خشک رودی بر ییلده دجله ایرماغی بر قوری دره
اولور انده بر وافر وار ایکن عقل ادب پیش کیر عقل وادبی اوکوکه طوت ولهو لعب بکذار
ولهو لعب قوکه چون نعمت پس شود زیرا چونکه نعمت تمام اولا سختی بری سخلق ایلدرسن
درشیمانی خوردی وپشمانلق یرسن پسر از لذت نای ونوش پسر بو عظ لذتندن یعنی یغمور دندن
وعیش ونوش لذتندن این سخن در کوش نیاورد بو سوزی قولغنه کتورمدی وبر قول
من اعتراض کردم وبنم سوزمه اوزره اعتراض ایلدی وکفت دخی ایتدی که راحت عاجل شمدی
وحاضر اولان راحتی بتشویش محنت اجل کلیجی محنتک تشویشی ایله منغص کردن مکدر
ایلمک خلاف رای خردمندانست عاقللر راینک خلافی در مثنوی خداوندان کام نیک
بختی مرادی نیکبختلک صاحبلری چرا سختی برند از بیم سختی نه سخلق یعنی فقر واحتیاج
خوفندن نیچون سخلق ایدرلر ومتالم وبرجی یار غم فردا شاید خوردن امروز یارنک
غمنی بوکون یمک معقول لایق دکلدر بیت غم یا امده خوردن لتقدم رنجه مید عمرد
همان بهتر که با فردا اکذارم کار فردا را فکیف مرا کدر صدر مروت نشسته ام خفوصا
بکا که مروت صورتده اوتورمشم وعقد فتوت بسته وفتوت عقدینی بغلشم وذکر
انعام ونیم انعام ذکر که در افواه عوام افتاده است عوامک اغزلرنه دوشمشدر

اسیا واسباب وکرمی
معنانه در

کوهستان طاغلق ودیشه طاغ کوکدانکی
بو کلکینه نسبت اوتلق اما
بولنک شبه بو محلده طاغلق معنانه در
جنس اولاوتی اعتبار ایلیه ثانیه یسیمر محل
بو کرفت وترک ایلدی کی حلقوم
نای دو وکلک جلبر
معنانه حلیمی
عاجل شمدی وحاضر معنانه
در
ولغور وصف ترکیبی بعض
محلده لاعلک سلونی وقانک ضمی
اوقنور
بروشادی کنف ولغور
بولنور نملک ایله کوکله سرور
فتوت سخا معنانه در

مثنوی هر که علم شد بسخا و کرم هر کمسه که سخا و کرم ایله مشهور اولدی بند نشاید که نهد بر
نهد بر درم لایق دکلدر که اولکه درم اوزره بند قویه یعنی بذل اتمیه مال نام بنکو چونکه
برون شد بکوی چونکه ایلک دستی وت ادی طشره محلیه کتدی یعنی فاش اولدی در نتوانی که
ببندی بروی قادر اولمزسن که قپوسی یوزکه بغلیه سن یعنی سخایی ترک ایده مزسن زیرا شهرت
مانع اولور دیدم که نصیحت من نمی پذیرد حضرت شیخ ایدر کوردم که بنم نصیحتمی قبول اتمز و دم گرم
من ونیم هستی نفسم در اهن سرد او اثر نکند انک صوق اهندن اثر اتمز یعنی بنم لطیف سوزلرم
اکا سرایت اتمز ترک من صحبت کردم اول پارسازاده یه نصیحت اتمکی ترک ایلدم وروی از مصاحبت
او بکردانیدم وانک مصاحبتندن یوز دوندردم وبکنجی سلامت بنشستم وسلامت بوجاغنده
اوتوردم وقول حکما را کار بستم وعاقللر سوزنی ایش بغلادم که کفته اند وعاقللر که دیمشلردر
بلغ ما علیک سنک اوزرکده لازم اولان شنه یی ایرشدر فان لم یقبلوا ما علیک اگر سنک سوزک
قبول اتمیه لر سنک اوزرکده نسنه یوقدر زیرا ما علیک الا البلاغ قطعه گرچه دانی که نشنوند
بکوی اگرچه بیلورسن که سوزک قبول اتمزلر اما سن سویله هرچه میدانی از نصیحت پند نصیحت
و پنددن هر نه که بیلورسن زود باشد که خیره سر بینی بتیز اولدکه اول سراسیمه ولجوج کوره سن
بدو پا افتاده اندر بند ایکی ایاغی ایله بنده دوشمش یعنی گرفتار اولمش دست بر دست میزند که
دریغ پشیمان اولدوغندن و المندن الی الله اوررکه حیف نشنیدم حدیث دانشمند
عالمک سوزنی یعنی پندنی قبول اتمدم اما اولنه فایده پس از مدتی بر مدتدن صکره انچه
اندیشه کرده بودم انی که فکر ایلمش ایدم از نکبت حالش انک حالنک بکتدن بصورت
بدیدم صورتا یعنی اشکاره کوردم که پاره پاره برهم میدوخت که بری بری اوزره
پاره پاره دکر ایدی ولقمه می اندوخت وزیاده فقرندن دلنمک ایله نان وطعامی
لقمه لقمه جمع ایدردی دلم از ضعف حالش بهم برامد کوکلم انک حالنک ضعفندن
وزیاده فقرندن منقبض ومکدر اولدی مروت ندیدم مروت کورمدم در چنان
حالت انجلین حالده ریش درونش بملامت ایچنک یاره سنی بناخن ملامت
خراشیدن ملامت طرناغی ایله قاشمق و نمک پاشیدن و طوز صاچمق با دل خود
گفتم

علم بونده مشهور معناسنه در

شد بونده رفت معناسنه در

خیره سر معوج و سراسیمه معناسنه در

افتاده افتاده معنلنه کوره جایزدر

نکبت کاف عربینک سکونی ایله در عوام کاف عجمی ایله تلفظ ایدر اما خطاء فاحش ایدر

بهم برامد منقبض اولدی دیمکدر

کفتم کند و کو کلمه ایتدم مثنوی حریف سفله در پایان مستی سفله و بی عقل اولان کمسنه لک
نهایتنده یعنی تمام مست لکده بنندیشد ز روز تنگدستی تنگدستلک و فقرلکوننده
فکر و عاقبت حالنجه اولجغنی اکلمز درخت اندر بهاران بر فشاند درخت بهارلرده میوه سنی
نثار ایدر یعنی سخالکور زمستان لا جرم برگ ماند اول سیدن بیراق سز قالور حکایت
پادشاهی پسر را با ادیب داد بر پادشاه فرزندنی ادیبه ویردی و کفت دخی ایتدی تربیتش
چنان کن که یکی از فرزندان خود اول پسره انجلیین تربیت ایله کند و فرزندلرکون بر ینه
ایدرسن سالی برو سعی کرد اول ادیبه بر ییل اول پسر اوزره بجایی برسید اما بر یره ایرشمدی
یعنی نسنه حاصل اتمدی و فرزندان ادیب اما اوستادک فرزندلری در فضل و بلاغت
منتهی شدند فضل و بلاغتده منتهی اولدیلر ملک دانشمند را مواخذه پادشاه دانشمندی
مواخذه یعنی اکا عتاب ایتدی و کفت دخی ایتدی وعده را خلاف کردی وعده یه خلاف
ایلدک و شرط وفا بجا نیاوردی دخی وفا شرطنی یرینه کتورمدک کفت استاد ایتدی
ای ملک تربیت یکسانست ای پادشاه تربیت یکسان اولور و لیکن استعداد مختلف اما
استعداد مختلف در قطعه کرچه سیم و زر زسنک آید همی اکرچه سیم و زر طاشدن کلور
یعنی حاصل اولور از همه سنکی نباید زر و سیم لیکن دوکلی طاشدن زر و سیم کلمز بر همه
عالم همی تابد سهیل سهیل یلدزی ده دوکلی عالم اوزره یلدورر و پرتو و پیر رجای ابنان
میکند جای ادیم بویله ایکن بر یرده ابنان بر یرده ادیم اولور یعنی سهیلک تأثیری
بونده در دانسته دکلدر اول سببدن درکه مشی سختیاننی سین اتمکه قادر
دکلدر حکایت یکی را شنیدم از پیران مربی تربیت ایدیجی پیرلردن یعنی مشایخ عظامدن
برینی اشتدم مریدی را میکفت که بر مریده ایدر ایدی چندانکه اول قدر که تعلق و میلی
زر و در اکر روزی ده بودی اکر رزق عالمه اولیدی بمقام از ملائکه درگذشتی
مرتبه ده ملائکه دن کچر ایدی قطعه فراموش نکرد ایزد دران حال
اول حالده سنی الله تعالی حضرتی فراموش ایلمدی که بودی نطفه مدفون مدهوش
که اتاک قرننده دفن اولنمش یعنی مستور و بی عقل نطفه ایدک که هرگز بر شینه عالم

سفله نک کسری ایله
دنی معناسنه در
بر بونده میوه معناسنه در
منتهی کامل معناسنه در
استعداد و قابلیت معنی در
بدیهی حرکت ایله تقدیر بونده در
مصراع ثانیده اولان زره
تشدید ایله اوقنمق شعرک وزنی
ایچون
روزی ده وصف ترکیبیدر
ابنان طغرجق بونده شین
مراددر
مدفون مستور معناسنه در
مدهوش بی عقل معناسنه در
میکنه بونده شود معناسنه در
ادیم سختیان معناسنه در
روان بونده روح معناسنه در

حکایت
حکایت

وقدرتنك يوق ايدى روانت داد وطبع وعقل وادراك سكا لطفندن اول الله روح وطبع
وعقل وادراك ويردى جمال ونطف ورای در فكرت هوش جمال ونطق ورای دخی فكرت
وهوش ويردی ده انگشت مرتب كرد بر دست الك اوزره اون پرمق مرتب ايلدی دو بازویت مرتب
ساخت بر دوش اموزك اوزره ايكی بازو ترکيب ايلدی كنون بنداری ای ناچيز همت شمدی ظن ايدرسن
ای همتسز كه خواهد كردنت روزی فراموش كه سكا بو قدر انعام واحسان اتمش ايكن سنك رزقكی
اونده كرك دركه اگر بو قدر تغول واشتغال كوستردمك اول خود رزقكی فراموش اتمز حكايت اعرابی را
ديدم كه پسر را ميكفت بر اعرابی كوردمكه پسرنه ايدرايدی يا بنی ای بنم اوغلم انك مسئول يوم القيامة
تحقيق سن قيامت كوننده سؤال اولنورسن بو يل ديوما ذا اكتسب دنياده خير وشردن نه كسب اتدوك ولا
يقال عمن انتسب كيمه منتسب سن دينلمز يعنی ترا خواهند پرسيدن يعنی قيامت كونی سكا سؤال اتمه لركه كه
عملت چيست كه سنك عملك ندر ونكويند كه پدرت كيست وسكا ديمزلر كه سنك پدرك كيمدر فاذا نفخ
فی الصور فلا انساب بينهم قطعه جامهٔ كعبه را می بوسند كعبه شريفك اورتسنی كه اوپرلر بلكه
يوزلرينه كوزلرينه سوررلر اونه از كرم پيله نامی شد او يعنی كعبه اورتسی ايپك قوردندن اولوب
يعنی مشهور ومقبول اولمدی زيرا كه اولان رعايت ايپك قوردنه اولمز با عزيزی نشست روزی چند
بلكه كعبه نك جامه بر قچ كون بر عزيز ايله اورتردی كه مراد كعبه شريف در شرفها الله تعالی لاجرم همچو
او كرامی شد اول اجلدن كعبه شريفك اورتسی كعبه شريف كبی محترم اولدی حكايت در تصانيف
حكما اورده اند حكمانك تصنيفلرنده كتورمشلر دركه كردم را ولادت معهوده نيست كه عقربك ولادت
معهوده سی يو قدر چنانكه ساير حيوانات را انچلين كه ساير حيواناتك ولاد معهوده سی
واردر زيرا هر برينه بر مدت تعيين اولنمشدر اما عقربده يوق در بلكه احشای مادر را
بخورند مادرلرك ايچلرين بر لرو شكمشرا بدريند ومادرلرينك قرننی يرتارلر وبيرون
اينه دخی طشره كلورلر راه صحرا كيرند وصحرا يولنی طوتارلر وان پوستها كه درخانه
كژدم بينند واول پوستلری كه عقربك يوسنده كوررلر اثر انست انك اثريدر بارى اين
نكته را بر كتره بو نكته يی پيش بزرگی كفتم بر اولولك قتنده ايتدم كفت اول اولو ايتدی
دل من در صدق اين حديث كواهی دهد بنم كوكلم بو سوزك صدقنه طانقلق ويرر وجز

خبثن

فكرتك تاييبه نفس كلمه دن معناسنه در

بنی لفظنك تصغيريدر اخرنده
متكلم الحاقی اولنمش تصغير بونده
شفقت ايچوندر تحقير ايچون

دكلدر
پيله ايپك كرم پيله ايپك قوردی

نامی ده اولان يا مصدر ايچوندر

كرامی محترم معناسنه در اصح

كاف عجمينك كسريله در
تصانيف مضاف اولمقده جائزدر

اول وقت معنی بويله اولور تصانيفلرنده
حكما كتورمشلردر
نجورند لفظی جمع ايله كتوردی

كژدم اسم جنس اولمق اعتباريله

حكايه

حكايه

جینلی فنا یدبود وبویلک کبردن غیری اولمغه پرامزکرد رحالت خردی رنیر کوچکلک حالنده
باماد ربدر چنین معامله کرده اند اتالری وباباری ایله انجلین نا معقول معامله ایلمشلردر
لاجرم اول اجلدن در بزرگی بیو کلکده چنین مقبول اند و محبوب بونجلین محبوبلر و مقبوللردر
بو سوز استهزا طریقی ایله در یعنی مقبول دکلدر قطعه پسر یرا بدر وصیت کرد هرسیده بابا سی وصیت
ایلدی کای جوانمرد یاد کیر این پندکای جوان مرد بو پندی یاد طوت یعنی خاطرا آل هرکه با اصل
خود وفا نکند هرکیمکه کند واصلنه وفا ایلمیه پدر و مادرینه رعایت اتمیه نشود دوست
روی دولت مند اول که دوست یوزلو دولت مند اولمز لطیفه کردم مرا کفتند عمربا ایتدیلر
جرایر مستان بیرون نمایی نجون قیشده طشره کلمزسن کفت عمربا ایتدی بنا سنانم جه حرمت
یازده نه حرمتم واردر بود جهل دخی جایزدر بازده بکانه حرمت واردر که بز مستان نیز بیایم که قیشده
دخی طشره کلم حکایت فقیره درویشی بر درویشک خاتونی حامله بود حامله ایدی مدت حملش بر آمد
انک حملی زمانی باشه کلدی یعنی قریب اولدی درویش را در همه عمر فرزند نیامده بود درویشک دوکلی
عمرنده فرزندی کلمشی ایدی یعنی فرزندی اولمامش ایدی فرزنده زیاده اشتیاقی وار ایدی کفت
اول درویش ایتدی اکر خدای عز وجل اگر عزیز و جلیل الله مرا پسری دهد بکا بر پسر ویره جز این
خرقه که پوشیده ام بو خرقه دن غیری که کیمشم هرچه ملک منست هرنسنه که بنم ملکم در بذل درویشان کنم
درویشلره بذل ایدیوم اتفاق زنش پسر آورد اتفاق انک عورتی پسر کتوردی شادمانی کرد
شادمانلق ایلدی وسفره یاران بموجب وجود شرط بنهاد وشرطنک وجودی سببی ایله
یارانه سفره قویردی یعنی ضیافت ایلدی پس از چند سال برقاج ییلدن صکره از سفر
شام باز آمدم حضرت شیخ ایدر شام سفرندن کیرو کلدم بمحله آن درویش کذر کردم اول درویشک
محله سنه کذر ایلدم واز کیفیت حالش پرسیدم وانک کیفیت حالندن سؤال ایلدم کفتند
ایتدیلر بزندان شحنه درست شحنه نک زندانندهدر کفتم سبب چیست سبب ندر دیدم
کفتند ایتدیلر پسرش خمر خورده است انک پسری شراب ایچمشدر وعربده کرده وغوغا
ایلمشدر وخون کسی ریخته وبر کمسنک قاننی دوکمشدر واز شهر کریخته وقصاصدن خوفندن
شهردن قاچمشدر اکنون بدر را بعلت آن کرفته اند شمدی پدرنی اول سبب ایله طوتمشلردر

بو دو بونده بودن معناسنه در

بعض نسخه ده اصل بریانه
اهل واقع اولور

بمحله ده اولان همزه اضافتدر
ایچوندر

نسخه بونده صوابنه معناسی
اولمق روشندر

بعض نسخه ده کردن یرینه بای
واقع اولور لفظ جهتندن
بای لفظنه مناسبدر

ازان بهتر بنزدیک خردمند نخ

وسلسله در گردن وبند گران در پای نهاده اندوخی بو بنده زنجیر و ایاغی اورزه اغر بند قومشلر در
کفتم بن انلره ایتدم این بلا را بو بلایی او اول درویش بدعا از خدا خواسته است دعا ایله الله تعالی
حضرتندن طلب اتمشدر قطعه زنان باردار ای مرد هشیار حامله عورتلر ای عاقل کیمسه اکر وقت
ولادت مار زایند اکر ولادت وقتی ایلان طوغوره لر که فرزندان ناهموار زایند که ناهموار یعنی
بد سیرتلو فرزندلر طوغوره لر زیرا ایلان درد بو هلاک ایدرلر اما فرزندک تربیته مشقت
جکرلر صکره پدره و مادره نکبتی ایرشور وکندن عزیزی بجه کمسیه بیلر ضرر ایرشور حکایت طفل بودم که
بزرکی را پرسیدم از بلوغ طفل ایدم که بر اولویه بلوغدن یعنی بالغ اولمنک نشانلرندن سؤال
ایلدم گفت اول اولو ایتدی که در کتب مسطورست کتابلرده مسطوردر که سه نشان دارد اوج
نشان طوتر یکی پانزده سالگی بر بیری اون بش یاشلولق ودوم دخی اکنجیسی احتلام
احتلام اولمق وسوم دخی اوجنجیسی اندن موی زهار زهارنک موی کلمک اما در حقیقت
یک نشان دارد اما حقیقتده بر نشان طوتر انکه اول بر نشان اولدر که در بند رضای حق عز
وجل عزیز و جلیل اللهک رضاسی قیدنده بیش ازان باشد که در بند حظ نفس اندن زیاده
اوله نفسک حظی قیدنده اولور هرکه در وی این صنعت موجود نیست هرکم که انده بو صنعت
موجود دکلدر محققان بالغ شمارندش محققلردن انی بالغ ضمیرلر یوز یاشنده بیر
اولور ایسه ده قطعه بصورت ادمی شد قطره اب صورتا ادمی اولدی بر قطره اب که
چل روزش قرار اندر رحم ماند که قرق کون اول قطره نک رحمده قرار قالدی وکر چل
ساله عقل ادب نیست اکر قرق یللیه دکن عقل و اداب اولمیه تحقیقش نشاید ادمی
خواند حقیقت ایله اکا ادمی اوقومق لایق دکلدر اکرچه صورتا ادمی ایسه ده قطعه
جوانمردی ولطفست ادمیت ادمیلک جوانمردلک ولطفدر یعنی ادمی در
شول کمسه که انده سخا ولطف واردر همین نقش هیولانی مپندار ادملکی انجق
بو ظاهرده کورنن هیولانی نقش صنمه هنر باید که صورت می توان کرد ادمی ده هنر
کرک زیرا صورت ایلمک ممکندر یعنی نقش اتمک ممکن در بابو انها در از شنکرف و زنکار
ایوانلرده شنکرف و زنکاردن جوانسان انباشد فضل واحسان جونکه انسانک فضل
واحسانی

زایند فعل مضارع جمع در
باردار وصفی ترکیبیدر حامله معناسنه در
ناهموار موافق اولمیان نسنه معناسنه در
اما بونده سیرتلو معناسنه
فرزندان قدرتنیه سی ایدیه
پانزده اون بش معناسنه در
انهار فسق معناسنه در
محققان جمیع محقق در قاعده
فراسی اورزه
چل چهل قرق معناسنه در
رحم انه قرنده ولد قرار ایدجک یر
هیولانی جسم دانده حال اولان نسنه لر اعراض کبی
شنکرف زنجفر منه

حکایت

واحسانی اولمیانجق صورت اولانه فرق ازادمی تا نقش دیوار ادمیدن دیوار نقشنه دکن یعنی
ادم ایله دیوارده اولان نقشک مابینده نه فرق وار در بدست اوردن دنیا هنر نیست
دنیا الکتورمک هنر دکلدر یکی را اگر توانی دل بدست ار اگر قادر ایسک برکیشینک
کوکلنی الکتور حکایت مال نزاع درمیان پیادکان حجاج افتاد در بر یل حاجیلرک پیاده لری
اورتاسنده نزاع دوشدی وداعی هم دران سفر پیاده بود دعاجیکوز دخی اول
سفرده پیاده ایدی انصاف در سر وروی یکدیگر افتادیم الحق زیاده بربریمزک
باشنه ویوزنه دوشدک یعنی محکم خصومت ایتدک وداد فسوق جدال بدادیم وفسوق
جدال دادنی ویردک یعنی سوکشمکدن ونزاعده قصور قومدق کجاوه نشینی را بر محفه ده
اوتوریجی شنیدم اشتدم که باعدیل خویا للعجب ای کیشی بونه عجب حال اولورکه پیادکان
عاج که فیل شطرنج اتنده دورلمش شطرنج پیده لری چون عرصه شطرنج بسر می برند چون
شطرنج میدانی باشه ایلدلر فرزین می شود فرزین اولورلر یعنی به ازان شوند که بودند
یعنی اندن ییک اولورلر که ایدیلر یعنی اولکیدن ییک اولورلر وپیادکان حجاج عرصه بادیه
اما حاجیلرک پیاده لری بیرنه میدانی بسر بردند باش التدیلر وبتر شدند دخی بیتر
اولدیلر قطعه از من بکوی حاجی مردم گزای را ادم ایجیجی حاجیه بندن یعنی نم اغزمدن
دی که پوستین خلق بازار می درد که اول حاجی خلقک پوستنی ازار وجفا ایله یرتار
یعنی خلقه زیاده جفا ایدر حاجی تو نیستی شتر است از برای انکه حاجی سن دکلسن
بلکه بنده وکل شتر حاجی در اول سببدن که بیچاره خار می خورد وبار می برد بیچاره
شتر خار ییوب یوک ایلدر اما سن اشتر اوزره حضور ایدوب خلقه جفا ایدرسن رباعی دل
بدست اورکه حج اکبرست ز هزاران کعبه یک دل بهترست کعبه بنیاد خلیل ازرست
دل نظرگاه خلیل اکبرست حکایت هندوی نفط اندازی عمل همی اموخت بر هندو نفط
اندازلق اوکرنور ایدی حکیمی گفت برعاقل اکا ایتدی ترا که خانه نیست بند ندر
یعنی نی دن بنا اولنمشدر باد بنیت نه اینست سنک او بونک بود کل در یعنی سکا
لایق اولان اویون بودکل در زیرا اتش ایله بنیک نه مناسبتی وار در قطعه تا ندانی
که سخن عین صوابست نکوی مادامکه سویلیجک سوزک عین صواب ایدوکنی تمام

در ایوانده تا قصیره ده ایوان معناسنه در
چارطاقه معناسنه در تا نعنی ده اولان تا یرینه
بعض نسخه ده واقع اولور
زنکار قلمی زنکار در
ذاعیدن مراد شیخ حضرت رحمة الله کندیدر
کجاوه نشینی وصف ترکیبیدر
عدیل ونکوشی
عاج فیل کمیکی در
بادیه ویرینه وصحرایه معنایه در
بتر وبدتر وبتر جائزدر
مردم گزای وصف ترکیبیدر
مردم ازار معناسنه در
نفط اندازی وصف ترکیبیدر
قاراجی معناسنه در

بیلمیه‌سن سویلمه و انچه دانی کزنه نیکوی جوابست ملکوی و اول سنی پی که بیلورسن ایو و معقول
جواب دکلدر سویلمه حکایت مردکی را درچشم خاست برمردک کوزاغریسی ظاهر اولدی یعنی
کوزی اغردی پیش بیطار رفت ایلکدن نعلبند قتنه کیتدی کمراد و الکن که بکا علاج
ایلیه بو بیطار از انچه درچشم چارپایان کردی نعلبند اول سنه دنکه چارپایلرک
کوزنده ایلرایدی یعنی اندرک کوزنه قورایدی در دیده او کشید انک کوزنه جکدی
کورشد کور ایدی حکومت پیش داور بردند حکومتی قاضی قتنه التدیلر یعنی قاضیه
واردیلر حاکم کفت قاضی ایتدی برو ناوان نیست انک یعنی بیطارک او زرنه ضمان یوق در
اول سببدنکه اگراین خرنبودی اگر بومردک خر اولمیدی پیش بیطار نرفتی بیطار قتنه
کیتمزایدی مقصود این سخن انست بو سوزدن مقصود اولدر هرکه نا ازموده را هرکیمکه
صنامامش و ایش کورممش کمسه کاربزرک فرماید اولو و مشکل ایش بیوره با انکه ندامت
برد شونکه برابرکه ندامت ایلدر یعنی ندامت فضل نبرد یک خردمندان عاقللر قتنده
بخفت رای منسوب کردد خفت رایلق ایله یعنی خفت عقل ایله منسوب و مشهور اولور قطعه
ندهد هوشمند روشن رای رایلو عاقل و بیرمز بفرومایه کارهای خطیر الجق اصلتویه مخوف و مشکل
ایشلر زیرا حقندن کلمز بوریا باف اگرچه بافندست حصیرجی اگرچه دخی دوقوجیدر ببرندش
بکارکاه حریر اما انی ابریشیم کارکاهنه الثمزلر زیرا اصلا انک برقلنی اتمغه قادر دکلدر
حکایت یکی از بزرکان اولولردن بری پسری شایسته برمعقول و مقبول پسر طوتم ایدی وفات
یافت وفات بولدی برسیدند ش اوداولویه سؤال ایدیلر که برصندوقش ترتیبش اول پسرک صندوق ترسی
اوزرنه چه نویسیم نه یازالوم کفت اول بزرک ایتدی ایات کتاب مجید را قران عظیم ایتلرینک
شرف بیش ازانست شرفی اندن زیاده در که روا باشد در چنین جایها نوشتن که بومحلیه
برلرده یازمق روا اوله یعنی رواد کلدر که بروزکار رسوده کردد زیرا زمان ایله محو اولور
و خلایق بروکیزند و خلایق انک او زرنه یجر لرو سکان بروشاشند و کلبلر انک او زرنه
بنوله ایدرلر اگر بضرورت چیزی نویسد اگر ضرورت ایله برشنه یازرسکز این دوبیت کفایت
میکند بو ایکی بیت کفایت ایدر قطعه و اه که هرکه سبزه در بوستان واه که هرقچان که
بستانده سبزه بیتدکی بومیدی چه خوش شدی دل من نه خوش اولور ایدی بنم کوکلم
بکذاری

بیبن ده اولان باایله نون
نسبت ایچوندر مبـ
وانچه دانی کز جواب نیکو نیست
ملکوش تقدیرنده در مـ
مردکی اد چکز انده اولان کاف
تصغیر ایچوندر چارپایان
حیوانات
نادان نبرک اودکل
ندامت پشیمانلق معناسنه در
کرد دیوننده شود معناسنه در
روشن رای وصف ترکیبیدر
خطیر مخوف و عظیم
بافنده اسم فاعلدر
نویسیم فعل مضارع جمع
مخاطبدر مفردی نویسدر
بستان واوسز عربیدر

بگذار ای دوست تا بوقت بهار اوغره ای دوست که بهار و قتنده و قاغدن صکره
سبزه بینی دمیده بر گل من بنم قبرم اوزره سبزه بتمش کوره سن حکایت پارسایی بریکی
از خداوندان نعمت گذر کرد بر صالح اغنیادن بربنه راست کلدی و دید که بنده را
دست پای استوار بسته دخی کوردی که بربنده نک النی و ایاغنی محکم باغلمش عقوبت میکرد
عذاب ایدر ایدی پارسا گفت صالح ایتدی ای پسر همچو تو مخلوقیرا ای پسر سنگلین بر مخلوقی
خدای عز و جل عزیز و جلیل الله اسیر حکم تو کرداینده است سنک حکمکه اسیر ایلمشدر یعنی سنی
حاکم انی محکوم ایتمشدر و ترا بروی فضیلت نهاده وانک اوزره فضیلت و زیاده لک قومشدر
یعنی سنی خداوند انی بنده ایلمشدر شکر نعمت حق تعالی بجای آر حق تعالینک نعمتنک شکرنی
یرینه کتور و چندین جفا بروی مدار و اول بنده اوزره بو قدر جفا و اطوتمه نباید که
فردا در قیامت که گرکمز که یعنی اولمیه که یارن قیامتده این بنده را از تو به باشد بو بنده
سندن یک اولا و شرمساری بری دخی خجالت ایلدرسن مثنوی بربنده مگیر خشم بسیار بنده
بنده اوزره چوق خشم طوتمه جورش مکن و دلش میازار اکا جور ایلمه وانک کوکلنی انجتمه
اورا تو بده درم بخریدی سن اونی اقجه یعنی بر قاچ اقچیه صاتون الدک اخرنه
بقدرت افریدی اخرانی قدرت ایله یرتمدک که اکا بو قدر جفا ایدرسن این حکم غرور
خشم تا چند بو حکم و غرور و بو خشم نجه بر و نجیه دکن هست از تو بزرگتر خداوند
ای مغرور سندن اولورک افندی وار در مراد حق تعالی در عاقل اولمه ای خواجه ارسلان
و اغوش ای ارسلان و اغوشک خواجه سی فرمان ده خود مکن فراموش کند و فرمان
دهکی یعنی حقی فراموش ایلمه در خبرست حدیث شریفده وار در از پیغمبر علیه الصلوة
والسلام دن که بیورمشدر بزرگتر حسرتی زیاده اولورک بر حسرت در روز قیامت
قیامت کوننده ان بود که بنده صالح را اولور که صالح بنده یی جنته ایلده لر و خداوند
فاسق را برد دوزخ و فاسق افندیسی جهنمه ایلده لر قطعه بر غلامی که طوع خدمت
نیست بر غلام اوزره که سنک خدمتک مطیع و منقاد در خشم بی حد مران
و طیره حد سز خشم سورمه یعنی حددن زیاده غضب ایلمه و طیره و پشیمان خاطر ایتمه

بینی فعل مضارع مخاطبدر
کلدونا مراد قبردر
بربنده دن فعل مضارع مخاطبدر
بربیرینه دن فعل مضارع مخاطبدر
بربنده بنك اسمیدر
ارسلان و اغوش ایکی بنده نك اسمیدر
ارسلان و اغوش اتیکلی مدوحك اوغلان
خواجه دن مراد اودر
پادشاه مراد حاکم
قربان ده وصف ترکیبیدر حاکم
معناسنه مراد الله تعالی حضرتی
در

طیره غضب معناسنه در
بو فعل مضارع و ادات
زمانیه اولمق ده جائزدر

طوطی که فصیحت بود بروز شمار زیرا رسوالیق اولور حاب کوننده بنده ازاد خواجه در زنجیر
بنده ازاد اولدوا فندی زنجیره عقابده حکایت سالی از بلخ بری بلجده باهمدانم سفره بود
همدانه بکا سفر اولدی وراه حرامیان برخطر دیول حرامیلردن خطر اوزره ایدی جوانی
ببدرقه همراه ماشد بزه یولداش اولدی سپرباز سپراوینیجی وچرخ انداز وجنرح اتیجی
ایدی وسلحشور دخی جنکجی وبیش زور زیاده قوتلو که بده مرد ما توانا که اون قوتلوم دایل
کمان اوزره نکردندی اول جوانک یاینی قورمزلر ایدی وزوراوران روی زمین ویر یوزینک
زورلرکا پشت اوراد رمصارعه نیاوردندی کورشده انک ارقه سنی یره اورزه کتورمزلر ایدی
اما متنعم بود اما نعمت ونازایله بیومش ایدی وسایه پرورده وحضورده وسردرده
بلنمش خانه دن طشره چقمش دکل ایدی نه جهان دیده ونه سفر کرده اول جوان نه جهان
کورمش ونه سفر ایلمش ایدی ورعدکوس دلاوران ودلاورلرک رعده بکزر کوسنی یعنی کوسنک اوازی
بکوش او نرسیده اول جوان قولغنه ایرشمش ایدی وبرق شمشیر سواران ندیده وسوارلرک برق
کبی یلدرایجی شمشیرنی کورمش ایدی یعنی برجنک کورمش دکل ایدی بیت بیفتاده در دست
دشمن اسیر بعمر بنده دشمن النه اسیر دوشمش ایدی بکردش نباریده یاران تیر انک اطرفنه
اوق یغوری یعنی یغور کبی اوق یاغمش ایدی اتفاقا من واین جوان اتفاق بن وبو جوان درپی
هم دوان بری بریکوزک اردنجه یلبجی هر انه دیوار قدیم که پیش امدی لاعلی الیقین هر اول اسکی
دیوارکه انک اوکنه کلیدی یعنی اوغرایدی بقوت بازو بیفکندی بازو قوتی الی یقارایدی
وهر درخت عظیم که دیدی وهر عظیم شجری که کوردی بزور سرپنجه برکندی سرپنجه زوراله
قوپارر ایدی وتفاخر کنان کفتی وتفاخر ایده ایدرک ایدر ایدی بیت پیل کونا کتف
وبازوی مردان ببیند فیل قنی تا که مردلرک یغرنی وبازوسنی کوره یعنی قوت پنجه اولور کوره
شیر کو تاکف وپرنجه کردان ببیند ارسلان قنی تاکه بهادرلرک کفنی سرپنجه سنی کوره ما درین
حال بودیم بز بو حالده ایدک دو هندی ایکی هندی از پس سنکی سر براورد بر طاش اردندن
باش قالدردی واهنک قتال کردند وبزوم ایله قتال اتمکه قصد اتدیلر درست یکی جوبی برینک
النده بر جوب وار ایدی ودربغل ان دیکر کلوخ کوبی واول برینک قولتغنده بر کلوخ کوب وار ایدی
جوان را کفتم چه پایی جوانه ایتدم نه توقف ایدرسن ارلک کوستر بیت بیار انچه داری زمردی

نصیحت وفصاحت رسوالیق معناسنه در

بدرقه جارس وقلاوز بو بنده اکسه دخی جائز در

دلاورلرک کوسنک صداسی دیمک اولا رعدن مراد مطلق صدا بوتی معناسیه افندی بویله اولانته کیم سروری بیان اتمشدر

دوان صفه مشبهه ولهم تفضیل اولمق ممکنی در انلمردرک معناسنه اولور لهم تفضیل دهمت

پی بوبده پس معناسنه در

سوارلرک شمشیرینک برقی دیمک اولا برق مطلق یلدرم معناسنه در سروری افندی دخی بویله تصریح اتمشدر

کنان بونده لهم تفضیل در

کتف بغرن معناسنه در

کردان بهادرلر معناسنه در کرد بهادر دکاف عجمینک ضمیله جمعی کردان دربونده کردان اوقند موفتح کاف ایله فاحشدر

کلوخ کوب وصف ترکیبیدر کسک ازوردکلری شنه نک اسمیدر

185

دور کتوانی که طوتمزسن اولکدن وقوتدن که دشمن بپای خود آمد بکور که دشمن کندو ایاغی ایله قبره کلدی زیرا انجلیین بهادرک مقابلسنه کلمک کندو ایاغی ایله قبره کلمکدر که تیر وکمان را دیدم از دست جوان افتاده اول حالده کوردم تیر وکمانی خوفندن جوانک الندن دوشدی ولرزه بر استخوان و جوانک استخوانی اورزه لرزه دوشدی یعنی خوفندن دترمک باشلدی بیت

نه هرکه موی شکافد بتیر جوشن خای بوید دکلدر هرکیم که قیل پاره جوشن چینی تیر ایله یعنی جوشن دیلیجی اوق ایله بروز حمله جنک اوران بدارد پای بهادرلرک حمله سی زورنه ایاق طوته یعنی طوتمز زیرا انجه است دسلحشور وار درکه جنک کوننده خوفندن انات اورزه اوتورمغه وادلمز قننده قالدیکه جنک ایده چاره جز آن ندیدیم انذن غیری چاره کورمدک که رخت وسلاح را رها کردیم که اسباب و سلاحی ترک ایلدک یعنی اوراده قودق وجان بسلامت بردیم و جانمزی سلامت ایله ایلتدک یعنی قجدق بو معنی دخی لطیف در جانمزی سلامت ایلتدک قطعه بکارهای کران مرد دیده فرست مشکل اشلره ایش کورمش کمسه کوندر که شیر شرزه در آرد بزیر خم بکند که شرزه ارسلانی کمندک خلقه سی التنه کتورر تدبیر وحیل ایله اصلا قوته احتیاج قالمز جوان اکرچه قوی بال وپیلتن باشد جوان اکرچه مهابتلو وقوتلو دخی بر قیل کودلو اولا بجنک دشمنش از هول بکسلد پیوند اول کمسه دشمن جلنده خوفندن پیوندی قرار بنزدیش مصاف آزموده معلومست جنک صفاشنی کم قننده جنک معلوم واساندر چنانکه مسئله شرع پیش دانشمند انجلیین که شرع مسئله سی عالم قننده معلوم در مجمل کلام هرسنه اهلی قننده درشن واساندر حکایت توانکری زاده را دیدم بر غنینک فرزندنی کوردم برسر کور پدر نشسته پدرینک قبرینک باشنده اوتورمش وبا درویش بچه مناظره دریپوسته وبر درویش اوغلی ایله مناظره اولاشدرمش یعنی انکله بحث اتمکه شروع ایلمش که صندوق تربت پدرم که هم سنم پدرمک تربه سنک صندوقی سنکین است طاشدندر وکتابه رنکین ورنکین کتابه سی واردر فرش رخام انداخته ومرمر فرش قیلمشدر وخشت پیروزه در وساخته وانده فیروزه کربیج دوشمشدر یعنی قومشدر ظاهر بودر که خشت پیروزدن مراد کاشیدر بکور بدرت چه ماند سنک پدرک قبرینه بکزر که خشتی دو فراهم آورده که بر ایکی کربیج بر یره کتورمش

باب فعل مضارع مخاطبدر

توقف اتمک معناسنه در

جوشن خای وصفی ترکیبیدر

جنک اوران وصفی ترکیبیدر

مصراع اولده اولان لفظ مصراع ثانیه مصروف قدر که بدارد لفظنه متصل اعتبار اولنور تقدیری بوبله اولور بر

حمله جنک اوران ندارد پای در

رخت اسباب معناسنه در

شرزه اکثریکی معناسنه در

خم بونده بوکلم معناسنه

که خلقه تکبیه اولنور

سرورک افندک پیوندی مفصل دیمکدر کمعنی بوبله اولور

معناسنه شرح ایلدی بر دشمن جلنده خوفندن مفصلی منقطع

اولدر که حرکته مجالی قالمز

دریپوست بونده متعدیدر

کتابه معروفدر

رخام مرمر وانغت دیکلرک

قرش حلیمه

مانند ماشتمن دندر

خشت بیمرق واوج معنا

دخی کلور

وشتی خاک وبراوج طراق یعنی برمقدار طراق پروپاشیده انک اوزره صاچلمشدر درویش سپر این
شنید درویش اوغلی بوسوزی اشتدی وگفت دخی ایتدی خاموش ایسیم اول که تا پدرت تا سنک بابانک
زبراین سنگ گران برجهد کند واوزره اولان بو ثقیل طاشک التندن بجنبد باشد حرکت ایدنجه
پدرمن ببهشت رسیده باشد بنم پدرم بهشته یتشمش اولور در خبرست موت الفقراء راحة حدیث
شریفده واردرکه فقیرلرک موتی راحتدر چیزی ندارند که بحسرت بگذارند دنیاده برنسنه
طوتمزکه حسرت ایله قویه کر خرکه کمتر نهند بروی یار خرکه انک یوکی ازرک قویه لر بر آه اسوده تر
کند رفتار یولده رفتاری اسوده رک ایدر یعنی حضور ایله کیدر قطعه مرد درویشی که بار ستم
فاقه کشید درویش کشی که فقر ظلمنک یوکنی جکدی بدر مرگ هما ناکه سبک بار آید بگرزکه موت
کاقبوسنه بیجک یوکلو کلور یعنی موتدن زیاده زحمت جکمز وانکه در نعمت در راحت اسایش
زیست اما اول کمسه که نعمت وراحتده واسایش وحضورده دیرلوی مردنش زین همه
شک نیست که دشوار ایدر بو دوکلی ناز ونعمتده شک یوقدر که موت اکه دشوار کلور زیرا
بو قدر نسنه دن جدا دوشر بهمه حال اسیری که زبندی برهد دوکلی حالده بر اسیر که محبوسیش
اولمقدن قورتله بهترزش دان امیری که گرفتار آید اول اسیری بر امیردن یکرک بیل که اول امیر
گرفتار کله یعنی بنددن ازاد اولان اسیر بنده گرفتار اولان امیردن یکرکدر حکایت بزرگیرا
پرسیدم بزرگی سؤال ایلدم از معنی این حدیث بو حدیث شریفک معناسندن که اعدی عدوک
نفسک التی بین جنبیک کسنک دشمنک دشمنلرکی یعنی جمله دشمنلردن قوی وظالم دشمنک
نفسکدر اغلبین نفسکه اوکوکده درگفت اول بزرگ ایتدی بحکم آنکه اول سبب ایله که ان دشمن که
باوی احسان کنی هر اول دشمن اگه احسان ایده سن دوست گردد دوست اولور مگر نفس الا
نفس بو بلیه دگلدر که چندانکه زیرا اول قدر که مدارا بیش کنی نفسه مدارا واحسان زیاده
ایده سن مخالفت بیشتر کند مخالفتی زیاده رک ایدر قطعه فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن
از یمک ایله ادمی فرشته خویلو اولور وگر خورد چو بهایم بیوفتد چو جماد اگر بهایم کبی بییه سن
جماد کبی دوشرسن مراد هرکه برارد مطیع امر توشد هر کیمک که مرادینی حاصل ایده سن
سنک امرکه مطیع اولدی بلکه عبدک اولدی الانسان عبید الاحسان خلاف نفس که فرمان
دهد چو یافت مراد نفس بونک خلافیدر زیرا چونکه مرادینی بولدی فرمان ویرر نامشروع جانبه امر ایدر

دشوار مشکل معناسنده در

شنیده اولان یا نبت
ومصدر ایچون اولمق جائزدر

اعدی اسم تفضیلدر
گردد بونده شود معناسنده در

خوری وبیوفتی فعل
مضارع مخاطبدر

حکایت

جدال سعدی با مدعی در بیان توانکری و درویشی باب هشتمدر انجه بو محل شیخ سعدینک غنیلک
و درویشلک اورتاسنده بر مدعی ایله اولان جدال و بحثی بیان ایدر یکی بیرا در صورت درویشان
برکی درویشلر صورتنده نه بر سیرت ایشان اما انلرک سیرت اوزره دکل دیدم کوردم
در محفلی نشسته بر مجلسده اوتورمش و شنعتی در پیوسته و بر شنعه اولاشمش یعنی انده نا معقول
سوزه شروع ایلمش و دفتر شکایت باز کرده و شکایت دفترنی کشف ایلمش و ذم توانکرا اغازید
و غنیلرک ذمنه شروع ایلمش سخن بونجا رسیده بو رایه ایرشدرمش که میکفت که ایدر ایدی
درویشلرا دست قدرت بسته است درویشلرک قدرتی الی بغلمشدر و توانکرانرا پای
ارادت شکسته و غنیلرک ارادت ایاغی صنمشدر یعنی قدرتلری واردر اما احسان اتمزلر
بیت کریمانرا بدست اندر درم نیست کریملرک النده درهم یوقدر که کرم ایده لر
خداوندان نعمترا کرم نیست نعمت صاحبلرینک کرمی یوقدر مرا که پرورده نعمت بزرکانم
بکا که اولولرک نعمتنک بسلنمشیم که انلردن زیاده احسان کورمشم این سخن ناپسند امد
بو سوز نا معقول و نا مقبول کلدی کفتم ای یار اول کمسنه ایدرم ای یار توانکران
دخل مسکینان اند غنیلر مسکینلرک کلوریدر و ذخیره کوشه نشینان و کوشه نشینلرک
ازغیدر و مقصد زائران و زیارت ایدیجیلرک و سائللرک مقصود حاصل اولجق یریدر
و کهف مسافران و مسافرلرک و غریبلرک مغاره سیدر یعنی صغناجق یریدر و متحمل بار
کران از بهر راحت دکران و غیریلرک راحتنده اوتری اغر یوکه تحمل ایدیجیلردر یعنی بلاء
مشقت چکیجیلردر دست تطاول بطعام انکه برند تناول الی طعامه اول وقت ایلدرلر
که متعلقان و زیر دستان بخورند که کندونک متعلقلری و زیر دستلری یعنی بنده لری
و خذمتکارلری ییه لر و فضله مکارم ایشان و انلرک کرملرینک ارتغی با رامل و پیران
طول عورتلره و پیرلره و اقارب جیران رسیده و اقربالره ایرشمشدر رباعی توانکرانرا
وقفست و نذر مهمانی غنیلرک وقف و نذری و مهمانلغی واردر یعنی بو قدر ثوابه
قادرلر زکات فطره و اعتاق و هدی و قربانی واردر یعنی بونجلیین خیراته قادرلردر
تو کی بدولت ایشان رسی که نتوانی انلرک دولتنه سن قچان ایرشورسن که قادر دکلسن

بعض نسخه ده سیرت یرینه صفت واقع اولوردر

شنعت قباحت معناسنه در

خداوندان بونده صاحبان معناسنه در

ناپسند ناپسندیده معناسنه در

دخل خرجلق و کلورنه سیم و زر کبیدر

مکارم خلاف قیاس کریم لفظنک جمع اولمقده
اولملق وار مکرمه لفظنک جمعی
جایزدر

ارامل ارمله نک جمعیدر

طول عورت معناسنه در

چنین دو رکعت وان هم بصد پریشانی بو ایکی رکعتدن غیریه انی دخی بوز پریشانلق ایله
ادا ایدرسن اگر قدرت جود ست اگرسنی قدرتی در وگر قدرت سجود وگر طاعت قدرتی در
توانگرانرا به میسر شود غنیلره یگ میسر اولور که مال مزکی دارند زیرا زکاتی ویرلمش
پاک مال طوترلر وجامهٔ پاک و پاک جامه طوتر یعنی پاک البسه کیرلر وعرض مصون
ومحفوظ عرض ووقار طوترلر زیرا دلنجیلک ایلمزلر ودل فارغ وفارغ کوکل طوترلر زیرا
هر سنه قادرلردر وقوت طاعت در لقمهٔ لطیفست وطاعت قدرتی لقمه ده در وصحت عبادت
وکسوهٔ نظیف بیداست وعبادتک صحتی پاک لباسده ظاهر در زیرا جامه پاک اولمسه عبادت
جائز اولمز که از معده خالی چه قوت آید زیرا بوش معده دن نه قوت کلور وازدست
تهی چه مروت وبوش الدن نه مروت کلور وازپای شکسته چه سیر وصنمش ایاقدن نه سیر کلور
وازدست چه خیز واچ کیمسه الندن نه خیر کلور قطعه شب پراکنده خسبد آنکه پدید کیجه پراکنده
وبیحضور اویور اول کمسه که ظاهر اولمیه نبود وجه بامدادانش آنک علی الصباح لازم اولانی
خرجلغی یعنی لوازمندن صرف ایده جک نسنه‌سی اولمیه مور گرد آرد بتابستان قرنجه کندویه لازم
اولان نسنه‌یی یازده جمع ایدر تا فراغت بود زمستانش تا که قیشن اکا فراغت وحضور اوله
فراغت با فاقه نپیوندد محصل کلام فراغت فقر ایله جمع اولمز وجمعیت در تنگ دستی
صورت نبندد وتنگ دستلکده جمعیت خاطر صورت بغلمز یعنی متصور اولمز یکی تحریمهٔ
عشا بست بر کمسه عشا تحریمه‌سنی بغلمش یعنی عشا نمازنه شروع ایلمش ودیگری منتظر عشا
نشسته وبر غیری عشاسنه منتظر اوتورمش هرگز این بدان کی ماند هرگز بو اکا بکزر یعنی فقیر غنیه قچان
بکزر زیرا غنی حضور قلب ایله طاعته طورمشدر فقیر پریشان خاطر ایله نه طرفدن بر طعام
کله دیو منتظر اوتورمشدر بیت خداوندان روزی بحق مشتغل رزق صاحبی یعنی غنی حقه
مشغول در پراکنده روزی پراکنده دل رزقی پراکنده اولانک کوکلی پراکنده در یعنی فقیر البته
پریشان خاطر در پس عبادت اینان بمحل قبول نزدیکترست ایله بونلرک عبادتی قبول
محلنه قریبرک در که جمعند وخاطر زیرا انلر جمع وخاطر در یعنی قلبلری پراکنده
دکل در نه پریشان پراکنده خاطر پریشان دل وپراکنده خاطر دکلدر که معیشت ساخته
زیرا معیشت اسبابی دوزنشدر ومهیا ایتمشلر وبا اوراد عبادت پرداخته وحضور قلب

ایله

سجود بونده اطاعت معناسنه در

پدید بای عجم ایله فصیح در

وجه بونده خرجلق معناسنه در

نبود لفظنک معناسی مصراع اولیه قید اولندی سهولت معنا ایچوندر

غث فتح عین ایله اخشام طعامی

ماند بونده ماننده دن در

که بکزمک معناسنه در

پراکنده روزی اولان پراکنده دل در بو وجهله دخی معنی جائز در ومه

ایله اوراد و عبادته مشغول اولمشلر در عرب کویدی عرب ایدر اعوذ بالله
من الفقر المکب بن الله تعالی حضرتنه صغندم کشی یوزی اوزره و شوریده
یعنی زیاده فقردن و مجاورت من لا اجب و شول کمسنک قوکشلغندن الله
تعالی حضرتنه صغندم که بن انی سومزم و در خبرست و حدیث شریفده وارد
الفقر سواد الوجه فی الدارین فقر یوز قارلغیدر ایکی عالمده کفت اول درویش
ایدری شنیده که پیغمبر علیه السلام کفت اشتمشسین که پیغمبر علیه السلام ایتدی
الفقر فخری فقر بنم فخرمدر کفتم حضرت شیخ ایدر بن ایتدم خاموش ایسم اول که
سن حدیث شریفک معناسنی بلمزسن کا اشارت خواجهٔ عالم صلی الله علیه وسلم
نفقر طائفه ایست زیرا خواجهٔ عالمک علیه السلام اشارهٔ بر طائفه نک فقرینه در که میدان
مردان رضااند که رضا میدانننک ارلریدر و تسلیم تیر قضا و قضا تیرینه تسلیم لردر
نه اینان جیب اکرمک اشارت بونلرک فقرینه دکلدر که خرقهٔ ابرار پوشند ایولر
خرقه سنی کیرلر و لقمهٔ اوراد فروشند وانی وظیفه لقمه سنه صاتارلر یعنی دنیا پرست
اولوب وظیفه قبول ایدرلر رباعی ای طبل بلند بانک که در باطن هیچ ای آوازلو
طبل که باطنکده معرفت و فضلدن هیچ سنده یوق در بی توشه چه تدبیر کنی وقت
بسیج ازقلرنه تدبیر ایدرسن سفر قصدی و قتنده روی طمع بسیج از مردی اگر مرداه
ایسک خلقدن طمع یوزنی چویر تسبیح هزار دانه در دست بیک دانه بو تسبیح الکده چویرمه
زیرا الکمک قادر در درویش بی معرفت نیا امد معرفت سز درویش دکلیمز یعنی ساکن
اولمز تا فقرش بکفر نیجامد تا که انک فقری کفره ایرشمیه یعنی ایرشمینجه که کاد
الفقر ان یکون کفرا زیرا قریب اولدی که فقر کندوی کفر اولا و شایدر جز بو وجود نعمت
و نعمتک وجودنده غیر ایله ممکن دکلدر برهنه را پوشیدن بو برعریانه جامه کیدرمک
یا در استخلاص گرفتاری کوشیدن یا خود بر کرفتارک استخلاصنه چالشمق یعنی بر کرفتاری
بنددن خلاص ایلمک ممکن دکلدر الآمال ایله انبا جنس ما را بمرتبهٔ ایشان کرساند
بزوم ابنای جنسمزی انلرک مرتبه سنه کیم ایرشدرر و بد علیا بید سفلی چه ماند یوکسک

دوشورمکی و شوریده بونده متعدیدر یوزی اوزره
ممکن بعضی نسخه ده
طائفه لفظنه لفظنی
طا بودر که فقر
مضاف اولالمه
بسیج سفره ایچون اولان تدارک
وقصد صحیح بودر کرباد فارسی و جیم
فارسی ایله اولالمه

ال الجق ال یعنی ویرجینک الیه الجینک الننجه بکزر بش که حق جل وعلا کورمزمیسن که
جلیل عالی الله در محکم تنزیل کلام قدیمک محکمنده از نعمت اهل بهشت خبر می دهد
جنت اهلنک نعمتندن خبر ویرر که اولئک لهم رزق معلوم که جنت اهلی ایچون معین ومعلوم
رزق وار در تا بدانی که مشغول کفاف تا بیلهسن که کفاف وکسبه مشغول اولان کمسه از دولت
عفاف عفاف وعصمت دولتندن محرومست محروم در وملک فراغت وفراغت وحضور
ملکی زیر نکین رزق معلوم معلوم رزقک نکینی یعنی حکمی آلتنده در که هر کیمک رزق
معلومی وار فراغت وحضوری وار بیت تشنگانرا نماید اندر خواب همه عالم بچشم
چشمهٔ آب خوابده دوکلی عالم صوسز فروک کوزنه چشمه کورنور یعنی فقرده فراغت اولمز
زیرا فکری نجه یرلره کیدر هر کجا سختی کشیده هر قنده که بر سختلق چکمش وتلخی چشیده یا بینی
وبراجیلق طاتمش کورر سن خود را شره در کارهای مخوف انداز دکنده وسنی حرص ایله مخوف
ایشلره اتار واز توابع ان نپرهیزد وانک کیلردن پرهیز ایلمز واز عقوبت ان نهراسد
وحلالی حرامدن ایکلمز یعنی فرق ایلمز سکرا کر کلوخی بر سر اید بر کلبک اکر باشی اوزره بر کلوخ
کله یعنی باشنه اوره سن ز شادی بر جهد کین استخوانست که بو باشنه دوقنن سنه
استخوان در دیو شادلغندن قالقر وکر نعشی دوکس بر دوش گیرند واکر بر نعشی ایکی
کمسنه اوموزی اوزره طوتلر یعنی اموزلرنده کتوره لر لئیم الطبع پندارد که خوانست لئیم الطبع
اولان صانور که خواندر اما صاحب دنیا اما دنیا صاحبی یعنی غنی یعنی عنایت حق تعالی
حق تعالینک عین عنایت ایله ملحوظست نظر اولنمشدر وبحلال از حرام محفوظ وحلال
سببی ایله حرامدن محفوظدر من همانا که تقریر این سخن نکردم فرض ایده لوم که بن
بو سوزی تقریر ایلمدم وبرهان وبیان بیاوردم وبو خصوص ایچون برهان وبیان کتورمدم
انصاف از تو توقع دارم سندن انصاف امید طوترم یعنی قنی انصافک که هرگز دیدی که
دست دعایی بر کتف بسته هرگز کوردیکی که بر دعانک الی بغرنی اوزره بغلنمش یا بی نوایی
در زندان نشسته یا بر قدرتسز یعنی بر مدیون زندانده اوتورمش یا پرده معصومی
دریده یا بر صالحک پردهسی یرتلمش یعنی رسوای اولمش یا کفی از معصم بریده
یا بلکدن بر ال کسلمش الا بعلت درویشی الا درویشلک وقدرتسزلک سببی ایله

سبب

محکم که جمیع محکمات در که متشابهات انک مقابلیدر

عفاف عصمت معناسنهدر که زهد وصلاحدن کنایتدر

نکین فص معناسنهدر که بو زمانده قاش دینلور

بو بیت بو وجهله شرح اولندی بو اسلوب ایله شرح اولنمشی اسان اولدوغندندر اوتری

بینی فعل مضارع مخاطبدر

کلوخ کسک معناسنهدر

جهد جیم بجمی ایله فعل مضارعدر

نعش جنازه جیمک کسری ایله که اچنده میت اولا

خوان بونده طعام معناسنهدر

همانا بونده فرض ایده لرم معناسنهدر

نعت ترکیبده لغم دید کلری که کوشت معناسنه استعمال اولنور

دوکی

سیر مردانرا بحکم ضرورت در فقیرها کرفته اند ارسلانکبی بهادر یکسلری ضرورت وفقر
سببی ایله نغم لرده یعنی کوشه لرده قبحت اوزره ایکی طوتمشلر در وکعبها سفته وطوبقلری
دلمشلر در یعنی باشلرینه بلالرکتورمشلر در ومحتملست که درویشرا واحتمال درکه درویشلک نفس اماره
مطالبت کند نفس اماره سی مجامعت ونامشروع طلب ایلیه چون قوت احصانش نباشد چونکه کندوسنی
زنا ونامشروع دن حفظ اتمکه قوتی اولمیه بعصیان مبتلا کرد دعصیانه مبتلا اولور که بطن وفرج
زیرا بطن وفرج ایله توامانند ایکیزلردر یعنی دو فرزند یک شکم اند یعنی برشکمک بر کابرندن
ایرلمز ایکیجی فرزندیدر مادامکه این یکی برجاست مادامکه بو بریکیه مراد بطن در بیرنده دریعنی اکل
وشرب مقرردر وان دیکر با بر باست واول بریکه مراد فرج در ایاغی اوزره دریعنی جماعه میل
مقرردر برباست ده ایهام لطیف وارد رشنیدم که درویش اشتندم که بردرویشی که درخبثی
بکرفتند برخشنده طوتدیلر یا انکه شرمساری بردشونک برله که اول درویشی خجالت الندی
بیم سنکساری بوده طاشلنمق خوفی دخی وار ایدی کفت اول درویش ایتدی ای مسلمانان زر ندارم
که زن کنم ای مسلمانلر زرم طوتمزم که ناهل ایدیم وقوت ندارم که صبر کنم وقوت طوتمزم که جماعه
صبر ایدیم چکنم نیجه ایدیم که کندومی جماعدن منع ایدیم لا رهبانیة فی الاسلام حال بوکه اسلامده
رهبانیة یوقدر زیرا حبیب اکرم علیه السلام انی منع اتمشلردر رهبانیة ورهبانه مخصوص
اولان فعللردر دوام اوزره صوم ولحم ترک ونسادن بالکلیه فراغت ایدوب عزلت
نشین اولمق کبی واز جمله مواجب سکون وسکون سببلرنک جمله سندن وجمعت درون وجمعیت
درون سببلرنک جمله سندن که خداوندان نعمت است که نعمت صاحبلری ایچون دریعنی انلره ویرلمشدر
یکی انست که هرشب صنمی در بر کیرند بری اولورکه هرکیجه بر محبوب سینه لرنده طوته یعنی سینه جکرلر
وهر روز جوانی از سر وهر کون جوانلغ باشدن طوترلر یعنی اول صنمک وصالندن زیاده
سرور حاصل اتدکلرندن کویا ینه اوکلکی کبی جوان اولورلر بیت کرچه پیرم تو شبی تنک در اغوشم
کش که سحر که زکنار نو جوان برخیزم که صبح تابان را دست از صاحب او بردلست اما
اویله حسن صنم که صبح تابانک الی انک حسندن قلبی اوزره دریعنی صبح تابان یوقدر رخشندن
وتابنده ایکن انلرک حسندن طاقتی قلمیوب کندودن کچمشدر بولسوز زیاده حسندن

فرج دن مراد ذکردر

فرج دن مراد ذکردر اولماغه قرینه مابعدی قرینه سی ایله

اوزنا ندر

کنم فعل مضارع نفس متکلم وحده

رهبانیه انک فتحی ایله در

درون خاطر معناسنه در

ازسر کیرند تقدیرنده در

که صبح تابانک حسنی

تسلیم ایلمشدر

کنایتدر ومبالغه طریقیله اوزره در وسرو خرامارا بپای خجالت ازوده گل وسرو خرامانک خجالت ایاغی
اوضمدن بالحقده دریعنی انک قتنده رفتاره قدرتی یوقدر بیت رفتار تو با یر نگرفت از خجلت سرد
سرکش که بنازد قد و قامت برخاست بیت بخون عزیزان فرو برده چنگ اول صنم عزیزلرک قاننه پنجه سی
باتورمشدر سرانگشتها کرده عناب رنگ اول قان ایله برمقلرک اوجنی عناب رنکو ایلمشدر یعنی
پنجه عزیزلرک هلاکی ایدوب انلرک قانی ایله برمقلرنک اوجن خنالمشدر بو سوزادعائی در وقوعی کل در
محالست که با حسن طلعت او محال درکه اول صنمک حسن طلعتی ایله یعنی اغلیبن زیبا صنمه مالک ایکن کرد
مناهی گردند مناهی ونامشروع اولانک اطرافنه طولانه لر یعنی میل ایده لر یا قصد تباهی کنند یا تباهی
وزیانه قصد ایده لر بیت دلی که حور بهشتی ربود یغما کرد برگو کلی که جنت حوریسی قاپدی و یغما ایلدی
کی التفات کند بر میان یغمائی یغمائی خوبلره یعنی اورتایه دوشمش زنلره ومحبوبلره قچن التفات ایدر
شعر من کان بین یدیه ما اشتهی رطب یشغول که تازه خرما اشتها اتسه اول وقت اول نسنه انک
اوکنده اوله یغنیه ذلک عن رجم العناقید اول کمسنک آرزو اتدوکی خرما اوکنده حاظر وموجود اولمق
ایلانی خرما صلقم لرینه طاش اتمقدن منع ایدر اصلا احتیاج قومز یعنی غنینک که بوقدر جمیله جاریه لر
و زیبا خاتونی واردر انک سایر زنلره ومحبوبلره نه احتیاجی واردر بو سوز تمثیل طریقیله دز
اغلب تهی دستان فقیرلرک اکثری دامن عصمت بعصیت الایند عصمت وصلاح اتکنی معصیت
بولاشدررلر چون سکان گرسنه واچ کلبلرکبی ازیکدیگر نان ربایند بری بریندن نان قپرلر
بیت چو سگ درنده گوشت یافت نپرسد چونکه بر یجی کلب ات بولدی صورمز بو یلدیو
کیمن شتر صالحست یا خر دجال کم بو صالح پیغمبرک دوه سی میدر یا دجالک خری میدر یعنی
حرامدن پرهیزی اولمیان فقیرک النه برنسنه گیرسه سؤال اتمزکه حرام میدر یا حلال میدر
بو بیت تمثیل طریقیله در جه مایه مستوران نه قدر صالحلر ومستورلر بعلت درویشی درویشلک
وقدرتسزلک سبیله در عین فساد افتاده اند فسادک کوشه سنه دوشمشلر در وعرض کرامی
بباد زشت نامی برداده وحرمتلو عرضی وقاری زشت نامله یلنده ویرمشلردر یعنی کندولرینی
بدنام اتمشلردر بیت با گرسنگی قوت پرهیز نماند اجلق وقدرتسزلق ایله پرهیز قوتی
قالمز افلاس عنان از کف تقوی بستاند مفلسلک تقوی النده عنانی الور یعنی تقوی یه
غلبه ایدر حالی که من این سخن بگفتم اول حالده که یعنی اهانکه بن بو سوزی ایتدم عنان طاقت

درویش

چنک یونده دست معناسنه در

طلعت صورت معناسنه در

تباهی نامعقول فعل معناسنه در

بنان یغمائی دن مراد یونده روسپیلر اولمسی زیاده در روشندر محبوبلر اولقده جایزدر

رطب تازه خرما

عناقید عنقودک جمعی درکه یونده خرما صلقمی معناسنه در اما لغتده اوزم صلقمی معناسنه در

جه مایه قدر یعنی چوق

عرض وقار معناسنه در
کرامی باره اصلیه ایله حرمتلو معناسنه در

درویش درویشک طاقت در کنی ار دست تحمل برفت تحمل الدن کندی یعنی صبره طاقتی قالمدی
وتیغ زبان کشید وزبان تیغنی چکدی یعنی بحثه اقدام واهتمام ایلدی واسب فصاحت
در میدان وقاحت جهانید ورسوایلق اتنی وقاحت میداننده قالقندی وبر مزد واندید ونیم
اوزرمه بلدردی یعنی بو سوزلک شروع ایلدی وگفت دخی ایتدی چندان مبالغه در وصف ایشان
کردی اندروک وصفنده اول قدر مبالغه ایلدوک وسخنهای پریشان گفتی وپریشان ونامعقول سوزلر
ایتدک که وهم متصور کند که وهم تصور ایدر که این طایفه زهر فاقه فاقه تریاقند که بو طایفه یعنی اغنیا
فقیرلک زهرینه تریاقدر تا کلید خزینه ارزاق یاخود رزقلر خزینه سنک مفتاحیدر مشتی متکبر بر بلوک
متکبرلردر ومغرور معجب ومغرورلر وخودبینلردر ونفور وخلقدن نفرت ایدیجیلردر ومشتغل
مال ونعمت ومال نعمته مشغوللردر ومفتتن جاه شرف ومنصب غنایه مفتونلردر سخن نگویند
الا بسفاهت سوز سویلمزلر الا سفاهت ایله ونظر نکنند الا بکراهیت غیره وفقرایه نظر ایلمزلر الا
کراهیت ایله نظر ایدرلر علمارا بگدایی منسوب کنند علمایی گدالغه نسبت ایدرلر یعنی گدادردرلر وفقرارای
سروپای معیوب گردانند وفقیرلری باشزلق وایاقسزلق ایله معیوب ایدرلر یعنی قدرتسزدر دیو دیرلر
بغرور مالی که دارند بر مالک غروری سببی ایله که طوترلر وعزت جاهی که پندارند وبر منصب عزتنک
غروری سببی ایله که صانورلر یعنی مالک اولدقلری ماله مغرور اولمق سببی ایله وتصرف ایتدکلری منصب
عزتنک غروری سببی ایله برتر از همه نشینند ودکلی کمسه‌دن یوقاروکی اوتورر وخود را بهتر از همه بینند
وکندولرنی دکلی کمسه‌دن یکرک کوررلر ونه ان در سر دارند وباشلرنده انی طوتمزلر که بکسی سر برارند
بر کمسه‌یه باش قالدره‌لر یعنی باش قالدروب کمسه‌یه التفات ایلمزلر بیخبر از قول حکما اما عاقللرک
سوزلرندن بیخبرلر که گفته اند که ایتمشلر هر که بطاعت از دیگران کمست هرکیمک طاعتده
غیرلردن کمدر وبنعمت بیش ونعمت مالده زیاده در بصورت توانگرست وبمعنی درویش اول
کمسه صورتده غنی ومعنیده درویشدر بیت گر بی هنر بمال کند کبر بر حکیم اگر بی هنر مال ایله عاقل
اوزره کبر ایلیه کون خرش شمار اگر گاو عنبرست پس انی اشک کونی صای اگر بخسی عنبر اولور
گاو ایسه ده یعنی هر نه اولورسه اگر اعتبار والتفات ایله گفتم منزلت ایشان دوا مدار
اول درویش ایتدم اندر که یعنی اغنیانک منزلتنی روا طوتمه که خداوندان کرم اند زیرا کرم
صاحبیدر گفت اول درویش ایتدی خطا گفتی که بنده درمند خطا ایتدک که انلر درم بنده لریدر

فصاحت سویلیک سـ
وقاحت قلت حیا سـ
تریاق عربیدر تریاک فارسیدر
منت بونده بلمک معناسنه در
عبارت اندن اولان یا وحدت ایچوندر

غرت غنی معناسنه در
گرداننده بونده کنند معناسنه در
عزت لفظی مال لفظنه معطوف اولمق
اعتباریله شرح اولندی یکی
غرور لفظنه معطوف اولمقده
جائزدر بو تقدیرجه
غرور لفظنک معناسی بیله
قید اولنه

بطاعت ده اولان با باقی معناسنه اولمق
اوزره شرح اولندی لکن الصاق
معناسنه اولمق دخی جائزدر ونعمت ده
اولان با دخی بویله‌در

چه فائده که ابر ادر ننهد فرض ایتدم که انلر اذ ریلود یر اما نه فائده هر کس نمی بارندیکی اوزره
یا غمزلر یا خود یا غدرمزلر معناسنه اولا یعنی قدرتلری کمالده ایکن اول لکیه احسان ایتمزلر
و چشمهٔ افتابند و فرض ایتدم که انلر افتاب چشمه سیدر بر کس نمی تابند اما بر کیمسه اوزره یلدزمزلر
یعنی فائده لری ایرشمز یعنی فرض ایتدم که اغنیا قدرتده ابر اذر و چشمهٔ افتاب ایمش اما بر کمز
بکیمسه کرم ایتمزلر ایلیه نه فائده و بر مرکب استطاعت سوارند و قدرت مرکبنه سوارلردر
نمی رانند سورمزلر و درمی بی من وادی ننهند و منت وادی سز بر درهم ویرمزلر و مال
بمشقت فراهم اورند و بر وافز مالی مشقت ایله جمع ایدرلر و بجست نکه دارند و حست ایله حفظ
ایدرلر و بحسرت بکذارند و عاقبت انی دنیاده حسرت ایله قورلر و حکما کفته اند و عاقللر
ایتمشلردر سیم بخیل وقتی از خاک بر اید بخیلک سیم و زری شول وقت خاکدن چقار که وی بخاک
رود که اول خاک کیده بیت برنج و سعی کسی نعمتی نچنگ ارد رنج و درد و سعی و جهد ایله
بر کمسه وافر نعمت اله کتورر دکر کسی اید و بی رنج و سعی بر دارد غیر کمسه کلور رنج و سعی سزانی
یوقاری طوتار یعنی خرج ایدر شعر مال البخیل یحادث او وارث کفتم بن اکا ایتدم بر بخل
خداوندان نعمت اغنیانک نعمتی اوزره وقوف نیافته الا بعلت وقوف بولمشسن الا
دلنجینک سببی ایله یعنی انلردن بعض سنه طلب ایلدوک ویرمدیلر اندوک نجلنه بو جهله
مطلع اولدک ورنه طمع بکسو نهند یوخسه هر کیم طمع بر جانبه قویه یعنی ترک ایلیه کریم
و بخیلش یکسان نماید کریم و بخیل اکا یکسان کورونمک داند که زر جیست محک بیلور که
زر ندر و نچه در وکدا داند که ممسک کیست و کدا بیلور که ممسک کیم در کفتا اول درویش
تجربه میکویم بو لفوزی اول تجربه ایله ایلدردم که متعلقان بر در بند که خدمتکارلری قپیو
اوزره طوتارلر و غلیظان شدید را کمارند و قتی غلیظلری حواله ایدرلر تا بار عزیزان
تا عزیزلره اجازت و یول ویرمیه لر کنند و لر ایله که کند ولر بو شمیه لر و دست بر سینه
صاحب تمیزان نهند و صاحب تمیزلرک سینه سی اوزره ال قویه یعنی فضل معرفت
صاحبلرینه ایچروکرمکه مانع اولورلر و کویند کس در سرای نیست و دیرلر که سرایده
کمسه یوقدر و بحقیقت راست کفته اند و فی الحقیقه کرچک دیمش اولورلر بت انراکه
عقل و همت و تدبیر و رای نیست اول کمسنه که عقل و همتی و تدبیر و رای یوقدر خوش
کفت

ادر بونده مارت معناسنه روشن در دال در لغت در
نمی بارند متعدی و لازم اولمق جایزدر
مالی ده اولان یا تنکیر ایچوندر معنی ویرسه وافر معنی ویریلدر
نعمتده اولان یا تنکیر ایچوندر
کفتده اولان الف اشباع ایچوندر
بار بونده اجازت معناسنه در

کفت برده دارکه کس درسرای نیست خوش ولطیف دیدی که سرای ده کمسه یوقدر کفتم بن اکا ایتدم
بعلت آنکه اغنیانک قپوسیه بواب قومه سی اول سبب ایله در واز رقعهٔ کدای بغفان وسایللرک
رقوسندن فغانه کلمشلردر محال عقلست که اگر ویک بیابان در شود محال عقل درکه اگر بیابانک
قمی دراولا چشم کدایان پر شود کدالرنک کوزی پر اولا یعنی انلره قناعت کله سبب دیدهٔ اهل طمع
بنعمت دنیا اهل طمعک کوزی دنیا نعمتی ایله پر شود همچنانکه چاه بشبنم پر اولمز چاه شبنم
ایله پر اولمدوغی کبی خاتم طایی که بیابان نشین بود پر اولمز خاتم طایی که بیابان نشین ایدی
اکر درشهر بودی اکر شهرده اولیدی از جوش کدایان بیچاره کشتی کدالرک جوش وهجومندن
بیچاره اولور ایدی وجامه بر تن او پاره واکنک جسمی اوزره جامه پاره پاره اولور ایدی چنانکه
در مطایبات آمده است انجیلین کی لطایف ده کلمشدر قطعه بر من منکر تا دکران چشم ندارد
بکا نظر ایلمه یعنی بندن امید طوتمه تا که غیرلر بندن نسنه امید طوتمیه لر کر دست کدایان کرد
ثوابی زیرا کدالر الندن بر ثواب ایلمک ممکن دکل درکفت اول درویش ایتدی من بر حال ایشان
رحمت می برم بن انلرک حالی اوزره رحمت ایدردم یعنی انلره ترحم ایدرم که یوقدر مال ونعمت
قادرلردر اما ثوابه قصدلری یوقدر کفتم نه ایتدم سن اندروک حالی اوزره ترحم اتمزسن که بر مال
ایشان حسرت منجوری بلکه اندروک مالی اوزره حسرت یرسن ما درین کفتار بر بوسوزده وهمهم
دو بهم کرفتار وهر ایکیمز بری برعزه کرفتار هر بیدقی که براندی اول مدعی هر بیدق
که سورر ایدی بر دفع آن بکوشیدی آنک دفعنه سعی ایدر ایدم یعنی هر نه سوز که سویلر ایدی
اکه جواب ویرر ایدم وهر شاهی که بخوانده وهرکشت که اوقور ایدی یعنی دیر ایدی بفرزین
بپوشیده می آنی فرزین ایله اورتر ایدم یعنی هر قچان که بر معقول سوز ایله بکا غلبه
ایدر کبی اولسه انک سوزندن معقول بر جواب ایله اکا غلبه ایدر ایدوم تا نقد کیسهٔ همت
تا که همت کیسه سنک نقدینی دوکلنه وار ایسه صرف اتدی یعنی سویلیجک سوزی قالمدی
وتیر جعبهٔ حجت همه بینداخت وحجت ترکشینک تیرنی دوکلنه وار ایسه ایدی یعنی
دلیل قالمدی قطعه هان تا سپر نیفکنی از حملهٔ فصیح اکاه اول صاقن سپر قمیه سن
فصیحک حمله سندن یعنی خوف ایدوب ایله بحث اتمکدن فراغت اتمیه سن کور اخران مبالغه
مستار نیست زیرا انک اول عایتلمش مبالغه دن غیری یوقدر یعنی افواه رجال دن خاطر

رقعه بونده خبر ایچون اغنیایه ویرلن کاغذکه انده سوال متعلق یازلمش اولا

نعمت ده تا ایکی کسرک مقداری چلک کرفرن ایچون

کشتی بونده شدی معناسنه درمه

تا ده مراد بعضیسی [illegible] عوام تحریف ایدوب

بدفع انه بکوشیدی انک دفعنه سعی ایدر ایدم یعنی هر نه سوزکه سویلر ایدی نخ

درباخت بونده صرف اتدی معناسنه درمه

وزن امر حاضر در وزیدن بونده سعی معناسنه در

نشان ایدنمش برقاج سوزدن غیریه قادر دکلدر فصیح دن مراد حقیقتده فصیح دکلدر بلکه
برنجه استعمال و اصطلاح حفظ ایدوب اظهار فصاحت ایدنلر مراددر دین وزر و معرفت که سخن
دان سجع کوی دینی معرفتهٔ حالش زیرا سجع کوی اولان فصیح بر در صلاح دارد و کس در حصار
نیست قپو اوزره سلاح طوتر و حصارده یوق در بو نجلین سجع کوی اولان سخن دان دخی
بوکه بکمز زکه علم و معرفت تحصیل اتمش دکلدر انجق انلر بونلر بر مقدار سنه خاطرنه المشدر عاقبت الامر
دلیلش نماند عاقبت الامر انک دلیلی قالمدی دلیلش کردم غلبه اتمکه ایلی خوار و خجیل ایلدم دست درازی
تعدی دراز کرد تعدی الن دراز ایلدی یعنی خصومته شروع ایلدی و بیهوده کفتن اغاز و عبث
و نامعقول سویلمکه اغاز ایلدی که سنت جاهلانست زیرا جاهللرک طریقی و سیرتی در که چون بدلیل
از خصم فرو ماند که چون دلیلده خصم دن اشغه یعنی وزبون قاله سلسلهٔ خصومت بجنباند
خصومت زنجیرنی دبردر یعنی خصومته باشلر چون آزر بت تراش بت یونجی بت دوریجی آزرکی که
بحجت با پسر بر نیامد که حجتده پسری ایله یعنی حضرت ابراهیم علیه السلام ایله یوقاری کلمدی یعنی
غالب اولمدی بجنگش برخاست جنکه قالقدی که قال الله تعالی لئن لم تنته لارجمنک ازر حضرت
ابراهیم علیه السلامه ایتدی اگر سن بنم اصنامه عبادتک منعندن فراغت اتمیه سن البته بن سنی رجم
ایدرم لسانم ایله یعنی دشنام و شتم ایله یاخود طاش یا بودر اوله سن یاخود بندن
نفرت ایده سن دشنام داد بکا دشنام ویردی سقطش کفتم بن دخی اکا نامعقول سوز
سویلدم کریبانم درید بنم یقامی یرتدی زنخدانش کرفتم انک چکه سنی یعنی صقلنی طوتدم
قطعه او درمن و من در افتاده او بکا بن اکا دوشمش یعنی اکیمز بری برینه ایله خصومتده
خلق از پی ما دوان خندان خلق برزوم اردومزدن یلیجی و کلیجی ایدی تعجب دن انکشت
تعجب جهانی جهان خلقنک تعجب برمغی از کفت شنید ما بدندان بزوم کلمامزدن دیشلرن
یعنی تعجب برندن برمقلرنی ایصرمشلر ایدی القصه محصل کلام مرافقه این سخن
بو سوزک مرافعه سن پیش قاضی بردیم قاضی قتنه التدک و بحکومت عدل راضی شدیم
و عدلکی یعنی قاضی عادلک حکومتنه راضی اولدق تا حاکم مسلمانان مصلحتی بجوید مسلمانلرک
حاکمی بر مصلحت طلب ایده یعنی بر معقول طریق بیدا ایده و درمیان توانکران درویشان
فرقی بکوید و غنیلر ایله درویشلر اورتاسنده بر فرق دیه قاضی چون هیأت ما بدید

قاضی

سخن دان و سجع کوی وصفی ترکیبدر

تعدی تجاوز معناسنه در اما خصومت معناسنه استعمال اولنور

بت تراش وصفی ترکیبدر

دوان خندان صفت مشبهه در

کفت شنید کفتن و شنیدن معناسنه در

مرافعه اکی خصم دعوا ایله قاضی قتنه کتمک دیرلر

قاضی چونکه بزم حالمزی وهیئتمزی کوردی ومنطق ماشنید وبزم سوزمزی ایشتدی سر بجیب
تفکر فرو برد باشنی تفکر بقاسنه اشغال ایتدی وبعد از تامل بسیار وچوق فکردن صکره سر بر اورد باشنی قالدردی
وایتدی ای انکه توانکرانرا ثنا گفتی ای شول کمسنه که اغنیایه ثنا ایتدوک وانلری درویشلر اوزره ترجیح ایتدک
بدانکه هرجا که کلست خارست بیل که هر یرده که کل وارد رانده خار وارد ر وباخمر خارست وخمر ایله
خمار وارد ر وبرسر کنج مارست وکنج باشنی اوزره مال اولدیغی یرده یلان وارد ر وانجا که در شاهوارست
واول یرده که در شاهوارست وانده که در شاهوار وارد ر نهنک مردم خوارست ادم یبجی
نهنک وارد ر لذت عیش دنیا را لدغهٔ اجل در پس است دنیانک عیش لذتنک اجل لدغه سی صوکنده د ر
یعنی اکرچه دنیانک عیش ونوشندن لذت وارد ر اما صوکنده اجل المی وارد ر ونعیم بهشت را دیوار
مکاره بیش وجنت نعمتنک اوکنده مکاره دیواری وارد ر یعنی طالب جنت اولنه لازم در که
تکالیف شرعیه یه امتثال ایده کما حبیب اکرم بیورمشدر حفت الجنة بالمکاره جنت تزیین اولندی
مشقت و زحمتلر ایله که مراد تکالیف شرعیه د ر بیت جور دشمن چه کند کر نکشد طالب دوست
دوست طالب اولان اکر دشمن جورنی چکمیه نیجه اید ر یعنی نیه قادر د ر البته دشمنک جفاسی
چکر هرکز خلاص محال بو قدر کنج ومار وکل وخار وغم وشادی بهمند ر کنج ایله مار وکل
ایله خار وغم ایله شادی بری بر ایله د ر یعنی بیلجه د ر هرکز انفصال محال بو قدر بیت عاشق
چه کند کر نخورد تیر ملامت یا هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست نظر نکنی در بوستان
نظر ایلمزمیسن بوستانده که بید مشک است وچوب خشک که انده مشک رایحه لو سکود وچوب خشک
وارد ر همچنان انجلین در زمره توانکران اغنیا بولکنده شاکر وکفور حق تعالینک نعمتنه شکر
ایدیجیلر وشکر ایتمیجیلر وارد ر و در حلقهٔ درویشان و درویشلر جمعنده صابر بند و
وضجور بلایه صبر ایدیجیلر و صبر ایتمیجیلر وارد ر اکر ژاله هر قطرهٔ در شدی اکر ژالنک
هر قطره سی در اولیدی چوخر مهره بازار ازو پر شدی خر مهره کبی بازار اندن پر اولور ایدی
مقربان حضرت حق جل وعلی حق جل حضرتنک مقربلری توانکرانند درویش سیرت درویش
سیرتلو غنیلر د ر و درویشانند توانکر همت وغنی همتلو درویشلر د ر یعنی جناب قدسک
مقبوللری ایکی طایفه د ر بریسی صورتده غنی سیرتده درویش بر صورتده درویش سیرتده غنی

معنکه تمساح د ر
دیمکده د ر
ت بهشت لایق د ر
دار لایق معنا
صعوبت ونفرت
عقوبت ویرد د ر
لدغه یلان وصوقوب
اجل ایله
هر لو اصل ایله نجات طرقنی
اسنا و اید د ر
بید مشکه بر نوع سکعت
قوقو د ر
بوستان
بستان عربی بو د ر
فارسی د ر
فعول بمعنی
کفور شکر سز
فاعل د ر
صبر ضجور طاقتسز
صبر سز
صبرنده مستعد د ر

هو ارست

وهمین توانکران انست که غم درویشان بخورد غنیلرک اولوسی اولدرکه درویشلرک اولوسی اودرکه
غنیلرک یکنی طوتمیه یعنی احتیاج عرض ایتمیه همان حق تعالیه توکل اوزره اولا کما قال الله تعالی
ننت کیم الله تعالی حضرتی ایتدی ومن یتوکل علی الله فهو حسبه یرکه الله تعالی حضرتنه توکل ایت کما کافی در
پس روی عتاب ازمن بدرویش کرد صکره عتاب یوزنی بندن درویشه ایلدی وکفت دخی ایتدی
ای که کفتی ای که ایتدک توانکران مشتغل بناهی اند غنیلر بناهی ونا معقول مشغوللردر ومست
ملاهی وملاهی ومناهیه مستلردر نعم طائفه جنین که کفتی هستند نعم بر طائفه بو بیله که ایتدک واردر
قاصر همت وکافر نعمت قاصر وکافر نعمتلو یعنی همتسزکه ببرند وبنهند که مال جمع ایدرلر وحفظ
ایدرلر وبخورند ونه دهند واول مالی کندو نفسلری والدیجون کسب ویرمزلر بمثل اکر فی المثل باران
نبارد یغمور یغمیه یا جهان طوفان برارد یا خود جهانی طوفان یوقاری کتوره یعنی جهانده طوفان
پیدا اوله باعتماد مکنت خویش کند ولرنک اعتماد ایلمک ایله ازمحنت درویش بنه رسند درویشک محنتندن
صورمزلر وازخدای نترسند والله تعالی حضرتندن خوف اتمزلر بیت کر از نیستی دیکری شد هلاک
اکر یوقلقدن برغیری کمسه هلاک اولا ایسه ده مراهست بط را از طوفان چه باک دیرکه بنم واردر
بط طوفاندن نه باک واردر بو جهله طوفاندن خوفی اولمدوغی کبی غنینک یوقلقدن خوفی یوقدر
شعر و راکبات نیاقافی هوادجها نافه لرده بنجی خوف نه اول ناقه لروک اوستنده اولان هودج
دجلرده اولدقلری حالده لم یلتفتن الی من غاض فی الکثب هودجلرده اولان نساقیم ایجنه
باتن کمسیه التفات ایلمزلر وز رحمت جکدوکنی بیلمزلر بیت دونان چو کلیم خویش بیرون بردند
الجفر جونکه کندو کلیمن ابن طنه التدبیر یعنی دیرلر که غم اکر دو کلی اولوبیلر یعنی اولدرقومی بدین
بدین صنعت که بیان کردم اغنیادن برقوم واردر بو صفت ایله که بیان ایلدم یعنی اغنیانک
جمیعی صفت ایله دکلدر وطائفه دیکر واغنیادن برطائفه دخی واردرکه خون نعم نهاده اند که نعمتلر
سفره سی قومشلردر وصلاح دردادهو کرم صلاحنی و پرمشلردر یعنی کرمه جالشورلر وابر تواضع
کشاده وتواضع ایله ابرولرین اجمشلردر یعنی ترش روی دکلدر طالب نامند ومغفرت نام مغفرت
طالبدر وصاحب دنیا واخرت ودنیا واخرت صاحبلریدر ایکی عالمده سعادت ایرشمشلردر
جون بندکان حضرت پادشاه پادشاه حضرتنک بنده لری کبی عالم عادل مؤید اول پادشاه
عالم در عادل در حق تعالی قتنده مؤید وموفقدر منصور مظفر منصور در مظفر در مالک
ازمه

مدار اولوب مهین اولوسی
به ایو بهین ایوسی

غمین سیه وبهتر درویشانه انکه کم توانکران نکیرد ودرویشلرک
یحی

نباهی مشروع

هوادج هودجک جمعی که دوه نک اوزرنده قونور محفه کبی ایکی جانب قونمز
کثب جمع کثیب قوملق معنانه در

پادشاه لفظی مضاف اولمق اعتبار اولنور مضاف ادلی عالم اولور لامک فتحی ایله

وارکبات نیاقا هودجها لم یلتفتن الی غاض فی الکثب

١٤٥٢

ازمة الانام خلقك ديزكنى مالكيدر يعنى جمله خلقك پادشاهيدر حامى ثغور الاسلام اسلام دربندلرينى
وكوكلرنى يعنى اسلام ضرر اولان يرلرى حفظ ايدجيدر وارث ملك سليمان سليمانك ملكنك وارثى در اعدل
ملوك الزمان زمان پادشاهلرينك عادلركيدر مظفر الدين دينك مظفرى يعنى دينى ايله قوتلنمش در
ابوبكر سعد بو اوصاف ايله موصوف اولان سعد اوغلى ابوبكردر دام الله ايامه الله تعالى حضرتى انك ايامنى
دائم ايليونلر يعنى عمرنى اوزون ايليون ونصر اعلامه والله تعالى حضرتى انك علملرينى يار دم ايليون يعنى
اكا نصرت ويرسون قطعه پدر بجاى پسر هركز اين كرم نكند پدر پسرى حقنده يعنى پدرى نه هركز بو كرمى ايلمز
كه دست جود با خاندان ادم كرد كه سنك خوشك ايله ادم اوغوللرينه ايلدى يعنى سن خلقه بابالرندن
زياده شفقت ايدرسن خداى خواست كه بر عالمى ببخشايد حق تعالى حضرتى ديلديكه عالم خلقى اوزره ترحم ايليه
بلطف خويشتن ترا پادشاه عالم كند لطفى ايله سنى عالمك پادشاهى ايلدى قاضى چون سخن بدين پايه
رسانيد قاضى چونكه سوزى بو مرتبه يه ايرشدردى وازحد قياس ما وبرزم قياسمزدن حدندن اسب
مبالغه در كذرانيد مبالغه اتى كچوردى يعنى وافر سويلدى بمقتضاى حكم رضا داديم قضانك
حكمى مقتضاسنه رضا ويردك يعنى قاضينك حكمنه راضى اولدق وازماضى دركذشتيم وكچندن كچدك وبعد
ازما جرا و ماجرادن يعنى خصومتدن صكره طريق مدارا كرفتيم مدارا طريقنى طوتدك يعنى مداره يه باشلدى
وسر تدارك بر قدم يكديكر نهاديم واعتذار ايچون تدارك باشنى برمز بريمزك قدمى اوزره قودق
يعنى برمز بريمزدن عذر ديلدك وبوسه بر سر وروى همه كرداديم وبرمز بريمزك باشنه ويوزنه
بوسه ويردك يعنى اوپشوب صلح ايلدك وختم سخن بدين دو بيت بود وسوزك ختمى بو ايكى بيت
ايله اولدى قطعه مكن ز كردش كيتى شكايت اى درويش جهانك دونمكندن شكايت ايلمه اى
درويش كه تيره بختى اكر هم برين نسق مردى زيرا تيره بخت سن اكر هم بو اسلوب اوزره
اولدك ايسه يعنى بدبخت سن اكر بو حال اوزره اولورسك توانكرا چو دل ودست كامرانت هست
اى غنى چونكه سنك مراد سورجى الك وار در يعنى قدرتك كمال ده در بخور وببخش كه دنيا و آخرت
بردى كندوك يه وغيره بغشله كه بو طريق ايله دنيا و آخرت الدك يعنى هم دنيا صاحبى وهم آخرت
صاحبى اولدك بيت بو دنيا تونائى كه عقبى خرى بخر جان من ورنه حسرت برى باب هشتم وادب
صحبت حكمت مال از بهر آسايش عمرست مال عمرك آسايشى واستراحتى ايچوندر نه عمر از بهر كرد كردن

ثغرك جمعى در كه بندى
تحفه ثغرك جمعى در
مركز و سرحد و نهر عايد
اولاندر معنا نه در

حامى حمايه ايتمك المقدمه جايزدر
علمك ده اولان پانسان اجيدر

مصدر
سردشتن اسم
سيتى جهان معناسنه در
تيره بخت بد بخت معناسنه
استعمال اولنور
كامران وصف تركيبيدر
الاداب جمع ادب وهو اجتماع
خصال الخير والاداب هو الذى
اجتمع فيه خصال الخير وقد
يطلق على معلم الاداب والصحبة
يعنى المصاحبة سرورك
مال بالسكون اللام مبتدا
ازبهر آسايش اى لاجل استراحت
كرد كاف عجميله دكرمن بو الملق وطوب
واوير جمع اولمق نعمة الله

باب هشتم

مال عمر مال جمع اتمکدن اوتری دکل درکه عمرکی صرف ایده سن عاقل را پرسیدند بر عاقله سؤال
ایلدیلر که نیکبخت کیست و بدبخت کیست که نیکبخت کیمدر و بدبخت کیمدر ندر یعنی کفت
اول عاقل ایتدی نیکبخت انکه خورد و کشت نیکبخت اول کمسه در که یدی و اکدی یعنی
الدنیا مزرعة الاخرة حنجه حق تعالی حضرتنه بولنه بذل ایلدی و بدبخت انکه مرد و هشت
و بدبخت اول کمسه در که اولدی و ترک ایلدی یعنی وافر مالی ایلدی جمع حق تعالی نک یولنه
بذل ایتیوب انی صقلدی عاقبت اولوب حسرت ایله برینه قودی مکن نماز بر ان هیچ
کس که نکرد نماز قیل اول سفله اوزره اولوکدن صکره که دنیاده حق تعالی حضرتنک یولنده
هیچ عمل صالح و خیر ایلدی که عمر در سر تحصیل مال کرد و نخورد که عمرینی مال تحصیلنه
صرف ایلدی و یمدی که عمرینی مال تحصیلنه موسی علیه السلام قارونرا نصیحت کرد موسی علیه السلام
قارونه نصیحت ایلدی بویله دیو که احسن کما احسن الله الیک که خلقه احسان ایله نته کیم
الله تعالی حضرتی سکا احسان ایلدی نشنید و عاقبتش شنیدی قارون حضرت موسی علیه
السلامک نصیحتین قبول ایلمدی عاقبتنی اشتدک که نیجه هلاک اولدی قطعه انکس که بدینار
و درم درم کرد اول که دینار و درم ایله خیر قزنمدی سر عاقبت اندر سر دینار و درم کرد
عاقبت باشنی دینار و درم سوداسنده ایلدی یعنی اول سوداده اولدی قارون کبی خواهی که
متمتع شوی از نعمت دنیا استرایسک که متمتع و بهره مند اولسن دنیا نعمتندن با خلق
کرم کن چو خدا با تو کرم کرد خلقه کرم ایله چونکه حق تعالی حضرتی سکا کرم ایلدی عرب
کوید عرب ایدر جد و لا تمنن سخا ایله و منت قومه فان الفائدة الیک عایدة
زیرا تحقیق انک فایده سی عاقبت سکا دونجیدر یعنی ثواب سکا ایرشور یعنی بخشش
و منت منه یعنی احسان ایله و منت قومه که فایده آن بتو باز کردد زیرا انک
فایده سی یینه سکا دونر قطعه درخت کرم هر کجا بیخ کرد کرم اغاجی هر قنده که کوک
ایلدی منت ایله زائل اولمدی کوشت از فلک شاخ و بالای او اول کرم اغاجینک
بوداغی و بوی فلکدن کجدی یعنی اول کرم مقبول حق اولدی کر امیدواری کز وبر
خوری اکر امیدوار ایسک که انک یمشندن یه سن یعنی مقبول حق اولمش اولسن کرم واحسانکه

توانبدن

کرو بکاف الفارسی ای تابع سروری
کرو بونده جمع معناسنه در
کرد کردن معناسنه در
جیبت بونده کسب ایلمک معناسنه در
سروری افندی بویله تصریح ایتمشدر
وکذا یستعمل جیبت بمعنی کیسه
خورد بسکون الراء والدال ماضی
من خوردن سروری
کرت فعل ماضی مفرددر
هشت فعل ماضی مفرددر بکسر الهاء
ای ترک حاله سروری
هیچ نکرد بونده هیچ طاعت
و خیر ایلمدی معناسنه در
صرف عمره تحصیل المال ولم ینتفع
احسن امر من الاحسان ای
احسن الی عباد الله تعالی باداء
الزکاة والصدقة کما احسن
الله الیک سروری
قبول نکرد معناسنه در یعنی ولم یقبل
قوله سروری
ای صرف زاد فیها سروری
جه امر حاضر در جهیدن دن کرباب
اولدن اجوف واویدر مثلا جاد
یجود دیرسن قال یقول کبی
امید بستن بد الیم سروری
وار و خوری بیای الخطاب
فیها سروری

فلما یوجد فی بعض النسخ پرسیدم سروری هیچ کس بونده سفله معناسنه در

463

تو ابنون اخرتده محروم قالمیه سن بمنت منه اره بر بای او قطع ایلمک قصدنه منت ایلر اول
کرم اغاجنک ایاغی اورنره قومه یعنی منت ایدکرمه باطل ایلمه قوله تعالی ولا تبطلوا صدقاتکم
بالمن والاذی شکر خدای کن که موافق شوی بخیر الله تعالی حضرتنه شکر ایلر که خیر ایله موافق اولدک
یعنی خیر اتمکه سکا قدرت ویردی بو جهله دخی جائز در خیره موافق اولدک ز انعام و
فضل او نه معطل گذشت اول الدکنده انعام و فضلندن سنی معطل قومدی منت منه که
خدمت سلطانی همی کنی منت قومه که سلطان خدمتنی ایدرسن یعنی سلطانه خدمت ایدرم دیو
منت ایله منت شناس ازو که بخدمت بداشت منت اکله انون که سنی خدمتده طوتدی یعنی
خدمته قبول ایلدی که بو دخی بر نعمتدر حکمت دو کس رنج بیهوده بردند ابلکی که عبث
یره رنج و زحمت التدیلر و سعی بی فائده کردند و فائده سز سعی ایلدیلر بکی انکه مال اندوخت
بهی و نخورد بری او لکه مال کسب ایلدی و یمدی و دیکر انکه علم اموخت و عمل نکرد دیکری
او لکه علم اوکرندی وانک ایله عمل ایلدی مثنوی علم چندانکه بیشتر خوانی علمی اوقدر که زیاده رک
اوقورسن چون عمل در تو نیست نادانی لیکن چونکه سنده عمل یوقدر نادانسن نه محقق بود
نه دانشمند اولکه نه ملا نه عالمدر چار پای بر و کتابی چند بر حیوان در که انکا اورنره
بر قاچ کتابی واردر قال الله تعالی مثل الذین حملوا التوریة ثم لم یحملوها کمثل الحمار
اسفارا آن تهی راچه علم و چه خبر اول عاقل سزک نه علمی و نه خبری واردر که بر هیزم ست
یا دفتر که انکا اوزرنده اولان سنه هر دیمه ریوخه کتاب میدر زیرا اکر انون خبری
اولیدی انک ایله عمل ایدرایدی حکمت علم از بهر دین پروردنست علم دین بسلمک دن
او تری دریعنی دین تربیت و تقویت ایجوندر نه از بهر دنیا خوردنست دنیا یمکدن
او تری دکلدر یعنی مال و جاه تحصیل ایجون دکلدر هر که هنر دزهد فروخت هر کیم که بر
هنر دعلمنی و زهدنی صاتدی یعنی حصول دنیا ایجون حاصل ایلدی خرمن کرد و کرد با کی بسوخت
شو که بکمز کرا اولکه خرمنی جمع ایلدی و هب یقدی یعنی اخرتده اندرن که فائده ایرشمز
همان دنیا چکدوکی مشقت قالور حکمت عالم نا پرهیزکار فاسق عالم کورست مشعله
دار اندده مشعله طوتجی بر کوردر یعنی بوکه بکمزز که مهدی وهو لایهتدی زیرا انک ایله

بو بیم کار فاسق

ای لا تقطعها یعنی لا تبطله بالمنة کما قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی سروری

وتخفیف جائز در سروری ونعمة الله

اره یجعل اتمک تشدید ایله وتشدید الثاء اراله معروف

اره بفتح الهمزة سروری

ای معطلا العامة وفضله سروری

ای معطلا کما سروری

للخطاب ای لم یترک

التاء الاخیرة

کما قال الله تعالی قل لا تمنوا علی اسلامکم سروری

بل الله یمن علیکم ان هدیکم للایمان سروری

ای ارتکب المشقة الباطلة

رنج امک و زحمت وحشة لق

ورنجیدن لفظندن صیغه امر در

نعمة الله

لفظ بیشتر اسم تفضیل دمن فره

بقوله یعنی زیاده من خوانی فلم یعرف الزیادة سروری

محقق بکسر القاف الاولی المشددة معناه من اثبت المسائل بالدلائل سروری

ای لاجل وسیله الی تحصیل الدنیا سرور

پاک لفظ بونک کبی علرده استعمال در مثلا پاک سوخت

پاک ببرد هب التدی سنه قومدی

هب یقدی اصلا سنه قومدی

یعنی ویمک معناسنه در

هدایت بولنورکه عمرینی کیم لر اوزون علم تحصیل ایدوب عمل اتمک ایله هدایت بولورلر اما اول بهانه‌دن اولمازکه
عملنده گندوسنه اصلا هدایت ایرشمز بیت بی فائده هرکه عمر درباخت هرکیمکه عمرنی فائده‌سز عبث یره صرف
ایلدی خبرینی نخرید ورز بنیداخت ایل اتمسی شوکه بکمزکه برشنه صاتون المقون اوتری پاینه التون
الدی عاقبت برشنه صاتون المدی والتونی ضایع ایلدی حکمت ملک از خردمندان جمال گیرد سلطنت
عاقللردن جمال و رونق طوتر ودین به پرهیزکاران کمال یابد ودین اسلام صالحلر ایله شرف
بولور پادشاهان بنصیحت خردمندان محتاج ترند پادشاهلر عاقللرک نصیحتنه محتاج راقلردرکه
خردمندان بتقرب پادشاهان که پادشاهان کم عاقللر پادشاهلرک قربتنه محتاج اولدقلرندن
یعنی پادشاهلرک عاقللره قطعا پندم اگر بشنوی ای پادشاه بنم نصیحتمی اگر قبول ایدر ایسک ای
پادشاه درهمه دفتر به ازین پند نیست دوکلی دفترده سلطنته متعلق بوندن ایو بیقدر اول بودر
جز بخردمندان مفرما عمل عاقل دن غیری کمسه یه عمل بیورمیه گرچه عمل کار خردمند نیست اگرچه عاقللک
ایشی دکلدر یعنی عاقل اولان کمسه شونک گبی ایشه قریشمز حکمت سه چیز بی سه چیز پایدار نماند
اوچ نسنه پایدار و باقی قلمز مال بی تجارت بریری تجارتسز مال و علم بی بحث بری دخی بحثسز علم و ملک
بی سیاست بری دخی سیاستسز سلطنت پند رحم آوردن بر بدان هرامزا اوزره ترحم گتورمک یعنی
انلره ترحم ایلمک ستمت برنیکان ایولر اوزره ظلم در زیرا انلری رنجیده ایدرلر و عفو کردن
ازظالمان و ظالملردن انلر قلری ظلم عفو ایلمک جور است بر درویشان مظلوملر و فقیرلر اوزره
جور در زیرا انلره جفا ایدرلر بیت ترحم بر پلنگ تیز دندان کسکن دیشلو قپلان اوزره ترحم
ایلمک ستمکاری بود بر گوسفندان قیونلر اوزره ظالملق اولور زیرا اگر ترحم ایلمک لعینده انلره ظلم ایلمک در
بیت خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی خبیث جونکه حمایت و رعایت ایده سن بو دولت تو کنه
میکند با نبازی شنگ دولتک سببی ایله اول خبیث گناه ایدر شرکتک ایله یعنی گناهده سن
بیله شریک سن حکمت هران سری که دانی با دوست درمیان منه هر اول سری که بیلورسن دوست
ایله اورتایه قومه یعنی دوسته سویلمه چه دانی که وقتی دشمن گردد نه بیلورسن که بر وقت اولا صکره
پشیمان اولورسن و هر گزندی که توانی بدشمن مرسان و هر ضرر که قادرسن انی دشمنه ایرشدرمه
باشد که وقتی دوست گردد اولا که بر وقت دوست اولا بند رازی که خواهی نهان ماند بر رازی
که استرسن نهان قاله با کس درمیان منه انی برکمسه ایله اورتایه قومه اگرچه معتمد بوده اگرچه اول دوست

معتمد

ملک سلطنت معناسنه در
درباخت بونده صرف اتدی معناسنه در
بنیداخت بونده ضایع اتدی معناسنه در
بعض نسخه‌ده پندی واقع اولور یای وحدت ایدی
مال تجارت و علم بی بحث و ملک بی سیاست اضافت ایله اولمیه جایز در معنی اکه کوره اولور

دیشی کسکن قپلان اوزره ترحم ایلمک بو وجهله دخی معنی قابل در
تعهد تحفظ و حمایت معناسنه در
بدولت لفظنده اولان با نسبت ایچون اولور و غنه شرح اولندی
نی معناسنه دخی اولمق ممکن در
انباز شریک معناسنه در
گردد بونده معناسنه در
ضمیر بونده سر و فکر معناسنه در

حکمت
حکمت
حکمت

٢٤٩

معتمد وصادق اوله که اوراینیز دوستان صادق باشد زیرا انلر دخی صادق دوستلر اولور برن
ارنون فاش اولور هیچ کسی بر ستر تو وهیچ کسه سنک سترک اورزه اوتوره از تو مشفق تر نباشد
سندن مشفق رک اولمز قطعه خاموشی به که ضمیر دل خویش خاموشلق یکرکنده وکوکل سرنی باکسی
کفتن وکفتن که مکوی بر کمسه دیمک واکتنبه ایده وب دیمک که اول سری کمسیه دیمه ای سلیم اب زسر
چشمه به بند ای سلیم صوی چشمه باشندن بغله که چو پر شد نتوان بستن جوی زیرا چونکه پر اولدی یعنی
چوق اولدی اول وقت ایرمق اولور ایرمغی بغلمق ممکن دکل در بیت سخنی در نهان نباید کفت
شول سوزی تنها سویلمک کرکمز یعنی معقول دکلدر که بهر انجمن نشاید کفت کرانی هر مجلس ده
ولکثر تده سویلمک لایق اولمیه حکمت دشمن ضعیف که طاعت اید هر ضعیف دشمن که طاعته کله
یعنی مطیع اولا مقصود وی جز ان نیست انک مقصودی انون غیری دکل در که دشمن قوی کردد
که مرور ایام ایله بر قوی دشمن اولا وکفته اند دخی ایتمشلردر که بر دوستی دوستان اعتماد نیست
که دوستلرک دوستلغی اوزره اعتماد یوقدر تا تملق دشمنان جه رسد عجب دوشمنلرک تملقنه نه ایرشور
یعنی اعتبار پند هر که دشمن کوچک را حقیر شمارد هر کیم که ضعیف دشمنی حقیر صایه انون حذر اتمیه
بدان ماند که اتش اندک را مهمل کذارد اکا بکزر که از جق اتش مهمل قور یعنی سویندرمز قطعه
امروز بکش چو می توان کشت اتشی بو کون سوندر چونکه سوندرمک ممکن دکلدر که اتش چو بلند
شد جهان بسوخت زیرا اتش چونکه بلند یعنی زیاده اولدی جهانی یقدی مکذار که زه کند کمانرا
قوم دشمن که به تیر می توان دوخت دشمنی که تیر ایله هلاک ایلمک ممکن در بو جمله معنی جائزدر
دشمنی که تیره دیلمک یعنی ایلمک ممکن در بو ایکی معنی معنی در بر در پند هر دوستی پادشاهان
اعتماد نشاید کردن پادشاهلرک دوستلغی اوزره اعتماد ایلمک لایق ومعقول دکلدر
وبر اواز خوش کودکان نباید بودن واطفالک خوش اوازی اوزره مغرور اولمق کرکمز
کران بخیالی مبدل شود زیرا او یعنی پادشاهلرک دوستلغی بر خیال ایله مبدل اولور واین بخوابی
متغیر کردد وبو که یعنی اطفالک اوازی بر خواب ایله یعنی بالغ اولمق ایله متغیر اولور بیت
معشوق هزار دوست را دل ندهی بیک عاشقلو محبوبه کوکل ویرمیه سن ور میدهی ان
دل بجدایی بنهی اکر کوکل ویرر ایسک کوکلی ایرلغه قویه سن یعنی وصال امیدنی طوتمیه سن
حکمت سخنی در میان دو دشمن چنان کوی سوزی ایکی دشمن اورتاسنده اویله

ضمیر بونده سر وفکر معناسنه در
ساده دل معناسنه در
سلیم بونده معناسنه در
جوی ایرمق معناسنه در
سنی لفظی بوکه معناسنه در
تملق یالتقلنمق دیمک
کوچک بونده ضعیف وقدرتسز
معناسنه در
معناسنه در
بدان بانه معناسنه در
زه بونده کریش معناسنه در
یعنی بغر دشمن دخی اتش کبی در
که فرصت بولیجق عالمی خراب ایده ویره
هزار دوست وصف ترکیبی در

حم

حکمة

سویلیه که اکر دوست شوند شرم زده نباشی که اول ایکم دشمن اکر بربری ایله دوست اوله خجل اولمیه مثنوی
میان دو کس جنک چون آتش است ایکی کمسه اورتاسنده جنکا آتش کبی در سخن چین بد بخت هیزم کش
است بد بخت غماز هیزم چکیجیدر یعنی خصومته سبب اولیجیدر کنند این وآن خوش دکر باره دل بواو
یعنی دشمن کیرو بربری ایله کوکل خوش ایدرلر یعنی ایلرلر وی اندر میان کور بخت وخجل اما اول
سخن چین اورتاده کور بخت وخجل اولور میان دو تن آتش افروختن ایکی کمسه اورتالنده آتش
شعله لندرمک نه عقل است خود درمیان سوختن عقل دکلدر یعنی عاقللق دکلدر کندوسنی
اورتاده یاقمق بو وجهله دخی معنی جایزدر کندوسی اورتاده یانمق قطعه در سخن با دوستان
آهسته باش سوزده دوستلر ایله آهسته اول یعنی بک سویلمه تا نداردد دشمن خونخوار کوش تا که قان ایجیجی
دشمن قولاق طوتمیه پیش دیوار آنچه کوئی هوش دار دیوار قتنده اینکه سویلرسن غفلت
تا نباشد در پس دیوار کوش تا که دیوار اردنده قولاق طوتر کمسه اولمیه حکمت هرکه با دشمنان
دوستان خود صلح کند هرکیم که کندو دوستلرینک دشمنلری ایله صلح ایلیه سر آزار دوستان
دارد دوستلری انجتمک هوسن طوتر بیت بشوی ای خردمند ازان دوست دست ای عاقل
دوستدن الی یو یعنی ترک ایله که با دشمنانت بود هم نشست که دشمنلرک ایله بیله اوتورش
ومصاحبتی اوله حکمت چون در امضای کاری متردد باشی چونکه بر ایش ایشلمکده متردد
ایدیجی اولاسن آن طرف اختیار کن که بی آزار تر برآید اول طرفی اختیار ایله که ضررسزرک یعنی نکسه ضرر
ایرشمکسزن حاصل اولا بیت با مردم سهل کوی دشوار مکوی رفق وملایمت ایله سویلیجی کمسه
یک سویلمه با آنکه در صلح زند جنک مجوی اول کمسه ایله که صلح قپوسنی قاقر یعنی صلح طلب ایدر جنک
استمه تا کار بزر برمی آید مادامکه ایش آلتون ایله حاصل اولور جان در خطر افکندن نشاید
جانی خطره براقمق یعنی کشی کندوسنی تهلکیه آتمق لایق دکلدر عرب کوید عرب ایدر آخر الحیل
السیف حیله لرک آخری قلیج در یعنی چونکه حیله لر ایله مصلحت اولمیه البته جنکه مباشرت لازم
کلور بیت که پای او جنک اورددر رکاب نخواهد بجشر ازتو داد حساب بیت چو دست
از همه حیلتی درگسست چونکه ال دو کلّی حیله دن کسلدی یعنی حیله ایله مصلحت حاصل اولمدی
حلال است بردن بشمشیر دست اول وقت ال قلیجه اتمک یعنی جنک ایلمک حلال در پند بر عجز دشمن
رحمت مکن دشمنک عجزینه اوزره ترحم ایلمه که اگر قادر شود بر تو رحمت نکند زیرا دشمن اکر

قادر

شرم زده وشرمنده وشرم دیده خجل معناسنه در
سخن چین وصف ترکیبیدر غماز معناسنه در
هیزم کش وصف ترکیبیدر
خجل صفت مشبهه در
تن بونده کمسه معناسنه در
سوختن متعدی ولازم اولمق جایزدر
خونخوار وصف ترکیبیدر
سهل کوی وصف ترکیبیدر
کست ماضی مجهولدر
شمشیر شینک فتحی ایله فصیح در

حکمة

قادر وغالب اولاسنك اوزركه ترحم ایلمزبیت دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن

دشمنی چونكه قدرتسز وضعیف كوره سن لندو بیغلدن لاف اورمه مغزیست در هر استخوان

مردیست در هر پیرهن زیرا هر استخوانده بر ایلك واردر وهر پیرهنده بر ار واردر بیت

خور بعجبه هر ضعیف مردایسك مرادنه ایق بر قرنجه یی دلاور كورنجه شیرانه بق پندو هر كه

بدبر انكبتد هر كیم بر ظالمی دپیه خلقی را از بلای او برهاند خلق اول ظالملك بلاسندن

قورتر واو را از عذاب خدای واول ظالمی حق تعالینك عذابندن قورتر قطعه سینده نوبت

بخشایش ولیكن ترحم مقبول در اما منه بر ریش خلق از ار مرحم ظالملك یاره لرى اوزره

مرحم قومه یعنی ترحم ایتمه ندانست انكه رحمت كرد بر مار اولكه كه ایلان اوزره ترحم

ایلدی بلمدی كه ان ظلمست بر فرزند ادم كه ایلان ترحم ایلمك ادم اوغلنی اوزره ظلم در پند

نصیحت از دشمن پذیرفتن خطاست دشمندن نصیحت قبول اتمك خطادر ولیكن شنیدن

رواست اما اشتمك روادر یعنی معقول در تا بخلاف ان كار كنی كه ان عین صوابست تا انك

خلافنی ایلیه سن كه اول عین درست درشتوی حذر كن زانچه دشمن كوید انكن حذر ایله اول

سنه دن كه دشمن انی ایلدیر یعنی دشمنه اعتماد ایدوب انك سوزنی ایله بر ایش اشلمكدن حذر

ایله كه بر زانو زنی دست تغابن زیرا صكره مغبونلق النی ویشمانلق دیزكی اوزره اورسن

كرت راهی غایت راست چون تیر اگر دشمن سكا اوق كبی طوغری یول كوستره كه اصلا انده خطا

یوق اوله از و بر كرد وراه دست چپ كیر اندن رجوع ایله وصول طرفك یولنی طوت یعنی

اول كوستردوكی طریقك خلافنی كت حكمت خشم بیش از حد وحشت ارد حددن زیاده غضب

نفرت كتورر یعنی خلق اندن نفرت ایدر ولطف بی وقت هیبت ببرد وقتسز لطف هیبت

ایلدر یعنی هر وقت ملاطفت وملایمت ایلمك كشینك حرمتنی كیدر نه چندان درشتی كن كه

از تو سیر كردند اول قدر حدت وغضب ایله كه سندن طویه یعنی متنفر اوله لر ونه چندان

نرمی كن كه از تو دلیر شوند واول قدر ملایمت ورفق ایلمه كه سنك اوزركه دلیر اوله لر یعنی سكا

اوله لر مثنوی درشتی ونرمی بهم در بهست غلظت وملایمت برى بر ایله اولمقده ایودر

چو قاصد كه جراح مرهم نهست فاندیجی كبی كه یاره ایه جى ومرحم قویجی در درشتی نگیرد

خردمند پیش عاقلار كه خشونتی اوكنه طوتمز یعنی عادت ایدنمزنه سستی كه ناقص كند قدر خویش

نه عاقلست لكی اوكنه طوتمز كه كند وقدرینی ناقص ایلیه یعنی اول قدر ملایمت وتواضع ایلمز كه حرمت

بینی بوینده فعل مضارع مفرد مخاطب در

بروت بیق معناسنه در

بخشایش اسم مصدر در

خلق ازار وصف تركیبیدر

زنی فعل مضارع مفرد مخاطب در

زدندن مه

تغابن الدانمق معناسنه در

چپ صول دست چپ صول الی وصول طرف راست صاغ

دست راست صاغ ال وصاغ طرف

سیر امر حاضر در كردیدن مه

ظاهر بودكه خشم لفظی بیش لفظنه مضاف اول مضاف اولمق ده جائز در

گردند بوینده شوند معناسنه در

در بهم بهست تقدیرنده در

قاصد قاندیجی

مرهم نه وصف تركیبیدر

سستی را تقدیرنده در

حكمت

وعرضنه نقصان ایریشه نه مرخویشتن را فزونی نهد نه بر او غوردن کندوسنی زیاده لک دکیر قودیعنی
کیر ایلمز نه یکباره تن در مذلت دهد نه بر او غوردن تنش مذلته ویریر یعنی کندوسنی ذلیل
ایلر مثنوی شبانی با پدر کفت ای خردمند مر چوبان باباسنه ایتدی ای عاقل مرا تعلیم ده پیرانه
یک پند بکا پیرانه بر پند تعلیم ویر یعنی بکا بر معقول نصیحت ویر بکفت نیک مردی کن نه چندان
باباسی ایتدی نیک مردلک ایله وملایمت ایله اما اول قدر ایلمه که کرده چیره کرک تیز دندان
کرکسن دیشلو قورد سنک اوزرکه قوی وغالب اوله قوینلرکی هلاک ایلیه نصیحت طلب
ایدن چوبان اولدوغی ایچون بویله نصیحت ایتدی حکمت دو کس دشمن ملک ودین اند ایکیسه
ملک ودین دوشمنیدر یعنی بری ملک ویرکی دین دوشمنیدر پادشاه بی حلم حلمسز پادشاه ملک
دوشمنیدرکه غضب سببی ایله خلق اندن نفرت ایدرلر وزاهد بی علم وعلمسز زاهد دین دوشمنیدر
که نجه کسنه نک ضلالته سبب اولور سبب بر سر ملک مبادان ملک فرمان ده ملک باشی اوزره
اولمه فرمان ویرجی پادشاه اولمسون که خدا را نبود بنده فرمان بردار که الله تعالی نک امرینه
طوتیجی بنده اولمیه یعنی الله تعالینک امرینه اطاعت اتمیانلر کمسه پادشاه اولمسون حکمت
پادشاه باید که تا بحدی بر دشمنان خشم نراند که پادشاه دوشمنلری اوزره بر مرتبه ده
خشم سورمیه که دوستان را اعتماد نماند که دوستلره اعتماد قالمیه یعنی حددن زیاده غضب اتمیه
که دوستلر اندن نفرت ایده لر اتش خشم اول در خداوند خشم افتد غضب صاحبنه دوشر یعنی
غضبنک ضرری اول غضب ایدن کمسیه ایرشور پس زبانه بخصم رسد یا نرسد صکره یالکز خصمه
ایرشور یا ایرشمز یعنی غضبنک اثری اکا ایرشمک مقرر دکلدر مثنوی نشاید بنی ادم خاک زاد
خاکدن خلق اولنمش ادم اوغلنه لایق دکلدرکه در سر کند کبر وتندی وباد که باشنده
کبر وحدت وسرعت ایله وعجله ایله یعنی متکبر وحدتلو وعجله ایله اولا ترا با چنین کرمی وسر
کشی سنی بو بخلیبی یاوزلق ایله وسرکشلک ایله پندارم از خاک باز اتشی ظن ایلمزکه
مکه طپراقدن سن بوخه اتشدن که سنده بو قدر حدت وکبر وعجب وار در یعنی سن شیطان
کبی اتشدن یاره دلمش سن که سنده بو قدر اخلاق شیطانی وار در قطعه در خاک بیلقان
بر سیدم بعابدی حضرت شیخ ایدر بیلقان بر عابده ایرشدم کفتم مرا بستم بتب از جهل
پاک کن اول عابده ایتدم تربیت ایله بنی جهلدن پاک ایله کفت برو چو خاک تحمل کن
ای فقیه ایتدی یوری خاک کبی تحمل وتواضع ایله ای عالم یا هر چه خوانده در زیر خاک کن

یا خود

مر بونده تحسین لفظ ایچوندر

یکبار بونده برکره یعنی اوغوردن

پیرانه ده اولان ها تشبیه ایچوندر شیرانه ده اولان ها کبی

دیشی کسکن قورد بو جمله دخی معنا جائز در

چیره قوی وغالب معناسنه در بونده صنعت لف ونشر مرتب وار در

فرمان ده وصف ترکیبیدر کرهانک فتحی ایله در

زبانه لهب معناسنه در نیزکی یالکز

بنی ادم اکرچه جمع در اما بونده ابن ادم معناسنه در واحد واراده ده ذکر جمع قبیلندن اولمق ایله

تندیده وکرمیده وسرکشده اولان یالر مصدریه ایچوندر

بیلقان اسم شهردر

یا خود هر نه که اوقودیسن دوکلیسنی طیراق التنه ایدیعنی علمله التفات واعتبار ایلمه زیرا علم عمل ایچوندر
چونکه اشنده تمرهٔ علم اولمیه ایلیه عملک مغرور اولمه بلکه معدوم مثابه سنده قو زیرا اول علمده اصلا
سکا فائده یوقدر نتیجهٔ کلام تواضع وتحمل کرک کبر وعجب کرکمز حکمت بدخوی در دست دشمن
گرفتارست بدخوی اولان بر دشمنی الندن گرفتار درکه هرکجا کرود هر قنده کرکیده اوجنک
عقوبتش خلاص نیابد اول دشمنک عقوبتی الندن خلاص بولمز بیت اگر دست بلا بر فلک
رود بدخوی اگر بلا الندن خلاص ایچون فلک اوزره گیده بدخوی اولان کمه ز دست خوی
بد خویش در بلا باشد گند وبرام خونیک الندن زنبلاده درکه هرگز خلاص بولمز پند بیش کر در سیاه
دشمن تفرقه افتاد چونکه کوره سن که دشمن عسکرنده تفرقه ومخالفت دوشدی تو جمع باش
سن جمع وصفاء خاطر اوزره اول واگر جمع شوند واما اگر دشمن عسکری جمع ومتفق اوله لر
از پریشانی اندیشه کن پراکنده لکدن خوف ایله کسنی منهزم ایدرلر ایله غافل اولمه قطعه
برو با دوستان اسوده بنشین یوری دوستلر ایله اسوده اوتوره چو بینی در میان
دشمن نجنک چونکه دشمنلر اورتاسنده جنک کوره سن دکر بینی کر باهم یکی زبانند اما اگر
کوره سن که بری بر ایله متفقلر درکه نزاده کن وبر باره بر سنک یا یکی قور وحصارک برج
اوزره وباروسی طاش الت یعنی جنک حاضر اول حکمت دشمن چو از همه حیلتی سلسلهٔ دوستی
بجنباند دوستلق زنجرن دپره دریعنی دوستلق صورتنی کوسترورسن انکه اونون صکر اول دشمن
بدوستی کارها کند دوستلق ایله ایشلر ایله که هیچ دشمن نتوان کرد که هیچ دشمن اول ایشلری
ایلمکه قادر اولمز پند سرمار بدست دشمن بکوب ایلانک باشنی دشمن الی ایله دوک کر از احدی
الحسنیین خالی نباشد زیرا ایله ایلمک ایکی فائده نک برندن خالی دکل درکه اگر این غالب
اید مار کشتی زیرا اگر بو یعنی دشمن غالب کله ایلانی دیلدک واگر ار دشمن رستی واگر او یعنی
ایلان غالب کله دشمندن قورتلدک بیت بروز معرکه ایمن مشو ز خصم ضعیف جنک کوننده ضعیف
دشمندن ایمن اولمه که مغز شیر برارد چو دل ز جان برداشت زیرا ارسلانک بینی سن چقاررار اول
ضعیف خصم چونکه جاننددن کوکل یوقارک طوتدی یعنی حیاتندن امیدی قطع ایلدی پند کسی
خبری کردانی دلی بیازارد بر خبری که بیلورسن بر قلبی رنجیده ایدر تو خاموش باش اول
خصوصده خاموش اول تا دیکری بیارد تاکه اول خبری بر غیری کتوره بیت بلبلا
مژدهٔ بهار بیار ای بلبل بهار رمتلغنی کتور خبر بد ببوم باز کذار خبری بیرامن جغدی کیرو

بدخوی وصف ترکیبیدر و
تفرقه غوغا ومخالفت معناسنه در و
حاضردر
بر پاره
برشانی بر دونلدن امر
بر اولمه علی معناسنه در و
باره بارمعناسنه در و
برو سن ده اولان یا نی معناسنه
اولمقده جائزدر و
سرد بوتده کردن معناسنه در
یکه از احدی الحسنیین
بیلانلا ده اولان
الف تداپچوندر

حكمه

حكمه

بایقوش قوینده پادشاه را بر خیانت کسی واقف مکردان بر پادشاهه بر کمسنک خیانتی اوزره
واقف ایلمه مکر انکه مکر اول وقت واقف ایل که قبولده کلی واثق باشی که کلی قبول اوزره اعتماد
ایدیجی اولاسن یعنی سوزکک تمام نفوذنی الکلیه سن وکرنه بهلاک خود سعی مکنی یوخسه کندو هلاکک
اوزره سعی ایدرسن بیت بیسیح سخن کفتن انکاه کن سوز سویلمک تدارکن وفکرنی اول وقت ایله
که دانی که در کار گیرد سخن که بیله سن سوزکک تأثیری وار در پند هرکه نصیحت خود رای میکند هرکیم
بر خود رایه نصیحت ایلیه او خود نصیحت دیگری محتاجست اولکندوسی بر غیری کمسنک نصیحتینه محتاج در
حکمت فریب دشمن مخور دشمنک فریبنه یعنی حیله سنه الدانمه وغرور مداح مخر مداحک
غرورنی صاتون المه یعنی مدحنه مغرور اولمه که این دام رزق نهاده است زیرا بو یعنی دشمن
درق ونفاق طوزاغن قومشدر سنی غافل قلمق استر وان کام طمع کشاده واو یعنی مداح طمع طمعی
یعنی اغزنی آچمشدر ظرافت ایلسندن بر نسنه المق استر احمق را ستایش خوش اید احمقه ستایش
خوش کلور چون لاشه لبی که در کعبش دمی فربه نماید که اول لاشه نک طبوغنده اوفوره سن
سمز کورنور سنه کم قصابلرک عادتی در ایله ایدرلر قطعه الا تا نشنوی مدح سخن کوی آکاه
اول صاقن مداحک مدحنی استماع اتمیه سن که اندک مایه نفع از تو دارد زیرا سندن بر از حق
مقدار نفع فائده طوتر یعنی حاصل ایدر اول سبدن سنی بو قدر مدح ایدر اکر روزی مرادش
بر نیاری اما اکر بر کون انک مرادنی حاصل اتمیه سن دو صد چندان عیوبت بر شمارد
اول قدر وقت ایکی یوز اول قدر سنک عیبلروکی صایه حکمت متکلم را تا کسی عیب نکیرد
سویلیجی نک مادامکه بر کمسه عیبنی طوتمیه سخنش صلاح نپذیرد انک سوزی صلاح قبول
ایلمز یعنی سوزی معقول ولطیف اولمز بیت مشو غره بر حسن کفتار خویش کندو حسن
کفتارک اوزره مغرور اوله بتحسین نادان وپندار خویش نادانک تحسنی ایله ولکندو پندارک
ایله حکمت همه کس را عقل خود بکمال نماید عالمده دو کلی کمسنه کندونک عقلی کمال ایله کورنور
یا خود کمالده کورنور دیمک اولا وفرزند خویش بجمال ودو کلی کمسنه کندونک فرزندی
جمال ایله کورنور یا خود جمالده کورنور دیمک اولا قطعه یکی جهود ومسلمان نزاع میکردند
بر جهود وبر مسلمان بر بری ایله نزاع ایلدیلر چنانکه خنده کرفت از نزاع ایشان امالجلیس
نزاع ایلدیلر که انلرک نزاعنده بنی کلمک طوتدی یعنی کلدم بطیره کفت مسلمان کرین
قباله من مسلمان غضب ایله اندن ایتدی اکر بو بنم قباله م درست نیست خدایا جهود ام

درست

مکردان مکس معناسنه در
باشی فعل مضارع
در
بیسیح تدارک معناسنه در
دانی فعل مضارع مخاطب در
دمی یای خطاب ایله فعل مضارع
مغرور مخاطب در وعید ندن
اوقومک معناسنه در
لاشه کوده
سخن کوی وصف ترکیبیدر
بونده مداح مراد در
مایه مقدار معناسنه در
پندار ظن معناسنه در
بکمال ده اولان با اول که
معنا اوزره مع معناسنه در
اما معنی ثانی اوزره فی
معناسنه در
چنانکه مرا خنده کرفت از نزاع
ایشان تقدیرنده در

حکمت

حکمت

درست کل ای خداوند یعنی جهود اولور جهود کفت بتوریت میخورم سوکند جهود مسلمانه
ایدر توراته اند ایچرم اگر خلاف کنم همچو تو مسلمانم اگر بو خصوصده خلاف ایدرسم سنک کبی مسلمانم
اگر از بسیط زمین عقل منعدم گردد فرض ایدر بو زنده اگر عقل منعدم اولا یعنی که ده عقل
قالمیه بخود گمان نبرد هیچ کس که نادانم هیچ که بن نادانم دیو کندو سنه ظن ایلمز بلکه عالمده
بندن عاقل یوقدر دیو ظن ایلر حکمت ده ادمی بر سفره بخورند اون ادمی بر سفره بلکه دخی
زیاده بر سفره اوزره حضور ایله غوغاسز طعام یرلر و دو سک بر جیفه سر بسر نشوند ایکی کلب بر جیفه
اوزره بارشمزلر غوغا ایدرلر حکمت حریص جهانسن گرسنه است بتو جهانه حریص اولان
کمسه اجدر زیرا احتیاجندن بولمز و قانع بنانی سیر و بر نانه قناعت ایدیجی طوقدر زیرا کمسه
احتیاج عرض ایتمز بیت روده تنگ بیک نان تهی پر گردد طار بغرسق بر بوش نان ایله یعنی
قنقسز اکمک ایله پر اولور نعمت روی زمین پر نکند دیده تنگ اما طار و طویمز کوزی بو زنک
نعمتی پر ایلمز مثنوی پدر را چون دور عمرش منقضی گشت پدر که چونکه عمری دوری منقضی
اولدی یعنی عمری اخره ایرشدی مرا این نصیحت یک کرد و بگذشت بکا بو بر نصیحتی ایلدی وکچدی
یعنی اولدی اول نصیحت بو در که شهوة اتش است ازوی بپرهیز که شهوت اتشدر اندن پرهیز ایله
واحتراز بخود بر اتش دوزخ مکن تیز کند و اوزره که دوزخ اتشنی تیز یا خود معنی بویله اولا کندوکی
دوزخ اتشی اوزره تیز ایلمه یعنی کندوکی دوزخه اتمه در ان اتش نداری طاقت سوز اول اتشده
یانمغه طاقت طوتمزلن بصبر ابی بر این اتش زن امروز باری بو کون دنیاده صبر ایله بو اتش اوزره
بر صو اور یعنی شهوتی ترک ایله حکمت هر که در حال توانائی نکوئی نکند هر کم که قوتلولق حالنده
خیر ایلک ایلمیه در وقت ناتوانی سختی بیند قدرتسزلق وقتنده سختلق والم کورر بیت
بد اختر تر از مردم ازار نیست ظالم و موردیدن بد بختر کیمسه عالمده یوقدر که روز مصیبت
کسش یار نیست زیرا مصیبت و بلا کونی کمسه اکا یار و معین دکل در حکمت جان در حمایت
یکدمست جان بر نفسک حفظندن دریغ حیات بر نفس ایله قائمدر که اول نفس منقطع
اوله حیات دخی منقطع اولور و دنیا وجودی میان دو عدم و دنیا ایکی عدم اورته سنده
بر وجوددر اول ایکی عدمک بر عدم قدیم بر عدم حادثدر دین بدنیا فروشان خرند

سوکند انداجتقه بیعره یعنی القضب سروری فی اره قاضی کاغدی بمه والیهودی یفدی و بندر النسخ صحیحا سروری
ای غنده من الالف ن سروری بعض برخوانجه بالجیم الفارسی وفی بعض الصفرة الصفر وفی بعض النسخ بسفره و بعض النسخ بر مراد اسمی سروری
کنت بونده شد معناسنه در و لفظ معناسی اول بر لفظ بخو و لفظ عجز اولدی اوزره مقدم اعتبار کوره در مه
لفظ اتش لفظی تیز معناسی مقدم اعتبار اوزره مقدم کوره در اولدی غنه کوره در و ایکی معنا ده بویله جودده اولان یار ایددر مه
سوز بونده سوختن معناسنه در تقدیرنده
دین فروشان بدنیا دین فروشنده دی دین وصفنه کبیدر مفعولی صفت مشبهه دکلدر فروش ترکیب بونده بو مصراع بویله در
ثنه کم بوستانده حکیم سخن افرین در زبان

در حکمت ...

دنی دنیا صاحبلری خرلر یعنی احمقلر یوسف را بفروشند تا چه خرند یوسف صاتارلر عجبا انک بهاسی ایله اندن

یکنه صاتون الورلر بیت یار مفروشش بد نیاکسی سود نکرد انکه یوسف بدریاسره بفروخته بود قال

الله تعالی الم اعهد الیکم یا بنی ادم ان لا تعبدوا الشیطان حق تعالی حضرتی بنلره عهد و وصیت

اتمدمی ای آدم اوغللری شیطانه عبادت و اطاعت اتمیوسز بیت بقول دشمن پیمان دوست

شکستی دوشمنک سوزیله دوستک پیمانی صیدک یعنی شیطانک اغواسیله حق تعالی حضرتنک

امرینه مخالفت اتدک ببین که از که بریدی و با که پیوستی گور که کیمدن کسلدک و کیمه اولاشدک

یعنی خدادن دور اولوب شیطانه قریب اولدک حکمت شیطان رجیم با مخلصان برنیاید شیطان

رجیم مخلصلری اضلال اتمکه قادر اولمز و سلطان با مفلسان و سلطان مفلسلر ایله یوقاری کلمز یعنی

اندن مالنی المغه قادر اولمز عالملر و ملزملر کی که مفلس اولدقلرنده محبوس اولورلر مثنوی

وامش مده انکه بی نمازست قرض و برمه اول کسیه که بی نماز در در خواد دهنش زفاقه باز ست

اکر خود انک اغزی فقردن اچلمش ایسه ده یعنی زیاده فقیر اولورسه ده کو فرض خدا نمی گزارد

زیرا اول بی نماز الله تعالینک فرضنی ادا ایتمز از قرض تو نیز غم ندارد ظاهر در که سنک

قرضکدن غم طوتمز حکمت هر چه زود برآید دیر نپاید هر شی که تیز حاصل اولور چوق زمان الکلمز

قطعه خاک مشرق شنیده ام که کنند استشمشم که شرق خاکنی ایدر بچهل سال کاسه چینی قرق ییلده

کاسه چینی که مراد فغفوری در صدر بروزی کنند در بغداده بغدادده بر کون یوزنی ایدرلر یعنی

دوزرلر لاجرم قیمتش همی بینی لاجرم انکیچون یعنی کاسه چینینک قیمت و اعتبارینی کوررسن

بچه در قطعه مرغک از بیضه بیرون اید و روزی طلبد مرغک یومورده دن طشره کلور

و رزق طلب ایدر یعنی فوری اکه بو قدر حس حاصل اولور وادمی بچه ندارد خبر از عقل

و اما آدمزاده عقل و تمیزدن خبر طوتمز و کندوسنی بیلمز انکه ناکاه کشت بجیزی نرسید

مرغک که دفعه برکسه اولدی برشنه یعنی بر قدره ایرشمدی وین بتمکین و فضیلت بگذاشت

از همه چیز اما بو که مراد ادم اوغلدر قدرت و فضیلتده بو معنایه کوره تمکین ده

اولان با قی معناسنده اولور ابکینه همه جاهست از ان قدرش نیست خرجه دوکلمه

یرده وار در اول سببدن انک قدری یوقدر لعل دشوار بدست اید و از انست عزیز

عهد پیمان معناسنه در

برید بونده مجهول در

بعض نسخه ده مفلسان یرینه مفردان واقع اولور محله ملایم اولان مفردان در

وام قرض معناسنه در

حکمت

حکمت

مرغک مراد بلبل و کاف تصغیر ایچوندر اندن مراد بونده مرغکدر

لعل

١٤٥٨

حكمت

لعل صعوبت ومشقت ايله كلور يعنى الكيرو واول اجلدن عزيز ومقبول در حكمت كارها
بصبر ايد ايشلر صبر ايله حاصل اولور ومستعجل بسر در ايد اما عجله ايدجى ديه سى اوزره كلور
كلور يعنى مصلحتى حاصل اولمز مثنوى بچشم خويشتن ديدم كه در بيابان كند وكوزم ايله كوردم
بيابانده كه اهسته برد از ستايان بر اهسته كيدن عجله ايدجى دن سبق التدى يعنى منزل
ايرشملده انى كجدى سمند باد پاى از تك فرو ماند يل ايقلو يعنى جابك ات يلكمدن قالدى
شتربان همچنان اهسته ميراند وه جى انجيلين يعنى اول كبى اهسته سوردى اصلا قالمدى
بند نادان را به از خاموشى نيست نادانه خاموشلقدن يك نسنه يوقدر اين مصلحت بدانكى
اكر نادان بو مصلحتى بلسيدى نادان نبودى نادان اولمزايدى قطعه چون نداري كمال
فضل ان به چونكه كمال وفضل طوتمزسن اول يك كه زبان در دهن نكه داري كه لسانكى
اغزكده حفظ ايده سن ادمى را زبان فضيحه كند ادمى يى لسانى رسواى ايله جوزى بى مغزرا
سبك ارى ايچ لسز قوزى يينيكلك رسواى ايدركه هر كره الله الاان بردخى المز قطعه
خرى را ابلهى تعليم ميكرد براحمق برخره بويله سن ديو تعليم ايدر ايدى بر دبر حرف كرده عمر دايم
دائم عمرنى انكا اوزره صرف ايلمش ايدى حكيمى كفتش اى نادان جه كوشى بر عاقل اكا
ايتدى اى نادان نه چالشورسن درين سودا بترس از لوم لايم بو سوداده ملامت
ايد ايدجينك ملامتندن خوف ايله كه سكا طعن وسرزنش ايلر نيا موزد ازبهايم ازتو
كفتار بوطاهر دركه بهايم سندن نطق وكفتار اوكرنمز توخاموشى بيا موز ازبهايم
بار كه سن بهايم دن خاموشلق اوكرنه مثنوى هركه تأمل نكند در جواب هر كيم كه جوابده
يعنى سوزده تأمل وفكر ايليه بيشتر ايد سخنش ناصواب اول كمسنه نك اكثر سوزى ناصواب
كلور يعنى نامعقول سوزلر يا سخن ارای چومردم بهوش يا ادمى كبى سوزى عقل ايله
بزه يعنى عاقل كبى معقول سوز سويله يا بنشين همچو بهايم خموش يا خود بهايم كبى خاموش
اوتر حكمت هر كه با دانا تر از خود بحث كند هر كيم كه كندودن عالمركله بحث ايليه تا
بدانند كه داناست تا بيله لركه دانادر يعنى عالم ايدوكنى بيلسونلر ايچون بدانند كه نا
ناداست بيلورلركه نادان در زيرا كندودن اعلم ايله بحث ايدن اول خودانى البته

سبر در ايد بو معناده استعمال اولنور بونده

نسنه يا نه صفت مشبهه در ونكل
سمند صاري دات وقيلات معلف
اتكنده اولان اما مطلقا
دخى كلور
فضيحت رسوا ايلمك معناسنه در

اوجى
ايچ لسز جوزى يينجك لكه رسواى
اندوكى ديمك اولا بو تقديرجه ادات
تشبيه معتد اعتبار اولنور بوينك
تا رسيده حدودن زياده در
تعاطيه در
كوش فعل مضارع
برنانى بونده زايد در
لوم ملامت
معناسنه در
اراى امر حاضر در
ارايبيدن

حكيم

حكمت

ممكرم ایدوب خجل ایدر بیت چون در اید به از توی سخن چونکه سوزده برکسندن یک کلدیغی سندن اعلم اولا اکرچه به دای اعتراض مکن اکرچه بیلورسن اول سوزی ایولیکن اعتراض ایلمه

وفوق کل ذی علم علیم حکمت هرکه بابدان نشیند نیکی نبیند هرکیمه یرامزلر ایله اوتوره ایلک کورمز زیرا الطبیعة دزدیّة مقتضیجه البتّه ایولردن ایلک وکملردن کملک حاصل اولور

مثنوی کر نشیند فرشته یا دیو اکر فرشته شیطان ایله اوتوره یعنی اختلاط ایلیه وحشت اموزد وخیانت دریو فرشته اکی شیطاندن وحشت وخیانت وحیله اوکرنور از بدان

نیکوی نیاموزی حق بودرکه یرامزلردن ایلک اوکرنمزسن نکند کرگ پوستین دوزی قوردکورکچیلک ایلمز زیرا انک صنعتده یرتجیلک قونمشدر یعنی بونجه محال ایداو

پوتیلجه محال در بنده مردمان زا عیب پنهان پیدا مکن آدمیلرک کزلو عیبنی اشکاره ایلمه که ایشانرا رسوای کنی زیرا انلری رسوای ایدرسن وخود را بی اعتماد وکندوکی اعتمادسز ایدرسن

حکمت هرکه علم خواند وعمل نکرد هرکیم که علم اوقودی وانک ایله عمل ایلمدی بدان ماند که گاو راند وتخم نیفشاند شول کمسنه کبی که حقیقة سوردی وتخم صاچمدی یعنی اکدی عبث یره قدر زحمت

چکدی حکمت از تن بی دل طاعت نیاید دل سز تندن یعنی محبت حق وفکر آخرت اولمیان کمسنه دن طاعت کلمز وپوست بی مغز بضاعت را نشاید واج سز قباق بضاعته یرامز زیرا

مقبول اولا اج درپوست برفائده یه یرامز زیرا احادیث شریفه ده واردرکه حق تعالی حضرتی عبدک قلبنه نظر ایدر عملنه وسایر احواله نظر ایلمز تن بی دلدن طاعت کلمز کلسه دخی مقبول

اولمز مرایلردک طاعتی کبی حکمت نه هرکه در مجادله جست در معامله درست هرکیم که مجادله ده یعنی بحث ونزاعده جست وقوی اوله معامله ده یعنی سیرت وصلاحده درست اولا بویله کلدر

حکمت نه هرکه بصورت نیکوست سیرت زیبا درست هرکیم که صورتده ایو در ایده سیرت زیبا بوقدر یعنی هرصورتی خوب اولانک سیرتی خوب دکلدرکه کاندرون دارد نه پوست زیرا ایشی قلب

طوتر بیرونی طوتمز قطعه توان شناخت بیک روز از شمایل مرد بر کونده کشینک شمایلنده اکلمق ممکن درکه تا کجاش رسیدست پایکاه علوم که علملرنک مرتبه سی قنده ایرشمشدر ولی

زباطنش ایمن مباش وغره مشو اما باطننده ایمن اولمه ومغرور اولمه که خبث نفس نکردد بسالها معلوم زیرا نفسنک خباثتی نیجه یللرده معلوم اولمز حکمت کرشبهاهه قدر بوددی

اکر

نوبیده اولان یا ثانیه وحدت ایچوندر

پوستینی دور وصف ترکیبی در

ها بونده مالشتی درکه بکرمک معناسنه در فعل مضارع مفرد غایب در

مغز بونده مطلق اج معناسنه در جوز وبادم ایچی کبی در

جست بونده جیم فارسی ایله در

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

اکر دو کلمه کبجه قدر اولیدی پس شب قدر بی قدر بودی ایلیه قدر کیجه سی قدرسز اولور ایدی بیت کر سنک
همه لعل بدخشان بودی اکر دوکلو طاشر لعل بدخشان اولیدی پس قیمت لعل و سنک یکسان بودی
ایلیه لعل و طاشک قیمتی برابر اولور ایدی بیت پس قامت خوش که زیر چادر باشد چوق موزون
قامت که چادر آلتنده اولور یعنی ظاهر الطیف کورنور چون باز کنی مادر مادر باشد چونکه چادری
اچه سن کورر سن انا سنک اناسیدر یعنی زیاده یاشلو عجوزدر پند هر که با بزرکان ستیزد خون خسم
که اولولر ایله جنک و غوغا ایده خون خود ریزد کندو قانی دوکر یعنی کندو ایله الی ایله کندوسنی هلاک
ایدر قطعه خویشتن را بزرک می بینی کیر کرن کندوکی اولو کورر سن راست کفتند یک دو بیند لوچ
کرجک دیدیلر شاشی بری ایکی کورر زود بینی شکسته پیشانی آلتکه تیز صنمش کورر سن تو که بازی کنی
بر با قوچ سنک باشک ایله قوچ ایله اوینون ایدر سن یعنی قوچ ایله دوقوشر سن بو وجهله دخی
معنی قابلدر سنک قوچه باشک ایله اوینون ایدر سن حکمت پنجه با شیر افکندن و مشت با شمشیر
زدن کار خردمندان نیست ارسلانه پنجه برقمق یعنی ارسلان ایله پنجه طوتشمق و شمشیره یومرق
اورمق عاقللرک ایشی دکلدر بیت جنک زور آوری مکن با مست ایله جنک و زور
اورلق ایله محاربه و مقاتله ایلمه پیش سر پنجه در بغل نه دست قوی کمسنه الکی قولتغه قو یعنی
خصومت اتمه پند ضعیفی که با قوی دلاوری کند بر ضعیف که قوی کمسنه یه دلاورلک ایلر یعنی انک
ایله جنک اتمکه اقدام ایدر یار دشمنست در هلاک خویش کندو بی هلاک اتمکده دشمنه یار و
معیندر قطعه سایه پرورده را چه طاقت آن تا وصضورده سیانمش کمسنک اکه نه طاقتی
و قدرتی واردر که رود با مبارزان بقتال که بهادرلر ایله قتاله کیده سست بازو بجهل
می فکند ضعیف و قوتسز اولانلر جهل ایله پنجه براغور یعنی پنجه طوتشر پنجه با مرد
آهنین چنکال و مور پنجه بوکمک ایله اهانة فایده که کندویه ضرر ایدر حکمت هر که نصیحت
نشنود هر کیم که نصیحت قبول اتمیه سر ملامت شنیدن دارد خلقدن ملامت اشتمک
هوسی طوتر بیت چون نیاید نصیحتی در کوش چونکه نصیحت سنک قولغکه کلمیه یعنی قبول اتمیه سن
اکر ت سرزنش کنم خاموش اکر سکا طعن ایدم خاموش اول یعنی بیحضور اولمه حکمت بی هنران
هنرمندان نتوانند دیدن هنرسزلر هنرلولری کورمکه یعنی انلر ایله مقابله اتمکه قادر اولمزلر
همچنان سکا بازاری بازارده اولان کلبلر کبی که سک شکاری زیرا بیند که شکاره منسوب اولان
کلبی کورر لر مشغله بر آرند غوغا کتوررلر و پیش آمدن نیارند و انک قتنه کلمکه قادر اولمزلر

شناختن بونده شناختن معناسنه
مصدر مرخمدر
پایکاه مرتبه معناسنه در
بدخشان اسم شهردر
چادر پرکیده چادر
دیدکاریدر
کنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
پیشانی الن معناسنه در
بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
قوچ فارسیلره ترکی
بونده فشترکدر
زور اور وصف ترکیبیدر
مبارز بهادر معناسنه در انده
اولان الف نون جمع در قاعده
فرسی اوزره
شغله غوغا معناسنه در
نیارند بونده قادر اولمزلر
معناسنه در ارتشنه ندر
اوردندن دکلدر

حکمت سفله چون بهنر باکسی برنیاید سفله چونکه هنرده برکیمسه ایله یوقاری کلمییعنی مقابل
وغلبه ایتمکه قادر اولمیه بخبثش در پوستین افتد خباثت ایله اول کمسنک غیبته دوشر
یعنی غیبت ایدر زمانده اولان دانی کبی بیت کند هر اینه غیبت حسود کوته دست
مواجهده مقابله ایدوب سویلشمک قدرتی اولمیان حسود البته غیبت ایدر حسود در مقابله
کنکش بود زبان مقال چونکه مقابله‌ده اول حسودک دلی کنک اولا یعنی سویلمکه قدرتی
اولمیه حکمت جاهلی که باجهال درافتد برعاقل که جاهلر ایله مصاحبت واختلاط ایلیمه باید
که عزت توقع ندارد کرک که انلردن عزت امیدی طوتمیه وجاهلی که بزبان آوری برحکیمی
غالب اید وبر جاهل که اول یاوزلق ایله برعاقل اوزره غالب کله عجب نیست عجب دکلدر سنکست
که جوهر رامی شکند زیرا اول جاهل طاشدر که بر جوهری صندیرت نه عجب کر فرو رود نفس
عجب دکل اکر انک یعنی عندلیبک نفسی اشغه کیده یعنی مغلوب اوله عندلیبی بغراب همقفس
بربلبل که غراب انکله همقفس در حکمت کر هنرمند ز اوباش جفایی بیند اکر هنرمند اوباشدن
برجفا کوره تا دل خویش نیازارد و درهم نشود اول هنرمند کندو کوکلنی پریشان و بیحضور
ایتمیه ومنقبض اولمیه سنک بدکوهر اکر کاسه زرین شکند ذاتی پرام یعنی اعتبارسز طاش
اکر التون کاسه‌یی صیه قیمت سنک نیفزاید وزر کم نشود طاشک قیمتی زیاده اولوب والتونک
قیمتی ناقص اولمز حکمت خردمند را اکر زمرۀ اجلاف سخن بسند برعاقلک که خلقلر
ونامعقوللر زمره‌سنده سوزی بغلنه یعنی سویلیکه قادر اولمیه شکفت مدار عجب طوتمه
که آواز بربط زسیار بربط آوازی باغلبهٔ دهل برنیاید دهل غلبه‌سی ایله یوقاری کلمز
یعنی بونک آوازندن انک آوازی اشیدلمز وبوی عبیر از کند سیر فرو ماند وعبیر رایحه‌سی
صارمساق رایحه‌سندن اشغه قالور یعنی مغلوب اولور مثنوی بلند آواز نادان کردن افروخت
بلند آوازلو نادان بو بیتی بو جلدی یعنی اقدام وهجوم ایتدی که دانا را به بی شرمی
بینداخت که حیاسزلق ایله اول عاقل خجل ومغلوب ایلدی نمیداند آهنک حجازی لیکن
اول جاهل بیلمز که حجازه منسوب اولان صدا یعنی حجازه پرده‌سی حجاز اون ایکی مقامدن
برمقامک اسمیدر عشاق وصفاهان کبی فرو ماند زبانک طبل غازی جان بازطبلنک آوازندن
اشغه قالور یعنی مغلوب اولور حکمت جوهر اکر در خلاب افتد جوهر اکر بر کابه دوشه
همچنان نفیس است انجیلین یعنی اولکی کبی نفیس ولطیف در وغبار اکر بر فلک رسد وغبار اکر

سنک دلسز معناسنه فصیح در
کاف عجمی ایله در حلمی کاف
عربی ایله در دیمش

حکمت کرجور شکم نیستی هیچ مرغ در دام
خلقه اجلق بلاسی یوق ایمسه ایدی
نیفتادی بلکه صیاد دام ننهادی حکیمان دیر
دیر خورند وعابدان نیم سیر خورند
وزاهدان سد رمق وجوانان
تا طبق برگیرند وپیران تا عرق
نکنند اما قلندران چندان خورند که
در معده جای نفس
نماند و بر سفره روزی
کس شعر اسیر بند شکم را

دهل طبل معناسنه در
سیر صرموق معناسنه در
جلاب جرکاب معناسنه در
بعض نسخه‌ده شب عالی
واقع اولور

دو شب نگیرد خواب
شبی ز معده سنگی شبی ز
دولتنکی حکمت
مشورت با زنان تباه است وسخاوت با مفسدان
گناه شعر خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی
بدولت تو گنه می کند بانبازی حکمت

هر که دشمن پیش است ار نکشد دشمن خویش است شعر نکند مرد هوشمند درنک
سنگ بدست و مار بر سر سنگ فلک
وکروهی بخلاف مصلحت دیده اند وگفته در کشتن بندیان تأمل اولیتر است بحکم آنکه اختیار باقی است

توان کشته و توان بخشد و اگر بی تأمل کشته شود محتملست که مصلحتی فوت شود که تدارك آن ممتنع شود

شعر بنك سهلست زنده بی جان کرد
کشته را زنده باز نتوان کرد
شرط عقلست صبر تیرانداز
که چو رفت از کمان نیاید باز

حکمت

فلك اوزره ابرك بهمان چشق لیسی در حکمت استعدادی تربیت دریغ تربیت بی استعداد یعنی
قابلیتی اولان کمسه تربیت ایلمك حیف دردو دریغ درکه ضایع اولور و تربیت نامستعد ضایع و قابلیتی
اولمیان کمسه تربیت ایلمك ضایع در زیرا تأثیری یوقدر خاکستر اگرچه نسب عالی دارد خاکستر اگرچه عالی
نسب طوتر که آتش جوهر علویست که اول نسب عالی جوهر علوی اولان آتشدر که اندن حاصل اولور
ولیکن چون بنفس خود هنری ندارد اما چونکه کندو ذاتنده بر هنر طوتمز یعنی یوقدر با خاك برابرست
خاك ایله برابردر قیمت شکر نه ازنی است شکرک قیمتی قمشدن اوتری دکلدر که آن خاصیت وی است
بلکه اول حالت شکرک قیمتی قمشدن اوتری دکلدر که آن خاصیت وی است مثنوی چو کنعانرا طبیعت
بی هنر بود چونکه کنعانك طبیعتی هنرسز ایدی پیغمبر زادگی قدرش نیفزود پیغامبر اوغلی اولمقلق
انك قدرنی زیاده ایلمدی یعنی ذاتنده هنر یوق ایدی کنعان نوح پیغامبرك فرزندینك اسمیدر که کافر ایلر
ایله غرق اولدی بو آیت کریمه انك حقنده در انه لیس من اهلك هنر بنمای اگر داری نه گوهر هنر گوستر
اگر طوترایسك گوسترمه یعنی حسب و نسب گوستره که فائده سی یوقدر گل از خارست و ابراهیم از آزر زیرا
گل خاردندر و ابراهیم علیه السلام آزردندر اگر اصله اعتبار اولنجق اولوایسه لازم کلور که حضرت ابراهیمه
و گله اعتبار اولنمیه حال بو که بویله دکلدر حکمت مشك آنست که ببوید مشك اولدر که قوقه یعنی انده مشك
رایحه سی اولا نه انك عطار بگوید مشك اول دکلدر که عطار اکا مشك اما انده مشك رایحه سی اولمیه
دانا چو طبله عطارست خاموش و هنر نمای عالم عطار طبله سی کبی در که ایسمز و هنر گوسترمز چیدر
یعنی کندو سنی عیان اتمکه احتیاج یوقدر زیرا احوالندن ظاهردر و نادان چون طبل غازیست
و جاهل جان یاز طبلی کبی در بلند آواز میان تهی آوازی بلند و ایچی بوشدر و یاوه داری
و نامعقول سوزلر در قطعه عالم اندر میان جهال جاهللر اوزرنده عالم مثلی گفته اند صدیقان
بو خصوصده صدیقلر بر مثل دیمشلردر بو درشت هندی در میان کوران کورلر اوزرنده
بر محبوب در یعنی محبوبه کبی در که کورلر محبوبی کورمدکلری کبی جاهللر دخی کورمز دالتفات
اتمزلر مصحفی در سرای زندیقان زندیقلر سراینده بر مصحفدر یعنی مصحف کبی در نته کیم زندیقلر
زندیقلر اکا تعظیم اتمزلر جاهللر دخی عالمه تعظیم اتمزلر حکمت دوستی را که بعمری فراچنك
آرند هر دوستی که بر عمرده یعنی بر چه زمانده اله کتوره لر وانك ایله دوست اولمق شاید که بیکدم
بیازارند لایق دکلدر که اول دوستی بر نفسده رنجیده و بیحضور ایده لر سنگی
بچند سال شود لعل پاره بر طاش چند ییلده بر لعل پاره سی اولور زنهار تا بیك نفسش
نشکنی بسنك صاقین تا اول لعل بر نفسده طاش ایله صیمیه سن حکمت عقل در دست

عفو ده
سن اوبنوه
اوله اولده کندنفك در تیزلك اولدر

قتی انسانده دری قتل ایله
اولدکده کدر صکره کدوکبتر مکه سن قادر دکلسن
عاقللکا
اوقیایه جقسه بنه کرو کلمز تا محالنه قدر کلدر
ازراسه ابراهیم
اتانك اسمیدر
میانه بوشده میان
معناسنه در
صدیقان مبالغه صادق
معناسنه در
سنك و سنت معنانه در
پاره لعل معناسنده در
اولمق جایزدر

نفس چنان کرفتارست عقل نفس الندہ انجلین کرفتار در دخی زبون درکه مرد عاجر در دست زنان کریز عاجر
مرد قوی کریز عورتک الندہ کرفتار و زبون در یعنی کرفتار و زبون اولور دخی کبی بیت در عزمی بر سرای بیند خرملق
قیوسی شول سرای اوزرہ بغلہ یعنی ارتق اول سرایدہ سرور و حضور اسمزی طوتمہ که بانک از وی بر اید
بلند که عورتک اوازی اول سرایدن یوقاری کلہ یعنی ضہرہ یہ اشیدیلہ حکمت رای بی قوت مکر و فسونست
قوت سزرای هیچ فائدہ یہ یرامز وقوت بی رای جهل و جنون ورای سز قوت جهل و جنون در یعنی
رایہ قوت وقوتہ رای لازمدر که حصول مرادہ وسیلہ اولا بیت تمیز باید و تدبیر و عقل انکه ملک
اولا تمیز و تدبیر و عقل کرک اندن صکرہ سلطنت کرک که ملک و دولت نادان سلاح جنک خداست
زیرا نادانک ملک و دولتی خدانک جنک سلاحی در یعنی خدانک امرنہ مخالف اتمک و حکمنی قبول اتممکہ
سبب وقوت در حکمت جوانمردی که بخورد و بدهد بہر جوانمرد که لندو ییہ و غیرہ ویرہ بہ
ازعابدی که روزہ دارد و بنهد یکدر بر عابدن که اوروج طوتہ و صقلیہ حکمت هر که ترک شهوت
از بهر قبول خلق کردہ است هر کیمہ که مقبول خلق اولمقدن او تری ریا ایلہ شهوت وارزوی ترک
ایلمشدر از شهوت حلال در شهوت حرام افتادہ است اول که حلال ارزودن حرام ارزوسنہ دوشمشدر
زیرا اکل و شراب ترک ایدوب صایم اولمسی و دنیای ترک ایدوب عزلت نشین اولمسی حق ایچون دکلدر ایکی حرام
اولور بیت عابد که نہ از بہر خدا کوشہ نشیند عابد که اللہ دن اوتری کوشہ نشین اولوریسہ یعنی ترک دنیا اتمسی
و عبادت و زهدی اللہ ایچون اولمیہ بیچارہ در ائینہ تاریک چہ بیند بیچارہ قرا کوزکدہ نہ کورر زیرا اول
طاعتدہ انک قلبنہ صفا حاصل اولماز که جناب قدسہ ایراشمغہ سبب اولا حکمت اندک اندک خیلی
شود از بریرہ جمع اولور و بر واز اولور و قطرہ قطرہ سیلی کردد و قطرہ قطرہ بربرہ جمع اولور
بر سیل اولور یعنی انانکہ دست قدرت ندارد یعنی انلرکه قدرت طوتمز ارسنک خردہ نکہ دارد حردہ
طاشی صقلر تا بوقت فرصت تا فرصت وقتنہ دمار از دماغ ظالم بر ارند ظالمک دماغندہ
دماری یوقاری کتورر لر یعنی هلاک ایدر لر شعر و قطر علی قطر اذا اتفقت قطرہ قطرہ اوزرہ متفق
اولسہ نهر در یعنی قطرہ قطرہ ایلہ جمع اولسہ نهر اولور و نهر الی نهر اذا اجتمعت بحرو قچان نهر
ایلہ نهر مجتمع اولسہ نهر اولور بیت اندک اندک بهم شود بسیار از بری بری ایلہ یعنی بربرہ
جمع اولسہ چوق اولور دانہ دانہ است غلہ در انبار کورمزمیسن که انباردہ اولان غلہ دانہ
دانہ درکه بربرہ جمع اولمشدر عالم را نشاید که سفاهت از عامی بحلم در کذرانند عالم لایق دکلدر
که حکم ایلہ جاهلدن سفاهتی کچورہ یعنی انلرادب سزلکنہ تحمل ایلیہ که هر دو طرف را زیان دارد
زیرا ایکی طرفہ بیلہ زیان طوتر ما بعدی انی بیان ایدر بیت ایں کم شود بو نکر یعنی عالمک
حرمتی

مکر و فسون ریو ندہ اوزرہ صاور دیمک در
حکمة
ملک سلطنت معناسنہ در
بعض نسخہ دہ خدای نہ خود واقع اولور ثانی محلہ ملایم دکلدر
حکمة
شهوت ارزو میل معناسنہ در
نشنید تقدیرندہ در
دمار هلاک معناسنہ در
حکمة
الی مع معناسنہ در
غلہ محصول معناسنہ در
عامی جاهل معناسنہ در

151

حرمی ناقص اولور و جهل ان مستحکم و انکه جهل محکم اولور بیت جو بالغلو کوی بلطف خوش چونکه بالغ لطف و خوشلق ایله
سویلیسن فزون کردوش کبر و کردن کشی انکه کبری و کردن کشلکی زیاده اولور حکمت معصیت از هر که صادر شود
ناپسندست معصیت هر کمدن صادر اولا معقول در و از علما ناپسند تر اما علماده نامعقول دکی درکه
علم صلاح جنک شیطانست زیرا علم صلاح شیطان ایله جنک اتمک سلاحدر و خداوند سلاح اجون باسیری برند
و صلاح صاحبی چونکه اسیر الک ایله ایلده اکثر مشارک بیشتر بود خجالتی زیاده اولور مثنوی عامی نادان پریشان
روزکار روزکاری پریشان نادان عامی به ز دانشمند ناپرهیزکار فاسق دانشمند یکدر کان نابینایی از راه
افتاده زیرا اول نادان نابینالق ایله یولدن دوشدی یعنی کمره اولدی که خلاف شرع اولان فعل ارتکاب ایلدی
وین دو چشمش بود در چاه اوفتاد اما بو عالمک ایکی کوزی وار ایدی یعنی وار ایکن قویو یه دوشدی یعنی فسق اختیار
ایلدی حکمت هر که در زندکی نانش نخورند هر کیمه که حال حیاتنده انک نانین یمیه لر و احاتش کورمیه لر چون بمیرد
نامش نبرند چونکه اوله انک نامنی انمزلر یعنی یاد اتمزلر حکمت یوسف علیه السلام در خشک سال مصر سیر نخوردی
یوسف علیه السلام مصر قتلغنده طویجه یمز ایدی تا کرسنکانرا فراموش نکند تا اجلری فراموش ایلمیه لذت انکور بیوه انو
انکورک لذتنی طول عورت بیلور نه بر انکام احتیاج وار در نه خداوند میوه میوه صاحبی بیلمز مثنوی انکه در
راحت تنعم زیست او لکه راحت و تنعم ده دیر لر ایدی او چه داند که حال کرسنه چیست اول نه بیلور که
اجلک حالی نه در حال درمانده کان کسی داند عاجزلرک و فقیرلرک حالنی بر کسه بیلور که باحوال خود فرومانده
که بنجر احوالده کنده و عاجز و زبون قال قطعه ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار ای کمسه که چابک و قوی بنت
اوزره سوارسن عقل طوت یعنی عقلی باشکه جمع ایله که خارکش مسکین در آب و کلست زیرا مسکین خار چکیجی
حماراب و کل ایچنده دوشمشدر جهد ایله انی تا که اول محلدن خلاص ایده سن آتش از خانه همسایه درویش
مخواه درویش همسایه نک خانه سندن آتش طلب ایلمه کانچه از روزن او میکذر د دود دست زیرا اول توتونکه
انک اوزنندن چیقار اول درویشک کوکلی توتونیدر یعنی اهیدر حکمت درویش ضعیف حال را در تنکی سال
میرس ضعیف حاللو درویشکی ییل طارلغندن قحط شنده صورمه که چونی که نجه سن مکر انکه مکر اول
وقت سؤال ایله که مرهم بر ریشش بنهی انک یاره سی اوزره بر مرهم قویه سن و معلومی در پیشش و انک اوکنده
بر معلوم قویه سن یعنی انکا بر خرجلق احسان ایده سن قطعه خرری که بینی و یاری بکل در اوفتاده
بر خری که کوره سن یوکی ایله بالحق ایچنده دوشمش قالمغه قادر دکل بدل بر وی شفقت کن و لی مرو سیر خرش
ایمرقدن کو کلک انی ایله اوزره شفقت ایله اما انک یانینه کتمه چونکه انی خلاص اتمکه قادر دکلسن
و لی چو رفتی پرسیدش که چون افتاد اما چونکه انک یاننه کتدک و صوردک که نجه دوشدی میان

حكمت

حكمت

جواب ایدن روزکار یعنی
چون جاللقه بودوجيلادق

معنى قابلدر

خشک سالدن قحطلق معناسنه در

اوکمک اوزوم معناسنه در
هشتن سعلشه متعلقدر
نا زنده اسم فاعلدر جابکی
معناسنه در

خارکش وصف ترکیبی

تنکی ییل لفظ معناسنه
ییل طارلغی در
بیمرع ده اولان همزه در
اضافت ایچوندر
روزن بنجره وباجا معناسنه در
ریش بونده جراحت
معناسنه در
اصل شفقت در قافنک فتحیله در
جون اماله بونده استفهام در

میان بند جو مردان بگیرد مخرش میانکه بغله یعنی اتکلره کی بیلکه صوق وارکی اول خرک
قوبروغنی طوت خلاصه سعی ایله حکمت دو چیز محال عقلست وخلاف نقل ایکیسنه محال عقل
وخلاف نقل در خوردن بیش از رزق مقسوم هرکسی روزاز لده مقسوم اولان رزقدن
زیاده یمک در و مردن پیش از وقت معلوم وبری دخی معلوم اولان وقتدن یعنی اجلدن اول
اولمک دراکر بو ایکیسنه عقلا ونقلا محال در قطعه قضا دکر شود کرهزار ناله وآه حق تعالینک
قضاسی متغیر اولمز اکر بیک ناله وآه ایتسک شکر باشکایت بر اید ز دهنی شکر ایله یا شکایت ایله بر اغزدن
یوقاری کله فرشته که وکیلست بر خزینهٔ باد بر فرشته که ییل خزینه سی اوزره وکیل درکه مراد میکائل در
علیه السلام چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی نه غم یرکه بر طول عورتک چراغی سونه حکمت ای طالب
روزی بنشین که بخوری ای رزق طلب ایدیجی اوتورکه یرسن یعنی طلب اتمز ایسک دخی رزقک سکا
ایرشور وین مطلوب اجل وای اجل مطلوبی ای اجل ایرشمشکه بر دکه جان بنبری کتمه که جان ایلتمزسن
یعنی جمله کیجان خلاص ایدمزسن قطعه جهد رزق اکرکنی وکنی رزق ایچون اکر جهد ایلیه سن
اکر ایلیه سن برساند خدای عزوجل عزیز وجلیل الله ایرشدرر یعنی اول رزقی سکا ایرشدرر
در روی در دهان شیر وپلنک اکر ارسلانک وقپلانک اغزنه کیده سن نخورندت مکر بروز
اجل سنی یمزلر مکر اجل کوننده پرلر حکمت بنانهاده دست نرسد وروز ازلده قسمت اولنمش ال
ایرشمز ونهاده هرجا که هست وقسمت اولنمش هر قنده اولور ایسه برسوال ایرشور بیت شنیده که
سکندر برفت تا ظلمات اشتمش میسن معناسی اولاکه اسکندر ظلماته کتدی بچند محنت وخورد
انکه خورد اب حیات نه قدر محنت ایله وایچدی اولکه اب حیاتی ایچدی یعنی نصیب اولان ایچدی که
مراد حضر علیه السلام در بیت بشنو این نکته خود را زغم ازاده کنی خون خوری کر طلب روزی
ننهاده کنی حکمت صیادی بی روزی نصیب سز صیاد در دجله ماهی نکیرد دجله ایرماغنده
ماهی طوتمز وماهی بی اجل در خشک نمیرد واجل سز ماهی قوریده اولمز بیت مسکین حریص
در همه عالم همی دود مسکین دوکلی عالمده یعنی جمیع جوانبه یلراو در قفای رزق واجل
در قفای او اول حریص رزق اردنده واجل انک اردنده اما اجلدن غافلدر حکمت توانکر
فاسق فاسق غنی کلوخ زراندود ست التون ایله صوانمش کلوخدر ودرویش صالح وصالح درویش
شاهد خاک الوده طراغ بولشمش محبوب در این دلق موسی است مرقع بو یعنی صالح درویش
موسی علیه السلام دلقیدر که یاماملشدر وان ریش فرعون واو یعنی فاسق غنی فرعون علیه اللعنة
نک صقالیدر که جواهر ایله مرصع در شدت نیکان روی در فرج دارد ایولرک شدتی یوزنی
فرجه طوتر یعنی ایولر بلادن تیز خلاص بولورلر ودولت بدان سر در نشیب ویرامزلوک

حکمت

بو حکمت یوقاروده یکشدر

حکمت

کلوخ لسک معناسی در

دلق جامهٔ درویشان

مرصع یمه لومه

حکمت

ودولتی باشی اشتره طوتر یعنی زوالی زیاده سرعت اوزره در قطعه هرکرا جاه و دولت بدان نبرنگیک منقضی
ودولتی واردر لیکن انک ایله خاطر خسته درنخواهد یافت خسته نک خاطری بولمق استمیه یعنی اول منصب انک
الندن ایکی بیل دهی رعایت واحسان اتمیه خبر شنوده که هیچ دولت وجاه اول کمسه یه خبر ویرکه هیچ دولت جاه
سرای دکر نخواهد یافت یعنی سرایده یعنی اخرته بولمیه کرکدر حکمت حسود از نعمت حق بخیلست حسود حق
تعالینک نعمتندن یعنی نعمته بخیل در و مردم بی گناه دشمن و گناه سزکشیه دشمن در قطعه مردکی
خشک مغز را دیدم بر عقل لرزادجکری کوردم رفته در پوستین صاحب جاه بر صاحب دولتک غیبتنه کتمش
یعنی شروع ایلمش کفتم ای خواجه کر تو بدبختی مرد شیخ ایدراکا ایتدم ای کسل اکرسن بدبخت ایسک مردم
نیک بخت را چه گناه ایو بختلو کشینک نه کناهی وار در قطعه الا تخواهی بر حسود اکا اول صاف حسود اوزره
بلا استمیه سن که ان بخت برکشته خود در بلاست زیرا اول بخت دونمش یعنی اول بدبخت کندوسی بلاده در
چه حاجت که با وی کنی دشمنی نه حاجت که او حسودک دشمنلک ایده سن که اوراچنان دشمنی در قفاست
زیرا اول حسودک قفا سنده انجیلین بر دشمن وار در حکمت تلمیذ بی ارادت عاشق بی زرست
استادنه محبتی وعلمه میلی ورغبتی اولمیان شاکرد التونسز عاشق در که مقصودنه وصول بولمز و رونده
بی معرفت مرغ بی پر ومعرفتسز سیاح قناتسز قوشدر که مراده سهولت ایله ایرشمز و عالم بی عمل
درخت بی بر وعملسز عالم میوه سز درخت که علمک اکا نفع اولمز و زاهد بی علم خانه بی در و علمسز
قیوسز اودر که شیطان انی صراط مستقیمدن جدا ایدر حکمت مراد از نزول قران قران عظیمک
نزولندن مراد تحصیل سیرت خوبست خوب سیرت تحصیل ایتمک در نه ترتیل سوره مکتوب
مسطور اولان سوره یی تجوید ایله اوقومق دکلدر عامی متعبد پیاده رفته است عبادت
ایدجی جاهل یوله کتمش پیاده در که عاقبت منزله ایرشور و عالم متهاون سوار خفته وعمل ده
کاهل اولان عالم اویومش سوار در که منزله ایرشمسی زیاده صعوبت ایله در عاصی که
دست بردارد به از عابد که تضرع ایچون خدایه ال قالدره وعصیاننه معترف اولا به از عابدی
کبر در سر دارد یکدر بر عابدن که باشنده کبر طوته یعنی عبادتنه اعتماد ایدوب مغرور اولا بیت
سرهنک لطیف خوی دلدار کوکلی متلی ایدجی لطیف خوی سرهنک بهتر از فقیه مردم ازار ادم انجیدجی
عالمدن یکدر حکمت یکی را گفتند بر کمسه یه ایتدیلر عالم بی عمل بچه ماند عملسز عالم نیه بکزر گفت
اول کمسه ایتدی به زنبور بی عسل عسلسز زنبوره بکزر بو تشبیه زیاده خوب واقع اولمشدر
ومراده ایروکی روشندر بیت زنبور درشت بی مروت را کوی مروت سنزه

بو قطعه ده اولان یافت
یافتن معناسنه در

حکمت

مردکی خشکده اولان کاف
تصغیر ایچوندر ویا وحدت
ایچوندر

خشک مغز
پوستین عقلسز
بونده غیبت
معناسنه در
خواجه بونده شخص
معناسنه در

حکمت

سرهنک چری باشی
وسپاه باشی وچاوش باشی
ومطلق صاحب جاه اولان کمسه یه
دیرلر
لطیف خوی و دلدار و مردم
ازار وصف ترکیبیدر

حکمت

ماند بونده فعل مضارع در
ماندن دن بکزمک معناسنه در

حکمت

یا وز زنبوره دی باری جو عسل نمی دهی نیش مزن جونکه عسل ویرمزسن باری نیش اورمه یعنی
صوقمه حکمت مرد بی مروت زنست مروت سزا رعورت در زاهد با طمع ره زن وطمعکار ودنیاپرست
زاهد خلقک یولنی اوریجیدر قطعه ای بناموس کرده جامه سپید ای ناموس ایله جامه سنی
سپید ایلمش یعنی ریا ایله طاعت ایلمش کمه بهر پندار خلق نامه سیاه خلقک پندارندن یعنی
حسن ظندن اوتری ونامهٔ اعمالنی ذنوب ایله سیاه ایلمش دست کوتاه باید از دنیا دنیادن
ال قصه کرک یعنی دنیایی ترک ایتمک کرک کرارلک بود راستین چه دراز وچه کفاف نه فرق
استین اوزون ونه فرق که قصه اولمش بونده سکا نه نفع نه ضرر وار در یعنی باطنکی معمور
ایله که ظاهرکی معمور ایلمکدن اول مهم در حکمت دو کس را حسرت از دل بدر نرود ایکی کمسنک
کوکلندن حسرت طشره کتمز وپای تغابن از گل بر نیاید والدایمق یعنی پشیمانلق ایاغی بالجقدن
یوقاری کلمز یعنی هرگز پشیمانلق کتمز یکی تاجر کشتی شکسته برسی دریا سفرینه کیدن کمیسی
صنمش تاجر که نیچون دریا سفرینه اتدوم پشیمانلغی کتمز دوم وارثی با قلندران نشسته
الکجسی پروارث که قلندر ایله اوتورمش یعنی ارث ایله ایرشدوکی مالی قلندرلر ایله چور ده
مالمی نیچون صرف اتدوم دیو پشیمانلغی کتمز قطعه پیش درویشان بود خونت مباح ظاهر ادرویش
اولنلروک قتنده سنکک قانک مباح اولور گر نباشد درمیان مالت سبیل اگر سنک مالک انلروک
اورتالنده سبیل ومبذول اولمیه یا مرو با یار ازرق پیرهن یا خوک کوکلکلو ایله کتمه یعنی
نامعقول یاره باش قوشمه یا بکش بر خانمان انگشت نیل یا خود خانمانک اوزره چوبره
مغنی جک مالکدن امید قطع ایله یا مکن با پیلبانان دوستی یا خو فیلجیلر ایله دوستلق
ایلمه یا بنا کن خوردی پیل یا خود فیل لایق بر خانه بنا ایله که کلدوکی وقت قیلنی انده بغلیه
حکمت خلعت سلطان اگر چه عزیزست سلطانک خلعتی اگر چه عزیز ولطیف در جامهٔ خلقان
خود ازان بعزت تر لیکن کندو کهنه لرم اندن عزت رک ایله در یعنی اندن مقبول رکدر زیرا
منت یوقدر وخوان بزرکان لذیذست واولولرک طعامی اگر چه لذیذدر خردهٔ انبان
خود ازان بلذت تر لیکن کندو طغرجغم خرده سی اندن لذترک ایله در یعنی اندن لذتلورکدر بیت
سرکه از دست رنج خویش وتره کشنک کندو سپیدن سرکه وتره یعنی بونلر ایله قناعت ایلمک
بهتر از نان ده خدا وبره کوی کتخدا اسنک وقوزیسندندر که در حکمت خلاف راه صوابست
معقول لطریقک خلافیدر ونقص عهد اولی الالباب وعقل صاحبلرک فکرنک عکسیدر یعنی معقول دکلدر

دارو

ره زن وصف ترکیبیدر
ناموس عرض ووقار
بعض نسخه ده استین
خواه دراز وکوتاه
واقع اولور خواه
لفظلری تینز اوقمق
ایله موزون اولورمه

بار زرق پیرهن نامعقول
بادو بمک درمه
نیل بونده چوبه معناسنه در
خلقان خلق لفظنک
جمعیدر کهنه معناسنه
خرده اوقمه
انبان طغرجقمه
سرکه بزرکی ایله فارسیدر مابینده
لغت مشترکه درمه
دست رنج کسب معناسنه در
تره معروف درمه
بره قوزی معناسنه در

حکمت
حکمت
حکمت
حکمت

داروبکمال خوردن شیئه ایله دارو یمک وراه نادیده بی کاروان رفتن وکورمامش یوله
کاروانسز کتمک زیرا جایزدر که یول ازه دخی واروب بر بیره هلاک اوله از امام
محمد غزالی مرشد اولان امامدن که محمد غزالیدر پرسیدند سؤال ایلدیلر بویله دیو که بدین
منزلت در علوم چگونه رسیدی علومده بو مرتبه به نیجه ایرشدک گفت محمد غزالی ایتدی بدانچه
اول سنه ایلا ایرشدم که هرچه ندانستم که هرشنه یی که بیلمدم از پرسیدن آن ننگ نداشتم آنی
صورمقدن عار طوتمدم قطعه امید عافیت آنگه بود موافق عقل صحت امیدی اول وقت
عقله موافق وملایم اولور که نبض را بطبیعت شناس بنمائی نبضنکی بر حاذق طبیبه
کوسترهسن بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن هرنی که بیلمزسن اهلندن انی سؤال
ایله زیرا سؤال خوار لغی دلیل راه تو باشد بعز دانائی دانلق عزتنه سنک یولکه
دلیل اولور یعنی عزتکه سبب اولور پند هرانچه دانی که هر اینه معلوم تو خواهد شد
هر اول نسنه بیلورسن که البته سنک معلومک اولسه ترک در پرسیدن تعجیل مکن انی سؤال
اتمکه تعجیل اتمه که هیبت را زیان دارد زیرا هیبکه زیانی ضرری که ادراکی سزدر دیر
قطعه چو لقمان دید کاندر دست داود چون لقمان حضرتی کوردیکه داود پیغمبر علیه
السلامک النده همی آهن بمعجز موم کردد آهن معجزه ایله موم اولوریعنی موم کبی
ملایم اولور نپرسیدش چه میسازی چو دانست لقمان حضرتی داوده سؤال ایلمدی
نه دوزرسن چونکه بیلدی که بپرسیدنش معلوم کردد که سؤال اتمکسزین اول نسنه معلوم
ورشن اولور حکمت از لوازم صحبت یکی آنست مصاحبتک لوازمندن بری اولور
که خانه یی بپوشدراسن یعنی کرکدر که خانه نه اولمیه سن یا با خانه خدای درسازی
یاخود صاحب خانه ایله ممتزج ومختلط اوله سن که اکا مخالفت اتمیه سن قطعه
حکایت بر مزاج مستمع کوی حکایتی مستمعک مزاجی اوزره یعنی مزاجنه موافق
سویلیه سن اکر دانی که دارد باتو میلی اکر بیلورایسک که سکا بر میل طوتره وکلامکی
اصغا ایدرر بر بویله اولیجق سوزک ضایع اولمز هران عاقل که با مجنون نشیند
هر اول عاقل که مجنون ایله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه نکوید جز حدیث روی لیلی لیلینک
یوزینک سوزندن غیری سویلمز زیرا مجنونک مرادی دنیاده هان اولور حکمت هرکه بابدان

(margin:)
صحیح غزالیدر تحقیق ایله غزال
لطوس قریه سیدر بونده بر قریه نک نسبه
اکر متصل اولاق یا نسبه اعجمیدر
ننگ عار معناسنه در
عافیت صحت معناسنه در
طبیعت شناس وصف ترکیبیدر
ذل خوار القا معناسنه در
نه شدن معناسنه در
کرده بونده شده معناسنه در
میسازی فعل مضارع مخاطب
بابا خانه خدای وه بابانه
افندی خدا الفظی یاقند
اصل محله ملایم دکلدر بونده مصاحب
معناسنه در

بیت
کس زمجنون سؤال قرآن کرد
گفت اسرار بعبید لیلی

حکمة
حکایة

نشنید هر کیم کیرامزلر ایله اوتوره اکرچه طبیعت ایشان نکیرد اکرچه انلرک طبیعتی طوتمیه
لیکن بفعال ایشان متهم کردد اما انلروک فعلی ایله متهم اولورکه انلردن دخی دیرلر مثلا انک
اکر شخصی بخرابات رود انجلین که اکر بر کمسه میخانه یه سیده بنماز کذاردن نماز ادا ایتمک
منسوب شود بخمر خوردن شراب ایچمکه منسوب اولور یعنی شراب ایچمکه کیتدی دیرلر نیرا
نماز قلمق مرادی اوله مسجده واررایدی دیرلر مشتوک رقم بر خود دینادانی کشیدن
کندوک اوزره نادنلغه رقم چکدک یعنی نادنلغه اقرار ایلدیکه نادان را بصحبت بر کزیدن
که نادانی مصاحبته اختیار و قبول ایلدک طلب کردم ز دانایان یکی پند عاقلردن بر نصیحت
طلب ایلدم مرا کفتند با نادان مپیوند بکا ایتدیلر نادان ایله مصاحبت و اختلاط ایلمه
که کر دانای دهری خر بباشی زیرا زمانه نک عالمی ایسک انک مصاحبتی ایله دخی ایلرک اولورسن
حلم شتری چنانکه معلوم است دوه نک حلمی انجلین که معلومدر یعنی زیاده حلیم در اکر طفلی
مهارش کیرد فرضا اکر بر طفل انک یولاری طوته وصد فرسنک ببرد وی یوز فرسنخ ایلده
کردن از متعابعت از نپیچد انک متابعتندن بویونی چویرمز اما اکر دره هولناکی پیش
امد اما اکر اشترک اوکنه بر مخوف دره کله که موجب هلاک باشد که هلاکه سبب اولا و طفل
بنادانی انجا خواهد رفتن و طفل نادانلق ایله اول دره یه کیتمک استیه زمام از کفش
درکسلاند اول طفلک الندن یولاری اوزر و دیکر مطاوعت وی نکند و کیر و اکا مطاوعت
ایلمز که هنکام درشتی ملاطفت مذموم است زیرا خشونت وقتنده ملاطفت قبیح در
وکفته اند که دشمن بملاطفت دوست نکردد و ایتمشلردر که دشمن ملاطفت ایله دوست نکردد دوست
اولمز بلکه طمع زیاده اولور فرحت بولمغ قطعه کسی که لطف کند خاک پایش باش
هر کیم سکا لطف ایلیه سن انک خاک پایی اول وکر خلاف کند یا نو در دو چشمش اکن خاک
واکر سکا خلافت و عداوت ایلیه انک ایکی کوزنه طپراق طولدر سخن بلطف و کرم بادشت
خوی مکوی درشت خوی و بد خوی اولان کمسه یه سوزی لطف و کرم ایله سویلمه که
زنک خورده نکردد بنرم سوهان پاک زیرا پاسلنمش دمور التک ملایمی ایله پاک اولمز
بلکه شدتی ایله پاک اولور حکمت هر که درمیان سخن دیکران افتد هر کیم که غیرلرک
سوزی اورتاسنه دوشه یعنی غیرلر سکوت اتمدین اول که سوزه شروع ایلیه
تا مایه

بعض نسخه ده زدانایان یرنه
دانی واقع اولورمه
فرسنک فارسیدر فرسخ عربیدر
اون ایکی بیک ادیم
دره لفت مشترکه در فارسی
معنا سنه درمه
ایله ترکی بیننده کاه اولورکه ها
حذف اولنور در دشت ده
حذف اولندو غی کبی

اکن امر حاضر درمه
زنک فصیح زا ایسری ایله در پاس
معنا سنه در
سوهان اکه معنا سنه در

تا مایهٔ فضلش بدانند تا انک فضلنک مقداری بیلهلر پایهٔ جهلش شناسند انک جهلنک پایه سنی
اکلهلر قطعه نهد مرد هوشمند جواب عاقل کیشی جواب ویرمز مکر انکه کزو سؤال کنند مکر اول وقت
جواب ویردر که اندن سؤال ایده لر گرچه بر حق بود مزاج سخن اگرچه اول کیشی نک سوزنک مزاجی یعنی اصل
حق اوزره اولا اصلا اندن کذب اولمیه حمل دعویش بر محال کنند انک دعوسن و سوزنی محال اوزره
حمل ایدرلر زیرا مناسب دکل سوز سویلمش در حکمت ریشی درون جامه جامه ایچنده بر پاره طوتر ایدم
حضرت شیخ رحمة الله علیه شیخ حضرتی الله تعالی نک رحمتی انک اوزرنه اولسون هر روز پرسیدی که دملت
جون است هر کون سؤال ایدر ایدی که چبانک نجه در ونلکنی که کجاست و دیمز ایدی که قنده در داشتم که
ازان احتراز میکند حضرت مرادنی بیلدم که بویله سؤال دن مقصودی اول ایمش که اندن احتراز ایلیه
که ذکر هر عضوی روا نباشد که هر عضوک ذکری روا اولمز زیرا کشی ادب بر نی ذکر ایلمک ادب و معقول
دکلدر و خردمندان گفته‌اند و عاقللر ایتمشلردر هر که سخن نسنجد هر کیم که سوزنی طارتمیه یعنی
فکر ایله سویلمیه از جوابش برنجد اول کمسه سوزنک جوابندنی حضور اولور زیرا سوزنه کوره
جواب ایشیدر قطعه تا نیک ندانی که سخن عین صوابست مادام که ایو و صحیح بیلمیه سن که سوزک
عین صوابیدر باید از گفتن دهن باهم نگشایی گرک اول سوزی سویلمکه اغزکی یعنی ابلروکی
بری برندن اچمیه سن یعنی مقبول اولان بودر که اول سوزی سویلمیه سن گر راست سخن گویی
و در بند بمانی اگر طوغری سن سویلیه سن و حبس ده قله سن به زانکه دروغت دهد از بند رهایی
یکدر اندن که کذب سکا بنددن خلاصلق ویره یعنی طوغری سویلیوب حبس ده قالمق یکدر یلان
سویلیوب حبس دن قورتلمقدن بو سوز کذب لغیر فائدة و ضرورة اولدوغنه کوره در حکمت
دروغ گفتن بضربت لازب ماند یلان سویلمک جراحتک اثری قلمش ضربه بکزر که جراحت اگرچه درست
شود که یاره اگرچه درست اولور لیکن نشان بماند لیکن اثری قلور چون برادران یوسف علیه السلام
یوسف علیه السلامک برادرلری که بدروغ ایشان موسم شدند که یلانجق ایله موسوم و مشهور اولدیلر
بر راست گفتن ایشان نیز اعتماد نماند انلرک طوغری سوزی اوزره دخی اعتماد قالمدی زیرا
ابن یامین قصه سنده سوزلری حق ایکن حضرت یعقوب علیه السلام اعتماد ایلمدی و ایتدی بل
سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل بلکه نفسکز سزه بر نسنه یی تزیین ایلدی یعنی سزه خوش
و معقول کوستردی اول سیدن لذتی اختیار ایلدکوز لیکن بو خصوصه صبر ایده رم زیرا صبر

ریش بونده جراحت معناسنه در
گرچه [illegible] درست
جون بونده اماله استفهام در
بیو بونده جبس معناسنه در

حکمة

لازب ثابت ضربت لازب
لازب ثابت اثر ثابت اولمش
جراحتک ضربه سی

دروغ گوی وصف ترکیبی

موسوم علامتلنمش دیمکدر
که وسمدن در

حکمة

کورلجک درامیدم وارد رکه مرادمه وسیدا ولا قطعه کیسه نک عادت بود ربودنست یعنی که
عادتی راستلق اولا یعنی طغری سویلمک اولا خطا کرکند درکذارند از واولمک اکر بر خطا ایله
یعنی بلایه سوز سویلیه اندن کچرلر یعنی اول سوزدن اوتری اکا یلانجی دیمزلر وکر نامور شد بناراستی
اما اکر یلانجیلق ایله مشهور ونامور اولدایسه دکر راست یاورند ندارند اریق اولمکه دینا
طغری سوزه اعتماد طوتمزلر یعنی طغری سویلیه تکذیب ایدرلر قطعه دروغی نکیرند صاحب دلان
صاحب دللر بر یلانی طوتمزلر بران کس که پیوسته گفتست ارست اولمکه اوزره که دائم طوغری سویلمیشدر
وکر مشهور شد بناراستی اکر بر کمسه یلانجیلق ایله مشهور اولدیسه اکر راست کوید تو کویی خطاست
اولمکه اکر اکاهی سویدیه سن اعتماد اتمیوب خطادر دیرسن زیرا عادتی یلان سویلمک
ایدی کیردوا که حل ایدرسن حکمت اجل کائنات باتفاق ادمست مخلوقاتک جلیلی درکی ومقبوردکی
عاقللرک اتفاق ایله ادمیدر واز موجودات سک وموجوداتک حقیرراکی کلب در و
باتفاق خردمندان وعاقللرک اتفاقی ایله سک حق شناسی یدوکی لقمه نک حقنی بیلیجی کلب
به از ادمی ناسپاس شکرسز ادمیدن یکدر قطعه سکی را لقمه هرگز فراموش بر کلبه بر
لقمه ویرسک هرکز فراموش اولمز یعنی فراموش ایلمز نکردد کرزنی صد
نوبتش سنک اکر یوز نوبت اول کلبه طاش اوره سن وکر عمری نوازی سفله را اما اکر بر عمر
یعنی چوق زمان بر سفله یی اوخشه سن بکمز چیزی با تودر جنک بر کمتر وحقیر سنه سبی ایله
سنکه ایدر جنک اتمکه کلور شعر لقد ربیت جردا طول عمری فلما صار کلبا عض رجلی
حکمت از نفس پرور هنری نیاید نفس پروردن یعنی چوق بسیدن هنرلولک کلمز یعنی هنرلو
اولمز وبی هنر سروری راشاید وهنرسز سرورلکه لایق اولمز مثنوی مکن رحم بر وکاو بسیار
خور که بسیار خسبت وبسیار خوار زیاده حقیر چوق خوارلق جکیجی کاو اوزره ترحم ایلیه
زیرا چوق اویجی وچوق یجیدر بیت خردمند مردم هنرپرورند کی تن پروران
از هنر لاغرند چوکاو ارهی یابدت فربهی کاو کبی اکر سکا فربهلک کرک ایسه چوق خرتن
بجور کسان دردهی ضرکبی جمکی یکمه ترک جورنه ویره سن یعنی انلرک جفاسی
جکلن حکمت در انجیل امده است انجیلده کلمشدر بو سوزلر ای فرزند ادم کرای ادم
اوغلی اکر توانکری دهمت اکر سکا غنیلک ویرم ازمن مشتغل شوی بمال بیدن یعنی بنم
ذکرمدن

بعض نسخه ده بو مصراع ده
کر یرینه ور واقع اولدر

حق شناس وصف ترکیبیدر

نفس پرورده وصف
ترکیبیدر

بسیار خوار وصف ترکیبی دکلدر
خوار بونده حقیر معناسنه در
بسیار خسبت وبسیار خوار
وصف ترکیبیدر خوار بونده
خورندندر کی الف زیاده
اولنمشدر

حکمت

حکمت

حکمت

ذکردن غافلی مال مشغول اولورسن واکر درویش کشت واکر درویشم ایدم تنکدل نشین تنک دل و حضور
اوتورمزسن فقلاوت ذکرنی کجا یابی ایلیه نم ذکرمک لذتنی قنده بولورسن و بعبادت منی
کی شناسی ونم عبادتمی قچان ایدرسن قطعه اندنعمت مغرور غافل کاهی نعمت وغناده مغرور و
غافلسن که اندرتنک دستی خسته وریش کاهی وغناده خسته و مجروح سن جو درسترا و جراحات
اینست جونکه سرور وغناده وفقر وغناده سنک حالک بودرکه بیان اولندی ندانم کی بحق پرواری
خویش بپیلم قچان کند وکون فراغت ایدوب مشغول اولورسن حکمت ارادت بیچویکی را ازنجات
شاهی فروارد حق تعالی نک ارادتی بری شاهلق تحتنده اشغه کتورر یعنی پادشاهلغی الندن الور
و دیکر یرا در شکم ماهی نکه دارد و بر عزیز سنی ماهینک قرننده نکه طوتر یعنی هلاک ایتمیوب حفظ
ایدرکه مراد حضرت یونس علیه السلام درکه بو آیت کریمه انک حقنده در فالتقمه الحوت
وهو ملیم وقت خوش انرا که بود ذکرتو مونس وقت خوش ولطیف در اول کمسنک ذکرکه
مونس اولا بو وجهله دخی معنی جایزدرکه سنک ذکرک مونس اولا در خود بود اندر شکم حوت
چه یونس اکرخود یونس پیغمبر علیه السلام کبی بالق قرننده اولا حکمت اکر تیغ قهر
برکشد اکر حق تعالی حضرتی قهر قلیجی چکه یعنی جلال کوستره نبی وولی سر درکشد
نبی وولی خوفدن باشنی ایچرو چکرکه اصلا دم اورمغه مجال اولمز بتهدید اکر برکشد
تیغ حکم بمانند کروبیان صم وبکم واکر غمزه لطف بجنباند واکر حق تعالی حضرتی
غمزه اسم لطف غمزه سنی دپرده یعنی لطف اظهار ایلیه بد نژادرا به نیکان در رساند
شقی لری سعیدلره ایرشدرر و کبر را بخشد رحون کرم عزازل بکوید نصیبی برم قطعه کر محشر
خطاب قهر کند اکر قیامت قهر خطابنی یعنی قهر ایله خطاب ایلیه انبیا راچه جای معذر
تست انبیایه معذرت یرمیدر یعنی اعتذاره قادر دکللر در پرده از لطف کوبردار
لطف یوزندن پرده ی رفع ایلسون دی یعنی لطف ایله کاشقیارا امید مغفرتست
زیرا اشقیایه بر لغمق امیدی واردرسن مغفرت ایتجک کیم ایدر حکمت هرکه بتادیب
دین راه صواب نکیرد هرکیم کر دینا تادیبی صواب یولنی طوتمیه یعنی صلاحه
کلمیه بتعذیب عقبی کرفتار آید آخرت عذابنه کرفتار کلور یعنی کرفتار اولور
قال الله تعالی حضرتی الله تعالی حضرتی ایتدی ولنذیقنهم من العذاب الادنی

وحضور وهم وشنه فعل مضارع نفس متکلم وحده در
نعمتده اولان یا خطاب ایچوندر
وغافل لفظنه معطوفدر
مغرورسن و
تقدیری کر اندر نعمت سروری
وغناقلیده وزن بولد ارتکاب اولندی
ریش بونده مجروح معناسنه در
جراحت معناسنه دکلدر تقدیری
ریشدرکه یا خطاب حذف اولنمشدر
حوت ماهی معناسنه در
بیچون دن مراد الله تعالی حضرتی در
معناسنه تنک سندر
بونده نون سری ایله اوقنور
قافیه اجلندن
معذورت عذر معناسنه در
مصدر میمیدر
دون بونده غیر معناسنه در

حکمت
حکمت
حکمت

دون العذاب الاکبر البته بز انلره طاتدررز عذاب ادینی کمراد قتل وحد وبونلروک امثالی در
عذاب اکبردن غیریدر که مراد اخرت عذابیدر بیت پند ست خطاب مهتران انکه پند اولونلر
سوزیدر اول نصیحت در انلری صکره بند وحبس در چون پند دهند نشنوی بند نهند چونکه پند
ویره‌لر قبول اتمیه‌سن الک واباغک اوزره بند قورلر حکمت نیک بختان بحکایات وامثال
وامثال پیشینیان پند کیرند نیک بختلو بخت قوم وامثلروک حکایتلری ومثللری ایله نصیحت
طوترلر پیش ازانکه آمدن اول کپیشان صکره کلنلر بو واقعه ایشانی مثل زنند انلروک
واقعه سی ایله مثل اوره‌لر ومتنصح اولالر قطعه نرود مرغ سوی دانه فراز مرغ دانه
جانبنه یقین کتمز خوف ایدر چون دیکر مرغ بیند اندر بند چونکه غیری مرغ بنده کوره
بند کیره ازمصایب دیکران غیرلروک مصیبتلرندن پند طوت تانکیرند دیکران زتو پند
تاکه غیرلر سندن پند طوتمیه‌لر حکمت اثر اکر کوش ارادت کران افریده اند اول کمسنه که
ارادت قولغی ثقیل خلق اتمشلردر یعنی ازلدن کوکل قولغی صاغر قلنمشدر چون کند که
بشنود نیجه ایلیه که استماع ایده یعنی استماع ایده وب حق باطلدن فرق اتمز واثرا که بکمند
سعادت کشیده اند واول کمسنه یی که سعادت کمندی ایله چکمشلردر یعنی ازلده انی مقبول
وسعید خلق اتمشلردر بیت نه خود میرود هر که جویای اوست بغفلش کشان میبرد
لطف دوست چون کند که نرود نیجه ایلیه که کتمیه وطالب حق اولمیه قطعه شب تاریک
دوستان خدای الله دوستلرینک قره کیجه سی می‌نیاید چو روز رخشنده یلدرایجی
کونکبی یلدرار ورین سعادت بزور بازو نیست بو سعادت بازو سی زور ایله دکلدر
بلکه طاعت ایله دخی دکلدر تا نبخشد خدای بخشنده مادام که بغشلیمی الله بغشلیه‌ری باعل
ازتو بکه نالم که دکر داور نیست سندن کیمه نالایدم وسن ترک ایدوب قنده کیدم که سندن غیری
حاکم یوقدر در دست تو هیچ دست بالاتر نیست وسنک الکدن یوجه‌رک هیچ ال یوقدر ید الله
فوق ایدیهم اثر اکر تو رهبری کنی کم نشود اول که سن رهبرلک ایلیه‌سن اول کمسنه هرکز کم وضال
اولمز واثر اکر کم کنی کسش رهبری نیست اما اول کمسنه یی که سن کم وضال ایده‌سن کمسنه اکا رهبر دکلدر
یعنی هرکز اکه هادی یوقدر من یهدی الله فلا مضل له ومن یضلل فلا هادی له حکمت کدای
نیک انجام عاقبتی ایو کدا به از پادشاه بدفرجام عاقبتی یرامز پادشاهدن ایودر بیت غمی
کزپیش شادمانی بری برغم که انده شادمانلق ایلدرسن یعنی شاد اولورسن به از شادی
کز

حکمت

رخشنده ده بخشنده اسم
فاعلدر
انجام عاقبت معنا
فرجام اخر که عاقبت
معناسنه در

حکمت

پی بونده پس معناسنه در

حکمت

کر نیستش غم خوری بکور بر شاد لقدن کانون صکره غم برسن یعنی اول غم صکره سرور یکدر اول سرور صکره
صکره غم اولمقدن حکمت زمینی را از اسمان نثارست زمینه اسماندن نثار وار در مراد یار
اندرکه جمع نعم ظاهر به سبب واسمانرا از زمین غبار واسمانه زمینه دن غبار وار در کل اناء یتر
شح بما فیه هر ظرف منترشح اولور شول نسنه یی که اول ظرفده وار در یعنی ظرفک ایچنده ونه وار ایسه
اول صارابیت کرت خوی من امد ناسزا وار اکر نم خویم سکانا معقول کلدی ای تو خوی نیک خویش از دست
مکذار یعنی کندو ایو خویکی الدن قومه یعنی ترک ایلمه حکمت حق تعالی می بیند و می پوشد حق تعالی حقری بنده لرک
معاصیسنی کورر و لطف ایله ستر ایدر و همسایه نمی بیند و می خروشد و همسایه کورمز حقیقه مطلع
اولمز و خروشش ایدر یعنی بی باک کسن فلان دیو خلقه اشکاره سویلر و یغیبله فاش ایلر بیت نعوذ
بالله اکر خلق عیب دان بودی نعوذ بالله اکر خلق عیب بیلیجی اولیدی کسی بحال خود ار دست
کس نیاسودی کندو حالندن و تنهالنده بر کسنک الندن و کلمز ایدی حکمت زر از معدن بکان
کندن بدر اید التون معدندن معدنی قزمق ایله طشره کلور زر اول وقت الک الندن خلاص بولور
قطعه و نان نخورند و کوشش دارند الجقلر بیمزلر و حفظ ایدرلر کوینده امید به که خورده دیرلر ایمک
امیدی یکدر یمش اولمقدن بو سوز لسان عربیده ضرب مثل در که درلر الماء مول خیر من
الماکول روزی بینی بکام دشمن لیکن بر کون دشمنک مرادی ایله کورر سن ازرمانده وخاک
سارمرده التون خالی اوزره یرنده قالمش و اول سفله اولمش مثنوی نه بخیل توانکر بدینار
وسیم طلسمست بالاکنجی مقیم از ان سالها بماند زرش که لرزد طلسمی چنین بر سرش
بینک اجل ناکهش بشکنند باسودگی کنج قسمت کنند حکمت هرکز برزبر دستان ببخشاید
هر کیم الی التنده ضعیف لره ترحم ایلمیه بجور زبر دستان کرفتار اید قویلرک جورینه
کرفتار کلور یعنی کرفتار اولور مثنوی نه هر که در بازو قوتی هست نه هر بارو که انده بر قوت وار در
بمردی عاجزان بشکند دست مردمی و قوتی تکرایله عاجزلرک الینی صیه یعنی انلره جفا ایلیه واکر
قاله بویله دکلدر بو بیتک ابتداسنده اولان اداة نفی بیتک جملسنه مصروف در اول سببدن

نمی بیند و می خروشد و همسایه کورمز و حقیقته مطلع اولمز
کورمز و صف تر کیبیدر
غیب دان و صف تر کیبیدر
نیاسودی ده اولان یاء حکایه
ایچوندر
سکان معدن معناسنه در
وارد بخیل یجان لندن
براید نقد برنده در
حفظ معناسنه در
کوشش بونده حافظ واقع
بیت سیم و دیوان العرش مرادندر
اولشدر ای ملک العرش دار کوشش
بده و خط جسم بدنش
خاکسار الجق معناسنه در

حکمت

حکمت

حکمت

بو وجهله شروع اولدی ضعیفانرا مکن بردل گزندی ضعیف لرکوکلنه اوزره برجر ایلمه یعنی انلری
رنجیده خاطر اتمه که درمانی بجور زورمندی که عاقبت بر قوینك جورینه گرفتار اولوب عاجز قالورسین
منلا یرحم لا یرحم حکمت عاقل چون خلاف بیند عاقل جونکه خلاف وغوغا کوره بجهد جهد یعنی کناره
جقار و چون صلح بیند و جونکه صلح کوره لنگر بنهد قور یعنی اورتایه کلور که انجا سلامت کرانست
زیرانده سلامت کنارده در و اینجا حلاوت درمیان و بورده یعنی صلح اولان یرده حلاوت
اورتاده در حکمت مقام رای شش می باید قمار بازه یعنی قمار طریقی اوزره نرد اوینایجی
شش کرك زیرا انك لعینه فایده لودر و لیکن سه یک می اید اماسه یک کلور یعنی حصول مراد
لهبه دکلدر هزار بار چراگاه خوشتر از میدان اوتلاق میدان اندن یک کره خوش ترکدر و لیکن
اسب ندارد بدست خویش عنان اماعات عنانی کنرو الندهطوتمز که مرادی جانبنه کیده حکمت
درویشی درمناجات میگفت بر درویش مناجات ایدی یارب بر بدان رحمت کن ای بهم یرامزلر
یعنی شقیلر اوزره رحمت ایله که نیکانرا خود رحمت کرده زیرا ایولره یعنی سعیدلره
خود رحمت اتمش سن که ایشانرا نیك افریده زیرا انلری سعید خلق اتمش سن اول کسی که
علم بر جامه اول بر کمه که جامه اوزره تمغا وشان قودی و انکشتری در دست نهاده
الندهیعنی بر مغنه خاتم قودی جمشید بود جمشید ایدی گفتندش همه زینت چرا بجیب
دادی جمشیده ایدیلر دکلکه زینتی نیجون صولهویردك گفت ایتدی فضیلت راست را
زینت راستی عامست راست راستلق زینتی کافی در قطعه فریدون گفت نقاشان
جینی را فریدون نقاشلرینه ایتدی که پیرامون خرگاهش بدوزند که انك اوتاغنك
اطرافنی دیکه لر یعنی لازم اولان بری مرمت و نقش ایدرلر پادشاهلرك نیجه ایو و نك
معلوم در بدان رانیك دارای مرد هست بیراملرلری ایو طوت یعنی انده ایو دعا و رعایت
ایله ای عاقل کشی که نیکان خود بزرگ نیك اوزنند زیرا ایولر خود اولورو سعادتلولر درسنك
دعاکو رعایتك اصلا احتیاجلری یوقدر حکمت بزرگیرا گفتند بر اولویه ایتدیلر تا جندین
فضیلت که دست راست دارد بو قدر فضیلت ایلکه صاغ ال طوتر یعنی انده وار در خاتم چرا

دردست

روزمند قوی معناسنه در
لنگر معروف
کران کنار معناسنه در
مقام اسم فاعل در مفاعله
بابندن
چراگاه اوتلق
عنان دزکین
هر درویش مناجاتده
ایدر ایدی
کرده ده وافریده اولان
همزه لر خطاب ایجوندر
علم بونداشان معناسنه در
انگشتری خاتم معناسنه در
جمشید بر پادشاه اسمی در
چپ صول معناسنه در
راست اول صاغ معناسنه در
و راست ثانی راستلق در
مرکب در که ترکیب اولندقده
الف حذف اولنمشدر
خرگاه اوتاغ معناسنه در
پیرامون اطراف معناسنه در

حکمت
حکمت
حکمت
حکمت

در دولت چه میکند بیچون صول الده ایلر لرکفت اول اولو ایتدی ندانی که هست اهل فضل محروم باشد
بیلمزلن که اهل فضل محروم اولوربیت انکه خط افرید و روی سخت اول الده که نصیب برتری و رزق
دوزدی یعنی بنده لرنک ارزقنی مهیا ایلدی بافضیلت همی دهد بابخت یا فضیلت و علم و یر ربابخت
بیت گنج ازر گرنبود قناعت باقیست انکه داد بشاهان بگدایان این داد حکمت نصیحت
پادشاهان پادشاهرک نصیحت ایلمک مسلم کس راست برگیسلم ولایق درکه نیم سرنوارد که باشی قورقوسی و التون امیدی طوتمیه مثنوی موحدچه در پای زیرش نه فرق اگر موحدک ایاغنه التون
دوکسن یعنی رعایت ایدوب التون ویره سن چه شمشیر هندی سرش نه فرق اگر باشنه اور زره
هندی قلیچ قویه سن یعنی هلاکنه قصد ایده سن امید وهراسش نباشد زکس اول موحدک کمسه دن
امیدی و خوفی المیه بر نیست بنیاد توحید بس توحیدک بنیادی انجق بونکی اوزره در حکمت
پادشا ازبهر دفع ستمکارانست پادشاه ظالملری دفع ایتمکدن اوتری در وشحنه برای خون
خوان وسوباشی قانی ایچیجیدر یعنی ادم قتل ایدیجیدر ایچونرکه انلری تجسس ایده وقاضی
مصلحت جوی طراران وقاضی طرارلرک مصلحتنه طلب ایدیجیدر یعنی انلرک احوالنی تفحص
ایتمکله الاندر هرگز دوخصم راضی نیست قاضی نرود عالمده حقه راضی اولمش ایکی خصم
هرگز قاضیه گتمزلر قطعه چوحق معاینه کرمی ببایدداد چونکه یقینی واشکاره
بیلورسنکه حق صاحبنه و یرمک گرک یعنی و یرسی لازم در بلطف به که بجنک او رکی
ودلتنکی لطف ایله و یرمک یکدر که خصومت و جنک ایله و یرسی مضطرلق و
دلتنکلک ایله ویرمکدن خراج اگر نگزارد کسی بطیبت نفس بر که اگر خراجی
کوکلی خوشلق ایله ادا ایتمیب عناد ایده بقهر ازو بستانند مرد سرهنک
کشتی البته قهر ایله اول خراجی گزاردن خراجی الورسیت جوکار برآید
بلطف وخوش چه حاجت به تندی و گردن کشی حکمت همه کس را دندان
تیرش کند گردد و وکیلی کمسنک دیشی بمک ایله کند اولور همه قاریشمز
اولوربیت قاضی که برشوت بخورد پنج خیار قاضی که رشوت ایله
سندن بش خیاریه یعنی الا ثابت کند ازبهر تو ده خربزه زار خلاف
شرع سندن اوتری اون قاربوز بوستانی ثابت ایدر حکمت قحبه پیر

بزرگی اندر و یکی ار فزاند
نقد برنده در
خط بنده نصب معناسنه در
ندانی ده معنای استفهام
وار در
سخت بونده خشن معناسنه در
وحقایق الحقایق ده مسطور در
راست بونده ایله استدن
سبب در
موحدد ن مراد بونده باعتبار
حقیقده شریعت و عملدر
دربای پاپش تقدیرنده در
خونخوار بونک جمعیدر خون خوار
وصف ترکیبیدر
وصف ترکیبیدر طرارلر
مصلحت جوی وصف امثالی بد نجارمس
کیبیچی وانک
داد بونده داده معناسنده در
جنک اور وصف ترکیبیدر گزاردیدندن
مکرار وفعل متعدیدر معناسنه در
زایل ادا ایتمک
ترشش ده و شیرین ده اولانه یا
بنت اجونده تیسر ایله و ضم ایله
دشوار لانک و خانک
لغت در فتحی ایله بکلی بلمه
قحبه ده فانک اسمز عدت جعجری
سکون ایله منلغده در صحاح

حکمت
حکمت
حکمت
حکمت

جکند کر توبه نکند پیر فحبه نجه ایلیه که نابکارلقدن توبه ایلمیه یعنی کوررکه هیچ ایش یرامز زنادن توبه ایدر

وشحنهٔ معزول از مردم ازار یعنی معزول اولش صوباشی نجه ایلیه که مردم ازارلقدن توبه ایلمیه یعنی

توبه ایدر بیت جوان کوشه نشین شیر مرد راه خداست هو و هوسی ترک ایدوب کوشه نشین اولان جوان

الله یولنک ارسلانی ادیر یعنی مقبول حقدر که پیر خود رنتواند کوشهٔ برخاست زیرا پرکنده سی برکوشه

دن قالقمغه قادر دکلدر ایلیه پیرک کوشه نشین اولمسی اضطراریدر بیت جون سخت می بیاید که از شهوت

بپرهیزد یعنی مغلوب ودزبون اعتش سخت وقوی جوانلرک که شهوتدن پرهیز ایلیه که پیرست رغبت را خود

الت برنمی خیزد زیرا است رغبتلو پیرک خود التی قالقمز که نامشروع ایش اشلیه ایلیه انک ترکی

اتمس صوریده از که اول قدر مقبول دکلدر حکمت حکیمی را پرسیدند بر عاقل سؤال ایلدیلر بوید دیو که

جندین درخت نامور که بو قدر نامور ومشهور درخت که خدای عز وجل افریده است که عز و

جل الله خلق ایلمشدر بلند وبرومند یوکسک دیمشلر هیچ یکی را ازاد نخوانند مکر سرو را هیچ برسنه

ازاد اوقومزلر مکر سروه که ثمره ندارد حال بوکه سرو در وبرمیوه طوتمز درین جه حکمت است

بونده نه حکمت وارد رکفت اول عاقل ایتدی هر یکی را دخلی معینت هر درختک معین بر ملوری

واردرکاهی بوجودان کاهی اول دخلک وجودی ایله تازه اند تازه لردر وکاهی بوجود ان

کاهی اول دخلک انک عدمی ایله صولشلردر وسرو را هیچ ازین جیزی نیست وسرونک بونده نه هیچ

برنسه سی بو قدر و دره همه وقت تازه است ودو کلی وقتده تازه در قطعه برانچه میکذرد

دل منه که دجله بسی اولسنه اورزه که کجردل قومه یعنی قناسی اولان سننیه نجث ایمه

زیرا دجله ایرمغی جوق زمان پس از خلیفه نخواهد کذشت در بغداد خلیفه دن صکره

بکجرک در بغداد ده کرت زدست برایدجو نخل باش کریم اکرسنک الکده کلورسه

خرما کبی کریم اول ورکز دست نیاید جو سرو باش ازاد واکر الکدن کلمز ایسه نخل کبی

کریم اولمسن بارکی سرو کبی ازاد اول که سیه جفا ایلمه دوکس مردند ونحس مردند ایکی

کس اولدیلر وحسرت الله یر یکی انکه مال داشت ونخوردی بریسی اولکه مالی واردی یعنی

مال جمع ایلدی ییمدی ودیکری انکه دانست وعمل نکرد بریسی دخی اولکه بیلدی یعنی

تحصیل علم ایلدی وانک ایله عمل ایلمدی قطعه کس نبیند بخیل فاضل را که فاضل بخیلی کورمز

که نه در عیب کفتنش کوشد که انک نجش سویلمکه جالشمیه یعنی هر کیم بر فاضل بخیلی کوره

انک

مردم ازار وصف ترکیبیدر

کوشه نشین وصف ترکیبیدر

رغبت میل معناسنه در

مکر بونده الا معناسنه در

ونخل کوره دیرلر سیم وزر کبی

دخل بونده مراد تازه میوه در

دمیوه لو اولمیه میوه ویرمز

ویرر ایسه میوه ویرمز

ایسه همان تازه اولمیه

ونخورد او قنمق کرک

تکرار اجلنده در

کوشد فعل مضارع مفرد غایب در

دغاجی

مفرد

انک فضلنه اعتبار ایتمیوب بخلندن اوتری ذم ایدر یعنی بخیل بر مرتبه ده قبیح درکه فضل بو مرتبه ده
لطیف وشریف ایکن قبحینی ستر ایتمز وگر کریمی دو صد گنه دارد اما بر کریم ایکی یوز گناه طوته یعنی
نچه گناهی وعیبی اولا کرمش عیبها فرو پوشد کرمنک عیبلری ستر ایدر خاتمه کتاب تمام شد کتاب
گلستان گلستان کتابی تمام اولدی والله المستعان حال بو که الله تعالی حضرتی مستعان درکه عونی اذنی طلب اولنور
یعنی مستعانک عونی ایله بو کتاب بو لطیف اختصار اولدی درین جمله بو جمله ده یعنی بو کتاب ده چنانکه رسم مؤلفانست
انچلین که مؤلفلرک عادتی در تلفیق نرفت بر تلفیق ایتمدی یعنی ملمع سوزی بو کتابه ختم ایتمک واقع اولمدی

بیت کهن خرقه خویش پیراستن کندو کهنه خرقه‌سنی زینت ایتمک اولی کیمک به از جامه عاریت خواستن
غیری دن عاریت جامه طلب ایلمکدن یکدر غالب گفتار سعدی سعدینک اکثر سوزی طرب انگیزست طرب
قوپریجی وشوق ویریجی در وطیبت آمیز ولطیفه ایله مختلط در یعنی بو کتابده نیچه لطایف درج اولنمشدر
وکوته نظران را وکوته نظرلرک یعنی اسلوب سخندن خبری اولمیان بشرلرک بدین علت بو لطایف سببی ایله
زبان طعن دراز گردد طعن دلی دراز اولور بو لیدر بو که مغز دماغ بیهوده بردن که عبث یره دماغک
مغزینی ایتمک یعنی عقلالم واضطراب ویرمک ودود چراغ بی فائده خوردن وفائده سز چراغک توتونین
یکمک یعنی بی فائده زحمت ومشقت چکمک کار خردمندان نیست عاقللرک ایشی دکل در یعنی کوته نظر
اولنلر حضرت شیخک بو قدر معرفت ونصیحت اظهارینی فائده سز مشقت ایدرلر بیت حافظ تو ختم
کن که هنر خود عیان شود با مدعی نزاع ومحاکا چه حاجتست ولیکن بر رای روشن صاحب دلان
اما صاحب دللرک روشن ولطیف رایی قتنده که روی سخن در ایشانست که سوزک یوزی
انلره در یعنی سوزک حقیقتی نیچه ایدوکنی انلر بیلورلر معرفتدن بی بهره اولان حد ایدیجی
جاهللر بیلمز پوشیده نماند مستور ومخفی قالمز که بو نیم سوزلرم حقیقتده که در موعظهای
شافی کشفا ویریجی موعظه ونصیحتلر دری در سلک عبادت کشیده عبادت سلکنده چکلمشدر
وداروی تلخ نصیحت ونصیحت اجی داروسی بشهد ظرافت بر آمیخته ظرافت عسلی ایله قرشمشدر
تا طبع ملول نشود تاکه صاحبی نصیحتدن پر اولمش گلستانده غالب اولندوک طبعی ملول
ولی حضور اولمیه الحق وار دولت قبول محروم نماند ومطالب سببی ایله قبول دولتندن
محروم قلمیه قطعه ما نصیحت بجای خود کردیم نصیحتی کندو یرنده ایلدک یعنی یرنده لازم اولان
نصیحتی ایدی انی یرنه کتوردک روزگاری درین بسر بردیم بو کتابک تصنیفنده بر روزگاری

سجره عیبهایش فرو
پوشیده شده تقدیرنده

تلفیق باندن
تلفیق ختمه
برنسنه‌یی کتوروب دیرلر که
ودرج ایتمکه
متصل اولان با وصدن
اجنبیدر

طرب انگیز وطیب آمیز
وصف ترکیبیدر
طلب لطیفه معناسنه در

کرده وشده معناسنه در
سلک وزاده کلمری
ایلیکه

جاهی بونده برنده نعمه
دیکلدر

باشه ایلتدوک یعنی عمردن بر مقداری بونک حصولنه صرف ایلدوک کرنیا به بلکوشی رغبت کس
بم بو نصیحتیم اگر کمسنک رغبتی قولغنه کلمیه یعنی رغبت ایدوب قبول اعتیه بر سولان پیام
باشدو بس رسولکزا اوزره انجق پیام ایرشدرمکدر قبول اندرمک دکلدر نته کیم حق
تعالی حضرتی حبیب اکرمه خطاب ایدوب امتثدر وما ارسلناک علیک الا البلاغ
شعر یا ناظرا فیه سل الله مرحمة ای بو کتابه نظر ایدیجی یعنی بو کتابی اوقیجی
الله تعالی حضرتندن مرحمت طلب ایله علی المصنف واستغفر لکاتبه مصنف
اوزره والکاتبی ایچون مغفرت طلب ایله دعایه بخل اولمیه لطفکدن بو کتاب
شریفک لسان ترکی اوزره شارح اولان شمعی فقیر اوزره مغفرت طلب
ایله واطلب لنفسک من خیر تریده وکندو نفسک ایچون طلب ایله خیر
ومرادک کی استرسن من بعد ذلک غفرانا لصاحبه بو جهدن صکره
انک صاحبی ایچون مغفرت طلب ایله تم هذا الکتاب بعون الله
الملک الوهاب بتحریر فی شهر المحرم شریف یکرمی التنجی کوننده
~~یوم [illegible]~~

رسول خبر کتوریجی
رسول اطلاقی حقدن
خلقه خبر کتوردکلری
ایچوندر

بس کر و اولا استعمال اولنه
انجق معناسنه در
فیه ده اولان ضمیر کلمته
راجعدر

بعض نسخه ده بو مرتبه بها او اقع
اولور اول وقت ضمیر نفسه
راجعدر

